UTL AT DOWNSVIEW
D RANGE BAY SHLF POS ITEM C
39 12 12 25 11 024 5

BINDING SECT. JUN 1 1966

LA 941 .7 M3
Maḥmūd Cevād
Ma'arif 'Umūmiye Neẓāreti

PLEASE DO NOT REMOVE
CARDS OR SLIPS FROM THIS POCKET

UNIVERSITY OF TORONTO LIBRARY

Digitized by the Internet Archive
in 2011 with funding from
University of Toronto

http://www.archive.org/details/marifiummyeneret00mamd

Maarifi umumiye nezareti
Tarihçei teşkilat ve icraatı
Mahmut Cevat

498

48/2

معارف عمومیه نظارتی

تاریخچۀ تشکیلات و اجرآآتی

برنجی جلد

معارف عمومیه نظارت جلیله سی طرفندن
طبع وتمثیل ایتدیرلمشدر

مؤلفی
دارالفنون ادبیات مدرسه سی رئیسی مدرس
محمود جواد ابن الشیخ نافع

مصححی
محمد عالی ابن کمال

مطبعۀ عامره
۱۳۲۸

Author: (Surname,if any,first) : Mahmut Cevad

Title : Maarifi Umumiye Nezaretinin Tarihçei Teşkilat ve icraatı. 524pp

Place and date of publication : İst. 1338

Condition : Good.

Other remarks : An important work on the administrative system of the Ministry of education and history of the Ottoman rule.

Mahmūd Cevad
Ma'arif 'Umūmīye Nezāreti

معارف عمومیّه نظارتی
تاریخچهٔ تشکیلات واجرآآتی

معارف عمومیه نظارت جلیله سی طرفندن
طبع وتمثیل ایتدیر لمشدر

مؤلفی
دارالفنون ادبیات مدرسه‌سی رئیسی مدرس
محمود جواد ابن الشیخ نافع

مصححی
محمد عالی ابن کمال

مطبعهٔ عامره
۱۳۳۸

LIBRARY
OCT 1 9 1965
UNIVERSITY OF TORONTO
LA
941
.7
M3
1015353

افادهٔ مخصوصه

کتبخانه‌لر سرمفتشلکنده بولوندیغم اوانده استانبول کتبخانه‌لریله مکاتب عالیه تاریخچه‌سنی یازمشدم. اکمالی ایکی سنه قدر سورن بو اثرك طبعی بعض موانعه مصادف اولدی.

بالاخره معارف عمومیه ناظری شکری بکه اثر عاجزینك مطبعهٔ عامره‌ده طبع ایتدیرلمسنی تکلیف ایتدم. باقارز: جوابیله اکتفا ایتدی. آره‌دن برقاچ کون کچنجه، بنی جلب ایله (معارف عمومیه تاریخنی یازارسه‌کز پك مقبوله کچر، ممکن اولان تسهیلاتی دریغ ایتمم، سزك دیکر اثریکزده بوکا ذیل اولور) دیدی. بنابرین مع‌الممنونیه ایشه باشلامق اوزره اولکی یازیلان اثرده پك‌چوق معاونت قلمیه‌سنه مظهر اولدیغم محب عزیزم موزهٔ همایون حافظ کتبی محمد عالی بکك مصحح اولمق اوزره بو اثره اشتراك ایتدیرلمسنی طلب ایتدم. مساعده ایتدی. اثرك اسمی (معارف عمومیه نظارتی تاریخچهٔ تشکیلات و اجراآتی) اولسون دیدی، و کتابك طبعنی امر ایتدی.

برقسمی طبع اولوندقدن صوکره حرب عمومی طولاییسیله کاغد فقدانندن ناشی ایکی سنه دها دوچار تعطیل اولان بو جلدك انتشاری معارف مستشار لاحقی دارالفنون مدرسلرندن علی رشاد بك افندینك حمایهٔ معارفپروریلریله حیز حصوله کلمشدر.

ترتیب تألیف: بر مدخل و اوچ قسم اولوب مدخل ۱۲۴۱ دن ۱۲۵۴ سنه‌سی مکاتب رشدیه نظارتنك تأسسنه، قسم اول ۱۲۷۳ سنه‌سنده معارف عمومیه نظارتنك تشکلنه، قسم ثانی ۱۳۰۰ سنه‌سی نهایتنه، قسم ثالث ده زمانمزه قدر اولان وقایع معارفی شامل اوله‌جقدر. شوحالده بوجلد مدخل، قسم اول وثانی‌یی تماماً وقسم ثالثدن‌ده اون سنه‌لك شئونی محتوی اولمقله بوندن صوکره‌کی ایکنجی جلد قسم ثالثی اکمال، تراجم احوال نظاری، مارالذکر مکاتب عالیه وکتبخانه‌لر تاریخچه‌لرینی احتوا ایده‌جکدر.

۱۲۸۶ سنه‌سی مرحوم صفوت پاشا طرفندن قلمه آلنمش اولان والیوم بعض تعدیلاتله مرعی بولونان معارف عمومیه نظامنامه‌سی سنهٔ مرقومه وقایعی میاننده تحریر ایدلمك اقتضا ایلدیکی حالده ذهولاً محلنه درج ایدیله‌مدیکندن ـ مع الاعتذار ـ بوجلدك نهایتنه علاوه ایدلدی .

ایشبو تاریخچه هیئت عمومیه‌سنك تدوینی ضمننده استفاده اولونان باشلیجه آثار بروجه‌آتی ذکر اولونور :

راشد، کوچك چلبی زاده عاصم اسماعیل افندی، سامی، شاکر، صبحی، عزی، سید محمد حاکم، واصف، جودت، لطفی، عطا تاریخلریله، حدیقة الجوامع، مرآت مهندسخانهٔ بریٔ همایون وسائره ...

اله کچن وثائق وتاریخ کتابلرنده اکثریت اوزره شهور عربیه وسنهٔ قمریه استعمال ایدلمش بولونمسنه بناءً بزجه دخی تاریخ عربی استعمالی ترجیح ایدلمشدر.

اسماء رجالده‌ده طرز قدیم اختیار اولونه‌رق مثلا ایلك معارف ناظری اولان عبدالرحمن سامی پاشا « سامی عبدالرحمن پاشا » ومورخ احمد جودت پاشا « جودت احمد پاشا » صورتنده یازلمشدر .

کتابك نهایتنه تراجم رجال ونسوان، دارالفنون، مکاتب عالیه، مکاتب عمومیه وخصوصیه، شعبات نظارت، هیئات علمیه، جداول دروس، نظامات، تعلیمات واحصائیات ایچون‌ده ـ هر برنده حروف هجا ترتیبیله ـ بر فهرس یازلدیغی کبی آریجه برده فهرس عمومی علاوه وبوتاریخچه قدر کلن ناظرلرك فوطوغرافیلری، اجراآتلرینی مبین یازیلان خلاصه‌لرله برابر کتابه درج ایدلمشدر.

لسانمزده شمدی‌یه قدر بویله براثر تدوین ایدلمه‌مش اولدیغندن تدارك وثائق واستحصال معلومات خصوصنده بیك دورلو مشکلاتله وجوده کتیریلن بوکتابك مکملیتی حقنده هیچ بر ادعام یوقدر . فقط بوقادار اولسون بر خدمتله، نان ونعمتیله پرورده اولدیغم دولت وملتمه تحدیث نعمت مقامنده، برتشکرنامه تقدیم ایدییورم . نقصانتی ارباب فضل وکمالك اکمال بویورملرینی تضرع ونیاز ایلرم.

۲۵ رمضان ۱۳۳۸

دارالفنونده ادبیات مدرسه‌سی دینی مدرس
محمود جواد ابن الشیخ نافع

معارف عمومیه نظارتی

تاریخچهٔ تشکیلات واجرا آتی

مدخل

مبدأ انقلاب عثمانی اولان ١٢٤١ تاریخندن مقدم مملکتده تحصیل معارفك نەدن عبارت ، اهالینك تحصیل علومه آرزولری نەدرجەدە اولدیغنی تعیین ایچون سلطان محمود خان ثانینك تحصیل ابتدائی‌یی مجبوری قیلان واسباب موجبه‌یی حاوی اولان صورتی آتیدەکی ١٢٤٠ تاریخلی فرمانك مطالعەسی بزه برچوق معلومات تاریخیه ویرر .

صورت فرمان

« جملەیه معلومدرکه امت محمددنم دیان کافهٔ اهل اسلامه کوره ابتدا شرائط اسلامیه‌یی وعقاید دینیەسنی اوکرنوب بیلمك بعده اکتساب معیشت ایچون قنغی درلکه سلوك ایدەجك ایسه ایتمك والحاصل هر برشیدن اول ضروریات دینیه‌یی اوکرنمکلکی امور دنیویەنك جملەسنه تقدیم ایلمك لازم ایکن بر زماندنبرو اکثر ناس آنالرینك و بابالرینك سیئەسی اولەرق کندولری قالدقلری مثللو اولادلرینك جاهل قالماسنی دوشنمیەرك ورزاق عالم اولان حق سبحانه وتعالی حضرتلرینه عدم توکل ایله همان آقچه قزانمق داعیەسنه دوشەرك چوجقلری بش آلتی یاشنه واردیغی کبی مکتبدن آلوب اهل حرف یاننه شاکردلکه ویردکلرندن

اومقوله صبیلر كوچكدن جهالتله بیویوب صكره دخی اوقویوب اوكرنمكلكه
هوس ایتمكدكلرینه بناءً وزر و وباللری آنالرینك وبابالرینك بوینته اولوب یوم
قیامتده برطرفدن بونلر كرفتار مسئولیت وبر طرفدن كندولری دوچار خزی
وندامت اوله جقلرندن بشقه معاذ الله تعالی زمانه یی جهالت استیعابله اكثر خلق
دیانتدن بیخبر اولدقلرندن بو كیفیت نصرتسزلكه سبب مستقل اولوب عصمنا الله
تعالی بویله كیدرسه من قبل الرحمن تربیهٔ شدیده یی مستلزم اوله جغی ارباب بصیرته
ظاهر وهویدا اولمقدنناشی عباد مسلمینی اومثللو دنیا و آخرت عقوبتندن تخلیص
وصیانت لازم كلمكله ایمدی امردینده شرم وحیا جائز اولمدیغنه بناءً شمدی یه
قدر جاهل قالمش اولان كنج واختیار بالجمله امت محمد جاهللكك دارینده وخامتنی
دوشنوب وبوبابده بربرندن اوتانمیه رق همان حقدن اوتانوب كندولری بولندقلری
كاركسب وصنعت وخدمتلری آره سنده بیلمدكلری مسائل دینیه وعقائد اسلامیه
لرینی دخی اوكرنوب بیلمكلكه حسب الامكان سعی وغیرت واولوجهله كندولرینی
دارین سلامتلكنه ایركورمكلكه صرف وسع ومقدرت ایلملری فریضهٔ عهدهٔ
دیانتلری اولدیغندن بشقه فیما بعد هركس اولادلرینی مراهق درجه سنه وارمدقجه
وعلم حال وشرائط اسلامیه سنی لایقیله تعلم ایتمدكجه مكتبدن آلوب اوسته یه ویرمك
ومراهق اولوب اوسته یه ویرمك درجه سنه كلدكده آناسی وباباسی یوق ایسه سائر
ولیسی اولان كمسنه مراهق درجه سنده اولدیغنی استانبول سكنه سندن ایسه استانبول
قاضیسی اولان افندی طرفنه واكر ایوب واسكدار وغلطه سكانندن ایسه لر قاضیلری
افندیلر طرفلرینه مكتب خواجه سیله برابر واروب وچوجغی دخی كتوروب
كوستروب طرف شرعدن یدلرینه ممهور اذن تذكره سی آلمق واذن تذكره سی
اولمادقجه اصناف طائفه سی شاكردلكه آلمامق وشاكردلكه آلنمقلقده اصناف
كتخدالرینك دخی رأی ومعرفتلری منضم اولمق لازمه دن اولدیغنه بناءً شاید
اصنافدن بری اومقوله تذكره سز چوجغی شاكردلكه آلور وباباسی ووالده سی ویرر
ایسه اوقودیغی مكتبك خواجه سی ویاخود محله سنك امامی طوغری قاضی افندیلره
خبر ویرمك وقاضی افندیلر دخی بو كیفیت احیای دین مبین قضیه سنه مبنی اولدیغندن

طرفلرندن تحری اولنه‌رق اذن تذکره‌سی آلمقسزین صنعته ویرلمش صبی بولنور ایسه آلانی وویرنی واول اصنافك کتخداسنی وخبر ویرمدیکیچون مکتب خواجه‌سنی لاجل‌التأدیب باب‌عالی‌یه انها ایلمك وآناسز وباباسز یتیم چوجقلر اولوبده کمسنه‌سزلکی سببیله‌ضروری براوسته یاننده‌ویاخود برکمسنه‌نك تربیه‌سنده بولنورایسه اوسته‌سی وکرك مربیسی‌اولان‌آدم صرف‌صنعت اوکرتمکلکه وخدمته حصر ایتمیه‌رك کونده ایکی‌دفعه مکتبه‌کوندروب مراهق اولنجیه‌قدر اوقوتدرمق وکذلك الحالةهذه اوسته‌لرده بولنان چوجقلر دخی بطبقها بو نظامه داخل اوله‌رق آناسی وباباسی وسائر ولیسی اولانلر اوسته‌دن آلوب مکتبه ویرمك وکیمسه‌سز اولنلری دخی اوسته‌لری مکتبه ویروب جاهل قالمامسنه دقت ایتمك ومکتب خواجه‌لری دخی مکتبلرده بولنان چوجقلری کوزلجه اوقودوب قرآن عظیم‌الشانی تعلیم‌عقبنده هربرچوجغك حیثیت واستعدادینه‌کوره تجوید وعلم‌حال مثللو رساله‌لراوقوده‌رق شرائط‌اسلامیه وعقائددینیه‌لرینی اوکرتمکلکه سعی‌واقدام ایلمك اوزره علی‌العموم تنبیه وایقاظ اولنمسنه ارادهٔسنیه صدوریله کیفیت بلادثلثه قاضیلری افندیلره بشقه بشقه بافرمان عالی تنبیه قلنمش اولمغله سزدخی آستانه‌ده کائن‌بالجمله محلات اماملرینی ومکتب خواجه‌لرینی واصناف کتخدالرینی طرفکزه جلب ایدرك تنبیهات مذکوره‌یی کوش هوشلرینه تلقین وتفهیم واشبو فرمان عالینك برر ممضی صورتلرینی دخی یدلرینه اعطا برله امامل محله‌لری اهالیلرینه وکتخدالر دخی اصنافلرینه اوقویوب آکلاتمق ومکتب خواجه‌لری دخی بیلوب موجبیله عمل ایتمك اوزره جمله‌سنه کرکی کبی تنبیه وتأکیده مبادرت وبتوفیقه‌تعالی اشبونظام وتنبیهاتك علی‌الدوام اجرا واستقراری وسائلنی‌استحصاله طرفکزدن دخی بالذات اهتمام ودقت ایلیه‌سز دیو بیورلدی » .

« تاریخ جودت »

کوریلیورکه اوزمانلرده اهالی چوجقلرینی محله مکتبلرینه بیله کوندرمکه متمایل دکل ایمش . محله مکتبلرنده ایسه ؛ خواجه یاخود امام افندی طرفندن

هجا ، قرآن ویازی قاره‌لامه‌سی تعلیمندن صوکره بعض امام ومؤذن چوجقلری حفظه چالیشمق کبی ابتدائیاتدن بشقه هیچ برشی اوکرتلمزدی .

قلمه کیره‌جك اولانلر اون ایکی اون اوچ یاشـلرنده دوامه باشـلار وبر چوق زمان چراقلق ایدردی .

اصحاب یسـارك اولادی خصـوصی معلملردن درس آلیر ، بوده عربی ، فارسی وبرآزده شعر وانشادن اوته‌یه کیتمزدی . فوق‌العاده ذکایه مالك بعض کنجلرك اجتهاد ذاتیلریله ارباب کماله انتساب وتحصیل علومه سعی وغیرت ایتملری احوال استثنائیه‌دن اولوب بویله چراقلق ایله یتیشه بیلن انسانلر میاننده نجوم، هندسه، طب، خط وموسیقی کبی علوم وفنونه منتسب اولانلر دخی بولونوردی.

برده رجال دولتك منشأ قدیمی اولان اندرون همایونده درس اوقونور وبعض ادبا واصحاب معلومات یتشـدیریلیردی . بوندن فضله تحصیل مدارس قدیمه‌یه منحصر اوله‌رق باب مشـیختده متشکل درس وکالتی طرفندن اداره اولنوردی . « دولت عثمانیه‌ده قدیم معارف نظارتی ایشته بودرس وکالتیدر » .

لکن عصرده‌کی معارفسزلکك درجـه‌سنی آکلامق ایچون تاریخ لطفینك ۳نجی جلدنده و۱۲۴۵ سـنه‌سی وقایعی میاننده محرر اولوب عیناً نقل اولونان فقرهٔ آتیه‌یه باقیکز : « تفیض ایده‌جك کتبه علوم عربیه وفارسـیه‌دن بهره‌دار اولمدقجه تحصیل فن کتابت ایده‌میه‌جکی بدیهه‌سیله بوندن اقدم باب‌دفتری کتبه‌سنه خواجه پرتوافندی مدرس تعیین اولندیغی مثللو باب‌عالی شاکردان اقلامنه شاعر مشهور عینی افندی خواجه نصب اولندی » .

۱۲۴۶ سنه‌سی تحصیل معارف ایچون آوروپایه یوزاللی شاکرد کوندرلمسی حقنده‌طرف سلطان محمود خانیدن امر ویرلمش وبونلرك اندرون وطبیه افندیلرندن انتخابی تقرر ایتمش ایسه‌ده بوتشبث اووقتك اهالیسنه پك‌جیرکین کوروندیکندن لسان خلقدن اتقاءً بوانتخابدن صرف نظرله حربیه مکتبی وهندسه خانهٔ عامره شاکردانندن یوز اللیسی اعزام ایدلمشدر. آوروپایه طلبه اعزامی مسـئله‌سی‌ده کفت وکوی اهالیده قالیوب قرار حکومتی تغیره قدر اجرای تأثیر ایتمسی نه

قدر غرائبدن ایسه بو وقعه‌نك اوزمانك وقعه‌نویسی واستقبالك معارف ناظری اولان اسعد افندینك تاریخنه « قتنی ناکسك رأی وافاده‌سیله » عبارهٔ تقبیحیه‌سی ایله یازلمسی‌ده او قدر شایان تأسفدر .

واقعا بوندن اول ـ دورسلطان عبدالحمیدخان اولده ـ مکتب بحریه‌نك اساسی وضع اولنمش و ـ زمان سلطان سلیم‌خان ثالثده ـ مهندسخانه مکتبی کشاد ایدلمش ایسه‌ده بونلرده برحال انتظام اکتساب ایده‌مه‌مش وسلطان محمودك ۱۲۴۳ تاریخنده روسیه‌یه قارشو آچدیغی محاربه‌ده نه‌مکتب بحریه‌دن یتیشمش برقپودان نه‌ده مهندسخانه‌دن یتیشمش برضابط بولونه‌بیلمشدر .

مختلف منشألردن نشو ونما بولان رجال آره‌سنده اتحاد افکار حصولی ممکن اوله‌میه‌جغی طبیعی برکیفیت اولوب دولت عثمانیه‌ده ایسه مکتب فقداننden ناشی وحدت فکریه‌یه مالك رجال یتیشه‌مدیکندن سفینهٔ دولت نیجه زمانلر امواج اختلاف آره‌سنده چالقانمش قالمشدر .

ایشته بورالری پك آجی تجربه‌لرله تیقن ایدن سلطان محمودخان ثانی تحصیل ابتدائی‌یی مجبوری قیلمق فکریله بالاده‌صورتی مقید فرمانی اصدار ایلمش ایسه‌ده متعاقب سنه‌لرده یکیچری وقعه‌سی ، روسیه حربی، مصر ، بغداد، اشقودره وسائر اختلالات داخلیه غائله‌لرندن وقت بولوبده تکثیر مکاتب عمومیه‌یه موفق اوله‌مامش ومحللرنده ذکر اولونه‌جغی‌وجهله ۴۲ده طبیه ۵۰ده حربیه‌مکتبلرینی کشاد ایتدکدن صوکره رشدیه نامیله مکاتب عمومیه‌تأسیسنه آنجق ۵۴ تاریخندن صوکره مباشرت ایده‌بیلمشدر .

مذکور فرمانده تحصیل ابتدائی مجبوری طوتلمش ایسه‌ده اووقت موجود اولان صبیان مکتبلرینك اطفال ملتی استیعاب ایدوب ایده‌میه‌جکی لایقیله‌ملاحظه ایدیله‌مه‌مش اولدیغندن ۲۴۰ تاریخنده یاپیلان بوایلك تشبثك ۵۴ تاریخنه قدر موقع‌تطبیق واجرایه قونیله‌مدیغی اوزمانه‌مخصوص اولان تاریخلرك مطالعه‌سندن آکلاشیلیور .

معارف نظارتنك اس‌الاساسی اولان رشدیه تشکیلاتی حقنده‌کی باب

عالی قراریله اولبابده شرفصادر اولان خط همایونك بروجه زیر نقلیله مدخل کتابه نهایت ویرلدی .

« سایهٔ مجددیتوایهٔ حضرت شاهانه‌ده محلات مکتبلری حقنده مجلس امور نافعه‌دن قلمه آلنان لایحه اوزرینه مجالس عالیه‌دن وقوعبولان مخابراتی شامل مذکره‌لر ومضبطه وعرض ایله لایحهٔ مذکوره‌ده کوستریلان خصوصاتك اجراسی ومکاتب مذکوره‌یه موردالهامات ربانیه اولان مبارك قریحهٔ صبیحهٔ حضرت پادشاهیدن « مکاتب رشدیه » تسمیه بیوریله‌رق اولوجهله یاد قلنمسی خصوصنه دائر سانحه پیرای سنوح وصدور بیوریلان امر همایون موهبتمقرون حضرت شاهانه وارادهٔ حکمت افادهٔ جناب پادشاهانه جمله‌نك معلومی اولمق واول وجهله هرکسدن جانب سنی‌المناقب حضرت ملوکانه ایچون دعوات خیریه استجلاب قلنمق اوزره اشبو محله طبع وتمثیل‌اولندی » .

تقویم وقایع ٢١ ذی‌القعده ١٢٥٤

مجلس امور نافعه‌نك لایحه‌سی

« معلوم معالیملزوم عالی بیورلدیغی اوزره معارف وعلوم افرادانامه سرمایهٔ عز وسعادت ومدار مباهات ومفخرت وهرحالده منبع ثروت وغنا اولدیغی دلائل عقلیه ونقلیه ایله مثبت وموجود ومشهود اولان صنایع وحرف محضا علم ایله ظهوره کلدیکی وعلوم دینیه وسیلهٔ نجات آخرت اولدیغی مثللو فنون سائره دخی معاشرت نوع بنی آدمك کماله سبب اوله‌جغی وارستهٔ قید بیان واشارتدر . ازجمله علم هیئت تسهیل سیر سفاینه مداراولمغله امر تجارتك رواج وکثرتنه وعلوم ریاضیه امور حربیه وادارهٔ عسکریه‌نك حسن انتظامنه سبب اولدیغندن بشقه حیرتده حکمای اسلاف اولان واپور مثللو بونجه امور غریبه ونافعه بوجهتله میدانه چیقوب علوم موجوده‌نك توسع وانتشاری ویکیدن‌فنون کثیره‌نك ظهوری جهتیله صنایع وحرفك اعمالاتنده یسر وسهولت حاصل

اولمغله مثلا یوز آدمك واسطه‌سیله كوریله‌جك ایش بر كشیله اداره اولنمق اوزره نیجه آلات مهمه علم ایله میدانه چیقدیغی مشهود وروننما وبالعكس اهالی جهل ونادانی ایله متصف اولدقلری حالده كاروكسبلرنده عسرت چكه‌جكلرندن بشقه عملاً تحصیل ایلدكلری صنایع اصلا ایلرولیه‌جكی وسایه‌سنده اولدقلری دولتك وحب وطن نه اولدیغنی بیلمیه‌جكلری مجزوم وهویدا وبهمه‌حال بر دولتده رواج علم وهنر اقدم مقاصد وآمال اولمق لازم كله‌جكی بدیهی وروشنا اولدیغنه مبنی دولت علیهٔ ابد مدت دخی ترویج علم‌ومعرفت نیت‌خیریه‌سیله نیجه‌مدارس ومكاتب انشا واحیا بیورمش اوله‌رق بونجه اصحاب علم وهنر یتشمش وهر بری فنون متنوعه‌ده نیجه كتب مدونه یادكار براقمش اولدقلرندن دولت‌علیهٔ عثمانیه معدن علم وهنردر دیو مشهور آفاق اولمش ایكن صكره‌لری بعض مشاغل وغوائل بوخصوص نافعه‌یه حاجز وحائل اوله‌رق منسی ومتروك حكمنه كیرمش ایكن ربمز تعالی وتقدس حضرتلری توكنمز عمر وعافیت احسانیله سایهٔ معدلتوایهٔ شاهانه‌لرین الی‌الابد مفارق بندكان اوزره برقرار بیورسون خصیصهٔ ذات ملكصفات حضرت ملوكانه اولان ظلیت صمدانیه اقتضاسنجه احیای دین وملت وتأیید بنیان ملك ودولته‌هم والانهم ظلیت پناهیلری مصروف بیورلمقده اولدیغندن بو خصوصی اقدم مقاصد اتخاذیله مساعیٔ جمیلهٔ شاهانه‌لرینه معین وظهیر اولان علوم‌ومعارفی ترویج نیت خیر غایتیله مكاتب ومدارس موجوده‌یی احیا ومعمور وطلبه ومعلمینك تسهیل امر انتعاشلرینه صرف احسان نامحصور بیورمش اولدقلرندن فضله عساكر نصرتمأثر شاهانه‌لرینك تربیه وتعلملریچون حربیه وبحریه وهندسه وطب فنلرینه مخصوص متعدد مكتبلرك مجدداً انشاسنه همت [۱] وهر برینه بونجه اموال ونقود بذل وعنایت بیورمشلر ایسه‌ده ذكر اولنان مكتبلره آلنان شاكردانك معلومات جزئیه‌لری‌یعنی‌یازوویازمغه وطوغریدن طوغری‌یه بر تركی كتاب اوقومغه قدرتلری اولمدیغندن بردن بره السنهٔ عربیه

[۱] مكاتب مذكوره‌نك تأسیسی حقنده ذیل كتابده مندرج مباحث مخصوصه‌ده تفصیلات واردر .

وفارسیه واجنبی اولان فرانسز لسانی وبولندقلری مکتبك مخصوص اولدیغی طریقك فننه متعلق بعض مقدمات تعلمنه مقتدر اوله‌مدقلری وبوصورت دخی اطفال ناسه تخصیص اولنمش اولان اوفق مکتبلرده درکار اولان قاریشقلق واصولسزلکدن نشأت ایتدیکی ظاهر اولوب شویله‌که افراد اهل اسلامك من قبل الرحمن عطیهٔ ازلیه اولان استعداد مادرزادلری اقتضاسنجه تحصیل علم ومعارف ایتلری ایجابندن ایکن بالعکس اکثریسی علم وهنردن بی بهره قالملری مذکور مکتبلرده تعلیم وتعلمده برقاعده ونظام اولمیوب هیچ برطرفدن دخی لایقیله نظارت واقدام اولنمدیغندن معلمین بیلدکلری کبی اوقوتمقده وبووجهله موجود اولان صبیانك وقتلری فقط برقوری کورلدی ایله کچمکده اولدیغندن وبرسببی دخی بعض آدملر اولادنی بش آلتی یاشنه ایرشدکده مکتبه ویروب هنوز برشی تحصیل ایتمکسزین آخر صنعته ویرملرندن وبعضیلری دخی فقرحالی جهتیله اولادینی هیچ مکتبه ویرمیوب وقتی ملعبه وحیلازلق ایله کچدیکندن نشأت ایلدیکی وبومقوله تحصیل علم ایتمکسزین آخر صنعته ویریلان صبیانك ولو او صنعتی کمالیله تحصیل ایلسه بیله هرحالده لازم اولان سرمایهٔ علم ومعرفتدن بی بهره اولمق حسبیله اولدیغی صنعتده عملاً نه تحصیل ایده‌بیلمش ایسه آنك ایله قالوب اصلا ایلرولیه‌جکی بدیهی اولدیغندن بشقه جهلی جهتیله دولتك واول صورتله نائل اولدیغی نعمتك قدرینی وحب وطننی وبلکه بونلر نه دیمك اولدیغنی بیلمیه‌رك کندوسنه وملتنه فائده‌سی اولمیه‌جغی آشکار اولمغله بوخصوصك دخی برحسن صورته قونلمسی ملکاً وملتاً اهم وممالك محروسهٔ شاهانه‌ده امر زراعت وتجارت وصنایعك احیاسنه دائر مجلسجه مذاکره اولنمقده اولان هر برشیئك اساسی بولنان علوم مفقود اولدقجه بریسی وجوده کلمیه‌جکی امر غیر مبهم اولدیغندن علوم ومعارفك تحصیلنه مدار یسر وسهولت اولمق اوزره مکاتب موجوده‌یه بر نظام ویرلمك یعنی محلات آراسنده شو اوفق مکتبلرده اولان شاکردانك تعلملرینه باقلمق اوزره اولا موجود اولان مکتب خواجه‌لرینك احوال ودرجهٔ معلوماتلری مأمورلر تعیینیله تفتیش اولنوب درایت وقابلیتلری ظاهر وتربیهٔ

اطفاله مقتدر اولنلری استخدام اولنمق وبرمکتبده شاکردانك آیری آیری
درس اوقومه‌لری هم بیهوده تعطیل تعلملرینی وهمده معلملرینك اشتغاللرینی
موجب اولمغله مناسب اولمدیغی تقدیرجه هر برمکتبده اولان شاکردان بشقه
بشقه صنفلره تقسیم وهر برینه آیری درسلر تخصیص اولنوب برصنفك شاکردانه
بردن درس ویرلمك وهر کس اولادنی وقت تمیز اولان درت نهایت بش یاشنه
بالغ اولدقده بای حال مکتبه ویروب برکمسنه بو اصولك خلافنه حرکت ایدر
ایسه معاتب اوله‌جغی بیلدیرلمك وپدر واقربالرینك فقر حاللری جهتیله تسئل
وبعض صنایع رزیله ارتکاب ایدن صبیان وسائر بیکس قلان ایتام حقلرنده
مشمول آفاق اولان رحم واشفاق شاهانه بیدریغ ومبذول بیوریله‌رق لیل ونهار
اقامت ایلمك وانفاق اولنمق اوزره برایکی عدد فقرا مکتبلری تنظیم اولنوب اویله
سوقاقلرده سرسری کزن اطفال مکاتب مذکوره‌یه آلنمق وبرده محلات آراسنده
اولان صغیر مکتبلر فقط هجا وقرآن عظیم الشان تعلیمنه تخصیص اولنوب
سلاطین عظام حضراتنك وسائره‌نك جسیم مکتبلری بالتفریق آنلرده ممکن مرتبه
قولاق طولغونلنی اولمق ایچون ترکی انشا وتحفه ونخبه وسبحهٔ صبیان مثللو
لغات وبرکوی رساله‌سی وسائر اخلاق کتابلری وخط وکتابت تدریس وتعلیم
اولنمق واشبو صنف ثانیده اولان مکتبلره برایکی ختم ایتمش وعلم حال اوقومش
شاکردان انتخاب اولنه‌رق بونلرده دخی اول وجهله برمقدار شی تحصیل ایدن
وارباب استعداد وقابلیتدن اولنلری قنغی طریقه میل ایدر ایسه اول طریق ایچون
تأسیس بیورلمش وبیورلمقده اولان مکاتب عالیه‌یه آلنمق وذکر اولنان
ایکی صنف مکتبلرده اولان صورت محرره اوزره اوقیوب هنوز علم حالنی
اوکرنمامش وکندو دفترینی اوقیوب یازمغه مقتدر اوله‌جق وجهله کسب قابلیت
ایتمامش اولان صبیانك پدر واقربالری چوجقلرینی صنعته ویره‌جکم دیو مکتبدن
آلمق ایسترلر ایسه اخراجلرینه رخصت ویرلمامك صورتلری اجرا اولندیغی حالده
ذکر اولنان مکاتب عالیه‌یه علم اجمالیی تحصیل ایتمش ورسم خطی اوکرنمش
شاکردان داخل اوله‌رق هر قنغی مکتبده بولنور ایسه یالکز مربوط اولدیغی طریقك

فنه چالشەرق اول وجهله آز وقتده خیلی آدم یتشەجکی وسائر صنایعه خواهشکر اولنلر دخی علم حالنی بیلەجك وکندو مصالحنی یازوب اوقویەجق قدر معلومات تحصیل ایدەجکی آشکار ایسەده بو خصوص علم وعلمایه نظارت عامه وبو اموردە معلومات تامەلری اولان ذات سماحتسمات فتوا پناهینك [١] رأی و مطالعاتلرینه منوط اولمغله بمنه تعالی بالجمله ممالك محروسهٔ شاهانەده اجرا اولنمق اوزره اول امرده درسعادتده اولان مکاتب موجودەنك لایق ومناسبی وجهله تنظیم واحیاسنه طرف مشارالیهدن صرف همت بیورلمق خصوصی امور نافعه مجلسی مأمورلری بندەلرینك تنسیب کردەلری اولدیغی قرین علم عالی بیورلدقده امر وفرمان حضرت من له الامرکدر ».

بعض خصوصك علاوه‌سی لازم کلدیکنی مبین دار شورای باب عالیدن مجلس مذکوره کوندریلان اخطار مذکره‌سی

« درسعادتده واقع مکتبلر نظامنه دائر بو دفعه مجلس امور نافعەدن دار شورای باب عالیه کوندرلمش اولان لایحەده محرر نظامات بولنده مطالعه اولنوب بتوفیقه تعالی اجراسی دین ودولت علیه‌یه خیرلو اولەجغی درکار وخصوصیله اطفال حقنده محض مرحمت وشفقت ایدوکی وارستهٔ قید اشعار اولوب فقط بر مکتبده شاکردانك آیری آیری درس اوقومەلری تعطیل تعلملرینی وخواجه‌لرینك اشتغالنی موجب اولدیغندن شاکردان مذکوره بشقه بشقه صنفلره تقسیم وهر صنفه آیری درسلر تخصیص ایله برصنفك شاکردانه بردن درس ویرلمسی صورتی لایحهٔ مذکورەده یازلمش و واقعا بو صورت تعطیل واشتغالدن وارسته بولنمش اولوب اصول مذکوره حروفاتی اوکرنمش وتحصیل قاعدهٔ هجا ایلمش اولان اطفال حقنده اجرا اولنمق ممکن اولور ایسەده درت بش یاشنده هنوز مکتبه ویرلمش وهیئت حروفی کورمامش وبیلمامش اولان اطفاله بهر حال

---

[١] مکی زاده مصطفی عاصم افندی .

خواجه‌لرینك بر بر حروفی کوستروب تعلیم ایتمسی لازم کله‌جکندن بو مثللولره‌بردن درس ویرلمسی یعنی‌اون‌بش یکرمی چوجغی خواجه‌لری قارشوسنه اوتوردوب جمله‌سنه بردن الفبا حرفلرینی حین قرائتده خواجه‌نك لساننده بالاستماع لفظاً الف با دیمکی اوکرنمك ممکن‌ایسه‌ده هیئت حروفی ارائه ایتمدکچه بیلمسی ممکن اوله‌مز کبی خاطره کلمش وبرده محلات مکتبلرنده بر ایکی ختم ایتمش اطفال بعده سلاطین عظام مکتبلرینه آلنوب اورادن لسان ترکی اوزره انشا ولغات متنوعه وبرکوی رساله‌لری واخلاق کتابلری وخط وکتابت تمشق وتعلم ایتملرینه بر دیه‌جك یوغیسه‌ده یالکز بر ایکی ختم شریف ایتمش اولان اطفال ذکر اولنان لغات وانشا ورساله قرائتنه کسب قابلیت ایده‌میه‌جکندن بالفرض قابلیتی اولسه دخی اشبو کتابلرك قرائتیله مشغول اولوب قرآن کریم قرائتی ناقص قاله‌رق علم تجوید و وجوه قرائت تعلمندن بی بهره قاله‌جغندن مثلا ذکر اولنان محلات مکتبلرنده حالنجه قرآن عظیم قرائتنه کسب استعداد ایتمك اوزره اوچ و بش ویاخود آلتی ختم شریف ایدوب و بو صره‌ده علم تجویدی دخی خواجه‌سندن بالتحصیل مکاتب سلاطین عظام حضراتنه آلنمق واو مثللو شاکرداندن محلات مکتبنده حفظه چالشمق مراد ایدنلر اولورایسه حفاظه ندرت کلمامك ایچون آنلر اتمام حفظه قدر مکتب مذکورده توقیف اولنه‌رق بعده تحصیل معارف ایچون بروکی مکتبلره جلب اولنوب قابلیت و استعدادینه کوره انشا ولغات متنوعه وسائره‌یی اوراده تعلم ایتمك صورتلری دخی نظامات مذکوره‌یه ادخال اولنسه مناسب اولور کبی متبادر اذهان اولمش اولمغله بعده اقتضا ایدن مضبطه‌یه یازلمق اوزره سؤالاً واخطاراً اشبو مذکره تحریر ومجلس مذکوره تسییر اولندی ».

مذکرهٔ مزبوره‌یه مجلس امور نافعه‌دن ویریلان جواب

« درسعادت مکاتبنك تنظیماتنه‌دائر مجلس امورنافعه‌دن دارشورای باب عالی‌یه تقدیم قلنان لایحه‌ده مندرج اطفالك صنفلره تقسیمی خصوصنده صعوبت درکار اولدیغی

وبرایکی ختم ایدن اطفال سلاطین مکتبلرینه آلنمق صورتی حفاظك ندرتنه وقرآن کریم تلاوتنده عدم رسوخه باعث اوله جغنی اخطاراً وسؤالاً دار شورای مذکوردن وارد اولان مذکره نك مبین اولدیغی مطالعات واقعا بجا اولوب مجلس مذکورك دخی اطفالی صنفه تقسیمدن مرادی الف با اوقویانلر برطاقم وسائر درسنه کوره یالکز قرآن اوقویانلر برطاقم وعلم حال وتجویده باشلیانلر برطاقم یعنی برمکتبده نظام اوزره صره صره اوتورملرندن وبرقاچ ختم دیمکدن مقصدلری دخی علم قرآن وتجوید وعلم حاللرینی دخی تمام ایدنلر قابلیتلرینه ومحللرینك مساعده سنه کوره بلاجبر سائر درس تحصیلی ایچون مکاتب سلاطینه ادخال اولنوب حفظه چالشمق استیانلرك مکاتب مذکوره ده ابقا اولنمسندن عبارت اولوب اخراجنه رخصت ویرلمسون دینلدیکی تعلم قرآن وتجوید وعلم حال وخط تحصیلنه قدر مکتبده اولوب بعده ابوینی ویا ابوین مقامنده بولنان اقرب اقرباسی ضعف حال جهتیله مکتبدن آلوب برصنعت مناسبه یه ویرمسنه مانع اولنمامق وسایهٔ شاهانه ده سلاطین مکتبلرنده اوقاف همایون طرفندن مناسبی وجهله هفته لك تعیین اولنه رق بیکسانی ممکن مرتبه اقدار اولنمق صورتلرینك دخی دار شورای مذکوردن تحریر اولنه جق مضبطه یه درج قلنمسی مناسب کورلمش اولمغله قبولاً وجواباً اشبو مذکره تحریر وتقدیم قلندی ».

بعده خصوص مزبوره دائر شورای مذکوردن یازیلان مضبطه

« درسعادتده اولان اطفال مکتبلری نظامنه دائر بودفعه مجلس امورنافعه دن دارشورای باب عالی یه بالورود اشبو مضبطهٔ عاجزانه مز ایله تقدیم قلنان بر قطعه لایحه میانهٔ عاجزانه مزده قرائت اولنمش ومکاتب مذکوره حقنده محرر نظامات یعنی محلات آراسنده بولنان مکتب خواجه لرینك مأمورلر معرفتیله تفتیش اولنملری وهر برمکتبده اولان شاکردانك بشقه بشقه صنفلره تقسیم قلنملری وهرکس اولادینی درت نهایت بش یاشنده مکتبه ویروب بونك خلافی هیچ فردك حرکت ایده مامالری وبیکس اولان صبیان وکمسه سز ایتام ایچون لیل ونهار

اقامت ایتمك وسایهٔ مرحمتوایهٔ شاهانه‌ده انفاق اولنمق اوزره طرف اشرف جناب ملوکانه‌دن مستقلجه ایکی عدد غربا مکتبی تنظیمیله سوقاقلرده سرسری کشت وگذار ایدن اطفالك ذکر اولنان مکتبلره آلنمسی وسلاطین عظام بهشت مقام حضراتنك وسائره‌نك جسیم مکتبلری آیریلوب صنف ثانی اعتباریله اوراده کسب قابلیت واستعداد ایدنلرك دیلدیکی فنون وطریق ایچون تأسیس بیورلمش وبیورلمقده اولان مکاتب عالیه‌یه آلنمسی ومحلات وسلاطین مکتبلرنده هنوز تحصیل قرآن عظیم وکتابت واکتساب قابلیت ولیاقت ایتمیان اطفالك اخراجنه رخصت ویرلمامسی خصوصلری جملهٔ بولنده ومناسب کورنمش اولوب بتوفیقه تعالی بوصورتك اجراسی دین ودولت علیه حقنده انواع خیر ومنافعی موجب اوله‌جغندن بشقه اطفال حقلرنده دخی کمال مرحمت وشفقت شاهانه‌نك افاضه واجراسنی مستوجب برکیفیت اوله‌رق انشاءالله العلیم درسعادت وبلاد ثلثه مکتبلرنده اشبو اصول محاسن عمیم بعدالاجراء والتتمیم ممالك محروسهٔ شاهانه مکتبلرینه دخی تعمیم بیورلدیغی حالده ظل ظلیل جناب پادشاه مکارم وسیمده بالجمله اطفالك تحصیل علوم نافعه وتصحیح عقاید دینیه‌لرینه سبب مستقل اوله‌رق جهاله ندرت کله‌جکنه وربمز تعالی وتقدس حضرتلری حامیٔ حمای دین ودولت وحافظ صحایف حبل المتین شریعت اولان پادشاه عالی منقبت وشهنشاه ذی النورین خصلت ولی نعمتمز افندمز حضرتلرینه توکنمز عمر وعافیت واقبال احسان بیورسون اشبو مکتبلر نظامی دخی بی‌مثیل وممدوح الانام اولان سائر آثار جلیلهٔ شاهانه‌دن فضله براثر جمیل وسبب اجر جزیل ملوکانه‌دن معدود بولنه‌جغنه بناءً الخیر لایؤخر مدلولنجه همان اجراسنه مباشرت لازم کلوب فقط لایحهٔ مذکوره‌ده شاکردانك برمکتبده آیری آیری درس اوقومه‌لری تعطیل تعلملرینی موجب اولدیغندن بحثله شاکردان مرقومه‌نك بشقه بشقه صنفلره تقسیمیله هر برصنفه درس تخصیصی وبونلره بردن درس ویرلمسی یازلمش وواقعا بو صورت شاکردانك تعطیلدن وخواجه‌لرینك اشتغالدن وارسته اولملرینی موجب کورنمش ایسه‌ده جمله‌یه معلوم اولدیغی اوزره شاکردانه بردن درس ویرلمسی اصولنك اجراسی

اشكال حروفى اوكرتمش و قواعد هجايى تحصيل ايلمش اطفال حقنده ممكن اوله‌رق‌درت‌بش ياشنده‌هنوز مكتبه ويرلمش واشكال‌حروفى كورمه‌مش‌وبيلمامش اولان‌اطفال فقط‌حروفى تكلم ايتسه بيله اشكال حروفاتى بهمه‌حال‌خواجه‌لرينك برر برر كوستروب تعليم ايتملرينه متوقف اوله‌جغندن بو مثللولره بردن درس ويرلمسى يعنى خواجه‌لرى اون اون بش يكرمى چوجغى بردن قارشوسنه اوطورددوب الف با حرفلرينى برر برر حين تعليمده اومثللو چوجقلره يالكز حروفك لفظاً تكلمنى اوكرتمك ممكن اولور ايسه‌ده اشكال حروفاتى بشقه بشقه ارائه ايتمدكجه‌اوكره‌دلمسى‌ممكن اوله‌مز كبى‌خاطره كلمش وبرده محلات مكتبلرنده بر ايكى ختم ايتمش اطفال بعده سلاطين عظام جنت مقام حضراتى مكتبلرينه آلنوب اوراده لسان تركى اوزره انشا ولغات متنوعه وبركوى رساله‌لرى واخلاق كتابلرى وخط وكتابت تعلم وتمشق ايتملرينه بر ديه‌جك يوغيسه‌ده يالكز بر ايكى ختم شريف ايتمش بولنان اطفال او مثللو انشا ولغات ورساله قرائتنه كسب‌قابليت ايده‌ميه‌جكندن ومثلا مستعد اولوبده بالفرض قابليتى اولسه دخى اشبو كتابلرك قرائتيله مشغول اولوب قرآن عظيم‌الشان تلاوت وقرائتى نقصان قاله‌جغندن بشقه علم تجويد و وجوه قرائت تعلمندن بى‌بهره اوله‌جغندن بومحذوره بناءً ذكر اولنان محلات مكتبلرنده تعلم ايده‌جك اطفال اوچ بش ختم شريف ايدرك رسوخ كلوب وبو صره‌ده علم تجويد و وجوه قرائتى وعلم حالنى خواجه‌سندن اوكره‌نوب بعده سلاطين حضراتى مكتبلرينه آلنمق وكذلك اشبو شاكردلاندن محلات مكتبلرنده حفظه چالشمق ايستيانلر اولور ايسه حفاظه ندرت كلمامك ايچون بونلر اتمام حفظه قدر مكتبنده بالتوقيف بعد الحفظ درجهٔ قابليت واستعدادينه كوره معارف وسائره تحصيلى ضمننده صنف ثانى مكاتبنه جلب اولنمق خصوصنك لايحهٔ مذكوره‌يه ادخالى مناسب كبى متبادر اذهان اولمش ومحاوبه‌سى ايجاب ايدن مطالعهٔ عاجزانه‌مز اول امرده مجلس امور نافعه‌دن لدى‌الاستجواب آنلر دخى بجا اولديغنى بالاعتراف بروجه محرر مضبطهٔ بندكانه‌مزه درج وتسطير قلنمسنى مبين مجلس مذكوردن

وارد اولان بر قطعه مذكره ولايحهٔ مذكوره مضبطهٔ عاجزانه‌مزه لفاً مجلس والايه تقديم اولنمق اوزره مجلس مذكوره اعطا قلنمش اولديغى وخصوصات مرقومه‌نك اجراسى موافق رأى عالى بيورلديغى حالده لايحهٔ مذكوره‌ده كوسترلديكى وجهله جانب حضرت فتواپناهى‌يه تفويضى لازمه‌دن ايدوكى محاطعلم عاليلرى بيورلدقده اولبابده وهر حالده امر وفرمان حضرت من له الامركدر» .

مواد مذكوره‌يه بعض خصوصاتك درج قلنمسنه دائر مجلس احكام العدليه‌دن مجلس نافعه‌يه كوندريلان مذكره

« درسعادتده كائن اطفال مكاتبى نظاماتنه دائر مجلس والاى احكام العدليه‌يه كوندرلمش اولان بر قطعه مجلس امور نافعه لايحه‌سيله دارشوراى باب عالى مضبطه‌سى لدى القرائه محرر اولان نظامات پك يولنده اولديغندن بعونه تعالى بو اصول محاسن شمولك اجراسنه حسن موفقيتله سايهٔ احسانوايهٔ حضرت شاهانه‌ده آز وقتده پك چوق ارباب معارف وكمال يتشه‌جكى آزادهٔ كلفهٔ استدلال اولوب آنجق محلات مكتبلرنده اوچ بش ختم شريف ايدرك بوصره‌ده علم تجويد ووجوه قرائتى اوكرندكدن صكره سلاطين عظام حضراتى مكتبلرينه آلنه‌جق چوجقلرك اوراده دخى لسان تركى اوزره انشا ولغات متنوعه وبركوى رساله‌لرى واخلاق كتابلرى وخط وكتابت تعلم وتمشق ايلرى جملهٔ نظامات مذكوره‌دن اولمق اوزره كوسترلمش ايسه‌ده كافهٔ علوم عربيه وفارسيه وتركيه واجنبيه‌نك لايقيله تفرس وتفهمى اول امرده صرف ونحو قواعدينى تعلمه موقوف اولديغنه بناءً اشبو مكاتب سلاطينه نقل اولنه‌جق اطفال اكرچه مكاتب عاليه‌يه نقللرنده علم صرف ونحو وسائر علوم نافعه وفنون متنوعه تحصيل ايده‌جكلرسه‌ده سلاطين عظام مكاتبنده دخى بونلره مهما امكن برر مقدار صرف ونحو كوسترلمدكجه اوقويه‌جقلرى انشا ولغات وبركوى رساله‌سى واخلاق كتابلرينك مزايالرينه واره‌ميوب تفرس وتفهم ايده‌ميه‌جكلرندن بوتقريب سلاطين

عظام مكتبلرندن استانبول وبلاد ثلثه‌ده سمت سمت برقاچ مكاتبك ايجابنه كوره انتخابيله موجود بولنان خواجه‌لری اول وجهله صرف ونحو وانشا ولغات وبركوی رساله‌سی واخلاق كتابلری تعلمنه مقتدر اولدقلری حالده ابقاسی ومقتدر اوله‌مدقلری تقديرجه جناب فتواپناهی معرفتيله او مثللو قدرتلو ذوات مأمور قلنه‌رق بولنديغی مكتبك وقف جليلی طرفندن كرك قدرتی اوله‌رق ابقا قلنه‌جق وكرك آخر ذواتدن مأمور اولنه‌جق خواجه‌لره اقتضاسنه كوره مقدار وافی معاش اعطاسيله عدم قدرتندن ناشی چيقه‌جق خواجه‌لر دخی خائب وخاسر قالمامق اوزره بعده ينه مولانای مشاراليه حضرتلرينك معرفتيله اول دخی ايجابنه كوره قايرلمسی وبوصورتله سلاطين عظام مكاتبنه نقل اولنه‌جق اطفاله امثله‌دن بدأ ايتدريله‌رك بنا ومقصود وعزی ونحودن عوامله قدر كوسترلمسی وبونلرك آراسنده دخی ايجابنه كوره مثلا امثله ايله تحفه وسبحهٔ صبيانه باشلدوب صكره‌لری دخی صرفده ايلرولدكجه شاهدی ونخبه وبركوی رساله‌سی وعوامله چقدقلرنده انشا ولغات واخلاق كتابلری تعليم وتعلم اولنمسی وبادئ امرده عموماً مبادئ شوق وخواهش اولمق اوزره الحالة هذه محلات مكتبلرنده بولنوب او مقوله سلاطين عظام مكاتبنه نقله اهليتی اولان چوجقلردن ابتدا معروف وخدمهٔ سلطنت سنيه‌دن بولنان كمسنه‌لرك اطفالی آلنمسی وبرده بوندن بويله برمنوال محرر محلات مكتبلرندن سلاطين عظام مكاتبنه وبونلردن دخی مكاتب عاليه‌يه نقل اولنه‌جق چوجقلرك دائما لياقت واستعدادلرينه دقت وموسملری حلولنده استك ايدنلری محللرينه نقله مبادرت ايتمك ايچون ينه جناب فتواپناهی معرفتيله علمادن مناسب برذات مقدار وافی معاش ايله ناظر نصب ومأمور قلنمسی خصوصلرينك دخی مجلس والا عرضنه ادخالی مناسب كبی كورنمش اولمغله بعده آكا كوره عرضی يازلمق اوزره سؤالاً واخطاراً اشبومذكره تحرير ومجلس نافعه‌يه تسيير قلندی » .

مجلس امور نافعه طرفندن قبولی مشعر مجلس والایه تقدیم اولنان مذکره

« درسعادتده کائن سلاطین عظام وسائر محلات مکاتبی نظاماتنه دائر مجلس امور نافعه‌ده بالمطالعه قلمه آلنوب مجلس والای احکام العدلیه‌یه کوندرلمش اولان لایحه‌ده کوستریلان مواد واقعا یولنده اوله‌رق اول وجهله خاکپای مکارمپیمای حضرت شاهانه‌یه عرض بیوریله‌جغندن بحثله عرض مذکوره بعض موادك درجی دخی نظامات مذکوره‌نك حسن تأییدینی موجب اوله‌جغنی مبین مجلس والای مذکور طرفندن وارد اولان برقطعه مذکره مجلس امور نافعه‌ده مذاکره اولنمش ومواد مذکوره فی‌الحقیقه مناسب مطالعه بیورلمش اولدیغندن عرض مذکوره اول وجهله درج بیورلمق اوزره قبولاً وجواباً اشبو مذکره ترقیم ومجلس والای احکام العدلیه‌یه تقدیم قلندی » .

مجلس والای احکام العدلیه‌نك عرضی

« آستانهٔ سعادت آشیانه‌لرنده کائن اطفال مکاتبی نظاماتنه دائر مجلس امور نافعه‌دن قلمه آلنه‌رق دارشورای باب عالی‌یه کوندرلمش اولان لایحه اوزرینه دارشورای مذکوره‌دن مجلس مزبور ایله لدی‌المخابره جریان ایدن مذاکراتی متضمن مجلس والای احکام العدلیه‌یه ورود ایدن مضبطه ایله لایحهٔ مرقومه حرف بحرف قرائت ومآل ومزایالرینه احالهٔ نظر دقت اولندقده ربمز تعالی وتبارك حضرتلری قطب دائرهٔ خلافت ومرکز معارف معدلت اولان ذات کرامتسمات ملوکانه‌لرین الی‌الابد سریر شوکتمصیر شاهانه‌لرنده مؤبد بیورسون سایهٔ مجددیتوایهٔ جناب جهانپروریلرنده هر بر خصوص ومصلحت تمشیتپذیر حسن نظام ومعدلت اولدیغی مثللو اشبو اطفال مکاتبنك دخی بر حسن نظام وضابطه‌یه ربط وتوثیقی نیجه محسناتی شامل ومستعدان اطفالك بیهوده وقتلری ضایع اولمیه‌رق مدت قلیله ظرفنده پك چوق ارباب کمال ومعارفك یتشمسی فوائدینی

وبالخصوص عهدهٔ انسانیته فرض اولان حلیهٔ جلیلهٔ دینیه اکتسابنی مشتمل اوله‌جغنه بناءً مکاتب مذکوره حقنده بویله برضابطهٔ حسنه‌نك اجراسی لازمه‌دن ومذکورلایحه‌ومضبطه‌ده کوستریلان نظامات ومطالعات دخی پك یولنده ومرکز لایقنده اولدیغی امور واضحه‌دن اولوب آنجق مضبطهٔ مرقومه فذلکه‌سندن نمایان اولدیغی وجهله محلات مکتبلرنده اوچ بش ختم شریف ایدرك بوصره‌ده علم تجوید و وجوه قرائت وعلم حالنی اوکرندکدن صکره سلاطین عظام حضراتی مکتبلرینه آلنه‌جق چوجقلرك اوراده دخی لسان ترکی اوزره انشا ولغات متنوعه وبرکوی رساله‌لری واخلاق کتابلری وخطوکتابت تعلم وتمشق ایملری جملهٔ نظامات مکاتب مذکوره‌دن اولمق اوزره کوسترلمش ایسه‌ده کافهٔ کتب عربیه وفارسیه وترکیه وسائره‌نك مزایالرینه واریله‌رق تفرس وتفهمی اول امرده ممکن مرتبه صرف ونحو قواعدینی بلمکه متوقف اولدیغنه بناءً مکاتب سلاطینه نقل اولنه‌جق اطفال اکرچه مکاتب عالیه‌یه کیتدکلرنده اوراده علم صرف ونحو وسائر علوم نافعه وفنون متنوعه تعلم ایده‌جکلرسه‌ده سلاطین عظام مکتبلرندن استانبول وبلاد ثلثه‌ده سمت سمت مناسبنه کوره برقاچ مکاتبك انتخاب ومحلات مکتبلرندن نقله شایان اولان چوجقلرك سمتنه کوره بونلره نقلیله مکاتب منتخبه‌نك الحالة هذه موجود بولنان خواجه‌لری بووجهله صرف ونحو وانشا ولغات وبرکوی رساله‌لری واخلاق کتابلری وخط وکتابت تعلیمنه مقتدراولدقلری حالده ابقاسی ومقتدر اوله‌مدقلری تقدیرده شیخ‌الاسلام افندی داعیلری معرفتیله اومثللو قدرتلو ذوات مأمور قلنه‌رق بولندیغی مکتبك وقف جلیلی طرفندن کرك قدرتی اوله‌رق ابقا اولنه‌جق وکرك آخر ذواتدن مأمور قلنه‌جق خواجه‌لره مقدار وافی معاش اعطاسیله عدم قدرتندن ناشی چیقاریله‌جق خواجه‌لر دخی سایهٔ مرحمتوایهٔ حضرت ملوکانه‌لرنده بیوایه ومأیوس قالمامق ایچون ینه مشارالیه شیخ‌الاسلام افندی داعیلری معرفتیله بعده ایجابنه کوره قایرلمسی وبوصورتله سلاطین عظام مکاتبنه نقل اولنه‌جق اطفاله امثله‌دن بدأ ایتدیریله‌رك صرفدن بنا ومقصود وعزی ونحودن عوامل کبی

نسخ کوستریلوب بونلرك آراسنده دخی ایجابنه کوره ابتدالری مثلا امثله ایله سبحهٔ صبیان و وهبی تحفه‌سی وصکره‌لری دخی صرفدن ایلرولدکجه نخبه و برکوی رساله‌سنه چیقدقلرنده انشا واخلاق کتابلری تعلیم اولنمسی وبادئ امرده مبادئ شوق وخواهش اولمق اوزره الحالة هذه محلات مکتبلرنده بولنوب او مقوله سلاطین عظام مکاتبنه نقله مستعد وشایان اولان چوجقلردن ابتدا معروف وبندکان سلطنت سنیه‌لرندن بولنان قوللرینك اطفالی آلنمسی وبرده بوندن بویله بر منوال محرر محلات مکتبلرندن سلاطین عظام مکتبلرینه وبونلردن دخی مکاتب عالیه‌یه استکلریله نقل اولنه‌جق چوجقلرك دائما لیاقت واستعدادلرینه دقت وموسملری حلولنده استك ایدنلری نقله مبادرت ایتمك اوزره ینه مولانای مشارالیه داعیلری معرفتیله مقدار وافی معاش ایله علمادن مناسب بر داعیلرینك ناظر نصب وتعیین قلنمسی واشبو خواجه افندیلرك بو وجهله مأموریتلری جوامع شریفه‌ده اوقوتدقلری درسلر کبی کندولرینك اظهار حیثیت ذاتیه‌لرینه دائر اولمیوب مجرد سایهٔ معالیوایهٔ حضرت شاهانه‌لرنده مستعدان صبیانه هربر معارفده سرمایه وبضاعه اوله‌جق مرتبه تعلیم علم ایلملری قضیه‌سندن عبارت اولدیغنه نظراً خواجه افندیلر دخی اوقوده‌جقلری درسلری رسم صورتنه قویمیه‌رق مفرداتنی سؤال وتدقیق ایدرك یعنی چوجقلرك آکلایه‌جقلری وجهله تفهیم ایلملری صورتلری دخی مجلس والاده مناسب ومجلس امور نافعه‌نك دارشورای باب‌عالی ایله مخابره‌سنی مبین لایحهٔ متأخره‌سنك بنداخیرنده کوسترلدیکی وجهله سلاطین‌عظام مکتبلرنده بولنه‌جق اطفالدن بیکس وفقیرالحال اولان اطفالك دخی وقف‌جلیللری طرفندن حاللرینه کوره لطفاً ومرحمةً هفته‌لك احسانیله اقداربیورلمسی جانب سنی‌الجوانب حضرت شاهانه‌لرینه بویوزدن دخی جمله‌دن دعوات خیریه‌یی جالب کورنمش وینه هر صورتی مورد الهامات ربانیه اولان مبارك قریحهٔ صبیحهٔ جناب جهانبانیلرندن شرفسنوح وصدور بیوریله‌جق ارادهٔ کرامتعادهٔ حضرت جهاندارلرینه متوقف اوله‌رق مذکور لایحه‌لر ایله مضبطه ومجلس امور نافعه ایله مخابره‌یی متضمن مذکره‌لر منظور کرامتموفور

جناب ملوکانه‌لری بیورلمق ایچون مربوطاً تقدیم حضور معالی نشور حضرت شهریارانه‌لری قلنمش ایدوکی محاط علم عالیٔ جناب پادشاهانه‌لری بیورلدقده اولبابده وکافهٔ حالده امر وفرمان حضرت ولی‌الامر والاحسانکدر » .

مجلس والای احکام العدلیه‌نک تقدیم قلنان اشبو عرضی اوزرینه طرف سلطانیدن صادر اولان خط همایون صورتیدر

« مجلس والامزك اشبو عرضی ودارشورای مذکوره‌نك مضبطه‌سیله مذکره‌لر منظور ومعلوم همایونمز اولمشدر . بوخصوص امور دینیه‌دن اولمغله دیناً وملکاً انواع فوائدی باهر وبدیهی اولدیغندن بالمخابره عرض واستیذان اولندیغی وجهله تنظیمنه باقلمق اوزره افندی داعیمزه [۱] افاده [۲] اولنه‌رق بومادهٔ خیریه‌یه ناظر نصب وتعیین قلنمق اوزره امام زاده اسعد افندی‌یه [۳] آناطولی پایه‌سی توجیهله مأمور قلنسون. حق تعالی حضرتلری هرحالده موفق وآثار جلیله‌سنی مقدر ایلیه آمین » .

ایشته بوخط همایون ایله امام زاده اسعد افندی مکاتب رشدیه نظارتنه ، محمد لطیف افندی نامنده برذات‌ده باش کتابتنه تعیین بیورلمشدر .

مجلس امور نافعه‌نامیله باب عالیده متشکل و امور معارفه متعلق اجراآتك

---

[۱] مکی زاده مصطفی عاصم افندی.

[۲] رؤف پاشانك ۱۲۵٤ محرمنك دردندن ۱۲۵۵ ربیع‌الاخرینك اون طقوزینه قدر باش وکالت عنوانیله صدارتده بولوندیغی اوانده‌در .

[۳] زیرك جامعی امامی قونیه‌لی بر ذاتك مخدومی اولوب مدرس و ۱۲۳۲ دن ۲٤۵ سنه‌سنه قدر بعض بلاده قاضی وبعده اوقاف مفتشی ، بعدالعزل استانبول‌پایه‌سی ٥٤ ده آناطولی پایه‌سیله ادبیه وعرفانیه مکتبلری کشادنده نظارتلرینه « معارف عدلیه ناظری » عنوانیله تعیین قلنمش، ٦٥ ذی‌القعده‌سنده بونظارتك مکاتب عمومیه نظارتنه الحاقنده مجلس والایه اعضا اولمش ۱۲٦۷ جمادی‌الاولاسنده وفات ایتمشدر . سلیمانیه جامعی حظیره‌سنده مدفوندر .

منشائی اولان هیئتك صورت تشكلی ایله اعضاسی حقنده بر فكر ایدینه بیلمك ایچون شو تبلیغ رسمی عیناً درج اولندی :

« باب عالیده مجلس امورنافعه‌نك ریاست‌وكالتی سعادتلو معاون بك افندی [١] حضرتلرینه محول ایسه‌ده میرمومی‌الیه مجلس احكام‌العدلیه اعضاسندن بولندیغی جهتله هفته‌ده برقاچ كون مجلس والایه دوامه ومعاونلك مأموریتی مناسبتیله قصور ایامده دخی باب عالی‌یه كلمكه مجبور اولدیغنه واكرچه مجلس مذكوره امور خارجیه ناظری بولنان ذات‌عالی‌مسند جانبندن نظارت اولنمق اوزره اصل خدمت ریاستی‌مستشاری اولان‌ذاتك عهده‌سنده اولوب آنجق الحالة هذه خارجیه مستشاری سعادتلو نوری افندی حضرتلرینك نظارت وكالتی حسبیله [٢] اول دخی مجلس مذكوره باقمغه بعضاً اختلاس وقت ایده‌میه‌جكنه بناءً شمدیلك بو مجلسده داخلیه مستشاری صارم افندی حضرتلری [٣] بالوكاله نظارت ایتمسی واشبو مجلسده دخی علمادن بریله بندكاندن برقاچ درایتمندك بولنمسی خصوصنه امر واراده‌ٔ اصابتعادهٔ حضرت شاهانه متعلق بیورلمش اولدیغندن ومدرسین كرامدن قاسم پاشا نائبی محمد عارف حلمی افندی [٤] علماً وعقلاً اصحاب حیثیتدن ومعروضات داخلیه خلفاسندن اولوب كچنده پارس مصلحتكذارلغندن

[١] اندرون همایوندن مفیض كانی مصطفی بكدر . ٥٣ ده مجلس والا اعضاسی ، ٥٤ جمادی‌الاولاسنده باش وكالت معاونی ، ٥٥ صفرنده مجلس والا اعضاسی، بالاخره اوقاف ناظری ، ایكی دفعه دفتر امینی اولدقدن صوكره ١٢٦٦ جمادی‌الاخره‌سنده وفات ایتمشدر .

[٢] رشید پاشانك سفارتله لوندره‌یه عزیمتندن طولایی .

[٣] ٥٤ شوالنده مجلس والا اعضاسی و داخلیه مستشاری ، بالاخره صدارت مستشاری ، ایران سفیری ، تجارت ، خارجیه ناظری ، لوندره ، پارس سفیری ، ٦٣ ربیع‌الاولنك بشنده وزارتله مالیه ناظری وجمادی‌الاخره‌سنده صدر اعظم ، او سنه ذی‌القعده‌سنده بروسه ، طربزون والیسی وبعدالعزل ٦ ذی‌الحجه ١٢٧٠ ده وفاتله حیدر پاشاده مدفون اولان صارم ابراهیم پاشادر .

[٤] عارف محمد حلمی افندی ؛ استانبوللیدر . مدرس ، ایوب ملاسی ، ٧٧ ده استانبول قاضیسی ، ٧٨ محرمنده آناطولی پایه‌سی اوله‌رق ١٢٨٤ رمضاننده وفات ایتمشدر . اكری قپوده مدفوندر . عالم ، فاضل ایدی .

عودت ایتمش اولان طلعت افندی سایهٔ شوکتوایهٔ حضرت شاهانه‌ده بعض منافع ملکیه اصولنی کورمش واوکرنمش وخواجکان دیوان همایوندن بکشهری متسلمی اسبق ادهم افندی دخی ممالك محروسه‌نك اکثر محللرنده استخدام اولندیغی جهتله طشره احوالنه کسب‌وقوف ایتمش بندکاندن بولندیغندن مومی‌الیه حلمی افندی مجلس مذکورمفتیلکنه ومومی‌الیه طلعت‌افندی دخی فقط هفته‌ده ایکی کون ایام‌مخصوصه‌سنده بولنمق وقصور اوقاتده ینه قلمنه دوام ایتمك‌شرطیله مومی‌الیه ادهم افندی ایله برابر اعضای مجلس اولمق اوزره مأمور قلنملری نزدمعالیوفد حضرت‌شاهانه‌ده بالتنسیب اولبابده شرفریزسنوح وصدوربیوریلان امر وفرمان اصابتعنوان جناب ملوکانه موجبنجه مومی‌الیهمك بو دفعه مجلس مذکوره مأموریتلری اجرا اولنمشدر . همان حق تعالی جمله بندکانی ابراز خدمات نافعه وحسنه‌یه موفق ایلیه‌آمین » .

قسم اول

امام زاده اسعد افندینك ۲۱ ذی‌القعده ۱۲۵٤ تاریخنده مکاتب رشدیه نظارتنه تعیینی دولت عثمانیه‌ده معارف عمومیه نظارتی وظیفه‌سنك تحققی دیمکدر. هنوز کشادینه قرار ویریلن مکاتب رشدیه ایچون تعلیماتنامه مقامنه قائم اولمق اوزره ناظر مشارالیه طرفندن قلمه آلنوب تطبیقنه اراده‌سنیه صادر اولان «لایحه» افندیٔ مشارالیهك ایشه نه‌صورتله مباشرت ایتمش اولدیغنی کوستررر بر وثیقه اولمق اعتباریله عیناً بومحله درج وتحریر اولونور :

صورت لایحه

« هر عاقله ملاحظه وتأمل ایتمك لازمدرکه برکیمسه انسانیت وهدایته‌نوجهله واصل ودنیا وآخرتده سعادته نه‌جهتله نائل اولدیغی وبو امت محمدیه‌ده کلان ارباب کمال بشقه بر امتده کلمدیکنی ودولت علیهٔ عثمانیه دامت فی‌الحمایة‌الربانیه‌ده علوم ومعارفه اعتبار واصحابنه لطف و احسانده اکثار اولنه کلدیکنی بیلوب خصوصا پادشاهمز ولی نعمت افندمز عنایت و احسانلرنده اسلاف عظاملرینه تفوق بیوردقلری حسبیله ادنی معرفتی‌اولان بنده‌لری سایهٔشاهانه‌لرنده احسان همایونلرینه مستغرق اولدیغنی کوروب اولادی‌اولان زمرهٔمسلمین غیرت‌وحمیت واولادلرینی حسن تربیه‌یه همت ایتملری ایچون مراحم علیهٔ ملوکانه‌دن اولاد مسلمینك حسن تربیه‌لری متعلق ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه بیورلمغله موجبنجه اهتمام اولنوب بالتوفیق‌الربانی آزوقتده اطفال‌مسلمین استعدادلرینه‌کوره سایهٔشاهانه‌ده نائل مراد اولملرینك صورت حسنه‌سی بالتأمل تسویه‌سنك اقتضا ایلدیکی مواد لازمه‌درکه یکان یکان رسیدهٔ بیان اولمشدر .

جمله‌یه معلوم‌اولدیغی‌اوزره اطفال مسلمین بش یاشلرینه طوغری جثه‌لرینك

تحملنه کوره یازویی کوستریله‌رك اوکره‌دیله‌جکی اثناده هرکیمك تربیه‌سنده‌ایسه اول طفلی کندو هواسنه براقیوب مکتبه ویره‌رك بر اهلیتلو خواجه‌یه تسلیم وامانت ایلمسی .

وخــواجه اولان ذات دخی طفل مزبوره مستعیناً به تعالی حروف هجایی نقش اولندقلری صورتلریله کوستره‌رك تعبیر ایده‌بیلن طفل آخر معاونتیله اوکرتمکه سعی ایدوب طفل مزبورك خیالنه صور حروف نقش اولنوب قنغی حرفك صورتنی کوستردیکی کبی اسمیله تعبیره قادراولدقده الفبا جزئنك مشتمل اولدیغی تراکیب حروف وبعض ادعیه‌یی و اجزاء قرآنیه‌دن اطفاله اوقودلمسی معتاد اولان اجزاء شریفه‌یی حروف و کلماتك نقوش مخصوصه‌لرینی کوستره‌رك اوقودوب ویوقارولدقجه ادای تلاوتی دخی افاده برله حق تعلیمه همت ایتمسی .

وختم قرآن کریم میسر اولدقده تکرار ختمی اثناسنده تجوید اوزره‌ادای تلاوتی تعلیمده دقت وحفظ اولنه‌کلان بعض آیات جلیله وسور مبارکه علی الخصوص « والضحی » سوره‌سندن آشاغی بالجمله سوره‌لری حفظ ایتدیره‌رك طفل مزبوری سکز وطقوز واون یاشلرنده آبدست ونماز وسائر لوازم اسلامیه وآداب شرعیه ایله الفت ایتدرمسی .

وقرآن کریمك خصایص جلیله‌سندن اولان سلاست و حلاوتی سببیله بو امت مرحومه‌نك اکثریسی حال صغرلرنده حفظه موفق اوله‌کلدکلرندن مستعد خصوصا کوزل صدالی اولنلری اول شرف بی‌غایه‌یه نائل اولمغه رغبت ایتدرمسی .

وطفل مزبوره حفظ قرآن عظیم میسر اولوب یااولمدیغی تقدیرده اون‌اوچ یاشنه دکین مکتبدن چیقارلمیوب استعدادینه کوره حسن خط و بعض رسائل ترکیهٔ معتبره‌دن مسائل دینیه تحصیلنه سعی وغیرت ایتدرلمسی .

وبتوفیقه‌تعالی وجه مشروح اوزره تربیه اولنه‌رق بومرتبه‌یه رسیده‌اولوب مکتب خواجه‌سنك تربیه‌سندن مستغنی اولان اطفالك علوم و معارفه مستعد اولنلری تحصیل علوم ادبیه یعنی دیله‌دیکی مقصودینی تعبیر وحین حاجتده تحریرده خطادن وقایه ایدن علوم ایچون علوم ادبیه مکتبی تخصیصی ایجابیله اول تخصیص

اولنه‌جق مكتبده علوم ادبيه تحصيل ايتدريله‌جكی وعلوم ومعارفه استعدادی اولميانلری ديله‌دكلری عمل وصنعته كيتملرينه مساعده بيورلمش ايدوكی .

ومكتب مزبورده تعلم ايده‌جك اطفاله اول‌امرده دفع ضرورت مقداری معاش و كيده‌رك استعدادينه كوره معاشی تزايد ايده‌جكی كوستريله‌رك ناظر بولنان ذات هفته‌ده بردفعه مكتب مزبوره واروب اطفال مرقومه‌نك حاللرينی معاينه ايدرك ايجابی اجرا اولنمقده بر وجهله تكاسل ومسامحه اولنميه‌جغی .

وبعونه تعالی موانعدن محفوظ اولديغی حالده اطفال مستعدين اون سكز ياشلرينه دكين علوم ومعارفدن قدر كفايه حصه مند اولوب مقصودينی عبارهٔ فصيحه ايله تعبير واملای صحيح ايله تحريره مقتدر اولورلر . آنجق فنون قلميه وخدمات سائره‌يه دائر معارف مخصوصه‌يه محتاج اولوب او دخی سايهٔ شاهانه‌ده انشا بيورلمش وبيوريله‌جق اولان مكاتب جليله‌ده تحصيل ايتدريله‌جكی .

واطفالك بومرتبه‌يه واصل اولنلری دولت عليه‌ده شرف واعتباری اولان طرق قلميه‌يه سلوكه صالح اولديغی كبی طريق علمه سلوك مراد ايدوب علوم عقليه وشرعيه‌ده كمال تحصيل ايدرسه يكرمی بش ياشنه دكين خدمات علميه‌يه لياقت وامانات شرعيه‌يه اهليتی تيسر ايدوب سايهٔ حضرت پادشاهيده واصل آمال ونائل عزواقبال اولورلرديو ترغيب وبوجهتله‌دخی طرف مستجمع الشرف حضرت شاهانه‌يه جمله بندكاندن استجلاب دعوات خيريه اولنمسی خصوص خيريت منصوصی بووجهله اخطار واشعار اولنمشدر » .

فی غرهٔ م ١٢٥٥

امام زاده اسعد افندينك مكاتب رشديه نظارتنه تعييننден صوكره كشاد اولونه‌جق مكتبلردن نشأت ايده‌جك افنديلرك اقلام دوائرده استخدامی تقرر ايتمش ايسه‌ده بوندن مقدم اقلامه آلنمش اولان افنديلره مخصوص اولمق ورشديه تحصيلی درجه‌سنده درس كوسترلمك اوزره سلطان احمد جامع شريفی داخلنده «مكتب معارف عدلی» ناميله برمكتب كشاد ايدلمش وبالاخره «معارف عدليه» و«علوم

ادبیه » عنوانلریله ایکی شعبه‌یه تقسیم ایدلمشدر . دولت عثمانیه‌ده آچیلان ایلك مکتب رشدی ایشته بودر [١] .

١٢٥٧ ربیع‌الاولنك طقوزنجی جمعه ایرتسی کونی مکتب مذکورك هر ایکی شعبه‌سنده ٤٠٠ دن زیاده طلبه‌نك امتحانی وکلا و علمای دولت حضورنده‌ و جامع مزبور داخلنده اجرا و موجب محظوظیت اوله‌رق معلمین ایله طلبه‌یه عطیه‌لر اعطا قلنمشدر .

ایرتسی سنه ینه ربیع‌الاولك اوتجی پنجشنبه کونی وکلا و علمای دولت حاضر اولدقلری حالده بالذات سلطان عبدالمجید خان حضرتلری دخی تشریف ایده‌رك مراسم مخصوصه ایله شاکردانك امتحانلری اجرا قلنمش و برسابق عطیه‌لر توزیع ایدلمشدر .

اشبو مکتب شعبه‌لرنده اکمال تحصیل ایدن افندیلرك دوائر اقلامنه اجرای مأموریتلری نظامی اقتضاسندن بولوندیغندن آرزولرینه کوره مختلف دوائره تعیین اولونملری امثالنه سبب شوق و غیرت اولمش و بو صورتله اهالیده معارفه رغبت تزیید ایدلمشدر .

دیکر طرفدن درسعادت و بلاد ثلاثه‌ده صبیان مکتبلرینك عددی تکثیر اولونه‌رق بو صورتله ده معارف عمومیه‌نك نشرینه همت ایدلمکده ایدی . دوائر دولته کیره‌جك افندیلرك مکتبلردن نشئت ایتمش اولمسی شرط قلندیغندن مکتب معارف عدلیه دن یتیشن افندیلرك اقلامه یرلشه‌رك حاللرینه و اقتدارلرینه کوره نائل رفاهیت اولمسی و دها مقدم سلطان محمود عدلی طرفدن کشاد ایدلمش اولان طبیه و حربیه مکتبلرندن اطبا و ضابطان یتیشه‌رك آز وقت ظرفنده رتبه و معاشجه ترقی و ترفه ایلمسی کورن اهالیده تحصیل معارف ایچون بر انتباه حاصل اولمسیله

---

[١] امام زاده اسعد افندی مکاتب رشدیه ناظری عنوانیی حائز بولونیور ایدیسه‌ده کندیسنك تعیین اولوندیغی زمان مکتب رشدی یوق ایدی . معارف عدلیه شعبه‌سی سلطان احمد جامع شریفی داخلنده اجرای تدریسات ایلدیکی کبی علوم ادبیه شعبه‌سنك‌ده سلطان سلیمان جامعی جوارنده تدریساته دوام ایتدیکی بعض آثارده کورلمش ایسه‌ده محل مخصوصی تحقیق اولنه‌مامشدر .

وقتیله مجبوری طوتیلان تحصیل ابتدائی بو صره‌لرده آثار فعلیه‌سنی احساس ایتمکه باشلامش وبناءً علیه حکومت بوخصوصی اعتنا وجدیتله ملاحظه‌یه لزوم کورمشدر .

مقدملری امور معارف دارشورای بابعالی ، دیوان احکام عدلیه ومجلس امور نافعه‌کبی دوائر باب عالیده مطالعه ومذاکره اولونمقده ایکن ٥٤ تاریخنده مکاتب رشدیه ناظرلغی احداث ایدلمش ایسه‌ده بونظارتك وظیفه‌سی مکتب معارف عدلی ایله صبیان مکتبلرینه منحصر ایدی. بوتشکیلاتك زمانك احتیاجاتنه کفایت ایتمه‌مسندن طولایی یاپیله‌جق اصلاحاتی ملاحظه واو زمانه کوره غیرکافی بولونان مکاتب موجوده‌یی تکثیر ونظامات لازمه‌یی وضع وتعدیل ایچون دولتجه برمجلس موقت تشکیلنه لزوم کورولمشدر .

١٢٦١ تاریخنده تشکیل قلنان معارف مجلس موقتی حقنده سنهٔ مذکوره ٤ ربیع‌الاخر تاریخلی تبلیغ رسمیدن مستخرج فقرات بروجه‌زیر نقل اولوندی.

« . . . حتی کچنده مجلس والای احکام عدلیه‌یی شرفوقوع اولان تشریف عالی کونی حضور همایونلرنده قرائت اولنه‌رق تقویم وقایع نسخه‌لریله تیمناً وتبرکاً نشر واعلان قلنان خط شریف عدالت الیف شاهانه‌نك برفقرهٔ منیفه‌سی دخی دیناً ودنیویاً هرکسه لازم اولدیغی اوزره ازالهٔ جهل تبعه‌ایله تحصیل علوم دینیه واکتساب معارف نافعه قضیهٔ مهمه‌سنك موقوف بولندیغی وسائلك اجرای اقتضاسنه باقلمسی ارادهٔ خیریت افاده‌سنی محتوی اولمقدن ناشی بوخصوص منفعت منصوص دخی برمقتضای امروفرمان حکمت‌نشان شاهانه مجلس والای مذکورده بین‌المأمورین کمال دقت ومزید خواهش وغیرتله مطالعه ومذاکره قلنه‌رق چونکه افراد بشریه‌دن هربرشخصك اول‌باول ضروریاتدن اولان فرائض ومسائل دینیه سنی بلله‌یوب کندو امورنده آخره محتاج اولمیه‌جق درجه تحصیل قابلیت ایلمسی لوازم انسانیه‌دن وبعده استحصال علوم وفنون نافعه واکتساب فضائل وآداب ومعلومات کافیه‌یه علی قدردرجاتهم سعی ومداومت ایتمسی دخی ایجاب عقل وحکمتدن بولندیغنه وبوده سایهٔ احسانوایهٔ حضرت خلافتپناهیده کرك درسعادتده وکرك

ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده ایجاب ایدن والحالةهذه موجودبولنان مکتبلرك یولنده تنظیمیله ملحوظ اولان‌فوائدی حصوله کتوره‌جك صورتده برنظام قوی‌ودائمی تحتنه ادخال اولنمسنه متوقف کوردیکنه و ابتدا انشا وتنظیم اولنمسی لازم‌کلان مکتبلر محلات مکتبی اولمسیله آکا کوره باشلوجه برنظام‌قلمه آلنمسی بعض‌معلومات علمیه وسیفیه وقلمیه اصحابندن مرکب اولمق اوزره بر مجلس موقت ترتیب وتشکیلندن لابد اولدیغنه بناءً مجلس مذکور ایچون باب عالیده مناسب برمحل تخصیص و ریاستنه مجلس والای مزبور اعضاسندن وصدور عظامدن سماحتلو عبدالقادر بك‌افندی حضرتلری [۱] واعضالغنه دخی صدور مشارالیهمدن‌ودار شورای عسکری اعضاسندن سماحتلو عارف‌بك افندی [۲] ووقعه نویس سماحتلو اسعد افندی [۳] وفتوی امینی سماحتلو عارف افندی [٤] وقدمای رجال‌دولت

[۱] صدر اسبق ملك محمد پاشانك مخدومیدر . مدرس، ملا ، ۱۲۳۸ده استانبول پایه‌سنه نائل‌اولوب ۲٤۱ ده مغنیسایه تغریب ایدلمش، ٤۳ ده عودتله استانبول قاضیسی، ۲۵۰ ده بالفعل آناطولی قاضیعسکری ، ٥٦ رمضانده مجلس والا اعضاسی ، ٥۹ رمضانده رئیس‌العلما اولمش ، ۱۲٦۲ ذی‌القعده‌سنك یدیسنده وفات ایتمشدر . صغوق چشمه‌ده علمدار جاده‌سنده زینب سلطان جامعی حظیره‌سنده پدری قربنده مدفوندر .

[۲] احمدعارف حکمت بکدر . رائف اسماعیل‌پاشا زاده صدوردن ابراهیم‌عصمت بکك مخدومیدر . تاریخ ولادتی ۱۲۰۰ اولوب مدرس، ملا، ۱۲٤٦ده نقیب‌الاشراف اوله‌رق ۲۵۰ صفرنده عزل ایدلمش، ٥٥ رمضانده مجلس والا اعضاسی، ٥۹ محرمنده روم ایلی مفتشی ، اوسنه دارشورای عسکری اعضاسی ، ۱۲٦۲ ذی‌الحجه‌سنك‌ایکنجی کونی شیخ‌الاسلام اوله‌رق ۱۲۷۰ جمادی‌الاخره‌سنك اون‌برنده معزول‌اولمش، ۱۲۷٥ شعبانده ارتحالله اسکدارده نوح قپوسنده عائله‌سی‌مقبره‌سنه دفن ایدلمشدر. عالم، ادیب، شاعر ایدی . دیوان اشعاری مطبوعدر .

[۳] ترجمهٔ حالی صحائف آتیه‌ده کوریلور .

[٤] مشرب زاده عارف محمد افندیدرکه صدوردن مشرب علی افندینك حفیدی ومدرسیندن شاطر زاده امین افندینك مخدومیدر . ۱۲۰٦ ده تولدله مدرس وبعض بلاده ملا اولدقدن صوکره ۲٤۲ ربیع‌الاخرنده مکه قاضیسی‌وامین‌فتوی، ٥٦ رمضانده آناطولی مفتشی ، اوسنه آناطولی پایه‌سی ، ٦۳ ربیع‌الاخرنده مجلس والا مفتیسی ، ٦۸ رمضانده صدور روم‌ایلی، ۷۰ جمادی‌الاخره‌سنك اون برنده شیخ‌الاسلام اوله‌رق ۱۲۷٥ جمادی‌الاولاسنك یکرمیسنده وفاتله خارج سورده مصطفی پاشا تکیه‌سنده دفن ایدلمشدر . فقیه ، عالم ایدی . « جامع‌الاجارتین » مؤلفیدر .

علیه‌دن وذکر اولنان مجلس والا اعضاسندن سعادتلو سعید محب افندی [۱] وفریقان کرامدن مارالبیان دارشورای عسکری اعضاسندن مکتب فنون‌حربیه ناظری سعادتلو امین پاشا [۲] حضراتی ومترجم اول رجال دولت علیه‌دن‌عزتلو فوأدافندی [۳] وکتابت خدمتنه آمدی خلفاسی متحیزانندن رجائی افندی[٤] تعیین اوله‌رق مشارالیهم‌ایله مومی‌الیهما بمنه‌تعالی هفته‌ده ایکی‌کون اوراده اجتماع

[۱] سعید محب افندی ؛ باب‌عالیدن یتیشوب حالت افندی‌یه مهردار اولمش وبعده برقاچ سنه معزول قالمش ، ۱۲٤۱ ده خبره‌جی کاتبی ، ٤۲ شوالنده بستانیان خاصه ناظری ، متعاقباً عساکر منصوره ناظری، ٤٥ رجبنده باروتخانه ناظری اولوب ۱۲٥۱ ربیع‌الاخرنده عزل ایدلمش ، ٥۲ جمادی‌الاولاسنده دفتر امینی ، ٥٥ رجبنك ایکیسنده صدارت مستشاری ، ٥٦ جمادی‌الاخره‌سنك یکرمی یدیسنده مستشارلق وکالتیله دعاوی ناظری ، ٥۷ ربیع‌الاخرنده ثانیاً صدارت‌مستشاری، ٥۹رمضاننده مجلس‌والا اعضاسی، ٦۱ رمضاننده ثانیاً دفتر امینی ، ٦٥ ربیع‌الاولنده ینه مجلس والا اعضاسی اوله‌رق ۱۲٦۸ صفرینك اون دردنده وفات ایتمشدر . ایوبده مدفوندر .

[۲] مهندس امین‌محمدپاشادرکه‌طوپخانه‌دن‌یتیشوب‌لاجل‌التحصیل آوروپایه‌کوندرلمش، عودتنده ۱۲٥٥ ده میرلوا ، بعده فریق ، ۲٦۱ ربیع‌الاخرنده دار شورای عسکری اعضاسی ومکتب فنون حربیه ناظری وبومجلسه اعضا ، ۱۲٦٤ ذی‌الحجه‌سنده بارتبهٔ وزارت روم ایلی مشیری ، ۲٦٥ شعباننده عربستان اردوسی مشیری اولوب اوراده ابتدا قرعه کشیده‌سنه موفق اولمش و۱۲٦۷ ده انجمن دانش اعضاسندن اوله‌رق سنهٔ مذکوره ذی‌الحجه‌سنده وفات ایتمشدر . شامده حضرت محی‌الدین عربی تربه‌سی قربنده مدفوندر . عالم ، فنون عسکریه‌ده ماهر ایدی .

[۳] کیچه‌جی زاده عزت ملانك بیوك مخدومی اولان وبالآخره مقام‌صدارتی‌احراز ایدن فوأد محمد پاشادر . تاریخ تولدی ۱۲۳۰ در . شهرتنه بناءً ترجمهٔ حالنك بقیه‌سی تحریرندن صرف نظر اولوندی . تاریخ وفاتی ۳۰ شوال ۱۲۸٥ در . سجل عثمانی ۱۳۱٥ مطبعهٔ عامره طبعی، ج ٤ ، ص ۲٦ ده تفصیلات واردر .

[٤] رجائی محمد افندی ؛ احمد نورالدین افندینك مخدومی اولوب ۱۲۱۸ ده تولد ایتمشدر . باب عالیدن تفیضله خلیل رفعت پاشایه دیوان کاتبی ، ۲٥٥ ده آمدی خلفاسی ، ٦٤ ربیع‌الاولنده وقعه‌نویس اوله‌رق بالاخره استعفا ایتمش ، ٦٥ صفرنده آمدی وکیلی ، رجبنده تقویم ناظری اولمش ، ٦۹ ده معزول ، ۷۱جمادی‌الاولاسنده ثانیاً تقویم ناظری ، ۷۳ ذی‌القعده‌سنده مجلس والا اعضاسی و۷٦ده متقاعد، ۲۸٤ده بوسنه قپو کتخداسی اوله‌رق ۱۲۹۱ شوالنك اون اوچنده وفات ایتمشدر . ایوبده کوچك امیر افندی قربنده مدفوندر .

ایله کندولری معلومات کامله ومتنوعه اربابندن اولملریله بو ماده‌نك اساس ومتفرعاتنه دائر کیفیات لازمه و نافعه‌یی بالاطراف مذاکره ایدوب اقتضا ایدن مضبطه‌لری قلمه آلندقجه مجلس والای مذکوره تقدیم و اعطاریله اوراده دخی تدقیقات ایجابیه‌لری بالاجرا طاقم طاقم خاکپای فیض بخشای حضرت پادشاهیدن عرض واستیذان واصابت افزای سنوح وصدور بیوریله‌جق ارادهٔ الهامعادهٔ جناب خلافتپناهی منطوق منیفی اوزره اجرای مقتضاسنه صرف سعی فراوان اولنمسی تنسیب واستحسان قلنمش وکیفیت محرره عتبهٔ علیهٔ حضرت شهنشاهی‌یه عرض واشعار اولنه‌رق عند حکمت پیوند جناب شهریاریده دخی بالتنسیب شایان بیوریلان رخصت سنیهٔ ملوکانه موجبنجه مجلس مذکور بوکره ترتیب وتشکیل ومشارالیهم حضراتیله مومی الیهما مأمور وتعیین اولنمش اولمغله کیفیت هرکسك معلومی اولمق ...»

اشبو مجلس موقت طرفندن تقدیم ایدیلوب مجلس والای احکام عدلیه‌جه تصویب اولنان ایلك لایحه‌ده اولا ، مکاتب صبیانیه‌نك ثانیاً ، مکاتب رشدیه‌نك اصول دینیه دائره‌سنده عموم ناس ایچون تعلمی ضروری اولان علوم و فنونه مکسب اوله‌جق برطرزده واحتیاجات زمانیه‌یه موافق صورتده تنظیم واصلاحی. ثالثاً ، لیلی اولمق اوزره بر دارالفنون تأسیسی لزومی درمیان اولونمش و اشبو درجات ثلاثه اوزره مرتب مکاتب عمومیه‌نك نظامات وتعلیماتنی وجوده کتیرمك وصور اجرائیه‌سنی تعقیب ایده‌رك علی الدوام وقوع بوله‌جق مراجعاتده مرجع اولمق اوزره برده دائمی «مجلس معارف» تشکیلی تکلیف اولونمش وموجبنجه ارادهٔ سنیهٔ پادشاهی شرفتعلق بیورلمشدر .

بوخصوصه دائر ۲۷ رجب ۱۲۶۲ تاریخلی تبلیغ رسمیدن مستخرج عبارات عیناً تحریر اولونور :

«... علوم وفنون لازمه‌یی هرکس بالسهوله کسب و استحصال ایلمك ایچون مکاتب مقتضیه‌نك اجرای صور نظامیه‌سی ماده‌سی اوله‌رق بو خصوصك مذاکرهٔ ایجاباتی ضمننده متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ ملوکانه موجبنجه بعض ذوات معارف سماتدن مرکب برمجلس موقت تنظیم ومجلس مذکورده مطالعه

وتذكر اولنان صور نظامیه‌نك لایحه‌لری بالترقیم مجلس والای احکام عدلیه‌یه اعطا و تقدیم اولنمشیدی . ذکر اولنان لایحه‌لرده مندرج موادك مجلس والای مذکورده تدقیقات لازمه‌سی بالاجرا جمله‌سی موافق مصلحت وصوراساسیه‌سی برقاچ ماده‌دن عبارت اولوب بونلرك بریسی تربیت وتعلم صبیان ایچون الحالةهذه موجوداولان مکاتب صبیانك ایجابنه‌واحوال مقتضیه‌سنه توفیقاً اصلاح احوالی یعنی علی وجه التعدیل مقننات ومرتباتنك تنظیم وتسویه‌سی ودیکری مکاتب رشدیه‌نظاماتیکه بومکتبلرك اصول دینیه‌یه متعلق عموم ناس ایچون تعلمی ضروریاتدن اولان علومه مکسب اولمق اوزره ترتیب اولنمسی وبریسی‌دخی درجهٔ ثالثه‌ده اوله‌رق صنوف تبعهٔ سلطنت سنیه‌دن هرکیم اولور ایسه اولسون اکمال کمالات انسانیه ایتمك ایچون کافهٔ علوم وفنونی تعلم واکتسابه خواهشکر اولانلره واقلام پادشاهیده استخدام آرزوسنده بولنانلره استحصال فنون مطلوبه‌نك مرکز ومقری اولمق وهمت سنیهٔ حضرت خلافتپناهی ایله آنده‌هیچ برنوع فن‌وعلمك تعلیم وتعلمی کیرو قالمامق‌ودروننده طلبهٔ علوم کیجه وکوندوز بیتوتت و اقامتله سایهٔ فیوضاتوایهٔ جناب شاهانه‌ده اقتراف واکتساب کمالاته سعی واقدام ایلمك والحاصل بالجمله لوازمات ومتفرعاتی کاملاً تسویه قلنمق اوزره درسعادتده مناسب برمحله دارالفنون انشاسی وبو ماده‌لرك تفرعات نظامیه واجراآت فعلیه‌سنك آردینه دوشوب بونلره متدائر آن بآن وقوع بوله‌جق خصوصاتی مذاکره وتسویه ایتمك ایچون «مجلس معارف عمومیه» نامیله برمجلس دائمی تشکیلی مثللو ودهاسائر کونه تسهیلاته متعلق شیلر اولمسیله.

. . . چونکه سالف‌الذکر مجلس معارف عمومیه‌نك تشکیلی مواد اساسیهٔ محرره‌نك تفرعاتی مذاکره ایچون اولدیغنه وآنك شمدیدن ترکیب وتشکیلیله‌ذکر اولنان دارالفنون یاپلنجیه‌قدر باب‌عالیده مناسب براوطه تخصیص قلنمسی کیفیتی خاکپای عالیدن استیذان اولندیغنه مبنی ولی‌نعمت بیمنتمز پادشاه حکمت‌شناس وشهنشاه حقایق‌استیناس افندمز حضرتلری فطانت نادره ودرایت باهرهٔ ملوکانه‌لری اقتضاسنجه تربیت تبعه مادهٔ نافعه‌سنك جهات ایجابیه‌سنی اوته‌دنبرو تقدیر ایله بر آن اول قوه‌دن فعله کلمسنی آرزو بیورمقده اولدقلرندن

برمنوال محرر ایجاباتنك اجراسیله دارشورای عسكری رئیسی بولنان سعادتلو فریق امین پاشا حضرتلری درایت ذاتیه ومعلومات كامله وكافیه‌سی و ماالذكر تشكیل اولنه‌جق مجلس آرالق آرالق عقد قلنه‌جغندن امور مأموره‌سنه سكته ویرمامسی جهتلریله فریق مشارالیهك بو مجلسـه دخی رئیس ونقیب‌الاشراف سماحتلو اسـعد افندی ودفتر امینی سعادتلو الحاج سـعید محب افندی وخارجیه مستشاری سعادتلو عالی افندی [١] ودارشورای مذكور اعضاسـندن سعادتلو فریق محمد پاشا [٢] ورئیس‌الاطباء حضرت پادشاهی سعادتلو افندی [٣] ودیوان همایون ترجمانی سعادتلو فؤاد افندی حضراتنك اعضاو آمدی خلفاسی متحیزانندن عزتلو رجائی‌افندینك دخی كاتب اولمق‌اوزره نصب وتعیین قلنمسی ومجلس مذكور مجلس والا رئیسی دولتلو رفعت پاشا [٤] وامور خارجیه ناظری دولتلو رشید

[١] بالاخره صدراعظم اولان عالی پاشادركه مصرچارشولی علی رضاافندینك مخدومی اولوب ١٢٣٠ ربیع‌الاولنك یكرمی اوچنده تولد ایله‌مشدر. تاریخ‌وفاتی ١٢٨٨ جمادی‌الاولاسنك یكرمی بریدر . سـلیمانیه‌ده‌مدفوندر . ترجمهٔ‌حالی سجل‌عثمانی ج ٣ ص ٢٩٠ ده مندرجدر.

[٢] رشدی محمد پاشادركه سینوبده آیاندونلیدر . تاریخ ولادتی ١٢٢٦ محرمیدر. ٤١ ده عسكره كیره‌رك طقوزسنه‌ده بیكباشی ، طرابیه‌قره‌قولی ضابطی ایكن‌فرانسزجه‌یی تحصیل ایده‌رك باب سرعسكری‌یه مترجم اولمش وبوندن طولایی «مترجم» لقبنی آلمشدر . ٥٩ ده لوا بعده فریق ، ١٦ صفر ٦٣ ده وزارتله خاصـه مشیری اولدقدن صكره بش دفعه سرعسكر وبش دفعه صدراعظم اولمشدر . وفاتی ١٢٩٩ جماذی‌الاولاسنده‌در .

[٣] ازمیرلی اسـماعیل پاشادركه مكتب طبیه‌ده تحصیل وجراحلق واجزاجیلق‌فنلرنده مهارت اكتساب ایتمكله بالتفیض جراحخانه‌مدیری ١٢٦١ ده سر اطبا ١٢٦٢ ده‌اولی اولی اوله‌رق ٢٦٤ ذی‌القعده‌سنده وزارتله‌یانیه والیسی‌اولمشدر . تاریخ وفاتی ١٢٩٧در. سجل عثمانی ج ١ ، ص ٣٨٦ یه مراجعت اولونسون .

[٤] رجالدن حاجی علی بكك مخدومی رفعت صادق محمد پاشادر . ١٢٢٢ شعبانك بشنده تولد ایتمشدر . ٢٥٧ صفرینك آلتنجی كونی وزیر و ٦١ شعبانك اون دردنده مجلس والا رئیسی اولوب بومأموریتی ٦٤ رمضانك اون اوچنده ، ٦٦ جمادی‌الاخره‌سنك اون آلتیسـنده ، ٦٩ شعبانك آلتیسـنده اولمق اوزره اوچ دفعه دها تكرر ایتمش ، ٧٠ جمادی‌الاخره‌سنك یكرمی اوچنده بالانفصال ٧١ محرمنك اون بشنده مجلس‌تنظیماته اعضا اوله‌رق ٧٢ اواخرنده مجلس مذكور ریاست وكالتنده دخی بولنمش ، ١٢٧٣ جمادی‌الاخره‌سنك اون آلتنجی چهارشنبه كونی وفات ایله‌مشدر . تفصیلاتی سجل عثمانی ج ٢، ص ٤٠٦ ده‌در .

پاشا [١] حضراتنك نظارت مشترکه‌سی تحتنده بولنمسی خصوصلرینه ارادهٔ سنیه ومساعدهٔ علیهٔ حضرت جهانداری متعلق وشایان بیورلمش وموجبنجه مجلس مذکور ایچون مجلس والاده مناسب محل تخصیص اولنه‌رق خصوصات محرره‌نك تسویهٔ اقتضالری مذاکره‌سنه بدأ و مباشرت اولنمش . . . . »

بالاخره مجلس مذکور اعضالغنه ، او وقتك ارباب کمال وعرفانندن سابق رئیس الاطبا عبدالحق افندی [٢] ١٢٦٣ سنه‌سی محرمنك یدیسنده ومکتب حربیهٔ شاهانه معلملرندن میرلوا درویش پاشا [٣] عهده‌سنده اولان مأموریتلره خلل کلمه‌مك اوزره سنهٔ مذکوره جمادی الاخره‌سنك بشنده بااردهٔ سنیه تعیین قلنمشلردر.

---

[١] ٧ شوال ١٢٦٢، ١٣ رمضان ٦٤، ١٥ جمادی الاولی ٦٨ ، ٢ ربیع الاول ٧١ ، ٣ ربیع الاول ٧٣ ، ٣ ربیع الاول ٧٤ تاریخلرنده آلتی دفعه صدر اعظم اولان رشید مصطفی پاشادرکه سلطان بایزید روزنامه‌جیسی مصطفی افندینك مخدومی اولوب تاریخ ولادتی ١٦ شوال ١٢١٤ در . مجلس مذکوره ٦١ شوالنك یکرمی ایکیسندن ٦٢ شوالنك یدیسنه قدر دوام ایدن دفعهٔ ثانیه خارجیه نظارتنده بولوندیغی اثناده نظارت ایلمشدر . تاریخ وفاتی ٢١ جمادی الاولی ١٢٧٤ اولوب اوقچیلرباشنده تربهٔ مخصوصه‌سنده مدفوندر . تفصیلاتی سجل عثمانی ج ٢ ، ص ٣٩٣ ده‌در .

[٢] صدوردن حکیمباشی حافظ خیرالله محمد افندینك حفیدی و خواجکاندن محمد امین شکوهی افندینك مخدومیدر . ١٢١٦ ده مدرس وسرای همایون طبیبی اوله‌رق ١٢ ربیع الاخر ٢٣٧ ده کشانه تغریب ایدلمش ، ٣٨ ربیع الاولنده ینه خدمتنه عودتله ٤٣ جمادی الاخره‌سندن ٤٨ سنه‌سنه قدر بعض بلاده قاضی ، ٢٢ ذی الحجه ٤٩ ده سر اطبا اولمش وبو مأموریتی ٥٥ ربیع الاولنده ، ٦١ شوالنده ، ٦٤ ذی القعده‌سنك ایکیسنده اولمق اوزره ایکی دفعه دها تکرر ایتمش ٥٧ ذی الحجه‌سی و ٦٥ صفری غره‌سنده اولمق اوزره ایکی دفعه روم ایلی قاضیعسکری اولمش و ٦٤ صفرندن ذی القعده‌سنك ایکیسنه قدر مجلس معارف ریاستنده دخی بولونمشدر . رئیس علما ایکن ٢١ شعبان ١٢٧٠ ده وفات ایتمشدر .

[٣] بالاخره معارف ناظری اولمغله ترجمهٔ حالی تراجم احوال نظار میانده‌در .

مکاتب عمومیه نظارتی

امام زاده اسعد افندی مکتب معارف عدلی ناظری اوله‌رق طقوز سنه‌دنبری ایفای وظیفه ایتمکده و تدریسات عمومیه صبیان مکتبلریله مذکور معارف عدلی مکتبنك بالاده بیان اولوندیغی وجهله ایکی شعبه‌سنه منحصر بولونمقده ایدی. کرچه افندیٔ مشارالیهك عنوانی مکاتب رشدیه ناظری ایدی. فقط هنوز مکاتب رشدیه‌نك وجودی یوقدی. کچن سنه مجلس معارف عمومیه تشکیل اولونمش وایشبو ۱۲۶۳ سنه‌سی محرمنده‌ده فعلاً مکاتب عمومیه نظارتی تأسیس اولونه‌رق وقعه نویس اسعد افندی ناظرلغنه ومکتوبیٔ صدارت ممیزی وفارسی مترجمی کمال افندی معاونلکنه تعیین قلنمشلردر. مجلس معارف عمومیه مقرراتندن اولان دارالفنون تأسیسی ماده‌سنك قوه‌دن فعله چیقارلمسنه قدر تدریسات عمومیه‌نك مکاتب صبیانیه ورشدیه نامیله ایکی درجه اوله‌رق اجراسی تقرر ایلمسیله اصل رشدیه تشکیلاتی بوندن صوکره کوریله‌بیله‌جکدر.

بناءً علیه ۲۱ محرم سنه ۱۲۶۳ تاریخلی تبلیغاتدن مستخرج فقره‌لری درج ایدییورز:

«... بوندن اقدم با ارادهٔ سنیهٔ شاهانه بعض علمای کرام ورجال بنام حضراتندن مرکب اوله‌رق بر مجلس موقت بالترتیب [۱] مجلس مذکورده بو ماده‌لرك اساس نظاماتی اطرافیله تذکر ومطالعه بر له ترقیم وتقدیم اولنان لایحه‌لری مجلس والای احکام عدلیه‌ده ومجلس عالیٔ عمومیده دخی بالتدقیق مذکور لایحه‌لرك احکام مندرجه‌سی بتوفیقه‌تعالی سایهٔ لطفوایهٔ جناب پادشاهیده عموم تبعهٔ سلطنت سنیه اولاد واحفادینك علی‌وجه السهوله اکتساب وتحصیل علوم ومعارف ایلملرینی انتاج ایده‌جك مقدمات متعددهٔ نظامیه‌دن اولدیغنه مبنی جملهً یولنده کورنمش وبونلرك اجراآت فعلیه‌سنه واسطه اولمق وعلی‌التوالی تفرعات دائمیه‌سنی دخی بالتذکر اجرا ایتمك ایچون مؤخراً کذلك بعض علمای

---

[۱] ۲۸ نجی صحیفه‌یه مراجعت اولونسون.

اعلام واجلهٔ ذوات کرامدن عبارت اوله‌رق مجلس معارف عمومیه نام وعنوانیله
بر مجلس دائمی دخی تشکیل بیوریلوب [١] لایحات مذکوره آنده دخی
بالمطالعه کافهٔ مواد محرره‌سنك ان‌شاءالرحمن رفته رفته قوه‌دن فعله اخراجیله
منافع ومحسنات مأموله‌سی مشاهده اوله‌جغی بدیهی بولنمش اولمغله وازجمله
مکسب منتهای علوم اولمق اوزره دارالخلافةالعلیه‌ده بردارالفنون انشا ونظامات
ولوازماتنك کاملاً تسویه واجرا اولنمسی ودرسعادتده موجود اولان مکتبلرك
مکاتب صبیان ورشدیه اوله‌رق تفریق وتخصیصیله اصول متفرعه‌سنه دقت واعتنا
قلنمسی خصوصلری مذکور لایحه‌لرده محرر اوله‌رق بوماده‌لرك مواد سائره‌یه
تقدیمی مناسب کورنمکله ذکر اولنان دارالفنون ابنیه‌سنك مقدمجه متعلق
بیوریلان ارادهٔ مکارم عادهٔ جناب شهنشاهی موجبنجه آیاصوفیه جوارنده کائن
اسکی جبخانه ایله سلطان سرایی عرصه‌لری اوزرینه اساسی طرح اولنوب [٢]
سالف‌البیان مکاتب صبیان ورشدیه نظاماتنك دخی برمنوال محرر اجراآت
فعلیه وعمومیه‌سی صره‌سی کلمش واکرچه مارالذکر مجلس معارف عموم
معارفك بالسهوله اسباب تحصیلیه‌سنی‌هم مذاکره واجرایه وهمده نظارتنه مأمور
ایسه‌ده اشبو اجراآت ماده‌سنده سهولت کامله حاصل اولمق و یاپیله‌جق شیلرده
ووضع اولنه‌جق کافهٔ نظاماتده واسطهٔ فعلیهٔ نظارتی بولنمق اوزره مجلس مذکور
اعضاسندن بر ذاتك مأموریتیله برابر نظامات مؤسسه‌نك تمامیٔ اجراسنه دقت
ایتلك ایچون معیتنه بر معاون دخی تعیین قلنمسی ایجاب مصلحتدن واعضای
مشارالیهمدن وصدور عظامدن وقعه نویس سماحتلو اسعد افندی حضرتلری
ذاتاً معارف وکمالات انسانیه‌یی جامع ذوات معالیسماتدن بولنمش اولدیغندن
مکاتب عمومیه نظارتی عنوانیله خصوص مزبورك افندیٔ مشارالیه حضرتلری
عهده‌سنه احاله وتفویض ومکتوبیٔ حضرت صدارتپناهی اوطه‌سی ممیزی وفارسی
مترجمی عزتلو کمال‌افندی دخی درایت کامله‌ولیاقت ذاتیه ایله متصف بندکاندن

[١] ٣١ نجی صحیفه‌یه مراجعت اولونسون .

[٢] الیوم عدلیه نظارتی و استانبول ولایتی اولان بنای جسیمدر . تفصیلاتی دارالفنون مبحثنده در .

بولندیغی حیثیتله آنك دخی افندیٔ مشارالیه حضرتلرینه معاون تعیین اولنمسی بالتنسیب اولبابده متعلق وشرفصدور بیوریلان امر وارادهٔ اصابتعادهٔ حضرت تاجداری منطوق منیفی اوزره اقتضالری اجرا قلنمش وبروجه مشروح افندیٔ مشارالیه حضرتلری معرفت ونظارتیـله همان نظامات مذکورەنك قوەدن فعله بالاخراج تسویهٔ ایجاباتی دردست بولنمش اولمغله ... » .

وقعه نویس اسعد افندینك مکاتب عمومیه نظارتی برسنه قدر آنجق دوام ایدەبیلوب مجلس معارف عمومیه رئیسی امین پاشانك روم ایلی اردوی همایونی مشیرلکنه تعیینی حسبیله افندیٔ مشارالیه ریاست مذکورەیه ومعاونی کمال افندیده مکاتب عمومیه مدیرلکی عنوانیله آنك یرینه ـ ناظرلق مقامنه ـ تعیین قلنمش وچوق کچمەدن اسعد افندینك وقوع وفاتنه مبنی مجلس ریاستنەده اعضادن عبدالحق افندی نصب اولونمشدر .

بو توجیهاتله برابر معنیلك عنوانیله مقدما تشکیل ایدلمش اولان ایکی مقامكده تحولی وقوع بولمش وکیفیت تقویم وقایعك ۲۰ صفر ۲٦٤ تاریخ و ۳٦٥ نومرولو نسخەسنده بروجه آتی اعلان ایدلمشدر :

« با ارادهٔ سنیهٔ جناب شهنشاهی روم ایلی اردوی همایونی مشیرلکی دولتلو امین پاشا حضرتلرینه توجیه واحسان بیورلمش اولدیغندن [۱] عهدەسندە بولنان مجلس معارف عمومیه ریاستنك آخره تفویضی لازم کلەرك صدور عظامدن نقیب الاشراف اسعد افندینك عهدەسندن مکاتب عمومیه نظارتنك صرف وتحویل ومکاتب عمومیه مدیرلکنه تبدیلی ایله نظارت مذکوره معاونی بولنان عزتلو کمال افندی [۲] حقیقةً صاحب کمال ذات اولەرق بو مادهٔ خیریەنك حسن تأسیسنده زیادەسیله خدمت وغیرتی مشهود اولدیغندن ذکر اولنان مدیرلك مومی الیهه بالاحاله ریاست مذکوره مأموریتی دخی مشارالیه اسعد افندی‌یه

[۱] ۲۹ نجی صحیفەنك ۲ رقلی استطرادینه مراجعت اولونسون .

[۲] بالاخره معارف ناظری اولان کمال احمد پاشا اولمغله ترجمهٔ حالی تراجم نظارمیانندەدر .

کمال افندی

توجيه وتفويض بيورلمشيدی . ربمز تعالى وتقدس حضرتلری روح جسم جهان اولان ذات همايون حضرت ملوكانه‌يه توكنمز عمر واقبال وشوكت احسان بيورسون مشاراليه اسعد افندی [١] بوكره حلول اجل موعوديله ارتحال داربقا ايتمش وبو جهتله رياست مذكوره‌نك ديكر بر ذاته احاله‌سی ايجاب حالدن بولنمش اولديغنه وينه صدور عظامدن ومجاس مذكور اعضاسندن سماحتلو عبدالحق ملا افندی حضرتلری [٢] حيثيت وفرط درايتی مسلم اخص داعيان سلطنت سنيه‌دن بولنديغنه بناءً رياست مذكوره‌نك افندئ مشاراليه توجيهی خصوصی بالتنسيب اولبابده متعلق وشرفسنوح وصدور بيوريلان امر واراده‌ٔ معالی افاده‌ٔ جناب شهنشاهی منطوق جليلی اقتضاسی اجرا اولنمشدر . مشاراليه اسعد افندی مرحومك نظارت مذكوره‌يه مأموريتی صره‌سنده مكاتب رشديه معينلكنه [٣] موالئ كرامدن نظيف افندی ومكاتب صبيان معينلكنه دخی ينه مواليدن حافظ وهبی افندی [٤] مأمور وتعيين بيورلمش ايسه‌ده ذكر اولنان معينلك مأموريتلرينه لزوم كورنمديكندن ومومی‌اليه وهبی افنديك امور مأموره‌سنده غيرت وثمره‌ٔ خدمتی كورلمش اولديغندن ذكر اولنان معينلك مأموريتلرينك الغاسيله حافظ وهبی افنديك موی اليه كمال افنديك يرينه معاون نصب وتعيينی بالتنسيب كيفيت خاكپای معالی پيمای حضرت ملوكانه‌دن استيذان اولنه‌رق اولبابده متعلق بيوريلان اراده‌ٔ سنيه‌ٔ جناب شهنشاهی موجبنجه اقتضاسی اجرا قلنمشدر » .

[١] صحافلر شيخی‌زاده وقعه‌نويس وبالاخره نقيب‌الاشراف اولان ذاتدر. ترجمهٔ حالی نظار ميانده يازلمشدر .

[٢] ٣٣ نجی صحيفه‌نك ٢ رقملی استطرادينه مراجعت اولونسون .

[٣] بو مأموريته تعيين ايديلن ذواتك ايفا ايتدكلری وظيفه‌دن دخی آكلاشلديغی اوزره مكاتب رشديه مفتشی ديمك ايدی .

[٤] امام زاده وهبی مصطفی افنديدر . مدرس ، نائب ، ملا اولدقدن صوكره معارف عموميه مفتشی واورادن ضبطيه مفتيسی ٩٠ ذی‌القعده‌سنده بالفعل آناطولی قاضيعسكری اولوب ٢٢ رجب ١٢٩٤ ده وفات ايتمشدر. چامليجه‌ده بكتاشی تكيه‌سنده مدفوندر .

کمال افندینك مدیریته تعیینی متعاقب بایزید، داود پاشا، اسکدار وسائر مناسب محللرده بش عدد مکتب رشدی کشاد اولونەرق آلتی ماه مروروندە یکرمی قدر اطفالك امتحانی مجلس معارف عمومیەدە اجرا ایدلمش وشایان تحسین کورلمسیله کیفیت ذات حضرت پادشاهی‌یە اسماع ایدلمکله بالذات امتحانه حاضر بولونمق آرزو بیورلدیغندن ۱۲٦٤ سنەسی شعبانندە ذات شاهانه باب عالی‌یی تشریف بیورملریله هیئت وکلا حاضر اولدیغی حالدە مجلس والای احکام عدلیه اوطەسندە وحضور همایوندە اطفال مرقومەنك تکرار امتحانلری اجرا ایدلمش وموجب محظوظیت پادشاهی اولەرق کرك شاکردانه کرك معلملرینه عطایای مناسبه ونشان آفرین احسان بیورلمشدر .

مدیر افندینك شوموفقیتی اوزرینه عنواننك ناظرلغه تحویلنه ارادۀ شاهانه شرفتعلق بیوریلەرق کیفیت ۲۹ شعبان ۲٦٤ تاریخ و ۳۸٦ نومرولو تقویم وقایعدە اعلان ایدلمش اولمسیله بروجه زیر نقل اولوندی :

« درسعادتدە مکاتب رشدیه شاکردانی مبارك حضور فیض نشور جناب جهانبانیدە امتحان شرفنه نائل وکندیلرینك درجۀ تحصیلاتی پسندیدۀ شهنشاه بیمعادل بیورلمشیدی . بو بابدە مکاتب عمومیه مدیری عزتلو کمال افندینك مشهود اولان کمال اقدام وغیرتی وذاتاً درکار بولنان هنر ومعرفتی حقندە دریای بیکران لطف واحسان حضرت ملوکانەیی جوشان ونیر جهان افروز اعطاف سنیەیی درخشان ایدوب چونکه ولی نعمت بیمنتمز شهنشاه معارف شناس وپادشاه عوارف استیناس افندمز تربیت عمومیه وازالۀ جهل تبعه مادۀ خیریەسنی پك زیادەسیله التزام بیورمش اولدقلرندن ناشی افندئ مومی‌الیهك برقات دها تزیید ورزش واهتمامنی مؤدی و سایۀ مکارمواباۀ حضرت جهانداریدە افزایش مباهات ومفخرتنه بادی اولمق اوزره کندویه رتبۀ اولی صنف ثانیسی توجیهی ایله رتبۀ مذکورەیه مخصوص برقطعه نشان ذیشان اعطاسی (۱) ومدیرلك نامنك

---

(۱) رتب عسکریه و ملکیەنك حین احداثنده هر رتبەیه مخصوص اولمق اوزره مرصع ، زر وسیم بر طاقم نشانلر احداث اولونمش وبالاخره رجال عسکریه طرفندن حضور پادشاهی‌یە تقدیم اولنان برمحضر اوزرینه ابتدا صنوف عسکریەدە وبعده رتب ملکیەدە بو اصول الغا ایدلمشدر .

نظارت عنواننه تحویلی خصوصنه مساعدهٔ سنیهٔ حضرت ملوکانه بیدریغ وارزان وبوصورتله فرق ابتهاج وافتخاری رسیدهٔ آسمان بیورلمشدر » .

مجلس معارف عمومیه‌ده ارباب کمالدن ذواتك بولونمسی موجب محسنات اوله‌جغی ملاحظه‌سنه مبنی صدر اسبق خلیل حمید پاشا مرحومك احفادندن واستانبول پایه‌لیلرندن عطا بك [١] اصحاب معلوماتدن اولمق حیثیتیله مجلس مذکور اعضالغنه تعیین بیورلمشدر .

مکاتب عمومیه ناظری کمال افندینك اجراآت معارفپرورانه‌سنك‌اك مهملرندن بری وشئون معارفك ٢٦٤ سنه‌سی ترقیاتندن اك بیوکی دارالمعلمین تأسیسی ماده‌سی اولوب برطرفدن تشکیلاتی اصلاح وبرطرفدن عددی تکثیر ایدلمکده اولان مکاتب صبیانیه ورشدیه‌یه معلم یتشدیرلمك اوزره برمکتب کشادی تقرر ایده‌رك ایجابی ایفا ورسم کشادی اجرا قلنمشدر .

بو بابده‌کی تبلیغ رسمی‌یی ٢٣ ربیع‌الاول ٢٦٤ تاریخ و ٣٧٢ نومرولی تقویم وقایعدن نقل ایدییورز :

« . . . بتوفیقه تعالی نشر وترویج علوم قضیهٔ مطلوبه‌سنك امر تسهیلی آن بآن مجلس مذکورده [٢] مذاکره اولنمقده وبونك ثمره‌سی اوله‌رق مکاتب نظاماتی سایهٔ معارفوایهٔ حضرت خلافتپناهیده یولنه کیرمکده ایدوکندن چونکه مکاتبده اطفاله تعلیم وتدریس ایتدیریله‌جك علوم عالیه وفنون مقتضیه‌نك سهولت تعلیم وتفهیمی بولنمدیغی حالده ینه امر تحصیلده مشکلاتدن وارسته اولمیه‌جغی جهتله ذکر اولنان تدریس و تفهیم طریقنك نمط سهل وآسانیسی تعلم اولنمق وایلروده مکاتب ایچون خواجه لازم کلدکجه اورادن آلنمق اوزره بردارالمعلمین تأسیس وانشاسنه ارادهٔ سنیهٔ جناب شهنشاهی متعلق وشرفصدور بیورلمشیدی . موجبنجه مذکور دارالمعلمینك مناسبت موقعیه‌سی جهتیله فاتح جوارنده طرح اساس وابناسنه ابتدار برله سایهٔ مبراتوایهٔ حضرت پادشاهیده بوکره بالجمله

---

[١] عطاءالله محمد بك ؛ محمد عارف بك زاده راشد بکك مخدومیدر . تاریخ ولادتی ١٢٢٤ وفاتی ٣ محرم ١٢٦٨ در . آناطولی‌پایه‌سی دخی آلمشدر . شاعر ایدی .

[٢] مجلس معارف عمومیه

متفرعاتیله رسیدهٔ حیز ختام اولمش اولدیغنه وخواجه‌لری ایله طلبه‌سی دخی تحریر واکمال قلنمش ایدوکنه وبو بابده وقوعه کلان حسن موفقیت سنیهٔ ملوکانه دخی هرحالده‌ظهور تأییدات وفیوضات الهیه‌یه براعت استهلال بولندیغنه بناءً دارالمعلمین مذکورك شان معالینشان حضرت ملوکانه‌یه موافق صورتده فتح وکشادی ضمننده متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ شاهانه منطوق عالیسنجه ذکراولنان مجلس معارف عمومیه‌نك بالجمله اعضای کرامی اشبو شهر ربیع‌الاخرك اونجی پنجشنبه کونی اورایه بالعزیمه خواجه‌لری وطلبه‌سی موجود اولدقلری حالده فتح وکشاد ودارالمعلمین مذکورك سبب تأسیس وانشاسنه وفوائد وحسنیاتنه‌دائر عربی خواجه‌سی فضیلتلو خواجه یحیی‌افندی‌طرفندن‌بعض کلمات مناسبه ایراد اولندقدن‌صکره اصول مدارسه‌یه حلقه‌بند ابتدار وبعدالاتمام‌دعای دوام‌عمرواقبال وشوکت جناب شهریار کثیرالابرارایصال بارکاه‌حضرت پروردکار قلنه‌رق عودت اولنمشدر ».

۱۲٦٥ سنه‌سی ذی‌القعده‌سنده امامزاده اسعد افندینك مجلس والای‌احکام عدلیه‌اعضالغنه تعیینی حسبیله عهده‌سنده اولان معارف‌عدلیه‌مکتبلری وظائفی‌ده مکاتب عمومیه نظارتنه الحاق ایدلمشدر .

---

۲٦٦ سنه‌سی وقایع معارفندن اوله‌رق بزم عالم والده سلطان حضرتلرینك اثری اولان دارالمعارف [۱] مکتبنك تأسیس وکشادینی مبین تبلیغ رسمی‌یی قسماً درج ایدییورز [۲] :

« ... مهد علیای سلطنت سنیه دولتلو عصمتلو سلطان علیة الشان افندمز حضرتلرینك ... مجدداً انشا بیورمش اولدقلری کارکیر مکتب جسیم رسیدهٔ حسن ختام اولدیغندن کشادی مراد خیریت معتاد عالیسیله شرف افزای سنوح

[۱] الیوم اناث سلطانیسیدر .

[۲] تقویم وقایع ۲۳ ج سنه ۱۲٦٦ ، نومرو ٤۲٥ .

وصدور بيوريلان امر وارادهٔ حسناتعادهٔ جناب ظل‌اللهى مقتضاى جليلى اوزره ماه حالك يدنجى جمعه‌ايرتسى كونى ذات والاى حضرت صدراعظمى [١] وجناب معلا القاب شيخ‌الاسلامى [٢] ايله سائر وكلاى فخام وعلماى عظام ورجال بنام وامراى عساكر صدق‌اتسام حضراتى مكتب مزبوره اولجه بالعزيمه منتظر قدوم ميمنت ملزوم حضرت پادشاهى اولدقلرى حالده ذات ظليتسمات جناب شهنشاهى باليمن والاجلال مكتب مزبورى تشريف ومشاراليهم حضراتنى تلطيف بيوروب مكتب مزبورده درسخانه‌يه ناظر اوطهٔ عالئ مخصوصده برمقدار آرام ايله مأمور اولان اطفاله مشاهير علمادن فضيلتلو يحيى افندى تيمناً وتبركاً حضور فيض نشور جناب شهنشاهيده بسمله خوان ابتدا اوله‌رق مقامه مناسب وتحصيل علومده شوق وغيرتى موجب بعض نصيحت آميز مسائل ايراد ايلدكدن صكره دعاى مفروض الاداى حضرت شهريارى بخلوص‌البال ياد وتكرار قلنمش وهربرى نكاه فيض اكتناه جناب خلافتپناهى‌يه نائليتله مفتخر وشادان اوله‌رق عودت عالى شرف‌وقوع اولمشدر. همان جناب‌حق ولينعمت بى‌امتنانمز پادشاهمز افندمز حضرتلرينى نيجه نيجه خيرات وحسنات ايقاعنه موفق بيوروب الى يوم‌القيام اورنك معلاى حضرت ملوكانه‌لرنده دائم ومستدام وپيرايه بخش حرمسراى عفت وعصمت اولان والدهٔ محترمه‌لرى افندمز حضرتلرينى دخى ظل ظليل آسايش عديل جناب شاهانه‌لرنده هميشه صحت وعافيتده بردوام بيورسون آمين ».

« مقدمجه چيقارلمش اولان نسخ تقويم وقايعده [٣] خامه كذار توصيف اولديغى وجهله جنتمكان افندمز حضرتلرينك تربهٔ شريفه‌لرى اتصالنده اولوب مهد علياى سلطنت سنيه دولتلو عصمتلو سلطان علية الشان افندمز حضرتلرينك

---

[١] رشيد مصطفى پاشادركه ١٣ رمضان ١٢٦٤ دن ٤ ربيع‌الاخر ١٢٦٨ ه قدر دوام ايدن دفعهٔ ثانيهٔ صدارتنده‌در .

[٢] ترجمهٔ حالى ٢٨ نجى صحيفه‌نك ٢ رقملى استطرادنده كوريلن عارف حكمت بك افنديدركه مدت مشيختى ٢ ذى‌الحجه ١٢٦٢ دن ١١ جمادى‌الاخره ١٢٧٠ تاريخنه‌قدردر.

[٣] تقويم وقايع ٢٣ ج سنه ١٢٦٦ ، نومرو ٤٢٥

انشاسنه موفق بیورلدقلری کارکیر مکتب لکچنده سایهٔ معارفوایهٔ جناب خلافتپناهیده کشاد اولنمسیله [١] مکتب جلیل مذکور ابنیه‌سنك درکار اولان وسعت وجسامتی ومعلمین وخدمه‌سنك تعددی جهتیله مکاتب رشدیه‌یه مخصوص علوم وفنونك مافوقنده اوله‌رق تحصیل فن کتابته مدار اوله‌جق بعض فنون ومعارف تعلیم وتعلم اولنمق ودرست انشا اولان دارالفنون ابنیه‌سنك دخی بلطفه‌الکریم حسن ختامندن صکره کرك اورایه وکرك اقلام فیض اتسام شاهانه‌یه آلنه‌جق شاکردانه مخرج اولمق اوزره مکتب جلیل مزبورحقنده بر نظام مخصوص وضعیله آلنه‌جق شاکردانك صورت ترتیب وتحدیدی مجلس عمومی معارفده لدی‌المذاکره اکرچه مأمور قلنه‌جق شاکردانك صرف ونحو علملرینی اوقومش اولمسی یعنی صره‌سیله کافیه‌یی بتورمش بولنمسی لازم کلور ایسه‌ده ذکر اولنان کتابلرك تمامیله تعلمی خیلی وقته متوقف اولوب مکاتب رشدیه‌نك تأسیسی مدتی بوکا کافی اوله‌میه‌جغنه مبنی فقط بودفعه‌لك اوله‌رق شاکردانك قرآن کریمی لایقیله اوقویوب تجوید وعلم حال رساله‌لرینی ونماز ایچون حفظی لازم اولان سور شریفه‌یی ازبرلمش اولدیغندن فضله مطلقا عربیدن اصول جدیدهٔ تعلیمیه وجهله صرف جمله‌سنی وعوامل واظهاری وفارسیدن دخی برنجی وایکنجی مرتبه‌ده اوقونمسی مرعی اولان کتابلری اوقویوب ممکن مرتبه استخراج عباره‌یه کسب اقتدار ایدرك یازویه الی آلشمش ومقدمهٔ حساب وجغرافیایی دخی بالتعلم ذکر اولنان فنلره آشنا بولنمش اولنلردن علی‌العموم معارف عدلیه وادبیه ورشدیه مکتبلرندن بالامتحان انتخاب اولنمسی وخارجدن دخی ذکر اولنان مکتبلرده تعلیم اولنان علوم وفنونی اوقویوب کندوسنك مکتب جلیل مذکوره آلنمسنه طالب بولنور ایسه امتحان اولنه‌رق قبول قلنمسی واول امرده بونلره مجلس معارفده تنظیم اولنمقده اولان نظامنامه‌ده تعیین اولنان علوم وفنونك تعلیمیله املا وانشا تحصیلنه حصر اوقات ایتدیرلمسی وذکر اولنان علوم وفنونك تحصیل واکمالی ایچون شاکردان مومی الیهمك مکتب مزبورده اوچ سنه توقفلری ایجاب ایدوب مدت مذکوره ظرفنده

[١] ٧ جمادی‌الاولی ١٢٦٦

اوقونمسی مشروط اولان علوم وفنونی تکمیل ایتدیکنی مشعر یدنده مجلس معارفك شهادتنامه‌سی بولنمدقجه اقلامه قبول اولنمامسی وبوندن بویله اقلامك مخرجی اشبو مکتب ایله مکتب معارف عدلیه اوله‌جغندن بعدازین آنلردن بشقه یرلردن قلملره کمسه آلنمیوب یالکز علوم مطلوبه‌یی تحصیل ایتمش اولوبده امتحانه کیره‌رك شهادتنامه استحصال ایدنلرك آلنمسی جائز اولمسی ومکتب مزبورك نظاماتی عینیله معارف عدلیه‌ده دخی اجرا اولنمسی واثنای امتحانده هرکسك اولادی مساوی وسیان طوتیله‌رق وقطعا خاطر وطرف کوزه‌دلیه‌رك مطلوبه توافق ایدنلرك اخذ اولنمسی ومکتب جلیل مذکوره سنه‌ده بردفعه شاکرد آلنوب سائر وقتده آلنمامسی قرارکیر اوله‌رق امروفرمان معالیعنوان حضرت خلافتپناهی دخی اول مرکزده شرفسنوح وصدور بیوریله‌رق موجبنجه نظام مذکور الی ماشاالله تعالی دستورالعمل طوتیله‌جقدر ».

مجموعهٔ ابوالضیانك ۱۲۰ نومرولی نسخه‌سندن منقولدر :

« مملکتمزده بحق ولی‌العرفان ارباب شباب اولان کمال پاشا مرحومك لسانندن ایشتمش ایدك . اوتاریخده کمال افندی اولان بوذات بروقتلر مکتبلر ناظری عنوانی حائز بولنمشدرکه بونام معارف ناظرلغنی تمثیل ایدیورمش . کمال افندی، اوزمانه کوره فوق‌العاده عد اولنه‌جق برطرز تحصیلی کافل اولمق اوزره برنوع « لیسه » حکمنده اولان والده مکتبنی سلطان عبدالمجیدك والده‌لری نامنه تأسیسه تشبث ایتمش . هرشیئی اتمام اولنه‌رق رسم کشاد زمانی کلمش . صدروقت اولان رشید پاشایه مراجعتله دول غربیه‌ده جاری اولان عاداته توفیقاً ذات همایون پادشاهینك بو مؤسسهٔ عرفانی بالذات کشاد بیورملری تمنیسنی عرضه وساطت ایتمسنی استرحام ایلمش . رشید پاشا، افندینك بوطلبنی اسعاف ایله برابر عرض تذکره‌سنیده کندیسنه یازدیرمش، عرض ایلمش، موافقت همایونی استحصال ایتمش . . .

« وقتاکه یوم مقرر حلول ایدر، عبدالمجید خان مرحوم کردونهٔ همایونلرینه

آلدقلری شهزاده مراد افندی [١] ایله فاطمه سلطانی [٢] اللرندن طوته‌رق مکتبه‌کیرر ومکتب قپوسنده احتراماً ایستادهٔ موقع‌استقبال اولان وکلا آره‌سنده کمال افندی‌یه تقربله بو ایکی نجل محترمه « افندینك النی اوپکز بوندن صکره سزك‌خواجه‌کز افندیدر » وافندی‌یه‌ده « بونلری‌دست تربیه‌کزه تودیع ایدیورم دیکر طالبلرله مساوی طوتمکزی رجا ایدرم » اراده‌سنده بولنور » .

١٢٦٧ سنه‌سی مکاتب رشدیه‌نك وقت امتحانی حلول ایتدیکندن محرمك یکرمی طقوزنجی کونی بالجمله وکلا و بعض رجال دولت حاضر اولدیغی حالده حضور پادشاهیده تحن‌سنه کشاد اولونان دارالمعارف مکتبی شاکردانك عربی وفارسیدن ، حساب ، حکمت‌طبیعیه ، هیئت ، جغرافیا وهندسه‌دن امتحانلری اجرا قلنمش وموجب محظوظیت پادشاهی اوله‌رق اقرانه تفوق‌ایدن شاکردان صنف اول متمایزی اعتبار اولونمسنه ارادهٔ سنیه صادر اولمشدر .

سنهٔ مذکوره ربیع‌الاولنده اجرا بیوریلان معارف عمومیه توجهاتی عیناً نقل اولوندی[٣] :

« صدور عظامدن سماحتلو عصمت بك افندی حضرتلری [٤] معارفشناس خاندان علمدن و مجلس والا اعضاسندن عطوفتلو کامل پاشا حضرتلری [٥]

---

[١] خاقان مغفور سلطان مراد خان خامسدرکه تاریخ ولادتی ٢٥ رجب ١٢٥٦ ، جلوسی ٧ جمادی‌الاولی ١٢٩٣ ، خلعی ١٢ شعبان ١٢٩٣ ، ارتحالی ١٧ جمادی‌الاخره ١٣٢٢ اولوب یکی‌جامعده والده‌لری تربه‌سنده مدفوندر .

[٢] تاریخ ولادتی ٢١ رمضان ١٢٥٦ اولوب ٢٧٠ ده علی غالب پاشایه وآنك غریقاً وفاتنده و ٧٥ ده نوری‌پاشایه عقد ایدلمش ١٣٠٠ ده ارتحال ایدوب یکی‌جامعده کائن تربه‌یه دفن اولونمشدر .

[٣] تقویم وقایع ٢٦ ربیع‌الاول ١٢٦٧ ، نومرو ٤٤١

[٤] عصمت ابراهیم بك ؛ پیری زاده یحیی بکك مخدومیدر . آناطولی پایه‌سنی ٦٥ رجبنده احرازایتمش ، ٢٧٠ ده مجلس‌معارف رئیسی‌اولمش ٤ ربیع‌الاخر ١٢٧٤ ده وفات ایتمشدر . بایزیدده جدی یاننده مدفوندر . علم ومعارفدن حصه‌دار ایدی .

[٥] عربکیرلی کرکجی عثمان پاشا برادرزاده‌سی ومصروالیسی محمدعلی‌پاشا دامادی اولان یوسف کامل پاشادر . ١٥ رجب ١٢٧٩ ده صدر اعظم دخی اولمشدر . تاریخ وفاتی ٢٢ رمضان ١٢٩٣ در . اسکدارده مدفوندر .

دخی درایت کامله و معلومات مکتسبه اربابندن اولدیغنه و مقدما خیلی مدت مجلس معارف کتابتی عهدهٔ بندکانه‌مده بولندیغنه مبنی مشارالیهما حضراتیله بوعبد کمترین حضرت شهنشاهی محمدرجائینك [١] مجلس معارف عمومی اعضالغنه مأموریتمز خاکپای معالی احتوای جناب جهانبانیدن لدی‌الاستیذان سزاوار بیوریلان مساعدهٔ سنیه حضرت پادشاهی موجبنجه اجرا بیورلمشدر».

« مقدمجه چیقاریلان تقویم وقایع نسخه‌لرنده بیان اولندیغی وجهله [٢] مهد علیای سلطنت سنیه دولتلو عصمتلو سلطان علیة‌الشان افندمز حضرتلرینك احیا بیوردقلری دارالمعارف مکتب جلیل بیعدیلنده کچنده [٣] حضور فائض النور جناب ظل‌اللهیده اجرا بیوریلان امتحانده تمیزواقرانه مسابقت ایدن شاکردانك صنف اول متمایزی نامیله آچیله‌جق صنفه نقل اولنملری ارادهٔ سنیهٔ جناب جهانبانی مقتضای سامیسندن اولمسیله بونلرك اولدن حامل اولدقلری سیم نشان آفرینلر مادونلرینه ویریله‌رك بونلره سایهٔ معارفپیرایهٔ حضرت پادشاهیده مجدداً یالدیزلی نشان آفرین احسان بیورلمسی و مکتب عالیٔ مذکور مدیری علی افندینك اقدام وغیرتی مشهود اولدیغندن آکا دخی خواجه‌لك رتبهٔ معتبره‌سی توجیهی خصوصلری عتبهٔ علیای حضرت شهریاریدن لدی‌الاستیذان عنایتریز سنوح وصدور بیوریلان امروفرمان جناب شهنشاهی مقتضای منیفی اوزره ایجابی اجرا اولنمشدر».

« مقدما تشکیل اولونان معارف عمومیه مجلس موقتنك جملهٔ مقرراتندن اولان دارالفنون تأسیسی ماده‌سی ایله تدریس اولونه‌جق کتب فنیه‌یی وجوده کتیرمك ایچون برده انجمن دانش تشکیلی تذکر و تنسیب ایدیله‌رك بونك تشکیلی دار مذکورك ختامنه تعلیق ایدلمش ایدی. بیهوده وقت ضایع ایدلمه‌مك اوزره اشبو انجمنك برآن اقدم کشادیله ایشه باشلامسنده منافع عدیده مأمول بولنمسنه مبنی دارالفنونك ختامنه قدر شمدیلك آیده برکره دارالمعارف مکتبنده اجتماع ایتمك اوزره صدوردن عطاءالله افندی‌زاده شریف افندینك [٤] ریاست اولاسی

[١] ترجمهٔ حالی ایچون ٢٩ نجی صحیفه‌نك ٤ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون

[٢] تقویم وقایع ٢١ صفر ١٢٦٧ ، نومرو ٤٣٩

[٣] ٢٩ محرم ١٢٦٧ صالی

[٤] شریف محمد افندی ؛ شیخ الاسلام ابواسحق زاده شریف محمد افندینك

ومجلس معارف عموميه اعضاسندن خیرالله افندینك [١] ریاست ثانیه‌سی تحتنده اوله‌رق اعضای داخلیه‌سی آتی‌البیان وكلای فخام وعلمای اعلام واجلهٔ رجال بنام واعضای خارجیه‌سی سائر ذوات معارف ارتسامدن عبارت اولمق اوزره ۱۲۶۷ رمضاننك اون طقوزنجی پنجشنبه كونی مهدعلیای سلطنت سنیه دولتلو عصمتلو سلطان علیةالشان افندمز حضرتلرینك احیا بیوردقلری دارالمعارف مكتب منیفنده كشادینه امر وارادهٔسنیهٔ حضرت شهنشاهی متعلق وشرفصدور بیورلمسیله یوم مذكورده بالجمله وكلای فخام و مجلس مذكوره اعضای داخلی تعیین بیوریلان ذوات مكتب عالیٔ مذكورده اجتماع ایدرك ولی نعمت بیمنت افندمزك علوم عالیه و فنون نافعه‌نك نشر و رواجی حقنده دركار اولان اقدام واهتمام متمادیٔ جناب ملوكانه‌لرندن ناشی تشریف همایون حضرت شهریاری دخی بیدریغ وسزا بیورلمغین اعضالق مذكوره مأموریتلرینی مشعر رؤس همایونلری حضور فیض نشور جناب جهانبانیده تشریفات سنیه اوزره بشقه بشقه اعطا اولنمش ومجلس مذكورك كشادنده قرائت اولنمق اوزره ترتیب و تنظیم اولنان نطقدن اول طرف وكالتپناهیدن [٢] بالبداهه بر نطق ایراد

حفیدی اولوب مدرس ، بعض بلاده ملا اولدقدن صوكره ۱۲٦٤ رمضاننده آناطولی پایه‌سنی احراز ایله‌مش ، ٦٧ ده انجمن دانش رئیس اولی اولمش ، ۷۰ رمضاننده روم‌ایلی پایه‌سنی بالاحراز ۱۲۷٦ ده وفات ایتمشدر . سلطان سلیمده جدی اسماعیل افندی جامی حظیره‌سنده مدفوندر . معارفپرور ایدی .

[١] حكیمباشی عبدالحق افندی مخدومی اولوب مدرس اوله‌رق مكتب طبیه‌ده‌علوم طبیه‌یی تحصیل ایتمش‌ومكه پایه‌سنی احرازدن صوكره تبدیل طریق ایده‌رك ٦٥ رجبنده اولی‌اولی ایله مجلس معارفه اعضا ، ٦٨ شوالنده مجلس والا اعضاسی ، ۷۰ ده مكاتب عمومیه ناظری ، ۷۳ ده معارف نظارتی مستشاری ، ۷٤ ذی‌القعده‌سنده ناظر وكیلی ۷٥ ذی‌القعده‌سنده طبیه ناظری ، ۷۸ رجبنده آلتنجی دائره رئیسی ، ۸۱ صفرنده مجلس والااعضاسی ، شعبانك یكرمی اوچنده طهران سفیری اولوب ۱۲۸۳ شعبانده اورادهٔ فجئةً وفات ایتمشدر . اون سكز جلدی مطبوع بر تاریخ یازمشدر . بیت‌دهقان نام مترجم اثرینك بر قسمی غیر مطبوعدر .

[٢] رشید مصطفی پاشادركه ۱۲٦٤ سنه‌سی رمضاننك اون اوچندن ۸ ربیع‌الاخرینك دردینه قدر دوام ایدن دفعهٔ ثانیه صدارتی اوانده‌در .

اولنەرق فقرۀ اخیرەسندە محرر اولدیغی اوزره [١] امر وفرمان حضرت پادشاهی مقتضای عالیسنجه مجلس مذکور کشاد اولندیغی متعاقب ذکر اولنان نطق مرتب دخی قرائت ودعای مفروض‌الادای جناب شهنشاهی ایله تزیین لسان عبودیت قلنوب و مستشار صدر عالی عطوفتلو فؤاد افندی حضرتلریله [٢] مدرسین کرامدن ومجلس معارف اعضاسندن احمد جودت افندینك [٣] اساس تحصیل معارف اولان لسان ترکینك قواعدینی شامل ترکیب وتألیف ایلدکلری کتاب نفیس بیمثیل [٤] اکرچه مقدمجه مجلس معارفدن تحسین وتصدیق و طرف مشیختپناهیدن [٥] دخی انتخاب و تقریض اولنەرق شرفصدور بیوریلان ارادۀ سنیۀ جناب جهانبانی موجبنجه دردست طبع و تمثیل ایسەده مستشارمشارالیه حضرتلریله افندیٔ مومی‌الیه انجمن دانشك اعضای داخلیسندن اولوب مجلس مذکورك ایسه اکثر ایشی بو مثللو شیلر اولدیغنه و مجلسك ابتدای کشادی بولندیغنه بناءً کتاب مذکور تشکراً مجلسه عرض وارائه اولندقده فوائد عمومیەسی اوراده دخی تصدیق اولنوب ذوات حاضرەدن هربری مظهر التفات سنیه بیوریلەرق عودت سنیۀ حضرت پادشاهی شرف وقوعبولمش » در .

انجمن دانشك اعضای داخلیەسی

ذات والای صدارتپناهی فخامتلو دولتلو مصطفی رشید پاشا حضرتلری [٦].
جناب والای فتواپناهی دولتلو سماحتلو عارف حکمت بك افندی حضرتلری [٧].

---

[١] « ولی‌نعمت افندمز انجمن دانشك کشادینی امر وفرمان بیوردیلر » .
[٢] ٢٩ نجی صحیفەنك ٣ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون
[٣] بالاخره معارف ناظری اولان جودت احمد پاشادر .
[٤] قواعد عثمانیه
[٥] شیخ‌الاسلام عارف حکمت بك افندی مرحومدر .
[٦] ٣٣ نجی صحیفەنك ١ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون .
[٧] ٢٨ نجی صحیفەنك ٢ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون .

عساکرخاصه ونظامیهٔ جناب شاهانه سرعسکری دولتلو محمد پاشا حضرتلری [١].

مجلس والا رئیسی دولتلو رفعت پاشا حضرتلری [٢].

امور خارجیه ناظری دولتلو عالی پاشا حضرتلری [٣].

عربستان اردوی همایونی مشیری دولتلو امین پاشا حضرتلری [٤].

تجارت ناظری دولتلو اسماعیل پاشا حضرتلری [٥].

روم ایلی تفتیش مأموری دولتلو سامی پاشا حضرتلری [٦].

مجلس والا اعضاسندن عطوفتلو یوسف کامل پاشا حضرتلری [٧].

مجلس والا اعضاسندن مشرب زاده حفیدی سماحتلو عارف افندی حضرتلری [٨].

مجلس والا اعضاسندن نقیب الاشراف سماحتلو تحسین بك افندی حضرتلری [٩].

صدور عظامدن عطاءالله افندی زاده رئیس اول سماحتلو شریف افندی حضرتلری [١٠].

مستشار صدر عالی عطوفتلو فؤاد افندی حضرتلری [١١].

---

[١] ٣٢ نجی صحیفه‌نك ٢ رقملی استطرادی اوقونسون.

[٢] ٣٢ نجی صحیفه‌نك ٤ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون.

[٣] ٣٢ نجی صحیفه‌نك ١ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون.

[٤] ٢٩ نجی صحیفه‌نك ٢ رقملی استطرادی اوقونسون.

[٥] ٣٢ نجی صحیفه‌نك ٣ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون.

[٦] بالاخره معارف ناظری اولان عبد الرحمن سامی پاشادر. ترجمهٔ حالی تراجم احوال نظار میانده‌در.

[٧] ٤٤ نجی صحیفه‌نك ٥ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون.

[٨] ٢٨ نجی صحیفه‌نك ٤ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون.

[٩] تحسین حسن بك ؛ قبریس محصلی الحاج محمد آغانك مخدومیدر. ١٢٤٢ ده مدرس ، ٦٣ جمادی الاولاسنده روم ایلی پایه‌سنی بالاحراز ٦٤ صفرنده نقیب الاشراف ، ٦٥ ذی الحجه‌سنده علاوةً مجلس والا اعضاسی ، ٧٠ و ٧٥ ده ایکی دفعه روم ایلی قاضیعسکری اولدقدن صوکره رئیس العلما اوله‌رق ١١ صفر ١٢٧٨ ده وفات ایتمشدر. اهل علم ایدی.

[١٠] ٤٥ نجی صحیفه‌نك ٤ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون.

[١١] ٢٩ نجی صحیفه‌نك ٣ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون.

مکتب طبیهٔ شاهانه ناظری عطوفتلو زیور افندی حضرتلری [١] .
مجلس محاسبهٔ مالیه رئیسی سعادتلو لبیب افندی حضرتلری [٢] .
تقویمخانه نظارتی ووقعه نویسلك مأموریتی ایله مباهی عبدعاجز رجائی [٣].
مجلس معارف اعضاسندن رئیس ثانی سعادتلو خیرالله افندی حضرتلری[٤].
فریق سعادتلو ادهم پاشا حضرتلری [٥] .
دار شورای عسکری اعضاسندن فریق سعادتلو ابراهیم پاشا حضرتلری [٦].
تحدید حدود ایرانیه یه مأمور فریق سعادتلو درویش پاشا حضرتلری [٧].
استانبول پایه لولرندن جلال افندی حفیدی فضیلتلو حسام افندی حضرتلری[٨].

---

[١] ٧٧ ذی الحجه سنده وزارتله شیخ الحرم اولان زیور احمد صادق پاشادرکه دفترخانه کتبه سندن منیف افندینك مخدومیدر . ولادتی ١٢٠٨ده در ٦٠ ده بالالقله طبیه ناظری اولمش و ٦٨ محرمنه قدر بومأموریتی ایفا ایتمشدر . ایکی دفعه خزینهٔ خاصه وایکی دفعه اوقاف ناظرلغی واردر . تاریخ وفاتی ١٢٧٨ ذی الحجه سیدر . شاعر ایدی. دیوانی مطبوعدر .

[٢] محمدلبیب افندی ، طوپخانه روزنامه جیسی مصطفی افندینك مخدومیدر . تاریخ ولادتی ١٢٠٣ اولوب پدرینك یرینه روزنامه جی وبعض مأموریتلرده بولونه رق ٥٣ ذی الحجه سنده شورای بابعالی اعضاسی اولدقدن صوکره حلب وروم ایلی دفترداری ، ٦٢ ربیع الاولنده مجلس محاسبه رئیسی ، ٧٠ ربیع الاخرنده مجلس والا اعضاسی ، و ٧٣ ذی القعده سنده تقویم ناظرلغنه تعیین و ٧٨ جمادی الاخره سنده معزول اولمشدر . تاریخ وفاتی ٢٢ شعبان ١٢٨٤ در . عالم وشاعر ایدی .

[٣] ٢٩نجی صحیفه نك ٤ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون .

[٤] ٤٦نجی صحیفه نك ١ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون .

[٥] بالاخره معارف ناظری اولان ادهم ابراهیم پاشادر. ترجمهٔ حالی ایچون تراجم احوال نظاره باقلسون .

[٦] بوذاتك ترجمهٔ حالی بولونه مدی .

[٧] بالاخره معارف ناظری اولان درویش پاشادر . ترجمهٔ حالی تراجم نظار میاننده در .

[٨] عاطف بك زاده حسام الدین عمر افندیدر . تاریخ ولادتی ١٢١٤ اولوب ٦٦ صفرنده استانبول صوکره آناطولی پایه سنی احراز ایتمش، مجلس معارف اعضاسی، ٧٤ صفرنده مجلس معارف رئیسی، ٧٦ ذی القعده سنده آناطولی قاضیعسکری ٨٠ جمادی -

دیوان همایون ترجمانی سعادتلو امین افندی [١].

مکاتب عمومیه ناظری سعادتلو کمال افندی [٢].

آمدیٔ دیوان همایون خلفاسندن سعادتلو احمد جلال بك افندی [٣].

آمدیٔ دیوان همایون خلفاسندن سعادتلو علی غالب بك افندی [٤].

تجارت معاونی سعادتلو صالح افندی [٥].

الاولاسنك ١١ نده شیخ الاسلام اوله‌رق ٢٧ ربیع الاول ٨٣ ده انفصال ایله‌مش، ٨٥ ده مجالس عالیه‌یه مأمور ایدیله‌رك ٢٥ صفر ١٢٨٨ ده وفات ایتمشدر . حیدر پاشاده مدفوندر . عالم وتاریخشناس ایدی .

[١] ١٢٧٧ صفرنده وزارتله شام والیسی اولان مفتی زاده امین محمد مخلص پاشادر. پدری علمادن پایندرلی زاده مصطفی حسیب افندیدر . فرانسزجه تحصیل ایده‌رك ترجمه قلمنه کیروب ٥٣ ده ویانه ایکنجی کاتبی ، بعدالعوده مترجم اول ، ٦٢ ربیع الاولنده دیوان همایون ترجمانی، ٦٧ ده خارجیه کاتبی اولدقدن صوکره والیلکلرده وبعض اعضالقلرده بولنمش ١٩ رمضان ١٢٩١ ده بغتةً وفات ایتمشدر .

[٢] بالاخره معارف ناظری اولان کمال پاشا اولمغله ترجمهٔ حالی تراجم نظار میانده‌در .

[٣] مصطفی رشید پاشانك مخدوم ثانیسی اولوب ٧٣ رجبنده وزارتله تنظیمات اعضاسی اولان احمد جلال پاشادرکه ٩٤ ده مجلس اعیان اعضالغیله انتخاب مأمورین قومیسیونی رئیسی اوله‌رق ١٣٠٤ اوائلنده بغتةً وفات ایتمشدر . سلطان محمود تربه‌سی حظیره‌سنده مدفوندر.

[٤] مصطفی رشید پاشانك اوچنجی مخدومی اولوب ١٢٦٧ شوالنده وزارتله مجالس عالیه ووالا اعضاسی اولان و ٧٠ جمادی الاولاسنده فاطمه سلطان ـ ٤٤ نجی صحیفه ایله ٢ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون ـ تزوج اولونان علی غالب پاشادر . ٧٣ رمضاننده خارجیه ، ذی الحجه‌سنده اوقاف، ٧٤ رمضاننده تجارت ناظری اولوب ١٢٧٥ جمادی‌ـ الاخره‌سنده غریقاً وفات ایتمشدر . پدری تربه‌سنده مدفوندر .

[٥] صالح محمد افندی؛ طبیه‌ده تحصیل ایله معلم، ١٢٦٥ ذی القعده‌سنده سراطبا، ٦٦ جمادی الاخره‌سنده تجارت معاونی ، ٧٢ صفرنده ثانیاً سراطبا ٧٥ ذی القعده‌سنده معارف مستشاری ، ٧٦ جمادی الاولاسنده ثانیاً تجارت معاونی ، برماه صوکره تجارت مستشاری ، ٧٨ ربیع الاولنده دیوان ضبطیه رئیسی ، ٨٢ ربیع الاخرنده طبیه ناظری اولوب ٨٨ شعباننده معزول، ٩١ محرمنده ثانیاً معارف مستشاری، ٩٣ جمادی الاولاسنده والده کتخداسی ، اوچ درت ماهده معزول ، ٩٤ جمادی الاولاسنده مجلس معارف رئیسی ٩٥ ده معزول و بعده متقاعد اولمش و ١٣١٢ شوالنك دردنده ارتحال ایله ایوبه دفن ایدلمشدر . علم نباتاتده ماهر ایدی. وفاتنه قدر دارالمعلمین و مکتب ملکیه‌ده علم نباتات درسی ویرمشدر .

مجلس معارف اعضاسندن سعادتلو صبحی بك افندی[١].
مكهٔ مكرمه پایه‌لولرندن فضیلتلو الیاس افندی [٢].
آمدی خلفاسندن عزتلو طاهر بك افندی [٣].
مترجم اول عزتلو نورالدین بك افندی [٤].
ترجمه اوطه‌سی خلفاسندن عزتلو احمد وفیق افندی [٥].
درسعادت اردوی همایونی مجلسی اعضاسندن میرآلای عزتلو نورالدین بك [٦].
موالیدن بیت‌المال قسامی فضیلتلو عزیز افندی [٧].

[١] بالآخره معارف ناظری اولان صبحی عبداللطیف پاشادر . ترجمهٔ حالی تراجم نظار میانده‌در .

[٢] امین شكوهی افندینك مخدومی وحكیم باشی عبدالحق افندینك بیوك برادریدر. اندرون همایوندن مدرسلكله چراغ اولمش و٦٦ ذی‌القعده‌سنده مكه و ٧٤ده استانبول پایه‌سنی احراز ایده‌رك خاصه مفتیسی اولمشدر . وفاتی ١٥ محرم ١٢٨١ ده‌در . نصوحی تكیه‌سنده مدفوندر. ١٢٢٥ دن ١٢٤٧ رمضانی منتصفنه‌قدر اندرون همایون وقایعنه‌دائر یازمش اولدیغی « لطائف وقایع اندرونیه » نام تاریخی مطبوعدر .

[٣] باب عالی اوراق مدیری حسین افندی زاده طاهر محمد بكدركه ٧٢ رجبنده مجلس والا اعضاسی اولدقدن وبعض مأموریتلرده دها بولوندقدن صوكره ١٢٨٧ ده وفات ایتمشدر .

[٤] مصرلی عثمان پاشانك برادری نورالدین مصطفی بكدر . ٢٦٤ ده مترجم اول، ٦٧ رمضاننده ترجمان دیوان همایون ، ٧٢ ده خارجیه مستشاری ، ١٢٧٤ جمادی‌الاولاسنده مجلس والا اعضاسی اوله‌رق بوسنه اواخرنده وفات ایتمشدر . بایزید جامعی قبرستاننده مدفوندر .

[٥] بالآخره معارف ناظری اولان احمد وفیق پاشادر . تراجم احوال نظاره مراجعت اولونسون .

[٦] ترجمان دیوان همایون یحیی ناجی افندینك اورتانجه مخدومی اولوب بدایتده عسكره داخل وبالآخره میرلوا ومدت‌مدیده دار شورای عسكری اعضاسی اولان نورالدین محمد امین پاشادر .

[٧] مكتوبی زاده عبدالعزیز افندیدركه مصطفی عزت افندینك اوغلیدر . ٢٣٥ ده مدرس ، ٦٢ ده بیت‌المال قسامی ، ٦٨ شعباننده شام ملاسی ، ٧٩ صفرنده اوقاف مفتشی اولوب او سنه جمادی‌الاولاسنده وفات ایلدی . عالم ، شاعر ، ادیب ایدی . دوحة‌المشایخی تذییل ایتمشدر .

موالیدن منجم باشی فضیلتلو عثمان افندی [١].
مجلس معارف اعضاسندن مکرمتلو علی فتحی افندی [٢].
مجلس معارف اعضاسندن مکرمتلو احمدجودت افندی [٣].
مدرسیندن مکرمتلو خواجه شاکی افندی [٤].
مکاتب عمومیه معینی مدرسیندن مکرمتلو احمد حلمی افندی [٥].
دارالمعلمین فارسی خواجه‌سی رشادتلو توفیق افندی [٦].

اعضای خارجیه‌سی

شیخ الحرم حضرت نبوی دولتلو داود پاشا حضرتلری [٧].

---

[١] پاله بیق خواجه برادری عبدالرحیم افندینك مخدومی عثمان صاحب افندیدر. مکتب طبیه‌ده معلملکده دخی بولونمشدر. تاریخ وفاتی ١٢٨٠ شوالیدر.

[٢] عثمان بك زاده فتحی محمدعلی افندی؛ روسجقلیدر. ولادتی ١٢١٩ده‌در. ١٢٥١ ده مدرس وبعده مکتب معارف عدلیه خواجه‌سی اولوب ٦٣ ده بالاستعفا فاتحده درس اوقوتمش، ٦٦ ده مجلس معارف اعضاسی، صوکره حلب ملاسی اوله‌رق ١٢٧٤ ده وفات ایتمشدر. «خیرالحسن فی شرح المستشار المؤتمن» و «حلیهٔ سعادت ترجمه‌سی» و «علم طبقات ارض» نام معتبر اثرلرك صاحبیدر.

[٣] بالاخره معارف ناظری اولان جودت احمد پاشادر. تراجم نظاره مراجعت اولونسون.

[٤] دارالمعارف خواجه‌سی واندرون همایون معلمی اولوب ١٢٨٠ تاریخندن صوکره وفات ایتمشدر. عالم وشاعر ایدی.

[٥] ترجمهٔ حالنه دسترس اولونه‌مدی.

[٦] چهارشنبه‌ده کائن دارالمثنوی شیخی توفیق افندیدر. ترجمهٔ حالنه اطلاع ممکن اوله‌مدی.

[٧] داودپاشا؛ بغداد والیسی سلیمان پاشانك کوله‌سی ودامادی اولوب ١٢٣١ محرمی غره‌سنده وزارتله بغداد و بصره وبالاخره بوسنه والیسی، ٥٣ ذی‌الحجه‌سنده شورای باب عالی رئیسی، آنقره والیسی اوله‌رق ٦٢ ربیع الآخرنده شیخ الحرم، ٦٦ جمادی الاولاسنده معزول، ٦٧ محرمنده ثانیاً شیخ الحرم اولمش وسنهٔ مذکوره رمضاننده مدینهٔ منوره‌ده وفات ایله‌مشدر. عالم اولمغله تدریس علوم ایله شاکرد یتشدردی.

قندیه قائممقامی سعادتلو ولی پاشا [١] .

موالیدن مجلس نافعه مفتیسی فضیلتلو شاکر افندی [٢].

موالیدن فضیلتلو نظیف ملا افندی [٣] .

مدرسیندن مکرمتلو امین رفقی افندی [٤] .

مدرسیندن طاغستانلی مکرمتلو حسین ناظم افندی [٥] .

سلطان بایزید رشدیه مکتبی خواجه‌سی مدرسیندن مکرمتلو احمد رشید افندی [٦].

آنطاکیه‌وی عمر افندی [٧] .

مصرده ادهم پاشا [٨] .

کانی پاشا [٩] .

---

[١] صدر اسبق کریدی مصطفی پاشانك بیوك مخدومی ولی‌الدین پاشادر . پدرینك کرید والیلکنده میر میرانلقله قندیه قائممقامی ، ١٢٦٧ ده وزارتله بوسنه والیسی ، پارس سفیری ، بروسه ، کرید والیسی ، مجلس تنظیمات اعضاسی ، ادرنه والیسی ، مجلس تنظیمات اعضالغیله پارس سفیر کبیری اولوب بعده قونیه ، ازمیر ، بروسه والیلکارنده بولونمش ٩٥ ده معزول ومتقاعد اوله‌رق ٢٣ ربیع‌الاخر ١٣٠٩ ده وفات ایتمشدر . فاتحده پدری یاننده مدفوندر .

[٢] مدللو مفتیسی زاده شاکر احمد افندیدر .

[٣] صحافلر شیخی زاده باش مسود مصطفی افندینك مخدومی نظیف احمد افندیدر. بالاخره آناطولی پایه‌سنی احراز ایده‌رك ١٢٧٥ ده وفات ایله‌مشدر . شاعر ایدی . آثاری : سفینةالوزرا ، نصاب‌الاجتساب ، نخبة الفکر ، سورنامه وسائره .

[٤] کیسه‌دار برادرزاده‌سی اسعد افندی مخدومی اولوب وفاتی ١٢٧٦ ده‌در . شاعر ایدی .

[٥] ترجمهٔ حالنه کسب اطلاع ایدیله‌مدی .

[٦] آقشهرلی اولوب ١٢٨٠ تاریخلرنده وفاتنده سنی اللی یه قریب ، عالم ، شاعر ایدی .

[٧] ترجمهٔ حالی بولونه‌مدی .

[٨] امرای مصریه‌دن اولوب عباس پاشانك والیلکنده درسعادته کلمش وقدس، لازستان متصرفلقلرنده بولونمشدر .

[٩] اصلاً تاتار اولوب اوائل حالنده قلیچ علی پاشا جامعی حوالیسنده تسبیحجی ایکن لسان آشنا اولمسندن طولایی ترجمه قلمنه چراغ ایدلدکدن صوکره مصره کیدوب بالاخره درسعادته معاودتله بعض الویه متصرفلقلریله ولایات والیلکلرنده بولوندقدن واوچ دفعه رسومات امینی ، اوچ دفعه مالیه ناظری ١٢٩٩ ده مجدداً تقاعد صندیغی ناظری اولان کانی محمد پاشادر . وفاتی ١٣٠٢ جمادی‌الاولاسنده‌در . مرکز افندیده مدفوندر .

مرحوم محمود بكك يكنى عبدالله پاشا [١].

رفاعه‌بك ودرامه‌لى عارف بك [٢].

ابوالسعود افندى [٣].

علائيه‌لى مترجم احمد افندى ومهندسيندن مظهربك وبهجت بك [٤].

عصمت افندى [٥].

ونسان بك [٦].

استفناكى بك كرامه [٧].

ارمنى لغوفتى هوجه آغوب [٨].

ردحاوص [٩].

---

[١] جزار احمد پاشانك مخدومى اولوب ١٢٣٠ و٣٧ ده ايكى دفعه صيدا واليسى اولدقدن و ١٢٤٧ ده مصره كتورلدكدن وسنين وفيره اوراده بولوندقدن صوكره درسعادته كلوب ١٢٧١ تاريخنه طوغرى وفات ايدن عبدالله پاشادر .

[٢] ترجمهٔ حاللرينه كسب اطلاع ايديله‌مدى .

[٣] شام علماسندن مرادى زاده ابوالسعود افنديدر .

[٤] ترجمهٔ حاللرينه دسترس اولونه‌مدى .

[٥] دياربكرليدر ١٢٣١ ده مصره كيدوب سنين وفيره اوراده بعدالاقامه آناطولى‌يه كلوب وزرا وويوده‌لر ودفتردار كتابتنده وماليه مكتوبى قلمنده بولوندقدن صوكره وفات ايتمشدر . شاعر ونحرير ايدى .

[٦] ترجمهٔ حالنه دسترس اولونه‌مدى .

[٧] ترجمهٔ حالنه كسب اطلاع اولونه‌مدى .

[٨] ترجمهٔ حالى بولونه مدى .

[٩] ردهاوز ـ سيرجيمس ويليام‌ردهاوز ـ ٣٠ كانون اول ١٨١١ — ١٢٢٦ ده لوندره جوارنده تولدله پك كنج ايكن يتيم قالمش، شرقه مفتون اولمغله ازميرده ودرسعادتده اقامتله برمدت خدمت دولت عليه‌ده بولونه‌رق صدارت مترجمى وصوكره خارجيه نظارتنده ترجمان اولمش وايرانله عقد اولونان معاهده ده ١٨٤٣ — ١٢٥٩ دن ١٨٤٧ — ١٢٦٤ قدر بو معاهده اوزرينه طرف حكومتدن مكالماتده بولونمش ، بعده شوراى بحريه‌يه داخل اولمش و١٨٤٧ — ١٢٦٤ دن ١٨٥٧ — ١٢٧٤ قدر شرقه عائد مسائلده دولت عثمانيه ايله انكلتره بيننده بالفعل وساطتده بولونمشدر . وفاتى ٤ كانون ثانى ١٨٩٢ — ١٢١٠ ده‌در.

یوستینك علقو [١].

موسیو حامر [٢].

[١] ترجمهٔ حالنه دسترس اولونه‌مدی

[٢] بارون ژوزف هامر بورغستال؛ آوستریا دولتفخیمه‌سی معتبران مأمورینندن برذاتك مخدومی اولوب ١١٨٨ سنهٔ هجریه‌سنه مصادف ١٧٧٤ سنهٔ میلادیسی حزیرانك طقوزنجی کونی استریا ایالتنك مقر اداره‌سی اولان غراچده تولد ایتمشدر . السنهٔ شرقیه مکتبنده اکمال تحصیلدن صوکره ١٢١٤=١٧٩٩ده بارون دوهربرتك رفاقتنده اوله‌رق ترجمان ملازملکیله دولتمشارالیهانك درسعادت سفارتی معیتنه مأموراولوب سنهٔ مذکوره‌ده اسکندریه‌یه کیدن انکلیز دونانماسنك آمیرالی سیدنه‌ی اسمیت ایله اورایه عزیمتومسئلهٔ مصریه ـ تاریخ جودتك ج ٧ ، ١٢١٣ ، ١٤ ، ١٥ ، ١٦ سنه‌لری وقایعی مطالعه اولونسون ـ قرینختام اولدقدن صوکره عودتله ١٢١٧=١٨٠٢ ده بارون اشتورمرك معیتنده ترجمانلق وسرکاتبلك ایله ینه درسعادت سفارتنده استخدام وبالاخره جنرال قونسلوسلقله یاشه مأمورایدلمش وبرمدت صوکره آوستریا امورخارجیه نظارتیمشاورلکنه تعیین ایدلدکدن ودولت مستشارلغی وذات ایمپراطوری ترجمانلغی رتبه‌لرینه نائل اولدقدن صوکره ١٢٧٣ سنه‌سنه مصادف ١٨٥٦ سنهٔ میلادیه‌سی تشرین ثانیسنك یکرمی‌اوچنجی کونی ویانه‌ده وفات ایتمشدر .

آلمانجه یازمش اولدیغی « تاریخ دولت علیه » نام اثری ١٢٥٢ = ١٨٣٦ ده ایکنجی دفعه اوله‌رق پشته‌ده طبع ایدلدیکی کبی ١٢٥١ = ١٨٣٥ ده هللر و ١٢٥٦ = ١٨٤٠ ده دوشه طرفندن فرانسزجه‌یه ترجمه ایدلمش و هللرك ترجمه‌سی مطبوع بولونمشدر . اصلاحات مالیه قومیسیونی اعضاسندن احمد عطا بك دخی هللر ترجمه‌سنی ترکجه‌یه نقل ایتمکده ومعارف عمومیه ناظری شکری بك افندینك همت برکزیده‌لری آثارندن اوله‌رق مطبعهٔ عامره‌ده طبع اولونمقده‌در .

شعرای عثمانیه‌نك تراجمندن باحث اوله‌رق آلمانجه یازمش اولدیغی « جامع محاسن ظرفای اهل الذوق والعرفان فی تراجم شعرای دولت آل عثمان » نام اثری درت جلد اوله‌رق ١٢٥٢ = ١٨٣٦ ده پشته‌ده طبع اولونمشدر .

اشعار متنبینك ترجمه‌لرینی حاوی اولان اثری ١٢٣٩ = ١٨٢٣ ویانه‌ده ، حافظ شیرازینك غزلیاتی ترجمه‌لری ١٢٢٧ = ١٨١٢ ده توبینکن‌ده ، دیوان باقی ترجمه‌سی ١٢٤١ = ١٨٢٥ ده ویانه‌ده ، شعرای عثمانیه‌دن فضلینك کل وبلبل نام اثرینك ترجمه‌سی‌ده ١٢٥٠ = ١٨٣٤ ده پشته ولایپزیغ‌ده طبع ایدلمشدر .

کرك ترجمهٔ حال وکرك آثاری حقنده تفصیلات فرانسزجه محیط کبیر ج ١٩، ص ٨٠٤ ده مندرجدر .

واسيلاكى [١] .

هوجه سحاق [٢] .

ترياكى بغوص ترسانه ترجمانى [٣]

حكيم ادرنه‌لى استفناكى [٤] .

داويد [٥] .

موسيو بيانكى [٦] .

---

[١] ترجمهٔ حالى بولونه‌مدى

[٢] ترجمهٔ حالنه دسترس اولونه‌مدى .

[٣] ترجمهٔ حالنه اطلاع ممكن اوله‌مدى .

[٤] وقعه‌نويس لطفى افندى مرحومك تاريخنده - ج ١ ، ص٢٨٢ - « زمانمزده استفناكى ناميله شهرتياب اولان طبيبدر . تركى وعربى وفارسى لسانلرندن بشقه السنهٔ اجنبيه‌نك چوغنى بيلور ، كندى حاليله مشغول ، غايت معلوماتلى واوائل حالنده اكثر علما دائره‌لرى طبيبلكنده بولنمسى جهتيله اصول وآداب وعادات اسلاميه‌يه واقف وهركسله حسن آميزشى اختيار ايتمش بر پير حكمت اليف ايدى » ديمش اولديغى و١٢٤٣ سنه‌سى عجمى اوغلانى قشله‌سى جوارنده طوپلبه‌جى باشى قوناغى طبيه مكتبى اتخاذيله كشاد اولونان صنفلره آلنان شاكردان لسان اجنبى تحصيلنى قولايلامش اولانلرك طب درسلرينه باشلايه‌جقلرى زمان - آتيده مكتب طبيهٔ عسكريه بحث مخصوصى مطالعه اولونسون - حكيم باشى بهجت افنديتك تقريرى اوزرينه شهرى يدى يوز اللى غروش معاش ويومى برقيه ات واوچ اكمك تعييناتيله مكتبه ايلك تعيين اولونان علوم طبيه معلمى استفناكى افنديدر . سنى سكسانه قريب اولديغى حالده ١٢٨٣ ده وفات ايتمشدر .

[٥] ترجمهٔ حالنه دسترس اولونه‌مدى .

[٦] بيانكى - توماس بيانكى قساويه - فرانسه‌لى مستشرقلردندر. ١٧٨٣ = ١١٩٨ ده پارسده طوغمش ١٨٠١ = ١٢١٦ ده درسعادته اعزام ايدلمش ، هيئت شهبندرى‌يه داخل اولمش ، بعده قرالك كاتب مترجمى - Secrétaire interprète - اوله‌رق پارسه عودت ايتمش ١٨٢٩ = ١٢٤٥ ده حسين بك نزدينه مأموريتله اعزام اولونمش وبالآخره جزائر سوقياتنى تعقيب ايتمشدر. ژوبر مكتبنده تورکجه تدريس ايله دكدن صوكره نابهنگام اوله‌رق ١٨٤٢ = ١٢٥٨ ده تقاعد ايدلمش و ١٨٦٤ = ١٢٨١ ده وفات ايتمشدر . فرانسزجه‌دن توركجه‌يه اولان لغتى ١٨٤٢ = ١٢٥٨ ده ٢ جلد وتوركجه‌دن فرانسزجه‌يه اولان لغتى ١٨٥٢ = ١٢٦٨ ده پارسده طبع اولونمشدر. فرانسزجه محيط كبير ج٦ ، ص ٥٧٧ ده مطالعه اولونسون .

بشكطاشلی اوغلی علکساندری [۱] .

ایشبو انجمن دانش دولت عثمانیه‌ده ایلك دفعه تأسیس ایدلمش بر محفل عالیٔ علمی اولوب اعضای داخلیه وخارجیه‌سی اوزمانك اك یوکسك طبقهٔ علمیسی رجالندن منتخب بولونمسی حسبیله معارف عمومیه‌مز نامنه مهم بر خطوهٔ ترقی عد اولونمغه شایان بولوندیغندن تشکیلاتنه ، وظائف وترتیباتنه دائر ذیل کتابده مندرج تفصیلاتك مطالعه‌سنی بالخاصه توصیه ایلرز .

انجمن دانش اعضای داخلیه‌سنه طرف پادشاهیدن اعطا اولوندیغی بالاده ذکر اولونان رؤس همایونلرك نمونه‌سی اولمق اوزره او وقت فریقاندن بولونان صدر اسبق ادهم ابراهیم پاشانك انجمن مذکور اعضالغنه تعیینی مشعر اولان نسخه‌نك صورتی بروجه‌زیر درج اولوندی :

« ذات شوکتمآب جناب ملوکانه‌نك نشر معارف امر اهمنده اولان همت عالیهٔ حضرت پادشاهیلرینك حسن حصولی خدمتنه مأمور اولان انجمن دانش اعضالغنه فریقان کرامدن سعادتلو ادهم پاشا حضرتلری حلیهٔ معارف وکمال ایله متصف اولدیغی جهتله لایق اولدیغندن بالانتخاب شرفصدور بیوریلان امر وفرمان اصابت بیان حضرت شهنشاهی اقتضای عالیسی اوزره انجمن دانشك داخلی اعضای معارفپیراسی سلکنه ادخال بیورلدیغنی مشعر اشبو رؤس همایون اصدار اولندی » .

۱۸ رمضان سبع وستین ومأتین والف

بوتاریخدن معارف عمومیه نظارتنك تاریخ تأسیسی اولان ۷۳ سنه‌سنه قدر اولان وقایع تبلیغات رسمیه‌دن بالاستخراج سنه‌لری صره‌سیله درج اولوندی :

« سایهٔ معالیوایهٔ حضرت پادشاهیده مکاتب رشدیه‌ده تحصیل معارف ایتمکده اولان شاکردانك موسم امتحانی حلول ایتمسیله دارالمعارف مکتب عالیسنده اجراسی ضمننده تشریف میامن الیف جناب شهریاری دخی شرف وقوع بوله‌جغنه

---

[۱] ترجمهٔ حالنه اطلاع ممکن اولەمدی .

مبنى متعلق وشرفصدور بيوريلان ارادهٔ خيريتعادهٔ حضرت ملوكانه موجبنجه شهر شعبان المعظمك اون سكزنجى بازار كونى ذات صدارتپناهى [١] وجناب شيخ الاسلامى [٢] ايله سائر وكلاى فخام ومأمورين كرام حضراتى مكتب جليل مذكورده اجتماع ايدرك منتظر قدوم عالى اولدقلرى حالده ولينعمت بيمنتمز پادشاهمز افندمز حضرتلرى بالشوكة والاجلال تشريف بيوروب شايان بيوريلان مساعدهٔ سنيهٔ حضرت شهنشاهى موجبنجه شاكردان مومى اليهمدن امتحان اولنه جقلر موقع امتحانه جلب ايله حضور معارفنشور جناب جهانبانيده ايراد اولنان سؤاللره اجوبهٔ مناسبه اعطاسيله هر برى ابراز معلومات وافيه ايدرك اصول امتحانيه ختامپذير اولمش و مومى اليهمك اول وجهله اثبات معلومات ايتملرى محظوظيت سنيه يى مستلزم اوله رق عودت عليه شرف وقوعبولمشدر».

٢٥ رمضان ١٢٦٨

«مجلس معارف عموميه اعضاسنك عددنده تناقص وقوعنه مبنى مناسبلرينك تعيينى خصوصى متحيزان صدور عظام ذوى الاحترامدن مجلس مذكور رئيسى بولنان رئيس العلما سماحتلو عبدالحق افندى حضرتلرى [٣] طرفندن افاده اولنوب دركار اولان لياقت و اهليتلرى جهتيله صدور عظامدن رشدى ملا افندى حضرتلريله [٤] سماحتلو على رائق افندى حضرتلرينك [٥] واستانبول پايهٔ رفيعى

[١] رشيد مصطفى پاشادر. ١٥ جمادى الاولى ١٢٦٨ دن ٢٨ شواله قدر اولان دفعهٔ ثالثه صدارتنده در.

[٢] ٢٨ نجى صحيفه نك ٢ رقملى استطرادنده ترجمهٔ حالى مندرج اولان عارف حكمت بك افنديدر.

[٣] ٣٣ نجى صحيفه نك ٢ رقملى استطرادينه مراجعت اولونسون.

[٤] صالحزاده رشدى محمد افنديدركه شيخ الاسلام اسعد افنديك مخدوميدر. مدرس، فتوا امينى، اوقاف مفتشى، دار شورا مفتيسى اولدقدن صوكره ٦٥ ذى الحجه سنده روم ايلى پايه سنى احراز ايتمش، مجلس والا وبالآخره مجلس تنظيمات مفتيدى، ٧٢ ده صدر روم ايلى اولوب ١٢٧٦ صفرنده وفات ايتمشدر. عالم، فاضل ايدى.

[٥] مشرب زاده لردن اولوب عبدالرحمن افنديك مخدوميدر. مدرس، ملا اولدقدن

حائز فضيلتلو عمر حسام‌الدين افندی حضرتلريله [١] استانبول قاضيسی سابق فضيلتلو علی راتب بك افندی حضرتلرينك [٢] مأموريتلری بالتنسيب عتبهٔ معالی مرتبهٔ جناب جهانبانيدن لدی‌الاستيذان متعلق وشرفصدور بيوريلان ارادهٔ سنيهٔ حضرت شهرياری موجبنجه ايجابی اجرا اولنمشدر » . ٢٥ صفر ١٢٦٩

قارشولغی خزينهٔ جليله موقوفاتندن و مقدما مأمورين معاشاتندن قطع اولونان يوزده ايكی تنزيلات محسوب اولونمق اوزره اشقودره ، ادرنه ، يانيه ، برات ، پرزرين ، دلوينه ، صوفيه ، شمنی ، يكيشهر ، سلانيك ، فلبه ، روسجق ، ودين ، اسكوب ، مناستر ، قونيه ، آنقره ، بروسه ، طربزون ، ارضروم ، قسطمونی ، ازمير ، لفقوشه ، قنديه ، مدللوده اولمق اوزره ٢٥ عدد مكتب رشديه‌نك كشادی مجلس معارفجه تقرر ايده‌رك لدی‌العرض اجرای اقتضاسی اراده بيورلديغی ٢٤ رمضان ١٢٦٩ تاريخلی ماليه نظارتی علم وخبرنده بيلديرلمشدر .

« دارالمعارفده تحصيل علوم ايتمكده اولان شاكردانك اجرای اصول امتحانيه‌لری موسمی حلول ايتمسيله شهر ربيع‌الاولك سكزنجی پنجشنبه كونی جنتمكان سلطان احمد خان حضرتلری جامع لطيفلرنده اجراسی خصوصنه مساعدهٔ سنيهٔ جناب پادشاهی سزاوار بيورلمغين وشيمهٔ جليلهٔ بنده نوازئ حضرت شهرياری ايجاب عاليسنجه تشريف ميامن اليف ظل‌اللهی شرف وقوعی دخی مصمم بولنمغين موجبنجه يوم مذكورده بالجمله وكلای فخام ومأمورين كرام حضراتيله حضوری

صوكره ٦٨ ذی‌الحجه‌سنده آناطولی پايه‌سنی احراز ايتمش ، ٧١ ذی‌القعده‌سنده آناطولی قاضيعسكری اولمش ، ٧٢ شعبانتده روم‌ايلی پايه‌سنی احرازله ١٢٧٦ ده وفات ايله‌مشدر . متوسط‌العلم ايدی .

[١] ٤٩ نجی صحيفه‌نك ٨ رقملی استطرادينه مراجعت اولونسون .

[٢] سيد مصطفی پاشا زاده عبدالكريم بكك بيوك مخدوميدر . مدرس ، بعض بلادده ملااولدقدن صوكره ٦٤ شوالنده استانبول پايه‌سنی احرازايله‌مش ، ٦٧ شوالنده استانبول قاضيسی ، ٧٠ رمضاننده آناطولی پايه‌سنی بالاحراز اوسنه مجلس معارف رئيسی اولوب ١٢٧٤ ده وفات ايتمشدر . ايوبده مدفوندر . متوسط العلم ايدی .

معتاد اولان بندکان جامع شریف مذکوره بالعزیمه ذات شوکتسمات حضرت شهنشاهی افندمز دخی بالدولة والاقبال تشریف بیوروب شایان بیوریلان رخصت سنیه موجنجه شاکردان مومی الیهمدن امتحانه کسب لیاقت واستحقاق ایدنلرك صره سیله اصول امتحانیه‌لری اجرا اولنمش و اولنان اسئله‌یه اجوبهٔ مناسبه ایراد ایلملری دخی لیاقت مکتسبه‌لرینی اثبات ایتمسیله موجب محظوظیت سنیه اوله‌رق عودت همایون بیورلمشدر . ایچلرندن کسب لیاقت ایدنلرك اقلام فیض اتسام حضرت جهانبانیدن استك ایتدکلری محلره مأموریتلری ضمننده اجرای اقتضاسی دردست بولنمشدر » . ٤ ربیع الاخر ١٢٧٠

« مکاتب عمومیه ناظری سعادتلو کمال افندینك اورته ایلچیلك عنوانیله برلین سفارت سنیه‌سنه مأموریتی خصوصی خاکپای معالی آرای حضرت پادشاهیدن لدی الاستیذان متعلق وشرفصدور بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ جناب ملوکانه موجنجه اجرا اولنمش . . . مکاتب عمومیه نظارتنك مجلس والا اعضالغی کما کان عهده‌سنده قالمق اوزره سعادتلو خیرالله افندی حضرتلرینه [١] تفویضی خصوصی لدی الاستیذان متعلق وشرفصدور بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی موجنجه اجرا اولنمشدر » .
سلخ شوال ١٢٧٠

کمال افندینك زمان نظارتی

مشارالیهك ١٢٦٤ سنه‌سی محرمنك اون بشنجی کونی مکاتب عمومیه مدیریتنه تعیینندن [٢] صوکره بایزید ، داود پاشا ، باب عالی جوارنده آغا

---

[١] ٤٦ نجی صحیفه‌نك ١ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون .

[٢] مشارالیه کمال افندینك مکاتب عمومیه مدیریتنه تعیینی مبین ٣٦ نجی صحیفه‌ده محرر تبلیغ رسمینك تاریخی ٢٠ صفر ١٢٦٤ اوله‌رق کورلمکده ایسه‌ده بو تخلف تاریخینك اکثریا تبلیغ رسمیلرك بعدالاجراآت نشر ایدلمسی اعتیادندن نشأت ایتمش بر کیفیت اولدیغی شایان قید کورلمشدر .

جامعی[١] اسکدار، طوبخانه‌ده بش عدد مکتب رشدی کشاد اولونمش آلتی آی صوکره باب عالیده وحضور عبدالمجیدخانیده اجرا ایدیلن امتحانك نتیجهٔ حسنه‌سی موجب محظوظیت پادشاهی اولمسیله مدیریت عنوانك ناظرلغه تحویلنه ارادهٔ سنیه صادر اولمشدر. ٢٦٤ ده برطرفدن تشکیلاتی اصلاح وبرطرفدن عددی تکثیر ایدلمکده اولان مکاتب صبیانیه ورشدیه‌یه معلم یتشدیرلمك اوزره دارالمعلمین تأسیس اولونمش ١٢٦٥ سنه‌سی ذی‌القعده‌سنده معارف عدلیه مکتبلری نظارتی وظائفی ده مکاتب عمومیه نظارتنه الحاق ایدلمش ، مکتبلرده تدریس اولونان کتابلرك طبعی ایچون اوروپادن لیتوغرافیا ماکنه‌سی جلب ایدیله‌رك بعض کتابلرله مشق مجموعه‌لری باصلمش ٢٦٦ ده او زمانه کوره فوق‌العاده عد اولونه‌جق برطرز تحصیلی کافل اولمق اوزره برنوع لیسه حکمنده اولان دارالمعارف مکتبی قسم اعدادیه‌یی [٢] شامل اولمق اوزره - الیوم بزم عالم والده سلطان اناث سلطانیسی بناسنده - آچیلمش و وقتیله معارف مجلس موقتی مقرراتندن بولونان انجمن دانشك کشادی ١٢٦٧ سنه‌سی رمضانك اون طقوزنجی پنجشنبه کونی ینه بنای مذکور داخلنده اجرا اولونمشدر.

« صدور عظامدن مجلس معارف ریاستنده بولنان عبدالحق افندینك کچنلرده[٣] ارتحال دار بقا ایتمسیله ریاست مذکوره‌نك ینه صدور عظامدن و مجلس مذکور اعضاسندن سماحتلو عصمت بك افندی حضرتلرینه [٤] احاله‌سی خصوصنه

[١] دارالسعاده آغاسی حاجی بشیر آغا مکتبی اولوب عدم وسعتنه مبنی بالاخره قپالی فرون جوارنده یشیل عمارته متصل احمد کتخدا مکتبنه نقل ایدلمشدر .

[٢] اعدادیه نامیله بالآخره کشاد ایدیلن مکتبلرك تاریخ اعتباریله برنجیسی ایشبو قسم اولدیغی وثائق رسمیه‌دن مستبان اولمشدر . بو قسم قپالی فرون جوارنده یشیل عمارته متصل یشیل مکتب دینیلن بنا داخلنده ایدی.

[٣] تاریخ وفاتی ٣٣ نجی صحیفه‌نك ٢ رقملی استطرادنده کورلدیکی اوزره ٢١ شعبان ١٢٧٠ در .

[٤] ٤٤ نجی صحیفه‌نك ٤ رقملی استطرادینه مراجعت ایدلسون .

ارادهٔ سنیهٔ جناب شهنشاهی متعلق وشر فصدور بیوریله‌رق موجبنجه اجرا اولونمشدر ». ٦ ذی‌الحجه ١٢٧٠

یوقاریده کورولدیکی وجهله ١٢٦٤ سنه‌سی تأسیس ایدیلن دارالمعلمینک ایلك مأذونیت شهادتنامه‌سنك صورتی بروجه‌زیر تحریر اولوندی :

« دارالمعلمین طلبه‌سندن ویزه‌لی سلیم افندی [١] عربی و فارسیده اصول افاده و استفاده‌یی تحصیل و ریاضیاتدن دخی تخصیص اولنمش اولان مقداری تکمیل ایتمش اولدیغنی مصدق افندئ مومی الیهك یدینه شهادتنامه اعطااولندی».

٢١ ل سنه ٧١

معلم فارسی	معلم ریاضی	معلم عربی
توفیق	السید عثمان صائب	یحیی توفیق

« دارالمعلمین طلبه‌سنك تحصیلنه [٢] مأمور اولان خواجه‌افندیلرك طرفندن تمهیر [٣] اولنمش اولان اشبو شهادتنامه موجبنجه افندئ مومی الیهك معلومات مکتسبه‌سی درجهٔ مطلوبه‌یه رسیده اولمش اولدیغی لدی‌الامتحان ثابت اوله‌رق امثالی بیننده انتخاب اولندیغنی مشعر شهادتنامه‌سی مجلس معارف عمومیه‌ده دخی تصدیق اولنمشدر » . ٢٧ ل سنه ٧١

مهر
مجلس معارف
عمومیه

«طوبخانهٔ عامره کتبه‌سی متحیزانندن عزتلو شناسی افندینك [٤] معلومات مکتسبه ولیاقت مشهوده‌سنه مبنی عهده‌سنه رتبهٔ ثانیه صنف ثانیسی توجیهله مجلس معارف

---

[١] سلیم ثابت افندیدر .

[٢] و [٣] عیناً نقل اولوندی .

[٤] شناسی علی افندی ؛ بتلیسلیدر . اکمال تحصیل ایچون پاریسه اعزام ایدلمش وبعدالعوده مجلس معارف اعضاسی اولمش ، انفصالنده تصویر افکاری نشر ایتمش وتکرار پاریسه کیده‌رك برقاچ سنه صوکره عودتله ١٢٨٨ جمادی‌الاخره‌سنده وفات ایتمشدر . ابوالضیا توفیق بك ، مجموعه‌سنده اوزون برمقاله‌یازه‌رق ترجمهٔ حالی وآثاری حقنده معلومات مفصله ویرمشدر .

اعضالغنه تعيينى خصوصى لدىالاستيذان متعلق وشرفصدور بيوريلان ارادهٔ سنيهٔ حضرت شهريارى موجبنجه اقتضاسى اجرا اولنمشدر » .

٨ ذىالقعده ١٢٧١

« صدورعظامدن مجلس معارف رئيسى عصمت بك افنديك بودفعه [١] ارتحال داربقا ايتمسنه مبنى مجلس معارف رياستنك صدور عظامدن استانبول قاضيسى سماحتلو طاهر افندى حضرتلرينه [٢] توجيهى خصوصى لدىالاستيذان مكارم افزاى سنوح وصدور بيوريلان امر و فرمان احسان بيان حضرت شهنشاهى منطوق منيفى اوزره اقتضاسى اجرا قلنمشدر ».

١٦ جمادىالاولى ١٢٧٢

« سايهٔ معارفوايهٔ جناب خلافتپناهيده درسعادتده بولنان اطفال مسلمينك تحصيل علوم عاليه ومعارف ايتمكده اولدقلرى مثللو بو عاطفت سنيهدن طشره اطفالنك دخى حصهياب اولملرى ضمننده عنايت آراى سنوح وصدور بيوريلان امر وفرمان كرامت عنوان حضرت ظلاللهى موجبنجه شمديلك روم ايلينك محال معلومه سنده برر مكتب رشديه ترتيب و تنظيم ايلمك اوزره مأمور واعزام اولنوب بودفعه حسن ايفاى مأموريتله عودت ايتمش اولان مكاتب عموميه نظارتى معاونى موالئ كرامدن فضيلتلو وهبى افندى [٣] معرفتيله اشقودره و يكيشهر ويانيه ودلوينه ومناسترده برر مكتب رشديه ترتيب وكشاد وهركسك ممنونيتيله تجمع ايدن اطفال مسلمين اقعاد اولنهرق تعليم و تعلمه باشلاتديرلمش و افندئ

---

[١] ٤٤ نجى صحيفهنك ٤ رقملى استطرادنده كورلديكى اوزره تاريخ وفاتى ٤ ربيعالاخر ١٢٧٢ دهدر .

[٢] سيروزى زاده طاهرمحمد افندى اولوب عبدالرحيم افندى مخدوميدر. مدرس، بعض بلاده ملا ، ٧١ شوالنده استانبول قاضيسى ومتعاقباً آناطولى پايهسى ، ٧٢ ربيع الاخرنده مجلس معارف رئيسى ، ٧٥ ذىالحجهسنده آناطولى قاضيعسكرى، بعده مجلس والا مفتيسى ، ٨١ ده صدر روم ايلى اولوب ١٤ ذىالحجه ١٢٨١ ده وفات ايتمشدر . حيدر پاشاده مدفوندر . عالم ايدى .

[٣] ٣٧ نجى صحيفهنك ٤ رقملى استطرادينه مراجعت اولونسون .

مومی‌الیه‌واسطه‌سیله کوندرلمش‌اولان جزؤ ورساله‌لر دخی لازم کلان قرا وقصباته تقسیم واعطا اولنمش‌اولوب طشره‌لر اطفالی حقنده‌دخی بیدریغ وارزان بیوریلان اشبو عنایات عظیمه دخی محسنات عظیمهٔ جناب پادشاهیدن اولمغله تشکراً اعلان اولندی .» ١٦ جمادی‌الاولی ١٢٧٢

معارف‌عمومیه‌نامنه ایلك‌دفعه اوله‌رق آوروپایه اعزام‌اولنوب اکمال‌تحصیلدن صوکره کشادی متصور اولان دارالفنونه معلم اولملری مشروط بولنان ایکی افندی‌یه [١] مجلس معارف‌عمومیه‌طرفندن‌ویریلان غرهٔ‌رجب ٢٧٣ تاریخلو تعلیماتنامه صورتیدر :

پارسه کوندریلان خواجه افندیلره مجلس معارف طرفندن ویریلان تعلیماتدر

برنجی بند مکاتب شاهانه ایله محال سائره‌دن پارسده تحصیلده بولنان افندیلری اوقوتمق وخرستیان تبعهٔ‌دولت‌علیه‌دن اوراده اولنلره دخی تورکجه‌یی اوکرتمك وظیفهٔ مأموریتلری اولمغله تدریس ایتدکلری کیمسه‌لرك سنه‌ده‌بردفعه درس ژورناللرینی مجلس معارف طرفنه کوندره‌جکلردر .

ایکنجی بند مومی‌الیهما افندیلرك بروظیفهٔ مأموریتلری دخی درسعادته عودتلرنده دارالفنون خواجه‌لغنه کسب‌لیاقت واقتدار ایتمك‌اوزره فنون‌لازمه‌یی تحصیلدن عبارت اولوب آنجق بری ریاضیات خواجه‌سی و دیکری طبیعیات خواجه‌سی اولمق اوزره پارس سفارت سنیه‌سی‌معرفتیله‌کندی استعدادلرینه‌کوره بری ریاضیات وبری طبیعیات فنلرینه صرف‌مساعی ایده‌جکلر وقنغیسی ریاضیاته وقنغیسی طبیعیاته منحصر اولدقلرینی مجلس معارفه دخی بیلدیره‌جکلردر .

---

[١] بوافندیلرك بری سلیم ثابت افندی اولوب دیکرینك کیم اولدیغنه دائر برقیده تصادف اولونه‌مدی .

خیر الله افندی

اوچنجی بند   برسنه ظرفنده تحصیل ایلدکلری فنونك ژورناللرینی طوغریدن طوغری‌یه مجلس معارف عمومیه‌یه تقدیم ایده‌جکلردر .

دردنجی بند   پارس سفارت سنیه‌سی طرفندن دخی کندولری نظارت و مظاهرت اولنه‌جقلرندن هر خصوصده سفارت سنیه‌یه مراجعت و استیذانه مجبور اوله‌جقلردر .

۷۳ سنه‌سی رمضاننك بشنجی کونی حکومت سنیه‌جه معارف عمومیه نظارتی تشکیل اولونمقله مکاتب عمومیه ناظری اولان خیرالله افندینك وظیفه‌سی ختام بولدیغندن مکاتب عمومیه نظارتی زمانه عائد اجراآت بروجه آتی تلخیص ایدلمشدر:

خیرالله افندینك زمان نظارتی

مکاتب عمومیه ناظری اولان کمال افندینك ۱۲۷۰ سنه‌سی شوالنده اورته ایلچیلك عنوانیله برلین سفارت سنیه سنه مأموریتی وقوع بولمقله نظارت مشارالیهایه مجلس والا اعضالغی عهده‌سنده قالمق اوزره تعیین ایدلمش وزمان نظارتنده نظارت معاونی وهبی افندی معرفتیله اشقودره ، یکیشهر ، یانیه ، دلوینه ، مناسترده برر مکتب رشدیه تأسیس ومعاون مومی‌الیه وداعتیله ارسال اولونان جزؤ ورساله‌لر لازم کلن قرا وقصباته تقسیم ایدلمش ومعارف عمومیه نامنه ایلك دفعه اوله‌رق اوروپایه بعدالتحصیل عودتلرنده کشادی معارف مجلس موقتی مقرراتندن اولان دارالفنونه معلم تعیین ایدلمك اوزره ۷۳ سنه‌سی رجبنده ایکی افندی اعزام اولونمشدر .

قسم ثانی

بوقسم معارف عمومیه نظارتنك تشکیلیله ۱۳۰۰ تاریخنه قدر جریان ایدن شئون معارف صفحاتنی ارائه ایدر :

قسم اولدن بوتاریخه قدر جریان‌ایدن وقایع بالاده تفصیل اولوندیغی‌اوزره مکتب معارف عدلی نظارتی ، مجلس معارف عمومیه ، مکاتب عمومیه نظارتی ، مکاتب رشدیه تشکیلاتی ، دارالمعلمین کشادی ، دارالمعارف کشادی ، انجمن دانش تأسیسی کبی باشلیجه اجرا آت ایله بعض فرعی اجراآته منحصر اولوب شو وقایعك هیئت مجموعه‌سی‌معارف‌عمومیه نظارتی تشکیلنه سبب اوله‌رق‌ایشته بو ۱۲۷۳ سنه‌سی رمضاننك بشنجی کونی مجلس عالیٔ تنظیمات اعضاسندن سامی عبدالرحمن پاشا [۱]معارف عمومیه ناظری عنوانیله بوخدمت معتنابهایه تعیین اولونمشدر .

سائر نظارتلرده اولدیغی کبی معارف عمومیه نظارتی مکتوبجیلغنه مکتوبیٔ صدارت معاونی اولوب مأموریت مخصوصه ایله عزیمت ایتمش اولدیغی بغداد حوالیسندن هنوز عودت ایدن راشد افندی [۲] تعیین قلنمش و مستشارلغنه‌ده مجلس معارف اعضاسندن خیرالله افندینك تعیین ایدلمش اولدیغی ۷ صفر ۱۲۷۵ تاریخ و ۵٦٤ نومرولو تقویم وقایعده کوریلن « حالا معارف عمومیه ناظری دولتلو سامی پاشا حضرتلرینه نظارت مشارالیهایه علاوةً کرید والیلکنك

---

[۱] بعض رجالك مخلصلری ایله اشتهار ایتمش بولونه‌لرینه بناءً اسملری تأخیراً ومخلصلری تقدیماً یازلمشدر . بوکاده سبب مثلا سامی پاشانك اسمی عبدالرحمن اولدیغی حالده سامی پاشا دی‌یه مشهور اولمسیله عبدالرحمن سامی پاشا دی‌یه یازلدیغی تقدیرده - عجبا - سامی پاشامیدر یوقسه عبدالرحمن پاشامیدر کبی تردده محل قالمامق اوزره عادت مورخینه اتباعاً بوصورت اختیار اولونمشدر .

[۲] عینتابی زاده دی‌یه شهیر اولان راشد علی‌افندیدر. ۱۲۸۵ جمادی‌الاولاسنده منفصل و ۸۸ ده قپوکتخدامی اولمشدر . تاریخ وفاتی ٦ جمادی‌الاولی ۱۳۱۲ در . حضرت هدائی درکاهنده مدفوندر. علما وشعرادن اولوب تاریخ انبیاسی واردر. لسان آشنا ایدی .

توجيهندن طولايى نظارت مشاراليها وكالتنك معارف عموميه مستشارى سعادتلو خيرالله افندى حضرتلرينه احالەسى شرفسنوح وصدور بيوريلان امر وفرمان حضرت پادشاهى مقتضاى عاليسى اوزره اجرا اولنمشدر » عبارەسندن مستبان اولمشدر .

ناظر مشاراليهك بدايت تعيينندن ٧٥ جمادى‌الاخره‌سنه قدر كچن مدت ظرفنده مكاتب صبيانيه ورشديه‌نك اكمال و اصلاحيله اشتغال اولونه‌رق تاريخ مذكورده قائمقاملق ومديرلك كبى امور ملكيه‌ده استخدام اولونه‌جق مأمورلره مخرج اولمق اوزره تأسيس و ١٢٩٣ تاريخنه قدر رشدى و اعدادى مابيننده بردرجهٔ تحصيله تخصيص اولونوب ٩٣ سنه‌سى اصلاحاً وتجديداً تحصيل عالى درجه‌سنه ترفيع اولونان و ١٣٣١ سنهٔ درسيه‌سنه قدر اول وجهله دوام ايدوب طلبه‌سنك دارالفنونه نقليله لغوايديلن مكتب ملكيه كشاد ايدلمشدر [١] .

ينه سنهٔ مرقومه ذى‌الحجه‌سنده نظارت مستشارى خيرالله‌افندى مكتب‌طبيه نظارتنه ومعارف‌عموميه مستشارلغنه‌ده سراطباءحضرت‌شهريارى صالح‌افندى [٢] تعيين قلنمشلردر .

مكاتب‌رشديه‌نك ولايات‌ده‌تكثير ايدلمكده بولونمسى‌حسبيله نظارتك وظيفه‌سى اونسبتده تزايد وتوسع ايله‌مسنه واو زمان مكاتب رشديهٔ عسكريه هنوز موجود اولميوب مكتب طبيه وحربيه ايچون مخرج اولان « مكتب اعداديه » يه معارف رشديه‌لرندن مأذون اولانلر آلنمقده بولونمسنه بناءً ـ تعبير اصليسى اوزره ـ عسكرى مكتب اعداديه مديرى غالب پاشا [٣] ايله دارالمعلمين معلملرندن

---

[١] مبحث مخصوصنده مكتب ملكيه‌نك تاريخچى تفصيلاً تحرير اولونمشدر .

[٢] ٥٠ نجى صحيفه‌نك ٥ رقملى استطرادينه مراجعت اولونسون .

[٣] اعدادى تشكيلاتى معارف نظارتنده تأسيس ايدلەمش اولديغندن بوتاريخده « مكتب اعداديه » ناميله جهت عسكريه اداره‌سنده بولونان يگانه اعدادى مديرى اولان بو غالب پاشا « صارى » لقبيله ملقبدر . ولادتى ١٢٤١ ده‌در . ٥٠ ده عسكره قيد ايديلوب اركان حرب چيقمش ، ميرآلاى اوله‌رق اعدادئ عسكرى مديرى ، بعده لواء

میرآلای صفوت بك [١] وریاضیه معلمی طاهربك [٢] مکاتب رشدیه معاملاتنك جهت عسکریه‌ایله اولان مناسباتنه عائد اولان خصوصاتی ملاحظه ورؤیت‌ایتمك وهفته‌ده‌ایکی دفعه‌مجلسه‌دوام ایله‌مك اوزره دارالمعارف خواجه‌لرندن حازم‌واسحق افندیلرله برابر٧٦ سنه‌سی‌شعبانده‌مجلس معارف‌عمومیه اعضالغنه تعیین‌ایدلمشلردر.

---

٧٧ سنه‌سی شعبانده مکتب‌ملکیه‌نك امتحانی‌اجرا ومأذون‌اولان افندیلرك درجهٔ معلوماتلرینه کوره امور ملکیه‌ده استخداملری خصوصنك مجلس والایه حواله‌سنه بالاستیذان ارادهٔ پادشاهی استحصال اولونمشدر وینه سنهٔ مرقومه ذی‌الحجه‌سنده مکاتب رشدیه شاکردانك امتحانلری بالاجرا یدلرینه شهادتنامه ویرلمش اولانلردن دوائر دولتـه انتساب آرزوسنده بولونانلر ایسته‌دکلری اقلامه ومکاتب عسکریه‌یه داخل اولمق آرزو ایدنلرده عسکری اعدادیه‌سنه سوق اولونمشلردر .

---

١٨ ذی‌القعده ٧٧ده سرقرنای پادشاهی ٧٨ اوائلنده انفصالله تکرار مکتب مدیری، ٨٠ده فریق، ٨٦ صفرنده مکاتب عسکریه ناظری، ٨٨ رمضاننده پرزرین والیسی، ٨٩ رجبی غره‌سنده ثانیاً مکاتب ناظری‌اوله‌رق ١٠ ذی‌الحجه ١٢٩٢ده وفات‌ایتمشدر. فنون‌عسکریه‌یه واقف ادارهٔ مکتبده ماهر ایدی . مکاتب رشدیهٔ عسکریه‌نك تأسیسنه موفق اولمشدر .

[١] اصلی تاتار ومسقط رأسی آناطولیدر . درسعادته کلوب مکتب حربیه‌دن ارکان حرب اوله‌رق چیقمش ، مکتبلرده معلملك وسرحداتده تحدید حدود ایشلرنده بولونه‌رق لوا ، فریق ، ٨٢ محرمنده دارشوری رئیسی ، ٨٥ محرمنده شورای دولته اعضا برقاچ کون صوکره مکاتب‌عسکریه‌ناظری‌اولمش، ٨٦ صفرنده‌مشیرتله بوسنه، پرزرین، یانیه، کرید، خداوندکار، آطنه، طرابلس‌غرب، طربزون، حجاز والیلکلرنده بولونمش ، دفعهٔ ثانیه حجاز والیلکندن انفصالندن برقاچ سنه صکره ١٤ ربیع‌الاول ١٣١٣ده وفات ایتمشدر .

[٢] خواجه لقب طاهر محمد پاشادر . مکتب حربیه‌دن ارکان حرب چیقمش ومعلم اوله‌رق مکتب حربیه ودارالمعارف ریاضیات معلملکلرنده سنه‌لرجه بولونمش میرآلای ، لوا ، فریق اولدقدن صوکره تقاعد اولمش ٢٣ ربیع‌الاخر ١٢٩٦ده وفات ایتمشدر . ایوبده مدفوندر . ریاضیاتده عالم برمرد کامل ایدی .

٧٧ سنه‌سی وقایعندن اوله‌رق معارف نظارتیله معاً علاقه‌سی اولان جمعیت علمیهٔ عثمانیه‌نك تشکلی شایان ذکر وتحریر کورلمشدر .

جمعیت مذکوره دولت عثمانیه‌ده اون اوچنجی عصرك صورت منتظمه‌ده تشکل ایدن اوچنجی محفل علمیسیدر [١] .

---

[١] بو محافل علمیه‌نك برنجیسی تاریخ جودت ـ ١٣٠١طبعی، ج ١٢، ص ٢١٢ـ ده کورلدیکی اوزره « بشکطاش جمعیت علمیه‌سی » درکه اعضاسی ـ بالاخره موقت مجلس معارف رئیسی اولان ـ ملك پاشا زاده عبدالقادر بك وقعه نویسلکدن منفصل شانی زاده محمد عطاءالله افندی وشق ثالث دفترداری ـ تفسیرمواکب مؤلفی ـ اسماعیل فرخ افندی ، او زمانك مشاهیر علماسندن اولان بشکطاشلی کتخدا زاده عارف افندی و فرخ افندی دائره‌سی منسوبیندن فهیم افندی بو جمعیت علمیه‌نك اعضاسندن ایمشلر . جمعیت هوسکار علوم و معارف اولانلردن هرکیم تدرسه طالب اولور ایسه آنی تعلیم ایتمکی یاخود ایتدرمکی درعهده ایتمش اولمغله تعلیم اولونه‌جق درس فنونه دائر ایسه شانی زاده ، ادبیاته دائر ایسه فرخ افندی درعهده ایدر ایمش . کتخدا زاده عارف افندی‌ده هفته‌ده ایکی کون دوام ایله کرك فلسفیاته وکرك ادبیاته دائر اولان مباحثاتده بولنورمش . عبدالقادر بك تعلیمه مقتدر اولمیوب آنجق جمعیتك ایشلرینه کلی معاونت ونظارت ایلرمش . جمعیتك مصارفی عارفانه اصولنده تسویه اولونوب حتی اعضای جمعیتدن بریسی برمأموریتله طیشاری کیتسه حصه‌سنه عائد اولان پاره‌یی کوندررمش . اعضای جمعیت هفته‌ده بردفعه اجتماع ایله محاورات ادبیه ومسابقات شعریه اجراٰ اولونورمش .

جودت پاشا بوبابده « حتی برهفته باشنده مصراع برجسته طوپلانمق اوزره قرار ویریلوب هرکس بولدیغی مصراع برجسته‌لری جمع ایله جمعیته تقدیم ایتدکده لدی‌الموازنه « بوکون شادمکه یار آغلار بنچون » مصراعی مصاریع سائره‌یه تقدیم وترجیح اولنمشدر. ایشته اول جمعیتده بویله وقت وقت قرائت اولنان اشعار بعده جمع اولنه‌رق « نوادرالآثار » تسمیه وطبع وتمثیل اولنمشدر » دیبور ایسه‌ده نوادرالآثارك رجائی‌زاده احمد جودت‌افندی مرحومك مجموعهٔ منتخباتی اولدیغنی طابع کتاب اولان برادری مصطفی سامل افندینك مقدمه‌ده بیان ایتمسنه نظراً پاشا مرحومك بوافاده‌سی محتاج تصحیح کورولمشدر . ینه جودت پاشا « اکثریا فرخ افندینك اورته‌کویده واقع ساحلخانه‌سنده اجتماع ایدرلرمش » دیبور ایسه‌ده جمعیت مذکوره اعضاسندن اولان بیوك پدرمك روایتنه کوره اورته کویده فرعیه سرایلرینك بوغاز جهتی نهایتنده‌کی قره‌قولخانه محلی فرخ افندی ساحلخانه‌سی اولیوب شانی زاده مرحومك یالیسی ایمش .

ایکنجی محفل علمی انجمن دانشدرکه آنفاً ذکر اولوندی. تفصیلی ذیل کتابده مندرجدر.

اشبو جمعیتك مؤسسی اولان باب عالی مترجم اولی منیف افندی‌یه خطاباً تسطیر اولونان تذکرهٔ سامیه صورتیدر :

« سعادتلو افندم حضرتلری

سایهٔ معارفوایهٔ حضرت پادشاهیده علوم ومعارفك نشر و تعمیمی مقصدیله بعض ارباب دانش طرفلرندن جمعیت علمیهٔ عثمانیه نامیله تشکیل اولنمش اولان مجلسك اجرای وظائفی و مرکز جمعیت اتخاذ اولنمق اوزره مناسب محل تعیینی حقنده‌اولان تذکرهٔ سعادتلریله‌ملفوف نظامنامه واعضای مداومه وغیرمداومه‌نك اسامیسنی مبین دفتر مطالعه قلندی . اشبو جمعیت مسائل دینیه و پولتیقیه مستثنا طوتیله‌رق هردرلو علوم و معارفه دائر کتب و رسائل تألیف وترجمه‌سی وایام مخصوصه‌ده عمومه درس‌اعطاسی کبی وسائط‌مفیده‌نك اجراسنه اقدام‌ایده‌جکندن وبوایسه تربیهٔ عامه حقنده درکار اولان مساعیٔ جلیلهٔ جناب ملوکانه‌یه موافق بولندیغندن جمعیت محلنك بوندن بویله تعیینیله [١] شمدیلك مجلسك اجرای وظائف ایلمسی خصوصنه بالاستیذان امر و فرمان معارفیان حضرت ملوکانه دخی اول مرکزده متعلق وشرفصدور بیورلمش اولمغله ومذکور نظامنامه[٢] ایله دفترك برقطعه صورتی لفاً کوندرلمکله برمنطوق امروفرمان همایون‌اجرای ایجاب حاله همت ایلملری سیاقنده تذکرهٔ محبی ترقیم قلندی [٣] » .

٢٤ ذی‌القعده ١٢٧٧

مذکورجمعیتك هم مؤسسلرندن هم‌ده رئیسی‌اولان منیف‌افندینك جمعیتك وظائف وتشکیلاتنه دائر یازمش اولدیغی مقاله عیناً درج اولوندی :

« جمعیت عاجزانه‌مزه دائمی‌صورتده مرکز اتخاذاولنمق‌اوزره شمدی‌یه‌قدر

[١] جمعیت محلی صحیفهٔ آتیه‌ده کوسترلمشدر .

[٢] اوائل شوال ١٢٧٧ تاریخیله مورخ اولان بونظامنامه مجموعهٔ فنونك برنجی نسخه‌سنده عیناً مندرجدر .

[٣] بوتاریخده مقام صدارتده قبرسلی محمد پاشا بولنمقده ایدیکه ٧ ذی‌القعده ١٢٧٥دن ٢٩ محرم ٧٨ قدر تمادی ایدن دفعهٔ ثالثه صدارتی زمانیدر .

برمحل مناسب تدارك اولنه‌مامش اولدیغی حالده بودفعه مجرد ذات‌والای حضرت وکالتپناهینك [١] اثر همم نسقسازیلری اولمق اوزره چیچك پازارنده کائن چند اوطه‌یی مشتمل کارکیر مکتب جمعیت مذکوره‌یه تخصیص و احسان بیورلدیغی مثللو مجموعهٔ فنونك جلب ومطالعه‌سی حقنده تشویق وترغیبی متضمن کافهٔ ولاة عظام ومتصرفین کرام حضراتیله قائممقاملره مخصوصاً امرنامهٔ سامیٔ حضرت وکالتپناهی تسطیر وتسیار ومجموعه‌نك هرطرفه انتشارینه مدار سهولت اولمق ایچون مساعدهٔ مخصوصه اوله‌رق بلااستثنا ممالك محروسه داخلنده بولنان اوزاق ویقین هربرمحل ایچون علی‌السویه بهر نسخه‌دن یکرمی‌پاره پوسته‌اجرت معتدله‌سی اخذینه قرار ویریله‌رك کیفیت پوسته نظارتنه امرواشعار بیورلمشدر.

ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده علوم ومعارفك وهردرلو اسباب ووسائل مدنیتك انتشاری حقنده مصروف بیوریله کلان افکار معدلتشعار حضرت پادشاهینك دلائل جدیده‌سی اولمق اوزره بووجهله مظهر اولدیغمز مساعدات سنیه کرك جمعیت عاجزانه‌مز اعضاسنك وکرك ترویج آمالنی آرزوایدن ذوات حمیت‌سماتك فوق‌الغایه موجب ممنونیتلری اوله‌رق تزاید ایام عمر واقبال و توافر فر واجلال جناب شهنشاهیلری دعاسی تکرار قلنمشدر .

اعضای‌جمعیت اجتماع ایتمك‌اوزره برمحل مخصوص اولمدیغی جهتله شمدی‌یه قدر وظائف مقرره‌لرینك تمامیٔ اجراسنه دسترس اوله‌مامشلر ایدی . بو دفعه برمنوال محرر سایهٔ معارفوایهٔ حضرت پادشاهیده محل مناسب تدارك اولنمش اولمغله عهد قریبده دیکر لوازماتك دخی اکمالیله مجموعهٔ فنوندن بشقه مختصر ومفید کتب ورسائل ترجمه و نشر ایتمك وایام مخصوصه‌ده مجاناً عمومی درس ویرمك کبی مقرر وموعوداولان سائر مقاصدخیریه‌نك ایفاسنه مبادرت‌اولنه‌جغی مجزومدر » .

منیف افندی ـ پاشا ـ نك مقاله‌سنده والی، متصرف وقائممقاملره یازلدیغندن بحث ایتدیکی تذکرهٔ سامیه‌نك صورتیدر :

---

[١] قبرسلی محمد پاشادر .

« مقدما باارادهٔ سنیه بعض ارباب دانش و عرفاندن مرکب اولمق اوزره درسعادتده تشکل ایتمش اولان جمعیت علمیهٔ عثمانیه‌نك مآثر معارف مظاهرندن اوله‌رق مجموعهٔ فنون نامیله ماه محرم ابتداسندن برو آیده بر کره طبع و نشر اولنمقده بولنان غزته‌نك برنسخه‌سی لفاً کوندرلدی . اشبو غزته هردرلو فنون وصنایع وتجارته دائر مواد نافعه‌یی شامل اولمغله مطالعه‌سی بالجمله مأمورین وصنوف اهالی‌یه موجب فوائدعظمی اوله‌جغنه واکتساب علوم ومعارفه واسطهٔ قویه‌اولان بومقوله آثار مفیده‌نك ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك هرطرفنده انتشاری سلطنت سنیه‌نك تربیهٔ عامه حقنده درکار اولان نیات جلیله‌سنه موافق بولندیغنه مبنی مجموعهٔ مذکوره‌نك جلب و مطالعه‌سی حقنده اول طرفجه تشویقات وترغیبات لایقه‌نك ایفاسیله کرك ذات دولتلری وکرك زیر اداره‌لرنده بولنان مأمورین ووجوه واعیان بلده و سائر استك ایدنلر ایچون ماه بماه نقدر نسخه استیلور ایسه مشتری اولانلرك اساميسنی مبین دفترینك تنظیمی وبدلات معینه‌سنك جمع وتحصیلی ایله جمعیت مذکوره ریاستی طرفنه اسباله همت اولنمسی سیاقنده شقه تسطیر وتسییر قلندی » .

---

۷۸ سنه‌سی جمادی‌الاولاسنك یکرمی ایکنجی کونی سامی‌عبدالرحمن‌پاشانك وقوع انفصالنه مبنی تاریخ مذکورده سابق‌الذکر کمال‌احمد افندی [۱] بارتبهٔ بالا معارف عمومیه ناظرلغنه نصب وتعیین بیورلمشدر .

سامی عبدالرحمن پاشانك زمان نظارتی

۱۲۷۳ سنه‌سی رمضاننك بشنجی کونی معارف عمومیه نظارتنك تأسیسنده ایلك ناظر اولمش وناظرلغی اواننده نظارت مستشارلغی ومکتوبجیلغی تأسیس،

[۱] بو ذات وقتیله مکاتب عمومیه ناظر معاونی و بالاخره مکاتب عمومیه مدیری وبعده مکاتب‌عمومیه ناظری اولان کمال افندیدر .

سامی عبد الرحمن پاشا

۷۵ جمادی‌الاخره‌سنه قدر مکاتب صبیانیه ورشدیه‌نك اکمال واصلاحیله اشتغال ایدلمش وتاریخ مذکورده مکتب ملکیه کشاد اولونمشدر .

ینه ۷۸ سنه‌سی شئون معارفنه عائد اوله‌رق آتیده‌کی تبلیغ رسمی درج اولونور :

« سایهٔ‌معارف‌فوایهٔ حضرت‌پادشاهیده دارالمعارف‌ومکتب معارف‌عدلیه ومکاتب رشدیه‌ده تحصیل علم وکمال ایتمکده اولان شاکردانك بوسنهٔ‌مبارکه‌ده‌دخی تعیین قلنان مأمورین وممیزین معرفتلریله منسوب اولدقلری مکتبلرده وصنف اول شاکردانك دخی مجلس معارفده اصول امتحانیه‌لری بالاجرا رهین حسن ختام اولمش ایسه‌ده شاکردان مومی‌الیهمك تحصیلنه ورزش و اقدام ایتمش اولدقلری علوم ومعارفده اولان ملکه و معلومات مکتسبه‌لری عند عالیده دخی معلوم وآشکار اولمق اوزره ذکر اولنان صنف اول منتخب و مستعدلرندن قرق قدر شاکردانك متعلق بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی موجبنجه شهر شعبانك یکرمی برنجی پنجشنبه کونی واضع قواعد مکتب معارف وناشر مسائل کتب عوارف و عواطف اولان والد ماجد کثیرالمحامد حضرت پادشاهی جنتمکان فردوس آشیان سلطان محمود خان غازی افندمز حضرتلرینك تربهٔ علیه‌لری جوارنده کائن ذکر اولنان دارالمعارف نام مکتب جلیلده ذات سامی صفات صدر اعظمی [۱] و جناب معلا القاب فتواپناهی [۲] ایله وکلای فخام حضراتی حاضر اولدقلری حالده امتحان رسمیلری بالاجرا شاکردان مومی‌الیهمك ایراد اولنان اسئله‌یه مطابق اوله‌رق ویردکلری اجوبهٔ اصابت رهین سزاوار تحسین وآفرین بیورلمش وملکیه مکتبی طلبه‌سندن دخی تکمیل تحصیل‌فنون‌ایله اصول

---

[۱] کیچه‌جی زاده فؤاد محمد پاشادر .

[۲] سعدالدین محمد افندیدر . ۲۱ جمادی‌الاولی ۲۷۵دن ۱۱ جمادی‌الاخره ۲۸۰ سنه‌سنه قدر مقام مشیختده بولونمش ۲۳ ربیع‌الاول ۱۲۸۳ ده وفات ایتمشدر. قره‌جه احمد تربه‌سی یاننده مدفوندر .

امتحانیه‌لری اجرا اولنه‌رق درجهٔ لیاقت ومرتبهٔ تحصیلیه‌لرینه‌کوره نومرولری وضع اولنمش اولان صنف اول شاکردانی دخی امتحان مذکور عقبنده جلب ایله تنظیم اولنان شهادتنامه‌لری و نشانهٔ تحسین اولمق اوزره تقویمخانهٔ عامره مطبوعاتندن برر قطعه تاریخ حضور حضرت وکالتپناهیده اعطا واهداوبووسیله ایله دخی فریضهٔ ذمت عبودیت اولان فزونیٔ ایام عمر و اقبال جناب پادشاهی دعوات خالصانه‌سی معروض اجابتکاه ملأ اعلا قلنمشدر » .

سنهٔ مذکوره شئون معارفندن الك مهمی اولمق اوزره سلطان احمدده کشاد اولونان قیزمکتبنه‌دائر ۲٦ ذی‌الحجه ۱۲۷۸ تاریخ و ٦٤۹ نومرولو تقویم‌وقایع نسخه‌سنده مندرج اعلانی عیناً درج ایدییورز :

« عمرانیٔ مملکتك اساس قویسی اولان تربیهٔ عمومیه‌یه مقتضی کورینان وسائل ایجابیه‌نك استحصاله هرندرجه صرف نقدینهٔ همت بیورلمش اولسه سرمایهٔ معموریت اول‌مقدار زیور بازاراشتهاراوله‌جغی جلوه‌نمای آیینهٔ بداهتدر. بوامر خیره سزاوار بیورلمقده اولان لطف واحسان عالیٔ جناب پادشاهی آثار جلیله‌سیله درسعادت وبلاد ثلثه‌دن بشقه ممالك محروسهٔ حضرت ملوکانه‌نك اکثر محللرنده کشاد بیوریله‌کلان مکاتب رشدیه‌ده اطفال موجوده‌نك تحصیل دستمایهٔ معلومات کافیه ایتملرینه دقت اولندیغنه مبنی بونك احکام خیریه‌سندن یعنی ازالهٔ جهل تبعه قضیهٔ مطلوبه‌سندن منتج اوله‌جق سعادتحال اهالی موجب مسروریت صنوف اسافل واعالی اولمقده‌در . شمدی‌یه قدر آچیلان مکاتب رسمیه هرنقدر ارکك چوجقلره مخصوص ایسه‌ده طلب علمك ذکور واناثه فرض و بورج اولدیغنه دائر اثر جلیل مضبوط کتب صحت دلیل اولدیغندن و برده مقتضای حکمت بالغه ایله تحصیل معاش ایچون متحمل امور شاقه وصارف توان وطاقه اولان ازواجك آسایش و رفاه وآرامشی طائفهٔ نسوانك دخی دین و دنیالرینی بیلوب امره اطاعت ومنهیاتدن مجانبت وتحصیل اسباب عفت وقناعته رعایتلرندن تولد ایده‌جکندن قز چوجقلرك دخی امر تربیه و آداب مرعیه‌یه وقوفلرینه آنا وبابالری طرفلرندن باقلمق لازمه‌دندر . بوقاعدهٔ مسلمه‌یی اعلان ایچون

اقدمجه درسعادتده آت میدانی جوارنده مخصوصاً تخصیص اولنمش اولان مکتبده قز چوجقلرینك امر تعلیملرینه اهتمام اولنمقده وتعیین اولنان خواجه‌لری مطلوبه صورت موافقتده اولمسیله برابر قز چوجقلرك كيفيت تعلملرینه دائر بو دفعه مجدداً تنظیم اولنمقده بولنان نظامنامه و اصـول جدیدهٔ تعلیمیه‌یه تطبیقاً مکتب مذکورك اداره‌سی دها زیاده حسن نظام و اداره تحتنه کیرمش اولدیغندن قز چوجقلری اولنلرك كيفيت محرره معلوملری اوله‌رق چوجقلرینی مکتب مذکوره كوندروب تحصیل معارف لازمه‌یه ابتدار ایتدرملری شیمهٔ کریمهٔ بنات پروریدن اولدیغی بومحله درجله اخطار قلندی » .

٧٩ صفرنده مکتب معارف عدلی خواجه‌لرندن بکر وحاجی حسین افندیلر مجلس معارف اعضالغنه تعیین قلنمشدر .

ولایاتده مکاتب رشدیه تشکیلاتنه دوام اولوندیغی کبی شامده جامع اموی جوارنده کائن چقماقیه مدرسه‌سی مکتب رشدیه اتخاذ اولونه‌رق سنهٔ مذکوره صفرینك اون دردنجی پازار کونی رسم کشادی اجرا وتدریساته ابتدار اولونمشدر.

٧٩ سنه‌سی جمادی‌الاولاسنك یکرمی آلتنجی کونی کمال احمد افندی مجلس والا اعضالغنه نقل ایدلمکله مصرلی مصطفی فاضل پاشا [۱] معارف عمومیه نظارتنه تعیین بیورلمشدر .

کمال افندینك زمان نظـارتی

٧٨ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سنده سلطان احمدده کائن اناث مکتبی کشاد ایدلمش ٧٩ده ولایاتده مکاتب رشدیه تشکیلاتنه دوام اولونمشدر .

دولت عثمانیه‌ده برنجی دفعه اولمق اوزره کشادی قرارلاشدیریلان «سرکی عثمانی»نك نظارتی دخی معارف عمومیه نظارتنه حواله بیورلدیغندن ٨ جمادی‌الاخره

[۱] ترجمهٔ حالی تراجم احوال نظار میانده‌در .

۱۲۷۹ تاریخ و٦۷۲ نومرولو تقویم وقایعده مندرج تبلیغات رسمیه‌دن بعض فقره‌لر عیناً نقل اولونور :

«جلوس همایون میامنمقرون حضرت پادشاهی روزفیروزندنبرو ممالك شاهانه‌نك تزید اسباب ثروت و معموریتی حقنده اجرا بیوریلان وآثار فعلیه‌سی مشهود عالمیان اولان تدابیر صائبهٔ حضرت خلافتپناهی جملهٔ نافعه‌سندن اولمق اوزره اشبوبیك ایکی یوز یتمش طقوز سنه‌سی رمضان شریفی ابتداسنده محصولات ومصنوعات داخلیه‌دن مرکب درسعادتده بر بیوك سرکی کشادینه ارادهٔ محاسن افادهٔ حضرت شهریاری متعلق وشرفسنوح بیوریله‌رق اشیای لازمه‌نك جلب واستحضارینی واسباب ومتفرعات سائره‌سنی مذاکره وتنظیم ایچون باارادهٔ سنیه تشکیل اولنان قومیسیون مخصوصك ریاستی مؤخراً معارف عمومیه‌ناظری دولتلو مصطفی فاضل پاشا حضرتلری عهده‌لرینه تفویض واحاله بیورلمشدر . ایالات شاهانه‌ده ارباب حرف وصنایع جانبندن ارسال اولنه‌جق اشیانك ترتیب وتسریبی حقنده بالجمله ولات عظام ومأمورین کرام حضراتنه جانب‌سنی‌الجوانب حضرت صدارتپناهیدن [۱] وصایای عمومیه ارسال بیورلمش اولدیغی مثللو کوندریله‌جك اشیانك صورت نقل وارسالی ماده‌سنده شایان بیوریلان تسهیلات ومعاونات سنیه کیفیاتی مطبوع بیانامه‌لرله هرطرفه نشرواعلان قلنمش اولدیغندن درسعادتجه دخی جمله‌نك معلومی اولمق ایچون بر صورتی وقومیسیونه مأمور اعضانك اسامیسی زیرده طبع واعلان قلنمشدر .

... ذکر اولنان قومیسیون شمدی‌یه قدر مشارالیه حضرتلرینك قوناقلرنده [۲] اجتماع ایتمش ایسه‌ده بعدازین تجارتخانه‌ده واقع معارف عمومیه نظارت جلیله‌سی دائره‌سنده بهر هفته صالی کونلری عقد جمعیت ایده‌جکدر . فقط سرکی‌یه اشیا وضع ایده‌جك اصناف بهر کون نظارت مشارالیها دائره‌سنه

[۱] کیچه‌جی زاده فؤاد پاشادر .

[۲] وزنه‌جیلردن سلیمانیه‌یه کیدن سوقاقده ایدی . الیوم عرصه‌سنده بشقه مبانی واردر .

مصطفی فاضل پاشا

مراجعت ایده بیله جکلرندن کیفیت جمله نك معلومی اولمق ایچون آیریجه اعلان قلنمشدر .

قومیسیون اعضاسی

تشریفاتی خارجیه سعادتلو کامل بك افندی حضرتلری [۱]
مجلس والا اعضای کرامندن سعادتلو ناظم بك افندی حضرتلری [۲]
تجارت مستشاری سرور افندی حضرتلری [۳]
عزتلو آغاطون افندی [٤]
۲۱ رجب ۱۲۷۹ ده مصطفی فاضل پاشا مالیه نظارتنه تعیین ایدلمکله مالیه ناظری بولونان نورس پاشا [٥] معارف ناظری اولمشدر .

مصطفی فاضل پاشانك زمان نظارتی

دولت عثمانیه ده برنجی دفعه اولمق اوزره کشادی قرارلاشدیریلان «سرکی

---

[۱] کامل محمد بك ؛ ترجمه اوطه سی خلفاسندن ایکن ۱۲۶۳ محرمنده مجدداً خارجیه تشریفاتجیسی اوله رق بو مأموریتنه ضمیمةً آلتنجی دائره ریاستی وتلغراف مدیرلکنی ایفا ایتمش ، اولجه مدیریتدن وصوکره ریاستدن ۸۸ دهده تشریفاتجیلقدن انفصالله ۲۹۱ ربیع الاخرنده تکرار تشریفاتی خارجیه اولمش ۲۹ ربیع الاول ۱۲۹۶ ده فجئةً وفات ایتمشدر . یکی قپو مولویخانه سی خارجنده مدفوندر .

[۲] صدراعظم کیچه جی زاده فوأد پاشانك بیوك مخدومی اولوب مکتوبی صدرعالی پرآمدی قلملرینه کیردکدن صوکره ۲۷٦ ده مجلس عالی خزائن باشکاتبی ۷۸ ذی القعده سنده مجلس والا اعضاسندن اولوب ۲۱ ذی الحجه ۱۲۸۰ تاریخنده فجئةً وفات ایدن ناظم احمد بکدر .

[۳] ۲۵ جمادی الاخره ۲۸۸ ده خارجیه ناظری اولان سرور پاشادرکه ایکی دفعه خارجیه ونافعه وبردفعه تجارت وداخلیه ناظرلقلرنده بولوندقدن صوکره ۳۰۲ ذی الحجه سنده عدلیه ناظری اولمش و ۸ رمضان ۱۳۰۳ ده وفات ایتمشدر . سلطان محمود تربه سی حظیره سنده مدفوندر .

[٤] بالاخره پوسته وتلغراف ناظری اوله رق سنین وفیره بومأموریتی ایفادن صوکره نافعه ناظری اولمشدر . خرستیانلردن ایلك دفعه اوله رق مجلس خاصه داخل اولان بودر.

[٥] تراجم احوال نظاره باقلسون .

عثمانی» نك نظارتی دخی معارف عمومیه نظارتنه حواله ایدلمکله سرکینك تأسیس وکشادینه عائدمعاملاتك رؤیت وایفاسنه مخصوص اوله‌رق تشکل ایدن قومیسیونه ریاست ایتمشدر

مقدما ٦٣ سنه‌سنده تشکیل قلنان موقت مجلس معارفجه کشادی تقرر ایده‌رك آیاصوفیه جوارنده انشاسنه مباشرت ایدیلن وبوتاریخه قدر ماوضع لهنك خلافنده پك چوق شیلرده استعمال اولونمش اولان دارالفنون ابنیهٔ جسیمه‌سی داخلنده مجلس والای احکام عدلیه اعضاسندن ادهم پاشانك [١] تحت نظارتنده بولونمق ومعادن مجلس رئیسی درویش پاشا [٢] طرفندن حکمت طبیعیه تدریس ایدلمك اوزره درس عام کشادینه قرار ویرلمسیله بنای مذکور داخلنده مخصوص درسخانه وسائره تنظیم وتهیئه‌سنه وموجود اولان آلات حکمیه‌نك‌ده اورایه نقلنه باشلاندیغی ویوم کشادینك آیروجه اعلان اولونه‌جغی ٧ رجب ١٢٧٩ تاریخنده تقویم وقایعله اعلان اولونمش وشهر مذکورك یکرمی ایکنجی بازار ایرتسی کونی مشارالیه درویش پاشا طرفندن تدریساته باشلانمشدر . بونی متعاقب اوزمان دیوان محاسبات رئیسی بولونان احمد وفیق افندی [٣] تاریخ عمومی ومجلس تحقیق رئیسی اولان صالح افندی [٤] علم موالید درسلرینی درعهده ایتملریله سنهٔ مذکوره شعبانك یکرمی آلتنجی جمعه ایرتسی علم موالید وفرداسی بازار کونی تاریخ عمومی درسنه بدأ ایدلمشدر . ایلروده یالکز اشبو درسلرله اکتفا اولونمیوب علم کیمیا وهیئت درسلری دخی کشاد اولونه‌جغندن کیمیاخانه ونمونه‌خانه ودیکر درسخانه ایله برده کتبخانه تأسیسی الزم کورونمکله درون بناده مناسب محللر بالافراز مقدما طرف دولتدن جلب وتدارك ایدلمش

[١] بالاخره معارف ناظری اولان ادهم پاشادر. تراجم احوال نظاره باقلسون .
[٢] معارف ناظری اولان درویش پاشادر .
[٣] بالاخره معارف ناظری اولان احمد وفیق پاشادر .
[٤] ٥٠ نجی صحیفه‌نك ٥ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون .

اولان وبودفعه دخی ذکر اولونان درسلر ایچون تخصیص قلنان مبلغ ایله اشترا اولنه‌بیلن برچوق آلات ونمونه‌لر [١] یرلو یرینه وضع اولوندیغی کبی ذکر اولونان کتبخانه ایچون مجاناً اعطاسی مقرر اولان کتب متنوعه‌دن ذوات مشارالیهمك بری [٢] طرفندن شمدیدن اهدا اولونان السنهٔ مختلفه‌دن تقریباً درت بیك جلدقدر مؤلفات تنظیم اولونان یکی درسخانه‌یه وضع‌اولونمشدر [٣]. حکمت طبیعیه معلمی اولان مجلس معادن رئیسی درویش پاشا بربچق ماه مدتله مأذوناً پارسه عزیمت ایتمکله تدریساته خلل کلمه‌مك ایچون وظیفه‌سی وکالت صورتیله مکتب‌حربیه ناظری صفوت‌پاشا [٤] یه توديع‌ایدلمش ومعلم مشارالیهك عودتنه قدر ناظر مشارالیه طرفندن تدریس اولونمشدر .

٧٩ سنه‌سی وقایعندن اولمق اوزره « درسعادت وبلاد ثلثه‌ده کائن صبیان مکتبلرینك اکثریسنده تحصیل وتدریس قواعدی یولنده اولمیه‌رق محتاج‌اصلاح کورنمه‌سنه وبونلرك جمله‌سنده متصور اولان اصولك دفعةً اجراسی متعسر اولمسنه مبنی شمدیلك نمونه صورتیله درسعادت وبلاد ثلثه‌ده موجود اون ایکی عدد مرکز مکتبلریله برابر هرمرکز دائره‌سنده ایکیشر مکتب دها بالانتخاب جمعاً اوتوز آلتی مکتبده بولنه‌جق شاکردانه عربستان اصولنه توفیقاً اشکال حروفیه‌یی یازوب بوزمق وبالسهوله بلله‌مك وبردفعه‌یه مخصوص اولمق اوزره بر طاش لوحه وطاش قلم ایله بر کوچوك دواتك جانب خزینه‌دن مبایعه

[١] ثقه‌دن مسموع اولدیغی اوزره مشارالیه ادهم پاشا طرفندن درت بیك عدد نمونه ایله برطاقم آلات اهدا ایدلمشدر .

[٢] طوپخانه مشیری اولان خلیل پاشانك‌ده بوبابده همهمات‌مهمه‌ده بولوندیغی مجموعهٔ فنونده منیف پاشانك « دارالفنونده درس عام کشادی » سرلوحه‌سیله یازمش اولدیغی مقاله‌ده کوریلیور .

[٣] مهدیٔ کتبك کیم اولدیغی مع‌التأسف آکلاشیله‌مدی . بو درسخانه وکتبخانه بالاخره قدیم دارالفنون بناسندن چیقاریله‌رق چنبرلی طاش قربنده کائن عتیق علی پاشا جامعی‌قارشوسنده نوری‌افندی‌قوناغنه نقل‌ایدلمش وبرمدت‌صوکره وقوعه کلن برحریقده تماماً محترق اولمشدر .

[٤] ٦٨ نجی صحیفه‌نك ١ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون .

واعطاسی وذکر اولنان مرکز مکتبلرندن بشقه برمنوال محرر انتخاب اولنان یکرمی درت‌مکتب خواجه‌لرینه مرکز مکتبلرینك معلملرینه توفیقاً شاکردانك پك فقیر اولنلرندن هفته‌لق آلمامق شرطیله یوزر غروش معاش تخصیصی خصوصنه ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی شرفصدور بیورلدیغی» و « درسعادت‌وبلاد ثلثه‌ده بولنان مکاتب رشدیه‌یه آلنه‌جق شاکردانك رجب‌شریفدن اعتباراً شوال آخرینه قدر قبول اولنه‌جقلری دائرهٔ معارف طرفندن بوندن مقدم اعلان ایتدیرلمشدی. مدت مذکوره ظرفنده کلوب قبول‌اولنان شاکردان ایله مکتبلر طوله‌رق اوطوره‌جق یرقالمامش ودرسلره باشلنمش ایدوکندن بوکوندن صکره یعنی کله‌جك رجب شریفه قدر مکاتب مذکوره ایچون هیچ بر شاکردك آلنه‌میه‌جغی‌ورجب‌شریف حلولنده‌آلنه‌جق شاکردانك دخی‌قرآن کریمی‌لایقیله اوقومش وعلم‌حال وتجویدی کوزل اوکرنمش وترکجه یازو اوقومغه‌مقتدر بولنمش اولملری لازم کله‌جکندن آکاکوره اطفالك مکاتب صیانده تعلیم و تربیه‌لرینه مربیلریله خواجه‌لری طرفندن سعی‌وغیرت » اولونمسی لزومی‌اعلان ایدلمشدر.

٢٤ ذی‌الحجه ١٢٧٩ ده نورس پاشا بروسه متصرفلغنه [١] نقل اولونه‌رق نافعه نظارتی عهده‌سنده اولدیغی‌حالده ادهم‌پاشا معارف نظارتنه تعیین ایدلمشدر.

نورس پاشانك زمان نظارتی

مجلس‌والای احکام عدلیه اعضاسندن ادهم پاشانك تحت نظارتنده بولونمق اوزره قدیم دارالفنون بناسنده ـ که الیوم عدلیه نظارتیدر ـ درویش پاشا طرفندن حکمت طبیعیه تدریسی ایچون بردرس عام ـ سربست درس ـ کشاد ایدلدیکی کبی سنهٔ مذکوره شعبانك یکرمی آلتنجی ویدنجی کونلری علم موالید وتاریخ عمومی تدریسی ایچون بر درس عام ـ سربست درس ـ دها کشاد

[١] « قبرسلی محمدامین‌پاشا مرحومك ایکنجی صدارتنده طرابلس‌غرب وبغداد وشام وحلب وکردستان وارضروم وطربزون وقونیه وطونه ویانیه وسلانیك وکرید وازمیر کبی بعض مواقع مهمه وناز که‌دن ماعدا اولان ایالت والکلرینك متصرفلغه تحویلی »
تاریخ عطا ١٢٩١ طبعی ، ج ٣ ، ص ٢٤٧

نورس پاشا

اولونمش وبنای مذکور داخلنده ینه مشارالیه ادهم پاشانك همّمات مادیه‌سیله برنمونه خانه ، برکیمیا خانه وبرده کتبخانه تأسیس ایدلمشدر .

قدیم دارالفنون بناسنده کشاد ایدیلن درسلره ضمیمهً برده جغرافیای طبیعی درسی آچلدیغنه دائر ۲۷ ربیع‌الاخر ۱۲۸۰ تاریخلی تبلیغ رسمیدر :

« سایهٔ معارفپیرایهٔ حضرت تاجداریده علوم ومعارف کون بکون ایلرولمکده اوله‌رق بوندن اقدم دارالفنونده عمومه تدریس اولنمق اوزره حکمت طبیعیه وعلم موالید وکیمیا درسلری کشاد اولنمش وبوندن بویله انشاءالله تعالی دها نیجه نیجه فوائد کلیه ومنفعت عمومیه‌یی موجب اوله‌جق علوم وفنونك تدریس اولنه‌جغی مثللو بودفعه برده جغرافیای طبیعی درسی کشاد اولنمسی نظارت جلیلهٔ معارف عمومیه‌دن تنسیب قلنمش وتدریسنه دخی با ارادهٔ علیه معارف عمومیه معاونلرندن مکتب ملکیه جغرافیا خواجه‌سی محمد جودت افندی تعیین بیورلمش اولمغله بمنه‌تعالی اشبو ربیع‌الاخرك یکرمی طقوزنجی صالی کونی ساعت دردن بشه قدر هفته‌ده بر دفعه اولمق اوزره ذکر اولنان دارالفنونده تدریسه مباشرت اولنه‌جغندن جمله‌نك معلومی اولوب آرزو ایدنلرك دوام ایتملری ایچون اعلان کیفیته ابتدار اولندی » .

بوتاریخه قدر مجلس معارف عمومیه عنوانیله موجود اولان دائره مجلسی مختلط اولمق اوزره یکیدن تشکیل بیورلمش اولمسیله بوکا دائر مجموعهٔ فنونده [۱] انتشار ایدن اعلان ایله تذکرهٔ سامیه صورتلری عیناً درج اولوندی .

دائرهٔ معارف عمومیه کشادی

« هرصنف تبعهٔ شاهانه بیننده علوم ومعارف نافعه‌نك انتشاری نزد سلطنت سنیه‌ده کمال درجه مطلوب وملتزم اولدیغنك بر دلیل جدیدی اولمق اوزره بودفعه باارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی دائرهٔ معارف عمومیه عنوانیله برمجلس

[۱] مجموعهٔ فنون ، ایکنجی سنه، ذی‌الحجه ۱۲۸۰ . نومرو ۲٤ ، صحیفه ٤۹٥

تشکیل بیورلمشدر . بوخصوصه دائر شرفصادر اولوب صورتی زیرده مندرج بولنان تذکرهٔ سامیهٔ جناب وکالتپناهی [۱] مطالعه‌سندن دخی مستبان اوله‌جغی وجهله مجلس مذکور ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده بولنان کافهٔ مکاتبه نظارت وبونلرك حسن اداره وانتظاملری اسبابنك استحصالنه سعی وهمت ایده‌جکدر. اشبو مجلس ماه حالك [۲] یکرمی یدنجی پنجشنبه کونی کشاد اولنمش وسایهٔ معارفوایهٔ حضرت پادشاهیده پك چوق نتایج خیریه‌سی ظهوری مأمول بولنمشدر».

تذکرهٔ سامیه صورتی

« هرصنف تبعهٔ سلطنت سنیه اطفالنك تعلیم وتربیه‌لرینه مخصوص اولان مکاتبك تسویهٔ مصالح واقعه‌سی مجلس معارف ایله مؤخراً تشکیل اولنان مجلس معارف مختلطك وظائف اصلیه‌سندن اوله‌جغی حالده مجلس مختلطك شمدی‌یه قدر هرنصلسه برصورت منتظمه‌ده تجمع ایده‌مامسی ومجلس معارف عمومیه اعضاسی دخی امر معارفك اقسامندن بعض خصوصاتك رؤیتیله اشتغال ایدرك بونکله مطلوب حاصل اوله‌مامسی جهتیله مجلس مختلط مذکور لغو وتعطیل اولنه‌رق بری مکاتب صبیان مسلمه ودیکری مکاتب رشدیه وعلمیه نامیله ایکی قومیسیون اوزرینه مجدداً بر معارف عمومیه هیئتی تشکیلنه وتفرعاتنه دائر وارد اولان تذکرهٔ بهیه‌لری اوزرینه مجلس والادن قلمه آلنان مضبطه انجمن مخصوص مشورتده لدی المطالعه کافهٔ دول متمدنه‌ده فنون ومعارفك ایلرولمسیله تربیت عامه قضیه‌سنك حصولی تنظیم واصلاح مکاتب عمومیه‌یه موقوف اوله‌رق اکرچه سایهٔ معارفپیرایهٔ حضرت پاشاهیده مکتبلرك اصول تعلیمیه وتدریسیه‌جه محتاج اولدیغی اصلاحات پیدرپی اکمال ایدلمکده ایسه‌ده فعله ومیدانه کتوریلان شیلرك مقسم ومرجعی واصول لازمه‌نك مرتب وواضعی برنجی مرتبه‌ده مجلس معارف

[۱] کیچه‌جی زاده فوأد پاشادر . ۱۵ ذی‌الحجه ۷۹ دن ۲۱ محرم ۱۲۸۳ قدر دوام ایدن دفعهٔ ثانیهٔ صدارتنده‌در .

[۲] ۱۲۸۰ سنه‌سی ذی‌الحجه‌سی

اولەرق بونك مقتضـاى حال ومصلحته كوره هيئتجه وادارەجه اصلاحى امور
مقتضـيەدن اولديغنه ومضبطهٔ مذكوره ده كوسـترلديكى وجهله بونلردن مكاتب
صبيان مسلمه قوميسيونى اسلامه مخصوص اولان هرنوع كتب مذهبيه وفقهيەنك
تحقيق وتدقيقنه وديكرى دخى كافهٔ تبعهٔ شاهانه اطفالنك امر تعليملرينه دائر
خصوصاتك تسويەسنه مأمور اولمق اوزره اعضاسى دائرهٔ معارفده اجتماع ايتمكده
اولان واساميسى ملفوف پوصلەده محرر بولنان ذواتدن مركب اولمسى ومكاتب
رشديەنك مكاتب علميەيه ومكتب حربيەوبحريه ومهندسخانه وطبيه مثللو مكاتب
شاهانەيه وترجمه اوطەسيله اقلام سـائرەيه مخرج بولنمسى حسـبيله بو مكتبلرك
ناظرلرى بولنـان ذوات ايله مترجم اول اولان ذاتك و روم و ارمنى وقتولك
ملتلرندن برى ملت مجلسى اعضاسنك پاپاسلق صفتنده اولميان طاقمندن و ديكرى
خارجدن اولمق اوزره ايكيشر ويهودى وپروتستان ملتلرندن بر اعضانك ذكر
اولنان مكاتب قوميسـيونلرنده بولنديرلمسى اقتضـا ايدەجكندن مكاتب صبيان
مسـلمه قوميسيونى كما فى السـابق هفتەده يالكز بر كره اجتماع ايدرك امور
مأمورەسنى تسويه ومكاتب رشديهٔ مختلطه قوميسيونى دخى هفتەده يالكز بركره
اجتماع ايدرك مواد عموميـه مذاكرەسيله اشتغال ايلمسى ومواد عاديه وجاريەنك
رؤيت وتسـويەسيچون قوميسـيون مذكورك انتخـابيله اعضاى موجودەدن
مركب بر قوميته تشكيل اولنوب قوميسـيونك اجتماعى كوننده غيرى هفتەده
بر ويا ايكى كون بالتجمع ايفاى مأموريت ايلمسى يعنى تعليم فرائض دينيەيه مخصوص
اولان مكاتب مسـلمهٔ صبيان ادارەسيله كتب شرعيه تدقيقاتنه مأمور اولەجق
هيئتك بشقه وعمومه عائد اولان امور تحصيليەيه نظارت ايدەجك هيئتك آيرو
اولمسى يولنده اولوب شو قدركه بونلر آيرو آيرو ايكى مجلس ويا قوميسـيون
شكلنده اولمسندن ايسه مجلس معارف بر هيئت اعتبار اولنوب ورياسـتى نظارت
جليلەلرينه ويريلوب بعض مجلسلرده اولديغى كبى ايكى دائرەيه تقسيم واعضاسى بيان
اولنان يولده تعيين ايديلەرك برينه دائرهٔ مكاتب مخصوصه وديكرينه دائرهٔ مكاتب
عموميه دينلمسى واعضاسندن برينك بودائرەلر رياستنه وكالت ايتمسى دها مناسب

اوله‌جغندن اول وجهله اجرای ایجابنه بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی متعلق بیورلمش ومذکور پوصله‌نك بر صورتی لفاً کوندرلمش اولمغله برمنطوق ارادهٔ سنیه مقتضاسنك ایفاسنه همت بیورملری سیاقنده تذکرهٔ ثناوری ترقیمنه ابتدار قلندی » . ۱۸ رمضان سنه ۱۲۸۰ و ۱۳ شباط سنه ۱۲۷۹

دائرهٔ مکاتب خصوصیه اعضاسی

سماحتلو عمادالدین افندی حضرتلری [۱] .

سماحتلو نظیف افندی حضرتلری [۲] .

فضیلتلو حازم افندی [۳] .

عزتلو حاجی امین افندی [٤] .

مکرمتلو بکر افندی [٥] .

مکرمتلو عبدالکریم افندی [٦] .

---

[۱] عمادالدین محمد افندی ؛ امام شهریاری زین‌العابدین بك زاده‌در . مدرس ، بعض بلاده ملا ، ۷۳ شوالنده استانبول قاضیسی، ۷۹ ذی‌القعده‌سنده صدر آناطولی، و۸۱ محرمنده روم‌ایلی قاضیعسکری وسنین وفیره مجلس معارف اعضاسی اولوب برآراالق ریاست وبر آرالق نظارت معارفه وکالتده بولونمش ، ۹٤ محرمنده روم ایلی مشاور موقتی‌اوله‌رق ۲۳ محرم ۱۲۹٤ ده وفات ایتمشدر. حیدر پاشاده پدری یاننده مدفوندر.

[۲] نظیف مصطفی افندی ؛ خلیل حمید پاشا زاده صدووردن عارف بکك کریمه زاده‌سیدر. مدرس، بعض بلاده ملا و۷٦ شوالنده استانبول‌قاضیسی‌اولمش، ذی‌الحجه‌سنده آناطولی پایه‌سنی احراز ایله‌مش ۸۰ جمادی‌الاخره‌سنده مجلس معارف اعضاسی اوله‌رق ۱۲۸۱ ده وفات ایتمشدر . حیدر پاشاده مدفوندر .

[۳] ترجمهٔ حالنه کسب وقوف ایدیله‌مدی .

[٤] ترجمهٔ حالنه دسترس اولونه‌مدی .

[٥] ترجمهٔ حالنه اطلاع ممکن اوله‌مدی .

[٦] آماسیه‌لیدر . مدرس وملا اولدقدن صوکره مجلس‌معارف اعضاسی اولمش ، استانبول پایه‌سنی احراز ایله‌مش ۲۰ ربیع‌الاخر ۱۳۰۳ ده وفات ایتمشدر . فاتحده مدفوندر. وفاتنه قدر تدریس ایله مشغول اولمش ولسان اجنبیه‌یه واقف‌ایدی. تألیفاتی واردر.

مکرمتلو اسحق افندی [١] .
مکرمتلو محمد عارف افندی [٢] .
مکرمتلو حسین افندی [٣] .
مکرمتلو مصطفی افندی [٤] .
کاتب اول عزتلو رشدی بك .
کاتب ثانی عزتلو بهجت بك .

دائرهٔ مکاتب عمومیه اعضاسی

معارف ونافعه مستشاری سعادتلو درویش پاشا حضرتلری [٥] .
دیوان ضبطیه رئیسی سعادتلو صالح افندی حضرتلری [٦] .
مکتب فنون حربیه واعدادیه وبحریه وطبیه ومهندسخانهٔ عامره ناظرلری } مأموریتلرینه مخصوص اوله جقدر .
معارف ونافعه مکتوبجیسی عزتلو راشد افندی [٧] .
باب عالی مترجم اولی عزتلو منیف افندی [٨] . مأموریتنه مخصوصدر

---

[١] خرپوتیدر . دارالمعارف رشدیه مکتبی معلمی ومجلس معارف اعضاسی اولدقدن صوکره ملا اولمش، ١٢٩٦ ده استانبول پایه‌سنی احراز ایتمش، بعده اوقاف مفتشی اولمش ١٣ رمضان ١٣٠٩ تاریخنده وفات ایلمشدر . فاتحده مدفوندر .
[٢] ترجمهٔ حالی تحقیق اولونه مدی .
[٣] ترجمهٔ حالی بولونه مدی .
[٤] روسجقلیدر . دارالمعلمینده بعدالتحصیل رشدیه خواجه‌سی ، ٨٦ ده مجلس معارف اعضاسی ، ٩٥ ده مکاتب ابتدائیه مدیری اوله‌رق ١٣٠٠ ده منفصل بعده کتبخانه‌لر تحریر مأموری اولمش ٣٠٥ ده بالانفصال ٢٠ محرم ١٣١١ ده وفات ایتمشدر . اندرون همایونده دخی باش خواجه اولمش ایدی .
[٥] ترجمهٔ حالی تراجم نظار میانده‌در .
[٦] ٥٠ نجی صحیفه‌نك ٥ رقملی استطرادینه مراجعت ایدلسون .
[٧] ٦٦ نجی صحیفه‌نك ٢ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون .
[٨] تراجم نظاره مراجعت ایدلسون .

روم ملتندن استفان قره طودوری افندی [١] .

روم ملتندن عزتلو قسطاکی آدوسیدس افندی [٢] .

ارمنی ملتندن میرآلای عزتلو دوقتور استفان بك .

ارمنی ملتندن عزتلو اودیان کرقور افندی .

قتولك ملتندن داود اوغلی آغوب افندی .

قتولك ملتندن دوقتور قسپار افندی .

پروتستان ملتندن رفعتلو بغوصیان حازاروس افندی .

یهودی ملتندن رفعتلو یماز قیل غبای افندی .

باشکاتب ترجمه اوطه‌سی خلفاسندن رفعتلو رفعت افندی .

ایکنجی کاتب معارف معاونلرندن آرتین افندی .

---

٨١ سنه‌سی وقایعندن اولمق اوزره مواد متنوعه‌یه دائر الده ایدیلن وثائق بروجه زیر نقل اولونور :

١٢٨١ سنه‌سی ربیع‌الاولنده باب عالی‌یی تشریف شاهانه وقوعنده حضور پادشاهیده قرائت اولونان مضبطه‌دن مستخرج فقره‌در :

« مکتب ملکیهٔ شاهانه‌دن کچن سنه بالامتحان شهادتنامه ایله چیقمش اولان افندیلردن اون بشی درجهٔ قابلیتلرینه کوره مدیرلکره مأمور ایدیلوب بش نفری دخی دردست انتخاب اولدیغی کبی مکتب مذکور شاکردانتك استخداملرندن حاصل اولان فوائدك توسیع دائرهٔ مطلوبه‌سیله ممالك محروسهٔ ملوکانه‌نك عصر جدید ولی نعمتده کسب ایلدیکی اصلاحاته موافق مدیرلر یتشدیرلمسی ضمننده

---

[١] ترجمه حالی بولونه‌مدی

[٢] ٩٥ محرمنده وزارتله سیسام بکی اولان قوسطاکی آدوسیدی پاشادر . اصلاً آناطولیلی اولوب ١٢٢٣ ده طوغمشدر . ٥٤ ده ترجمه اوطه‌سنه کیرمش، آتنه سفارتی کتابتنده و مصلحتکذارلغنده، عالی و فؤاد پاشالرك معیتنده کتابتده ، سیسام قائممقاملغنده ، خارجیه مستشارلغنده ، نافعه مجلسی ریاستنده ، داخلیه مستشارلغنده ، سیسام بکلکنده بولونمش و کرید والیلکندن ١٣٠٤ ده انفصالله ١٣١٣ ده وفات ایتمشدر .

کچن سنه شایان بیوریلان مساعدهٔ اصابتعادهٔ حضرت خلافتپناهی موجبنجه اشبو مکتب طلبه‌سنك یوز نفره ابلاغنه وحقوق ملیه ومعاهدات دولیه واصول انشائیه ودفتریه وفرانسزجه تدریسی ایچون معلم ومعاونلر تعیینه ابتدار اولنمش ایدوکندن شو مساعدات سنیه وتشبثات متوالیه ثمره‌سیله بمنه تعالی بوندن بویله تحصیل فنون ومعلومات ایله بالامتحان مکتب مزبوردن چیقه‌جق طلبه‌نك سایهٔ مکارم‌وایهٔ حضرت پادشاهیده استخداملرندن دها زیاده فائدهٔ ملکیه مشاهده‌سی مأمولدر».

« تشکیل بیورلمش اولان مخرج اقلام شاکردانندن بوسنهٔ مبارکه‌ده‌دخی موسم امتحانلری حلول ایتمش اولان یکرمی یدی افندینك جمله‌سی مجلس معارفه جلب ایله معارف عمومیه ناظری دولتلو پاشا حضرتلریله [١] باب عالی اقلام جلیله‌سی ضابطان کرامندن کلمش اولان بعض ذوات ایله تعیین قلنان ممیز افندیلر دخی حاضر اولدقلری حالده کندولرینه دفعةً « دیکته » صورتنده یازی یازدیرلمش وسائر تحصیل ایتمش اولدقلری فنون متنوعه‌دن دخی بروجه تدقیق امتحانلری اجرا قلنمش اولوب طوغریسی شاکردان مومی الیهمك سایهٔ تربیتوایهٔ حضرت خلافتپناهیده بذل نقود وهمت وعنایتله اسباب تدریسلری استکمال بیورلمش اولدیغنه بناءً امتحان مذکورده مطلوب عالی‌یه موافق صورتده مشهود اولان مهارت ومعلومات مکتسبه‌لری حضار طرفندن تقدیر وتحسین اولنه‌رق استدکلری قلملره اجرای مأموریتلری کیفیتی نظارت مشارالیها طرفندن جانب باب عالی‌یه عرض واستیذان قلنمش اولدیغی » .

« ممالك محروسهٔ حضرت شاهانه‌ده کائن بالجمله مکاتب رشدیه وصبیانیه‌ده بولنان اطفالك تحصیل علم ومعرفت ایلمك نیت خیریه‌سیله کچن سکسان سنه‌سی رمضان شریفی ابتداسندن سکسان بر سنه‌سی شعبان معظمی غایتنه قدر بر سنه ظرفنده باارادهٔ سنیه معارف نظارت جلیله‌سی معرفتیله طبع ایتدیریله‌رك محال معلومه‌یه ارسال قلنمش اولان اجزای شریفه ایله کتب ورسائلك مقداری طقسان ایکی بیك اوچ یوز سکسان ایکی وعطوفتلو احمدوفیق افندی حضرتلرینك

[١] ادهم پاشا .

دخی حین تفتیشنده [١] کتدکلری محللرمکاتبنه توزیع وتقسیم ایلك اوزره ینه معارف نظارت جلیله‌سی معرفتیله طبع وتمثیل‌ایتدیردکلری کتب ورسائل‌واجزای شریفه‌نك دخی طقسان‌طقوز بیك یدی یوز عدده یعنی برسنه ظرفنده طشره‌لره کوندریلان کتب وسائره یوز طقسان ایکی بیك سکسان ایکی عدده بالغ اولدیغی قیداً تبین ایلمش و بونلرك مقداری ایسه سنهٔ سابقده کوندریلان کتابلره نسبت اولندیغی تقدیرده آره یرده فرق وتفاوت کلی کورینه‌رك ».

« علوم ریاضیه وفنون نافعهٔ سائره‌نك نشر وتدریسیچون بوندن اقدم باب همایون پیشکاهنده دارالفنون نامیله بر محل انشاسنه تشبث اولنه‌رق [٢] اکمال ایدیله‌مدیکی جهتله ناتمام‌قالمشیدی. مالیه خزینه‌سی‌دائره‌سی[٣] پك‌خراب اولدیغنه وبودارالفنون محلی مالیه‌خزینه‌سنه موقع ووسعتجه‌مناسب ایدوکنه بناءً بودفعه متعلق وشرفصدور بیوریلان ارادهٔ کرامت عادهٔ جناب جهانبانی اقتضای جلیلی اوزره محل مذکور مالیه نظارت جلیله‌سنه تخصیص بیورلمغله برابر ولی نعمت بیمتمز شهنشاه معارفپرور افندمز حضرتلرینك نشر انوار معارف حقنده شمدی‌یه قدر مبذول وبیدریغ بیوریله کلان الطاف وعواطف ملوکانه‌لری عدادندن اوله‌رق والد کثیرالمحامدلری مرحوم ومغفور جنتمکان‌افندمز حضرتلرینك [٤] تربهٔ منیفه‌لری جوارنده کائن واسع میری فرونی محلی وسط استانبولده اولدیغندن هرطرفه سمت وجوار بولندیغی‌جهتله اوراده کارکیر اوله‌رق مجدداً مختصرجه بردارالفنون یاپلسنه وعلوم و فنون نافعه‌نك اوراده تدریس ایتدیرلمسنه امر وارادهٔ اصابتعادهٔ حضرت ظل‌اللهی شرفسنوح بیوریله‌رق وخزینهٔ جلیله‌یه بار اولمامق ایچون

[١] بالاخره ایکی دفعه معارف ناظری اولان احمد وفیق پاشادر. مجلس والا اعضاسی ایکن غرهٔ شوال ٧٩ ده آناطولی جانب یمینی مفتشی اولوب بروسه وقره‌سی طرفلرینی دور ایله ٨١ سنه‌سی جمادی‌الاخره‌سنده معاودت ایله‌مشدر.

[٢] ٣٥ نجی صحیفه‌یه مراجعت اولونسون.

[٣] ذکر اولونان مالیه دائره‌سی باب‌همایوندن ایچری‌کیریلنجه صاغ‌قولده مرمره‌یه ناظر بربنا ایدی.

[٤] سلطان‌محمود خان ثانی.

ادهم ابراهیم پاشا

درسعادت قلهٔ زمینی عرصه‌لرندن حاصل ایدیله‌جك [۱] آقچه بوكا تخصیص ایدیله‌رك محل مذكورك كشفیله بوكونلرده امر انشاسنه مباشرت اولنه‌جقدر [۲] ».

۲۱ شوال ۱۲۸۱ ده ادهم پاشا اوچنجی دفعه اوله‌رق تجارت ناظرلغنه تعیین اولونوب نورس پاشا ثانیاً معارف ناظری اولمشدر .

ادهم پاشانك زمان نظارتی

۱۲۸۰ سنه‌سی ربیع الاولنك یكرمی طقوزنجی كونی قدیم دارالفنون بناسنده تدریس ایدلمكده اولان درس عامله علاوةً جغرافیای طبیعی ایچون بر درس دها كشاد ایدلمش و ۱۸ رمضان ۱۲۸۰ تاریخنده مجلس معارف ریاستی نظارته بالاحاله مجلس ، دائرهٔ مكاتب مخصوصه ودائرهٔ مكاتب عمومیهناملریله ایكی‌یه تفریق ایدلمش ، مكتب ملكیه طلبه‌سی یوزه ابلاغ اولوندیغی كبی درس پروغرامی توسیع وفرانسزجه علاوه ایدیله‌رك معلملر ومعاونلر تعیین اولونمش وبرسنه ظرفنده نظارت طرفندن طبع ایتدیریله‌رك ولایاته ارسال اولونان اجزای شریفه وكتب ورسائلك عددی یوز طقسان ایكی بیك سكسان ایكی عدده بالغ اولمش والیوم دائرهٔ نظارت اولان بنانك دارالفنون اوله‌رق انشاسنه قرار ویرلمش و بر سنه ظرفنده طشره‌لرده اون سكز عدد رشدیه ایله ایكی یوز قرق اوچ عدد مكاتب صبیانیه كشاد ایدلمش والیوم موجود اولان مطبعهٔ عامره تأسیس ایدلمشدر .

---

۲۹ ذی القعده ۱۲۸۱ ده نورس پاشانك انفصالیله مجلس والا اعضاسندن بولونان كمال احمد پاشا ثانیاً نظارته تعیین ایدلمشدر .

---

[۱] اواثناده درسعادت سورلری بونجه داخل وخارجده بر طاقم عرصه‌لرك فضولی ایادیٔ خلقه كچدیكی آكلاشیله‌رق شهرامانتنده قلهٔ زمین قومیسیونی نامیله برهیئت تشكیل اولونمش ، واضع یداولانلردن عرصه‌لر نزع اولونه‌رق حكومت طرفندن باسند طالبلرینه فروخت ایدلمشدر .

[۲] ۸٦ سنه‌سی وقایعی میانده دارالفنونك كشادی بحثی مطالعه اولونسون .

نورسس پاشانك زمان نظارتی

بو دفعه‌كی نظارتی اوتوزسكز كوندن عبارت بولونمقله بالطبع شایان تذكار اجراآتده بولونه‌مامشدر .

۱۲۸۲ سنه‌سی محرمنك اون آلتنجی جمعه ایرتسی كونی باب عالیده مجلس والایه ناظر اولان دائره‌یی تشریف شاهانه وقوعنده قرائت اولونوب ۲۱ محرم و۳ حزیران ۱۲۸۲ تاریخلو و۸۰٤ نومرولو تقویم وقایع نسخه‌سنده مندرج اولان مضبطه‌دن مستخرج فقره‌در :

« سایهٔ معارفوایهٔ حضرت شهریاریده نشر انوار فنون وعلوم ایله تربیت عمومیه‌نك مركز كماله ایصالی خصوصنده متمادیاً اجراوابذال بیوریلان مساعدات وتشویقات سنیه ثمره‌سی اولمق اوزره درسعادتده بعض حمیتكاران مملكت وارباب دانش ومعرفتدن مركب جمعیت تدریسیه‌لر كشاد اولنمش وبوكره مخصوصاً بردارالفنون انشاسنه مباشرت بیوریله‌رق اوراده تعلیم ایدیله‌جك علوم ریاضیه برمدتدنبری موقتاً مستقل بردائره‌ده تدریس اولنمقده بولنمش اولدیغی مثللو گچن سنه ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده اون سكز عدد رشدیه مكتبی ایله ملل مختلفه‌یه مخصوص اوله‌رق ایكی یوز قرق اوچ عددمكاتب‌صبیانیه‌واعانهٔ اهالی ایله‌سكسان سكز مدرسه وبرقرائت خانه انشا وكشاد وذكر اولنان صبیان مكتبلرینك یوز اللی یدی عددی یالكز بهكه سنجاغنده ویكرمی دردی دخی اشقودره جبال‌ملحقه‌سنده یاپیلوب اشقودره مكتبلرنده یدییوزه‌قریب ودیكرلرنده بونسبته موافق اطفال تعلم ایلمكده ایدوكی اشعارات واقعه‌دن آكلاشلمش اولمغله بویله آز وقت ایچنده بوقدر جمعیت ومكاتبك تشكلی صنوف تبعهٔ ملوكانه‌نك فنون ومعارفه اولان میل ورغبتلرینه وسلطنت سنیه‌جه بوبابده مصروف بیوریله‌گلان اقدامات عالیه‌یه دلیل كافی وبعدازین دخی انتشار معارف اسباب تسهیلیه ووسائل كامله‌سنه دوام واعتنا قلنه‌جغی بدیهیدر » .

بوسنه شؤون معارفندن اولەرق تشكيل ايدلمش اولان ترجمه جمعيتى حقنده وقوع بولان تبليغ رسميدر :

بودفعه معارف عموميه نظارت جليلەسى ادارەسى تحتنده اولەرق تشكيلنه امروفرمان معارف‌نشان حضرت پادشاهى‌شايان بيورلمش اولان ترجمه جمعيتندن مقصد منافع ملك وملتى موجب اولەرق السنهٔ اجنبيه‌ده تدوين اولنمش اولان آثار علميه‌يى و تلاحق افكار اصحاب تجارب وهنر ايله آن بآن نهادهٔ دستگاه طباعت وانتشار اولمقده بولنان كتب ورسائل جديده‌يى لسانمزه نقل ايتمك وبوندن بشقه السنهٔ سائره‌دن لسان عذب‌البيان تركيه نقل وترجمه اولنوب اصول موضوعه‌سى وجهله مجلس معارفه حواله اولنان كتب ورسائل مترجمه‌يه امرار انظار دقتله اصحابى حقنده بيدريغ بيوريله‌جق مكافات سنيه‌يى تحديد ايلمكدر . جمعيت مذكورەيه مسلم اولان معلوماتلرى جهتيله با ارادهٔ سنيه باب عالى مترجم اولى عزتلو منيف افندى [۱] رئيس واحيا بك [۲] وپرتو افندى [۳] مصحح نصب وتعيين بيورلديغى مثللو ارباب معارف ومعلوماتدن زيردەمحرر ذوات دخى جمعيت مذكورەيه اعضا وكتبه نصب وتعيين قلنمشدر » .

جمعيت مذكورەيه انتخاب اولنان اعضا

پوسته خانهٔ عامره ناظرى سعادتلو قدرى بك [٤] .

---

[۱] بالاخره متعدد دفعه معارف ناظرى اولان منيف پاشادر . ترجمهٔ حالى ايچون تراجم نظار بحثنه مراجعت اولونسون .

[۲] ترجمهٔ حالنه دسترس اولونه‌مدى .

[۳] ارضرومى تيمورفنى افندى زاده ۱۲٤۱ ده تولد ايدن ادهم پرتو پاشادر . درسعادتده كلوب مكتوبئ صدارت قلمنه كيرمش ، فرانسزجه تحصيل ايتمش ، طشره مأموريتلرنده بولونەرق ديوان‌محاسباته اعضا وصوكره ميرميرانلقله بعض الويه‌يه متصرف، ۲۸۵ رجبنده رسومات مجلسى رئيسى ، ۸٦ جمادى‌الاخره‌سنده اولى اوليله خارجيه مكتوبجيسى ، ۸۸ ربيع‌الاخرنده بالاقله سر عسكر مستشارى واوسنه جمادى‌الاخره‌سى اواخرنده روم ايلى بكلر بكيلكى پايه‌سيله قسطمونى واليسى‌اولمش ۱۲۸۹ ذى‌القعده‌سنك يديسنده اوراده وفات ايتمشدر .

[٤] قاموس مترجمى عاصم‌افنديك يكنى اسحق پاشانك مخدومى اولوب ترجمه قلمنه

ارکان حربیه‌دن میرآلای عزتلو محمد علی بك [۱] .
اسهام عمومیه معاونی عزتلو اوخانس افندی [۲] .
ترجمه اوطه‌سی خلفاسندن عزتلو ماجد بك [۳] .
ایکنجی محکمهٔ تجارت رئیسی عزتلو واخان افندی [٤] .
مهندسخانه‌ده قائممقام عزتلو نوری بك .

بالدخول ۱۲۸۰ ذی‌القعده‌سنده تجارت بحریه رئیسی ، ۸۱ شوالنده پوسته ناظری ، ۸۲ جمادی‌الاخره‌سنده مجلس خزائن باشکاتبی ، بالاخره مجلس والا قوانین باشکاتبی ، مجلس ادارهٔ بحریه رئیسی ، شورای دولت اعضاسی ، آلتنجی دائرهٔ بلدیه رئیسی ، نافعه مستشاری ، علاوهً مجلس نافعه رئیسی ، شهر امینی ، نافعه ناظری ، بحریه مستشاری ، شهر امینی ، ۱۲۹٤ محرمنك یکرمی برنده وزارتله شورای دولت رئیسی ، ۹٥ محرمنده سیواس ، متعاقباً بغداد والیسی ، اوسنه ذی‌الحجه‌سنك طقوزنده داخلیه ناظری ، ۹٦ ذی‌القعده‌سنك اوچنده تجارت ناظری ۹۷ رجبنك غره‌سنده باش وکیل اولوب ، شوالی اوائلنده منفصل ومتعاقباً ادرنه والیسی اوله‌رق ۱۳۰۲ ده اوراده بغتةً وفات ایلین عینتابی قدری محمد پاشادر .

[۱] پروسیالی اولوب کنج ایکن درسعادته کله‌رك ۱۲٦۲ ده مکتب حربیه‌یه کیروب اهتدا ایله‌ین ومکتبدن ارکان حرب چیقه‌رق لوا ، فریق و۱۲۹۳ ده وزیر اولان و۹٤ اوائلنده طونه غرب اردوسی باش قوماندانلغنده بولندقدن صوکره صوفیه وبعده یاقوه طرفلرینه مأمور اولوب ۱۲۹٤ رمضاننده اوراده مقتولاً وفات ایدن محمد علی پاشا اولسی ملحوظدر .

[۲] چامیچ اوخانس افندیدر . ۱۲۸۳ ده بانق محاسبه‌جیسی اولدقدن صوکره مالیه محاسبات مفتشی ، اسهام عمومیه امینی ، اجراآت مجلسی اعضاسی ، شورای دولت اعضاسی ، ۹٤ محرمنده بارتبهٔ بالا تجارت ناظری وسنهٔ مذکوره‌ده علاوهً نافعه ناظر وکیلی ، ۹٥ ذی‌الحجه‌سنده نافعه ناظری ، اون بش کون صوکره اصلاحات مالیه رئیسی ، ۹۷ ده دیوان محاسبات رئیسی اولوب ۱۳۰۰ تاریخلرنده وفات ایتمشدر .

[۳] کیچه‌جی زاده عزت ملا مرحومك مخادیمندن وکتابدن اولوب ۱۲٦٥ سالنه طوغری وفات ایدن رشاد افندینك مخدومیدر . سلك عسکریدن یتیشوب صوکره ترجمه قلمنه کیرمش بعده مترجم ، مطبوعات مدیری ، پاشالقله متصرف وبالاخره مطبوعات اجنبیه مدیری وصوکره بالالقله آلتنجی دائره مدیری ، بعده شورای دولته اعضا اولوب سنین وفیره اعضالقده بولنمش ومتقاعد اولمشدر .

[٤] بالاخره معارف نظارتی مستشاری ومکتب سلطانی مدیری اولان واخان افندیدر .

مکتب حربیه‌ده مترجم قائممقام عزتلو عمر بك [١] .
مطبوعات مدیری رفعتلو اوخانس افندی .
ترجمه اوطه‌سی خلفاسندن رفعتلو احمد حلمی افندی .
ترجمه اوطه‌سی خلفاسندن سعدالله بك [٢] .
ترجمه اوطه‌سی خلفاسندن رفعت بك [٣] .

---

[١] مجارلی اولوب ١٢٤٧ ده تولدله درسعادته کله‌رك بالاهتدا مکتب حربیه‌ده تحصیل ایله ارکان حرب چیقوب ، ارکان حرب رئیسی و ٨٥ محرمنده مکاتب عسکریه ناظری ، ایکنجی اردو ارکان حرب رئیسی اوله‌رق ١٢٨٧ ده وفات ایدن عمر نائلی پاشا اولسی ملحوظدر .

[٢] اسعد مخلص پاشا زاده اولوب ١٢٤٥ تاریخنده ارضرومده تولدله مالیه واردات قلمنه چراغ اولوندقدن صوکره دارالمعارف مکتبنده تحصیل ایله‌مش و ١٢٧٢ ده ترجمه قلمنه کیرمشدر . ٨٢ ده مجلس خزائن قلمی مدیری ، ٨٤ ده مذاهب مدیری ، ٨٥ ده شورای دولت معارف دائره‌سی باش معاونی ، ٨٦ صفرنده شورای دولت اعضاسی ، ٨٧ صفرنده علاوهٔ باش کاتب ، ٨٨ رجبنده ترجمان دیوان همایون ، ٩٠ ربیع الاولنده معارف مستشاری وبالا ، ٩١ محرمنده ثانیاً ترجمان وربیع الاخرنده آمدی وجمادی الاولاسنك اون سکزنده دفترخانه ناظری ، ٩٢ ذی القعده‌سنده محکمهٔ تمیز رئیسی ، ٩٣ صفرنده تجارت ناظری وجمادی الاولاسنده مابین همایون باشکاتبی وشعبانده بالانفصال فلبه‌یه اعزام اولونان هیئت تحقیقیه ریاستیله اورایه عزیمت ایتمش ، سنهٔ مذکوره رمضانی اواخرنده برلین سفیری ، ٩٩ محرمنك اون بشنده وزیر ، ١٣٠١ ده ویانه سفیری اوله‌رق ١٣٠٨ جمادی الاخره‌سنك سکزنده اوراده منتحراً وفات ایدوب نعشی شمندوفرله درسعادته نقل ایدیله‌رك سلطان محمود خان ثانی تربه‌سی حظیره‌سنه دفن اولونمشدر. ارباب فضل وکمالدن ایدی . ٨٦ تاریخلی معارف نظامنامه‌سنك شورای دولتده تدقیق اولوندیغی صره‌ده معارفز نامنه خدمات برکزیده‌سی سبق ایتمشدر.

[٣] تقاعد صندیغی ناظری ایکن ١٣٠٢ جمادی الاولاسنده وفات ایدن کانی محمد پاشانك مخدومی احمد رفعت بکدر . بالاخره مصره عزیمتله مجلس نظار باش کاتبی اولوب اعرابی پاشا مسئله‌سنی متعاقب درسعادته معاودتله قونیه وبرمدت صوکره بروسه رژی ناظرلغنه تعیین ایدلمش و بروسه‌ده ایکن عارضهٔ وجودیه‌سنه مبنی تبدیل هوا ضمننده استانبوله کله‌رك ١٣٠٩ سنه‌سی شوالنك برنجی کونی وفات ایتمکله مرکز افندی درکاهی حظیره‌سنده پدری نزدینه دفن اولونمشدر .

مجلس والا مترجملرندن آلکساندر افندی [١] .
ترکی کاتب اولی ترجمه اوطه‌سی خلفاسندن محمد شوقی افندی .
ترکی کاتب ثانیسی مکتوبئ صدرعالی خلفاسندن نوری بك .
فرانسزجه کاتبی ترجمه اوطه‌سی خلفاسندن فاردیس افندی

١٢٨٤ محرمنده « مکتب طبیهٔ ملکیهٔ شاهانه » نامیله مدت تحصیلیه‌سی بش سنه اولمق وتورکجه تدریس فنون اولونمق اوزره مکتب مذکور کشاد ایدلمش وبرنجی سنه ایچون مستقل بر دائره تخصیص اولونمه‌رق مکتب طبیهٔ عسکریه درونده برمحل درسخانه اتخاذیله تدریسه باشلانلمش ورغبت عمومیه‌یی جلب ایچون شاکردان ، مکتب طبیهٔ عسکریه طلبه‌سنك ویرمکه مجبور اولدقلری دوقتورا امتحانلرندن ومکتبه داخل اولان طشره‌لولر قرعه‌دن معاف طوتلق ودیپلوما آلانلر رتبهٔ ثالثه ایله تلطیف وبیکر غروش معاشله بلدیه طبابته تعیین قلنمق کبی تشویق آمیز اعلانات ایله طلبه جلب وقیدینه وبر طرفدن تدریس قلنه‌جق کتابلرك بیوك مکافاتلر وعدیله ارباب دانش طرفندن ترجمه ایدلمسنه بذل غیرت ایدلمشدر .

٢٣ ربیع‌الاخر ١٢٨٤ ده کمال پاشانك تکرار مجلس والا اعضالغنه تعیین ایدلمسنه مبنی رجال بالادن صبحی عبداللطیف بك معارف ناظری اولمشدر .

کمال پاشانك زمان نظارتی

بودفعه‌کی نظارتنده ترجمه جمعیتی تأسیس و ١٢٨٤ محرمنده تورکجه‌تدریس فنون اولونمق اوزره « مکتب طبیهٔ ملکیه » کشاد اولونمشدر .

---

[١] استفنا کی قره طودوری افندینك مخدومی اولوب ١٢٩٥ جمادی‌الاخره‌سنده وزیر اولان آلکساندر قره‌طودوری پاشادرکه خارجیه‌دن نشأتله تجارت محکمه‌سی رئیسی ، بعده خارجیه مستشاری ، نافعه ناظری ، خارجیه ناظری وبعدالعزل سیسام بکی ، شورای دولت اعضاسی اولمشدر .

کمال پاشا

صبحی عبد اللطیف بك

١٢ ذی‌القعده ١٢٨٤ ده صبحی بك شورای دولت‌اعضالغنه تعیین‌اولونمغله تجارت ناظری بولونان صفوت اسعد محمد پاشا معارف ناظری اولمشدر .

صبحی بکك زمان نظارتی

زمان نظارتنده شایان قید وتذكار برشی یوقدر .

خدمات دولتك هر نوعنه كسب قابلیت ومكاتب عالیه‌ده اكمال معلوماته تحصیل لیاقت ایلك اوزره اوروپالیسه‌لرینه معادل وفرانسه مكتبلری پروغراملرینه مطابق اولوب تورکجه ایله فرانسزجه‌نك عینی درجه‌ده تدریس ایدلمسی غایه‌سیله و « مكتب سلطانی » عنوانیله مجدداً تأسیسی قرارگیر اولان مكتب غلطه سراینده كشاد ونظامنامه‌سنك نشریله برابر طلبه قید وقبولنه ١٢٨٥ سنه‌سی محرمنك دردینه و ١٢٨٤ سنه‌سی نیسانتك اون بشنه مصادف اولان پازارایرتسی كونی مباشرت ایدلمش ودولت عثمانیه‌نك زمان بایزید خان ثانیدن بری الك قدیم بر دارالتحصیلی بوصورتله ازسرنو احیا اولونمشدر .

بواثرك مقدمه‌سنده تاریخ جودتدن نقلاً تحصیل ابتدائینك مجبوری اولمسی حقنده ١٢٤٠ تاریخنده سلطان محمود عدلینك بر فرمانك صورتی نقل اولونمشدی . اشبو فرمان حكمنك نیجه زمان اجرا وانفاذ اولونه‌مامسنك اسبابی‌ده مطالعه طرزنده تحریر وبیان قلنمش ایدی .

ایشبو سكسان بش سنه‌سی صفرینك برنجی جمعه ایرتسی كونی عینی مقصدله ـ یعنی تحصیل ابتدائینك مجبوری طوتیلمسی ایچون ـ حكومت سنیه‌جه بر بیاننامهٔ رسمی تبلیغ اولونمشدركه بروجه زیر نقل اولونور :

« جمله‌نك معلومی اولدیغی وجهله دنیاده طلب وتحصیل علم هر مسلم وهر مسلمه‌جه لازمه‌دن اولدیغندن علم وهنری و اوقویوب یازمسی اولمیان كمسنه‌لر

دنیاده وقتلرینی ظلام جهل و نادانیده کچوروب و اسباب تعیشه دخی بول بوله‌میوب هردرلو رفاه وسعادت حالدن محروم اوله‌جقلری درکاردر. حالبوکه افکار مرحمت آثار حضرت پادشاهی هرصنف تبعهٔ سلطنت سنیه‌لری افرادینك نعمت حسن تربیه ومعلومات ایله پرورده اولمسی قضیهٔ خیریه‌سنه مصروف اولدیغندن اولبابده کرك درسعادتده وکرك طشره‌لرده متعدد رشدیه و صبیان مکتبلری کشادیله اطفال اهالینك تحصیل علم وکمال ایتلرینه همت واقدام بیورلمقده اولدیغنه وهرکسك چوجقلرینی شوراده بوراده ومحلات آره‌لرنده بیهوده سرسری بیوتمیوب وقتیله مکتبلره باشلاتملری فرائض حالیه‌دن بولندیغنه بناءً اولبابده باارادهٔ سنیه اتخاذ اولنان تدابیراقتضاسنجه بوندن بویله هرکیم اولورایسه اولسون وقنغی محله‌ده بولنور ایسه بولنسون هرکس چوجقلرینی آلتی یاشلرینه کلنجه بهمه‌حال مکتبه باشلاتمغه مجبور اوله‌جقلردر. بونلر ایچون مجلس معارف طرفندن مخصوصاً تعیین اولنان مأمورلر واسطه‌سیله دائما تحریات لازمه اجرا اولنه‌رق اومثللو آلتی یاشلرینی تجاوز ایدوبده بلاعذر مکتبه ویرلمیان چوجقلرك معتبران اهالیٔ محله و مختارلر طرفلرندن ولیلرینه اخطارات لازمه اجرا اولنه‌جقدر. بواخطارات تأثیر ایتمدیکی حالده کیفیت محلات ومأمورلر طرفندن مجلس مذکوره بالاخبار او مثللو چوجقلرك ولیلری تعذیر اولنه‌جقلردر. بر طاقم تکلفات اجراسنه مجبوریت بهانه‌سیله چوجغی مکتبدن محروم ایتمك شرعاً وعقلاً تجویز اولنه‌میه‌جغندن بوندن بویله هرکیم اولور ایسه اولسون چوجقلرینی مکتبه باشلاتمق ایچون عادت حکمنه کیرمش اولان تکلفات زائده‌نك اجراسنه مجبور اولمیه‌جقدر [۱] ».

---

[۱] مقدملری « بدأ بسمله » جمعیتی نامیله اولیای اطفالك دوکون یاپار کبی برطاقم مراسم اجرا ایلدیکی وچوجقلرك الماس وسائر مجوهرات وصیرمه‌لی اثواب وجزؤ کیسه‌لریله تزیین اولونه‌رق آت ویا آرابه‌لرله سوقاق سوقاق کزدیرلدیکی معلومدر. لسان عوامده بومراسمه « مکتبه باشلاتمق » تعبیر اولونوردی. « تکلفات زائده » عباره‌سندن مقصد ایشته بومراسمدر.

١٢٨١ سنه‌سی دائرۀ عسکریه روزنامه‌جیسی یوسف بك [١] ـ نام با احترامی الی‌الابد وجدان ملتده تبجیله شایاندر ـ تشبثیله امرای عسکریه‌دن مختار [٢] وتوفیق [٣] بکلرك تشکیل‌ایتدکلری « جمعیت تدریسیۀ اسلامیه » ابتدا سیمکشخانه دروننده معارف نظارتنه عائد اولان والده مکتبنده فخری اوله‌رق صباح درسلری کشاد ایله‌مش وبالاخره نامق کمال بك [٤] کبی اعاظم ملتدن برچوق ذوات کرام بو جمعیته داخل اولمش ایدی .

[١] ٢٨ رمضان ٩٣ ده معارف ناظری اولان یوسف ضیا پاشادر . تراجم نظاره مراجعت اولونسون .

[٢] ٧ شعبان ١٣٢٠ تاریخنده صدر اعظم اولان غازی احمد مختار پاشادر . بروسه‌ده قاطرجی اوغلی عائله‌سندن حاجی خلیل افندینك مخدومی اولوب تاریخ ولادتی ٢٣ شعبان ١٢٥٥ در . مکتب حربیه‌دن ارکان حرب اوله‌رق نشئت ایتمش و ٨٨ سنه‌سی جمادی‌الآخره‌سنده مشیر اولمشدر . مفصل ترجمۀ حالی جمعیت تدریسیۀ اسلامیه سالنامه‌سنده کوریلور .

[٣] ویدینلی توفیق حسین پاشادر . طوپجی مکتبندن یتشمش لوا وفریق اوله‌رق سنه‌لرجه واشینغتون سفیری ، ایکی دفعه مالیه ونافعه ناظری اولمشدر .

[٤] محمد نامق کمال بك ؛ صدر اعظم وسردار طوپال عثمان پاشا احفادندن مصطفی عاصم بکك مخدومیدر . والده‌سنك پدری عبداللطیف پاشا تکفور طاغی محصلی ایکن « ایردی شرف بو دهره محمد کمال ایله » مصراعی منطوقنجه ١٢٥٦ سنه‌سی اوراده طوغمشدر . طقوز یاشنه کلنجه بر ایکی آی بایزید رشدیه‌سنه دوامدن صوکره دارالمعارفه داخل اولمش ومدت دوامی بر سنه‌یه بالغ اولمدن بیوك پدری قارص متصرفلغنه تعیین ایدلدیکندن کمال بك‌ده برلکده اورایه کیتمش وپاشانك صوفیه متصرفلغندن منفصلاً وفاتندن صوکره کمال بك‌ده ترجمه قلمنه کیرمش واوراده فرانسزجه تحصیل ایتمشدر . ماغوسه‌یه تغریبندن عودتنده مدحت پاشا دلالتیله شورای دولته اعضا اولدقدن صوکره حبس وبعدالاستنطاق مدللیده اقامته مأمور ، بالآخره اورایه متصرف اولمش وسکز سنه صوکره ردوسه واوراده‌ن‌ده ساقزه تحویل مأموریت ایتمش و ١٣٠٦ سنۀ هجریه‌سنه مصادف ١٣٠٤ سنه‌سی تشرین ثانیسنك یکرمنجی کونی ساقزده وفات ایده‌رك ساقزده‌كی جامعك قاپوسی اوکنه دفن ایدلمش ایسه‌ده ابوالضیا توفیق بکك وقوعبولان تشبثی اوزرینه جنازه‌سی بولایره بالنقل سلیمان پاشای نامدارك تربۀ شریفه‌سی حظیره‌سنه دفن ایدلمشدر . مرحوم مشارالیهك پك چوق اثرلرده ترجمۀ حالی کوریله‌بیله‌جکندن بوراده اختصارله اکتفا اولوندی .

جمعیتك تدریسات خصوصنده كوستردیكی دقت واعتنا جالب رغبت عمومیه اوله‌رق بعض شعبه‌لرده كشاد ایدلمش وبالاخره بیكس وبیوایه ایتام مسلمینك تعلیم وتربیه‌سنه مخصوص اولمق و « دارالشفقةالاسلامیه » عنوانیله یاد ایدلمك اوزره جمعیتجه استانبولده برلیلی مكتب‌تأسیسنه تشبث‌اولونه‌رق بحریه فریقاندن معشوق پاشا قوناغی بالاشترا **۱۲۸۵** سنه‌سی ربیع‌الاخرینك یكرمی آلتنجی كونی اوخانس قالفه معرفتیله مكتبك انشاسنه مباشرت اولونمشدر .

بوخصوصه دائر حكومت‌سنیه‌نك تبلیغاتندن بعض‌فقره‌لر عیناً نقل‌اولونور:

« بلای فقر واحتیاج ایله فیوضات تعلیم وتربیه‌دن مستفیض اوله‌میان بیچاركان اطفال مسلمه‌یی ایجاب ایدن كتب ورسائلی مجاناً ویره‌رك اوقودوب یازدیرمق مراد خیرمرصادیله و « جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه » نامیله ایكی سنه اول برهیئت مخصوصه تشكل ایدرك وآقسرای [۱] وسیمكشخانه قربنده بشقه بشقه برر مكتب كشاد وخیلی مساعی صرف ایله مدت قلیله ظرفنده واصول جدیده اوزره ایكی بیكدن متجاوز طلبه‌یه اوقویوب یازمق اوكردرك علم افراز میدان وخیر وحسان‌اولمش ایسه‌ده قلت واردات ونقصانی آلات ملابسه‌سیله مكتبلری یالكز صباحلری بر ایكی ساعت قدر آچه‌بیلوب اوقات سائره‌ده قپالو طوتمق مجبوریتنده بولنور ایدی. بالطف خدای عزوجل خلق وخلقت وعقل‌وكیاستده صنوف ذوی‌الارحامدن تمیز ایله مكرم و مبجل بولنان نوع بنی آدم ایچون هرشیدن اول‌تعلم ورعایتی فرض‌اولان دین ومذهبك وآداب انسانیت ومدنیتك شرائط وقواعدی اولدیغی وظلام جهل ونادانی افق انسانیته بر سحاب ظلمانی وانوار علوم ومعارف بادیٔ انجلای مرآت ترقیات روحانی وجسمانی بولندیغی مثللو همجنسنك منافع وترفعنه وعلی قدرالاستطاعه تعلیم وتربیه‌سنه خدمت دخی فتوت وحمیت‌انسانیه مقتضیاتندن ایدوكی بدیهی وظاهر . . . »

« . . . جمعیت مذكوره‌نك اصول تدریسیه وتعلیمیه‌سی بكی باشدن تقویه

[۱] جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه سالنامه‌سی ۱۳۳۲ طبعی ، معارف معاونلرندن‌واعضای جمعیتدن جودت افندینك تحت ادارەسنده اوله‌رق سینكلی بقالده .

وتنظیم ایدلمکله برابر دها زیاده ازدحامگاه اولان محله‌لرده مجاناً ومجدداً مکتب کشاد اولنمق وامر نظارتی مقام معلای صدارت عظمایه مخصوص اولمق اوزره قرار ویریلوب بر مقدار دخی اعانه اولنمش وبونکله برابر یتیم ویتیمه‌لر ایچون آیریجه بر تربیه خانه انشاسی ضمننده بدرهان پاشا عرصه‌سی [١] مبایعه ایدیلوب بوکا یاپیله‌جق ابنیه‌نك رسمیله جمعیتك وظائف جدیده‌سنه و تربیه خانهٔ مزبوره آلنه‌جق ایتامك صورت قبولنه دائر نظامنامه‌لر دردست تنظیم واعلان بولنمشدر».

معارف نظارتی ایچون اك ولود سنه‌لردن بری اولان ایشبو ١٢٨٥ سنه‌سی دارالمعلینجه بعض اصلاحات اجرا وبرده دارالمعلمین ابتدائی کشاد ایدلمش وحربیه نظارتی جوارنده کائن قدیم مطبعهٔ متروکه [٢] تعمیر اولونه‌رق محل تدریسات اتخاذ قلنمش اولدیغی کبی طشره‌ده بولونان مکاتب صبیانیه‌یه سیار وموقت معلملر دخی اعزام ایدلدیکی معارف نظارتی طرفندن بروجه آتی ویریلن اعلان مألندن آکلاشلمشدر:

«بودفعه درسعادت وولایات داخللرنده بولنان صبیان مکاتبیچون معلمین یتشدیرلمك اوزره درعلیه‌ده دارالمعلین نامیله بر مکتب تأسیس وتشکیلنه معارف نظارت جلیله‌سی طرفندن واقع اولان استیذان وشورای دولتده ویریلان قرار اوزرینه ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی متعلق وشرفصدور بیورلمش ومکتب مذکوره آلنه‌جق معلمیندن یکرمی نفرینك ولایتلر مرکزلرینه جمع ایدیله‌جك قضالر معلملرینه اصول تعلیمیه‌یی مدت قلیله ظرفنده تفهیم ایله‌ینه بورایه عودت ایلمك اوزره کیده‌جکلری مملکتلره و صوللرندن اعتباراً محللرینه کوره شهریه یوزدن یدیشر یوز اللیشر ونهایت بیکر غروشه قدر معاش تخصیصیله درحال اعزاملری مقرر بولنمش اولمغله بر مقدار مقدمات عربیه کورمش وبویله شیلرده هوسلی

[١] جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه سالنامه‌سنده - ١٣٣٢ طبعی ص ١٤ - « سلطان سلیم جو رنده بحریه فریقاندن معشوق پاشا قوناغنك بولندیغی موقع مرتفع » دینلمکده‌در .

[٢] قدیم ابراهیم پاشا حمامی که بالاخره دارالطباعة العامره، صوکره ابراهیم پاشا- قبودان پاشا - رشدیه‌سی برمدت خراب ومتروك قالمشدر. الیوم مجدداً انشا ایدلمش اولان مدرسة القضاتك بولوندیغی محلدر .

بولنمش کیمسه‌لرك والحاصل هرقنغی صنفدن اولور ایسه اولسون صبیان مکتبلرنده خواجه اوله‌جقلره اصول تعلیمیه‌یی تدریسه مقتدر اولنلرك همان نظارت مشارالیها دائره‌سنده کائن مجلس معارفه مراجعت ایلملری » .

سنهٔ مذکوره رجبنده امتحان عمومیلره مباشرت اولونه‌رق مکتب ملکیه‌نك امتحانی مجلس معارفده وکلای دولتدن مدحت وجودت پاشالر ومعارف عمومیه ناظری صفوت پاشا حضراتیله شورای دولت معارف دائره‌سی رئیسی کمال افندی واعضاسندن بعض ذوات حاضر اولدقلری حالده اجرا ایدلمش وبالعموم طلبه‌نك درجهٔ لیاقتلری شایان ممنونیت کورلمشدر .

درسعادتده تعمیم معارفه مصروف اولان همات مشکوره‌یه ولایاتجه دخی امتثال اولونه‌رق هرطرفده درجات مختلفه‌ده مکتبلر آچلمقده اولمسنه مثال اولمق اوزره تقویم وقایعك ٥ شوال ١٢٨٥ تاریخلو نسخه‌سنده کوریلن اعلان بورایه درج اولوندی :

« مدیر وقائممقاملقلره مخرج اولمق اوزره مقرسلطنت سنیه‌ده کشاد بیورلمش اولان مکتب ملکیهٔ حضرت شاهانه‌یه بر شعبه اوله‌رق بوسنه ولایتی معیت مأمورلرینه مخرج اولمق اوزره صباح مکتبی نامیله کشادینه ارادهٔ حکمتعادهٔ حضرت پادشاهی شرفریز صدور بیورلمش اولان مکتبه مداوم اولان ابراهیم عزت افندینك مدت معینه حلولنده تحصیلی مشروط اولان علوم و خطوطدن اصول امتحانیه‌سی بالاجرا ابراز ایلدیکی معلوماته کوره تقدیر اولنان قیمت صحیحه‌سی جمعاً ٢٦٠ عدده بالغ اولدیغندن کندوسنك مکتبجه اعلا اعتبار اولندیغنی مصدق شهادتنامه اعطا اولنمشدر » .

مکاتب رشدیه‌نك فوقنده اوله‌رق تأسیس اولوندیغی ٨١ سنه‌سی وقایعی میانده ذکر ایدلمش اولان مخرج اقلامدن ایلك دفعه شهادتنامه آلان اون افندی فرانسزجه ترجمه وانشایه کسب لیاقت ایلملرینه مبنی مستوفا معاشلرله باب عالی اقلامنه مأمور ایدلمشلردر .

۱۲۸۶ سنه‌سی محرمنده مکاتب صبیانیه‌دن رشدیه‌یه آلنه‌جق شاکردانك امتحانه تابع طوتلسی تقرر ایتمش وینه شهر مذکورده ولایات مختلفه‌ده اوتوز بر باب مکتب رشدی کشادایدلمش اولدیغی کبی درسعادتده مناسب مواقعده یدی عدداتك رشدیسی تأسیسی سنهٔ مذکوره صفرنده مجلس معارفجه قرار کیراولمشدر.

ترقیٔ معارف خصوصنده اتخاذ واجرا ایدلمکده اولان تدابیر وتشبثات نافعه‌نك مهملرندن بری اولوب الی یومنا هذا بعض تعدیلات وعلاواتله اساساتی محافظه ایدلمکده بولونان معارف عمومیه نظامنامه‌سنك وجوده کلسی ایشبو ۱۲۸۶ سنه‌سی وقایعندندر. صفوت پاشا مرحومك اثری اولان ایشبو نظامنامه حقنده‌کی تبلیغات رسمیه‌نك بعض فقره‌لریله اول بابده مجلس خاص وکلادن یازیلان مضبطه ـ برآز اوزون اولمسیله برابر تأسس معارف خصوصنده اهمیت مخصوصه‌سنه بناءً ـ صورتنك عیناً درجی تنسیب قلندی :

« پیدرپی بیدریغ وشایان بیورلمقده اولان مساعدات وعنایات حضرت شهریاری اوزرینه انوار علم ومعرفتك کوندن کونه تعمیم وتوفیر انتشار وبونك مآخذ تحصیله‌سی اولان مکاتب موجوده‌نك هرطرفده تکثیر مقدارینه صرف اقتدار واوته‌دنبرو اخص مآرب ومقاصد اولدیغی اوزره اصول وقواعدتعلیمیه‌نك تسهیلیله افراد اهالینك دها آز زمانده مستفید اولملری امراهمنه حصر وقصر افکار اولنمقده‌در . آنجق بومثللو امور معتنابهانك اول امرده جهت نظریات وهر بر لوازم ومتفرعاتی مطالعه وتدقیق ایله نظامات اساسیه‌سی تنظیم وتأسیس اولنمدقجه اجراآت فعلیه‌سنك درجهٔ مطلوبه‌ده حسن جریانی قابل اوله‌مامق قاعدهٔ مطلقه اقتضاسندن وبو جهتله سایهٔ موفقیتوایهٔ حضرت شاهانه‌ده معارف عمومیه حقنده دخی مکمل بر نظامنامه‌نك تنظیمیله اجراآت مقتضیه وترقیات ملتزمه‌نك آنك اوزرینه تأسیس و بنا اولنمسی اقدم احتیاجات عصریه‌دن اولمسیله شورای دولت معارف دائره‌سنده معارف عمومیه ناظری دولتلو پاشا حضرتلریله (۱) مکاتب عسکریه ناظرلری واصحاب معلوماتدن دها

(۱) صفوت اسعد محمد پاشادر. ۸٤ ذی‌القعده‌سندن ۲۰ رجب ۸۸ سنه‌سنهٔ قدر امتداد ایدن دفعهٔ اولای نظارتنده‌در .

سائر ذوات حاضر اولدقلری حالده بالدفعات کیفیت بالاطراف مذاکره و تأمل اولنه‌رق اولبابده قلمه آلنمش اولان بر قطعه نظامنامه شورای دولتك هیئت عمومیه‌سنده دخی قرائت و تدقیق ایله اولبابده بعض مطالعات صائبه‌یی متضمن تنظیم قلنان مضبطه ایله برابر انجمن مخصوص وکلای فخامده دخی مذاکره و احکام مندرجه‌سنك الجاآت وقت وحاله وتقدیم الاهم علی المهم قاعده‌سنه توفیقاً بالتدریج موقع اجرایه قونلمسی تصویب بیوریله‌رق بعده خاکپای معلای حضرت پادشاهی‌یه عرض وتقدیم اولنمسیله بروجه معروض ایفای مقتضاسی خصوصنه ارادهٔ حکمتعادهٔ جناب جهانبانی متعلق و شرفصدور بیوریله‌رق اجرای ایجابی معارف عمومیه وبوبابده اختیاری لازم کلان مصارفاتك تسویه وایفاسی ماده‌سی دخی مالیه نظارت جلیله‌لرینه امر وحواله بیورلمش و دائرهٔ معارفجه اول باول احتیاج کورینان تشکیلات جدیده دردست اجرا بولنمش اولمغله ذکر اولنان نظامنامه ایله مضبطه‌نك بروجه‌زیر تیمناً طبع واعلاننه ابتدار اولنور [۱] » .

مضبطه صورتی

« تعریف وبیاندن آزاده اولدیغی اوزره عمران عالمك منبع اصلیسی فنون ومعارف اولوب آن بآن سمت کماله مائل نوع انسانك مدنیتجه مستعد اولدیغی ترقیاتی استحصال ایده‌بیلسی وحرف وصنایعه متعلق اختراعات وتأسیسات نافعه‌یی میدانه کتورمسی علم ومعرفته موقوفدر .

چونکه علم و معارف حرف وصنایعك ابداعنه وحرف وصنایع دخی جمعیت بشریه‌جه احتیاجات ضروریه‌یی تسهیل ایده‌جك بونجه وسایط وآثار نافعه‌نك اختراعنه مدار و دلیل اولدیغندن دائرهٔ مدنیته داخل اولان ملل واقوامك خزائن ثروت عالمدن حصه‌دار اولملری تربیت انسانیه‌نك اسباب مکمله‌سنی استحصال اتملرندن نشأت ایلدیکی بدیهی الثبوت اولان حالاتدندر .

---

[۱] ایشبو نظامنامه قدیم دستورك ایکنجی جلدینك ۱۸٤ نجی صحیفه‌سنده مندرج اولدیغی کبی ۱۲۸٦ سنه‌سی مطبعهٔ عامره‌ده آیروجه رساله شکلنده‌ده طبع اولنمشدر .

اشته بو قاعدهٔ باهرالفائده‌نك حقایقی مطالعه و موازنه اولندقجه وصنوف تبعه‌نك مراتب استعدادی مشاهده قلندقجه ممالك دولت علیه‌ده فنون ومعارفك انتشاریله تربیت عامه‌نك مرکز کماله ایصالنده اولان اهمیت بداهةً ثابت اولور.

بناءً علیه سلطنت سنیه صنوف تبعه‌سنك علوم ومعارفدن اقتباس انوار مدنیت ایلملری ضمننده هر درلو مساعدهٔ تسهیلاتکاری‌یی اجرایه بذل نقود مجهود ایلمش ویکرمی سنه‌دنبرو داخل ممالکده تعلیم وتربیت اطفال ایچون متعدد مکاتب رشدیه تأسیس وکشاد اولنمش ایسه‌ده بالاده ایراد وتمهید اولنان قواعد طبیعیه ایجابنجه عصرمزده حرف وصنایعك مرتبهٔ عال العاله وصولی عالمك قطعات متمدنه‌سنده نو بنو منتشر اولان علوم وفنون دقیقه‌نك وضع ایلدیکی برطاقم اصول واساسه مبتیدرکه بونلر آثار صناعیه‌یی ملکهٔ عادیه ایله وجوده کتورمك قاعدهٔ قدیمه‌سنی بتون بتون ابطال ایدرك عملیاتك نظریات علمیه‌یه استنادینه دلالت ایلدکلری حالده ممالك دولت علیه‌ده موجود اولان مکاتبك انواع ودرجاتی تعمیم معارف مقصدینك اهمیت مشروحه‌سنه موافق اوله‌مدقدن بشقه علوم عالیه‌نك لایقیله ثمراتنه دسترس اولنه‌بیلمسی مبادئ تحصیلك انتظامنه موقوف ایکن داخل ممالکده بولنان صبیان مکتبلرینك مقداری نفوس موجوده‌یه نسبتله مرتبهٔ اقلیتده اولدیغی مثللو تحصیلات دخی یالکز مقدمات علوم دینیه‌یه منحصر اولوب اداره‌لری اهلیت و ماهیتی مجهول برطاقم خواجه‌لره تسلیم قلنمقده اولمسیله وبو صنف مکتبلرده اطفالك تحصیله میل ورغبتنی تزیید و استفاده‌لرینی تأیید ایده‌جك اصول تعلیمیه وتصحیح و تهذیب مزاج و اخلاقه مدار اوله‌جق قاعدهٔ تربیه موجود اولمامسیله بونلره سنه‌لرجه دوام ایتمش اولان چوجقلرك تحصیلات واقعه‌سی درجهٔ مطلوبه‌ده اولمدیغی و رشدیه‌یه کیرنلر دخی زمان تحصیللرینك برچوغنی محله مکتبنده اوکرنمسی لازم اولان درسلرك تکریر تحصیلیله اضاعه ایتمکده اولدقلری ومکاتب رشدیه‌نك دارالمعلمینی اولمق جهتیله اصول اداره وتدریسلری اولدقجه منتظم ایکن مبدأ تحصیلده اولان اصول تعلیمك یولسزلغی بالطبع بومکتبلره دخی ساری اولدیغندن رشدیه شاکردانك معلومات مکتسبه‌

لری صرف ایلدکلری زمان نسبتنده بولنمدیغی وعلوم وفنون متنوعه‌یه مخصوص مکاتب عالیه‌نك فقدانی جهتیله رشدیه‌دن چیقانلر ایچون باشلیجه مخرج اقلام شاهانه ایله مکاتب عسکریه اولوب فنون وصنایعده مهارت کامله اصحابی یتیشد یریله‌مامسندن طولایی ممالك دولت‌علیه‌نك موقعاً واستعداداً حائز اولدیغی بونجه اسباب تمتع وتجارتدن کما ینبغی استفاده اولنه‌مدیغی و خلقی تحصیل معرفته اجبار ایده‌جك بر قاعده‌نك وعلی‌العموم مکاتبی نظارت متمادیه آلتنده بولندیره‌جق بر هیئت تفتیشیه‌نك فقدانی دخی انواع محاذیر ملکیه‌یی تولید ایلدیکی جهتلرله سایهٔ محاسنوایهٔ حضرت پادشاهیده معارف عمومیه حقنده اصلاحات قویه استحصالنه تشبث قلنمسی ترقئ سعادتحال ملك وملته دال اوله‌جغی مطالعه‌سیله شورای دولتجه بومسئلهٔ مهمه اوزرینه مذاکرات عمیقه اجرا اولنه‌رق وعصرك احتیاجاتنه کوره متداول اولان علوم ومعارفك صور تحصیلیه‌سنه مراجعت قلنه‌رق معارف عمومیه‌یه دائر اطرافلی بر نظامنامه قلمه آلنمش اولدیغندن بالدفعات اجتماع ایدن هیئت عمومیه‌ده قرائت ومطالعه اولنمشدر .

نظامنامهٔ مذکورك احکام اساسیه‌سی اولا تحصیل علم ومعرفت ایچون مجبوریت قاعده‌سنك وضعی ثانیاً مکاتب عمومیه‌نك اقسام ودرجات مختلفه‌یه تقسیمی ثالثاً اصول تعلیمك ترتیب وتنظیمی رابعاً هیئت تعلیمیه‌نك تزیید معلومات واعتبارینی وترفیه حالنی موجب اوله‌جق وسائلك تتمیمی خامساً معارف ادارهٔ مرکزیه‌سنك تنسیق وتنظیمیله ولایاتده دخی شعبات مقتضیه‌نك تشکیلی سادساً طلبه‌نك شوق وغیرتنی جالب بعض قواعد امتحانیه‌نك وضعیله مراتب مختلفهٔ تحصیلك استحقاقنی تعیین ایچون رؤس اعطاسی اصولنك احداثی سابعاً تأسیسات علمیه‌نك تکثیر وتعمیمی ثامناً معارف عمومیه تخصیصاتیچون اهالیدن براعانهٔ مرتبه اخذی خصوصلری اولوب بووجهله تعیین قلنمش اولان مراتب تحصیلیه‌نك ایجاب طبیعیسی اولمق اوزره علی‌العموم قرا ومحلاتده صبیان مکتبلری وبشیوز خانه‌لی قصبه‌لرده مکاتب رشدیه وبیك خانه‌یی متجاوز اولان قصبه‌لرده مکاتب اعدادیه وولایت مرکزلرنده مکاتب سلطانیه یاپیلوب درسعادتده بر دارالمعلمین ودارالمعلمات

ایله بر دارالفنون ولازم ومناسب اولان محللرده قزلره مخصوص مکاتب رشدیه تأسیس اولنمق لازم کله‌جکی دخی آکلاشلدیغندن مذاکرات مصلحت بوتصورات وملاحظاته بنا قلنمشدر .

معارف عمومیه‌نك ممالك دولت علیه‌جه کمالیله حصول انتشاری حقنده اولان تمنیاتك فعله کله‌بیلمسی لایحهٔ مذکوره‌ده اتخاذ ایدلمش اولان اساسلرك تمامیله قبول واجراسنه ودرجات مبحوثه‌یه توفیقاً اقتضا ایدن مکاتبك کشاد وتأسیسنه متوقف اولوب اصلاحات اساسیه ایچون بوندن بشقه بر طریق وچاره بولنه‌میه‌جغی ومراتب تحصیلیه‌نك بردرجه دها مضبوطیتی قابل اوله‌میوب بلکه ایلروده علوم عالیه مکاتبنك تکثیری اقتضا ایلیه‌جکی وشونده اولسه اولسه رشدیه مکتبلرینك فوقنده ومکاتب سلطانیه‌نك مادوننده اعدادیه مکتبلرینك کشادی محتاج بحث اوله‌بیلور ایسه‌ده مکاتب رشدیه‌ده هرصنف تبعه اطفالنك مبادیٔ علوم دینیه‌سی تدریس اولنمق لازم کلمسندن طولایی بو نوع مکتبلرك هرجماعت ایچون بشقه بشقه تشکیلی مقتضی اولمسنه ومکاتب سلطانیه‌نك دفعةً تعمیم کشادی قابل اوله‌مامسنه مبنی هم مکاتب سلطانیه‌نك اکثر تدریساتنه محل تعلیم اولمق وهمده صنوف تبعه اطفالنك مختلطاً تحصیل معارف طریقنه سوقی واوجهتله بینلرنده ائتلاف ومخادنتك تحکیمی قضیه‌سی استحصال اولنمق ایچون مکاتب اعدادیه‌نك احداثی الزم اولدیغی ملابساتیله لایحهٔ معروضه‌نك قبول احکامی تنسیب وتصویب اولندقدن صکره بونك صور اجرائیه‌سی بحثنه نقل کلام اولنوب چونکه ممالك دولت علیه‌ده الحالة هذه موجود اولان مکاتب صبیانیه‌نك شو ترتیب اقتضاسنجه یکیدن ضم وتأسیسی لازم کلنلرله برابر مجموع مقداری اوتوز بش قرق بیك عدده بالغ اوله‌جغندن بونلرك وسائر تأسیسات علمیه‌نك اصل وفروعی برچوق مصرفه محتاج اولوب ذکر اولنان لایحه‌نك اسباب موجبهٔ مضبوطیه‌سنده ایسه صبیان مکتبلرینك اداره مصارفاتی کماکان اهالی‌یه براغلمق اوزره بر ولایتده کرك مکاتب رشدیه واعدادیه‌نك وکرك ادارهٔ معارف مأمورلرینك بر سنه‌لك معاشات ومصارفاتی قاچ غروشه بالغ اولورسه ربعنك خزینهٔ دولتدن واوچ

ربعنك دخی اول ولایتك مجلس عمومیسنده بالمذاکره بوله‌جق قارشولقدن وصنوف اهالی طرفلرندن تسویه اولنمسی کوسترلمش واجرا آتك ایلك سنه‌سنده اختیار اوله‌جق مصرفك یکونی اللی آلتمش بیك کیسه‌یی تجاوز ایتمیه‌جکی وبونك ربعی اولمق اوزره خزینهٔ دولتدن برنجی سنه‌ده ویریله‌جك آقچه شمدیکی معارف تخصیصاتنك مقداری راده‌سنده دیمك اوله‌جغی دخی اخطار قلنمش اولمغله بو اساس اوزرینه خیلیجه مداولهٔ افکار اولنمشدر .

واقعا الحالة‌هذه معارف عمومیه ایچون ویریلان تخصیصاته نه‌قدر ضم ایدلمش اولسه ینه اصلاحات متصوره‌نك اجرا آت مکمله‌سنه کفایت ایده‌جك درجه‌یه ابلاغنه خزینهٔ دولت متحمل اوله‌میه‌جغندن وتربیت عامه‌نك استکمالی هردولت وحکومتك وظایف مهمه‌سندن اولدیغی مثللو علوم ومعارفدن استفاده بخشنده عمومك منافع مشترکه‌سی سببیله کافهٔ ملل متمدنه‌ده تعمیم معارفه اعانه اولنمسی مشروعاً جاری اولدیغندن اجرا آت مبحوثه مصرفی ایچون اعانهٔ اهالی‌یه مراجعت قلنمسنده اساساً تردد اولنمق لازم کلمز ایسه‌ده اصلاحات متصورهٔ مشروحه‌نك حساب عمومیسندن اهالی‌یه عائد اوله‌جق توزیعاتی ایفایه بعض ولایتلرك تحملی اولسه بیله شمدی‌یه قدر معارف عمومیه ایچون آقچه اعطاسیله مألوف اولمیان خلقه بو ماده‌نك ثمراتنی تلقین ایله مصارف مقتضیه‌نك دفعةً وتکالیف مرتبهٔ سائره‌یه علاوةً استیفاسنده اولان عسرت ومشکلات موازنهٔ احوال عمومیه ایله ثابت ومتحقق اولور .

اشبو مشکلات مالیه‌دن ماعدا آلات سائرهٔ اجرائیه‌نك نقایصی دخی محتاج تأمل اولوب چونکه معارف عمومیه‌نك اشبو نظام واصول تحتنده حصول انتشارینه لازم اولان اسبابك بریسی مکاتبك تأسیسی وایکنجیسی اوقوندیریله‌جق علوم وفنونه دائر دها بزده موجود اولمیان کتب ورسائلك لسان عثمانی‌یه نقل وترجمه‌سی واوچنجیسی صفت مطلوبه‌ده معلملر تدارك قلنمسی ماده‌لریدر که بونلر بکدیکرینه لازم وملزوم قبیلندن اوله‌رق نه معلمسز مکتب کشادینك ونه‌ده کتابسز فن تحصیلنك امکانی اوله‌میه‌جغی وبالفرض نظامنامهٔ مذکورك حاوی اولدیغی بعض علوم

وفنون جديده حقنده موجود اولان فرانسزجه كتابلر امر تدريسه كافى دينلسه بيله هر ملتك معارفجه حصول ترقيسنى كندى لسياننده آرامق لازم كلوب بر قومه آخر بر لسان اجنبى ايله فنون ومعرفتجه طريق ترقى ارائه سى مشكل ومتعسر اولديغى دركاردر .

اشته مصلحتك اجرا آت كليه سى بحثنده مالاً وحالاً باعث توقف وتردد اولان شيلر بونلر اولمسيله برابر ملك وتبعه نك مكمل سعادت ومدنيتى اولان بويله بر امر خيرك حيز حصوله وصولى نوبت زندكانيمزك تصادف شرف عالمبهاسنه مظهر اولديغى عصر محاسن حصر حضرت پادشاهينك انفع آثارندن معدود اوله جغى جهتله نقايص مذكوره نك قارشوسنده طوروبده افاتهٔ وقت ايدلمسى لايق اوله ميه جغندن وبو مثللو بر امر عظيمك اساسى نقدر تجربه يه مستند اولور ايسه فعلياتى اول رتبه اكتساب يسر وسهولت ايليه جكندن ذكر اولنان نظامنامه لايحه سى تعميم معارف ايچون بر رهنماى اصلاحات اتخاذ اولنه رق تدريجاً ومناسب اولان موادندن ابتداءً موقع اجرايه قونلمش اولسه هم دولتجه بالتجربه فعلياتنده مشكلاته اوغرانممش وهمده صنوف تبعه جه دولتك شوايشده مقصدى نه اولديغى آكلاشيلوب حسن نتايج اجرا آت كماليله تقدير واعتراف اولنمش اوله جغى وخزينهٔ دولته واهالى يه عائد اوله جق مصارفات واعاناتك بوطريق ايله تأديه وتسويه سنده عسرت قالميه جغى وبر طرفدن ياپيله جق دار المعلمينلردن خواجه لر يتشديريلوب بر طرفدن ده آتيده بيان قلنان قرار مذاكراته توفيقاً كتب لازمه ترجمه ايتديرلدكجه تعميم فعليات مصلحته استعداد واقتدار كله جكى ملاحظه لرينه بناءً احكام نظاميه نك فعلياتنه حركت تدريجيه ايله تشبث قلنمسى مناسب كورلمشدر .

شو اساس اقتضاسنجه التزام اولنان اجرا آت تدريجيه يه اول باول مركز ادارهٔ سلطنت سنيه دن بدأ اولنمسى طبيعت مصلحت اولوب شويله كه : سايهٔ معاليوايهٔ حضرت پادشاهيده دار الخلافة العليه نك اكثر محلاتنده صبيان مكتبلرى ومواقع متعدده سنده رشديه مكاتبى موجود اولدقدن بشقه مكاتب صبيان ورشديه ايچون دار المعلمينلر آچلمش ومكتب سلطانى تأسيس قلنمش ومتعدد

قز رشدیه مکتبلرینک کشادینه مؤخراً قرار ویرلمش و دارالفنونك بوکونلرده آچلمسی قرارلشدیرلمش والحاصل وسائط متصورهٔ تحصیلیه‌نك اکثری بوراده یاپلمش اولدیغندن نظامنامهٔ مذکورك احکامنه توفیقاً مجلس کبیر معارفك تشکیلیله موجود مکاتب رشدیه وصبیانیه اصلاح وتکثیر ایدیلوب واعدادیه مکتبلری کشاد اولنوب دارالمعلمینلرایله دارالفنون درسلری تنظیم ویکیدن بردارالمعلمات تأسیس قلنمسی وهر نقدر حکم نظام اقتضاسنجه مکاتب عمومیه‌نك معلمینی تبعهٔ دولت علیه‌دن اولمق مشروط ایسه‌ده بونك حصولی دارالمعلمینك تقرر انتظامیله ثمراتنك اقتطافنه مرهون اوله‌رق اول وقته قدر آچیله‌جق مکاتبده تدریس اولنه‌جق بعض فنون مخصوصه ایچون تبعهٔ دولت علیه‌دن اولمیان ارباب دانش وکمالك دخی معلملکده استخداملری امور ضروریه‌دن بولنمغله اشبو فقرهٔ نظامیه‌نك مبادئ احوالده بووجهله استخدامی ایله مکاتب مبحوثه‌نك بوراجه تشکیلندن حاصل اوله‌جق ثمر و تجربه اوزرینه احکام نظامیه‌نك ولایاته تدریجاً تعمیم ایدلمسی و فقط ولایاتده بولنان قرا ومحلات مکاتبی مصارفی کماکان اهالی‌یه براغیله‌جغی جهتله بونلرك اشبو نظامه توفیقاً و تعمیماً تنظیم احوالیله برابر موجود اولان رشدیه مکتبلرینك دخی قواعد جدیده‌یه کوره نقصان اولان اصول تدریسیه‌لری علی‌التدریج اکمال ایدیلوب یالکز رشدیه مکاتبنك تکثیری و اعدادیه وسلطانیه مکتبلرینك کشادی ماده‌لرینك بوراده میدانه کله‌جك ثمراتك استحصالنه تعلیق اولنمسی اقتضای حالدن عد ایدلمشدر .

صنوف غیر مسلمه اطفالنك برنجی درجه تحصیللری کندولرینه مخصوص اولان مکتبلرده اوله‌جغی کبی رشدیه مکتبلری دخی مختلط اولمیه‌رق تشکیل قلنه‌جق ایسه‌ده اتخاذ اولنه‌جق نظام اقتضاسنجه کرك مستقلاً وکرك مختلطاً تشکل ایده‌جك مکاتبده تدریس اولنه‌جق علوم وفنون درسلرینك حق نظارتی حکومته عائد اوله‌جغی وحالبوکه علوم دینیه درسلرینك ترتیبی هرملتك کندو آیینه کوره اولمق لازم کله‌جکی جهتله صنوف غیر مسلمه اطفالی علوم دینیه‌لرینك رؤسای روحانیه‌لری معرفتلریله بالتعیین تدریس اولنمسی موافق مصلحت عد ایدلمشدر .

کتب ورسائل ترجمه‌سی بحثنه کلنجه بوماده مجلس کبیر معارفك دائرهٔ علمیه‌سی وظایفندن اوله‌جق وتألیف وترجمه خصوصنده ارباب کمال وحمیتك همتلرینه مراجعت قلنه‌جق ایسه‌ده یوقاروده عرض وایراد اولندیغی وجهله فنون نافعه‌یه دائر السنهٔ اجنبیه‌ده متداول اولان کتب ورسائلك لسان عثمانی‌یه سرعت نقل وترجمه‌سی کافهٔ تشبثاتدن زیاده شایان اعتنا وعلوم ومعارفك استکمال درجات عالیه‌سی ایچون بر سلم ارتقا اولمسیله بوکا خزینهٔ دولتدن مبالغ کافیه تخصیص اولنمق لازم کله‌جکندن کرك مجدداً کتاب تألیف ایدنلره وکرك سپارش اولنه‌جق کتب ورسائلی ترجمه ایلیانلره مکافات اعطا قلنمق اوزره خزینهٔ جلیله‌دن سنوی ایکی بیك کیسه آقچه تخصیصی بالاتحاد تصویب اولنمش واشبو قرارلره کوره لایحهٔ مذکوره‌نك اقتضا ایدن محللری تصحیح قلنه‌رق بش باب ویوز طقسان سکز ماده‌یی حاوی اولمق اوزره نسخهٔ مبیضه‌سی لفاً عرض وتقدیم قلنمش ایسه‌ده مدلول واحکامی موافق مساعدهٔ سنیه بیورلدیغی حالده مذاکرات مشروحه‌یه توفیقاً اقتضاسنه ابتدار اولنمسنك معارف نظارت جلیله‌سنه وجهت مالیه‌سنك نظارت جلیلهٔ مالیه‌یه حواله‌سیله برابر نشر واعلان کیفیت قلنمسی بابنده » .

اداری وعلمی نامل‌ریله تعدیلاً تشکیلی نظامنامهٔ جدیدك ایجابندن اولان مجلس کبیر معارفك قسم اداری وقسم علمیسی بروجه آتی تشکل ایتمشدر :

قسم اداری

رئیس سعادتلو منیف افندی حضرتلری [۱] .

رئیس معاونی منجم باشی مکرمتلو حاجی طاهر افندی [۲] .

[۱] بالآخره معارف ناظری اولان منیف پاشادر .

[۲] حاجی طاهر احمد افندی ؛ استانبوللیدر . ۸۰ شوالنده منجم ثانی ، ۸۴ سنه‌سندن صوکره منجم اول ، ۸۸ رجبنده مجلس معارف رئیس ثانیسی، بعده رئیس اول ، مجلسك لغوندن صوکره آناطولی پایه‌سنه قدر ارتقا ایله‌مش و ۳ شعبان ۱۲۹۷ده وفات ایتمشدر . علوم عقلیه ونقلیه وباخصوص ریاضیه‌ده متبحر ایدی .

رئیس معاونی تحریرات اجنبیه اوطه‌سی [١] سرخلیفه‌سی عزتلو پرتو افندی [٢].

اعضا مجلس معارف اعضاسندن فضیلتلو قدری بك افندی حضرتلری [٣].

مجلس معارف اعضاسندن فضیلتلو قاسم افندی [٤] .

مالیه قومیسیونی اعضاسندن مقصودزاده عزتلو سیمون افندی.

مجلس معارف اعضاسندن عزتلو مجید افندی [٥].

آلتنجی دائره محاسبه مأموریتنده مستخدم عزتلو سلیم افندی [٦].

---

[١] بالآخره تحریرات خارجیه والیوم امور سیاسیه قلمی

[٢] ترجمهٔ حالنه کسب اطلاع ایدیله‌مدی .

[٣] ترجمهٔ حالی بولونه‌مدی .

[٤] قاسم محمد افندی ، اکینلی ابراهیم افندینك مخدومیدر . مدرس، ملا، مجلس معارف اعضاسی اولمش ، استانبول پایه‌سنی احراز ایله‌مشدر . صاحب فضل ایدی .

[٥] مجید افندی ؛ « خواجه » آماسیه‌لیدر . درسعادتده بعدالتحصیل خصوصی معلملك ایدوب خیلی شاکرد یتشدرمش ورتبهٔ علمیه‌سی ملکیه‌یه بالتحویل مجلس معارفه اعضا اولمشدر. وفاتی ١٢٩٠ دن صوکره‌در. علوم عربیه وخصوصا فارسیه‌ده یدطولی صاحبی ایدی .

[٦] سلیم ثابت افندی؛ زراعدن محمد آغانك مخدومی اولوب ١٢٤٥ ده ادرنه ولایتی داخلنده سرای ویزه‌ده تولد ایتمشدر . علوم عربیه‌ده تکمیل نسخله اجازتنامه آلدقدن صوکره ٢٦٨ ده دارالمعلمینه کیره‌رك فارسی، حساب، جبر، هندسه، هیئت، جغرافیا، تاریخ فنلرینی بالتحصیل ٧١ سنه‌سی شهادتنامه ایله - ٦٢ نجی صحیفه‌یه مراجعت ایدلسون - چیقمش ، ٧٢ ده تعلیم وتعلم ضمننده - ٦٤ نجی صحیفه‌یه باقلسون - یکرمی یدی یاشنده ایکن با ارادهٔ سنیه درت یوز یکرمی فرانق معاشله پارسه اعزام اولونوب فرانسزجه ، حساب ، جبر ، هندسه ، مثلثات ، جراثقال ، هیئت ، حکمت طبیعیه فنلرینی تحصیل ایده‌رك شهادتنامه آلمش واثنای تحصیلده پارسده کائن مکتب عثمانی ومرادیان وسائر مکتبلرده لسان عثمانی تدریس ایتمشدر . ٧٨ ده استانبوله عودتله آلتنجی دائرهٔ بلدیه رسومات قلمنه مأمور اولمش ، ٨١ ده نافعه نظارتنده طرق ومعابر محاسبه‌جیسی اوله‌رق ٨٤ ده بلدیه مجلسنك طابی اوزرینه آلتنجی دائره محاسبه‌جیلکنه تحویل مأموریت ایتمش، ٢٥ جمادی‌الاولی ٨٥ ده مکتب سلطانی مدیر ثانیلکنه ، ١٧ جمادی‌الآخره ٨٦ ده مجلس کبیر معارف دائرهٔ اداره اعضالغنه وعلاوهٔ مأموریت اولمق اوزره دارالفنون ادبیات ترکیه معلملکنه تعیین ایدلمشدر. ٨٩ ده مجلس کبیر معارف رئیس ثانیلکنه، بالآخره مکاتب رشدیه اداره‌سی مدیریتنه ، تکرار مجلس معارف اعضالغنه، ثانیاً مکاتب رشدیه

سليم ثابت افندى

اعضا　مجلس معارف اعضاسندن مکرمتلو محمد افندی [١] .
مجلس معارف اعضاسندن مکرمتلو محمد افندی [٢] .
ژان آرستوقلیس افندی [٣] .
بلغار ملتی معتبراندن میخائیلوفسکی افندی.
یهود ملتی معتبراندن حاصکیل افندی.

قسم علمی

رئیس　میرلوا سعادتلو طاهر پاشا [٤] .

مدیریتنه ، مجلس معارف اعضالغنه ٢٩ صفر ١٣٠٤ ده انجمن تفتیش ومعاینه ریاستنه تعیین ایدیلەرك ریاست مذکورەدن منکوباً انفصال ایلەمش وایکی‌سنه قدر حال مضایقەده قالدقدن صوکره ٢٦ شعبان ٣٠٧ ده ١٥٩٨ غروش معاشله تقاعدلکی اجرا اولونمش و بعدالتقاعد دارالمعلمین علم احوال روح معلملکنه تعیین ایدلمشدر . تاریخ وفاتی ٢٣ کانون‌اول ١٣٢٦ اولوب ایوبده کاشغری درکاهی‌قربنده مدفوندر. عربی، فارسی، فرانسزجه تکلم وتحریر ایدرایدی. صرف، نحو، بلاغت ، منطق ، حساب ، جغرافیا ، تاریخ وسائرەدن بش آلتیسی مطبوع واوچ دردی غیرمطبوع اولمق اوزره ـ زمانه غایت مفید ـ رسائل یازمشدرکه بونلردن مطبوع اولانلری سنین وفیره مکاتبده تدریس اولونمشدر .

[١] محمد امین افندی ؛ ایچ ایللیدر . بالتحصیل دارالمعارف مکتبنه معلم ومجلس معارفه اعضا اولدقدن صوکره ملالغه ارتقا ایدوب بالفعل مکهٔ مکرمه ملاسی اولمشدر . تاریخ وفاتی ١٨ محرم ١٣٠٨ اولوب سنی سکسانی متجاوز ، نطوق ایدی .

[٢] ترجمهٔ حالنه دسترس اولونه‌مدی .

[٣] آریستوقلیس افندی ؛ تجاردن دیمترا کی افندینك مخدومی اولوب درسعادتده خاصکویده ١٢٤٧ ده تولدله هکبه‌لی آطه‌ده‌کی تجار مکتبنده وبالاخره قوری چشمه‌ده کائن مکتبده ـ که الیوم فنار مکتبیدر ـ بعدالتحصیل بعض عائله‌لره خصوصی معلملك ایتمشدر . ١٢٨٦ ده مجلس معارف اعضاسی اولدقدن و مکتب ملکیه‌ده اتنوغرافی « توصیف اقوام » تدریس ایله‌دکدن ودارالفنونده دیگر برمعلملکده بولوندقدن‌صوکره مکاتب عالیه مدیری وبالاخره صنایع نفیسه مکتبنده تاریخ صناعت معلمی اولمشدر . وفاتی ١٣٠٩ ده‌در .

[٤] ٦٨ نجی صحیفه‌نك ٢ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون .

اعضا مجلس معارف اعضاسندن فضيلتلو عبدالكريم افندى [١] .

ديوان محاكمات ماليه اعضاسندن عزتلو نصوحى بك افندى [٢] .

مجلس معارف اعضاسندن مكرمتلو مصطفى وهبى افندى [٣] .

---

[١] ٨٤ نجى صحيفه‌نك ٦ رقملى استطرادينه باقلسون .

[٢] حكيم باشى زاده عبدالخالق نصوحى بك اولوب طهران سفيرى ايكن اوراده وفات ايدن خيرالله افنديك مخدوميدر . ١٢٥٢ سنه‌سى ذى‌الحجه‌سنده درسعادتده تولد ايتمشدر . تحصيلنى بايزيد و والده رشديه‌لريله مكتب حربيه‌ده قسماً‌ده پارس مكاتب عموميه‌سنده كورمشدر . ١٢٦٥ سنه‌سى ارادهٔ سنيهٔ مخصوصه ايله عهده‌سنه استانبول مدرسلكى رؤس همايونى اعطا، ٧١ سنه‌سى ربيع‌الاولنده تبديل طريق وفخرى بيكباشيلق رتبه‌سى ايله سلك جليل عسكريه‌يه و ٧٣ سنه‌سى جمادى‌الاولاسنده قائممقاملق رتبه‌سى ايله اركان حربيه صنفنه داخل اولوب ، ٨٠ سنه‌سى صفرينك يكرمى اوچنده صنف عسكريدن اخراج ايله سنهٔ مرقومه‌ده باب عالى ترجمه اوطه‌سى خلفاسنه، ٨٤ ده ديوان محاكمات ماليه ، ٨٦ ده اوچ بيك غروش معاشله مجلس كبير معارف اعضاسنه الحاق اولنمش، ٨٨ سنه‌سى محرمنده آيروجه معاشله روم ايلى تيمور يوللرندن بر قسمنه قوميسر تعيين ايدلمش وسنهٔ مذكوره‌ده مجلس معارف اعضالغندن انفصال ايله ٨٩ ده روم ايلى عموم تيمور يوللرى قوميسرى اوله‌رق ٩٤ سنه‌سى ربيع‌الاخرنده مذكور قوميسرلك لغو ايدلمكله سنهٔ مذكوره رجبنده نقليات عسكريه رياستى ايله ادرنه‌يه عزيمت وعودتله ٨٩ ده مكتب طبيه‌ده متشكل مهاجرين صحيه قوميسيونى رياستنه وسنهٔ مذكوره‌ده شهر امانتى مجلسى اعضالغنه ، ٩٦ محرمنده امانت مشار اليها مجلسى رياستنه تعيين ايدلشدر . سنهٔ مزبوره شوالنده مجلس مذكور لغو اولونمغله ايچ ايل متصرفلغنه تعيين ايديله‌رك ٩٧ ده منفصل اولمش ، ٩٨ دن ١٣٠٧ تاريخنه قدر لازستان، ثانياً ايچ ايل، جانيك متصرفلقلرنده بولوندقدن صوكره سنهٔ مزبوره‌ده حلب و متعاقباً معمورة‌العزيز واليسى اوله‌رق ٣٠٩ ده بالانفصال طهران سفارتنه تعيين ايدلمشسه‌ده عارضهٔ وجوديه‌سنه مبنى عفوينى استدعا ايتمكله ٣١٠ سنه‌سى آطنه و ١٢ ده بيروت واليلكنه تعيين اولونه‌رق وقوع انفصالنه مبنى ١٤ سنه‌سى بلغارستان قوميسرى اولمش، ١٤ ربيع‌الآخر ١٣١٦ ده انفصال ايله ٣ ربيع‌الاخر ٣٢٦ ده ايكنجى دفعه طهران سفارتنه تعيين ايدلمش وسنهٔ مذكوره ذى‌القعده‌سنك يكرميسنده مجلس اعيانه اعضا اوله‌رق ١٣٣٠ صفرينك سلخنه مصادف اولان ٥ شباط ١٣٢٧ ده وفات ايله‌مشدر . سلطان محمود تربه‌سى حظيره‌سنده بيوك پدرى حكيم باشى عبدالحق افنديك قبرينه دفن اولونمشدر .

[٣] ٣٧ نجى صحيفه‌نك ٤ رقملى استطرادينه مراجعت اولونسون .

مكتب حربيهٔ شاهانه فرانسزجه وتاريخ معلمی محمود افندی [١] .
تقويم وقايع محررلكی انضماميله رفعتلو محمد افندی [٢] .
ترجمه اوطه‌سی مأمورلرندن قسطنطيدی افندی [٣] .
وفرانسزجه كتابت خدمتی خراسانجی زاده رفعتلو ميقائل افندی

ديوان يولنده انشا ايديلن دارالفنونه [٤] داخل اولمق اوزره امتحانلری اجرا اولونان بيكدن زياده طالبينك درت يوزاللیدن زياده‌سی اوصاف مطلوبه‌يی حائز بولونديغندن درسلره مباشرت اولونمسی تقرر ايتمش ايسه‌ده بونلرك قسم اعظمی طلبهٔ علومدن اولمق حسبيله بو اثناده ولاياته وعظ ايچون كيتمش بولوندقلرينه مبنی دار مذكورك كشادی ١٢٨٦ سنه‌سی شوالنك اواسطنه تأخير قيلنمش وفقط رمضان شريفه مخصوص اوله‌رق كيجه درسلری آچلمشدر .

شوال اواسطنه مقرر اولان رسم كشاد، ينه بعض موانعه اوغرايه‌رق نهايت ذی‌القعده‌نك ١٩ نجی پازار كونی احتفالات مخصوصه ايله اجرا اولونمشدر.

ايشبو رسم بهينك اجراسنه دائر ايرتسی كون يعنی ٢٠ ذی‌القعده ١٢٨٦ تاريخلی تبليغ رسمی عيناً نقل اولوندی :

« شورای دولتده تنظيم ايله اجرای احكامنه ارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهی متعلق وشرفصدور بيوريلان ومقدمجه نسخهٔ تقويم وقايعده نشر واعلان قلنان معارف نظامنامه‌سی احكامنجه مكاتب صبيانيه‌دن بدأ ايله مكاتب رشديه واعداديهٔ ملكيه وسلطانيه‌ده علوم وفنون مرتبه‌يی تحصيل ايله چيقانلرك اكمال معلومات مكتسبه‌لری ضمننده انشا اولنمش اولان ودارالفنون تسميه اولنان مدرسهٔ علميهٔ عثمانيه‌نك سايهٔ معارفوايهٔ حضرت شاهانه‌ده ماه حالك اون طقوزنجی پازار كونی

---

[١] ترجمهٔ حالنه اطلاع ممكن اوله‌مدی .

[٢] بالاخره مطبوعات داخليه مديری اولان محمد شوقی افنديدر .

[٣] بدايت واستيناف محكمه‌لری اعضالغنده بولوندقدن صوكره سلانيك ولايتی مستشاری اولان قسطنطيدی پاشادر .

[٤] اليوم دائرهٔ نظارتدر. اولاً آياصوفيه‌ده بنا ايديلوب اليوم عدليه واستانبول ولايتی دائره‌سی اولان دارالفنونك ايكنجيسيدر .

رسماً کشادینه قرار ویریله‌رك یوم مذکورده ذات فخامتسمات حضرت صدارتپناهی [۱] ایله مجالس عالیه‌یه مأمور بالجمله وکلای فخام وبعض اجلهٔ رجال کرام حضراتی دارالفنون مذکور دائره‌سنی تشریف بیورمش اولدقلری و معارف عمومیه دائره‌سی هیئتیله مقدمجه انتخاب اولنمش اولان معلمین وطلبه حاضر بولندقلری حالده اولا معارف عمومیه ناظری دولتلو صفوت پاشا حضرتلری طرفلرندن مقامه مناسب برنطق بلیغ ایراد اولنمش ومجلس کبیر رئیسی سعادتلو منیف افندی حضرتلریله دارالفنون مدیری تحسین افندی [۲] طرفندن ترکجه ومجلس مذکور اعضاسندن آریستوقلیس افندی [۳] طرفندن دخی فرانسزجه نطقلر اوقونمش وافغانستان اهالیسندن واصحاب فضل وکمالدن اولوب سیاحت طریقیله درسعادتده بولنان جمال‌الدین افندی [٤] دخی عربی‌العباره ایراد نطق ایدرك بعده دعای افزونیٔ ایام عمرواجلال وشوکت سنیه وبومثللو دها نیجه نیجه اماکن تحصیلیه ونافعه‌نك تأسیسنه موفقیت جلیلهٔ جناب پادشاهی دعوات مفروضه‌سی دخی مرحوم مراد ملا تکیه‌سی شیخی عارف افندی طرفندن رفع بارگاه احدیت قلندقدن صکره دارالفنون مزبورك کشاد رسمیسی اجرا اولنمش وایراد اولنان نطقلر بروجه زیر تیمناً درج وتحریر قلنمشدر » [٥] .

ینه ۸٦ سنه‌سنده طوبخانهٔ عامره طرفندن یدی قله‌ده کائن قدیم و خالی باروتخانه تعمیر اولونه‌رق قیز صنایع مکتبی اتخاذ اولونمش و اللی قدر قیز قید ایدلمشدر. بالآخره معارف نظارتنه الحاق ایدیلن قیزصنایع مکتبنك ابتداسی بودر.

صفوت پاشا مرحومك قلمه آلمش اولدیغی ۸٦ نظامنامه‌سی ایجابندن اولان اصلاحاته ایرتسی سنه محرمنده کتب تدریسیه‌نك تکثیری واحتیاج زمانه موافق

---

[۱] عالی محمد امین پاشا اولوب دفعهٔ خامسه صدارتده بولوندیغی اوانده‌در .

[۲] قسم مخصوصنه درج ایدیله‌جك اولان دارالفنون تاریخچه‌سی مطالعه اولونسون.

[۳] ۱۱۱ نجی صحیفه‌نك ۳ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون

[٤] دارالفنون تاریخچه‌سی مطالعه ایدلسون .

[٥] ینه او بحثه باقلسون .

ترجمه‌لرك وجوده كتيرلمسی جهتندن بدأ اولونوب بوخصوص ایچون اوتوز بش ماده‌یی حاوی برده تألیف وترجمه نظامنامه‌سی یاپلمشدر [۱] .

۸۷ محرمنده اناث رشدیه‌لرینه معلمه یتشدیرلمك اوزره بردارالمعلمات كشاد ایدلدی . دار مذكور آیاصوفیه جوارنده تدارك اولونان برخانه‌ده معارف عمومیه ناظری [۲] طرفندن مهم بر مقاله ایرادیله كشاد ایدلمشدر .

ینه محرمده سلطان عبدالعزیز خانك برمعتاد باب عالی‌یی تشریفلریله ایراد بیوریلان نطق همایونه مقابل هیئت‌وكلا طرفندن قلمه آلنان عریضهٔ جوابیه‌نك معارفه عائد فقره‌لری عیناً نقل اولوندی [۳] :

« . . . كچن سنه دخی عرض وبیان اولندیغی اوزره ممالك دولت علیه‌ده تربیت عمومیه‌نك حد كماله وصولی برطاقم فنون نافعه‌نك تحصیلنه وبو دخی مكاتب عمومیه‌نك درجات مختلفه‌سی حقنده تنظیمات واصلاحات جدیده اجراسنه موقوف اولدیغندن معارف عمومیه نظارتنك بوبابده اتخاذ ایتمسی لازم كلان تشبثات وتدابیره دائر اطرافلی بر نظامنامه یاپیلوب نشر واعلان قلندی [٤] .

شوقدركه بونك حاوی اولدیغی برچوق تأسیسات علمیه‌نك دفعةً فعله كلمسی ممكن اوله‌میه‌جغی جهتله اول‌باول درسعادتده بر دارالمعلمین ودارالمعلمات تشكیل اولنه‌رق ولسان عثمانی‌یه نقلی لازم كلان مؤلفات جدیده برطرفدن ترجمه ایتدیریله‌رك بونلرك فوائدی كورلدكجه احكام نظامیه‌نك علی‌التدریج اجراسنه ابتدار قلنمسی مقرر اولمغله وبوشیلرك اصلاً وفرعاً وجوده كتورلمسی دخی ادارهٔ معارف عمومیه‌نك تنظیمنه منوط بولنمغله حكم نظامه توفیقاً بر مجلس كبیر

[۱] مذكورنظامنامه عتیق دستورك ایكنجی جلدینك ۲۳۱ نجی صحیفه‌سنده مندرج بولوندیغندن نقلندن صرف نظر اولوندی .

[۲] صفوت پاشا اولوب دفعهٔ اولای نظارتی اوانده‌در .

[۳] اوزمان اصولنجه‌وكلاطرفندن حكومتك برسنه‌لك اجرا آتنك خلاصه‌سی بامضبطه باب‌عالیده مراسم مخصوصه ایله حضور پادشاهیده قرائت اولونوردی . مع‌التأسف‌بواصول صوكره ترك ایدلمشدر .

[٤] ۱۰۲ نجی صحیفه ایله استطرادینه مراجعت اولونسون .

معارف تشکیل اولندیغی مثللو دارالفنون عثمانی نامیله علوم عالیه ایچون درت یوزدن متجاوز طلبه‌یی جامع درسعادتده مجدداً بر مدرسهٔ منتظمه کشاد اولنمش وموجوداولان دارالمعلمین اصلاح‌ایله دارالمعلماتده دخی تدریس علومه‌باشلانلمش واولجه کشاد اولنان مکتب سلطانینك برنجی سنه امتحانی اجرا قلنوب تربیهٔ فقرای اطفال ایچون تشکیل اولنان مکتب صنایعده شاکردانی تکثیر وبناسی توسیع اولنه‌رق ایچلرنده اهل ومستعد بعض‌اطفال تحصیل صنایع نافعه ایچون پارسه اعزام قلنمش وینه تربیهٔ اطفاله مخصوص اولمق اوزره دردست انشا اولان دارالشفقه‌نك قریباً اکمال وکشادینه صرف‌اقدام اولنمقده بولنمشدر...».

١٢٨٧ سنه‌سی صفرنده مکاتب صبیانیه‌نك اصلاحی حقنده اجرای تدقیقات ایله‌مك اوزره مجلس کبیر معارف قسم علمی واداری اعضاسندن درت ذاتدن عبارت بر قومیسیون تشکیل ایدیله‌رك تدقیقات لازمه اجراسیله بعض مقررات اتخاذ اولونمش واوزمانك ابتدائی معلملری ایچون « رهنمای معلمین صبیان » نامیله برده رساله قلمه آلنمشدر .

بواوانده دارالمعلمینده اصول تدریسجه بعض اصلاحات اجرا ایدلمشدر . بو اجرا آتی تعقیب ایدن شئون معارفك اك مهمی وبوکون دارالفنون عثمانینك رکن رکینی اولان حقوق فاکولته‌سنك اس‌الاساسی اولان مکتب حقوقك تشکیلیدر . دیوان احکام عدلیه دائره‌سنده تدریساته بدأ ایدن مکتب مذکورك کشاد اولونه‌جغنی تبلیغ ایدن ٢٢ صفر ١٢٨٧ تاریخلی بیاننامهٔ رسمی عیناً نقل اولونور :

« محسنات عصریهٔ حضرت شهنشاهی جملهٔ مبجله‌سندن اوله‌رق محافظهٔ حقوق ناسه کافی اولان محاکم نظامیه‌نك اصلاح وتنظیمی مقصد خیر مرصدینه مبنی وقوعبولان تشکیلات برگزیده‌نك وتأسیس بیوریلان قوانین ونظامات جدیده‌نك حسن جریانی واکمال نقصانی محاکم مذکوره مأمورینك اسبو نظام وقانونلره تمامیله‌وقوفنه موقوف‌اولدیغی کبی ملکیه مأمورلری دخی بونلری درجهٔ کفایه‌ده تحصیل ایدرلر ایسه امور ملکیه ودعاوی حقوقیه بیننده اولان مسئلهٔ اختلافیه

بتون بتون حل وزائل اولەرق اول حالدە قوۂحکومت ایلە قوۂ قانونیەحقیقةً
بری برندن تفریق اولنمش اولەجغندن وشومطلب ملتزمك حصولی ایسە بروجە
معروض محاکم نظامیە اعضاسیلە ملکیەمأمورلرینك قوانین ونظامات دولت علیەیە کسب
معلومات ایتملرینە وابستە اولوب قوانین ونظاماتك لایقیلە تحصیلی دخی مکمل
مکتب کشادینە منحصر اولدیغندن سایۂ ترقی سرمایۂ جناب جهانبانیدە بویلە
بر مکتبك وجودە کتورلمسی اسباب فوزىصابی ایلرودە بشقەجە تذکرواستحصال
اولنمق اوزرە شمدیلك محاکم مذکورەدە استخدام اولنەجق مأمورلری آز
مدت ایچندە یتشدیرمك ایچون دیوان احکام عدلیە نظارت جلیلەسندە بر محل
کشادیلە باب عالی ودوائر سائرە مأمورلرندن ایستك ایدنلرە اصول قوانین ایلە
قوانین ونظاماتك تدریس ایتدیرلمسی واشبو محلك عاجلاً کشاد اولنەرق تدریس
اولنەجق درسلرك برسنە تمامندە تکمیل اولمسی وختام سنەدە علناً امتحانلر
اجراسیلە مستحق اولنلرە رؤس وشهادتنامە اعطا قلنمسی ورؤس وشهادتنامە
آلنلرك محاکم نظامیە وامور ملکیەدە درجە درجە استخدام وختام امتحاندن
صکرە ینە تدریسە دوام ایدلمسی ودیوان احکام عدلیە ممیزلریلە ضبط کاتبلرینك
اشبو درسلرە مداومتە مجبور اولوب بونلرك طریقلرنجە مظهر ترقیات اولەبیلملرینك
حین امتحاندە رؤس آلملرینە موقوف طوتلمسی ومعلملرە ویریلەجك معاشلر
ایلە وقوع بولەجق مصارفك دیوان احکام عدلیە حاصلاتندن تسویە اولنمسی
مناسب وتیزالدن قانون آشنا مأمور یتشدیرمکە کسمن بر طریق کبی مطالعە
قلندیغنە دائر دیوان احکام عدلیە نظارت جلیلەسندن مقام سامیٔ حضرت
وکالتپناهی‌یە تقدیم اولنان تقریر نزد عالیدە شایان تقدیر اولمغلە وفی‌الواقع
مطالعات مسرودە محاکم نظامیەنك مدار اصلاحاتی اولان مواد مطلوبەدن بولنمغلە
لدی‌الاستیذان اشبو درسلرك همان تخصیص ایامیلە تدریسنە مباشرت قلنمسی
وذکر اولنان معاشلرك مقدارینك تعیین اولنمسی خصوصلرینك وامتحانلرك
صور اجرائیەسیلە تفرعات سائرەسنك نظارت جلیلۂ مشارالیهایە احالەسنە ارادۂ
حکمت واردۂ حضرت خلافتپناهی متعلق بیورلدیغی وبك یقیندە بر درسخانە
آچیلەرق امر مبرور تدریسە مسارعت اولنەجغی ... » .

بالاخره مکتبك کشادی آتیده‌کی تبلیغ رسمی ایله اعلان ایدلمشدر :

« دیوان احکام عدلیه دائره‌سنده کشادی مقرر اولوب کچنده تعلیماتی نشر واعلان قلنان [١] قوانین ونظامات درسخانه‌سی ماه حالك [٢] اوچنجی جمعه ایرتسی کونی شورای دولت رئیسی ابهتلو دولتلو پاشا حضرتلریله [٣] دیوان احکام عدلیه ناظری دولتلو پاشا حضرتلری [٤] وسائر اعضای کرام حضراتی حاضر اولدقلری حالده رسماً کشاد اولنمش ... » .

٢٥ جمادی‌الاولاده دارالفنونك [٥] موزه اتخاذ اولونان بیوك صالوننده وکلای دولت حضوریله مخرج اقلامك امتحانی اجرا وشهادتنامه آلمغه کسب استحقاق ایدن افندیلرك شهادتنامه‌لری صدر اعظم پاشا [٦] طرفندن ید بید اعطا قلنمشدر .

اوروپا جرائد علمیه وفنیه‌سنده مندرج مقالات ایله کتب ورسائل علمیهٔ اجنبیه خلاصه‌لرینی شامل اولمق وکتب واصول تدریسیه حقنده معلومات ویرمکله برابر معارف نظارتنك اجراآتنه دائر برر مقاله درج ایدلمك اوزره هرماه عربی ابتداسنده « معارف عمومیه » نامیله بر رساله نشری تقرر ایله‌مش وبو تشبث الیوم منتظماً نشر ایدلمکده اولان تدریسات مجموعه‌سنك مبدأ تأسیسی اولدیغندن اهمال ذکری غیر جائز کورولمشدر .

ایشبو اثرك اثنای طبعنده معارف عمومیه ناظری بولونان دولتلو شکری بك افندی حضرتلرینك تشویقات معارفپرورانه‌لریله « دارالفنون مجموعه‌لری » عنوانلی اثرلرك ساحهٔ انتشاره قونولمسی او زمانکی غایهٔ املك قرق بش سنه

---

[١] بومکتبك نظامنامه‌سی مکتب حقوق بحثنده مندرجدر .

[٢] ١٢٨٧ سنه‌سی ربیع‌الاخری .

[٣] یوسف کامل پاشادر . ترجمهٔ حالی ایچون ٤ نجی صحیفه‌نك ٥ رقملی استطرادی مطالعه اولنسون .

[٤] معارف ناظری اولان ادهم پاشادر .

[٥] الیوم دائرهٔ نظارتدر .

[٦] عالی پاشادر . دفعهٔ خامسه صدارتنده‌در .

صوکره موقع فعله کتیرلمسنه سبب اولمغله بونلرك انتشاری « الامور مرهونة باوقاتها » حکمتنی کوسترن تصادفات غریبه‌دندر .

ولایاتده معارف عمومیه نظامنامه‌سنك صور تطبیقیه‌سنه وهنوز بدأ ایدلمش اولان درجات تحصیلیه‌نك تعمیمنه اساس اولمق اوزره طقوز ماده‌یی شامل بر تعلیماتنامه قلمه آلنه‌رق ۱۷ رجب تاریخیله اعلان ایدلمشدر .

واقعا معارف عمومیه نظارتنه تعلقی یوق ایسه‌ده مملکتك ترقیات علمیه‌سی آثاریندن اولمق حسبیله مجدداً براورمان مکتبنك مالیه نظارتنك تحت اداره‌سنده اوله‌رق کشاد ایدلمش اولدیغی ۱۳ ماده‌لك نظامنامه‌سیله برابر ۱۹ رجب تاریخلی تبلیغ رسمیده کورولمسیله بومحلده ذکری تنسیب اولوندی .

۱۲۸۸ سنه‌سی صفرینك اوننده دارالفنونده استفادهٔ عمومیه ایچون صباحلری ـ اوزمانك تعبیرنجه ـ درس عام « سربست درسلر » کشاد ایدلمش ومنتظماً دوام ایده‌مینلرك‌ده محروم براقلمامسی ایچون درسلرك « غزته » نك [۱] قسم علمیسنه درجی تقرر ایله‌مشدر . بودرسلر فنون متنوعه‌ده ید طولی صاحبی اولان اوزمانك اك بیوك رجالی طرفندن ـ اکثریا فخری اوله‌رق ـ درعهده اولونمشدر .

مکتبلره قبول اولونه‌جق طلبه‌نك آشی شهادتنامه‌سی ابرازینه مجبور طوتلملری یوسنه اصول اتخاذ اولوندی .

۱۰ ربیع الاخرده مجلس کبیر معارف دائرهٔ علمیه ریاستی طاهر پاشادن انحلالاً اعضادن ودارالفنون معلملرندن سلیم ثابت افندی‌یه تفویض اولوندی .

ینه بو اثناده مکتب سلطانی تدریساتنجه بعض اصلاحات اجرا اولوندیغی کبی هفته‌ده ایکی کون انعقاد ایتمکده اولان مجلس کبیر معارفك‌ده هرکون اجتماع ایتمسی امر اولونمشدر .

مقدما کشاد ایدلمش اولان طبیهٔ ملکیه مکتبنه یکیدن طلبه قید وقبولی

---

[۱] تقویم وقایع .

زمانی حلول ایتمسیله یدی سنه‌ده طبیب و درت سنه‌ده اجزاجی شهادتنامه‌سنه نائل اولمق ایچون شرائط لازمه‌یی حائز اولان کنجلرك بالمراجعه مکتبه قید اولونملری لزومی ودارالمعلمات طالباتندن ایکیسنك ایشله‌مش اولدقلری سجاده ایله پوشیده‌نك والده سلطان حضرتلرینه تقدیم اولونوب منظور پادشاهی‌اولمسی اوزرینه یوزر آلتون احسانیله قرین تلطیف بیورلدقلری اعلان ایدلمشدر .

ایشبو ۱۲۸۸ سنه‌سی مکاتب رسمیه امتحان عمومیلرینك اجرا اولونمسنی متعاقب ۲۰ جمادی‌الاخره تاریخنده نشر ایدیلن ایستاتستیق اوزمانه‌عائد وثائقك اك مهملرندن اولمق اعتباریله عیناً درج اولوندی :

« دارالخلافة‌العلیه‌ده موجود مکاتب‌عمومیه‌شاکردانك‌اشبو سنهٔ تدریسیه‌ده اجرا قلنان اصول امتحانیه‌لری ختامپذیر اولدیغندن دونکی بازارایرتسی کونی معارف ناظری دولتلو پاشا حضرتلری [۱] دارالفنون عثمانینك یوقاروسنده مخصوصاً تهیئه وترتیب ایدلمش اولان سالونی تشریف بیوردقلری ومجلس کبیر معارف رئیسی سعادتلو افندی حضرتلری [۲] ایله مجلس مذکور اعضای کرامی دخی حاضر ومکاتب عمومیه‌نك مدیر ومعلمینی موجود اولدقلری حالده توزیع مکافات رسمنك اجراسنه بدأ ومباشرت اولنوب شاکردان اسملری ذکر اولندقجه یکان‌یکان ناظرمشارالیه حضرتلرینك حضورلرینه کلوب ویریلان مکافاتی اخذ ایله ممنون ومسرور اولمشلردر وختام رسم توزیع مکافاتده شاکرداندن بری عرض شکر ومحمدتی حاوی بر مقاله قرائت ایتمش ومظهر مکافات اولان شاکردانك اسملرینی حاوی جدول دخی حضاره توزیع قلنمش اولدیغندن مقالهٔ مذکوره ایله جدول مزبورك مقدمه‌سی بروجه زیر درج قلندی [۳] .

---

[۱] صفوت پاشا

[۲] منیف افندی

[۳] مذکور مقاله تقویم وقایعك ۲۰ جمادی الاخره ۱۲۸۸ تاریخلو و ۹۴۰۳ نومرولو نسخه‌سنده مندرجدر .

صورت مقدمه

« درسعادت وبلاد ثلثه‌ده معارف نظارت جلیله‌سی تحت اداره‌سنده بولنان بالجمله مکاتب شاکردانِنك بوسنه‌دخی حسب‌النظام اصول امتحانیه‌لری شهر تموزك اون بشندن بدأ ایله اجرا اولنمشدر . بونلردن اکمال مدت تحصیلیه ایله چیقه‌جق اولنلر نظارت دائره‌سنده مجلس کبیر معارف اعضاسی حضورنده وصنف مذکورك مادوننده بولنان دیکر صنفلر مکتبلرنده ینه اعضای مومی الیهمدن تعیین اولنان ممیزلر حاضر اولدیغی حالده امتحان ایدلمشدر .

مکتب ملکیه‌ده یتمش طلبه موجود اولوب بونلرك یکرمی طقوزی صنف اولده و یکرمی بشی صنف ثانیده و اون آلتیسی صنف ثالثده بولنمش و صنف اولدن اون طقوزی شهادتنامه آله‌رق مکتبدن چیقمشدر .

دارالمعلماتده اوتوز یدی طالبات موجوددر . بونك مدت تحصیلیه‌سی نظاماً اوچ سنه اولوب تأسیس وکشاد اولنه‌لی هنوز ایکی سنه اولدیغندن بوسنه طالبات چیقمامشدر . فقط تعلم ایتدکلری علوم وفنونده وعملیات خیاطیه و نقشده فوق‌المأمول ترقی کورلمش وشاکرداندن یدیسی مکافات اولی وثانیه‌یه وسکزی ذکر جمیله مستحق اولمشدر .

مخرج اقلامك صنف اول وثانی وثالثده سکسان سکز شاکرد اولوب بونلردن اون آلتیسی مکافات اولی وثانیه‌یه واون یدیسی ذکر جمیله نائل اولمش ویکرمی نفردن عبارت اولان صنف اول شاکردانندن یدیسی شهادتنامه اخذ ایله چیقمشدر .

اون درده بالغ اولان ذکور مکاتب رشدیه‌سنده بیك درت یوز یکرمی برنفر شاکرد اولوب بونلردن ایکی یوز یتمشی مکافات اولی وثانیه وایکی یوز طقسان یدیسی ذکر جمیل آلمش وسکسان بشی شهادتنامه اخذیله مکتبدن چیقمشلردر .

اناث رشدیه‌سنك عددی دخی سکز وطالباتنك مقداری ایکی یوز

یدی اولوب بونلرك یکرمی طقوزی مکافات اولی وثانیه واوتوز طقوزی ذکر جمیل آلمشلردر . اشبو اناث مکاتب رشدیه‌سنك نظاماً معین اولان مدت تحصیلیه‌سی هنوز تکمیل اولمامش اولمغله بو سنه طالباتندن شهادتنامه اخذیله چیقان یوقدر .

بالجمله ذکور واناث مکتبلرنده درسلرینی اکمال ایله مکاتب رشدیه‌یه کیده‌جك اولان اطفال رشدیه معلملرندن تعین اولنان ممیزلر وسائر لازم کلانلر حضورنده امتحان ایدیلوب اثبات اهلیت ایدنلرك یدلرینه شهادتنامه اعطاسی واطبا معرفتیله لدی المعاینه آشیلی وعلل ساریه‌دن سالم بولنانلرك مکاتب رشدیه‌یه قبوللری مقرردر .

دارالمعلمینده نصفی موظف ونصف دیکری غیر موظف اوله‌رق ایکی یوز طلبه اولوب بوسنه بعض اسبابه مبنی طلبهٔ مومی الیهمك امتحانی شهر شعبانه تأخیر قلنمشدر .

۲۰ رجب ۱۲۸۸ ده صفوت پاشانك شورای دولت اعضالغنه وریاست وکالتنه تعیینی اوزرینه شورای دولت اعضاسندن کمال احمد پاشا اوچنجی دفعه معارف ناظری اولمشدر .

صفوت پاشانك زمان نظارتی

۱۲۸۵ سنه‌سی محرمنده مکتب سلطانی تأسیس ونظامنامه‌سی نشر اولونمش، سنهٔ مذکوره صفرنده تحصیل ابتدائینك مجبوری طوتیلمسی ایچون بر بیاننامه نشر ایدلمش ، ربیع الاخرینك یکرمی آلتیسنده دارالشفقه‌نك انشاسنه باشلانلمشدر .

دارالمعلمینجه بعض اصلاحات اجرا ویرده دارالمعلمین ابتدائی کشاد ایدلمش، طشره‌ده بولونان مکاتب صبیانیه معلملرینه اصول تعلیمیه‌یی تفهیم ایله ینه درسعادته عودت ایله‌مك اوزره سیار وموقت معلملر اعزام قلنمشدر .

صفوت پاشا

٨٦ سنه‌سی محرمنده مکاتب صبیانیه‌دن رشدیه‌یه آلنه‌جق شاکردانک امتحانه تابع طوتلمسی تقرر ایتمش وینه شهر مذکورده ولایات مختلفه‌ده اوتوز بر باب مکتب رشدی کشاد ایدلمش ، صفرنده درسعادتک مناسب مواقعنده یدی عدد اناث رشدیسی تأسیسی قرارکیر اولمشدر .

الی یومنا هذا بعض تعدیلات وعلاواتله اساساتی محافظه ایدلمکده بولونان معارف عمومیه نظامنامه‌سی دخی بوسنه نشر ایدلمش ونظامنامهٔ جدیدک ایجابندن اوله‌رق مجلس کبیر معارف اداری و علمی نامرلیله ایکی‌یه انقسام ایله‌مش و ذی‌القعده‌نک اون طقوزنجی کونی معارف عمومیه نظامنامه‌سی ایجابنجه دارالفنونک بنای جدیدده ـ که الیوم دائرهٔ نظارتدر ـ رسم کشادی اجرا اولونمشدر .

٨٧ محرمنده کتب تدریسیه‌نک تکثیری واحتیاج زمانه موافق ترجمه‌لرک وجوده کتیرلمسی ایچون اوتوز بش ماده‌یی حاوی تألیف وترجمه نظامنامه‌سی یاپلمش وشهر مزبورده آیاصوفیه جوارنده دارالمعلمات کشاد اولونمشدر . جمادی‌الاولاسنده هرماه عربی ابتداسنده « معارف عمومیه » نامیله بر رساله نشری تقرر ایله‌مش [١] ورجبنده ولایاتده معارف عمومیه نظامنامه‌سنک صور تطبیقیه‌سنه اساس اولمق اوزره طقوز ماده‌یی شامل بر تعلیماتنامه نشر ایدلمشدر .

٨٨ سنه‌سی صفرینک اوننده دارالفنونده استفادهٔ عمومیه ایچون صباحلری درس عام ـ سربست درسلر ـ کشاد ایدلمش وبو درسلرک تقویم وقایعله‌ده نشرینه باشلانلمشدر . ینه بو اثناده مکتب سلطانی تدریساتجه بعض اصلاحات اجرا اولوندیغی کبی هفته‌ده ایکی کون انعقاد ایتمکده اولان مجلس کبیر معارف هرکون اجتماعه باشلامشدر .

کمال احمدپاشا ٢٢شوال ١٢٨٨ده تکرار شورای دولته اعضا اولمغله حلب والیلکنده بولونان درویش پاشا معارف ناظرلغنه تعیین ایدلمشدر .

---

[١] بو رساله‌نک طبع اولوندیغنه دائر معلوماته دسترس اولونه‌مدی .

كمال پاشانك زمان نظارتى

مشاراليهك اوچ آى دوام ايدن بو دفعهٔ ثالثهٔ نظارتنده شايان قيد بر شى كوريله‌مه‌مشدر .

---

٨٨ سنه‌سى شوالنك يكرمى آلتيسنده نظارت مستشارلغى شوراى دولت اعضاسندن واخان افندى‌يه [١] توجيه قيلنمشدر .

بو سنه دارالفنونك قاپانمسى تاريخ معارفمزده پك مؤلم بر صحيفه تشكيل ايدر. او زمانك افاخم علماسندن ودار مذكور معلملرندن جمال‌الدين افغانى وخواجه تحسين افندى كبى ذواتك علم وكمالنى چكه‌مه‌ين بعض متعصبلر طرفندن احداث اولونان قيل‌وقاللرك تأثيرات منحوسه‌سيله ـ مع‌التأسف تام اوتوز سنه قپالى قالمق اوزره ـ دارالفنون عثمانى سد ايدلمشدر [٢].

١٢٨٩ محرمنك ١٨ نده واخان افنديك نافعه‌مستشارلغنه تعيينندن طولايى معارف‌نظارتى مستشارلغى نافعه مستشارى علقو بكه [٣] توجيه اولونمشدر .

سنهٔ مذكوره ربيع‌الاولنك يدنجى چهارشنبه كونى سنين سابقه‌ده اولديغى كبى سلطان عبدالعزيز خانك باب عالى‌يى تشريفلرنده حضور همايونده قرائت اولونان مجلس‌وكلا مضبطه‌سندن معارف عموميه‌يه تعلق اولان فقره‌لر بروجه‌آتى نقل اولوندى :

---

[١] ٩٢ نجى صحيفه‌نك ؛ رقملى استطرادى مطالعه اولونسون .

[٢] بوكا دائر معلومات مفصله ذيل كتابده دارالفنون مبحثنه درج ايديله‌جكدر .

[٣] استغناكى بكك مخدومى اولوب دوائر مستشارلغنده بولوندقدن صوكره و.نه سفيرى وروم ايلى شرقى واليسى اولان علقو پاشادر .

« كمالات بشريه‌نك مبدأ تحصيلى اولان مكاتب صبيانيه ورشديه‌نك احتياجات صحيحهٔ عموميه نسبتنده تزييد وتكثيرى واصول تدريسيه‌لرينك اصلاح وتسهيلى نشر علم ومعرفت وتعليم وتربيتك اقدم اسبابى اوله‌رق بوامنيهٔ خيريه ايله وضع وتأسيس بيوريلان نظامنامه احكامندن اولديغى اوزره ممالك محروسه‌نك قرا وقصباتنده مجدداً صبيان مكتبلرى ياپلمسى وموجود اولنلرك اصلاحى وبونلره اهليتلى معلملر يتشديرمك ايچون ولايت مركزلريله معلم اولى اولان مكاتب رشديه‌نك بولندقلرى متصرفلق وقائممقاملقلرده معارف قوميسيونى ناميله برر امتحان هيئتى ايله برر دارالمعلمين صبيان تأسيس وكشادى ومتفرعاتى حقنده معارف نظارتندن تنظيم قلنان نظامنامه لايحه‌سى شوراى دولتده مذاكره وتدقيق ايله دردست عرض واستيذان بولنمش وبونكله برابر درسعادت وولاياتده خيلى مكاتب كشاد اولندقدن بشقه چونكه اهالينك تحصيل معارفه خواهش وآرزوسى تزايد ايتدكجه مؤلفات ومطبوعاتك دخى كسب رواج ايلمسى طبيعى اولديغندن مؤلفات جديده وعتيقه‌دن كرك مطبعهٔ عامره‌ده وكرك سائر مطبعه‌لرده نسخ كثيره طبع وتمثيل قلنمشدر . ازمنهٔ قديمه تواريخنه واسطهٔ اطلاع اولمق حسبيله معارفدن عدواعتبار قلنان آثارعتيقه‌نك جلب وجمعيله موجود اولان موزه‌خانه‌نك نواقصى بر طرفدن اكمال وتتميم وتعريفدن مستغنى بولنان محسناتنه مبنى مكتب طبيه درسلرى لسان عثمانى ايله تدريس وتعليم قلنمقده بولنمش ومكتب ملكيه‌نك هيئت تعليميه ومدت تحصيليه‌سى دخى توسيع وتحديد قلنمشدر ... » .

مكاتب عموميه‌نك امتحان وتعطيل زمانلرى شهور قمريه‌يه تابع طوتولمسندن طولايى حصول اطراد ممكن اوله‌مامسنه مبنى بعدما امتحانلرك حزيرانده اجراسى اصول اتخاذ ايدلمش واجرا قلنان امتحان عموميده دارالمعلمات ومخرج اقلام ايله درسعادت وبلاد ثلثه ذكور واناث رشديه‌لرينك مجموع طلبه‌سنك عددى ايكى بيك سكسان اولوب بونلردن قرق سكزى شهادتنامه اخذ ايله‌مشدر .

درسعادت وطشره‌لره مجدداً اللى يدى قدر رشديه معلمى تعيين اولونمشدر.

درويش پاشا ٨ ربيع الآخر ١٢٨٩ ده اصلاحات مجلسى اعضالغنه تعيين ايدلمكله

صدارت مستشاری بولونان رجال بالادن احمد وفیق افندی معارف ناظری اولمشدر .

درویش پاشانک زمان نظارتی

مکاتب عسکریه وملکیه ودارالفنونده تدریس علوم وفنون ومجالس معارفده اعضالق صورتلریله نشر معارفه خدمت ایتمش اولان درویش پاشانک بش بچق ماه دوام ایدن هنگام نظارتنده شایان ذکر برشیئه تصادف ایدیله‌مه‌مشدر .

قرا مکتبلرینه قارشولق اولمق اوزره ارباب زراعتدن عشر شرعینک عشری نسبتنده ویرکو آلنمسی و بو صورتله تحصیل ابتدائینک امکان مساعد اولدیغی درجه‌ده مجبوری طوتولمسی حقنده معارف نظارتجه وقوع بولان تشبث اوزرینه کیفیت باب عالیجه تصویب واوصورتله ایفای معامله اولونمسی حقنده ولایاته اجرای تبلیغات قلنمش ایسه‌ده بو تدبیرك اوزون مدت دوام ایده‌مدیکی آکلاشلمشدر .

مقدما کشاد اولونان دارالمعلمین ، رشدیه‌لره معلم یتشدیرملك غایه‌سنه مبتنی اولوب حال بوکه ابتدائیلره ـ صبیان مکتبلرینه ـ معلم بولونه‌مامسی دخی معارفجه بر بیوك نقصان ایدوکی بالتجربه ثابت اولدیغندن مکاتب ابتدائیه‌نك اصلاحیله درجات تحصیلیه‌ده بر اطراد وانتظام حصولی ایچون سلیمانیه وقف شریفی دائره‌سنده مستقل بر دارالمعلمین صبیان تأسیس ایدلمشدر . بوبابده‌کی تبلیغات عیناً نقل اولونور :

« سایهٔ معارفوایهٔ جناب شهریاریده مبدأ تحصیلات بشریه اولان صبیان مکتبلرینه اصول جدیده اوزرینه تدریسه مقتدر خواجه‌لر یتشدیرملك ایچون درسعادتده سلیمانیه نام محلده بردارالمعلمین صبیان تأسیس وکشادینه لدی العرض ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی شرفتعلق ایتمش وبناءً علیه مکتب مزبورك معلمین وخدمه‌سی تدارك اولنه‌رق امر کشادی اجرا اولنمشدر . بورایه دوام ایده‌جکلردن

درويش پاشا

احمد وفیق افندی

ایلك یازیلان اللی طلبه‌یه مکتبده بولنه‌جقلری مدتجه شهری اوتوز غروش معاش ویریله‌جکی و آلنه‌جقلرك صرف و نحو ومنطق وفارسیدن برپارچه درس کورمش وحسابدن دخی اعمال اربعه‌یه‌قدر تحصیل ایتمش طاقمدن اولمسی اقتضای حالدن بولندیغی جهتله اوصاف مذکوره ایله متصف اولوب مکتب مزبوره دوام ایتمك طلب وآرزوسنده بولنانلرك امتحانلری اجرا اولنمق اوزره همان مجلس معارفه مراجعت ایتملری » .

درسعادت وبلاد ثلاثه‌ده موجود اولان اون آلتی باب ذکور وسکز باب اناث رشدیه‌لرنده ۱۹۱۰ ذکور و ۱۸۰ اناث طلبه موجود اولدیغی بوسنه‌یه مخصوص رسمی جدوللرده کورولمشدر .

ولایاتده مکاتبك تکثیری نظامنامه ایجابندن اولمسیله بش یوز ودها زیاده اسلامخانه‌سنی حاوی اولان قصباتده برر رشدیه وبش یوزخانه‌دن نقصان اولان قصبه‌لرده مکمل برر صبیان مکتبی تأسیس وکشادینه واهالینك چوجقلرینی مکتبه کوندرمسی ایچون تشویقاتده بولونلمسنه دائر ولایاته تعمیماً تبلیغات اجرا اولوندیغی کبی ولایات مرکزلرنده برر مجلس معارف تشکیلی وبالخاصه تحصیل ابتدائی‌یه اهمیت ویرلمسی خصوصلری دخی باشقه‌جه توصیه وتأکید قلنمش اولمسیله بوسنه‌نك اواخرنده طونه وبغداد ولایتلرنجه مجالس معارف تشکیل واجرای وظیفه‌یه مباشرت اولونمشدر .

٤ شوال ۱۲۸۹ده احمدوفیق افندینك [۱] نك انفصالیله یرینه دردنجی دفعه اوله‌رق کمال احمد پاشا معارف ناظرلغنه تعیین اولوندی .

احمد وفیق افندینك زمان نظارتی

پك آز دوام ایدن نظارتی اواننده قرا مکتبلرینه قارشولق تدارکی ، سلیمانیه وقف شریفی دائره‌سنده مستقل بر دارالمعلمین صبیان کشادی ،

[۱] ترجمهٔ حالی تراجم نظار میانده‌در .

ولايات مركزلرنده برر مجلس معارف تشكيلى وبالخاصه تحصيل ابتدائىيه اهميت ويرلمسى كبى خصوصاتله اشتغال اولونمشدر .

ينه ١٢٨٩ سنه‌سنده معارف نظارتى دائره‌سنده بر كتبخانه تأسيس ورجائى افندى ـ كه بالاخره مكتب ملكيه مديرى اولمشدر ـ مأمورلغنه تعيين اولونمشدر [١] .

١٢٩٠ سنه‌سى محرمنده نشر اولونان بر تبليغده ادرنه ولايتى داخلنده بر سنه‌ظرفنده مجدداً آلتى باب مكتب رشديه انشا وايكى قديم رشديه‌نك تعميراتى اجرا اولونوب يكيدن اون اوچ عدد مكتب صبيان تأسيس ايدلمش اولديغى كورولمشدر .

كمال پاشانك ٢٥ صفر ١٢٩٠ ده انفصالى اوزرينه برنجى دفعه‌اوله‌رق جودت پاشا [٢] معارف عموميه ناظرلغنه تعيين قلنمشدر .

كمال پاشانك زمان نظارتى

مشارالیهك ايشبو دفعهٔ رابعهٔ نظارتنده شايان ذكر بر شيئه تصادف ايديله‌مه‌مشدر .

ربيع‌الاولك يديسنده علقوبكك يرينه ديوان ترجمان سابقى سعدالله بك [٣] معارف نظارتى مستشارلغنه تعيين اولوندى .

ربيع‌الاول ابتداسندن اعتباراً مرعى اولمق اوزره ديوان احكام عدليه‌جه قلمه آلنان نظامنامه [٤] حكمنجه مقدما تشكيل وباب عاليده كشاد اولونوب

---

[١] كتبخانه تأسيس ، مأمورى تعيين ايدلديكى حالده كتابلرك بالاخره نه اولديغنه دائر هيچ بر معلوماته دسترس اولونه‌مدى .

[٢] ترجمهٔ حالى تراجم احوال نظار ميانده‌در .

[٣] ٩٣ نجى صحيفه‌نك ٢ رقملى استطرادينه مراجعت اولونسون .

[٤] مكتب حقوق بحثى مطالعه اولونسون .

مأمورين محاكمه تخصيص ايدلمش اولديغى آنفاً بيان اولونان مكتب حقـوقده سربست درسلر آچيله‌رق ايستك ايدنلرك درسلره دوامنه وامتحانه قبولنه مساعده كوسترلمش وبوصورتله مكتب حقوقجه برخطوهٔ ترقى آتلمشدر .

سنهٔ مذكوره‌نك مقابلى اولان ١٢٨٩ سنهٔ ماليه‌سـنده امتحان عموميلرك اجرا اولونديغنى تبليغ ايله برابر نشر ايديلن رسمى ايستاتستيق و بوكا متفرع بعض وثائق بورايه نقل ودرج اولونور :

« هرسنه اوله‌كلديكى مثللو اشبو بيك ايكى يوز سكسان طقوز سنه‌سى شهر حزيرانك‌اون بشنجى كوننذن اعتباراًدرسعادت وبلادثلثه‌ده بولنان دارالمعلمات ومخرج اقلام وذكور واناث مكاتب رشديه شاكردانك امتحانلرينه بدأ ايله بونلردن اكمال مدت تحصيليه ايدرك چيقه‌جق اولنلرك مجلس كبير معارفده وترفيع صنف ايده‌جك شاكردانك دخى مكتبلرنده مجلس مذكوراعضاسندن تعيين اولنان مميزلر حاضر اولدقلرى حالده تحريرى وشفاهى اوله‌رق امتحانلرى اجرا قلنمشدر .

دارالمعلمين ومكتب ملكيه‌نك وقت امتحانى شهر شعبانده اجرا اولنه‌جغى جهتله اشبو مكتبلر طلبه‌سنك امتحانلرى شهر مذكوره براغلمشدر .

دارالمعلماتده اوتوز طقوز طالبات موجود اولوب بونلرك تعلم وتحصـيل ايتدكارى علوم وفنون وعمليات خياطيه ونقشلرى فوق‌المأمول اوله‌رق حقيقةً شايان تحسين وساپاش كورلمش‌وطالباتدن اون بديسى شهادتنامه اخذيله مكتبدن چيقمسيله آلتيسى سلطان احمد وابراهيم پاشا وآت پازارى وآل‌طاى مكتبلرينه معلم تعيين اولنمش ودردى مكافات اولى وثانيه وسكزى ذكر جميل المشلردر .

مخرج اقلامك صنف اول وثانى وثالثده اوتوز شاكرد اولوب بونلردن آلتيسى‌شهادتنامه ايله مكتبدن چيقمش واوچى مكافات‌اولى وثانيه وآلتيسى‌ذكر جميله مستحق اولمشلردر .

اون يدى‌يه بالغ اولان ذكور مكاتب رشديه‌سنده بيك طقوز يوز اوتوز نفر شاكرد اولوب بونلردن ايكى‌يوز ايكى نفرى مكافات اولى وثانيه واوچيوز

سـكسان اوچ عددی ذکر جمیل آلمش ویوز آلتمش آلتیسی شهادتنامه اخذیله مکتبدن چیقمشلردر .

بونلردن سـكسان سكزی مخرج اقلامه واللی آلتیسی حربیه‌یه ودردی بحریه‌یه وسكزی طبیه‌یه وایكیسی دارالمعلمینه وایكیسی فتواخانه‌یه وایكیسی تجارت مکتبنه وبری مدرسه‌یه وبری صنعته كیرمك آرزوسنده‌در وبر ایكیسی دخی هنوز كیده‌جكی محلی بیلدرمه‌مشدر .

اناث رشدیه‌سنك عددی دخی سـكز وطالباتك مقداری ایكی یوز یكرمی درت اولوب بونلرك اوتوزی مكافات اولی وثانیـه وقرق بری ذکر جمیل آلمشلردر .

سلطان احمد اناث رشدیه‌سی صنف اول طالباتنك بوسنه مدتلری تكمیل اولدیغندن بونلردن آلتیسی شهادتنامه آلدقلری مثللو بشكطاش واسكدار مكتبلرندن دخی آلتی اناث شهادتنامه آلوب مكتبدن چیقمشلردر .

مكاتب رشدیه‌نك فوقنده اولان مخرج اقلامك

صنف اول درسلری

عربی ، فارسی ، انشا ، هندسه ، تاریخ ، رقعه ، حساب ، فرانسزجه .

صنف ثانی درسلری

عربی ، فارسی ، جبر ، انشـا ، تاریخ ، رقعه ، رسم ، فرانسزجه ، ترجمه عملیاتی .

صنف ثالث درسلری

عربی ، فارسی ، انشا ، رقعه ، حساب ، رسم ، فرانسزجه .

[صنف اول شاكردانه شهادتنامه اعطاسی اصول ایمش] .

١٢٩٠ سنه‌سی جمادی‌الاخره‌سنده درسعادتده موجود اولان رشدیه‌لر

محمودیه ، بایزید ، قپودان ابراهیم پاشا ، شهزاده ، زیرك ، اسكی علی پاشاده

فاتح ، داود پاشا ، ایوب ، سودلیجه ، غلطه ، فیضیه ، بشکطاش ، میرکون ، بکلر بکی ، اسکدارده عتیق والده سلطان ، اسکدارده آطلمه طاشی رشدیه‌لری .

١٢٩٠ سنه‌سی درسعادتده موجود اولان اناث رشدیه‌لری

سلطان احمد ، ابراهیم‌پاشا ، شهزاده ، آت بازاری ، آقسرای ، اسکی علی پاشاده آل‌طای ، بشکطاش ، اسکدار رشدیه‌لری .

دارالمعلماتك ١٢٩٠ سنه‌سی درس پروغرامی

صنف اول درسلری

عربی ، فارسی ، حساب ، جغرافیا ، تاریخ ، رقعه ، ثلث ، انشا ، رسم ، نقش .

صنف ثانی درسلری

علوم دینیه ، عربی ، فارسی ، حساب ، جغرافیا ، قرائت ترکیه ، ثلث ، رقعه ، نقش وخیاطیه .

صنف ثالث درسلری

علوم دینیه ، عربی ، فارسی ، حساب ، جغرافیا ، قرائت ترکیه ، ثلث ، نقش وخیاطیه .

اناث رشدیه‌لرینك ١٢٩٠ سنه‌سی درس پروغرامی

صنف اول درسلری

عربی ، فارسی ، حساب ، جغرافیا ، ثلث ، رقعه ، قرائت ترکیه واملا ، نقش .

صنف ثانی درسلری

عربی ، فارسی ، حساب ، جغرافیا ، قرائت ترکیه ، ثلث ، رقعه ، نقش .

صنف ثالث درسلری

عربی ، فارسی ، حساب ، جغرافیا ، قرائت ترکیه ، ثلث ، رقعه ، نقش .

صنف رابع درسلری

عربی ، فارسی ، تعداد وترقیم ، اخلاق ، علم حال ، ثلث ، نقش » .

بصیرت غزته‌سنده کوریلن مقالهٔ مخصوصه‌نك بعض اقسامی اهمیته بناءً بروجه‌آتی نقل اولوندی :

«... درسعادتده ذکوره مخصوص اون یدی مکتب رشدیه واردر . وشاکردانی بیك‌طقوز یوز اوتوز نفره بالغدر . بونلردن‌ایکی یوز ایکیسی مکافاته واوچ یوز سکسان اوچی‌ذکر جمیله نائل ویوز آلتمش آلتیسی شهادتنامه آله‌رق مکتبدن چیقوب سکسان سکزی مخرج اقلامه داخل اولمشدر . بقیه‌سندن اللی آلتیسی حربیه ودردی بحریه وسکزی طبیه اعدادیه‌لرینه وایکیسی تجارت مکتبنه وبری مدرسه‌یه وبری دخی صنعته کیرمك آرزوسنده‌درلر . مخرج اقلامده اوتوز شاکرد اولوب اوچی‌مکافات‌وآلتیسی ذکر جمیل آلمش وآلتیسی شهادتنامه آله‌رق چیقدیغندن استدکلری قلملره مأموریتلری دردست‌بولنمشدر . بوسنه کیرن چوجقلرله مخرج اقلامك طلبهٔ مداومه‌سی یتمشی تجاوز ایتمشدر .

درسعادت اناث رشدیه‌لرینه کلنجه بونك مقداری سکزدن وطالباتی دخی ایکی یوز یکرمی درت نفردن عبارتدر . بونلرك اوتوزی مکافات وقرق بری ذکر جمیل آلمشدر . سلطان احمد و آل‌طای و بشکطاش و اسکدار اناث رشدیه‌لرینك صنف اوللری طالباتنك بوسنه‌مدت تحصیله‌لری تکمیل اولدیغندن اللی سکزی شهادتنامه آلوب چیقمشدر .

دارالمعلمات طالباتی اوتوز طقوزنفردن عبارت اولوب اون‌سکزی‌شهادتنامه اخذیله مکتبدن چیقمش ودردی مکافات وسکزی ذکر جمیل آلمشدر .

اناث رشدیه‌لرنده جمعاً قرق معلم وخدمه بولنوب نسادن معلمه اولمدیغی جهتله بونلر کاملاً ذکوردن ویالکز نقش اوسته‌لری نسادن اولدیغی حالده مقدمجه دارالمعلماتدن یتشدیریلان فخریه خانم سلطان احمد اناث رشدیه‌سنه برنجی ومنیره خانم ایکنجی معلمه وفاطمه نکار خانم اسکی علی پاشا رشدیه‌سنه برنجی معلمه وایکی آی اول سلطان احمد اناث رشدیه‌سنه زهرا خانم [١] رقعه

[١] مجلس والا مضبطه اوطه‌سی خلفاسی متقاعدینندن اسماعیل الهامی افندینك کریمه‌سی اولوب تاریخ ولادتنك ١٢٧٨ سنه‌سی اولدیغی مجلس معارف اعضاسندن ایکن

خواجه‌سی وفاتح اناث رشدیه‌سنه خدیجه خانم کذلك رقعه خواجه‌سی واون بش کون مقدم حافظه رویده خانم [١] مذکور سلطان احمد اناث رشدیه‌سنه ریاضی معلمه‌سی تعیین ایدلمشلردر ورفته رفته قز رشدیه‌لرینه هب قادینلردن معلمه‌لر تعیین اولنمق مقرردرواسکدارده وطوپخانه طرفلرنده هیئت تعلیمیه‌لری هب قادینلردن عبارت اولمق اوزره‌برر اناث رشدیه‌سی دها آچلمق مصممدر .

سنهٔ حالیه محرمندن [٢] شمدی‌یه قدر آلتی آی ظرفنده طشره‌لرده قرق طقوز عددمجدداً رشدیه مکتبلری انشا وتهیئه اولنمسیله بونلردن یکرمی آلتیسنه معلملر تعیینیله ایجاب ایدن کتب ورسائل‌وسائره کوندرلمش وباقیسنك معلملری دخی دردست تعیین واعزام بولنمشدر .

ذکور رشدیه‌لرنده قرائت وکتابت وعربی وفارسی ، تاریخ ، جغرافیا ، حساب ، اصول دفتری ، مقدمات هندسه ورسم درسلری تحصیل واناث رشدیه‌لرنده بو درسلرك هندسه‌دن ماعداسی تعلیم اولندیغی کبی عملیات خیاطیه دخی مکملاً کوسترلمکده ودارالمعلماتده فضله اوله‌رق موسیقی دخی تحصیل ایدلمکده‌در .

مکاتب رشدیه‌نك بدایت تأسیسنده‌فنون مرتبه‌سنی تعلیمه مقتدر معلم تدارکی برام مشکل ایکن بوکونکی کون قیز مکتبلرنده معلمه‌لر استخدامنه باشلاندیغی دوشونیلور وبر زمان اطفال تبعه‌نك تحصیل معرفت ایچون مرجعلری اصول تحصیلنده انتظامدن ومعلملرنده تدریس فنون دکل تعلیم هجایه بیله اقتداردن اثر اولمیان محله‌مکتبلری ایکن شمدی ممالك‌شاهانه‌ده تأسیسات سائرهٔ علمیه‌دن

---

١٧ محرم ١٣٣٢ تاریخنده ارتحال ایله بکاربکی قبرستاننده مدفون اولان وزمانمزك اعاظم علمای فقهندن بولونان الحاج محمدذهنی افندینك مشاهیرالنساء نام اثرنده ـ ج ٢ ، ص ٤٧ ـ کوریلیور .

[١] ینه مذکور اثر وصحیفه‌ده « عصرمزك منتسب علم ومعرفت اولان تازه‌لرندن حافظ رویده خانمدرکه یوسف پاشا اناث رشدیه‌سی برنجی معلمه‌سی اولوب جلوس‌سلطان مراد خامسه تاریخ نامیله سویلدیکی ابیاتی‌اوراق حوادثله نشراولنمشیدی » دینیلن‌خانمدر .

[٢] ١٢٩١ سنهٔ هجریسی .

بشقه معلومات متنوعه تحصیل اولنور درت یوز قدر مکاتب رشدیه موجود اولدیغی تأمل ایدیلور ایسه معارف مملکتك احوال سابقه‌سنه نظراً ترقیات حالیه‌سنك مقیاس صحیحی بالسهوله تعین ایدر .

مکاتب عمومیه برطرفدن تکثیر اولندیغی کبی دیکر طرفدن دخی امر تدریس واداره‌لرنجه احتیاجات وقت وزمانه کوره لزومی تعین ایدن اصلاحاتنه باقلمقده‌در . شویله‌که : مکاتب صبیانیه‌نك اصول تدریسیه‌سنك اصلاحنه مقدمه اولمق اوزره اقتضا ایدن کتابلرك برطاقمی دخی ترتیب اولنمقده‌در . آکا کوره دارالمعلمین صبیانك اصول تعلیمی اصلاح ایدلمك اوزره اولوب نمونه اوله‌رق یکیدن منتظم بر مکتب صبیان یاپلمق ومکتب رشدیه‌لرك مراتب تحصیلنجه بولندیغی درجهٔ نظامیه‌یه کوره درسلرینك ترتیب وتنظیمی ایچون بوهفته ظرفنده دائرهٔ معارفده برقومیسیون تشکیل قلنمق ودارالمعلمینده علوم طبیعه تدریسیچون اقتضا ایدن ادوات واشیا اوروپادن جلب ایدلمك مقرر اولدیغی کبی مکاتب عمومیه ایچون اوچر یوزدن جمعاً آلتی یوز قطعه کرهٔ ارض وکرهٔ سما اعمال ایتدیرلمکده‌در » .

اصول جدیدهٔ تدریسیه‌یه محل تجربه اولمق وایلروده تعمیم قیلنمق اوزره نور عثمانیه جامع شریفی درونده کائن کارکیر مکتب ابتدائی نمونه مکتبی اتخاذ اولونمشدر [١] .

ینه سنهٔ مذکوره‌یه مصادف ١٢٨٩ سنهٔ مالیه‌سی تموزنده ولایات شاهانه‌ده یوز آلتمشی متجاوز مکاتب رشدیه‌نك امتحان عمومیلری اجرا قیلنمشدر .

١٢٩١ محرمنك ١٤ نده سعدالله بکك دیوان ترجمانلغنه تعیینندن طولایی معارف نظارتی مستشارلغی مکتب طبیه ناظری صالح افندی‌یه توجیه قیلنمشدر .

معارف عمومیه نظامنامه‌سی حکمنجه کشادی لازم کلن اعدادیلره معلم یتشدیرلمك اوزره دارالمعلمین رشدیه‌ده برده اعدادی شعبه‌سی آچیله‌رق

[١] زمانمزده تعمیم ایدلمکده اولان نمونه مکتبلرینك برنجیسی بودر .

دارالمعلمين ؛ صبيان ، رشديه واعدادی‌یهناملريله اوچ درجه‌یه تفريق ايدلمش وبالامتحان آلنه‌جق طلبه‌يه اوقوتوله‌جق درسلرله مدت تحصيليه‌لرينه‌وبعدالاکمال استخدام اولونه‌جقلری خدمت ومقدار معاشلرينه‌دائر ۲۳ محرم ۱۲۹۱ تاريخلی اعلان رسمی عيناً تحرير ايدلمشدر :

« دارالمعلمين صبيانده تدريس اولنان علوم وفنون : اصول تدريسيه ، لسان ترکی واملا ، تناسبه قدر حساب ، مختصر تاريخ عثمانی ، مختصر جغرافيا ، مبادئ هندسه ومساحه ، فارسی ، يازودن ومدت تحصيليه‌سی ايکی سنه‌دن عبارت اولوب اکمال مدت تحصيليه ايله شهادتنامه آله‌رق چيقانلره محلنك ايجاب واهميتنه کوره اوچر يوزدن درت يوز غروشه قدر معاش اعطا اولنوب معلم تعيين واعزام اولنه‌جق وبونلره دارالمعلمين صبيانده بولندقلری مدتجه شهری اوتوزر غروش معاش ويريله‌جکدر .

دارالمعلمين رشديه درسلری دخی مع ترجمه عربی ، فارسی ، حساب ، جبر ، هندسه ، تاريخ ، جغرافيا ، املا ، انشا ، رقعه ، رسم‌در . بو مکتبك مدت تحصيليه‌سی ايسه اوچ سنه اوله‌رق بورادن شهادتنامه اخذيله چيقانلره‌ده کذلك محلنه کوره آلتی يوزدن سکز يوز غروشه قدر معاش ويريله‌رك معلم تعيين واعزام قلنه‌جق ومکتبده بولندقلری مدتجه شهری سکسانر غروش آيلق اعطا اولنه‌جقدر .

اعداديه شعبه‌سنده : حساب ، معاملات واصول دفتری ، جبر ، منطق ، تاريخ عمومی وعثمانی ، لسان اجنبی وحسن خط ، رسم ، انشای ترکی ، علم بلاغت ، هندسه ، مثلثات مستويه ، قوزموغرافيه ، مبادئ علوم طبيعيه ، حفظ صحت درسلری تعليم وتدريس اولنوب مدت تدريسيه اوچ سنه اولوب بورادن شهادتنامه اخذيله چيقانلر دخی سکز يوزدن بيك غروشه قدر معاشلرله معلم تعيين ايديله‌جك وبونلره مدت تحصيليه ظرفنده يوزر غروش شهريه ويريله‌جکدر .

دارالمعلمين رشديه‌يه دخالت آرزوسنده اولنلر دخی طلبه‌دن اولدقلری حالده

ترکجه سربست اوقوملری، برمقدار فارسی، حسابدن اعمال اربعه‌یه آشنا اولملری وعربیدن منطقه قدر درس کورمش اولملری مقتضیدر. طلبه‌نك غیریلری دخی کذلك ترکجه‌یی سربست اوقوملری، خط واملا، حسابدن اعمال اربعه‌یی بیلملری وفارسی وعربیدن‌ده کافیه‌یه وقوفلی بولنملری لازمدر.

اعدادیه شعبه‌سنه دوام‌املنده بولنانلرایسه دارالمعلمین رشدیه ایچون‌مشروط اولان علوم وفنوندن بشقه فارسی، تناسبلره قدر حساب، جغرافیا، انشا، اشکال هندسیه دخی بیلملری ایجاب ایدر.

اشته بالاده ذکر وتعداد اولنان‌علوم‌وفنونه وقوفی اولوبده مذکور مکتبلره کیرمك استیانلر طقسان بر سنه‌سی صفری اواسطنه قدر لاجل‌الامتحان مجلس کبیر معارفه مراجعت ایلملری اخطار اولنور».

١٧ صفر ١٢٩١ ده جودت‌پاشا شورای دولت اعضالغیله ریاست‌معاونلکنه تعیین ایدلمکله شورای مذکور اعضالغیله ریاست وکالتنده بولنان صفوت پاشا ایکنجی دفعه اوله‌رق معارف عمومیه ناظری اولمشدر.

جودت پاشانك زمان نظارتی

اصول جدیدهٔ تدریسیه‌یه محل تجربه اولمق اوزره نورعثمانیه جامع شریفی درونده کائن کارکیر مکتب ابتدائی نمونه مکتبی اوله‌رق آچیلمش، معارف عمومیه نظامنامه‌سی حکمنجه کشادی لازم‌کلن اعدادیلره معلم یتشدیرملك اوزره دارالمعلمین رشدیه‌ده برده اعدادی شعبه‌سی آچیله‌رق دارالمعلمین؛ صبیان، رشدیه، اعدادی نامله اوچ قسمه تفریق ایدلمشدر.

بالاده تشکیل قیلنه‌جغی بیان اولونان قومیسیونه سلیم‌ثابت افندی دخی اعضا تعیین ایدلمش وکندیسنه یازیلان تذکره شایان مطالعه کورولمش اولدیغندن عیناً نقل اولوندی:

« اوروپاده برنجی وایکنجی درجه‌ده اولان صبیان مکتبلرینك اصول

جودت احمد پاشا

تعليميه‌سنه دائر محللرندن آلنان معلومات اوستنه بوراده بر قوميسيون تشكيليله اصول تدريسيه‌سی حقنده مذاكرات اجراسی قرارلشديرلمش وقوميسيونك رياستی نظارت ثناوری مستشاری عطوفتلو افندی حضرتلرينه [١] حواله اولنديغی مثللو ذات والالرينك دخی اعضالقده بولنملری نزد محيده تنسيب قلنه‌رق بمنه‌تعالی كله‌جك صالی كونی دائرۀ نظارتده اعضانك اجتماعيله قوميسيونك عقدی مقرر بولنمش اولديغندن ».

١٢٩١ سنه‌سی دارالمعلمات ايله اناث رشديه‌لرينه ومخرج اقلام‌ايله درسعادت رشديه‌لرينه‌مخصوص‌اوله‌رق معارف نظارتجه ايلك دفعه نشر اولونان احصائيات « ايستاتستيق » جدولنك عيناً نمونه‌سيدر :

دارالمعلمات واناث رشديه‌لرينك امتحانلرينك خلاصه‌سيدر

اسامیٔ مكاتب	شهادتنامه آله‌جق صنف اول	صنف ثانی	صنف ثالث	صنف رابع	يكون	معلمين ومعلمات وخدمه
دارالمعلمات	١٩	٤	٨	١٥	٤٦	١٠
سلطان احمد	٦	٥	٦	١٣	٣٠	٧
ابراهيم پاشا	٨	٢	٤	٦	٢٠	٤
شهزاده	٢	٦	٤	١٠	٢٢	٧
فاتح	٥	٧	٧	١٤	٣٣	٧
آقسرای	١	٥	١١	١٢	٢٩	٧
آلطای	٧	٣	٥	١٤	٢٩	٤
بشكطاش	٦	٤	٠	٢٣	٣٣	٦
اسكدار	٣	٣	٤	١٨	٢٨	٦
اسكدارده كلفم	٠	٠	١٤	١٠	٢٤	٣
يكون	٥٧	٣٩	٦٣	١٣٥	٢٩٤	٦١

[١] ايكی‌دفعه سراطبالقده بولونان صالح محمد افندی اولوب دفعۀ ثانيه معارف‌عموميه مستشارلغنده‌در .

مخرج اقلام وذکور رشدیه‌لرینك خلاصه‌سیدر

اسامیٔ مکاتب	صنف اول: اعدادیه یه نقل ایدن	صنف اول: شهادتنامه آله‌جق	صنف اول: مکافات	صنف اول: ذکرجمیل	صنف اول: موجود	صنف ثانی: مکافات	صنف ثانی: ذکرجمیل	صنف ثانی: موجود	صنف ثالث: مکافات	صنف ثالث: ذکرجمیل	صنف ثالث: موجود	صنف رابع: مکافات	صنف رابع: ذکرجمیل	صنف رابع: موجود	معلمین وخدمه
مخرج اقلام	٠	١٠	١	٢	١٠	١	٢	٩	٣	٦	٣١	٠	٠	٠	١٤
اعدادیه	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٧٨	٠	٠	٠	١١
دارالمعارف	٤	٢٠	٢	٤	٢٢	٧	١٦	٧٤	٨	١٧	٨٦	٧	١٥	٧٤	٣١
محمودیه	٤	١	١	٠	١	١	١	٥	٤	٨	٣٩	٤	٦	٣٦	٨
بایزید	٤	٣	١	١	٦	٢	٤	٢٣	٣	٦	٢٨	٤	٩	٤٣	٩
قپودان پاشا	٩	٣	١	١	٣	٢	٣	١٤	٢	٣	١٦	٥	١٠	٤٦	٨
شهزاده	٧	٤	١	١	٥	٢	٣	١٥	٣	٦	٣٢	٢	٤	١٩	٩
زیرك	٢	٠	٠	٠	٠	٢	٣	١١	٣	٦	٣١	٥	١٠	٥٠	٨
فاتح	٨	٥	١	١	٨	٤	٠	٦٥	٦	١٣	٦٢	٦	١٣	٦٦	١٤
داود پاشا	٧	٠	٠	٠	٧	١	١	٧	٤	٨	٣٨	٧	١٥	٧٥	٨
اوطه باشی	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٢	٣	١٣	٣	٦	٣٠	٤
ایوب	٥	١	٠	١	١	١	٢	١٣	١	٢	١٠	٣	٦	٣٠	٧
سودلیجه	٠	٦	١	٠	٧	١	١	٦	٢	٤	١٤	٢	٤	١٨	٨
غلطه	٢	٠	٠	١	٠	٢	٤	٢٢	٤	٨	٣٩	٦	١٢	٥٩	٦
فیضیه	٢	٥	١	٠	٦	١	٢	١٠	٥	١٠	٥١	٥	٩	٤٣	١٠
بشکطاش	١١	٠	٠	٠	٠	٢	٤	١٩	٤	٩	٤٤	٦	١٢	٦٢	١٣
میرکون	٠	٠	٠	١	٠	٢	٣	١٣	٣	٤	٢٤	٣	٥	٢٤	٥
بکلربکی	٠	٣	١	٠	٥	١	١	٦	٢	٥	٢٤	٣	٥	٢٤	٧
اسکدار	٩	٠	٠	٠	٠	٢	٣	١٦	٥	١٠	٥١	٦	١٢	٥٥	٨
آتلمه طاشی	٤	٠	٠	٠	٠	١	٢	١١	٣	٦	٣٢	٤	٩	٤٠	٨
یکون	٧٨	٦١	١١	١٣	٨١	٣٥	٥٥	٣٣٩	٦٧	١٣٤	٦٤٣	٨١	١٦٢	٧٩٤	١٩١

٨ ذی‌الحجه ١٢٩١ ده صفوت پاشا خارجیه ناظری اولمغله خارجیه ناظری بولونان عارفی احمد پاشا معارف نظارتنه نقلاً تعیین اولونمشدر .

صفوت پاشانك زمان نظارتی

اوروپاده برنجی وایکنجی درجه‌ده اولان صبیان مکتبلرینك اصول تدریسیه‌سی حقنده استحصال ایدیلن معلومات اوزرینه معارف عمومیه نظارتنده ممالك عثمانیه مکاتب صبیانیه‌سنك اصول تدریسیه‌سنی اصلاح ایچون برقومیسیون تشکیل ایدلمشدر .

١٢٩٢ سنه‌سی وقایعندن اوله‌رق مکاتب خصوصیه حقنده ولایات شاهانه‌یه یازیلان تحریرات سامیهٔ صدارتپناهی اهمیتنه بناءً عیناً نقل اولوندی :

« جماعات مختلفه طرفلرندن و خارجدن کشاد اولنه‌جق مکاتب خصوصیه ایچون معارف عمومیه نظامنامه‌سی احکامنه توفیقاً استحصال رخصت اولنمسی مجبوریتنك تعمیم وتقویه‌سی وشمدی‌یه قدر بلا مأذونیت تشکل ایدن مکتبلر اداره‌لرینك اذن رسمی تحصیل ایتملری واطفاله وکوستریله‌جك درسلره حکومتك دائما اطلاع تامی اولمسی ضمننده تدابیر لازمه اجراسی معارف نظارت جلیله‌سندن اخطار اولنمش وشو تبلیغات مأمورین کرامك انظار دقت مخصوصه‌سنی جلب ایده‌جك مسائل معتنا بهادن بولنمش اولدیغندن بعض توضیحاته ابتدار اولنور . بر مملکت خلقنك معرفتسز یشایه‌مامسی امور طبیعیه‌دن اولمغله ممالك محروسه‌ده وسیلهٔ مستقلهٔ تربیهٔ عمومیه اولان تکثر مکاتب امر مفروضنه قطعا ممانعت اولنمق استنلمیوب بالعکس بویولده هرنوع معاونات فعلیه ومؤثره ومساعدات مخصوصه وفوق‌العاده ارائه‌سندن خالی قالنمامشدر وبوندن بویله‌ده بومسلکده دوام واقدام اولنمق ملتزمدر . فقط علم ومعرفت ترقیات مملکت ایچون نه درجه نافع ولازم ایسه دولت وهیئتك حقوق ومنافع مشروعه‌سی خلافنده اجرای تدریسات وتبعهٔ صادقه‌نك اذهان اطفالنه القاء سوء نیات مقاصد بدخواهانه‌سیله تأسس ایلیان مکتبلرك وجودی دخی اول مرتبه وبلکه آندن زیاده مضرتی مؤدی

اولور . زیرا صبیانك مبادئ تعلم و تربیه‌سی نه‌یولده جریان ایدر ایسه سن تمیزه وصولدن صکره نتایج افکار وافعالی دخی اول اساس وقاعده‌یه تابع اولمق قواعد کلیه‌دن وبوحال بعضاً بین‌التبعه حدوث ایدن شقاق وعدم وفاق ایله امثالی مفاسدی تحری اسبابنه مراجعت اولندیغی حالده اصل مصدر ویا محرك فساد اولنلر برطاقم بدخواهان وغرضکارانك تأسیس ایتدکلری مکتب وجمعیتلردن یتشان آدملر اولدیغی تبین ایلمکله دخی مجرباتدندر . بنابرین اولا اونوع صورت خصوصیه‌ده یاپلمق استیلان مکاتب ایچون مأذونیت نظامیه استحصالی تحت مجبوریتده طوتمق وثانیاً امر تدریس واداره‌نك ماوضع لهی خلافنده یعنی مقصد اصلی اولان انتشار معارف عمومیه ومشروعه‌دن غیری بر یولده عدم جریانه دقت ایتمك وعکس حالات وقوعنده نظاماً معین اولان احکامه‌کوره تدابیر مانعه اتخاذ ایلك مأمورینك اهم وظائفی اولوب بوبابده دائرهٔ معارف عمومیه‌یه عائد اولان وظیفهٔ نظارت وتقیداتك ایفاسی ایسه اول باول تأسیسات علمیه‌نك انواع ومواقعنه ومقاصد تشکیله وصورت تدریسیه‌سنه معلومات حصولنه متوقف بولندیغندن بو شیلره دائر دائما نظارت مشارالیهایه تحقیقات کافیه کوندرلمسی دخی لازمه‌دندر وشوراسی دخی اخطار اولنورکه مکاتب مبحوث عنها مؤسسلرینك رخصت نظامیه اخذینه مجبور طوتلمسنده مأمورین ملکیه طرفلرندن اختیار اولنان عدم مبالات بالاخره مساعدات رسمیه وعلنیه شکلنی آلمقده ومکاتب مرقومه‌نك منع وتعطیلی صورتنه تشبث اولنسه بیله مساعئ واقعه مشکلاتدن وارسته قالەمامقده اولدیغندن بعدما اومثللو مسامحاته بادی وحادث اوله‌جق مشکلاته سبب معنوی اولان مأمورلرك مسئول طوتلمسی مقرر اولدیغنه وولایات داخلنده صورت مخصوصه‌ده برمکتب تشکیلی مراد اولندقده صاحب ومؤسسنك استحصال رخصت امرنده مرتبهٔ وظائفی ومحل مراجعتی ایله شرائط سائره معارف نظامنامهٔ عمومیسنك مواد معلومه‌سنده صراحةً محرر بولندیغنه بناءً علی‌الدوام نظام مذکوره توفیق معاملات اولنمسی والیوم موجود اولوب مأذونیت رسمیه‌یی حائز اولمیان مکاتب اداره‌لرینك اخذ رخصت ایتملریچون دخی تدابیر

قتضيه ومناسبه استعمالی هرطرفه اشعار وتوصيه قلنمغين اوراجه دخی ايجاباتنك
فاسيله برابر وصايای مبسوطه‌نك دائما پيش نظراعتناده طوتلمسنی اخطاراً وتنبيهاً
ثقهٔ مخصوصه ترقيم قلندی » .

كتاب طبعی حقنده مقدما نشر اولونان نظامنامه‌يه [١] ذيلاً ٢٠ صفر ٢٩٢
تاريخنده اعلان ايديلن مواد نظاميه صورتيدر :

برنجی ماده مؤلفی وياخود صاحب امتيازی ويا بونلرك ورثه‌سی برحيات
ولميان بيوك كتابلری طبع ايتديرمك استيانلره درت سنه مدتله امتياز
ويريله‌جكدر .

ايكنجی ماده مظهر امتياز اولمق اوزره كير عد اوله‌جق كتابلر برجلد
ولسون وكرك متعدد جزؤ وجلدلره منقسم بولنسون اجزاء مجموعه‌سنك بهر
صحيفه‌سی اوتوز يدی سطردن آشاغی اولمامق اوزره نهايت سكز يوز صحيفه‌يی
حاوی اوله‌جق وبرترتيبدن نقصان كتاب طبعی ايچون امتياز ويرلميه‌جكدر .

اوچنجی ماده خريطه واطلسلری وسائر تصاوير مصنعه‌يی شامل كتابلری
طبع ايچون امتياز استدعا ايدنلرك باصه‌جقلری كتابلرك صحيفه‌لری يكرمی برسطردن
وتصويرلری دخی اللی لوحه‌دن آشاغی اولمامق اوزره هيئت مجموعه‌سی نهايت ايكی
يوز صحيفه‌يی حاوی اوله‌جقدر .

دردنجی ماده بو مثللو كتابلرك طبعی ايچون نائل امتياز اولنلرك طلب
اختيارينه كوره طبع ايده‌جكلری كتابك متعدد جزؤ وجلدلره تقسيمی مجاز
اوله‌جقدر .

بشنجی ماده صاحب امتيازك سببيت وقصوريله امتيازی ويريلان كتابك
نهايت بر بچق سنه ظرفنده طبعی اكمال اولنمديغی حالده امتيازی فسخ ايديله‌جك
مؤخراً ديكر طالبی ظهور ايدر ايسه يكيدن امتياز ويريله‌جك وتأخر طبعه مطبعه
صاحبی طرفندن سببيت ويرلمش ايسه صاحب امتيازك مطبعه صاحبندن ضرر وزيان
ادعاسنه صلاحيتی اوله‌جقدر .

[١] مذكور نظامنامه عتيق دستورك ايكنجی جلدينك ٢٢٩ نجی صحيفه‌سنده مندرجدر .

آلتنجی ماده   اشبو ذیل حکمنجه کتاب طبعی امتیازینی حائز اولنلر مدت امتیازیه‌لری ظرفنده وفات ایلدکلری حالده بوبابده اولان کافهٔ حقوقلری ورثه‌لرینه انتقال ایلیه‌جکدر .

کتاب طبعی حقنده مذیل نظامنامه احکامنجه ویریلن رخصتنامه‌نك نمونه‌سیدر :

نظارت جلیلهٔ معارف
عمومیه
نومرو
١٩٨

کتاب طبعی ایچون رخصت تذکره‌سیدر

بردفعه‌یه مخصوص اولمق اوزره
رخصتنامه‌در

تألیف ایلدیکی الفبای عثمانی ومختصر تاریخ عثمانی ومختصر صرف عثمانی ومختصر حساب ومختصر جغرافیا رساله‌لریله رهنمای معلمین نام رساله‌دن بشر بیك نسخه‌سنك طبع ونشرینه رخصت اعطاسی سلیم ثابت افندی طرفندن استدعا اولنمش ورسائل مذکوره‌نك مندرجاتی محذوردن سالم اولدیغی عندالمطالعه آکلاشلمش اولمغله کار وضرری طرفنه عائد اولمق ومطبوعندن اوچ نسخه‌سنی معارفه ویرمك واستدیکی مطبعه‌ده باصدیرمق شرطیله ومجلس معارفك رأی وقراریله رسائل مذکوره‌نك طبع ونشری ایچون اشبو رخصت تذکره‌سی بالترقیم مومی‌الیهه اعطا قلندی .   غرهٔ محرم ٩٢ و ٢٧ کانون ثانی ٩٠

نظارت معارف
عمومیه

درسعادت وبلاد ثلثه‌ده بولنان مکاتب صبیانیه‌نك اداره‌سی ایچون اهالیجه انتخاب اولنه‌جق اعضادن مرکب اولمق اوزره تشکیل اولنه‌جق مجالس تدریسیه و شعبه‌لرینك صورت تشکیلیله وظیفه‌لری حقنده ٢٢ ربیع‌الاول ٢٩٢ ده اعلان اولونان تعلیماتدر :

برنجی ماده   درسعادت وبلاد ثلثه‌ده بولنوب الیوم مرکز مکتبلرینه

مربوط اولان مكاتب صبيانيه معارف نظارت جليله‌سنك تحت نظارتنده بولنمق اوزره دوائر متعدده‌يه ودوائر دخى متعدد شعبه‌لره تقسيم اولنه‌رق هر دائره ايچون بر مجلس تدريس وشعبه‌لر ايچون دخى مجلس تدريسك تحت نظارتنده بولنمق اوزره برر مجلس تدريس شعبه‌سى تشكيل اولنه‌جقدر .

ايكنجى ماده مجالس تدريسيه برى رئيس وقصورى اعضا اولمق اوزره يدى وشعبه‌لرى دخى برى محاسب وديكرى صندوق امينى اولمق اوزره اوچ نفردن عبارت اوله‌جقدر .

مجالس تدريسيه وشعبه‌لرينك صورت تشكيلى

اوچنجى ماده هر دائره‌نك حاوى اولديغى محلات امام ومختار اولرى ايله اهالئ محلات معتبرانندن مناسب ذوات دائره‌نك مركزينه تجمع ايدوب مجلس تدريس وآكا مربوط شعبه‌لر ايچون حد معينك ايكى مثلنه مساوى اولمق اوزره كندو محله‌لرنده كرك صفت رسميه‌يى حائز اولسون وكرك اولمسون مساواةً اك حيثيتلو حميتكاران اهاليدن اعضالغه مناسب كوره‌جكلرى ذواتى بالانتخاب اسم وشهرتلرينى مبين برقطعه دفترينى تنظيم ايله معارف نظارت جليله‌سنه تقديم ايده‌جكلردر .

دردنجى ماده اشبو دفترلرده محرر ذواتدن مجلس تدريس وآكا مربوط شعبه‌لرك رئيس واعضاسى نظارتجه تفريق وتعيين اولندقدن صكره مجلس تدريس رئيس واعضاسنك صورت تعيينلرى جانب نظارتدن كندولرينه تبليغ اولنه‌جق وشعبه هيئتنك صورت تعيينلرى دخى مجلس تدريس معرفتيله شعبه هيئت منتخبه‌سنه بيلديريله‌جكدر .

بشنجى ماده مجلس تدريس وشعبه‌لرك اعضاسى غير موظف اولوب نهايت ايكى سنه ايفاى خدمت ايتدكدن صكره تبديل اولنه‌رق اوچنجى ودردنجى ماده‌لر احكامنجه يرلرينه سائرلرى انتخاب وتعيين قلنه‌جق ومدت مذكوره ظرفنده اعضالق منحل اولورايسه يرينه ديكرينك انتخاب وتعيننده دخى مادتين

مذكورتين احكامنه توفيق معامله اولنه‌جقدر. مجلس تدريس وشعبه‌لر اعضالغنده بولنمش اولانلرك تكرار انتخابی جائزدر .

آلتنجی ماده لااقل قرق خانه‌یی شامل اولان هر محله‌ده بر مجلس تدريس شعبه‌سی بولنه‌جق وخانه‌سی بوندن آشاغی اولوبده مكتبلرينی اداره‌يه مقتدر اوله‌ميان محلات مجلس تدريس معرفتيله جوارده اولان محله‌لره الحاق اولنه‌جقدر. هر محله‌نك ائمه ومختارانی مجلس تدريسك رأی وتنسيبيله شعبه‌نك اعضالغنده بولنه‌جقدر .

مجالس تدريسيه‌نك وظائفی

يدنجی ماده مجلس تدريس اعضاسی لااقل آيده ايكی دفعه تجمع ايدوب دائره‌لری داخلنده بولنان مكتبلرك امور وخصوصاتنه باقه‌جق ومعارف نظارت جليله‌سنه مراجعتی لازم كله‌جك موادی با تقرير نظارت مشارالیهايه عرض وبيان ايده‌جكلردر واشبو تقرير مجلس تدريسه مخصوص مهرلر ايله ممهور بولنه‌جقدر .

سكزنجی ماده مجلس تدريس تحت نظارتلرنده بولنان شعبه‌لر طرفلرندن ويريله‌جك دفترلر موجبنجه شعبه صندوقلرينه عائد بولنان واردات دائمه ايله شعبه‌لرك اداره ايتديكی مكاتب صبيانيه مصارفنی ثبت دفتر ايدرك شعبه‌لرك معاملات ماليه‌لرينه نظارت ودقت ايده‌جكدر .

طقوزنجی ماده اليوم صبيان مكتبی خواجه‌لكنده بولنوب يدنده اهليتنامه‌سی بولنميان معلملرك امتحانلری اجرا اولنوب اهليتی تبين ايدنلره اهليتنامه ويرلمك واولميانلره دارالمعلمين صبيانه دوام ايله اكمال نقصان ايتديرلمك اوزره بومثللو معلملرك برقطعه دفتری تنظيم ايديله‌رك نظارت مشارالیهايه تقديم اولنه‌جقدر .

اونجی ماده هر مجلس تدريس شعبه‌لر طرفندن آله‌جقلری معلوماته كوره دائره‌لری داخلنده بولنان مكاتب صبيانيه‌نك دفترينی تنظيم ايدوب اشبو دفترده مكتبلرك وظائف وواردات وقفيه‌لرينی ومعلملرك صاحب جهت اولوب

اولمدقلرنی ومسدود ومحترق ومنهدم اولان مكتبلرك عددینی كوستره جك وبونلرك برخلاصه سنی دخی معارف نظارتنه تقدیم ایلیه جكدر .

اون برنجی ماده   شعبه لر معرفتیله انتخاب اولنه جق مكاتب صبیانیه خواجه لرینك تصدیق مأموریتلریله بونلرك تاریخ استخدام ومقدار معاشلری قید اولنمق اوزره مجالس تدریسیه ده برر دفتر بولنه جقدر .

اون ایكنجی ماده   مجلس تدریس دائره لری داخلنده بولنان شعبه لرك یولیله وظیفه لرینی ایفا ایدوب ایتمدكلرینی بالذات وبالواسطه تفتیش وتحقیق ایده جكلردر .

اون اوچنجی ماده   مجلس تدریس اعضاسی دائره لری داخلنده بولنان مكتبلرك نظافت وانتظامنه ومغایر صحت اولان حالاتنه اعتنا ودقت ایتمك ومعلملرك یولیله وظیفه لرینی ایفا ایدوب ایتمدكلرینی رأی العین كورمك اوزره آیده برایكی دفعه بالمناوبه مكتبلری طولاشه جقلردر .

اون دردنجی ماده   معارف نظارت جلیله سی جانبندن مأمور اولان مفتش افندیلر كماكان مكاتب مذكوره یه كیدوب تحقیق احوال ایده جكلری كبی تعلیمات موجوده واصول متخذه یه منافی برحال وحركت كوردكلرنده كیفیتی اول امرده معلم افندیلره تنبیه وبو تنبیهك فائده سی كورلمدیكی حالده مجلس تدریس ایله بالاستشاره اجرای ایجابنه تشبث ایده جكلردر .

اون بشنجی ماده   مكاتب صبیانیه نك امتحانلرنده مجلس تدریسدن بعض ذواتله برابر مفتش افندیلر دخی حاضر بولنه جق و شاكردانه ویریله جك خروج شهادتنامه لری مجلس تدریس هیئتی طرفندن تمهیر قلنه جقدر .

اون آلتنجی ماده   سنهٔ تدریسیه ختامنده مكاتب صبیانیه دن باشهادتنامه چیقان طلبه ایله الان موجود بولنان شاكردانك عددینی مبین برقطعه دفتر ایله برابر دائره نك اجراآت سنویه سنی واو بابده اولان مطالعاتنی مجالس تدریسیه باتقریر معارف نظارت جلیله سنه بیلدیره جكلردر .

اون یدنجی ماده   شعبه لر طرفندن تبلیغ اولنوب مجلس تدریسجه حل

وتسويه‌سنده مشكلات كوريلان هربر خصوصده معارف نظارت جليله‌سنه مراجعت اولنه‌جقدر .

مجالس تدريسيه شعبه‌لرينك وظائفى

اون سكزنجى ماده مجالس تدريسيه شعبه‌لرى اول امرده كندو محله‌سى داخلنده بولنان آچيق ومسدود ومحترق ومنهدم مكتبلرك دفترينى تنظيم ايدوب اوزرينه وظائف وواردات وقفيه‌لرينى ومعلملرينك صاحب جهت اولوب اولمدقلرينى شرح ويره‌رك مجالس تدريسيه‌يه اعطا ايده‌جكلردر .

اون طقوزنجى ماده شعبه‌لر كندو محله‌لرنده‌ذكور واناثه مخصوص لزومى قدر مكتبلر ترتيب وتأسيس ايده‌جكلردر .

يكرمنجى ماده مكاتب صبيانيه خواجه‌لرينك يدنده معارف نظارت جليله‌سندن مصدق اهليتنامه بولنمسى نظامى اقتضاسندن اولمغله بعدما شعبه‌لر معرفتيله انتخاب اولنه‌جق معلملر نظامنه توفيقاً مجالس تدريسيه طرفندن مأموريتلرى تصديق ايديله‌جكدر .

يكرمى برنجى ماده محله‌لره عائد اولوب وجه‌معينى اولميان عوارض آقچه‌سى ومجالس تدريسيه شعبه‌لرينك ادارەسنده بولنان مكاتب صبيانيه‌نك وظائف وواردات وقفيه‌سى ومكتبلره دوام ايدن اطفالك ولیلرى طرفندن ويريله‌جك اجرت واسنان تحصيلده بولنوب بلا عذر مكتبه كوندرلميان اطفالك وليلرندن معارف نظامنامه‌سى حكمنجه استيفا اولنه‌جق جزاى نقدى شعبه‌لرك واردات دائمه‌سى اوله‌رق شعبه اعضاسندن بولنان صندوق امينك تحت ادارەسنده اولمق اوزره شعبه صندوغنه وضع وادخار اولنه‌جقدر .

يكرمى ايكنجى ماده هرمكتبك واردات وقفيه‌سى اوقاف همايون نظارت جليله‌سى جانبندن مجالس تدريسيه واوراردن دخى عائد اولديغى شعبه‌لره ويرلمك اوزره معارف نظارت جليله‌سنه كوندريله‌جكى كبى اجرت تحصيليه دخى اطفالك وليلرى طرفندن كتوريله‌رك شعبه صندوغنه تسليم اولنه‌جق وفضله‌ٔ صرفيات

اولەرق صندقدە قالەجق مبالغ ایلە عوارض آقچەسی شعبە هیئتنك انضمام رأییلە تحت امنیتدە ارباح وتنمیە قلنەجقدر .

یکرمی اوچنجی مادە صبیان مکتبلرینە تعیین اولنەجق معلملرە شاکردانك کثرتنە کورە شعبەنك رأی وتنسیبیلە اوچ یوز غروشدن بش یوز غروشە قدر معاش ویریلەجکدر .

یکرمی دردنجی مادە شاکردانی اوتوزنفری تجاوز ایدن مکتبە بر خلیفە تعیین اولنەجنی کبی عدد شاکردان یتمشە بالغ اولدقدە ایکی خلیفە استخدام اولنەجق واشبو خلیفەلرە یوز اللیشر غروشدن ایکیشر یوز غروشە قدرمعاش ویریلەجکدر وشاکردانی اوتوزدن دون اولان مکتبە اهالینك اختیاری اوزرینە خلیفە تعیینی مجاز اولەجقدر وهرمکتبە سنوی آلتی یوز غروشدن بیك غروشە قدر مصارف متفرقە تخصیص قلنەجقدر .

یکرمی بشنجی مادە محلەلر داخلندە نظاماً اسنان تحصیلدە بولنان چوجقلرك وبو چوجقلردن افقر اولانلر ایلە مکتبە اجرت ویرمکە مقتدر بولنانلرك اسامیسنی مبین شعبەلر بهر سنە بردفتر تنظیم ایدوب هرکسك درجۀ اقتدارینەکورە شهری مناسب مقدار اجرت تحصیلیە تعیین وتخصیص ایدەجکدر .

یکرمی آلتنجی مادە معلم وخدمە معاشلرینك تداخلدە براغلماسی ومکتبك کافۀ مصارفنی وقت وزمانیلە تسویە ایدەبیلمسی ضمننده هر آی ایچون لازم کلان آقچەنك شعبە صندوقندەموجود بولنمسی برنجی درجەدەدقت اولنەجق شی اولدیغندن کرك اجرت تحصیلیەنك هر آی پشیناً آلنمسنەوکرك اعانةً اهالیدن آلنەجق آقچەنك بلا عوق وتأخیر وقت وزمانیلە استحصالنە اقدام اولنوب او مقولە تحصیل اولنەجق آقچەیە مقابل قوچانلو مقبوض سندی اعطاسیلە دفتر مخصوصنە قید ایدیلەجکدر . مکتبلرك تأمین وتوسیع ادارەسی ایچون شعبەلر جانبندن تشویقات مؤثرە ایلە حمیتمندان اهالینك اعانەسنە مراجعت اولنەرق اوصورتلە آلنەجق مبالغ دخی شعبەنك وارداتی صرەسنە قید وتحریر اولنەجقدر .

یکرمی یدنجی مادە مکتبك یالکز مصارف سنویەسنی تسویە ایلە اکتفا

اولنميوب فقير ومداوم چوجقلره البسه ياپلق وامتحان زمانلرنده شايان مكافات اولان چوجقلر تسرير ايدلمك ومكتبك تعمير وترميم وتوسيعنه قارشولق طوتلق ومدت مديده استخدام اولنوبده تقاعدلكه كسب استحقاق ايتمش اولان معلملره اعانه ايدلمك اوزره شعبه صندوقنده برمقدار احتياط آقچه‌سى بولنديرمغه شعبه‌لر هيئتى طرفلرندن همت اولنه‌جقدر .

يكرمى سكزنجى ماده بلا عذر قوى اسنان تحصيلده بولنان چوجغنى نعمت معارفدن محروم براقان كسان حقنده معاملهٔ نظاميه‌نك حكومت معرفتيله اجراسى ضمننده بو مقوله‌لرك برقطعه دفترى تنظيم اولنه‌جق وبو دفترده فقر حالى بولنانلر ايله اصحاب اقتداردن اولانلر آيرو آيرو كوستريله‌رك معارف نظارت جليله‌سنه تقديم اولنمق اوزره مجلس تدريسه اعطا قلنه‌جقدر .

يكرمى طقوزنجى ماده برنده مكتبك معاملات يوميه‌سى وديكرنده مكتبك واردات ومصارفات سنويه‌سى درج اولنمق اوزره ايكى دفتر طوتمغه وبهر سنهٔ تدريسيه ختامنده مكتبك بر سنه ظرفنده وقوعبولان مأخوذات ومدفوعاتى مبين برقطعه خلاصه جدولى تنظيم ايله بالمعاينه تصديق اولنمق اوزره مجلس تدريسه اعطا ايلمكه شعبه‌لر واشبو دفترلرى تنظيم ايتديروب آلمغه مجالس تدريسيه مجبور اوله‌جقلردر .

اوتوزنجى ماده هر شعبه صبيان مكتبلرينك واردات وقفيه‌لرينى وقت وزمانيله طوپلامق وافقر اولنلر مستثنا طوتيله‌رق كرك چوجقلرك پدر ووليلرندن وكرك تشويقات وترغيبات لازمه اجراسيله محله داخلنده ساكن ارباب ثروت وحميتدن معاش وآقچه تحصيل ايتمك ومعلملر ايله خدمه‌لرى توظيف ومكتبلرك مصارفات سائره‌سنى تسويه والحاصل مكاتب مذكوره‌نك ادارهٔ ماليه‌سنك محور مطلوبده جريانيله نظافت وانتظاملرينه دقت ايتمك وظائفيله مكلفدر .

اوتوز برنجى ماده شعبه‌يه عائد وارداتى شعبه هيئتى امور ذاتيه‌لرى ايچون صرف واستعمالدن قطعياً ممنوع اولدقلرندن خلافنده حركت ايدنلر حقنده امنيتى سؤ استعمال ايدنلر ايچون موضوع اولان معاملهٔ جزائيه ايله

عارفی احمد پاشا

مجازات اولنمق اوزره شعبه‌نك مربوط اولدیغی مجلس تدریس جانبندن معارف نظارت جلیله‌سنه اخبار کیفیت اولنه‌جقدر .

اوتوز ایکنجی ماده   تعلیم اطفاله مقتدر اولمیان واصول تعلیمیه‌یی وشعبه طرفندن وقوعبولان تبلیغاتی یولنده اجرا ایتمیان ودوامده قصورایدن معلملر شعبه جانبندل همان عزل واخراج ایله یرلرینه شعبه‌جه انتخاب اولنان معلملرك تعیینی خصوصی مربوط اولدیغی مجلس تدریسه بیلدیریله‌جکدر .

اوتوز اوچنجی ماده   شعبه‌لر تحت اداره‌لرنده بولنان مکاتب صبیانیه‌ده اصول تدریسیه‌یی اصلاح وتوسیع ایده‌بیله‌جکدر .

اوتوز دردنجی ماده   مکتبك اداره‌سنه قارشولق اتخاذ اولنان مبالغك وقت وزمانیله تحصیلنده ومعلم وخدمه‌لرك نصب وعزلنده والحاصل مکتبه عائد هرنوع خصوصاتده شعبه‌لر مشکلاته تصادف ایلدیکی حالده مجالس تدریسیه‌یه مراجعت ایلیه‌جکلردر .   ٢٢ محرم ٩٢

٨ جمادی‌الاولی ٢٩٢ تاریخنده عارفی پاشانك دیوان احکام عدلیه نظارتنه نقلاً تعیینی اوزرینه یانیه والیسی بولونان جودت پاشا ایکنجی دفعه معارف عمومیه نظارتنه تعیین اولونمشدر .

عارفی احمد پاشانك زمان نظارتی

جماعات مختلفه ایله خارجدن کشاد اولونه‌جق مکاتب خصوصیه ایچون استحصال رخصت ایدلمسی مجبوریتنك تعمیم وتقویه‌سی و بلا مأذونیت تشکل ایدن مکاتب اداره‌لرینك اذن رسمی آلملری حقنده معارف عمومیه نظارتی طرفندن وقوع بولان تشبث اوزرینه مقام صدارتدن ولایاته تحریرات سامیه یازلمش ، کتاب طبعی حقنده‌کی نظامنامه‌یی تذییلاً آلتی ماده‌لك بر نظامنامه ایله درسعادت وبلاد ثلاثه ده بولونان مکاتب صبیانیه‌نك اداره‌سی ایچون تشکیل اولونه‌جق مجالس تدریسیه وشعبه‌لرینك صورت تشکیلیله وظیفه‌لری حقنده ٣٤ ماده‌لك بر تعلیماتنامه نشر اولونمشدر .

١٢ جمادی الاولی ١٢٩٢ تاریخیله تعمیماً ولایاته کوندریلن امرنامهٔ سامیدرکه اسباب معقوله‌دن ناشی مطبوعاتك بر قاعدهٔ سالمه ایله طبع وانتشارینی تأمین مقصدیله قبول واتخاذ اولونان وبالاخره ـ دور سابقده ـ درلو درلو سوء استعمالاته اوغراتیلان تفتیش مطبوعات ـ سانسور ـ اصولنك دولت عثمانیه‌جه تطبیقنه بو تاریخدن اعتباراً بدأ ایدلمشدر .

« ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده کتب ورسائل مضره‌نك طبع اولنه‌مامسیله برابر اونوع مطبوعات خارجدن کتوریله‌رك نشر واعلان ایدیله‌مامسیچون بعض تدابیر اجراسنه لزوم کورنمسیله کیفیت مقدما معارف نظارت جلیله‌سنه لدی التبلیغ آلنان جوابده درسعادت مطبعه‌لرنده طبع اولنه‌جق کتب ورسائلك اول امرده اصللری کوریلوب مندرجاتی محذوردن سالم اولدیغی آکلاشیلور ایسه طبعی ایچون موقت رخصت پوصله‌سی ویریله‌رك بعدالطبع ایکی نسخه‌سنك زیری مؤلف ویاخود طابعی طرفدن مهرلنوب بونك هیئت اصلیه‌سی اوزره یعنی مؤخراً برشی علاوه ایدلمکسزین طبع اولندیغی تحقق ایتدکدن صکره اشبو ایکی نسخه‌نك بردانه‌سی بالتوقیف دیکرینك ذیلی مجلس معارف مهریله مهرلنه‌رك نشری ایچون آیروجه تنظیم اولنه‌جق رخصتنامه‌سیله صاحبنه اعاده واعطاسی وبو کتابلرك ظهرینه قنغی دین ومذهبه ویا فنونه متعلق ایدوکی و قنغی سنه وقنغی مطبعه‌ده ومعارف نظارتنك رخصتیله طبع اولندیغی عباره‌لریله مؤلف ومترجم وطابعلرینك اسملرینك تحریر وترقیم اولنمسنك تحت مجبوریتده طوتلمسی ویالکز ممالك اجنبیه وولایات شاهانه‌دن کلانلر رسومات اداره‌لرنده بالتوقیف بونلرك ایچنده عربی وفارسی وترکی اولنلر مجلس معارف طرفدن والسنهٔ سائره‌ده بولنانلر مطبوعات اداره‌سیله جانب ..رکدن معاینه ایله مندرجاتنده محذور کورلمز ایسه بونلره « مأذوندر » عباره‌لی برمهر مخصوص طبع ایتدیرلمسی و پولتیقه‌یه متعلق کتب ورسائلك مطبوعات اداره‌سندن ودائرهٔ معارفدن باقیله‌جقلرك طرف نظارتدن مهرلنمسی ومهر مذکوره تقلید ویا معارف نظارتنه ارائه ایله رخصت آلمقسزین رخصت آلنمشدر عباره‌سی درج اولنور ایسه اومثللو ساخته مهر وعباره‌یی حاوی

کتابلر کاملاً ضبط ومصادره ایدلدکدن بشقه متجاسرلری حقنده قانوناً ترتیب جزا ونشری مضر بولنان شیلر دخی کذلك بالمصادره مؤلف وطابعلرینك مظهر مجازات ایدلمسی ورخصت رسمیه تحتنه آلنمیان کتابلرك تفرقه یولنده غزته‌لره یازلمسنك منع اولنمسی وفقرات محرره‌نك دردست تنظیم بولنان مطبعه وکتاب نظامنامه لایحه‌سنه دخی درجی اشعار اولنمقدن ناشی کیفیت مجلس مخصوص وکلاده وشورای دولتده لدی المطالعه اشبو کتب ورسائلك تفتیش ومعاینه‌سندن مقصد اصلی کتب ورسائل مضره‌نك منع انتشاری قضیه‌سی اولوب ادبیاته وفنونه متعلق اولانلرده دخی مواد وعبارات مضره بولنه‌بیله‌جکی کبی پولتیقه‌یه متعلق نشر اولنان کتابلرك دخی نظر تدقیقدن کچورلمسی الزم بولندیغنه وکتب ورسائل مذکوره‌یه باصیله‌جق مأذونیت مهرینك خدمت طبعیه‌سی طشره‌لرجه کمرك مأمورلرینه ایفا ایتدیرلدیکی ودرسعادت ایچون جانب خزینه‌دن بیك غروش معاش تخصیصیله برقاچ مأمور تعیین قلندیغی حالده کتب ووسائلك معاینه‌سیله مهرلنمسی اصولنك اجراسی حیز امکانده کورندیکنه مبنی کتب ورسائل مذکوره‌نك بالاده بیان اولنان اصول دائره‌سنده تفتیش ومعاینه‌سی وبرموجب اشعار تفتیش ومعاینه‌دن صکره باصیله‌جق مهرك طشره کمرکلرنده خدمهٔ موجوده ودرسعادتده تعیین اولنه‌جق مأمورین مخصوصه معرفتیله طبع ایتدیرلمسی وبرده کمرکلره ورود ایدن کتب ورسائل محللری ترجمانلری طرفلرندن بالمعاینه آنلرك افادات شفاهیه‌لری اوزرینه معاملهٔ مقتضیه اجرا قلنمقده ایسه‌ده ترجمانلر ابتدا کتب مضره‌دن اولدیغنی سویلدکلری شیلری صاحبنك ادعا واصرارینه مبنی مؤخراً تحویل لسان ایله غیر مضر عد ایتدکلرندن بوبابده مأمورلرجه تأمینات بخش اولمق اوزره حکومت ترجمانلری معرفتیله تفتیش ومعاینه اولنان کتابلر مؤلفلرینك اسملریله نه‌دن باحث اولدیغی ونه تاریخده ونره‌ده باصلدیغی وقاچ جلددن عبارت بولندیغی وصاحب وناقللری کیملر ایدوکنی کوستره‌رك ممالك محروسه‌یه ادخالی جائز اولوب اولمدیغی مبین ترجمان افندیلر طرفلرندن رسومات مدیر ویا مأمورلرینه برر قطعه علم وخبر ویرلمسنك اصول اتخاذی لزومی بوبابده رسومات امانت جلیله‌سندن مبعوث تذکره‌ده کوسترلمش

وكتب ورسائل مضره نك ممالكه ادخالندن ترتب ايده جك مسئوليت مأمورين حكومته عائد وبناءً عليه بونلرك حين ورودنده كما ينبغى تفتيش ومعاينه ايتديرلمسى متحتم بولنمش اولمغله كافهٔ مسئوليتى مأمورين محليه يه راجع اولمق اوزره كتب ورسائل موجوده نك ترجمان بولنان محللرده حكومت ترجمانلرى وترجمان بولنميان يرلرده مأمورين محليه دن لسان آشنا اولنلر ومأمورندن دخى لسان آشنا وكله جك كتابلرى آكلامغه مقتدر كيمسه بولنمديغى حالده ايجاب ايدن مصارف جزئيه لرى مال صندوقلرندن تسويه ايدلمك شرطيله حكومتجه تدارك اولنه جق وسائط ايله تفتيش ومعاينه ايتديريله رك ايجاب ايدن علم وخبرلرى حكومت طرفندن تنظيم وبونلرك امرارى وياخود توقيفى خصوصلرندن قنغيسى اقتضا ايدر ايسه تصريح وتوضيح ايتديريله رك اشبو علم وخبرلرك رسومات مديرلرينه اعطاسى با مذكره افاده اولنه رق كيفيت امانت ونظارت مشار اليهمايه وتعميماً ولايات ايله صورت مخصوصه ده اداره اولنان متصرفلقلره بيلديرلمش اولمغله اوراجه دخى صورت محرره وجهله ايفاى معامله يه همت بيورلمسى لازم كله جكى بيانيله شقهٔ مخصوصه ترقيم قلندى افندم .»

١٢٩٢ سنه سى غلطه سراى سلطانيسنده اجرا قلنان توزيع مكافات رسمنده اوزمان خاصه مشيرى بولونان مرحوم شهزاده يوسف عزالدين افندى حضرتلرى ايله بالجمله وكلا حاضر بولوندقلرى حالده مدير مكتب متوفى صاوا پاشا طرفندن ايراد اولونوب سنهٔ مذكوره ١١ رجبنده تقويم وقايعده انتشار ايدن نطقك حقايق تاريخيه يى شامل اولان بعض اقسامى عيناً نقل اولوندى :

« . . . برسنه دنبرو مكتبجه كوريلان باشلو ترقياتى حاضر بالمجلس اولان صدر اعظم قوى الهمم [١] وشيخ الاسلام سامى مقام [٢] وسائر وكلاى فخام

[١] ساقزلى اسعد احمد پاشادركه ١٩ ربيع الاول ١٢٩٤ دن سنهٔ مذكوره رجبنك يكرمى دردينه قدر دوام ايدن دفعهٔ ثانيه صدارتيدر

[٢] حسن فهمى افندى اولوب ٤ جمادى الاولى ١٢٩١ دن ١٣ ربيع الاخر ١٢٩٣ قدر دوام ايدن دفعهٔ ثانيه مشيختيدر.

ومأمورين حضورنده اجمالاً بيسانه جرأت ايده‌جكم . دائرهٔ معارفك بر نقطهٔ مهمه‌سنده بولنان اشبو مكتب سلطانی اداره‌سنه بو عبد عاجزك وقوع مأموريتيله (١) مظهر اولديغم مساعدهٔ عاليه‌يه مبنی نظر اعتنايه آلديغم موادك بريسی و بلكه برنجيسی السنهٔ شرقيه‌جه مطلوب اولان ترقياتك تمامیٔ حصولی والسنهٔ سائره‌ده تدريس اولنان ادبيات درجه‌سنه وصولی مسئله‌سيدركه مكتب سلطانينك حين كشادنده بوراسی چندان نظر اعتنايه آلنمامش اولديغی آكلاشلمش اولمسی اوزرينه بوكا دائر لازم كلان اصلاحاتك اجراسی امرنده همان معارف عموميه نظارت جليله‌سنه مراجعت ايله آلديغم امر ومأذونيت اوزرينه ادارهٔ چاكرانه‌مجه اولنان تشبثات بمنه تعالی قوه‌دن فعله كتوريله‌رك اشبو سنه آخری امتحانلری اول اساس اوزره اجرا قلنمشدر .

سياراتك يكديكره مناسباتنی و كرهٔ ارضك احوال و مواسمنی بيلدرن قوزموغرافيا فننك دركار اولان اهميتنه مبنی بوسنه آنك تدريسنه دخی باشلانمشدر . طلبه‌يه تواريخ سائره‌دن اقدم كندی دولتنك تاريخنی اوكرتمك الزم اولديغنه مبنی تاريخ عمومی صره‌سنده دولت عليه تاريخی دخی اوقوتديرلقده ايسه‌ده مطلوب درجه‌ده اولمديغی جهتله بوكره معلوم ومجرب بر معلم تعيين ايله دولت عليه‌مز تاريخی تعليم ايتديرلمش واثنای تعليمده مجدداً جمع وترتيب اولنان ونفع و فائده‌سی كوريلان تاريخ عثمانی دردست ترجمه بولنمغله مكتبمز ايچون بر كوزل كتاب دخی قازانلمشدر .

برده مكتب سلطانيده علوم رياضيه وحكمت طبيعيه درسلرينك دخی تعميم وتوسيعی والسنهٔ سائره‌نك اصول جديده‌يه توفيقاً تعليمی كبی ترتيبات و تشبثاتك نتايج حسنه وفوائد مستحسنه‌سندن اولمق اوزره بلطفه تعالی اشبو سنهٔ مباركه‌ده باب عالی جانب ساميسندن ومعارف نظارت جليله‌سندن تعيين اولنان مأمورين

---

(٣) صاوا پاشا ؛ مكتب طبيه‌دن نشأتله عالی پاشا معيتنده كريده كيدوب عودتده محاكم عدليه‌ده اعضالقده بولوندقدن صوكره خارجيه مستشاری ٩٤ محرمنده وزير، خارجيه ناظری وبعدالانفصال كريد واليسی اولمشدر .

معرفتیله شاکردان موجوده بالامتحان فوائد مطلوبه بروفق دلخواه عالی نمایان اولمش واشبو حضور عالیده مظهر مکافات اوله‌جقلرك درجهٔ استعداد و قابلیت وغیرتلری بروجه مطلوب تعین وتمیز ایلمشدر .

ترقیات معروضه‌نك ثمره‌سی اولمق اوزره کچن سنه موجود اولان شاکرداندن ونهاری اوله‌رق کانلردن ماعدا لیلی اوله‌رق مجدداً قید اولنان شاکردان یوز ایکی نفره واصل وشاکردان اجرتلرندن سکز بیك لیرا قدر واردات حاصل اولمسی سایهٔ معارفوایهٔ حضرت شهریاریده اهالیمزك اکتساب علوم و معارف حقنده شوق و خواهشلرینك تزایدینه دلیل اولدیغنه مبنی صحیحاً تشکر اولنه‌جق موادندر .

ملکیه مهندسلری بحثنه کلنجه کچن سنه باارادهٔ سنیه مکتب سلطانی دائره‌سنده مهندسین ملکیه مکتبنك برنجی صنفی ترتیب ایله تعلم ایتدکلری علوم وفنوندن بوکره امتحانلری بالاجرا درجهٔ تحصیللری تمیز اولنمشدر . فقط بومکتب مقدما بر عادی ملکیه مهندسخانه‌سی اولمق اوزره تشکیل اولنمشیکن دمیندن عرض ایلدیکم نطق عالینك حسن تأثیری ثمره‌سی اولمق اوزره بومکتب دخی احتیاجات واقعه‌یه کوره توسیع اولنه‌رق برطرق ومعابر مهندسلکی درجه‌سنه کلمشدر .

ینه بوقبیلدن اوله‌رق بونهالستانه برتخم آتلمش یعنی اشبو مکتب سلطانیده حقوق درسلری تعلیمنه باشلانمش ایدی . شمدی آنك دخی بر کوزل شجرهٔ مثمره اولدیغی نظر ممنونیت ایله کوریلیور . شویله‌که : ینه تشویقات معروضه‌نك ثمره‌سی اولمق اوزره حقوق درسلری یولنده تنظیم اولنه‌رق اشبو مکتب سلطانی دائره‌سنده برحقوق مکتبی کشاد اولنمش وبرسنه ظرفنده تحصیل علوم وفنون ایدن طلبه‌سنك طرق ومعابر مکتبی طلبه‌سی کبی بوکره امتحانلری اجرا قلنمشدر .

کرك حقوق مکتبنده وکرك طرق ومعابر مهندسخانه‌سنده علوم وفنون لازمه مکمل درس جدوللری موجبنجه طلبه‌یه تدریس ایتدیرلمکده اولدیغندن بوکره امتحان عمومیده ابراز ایلدکلری آثار اقدام وغیرتلری اشبو یوم مسعودده وبوحضور عالیده چند نفرینك امتحان رسمیلریله میدانه چیقمشدر .

ایشته شمدی عمومه لسان شکرانیتله اعلان ایدیورمکه خیلی وقتدنبرو تأسیسی آرزو اولنان دارالفنون درسلرندن ایکی شعبه‌سی اشبو مکتب سلطانی دائره‌سنده کشاد ایدلمش وبومکتب عالی دارالفنون هیئتنه کیرمك درجه‌لرینه کلمش ومکاتب عالیهٔ سلطانیه عنوانیله یاد اولنمغه شایان اولمشدر .

اشبو حقوق مکتبیله طرق و معابر مکتبنك دیکر صنفلری دخی ترتیب و نقصانلری اکمال اولنه‌رق اوچ سنه صکره دوقتور عنوانیله چیقاریله‌جق طلبه‌نك اوروپا مکتبلرندن چیقان طلبه‌یه رقابت و بلکه مسابقت ایده‌بیله‌جك درجه‌ده تعلیم اولنملری آرزو اولنوب ذات سامیٔ حضرت صدارتپناهیدن ومعارف نظارتندن [١] کوریلان هممات واقدامات متوالیه اوزرینه شمدی بوبابده لازم کلان تدابیر واصلاحاته صرف مساعی اولنه‌یور ...».

ایکی سنه مقدم درسعادتده تأسیس ایدلمش اولان مکتب اعدادینك نظیری وطشره اعدادیلرینك برنجیسی اوله‌رق او وقت یانیه ولایتنه تابع یکیشهرده برمکتب اعدادی تأسیس اولونمشدر .

ینه طقسان ایکی سنه‌سی وقایعندن اوله‌رق ٣٠ رجب تاریخلی تبلیغ رسمیدن بعض فقره‌لر نقل اولوندی :

« اشبو بیك ایکی یوز طقسان برسنه‌سی شهر حزیرانك اون بشنجی کونندن اعتباراً درسعادت وبلاد ثلاثه‌ده بولنان اعدادیهٔ ملکیه ومخرج اقلام ودارالمعلمات وذکور واناث مکاتب رشدیه شاکردانك امتحانلرینه بدأ ایله بونلردن اکمال مدت تحصیله ایده‌رك چیقه‌جق اولنلر مجلس کبیر معارفده ودارالمعلمات ایله ترفیع صنف ایده‌جك شاکردان مکتبلرنده مجلس مذکور اعضاسندن تعیین اولنان ممیزلر حاضر اولدقلری حالده تحریری وتقریری اوله‌رق معاینه وامتحان ایدلمش ودارالمعلمین ایله مکتب ملکیه‌نك وقت امتحانی شعبانده اجرا اولنه‌جغی جهتله اشبو مکتبلرك امتحانلری شهر مذکوره براغلمشدر .

اعدادیهٔ ملکیه مکتبی کچن سنه تأسیس بیورلمش اولدیغندن سنهٔ جاریه‌ده

---

[١] بو تاریخده معارف عمومیه نظارتنده عارفی پاشا بولونمقده ایدی .

يالكز صنف اول درسلری آچیلوب بوسنه دخی صنف ثانی درسلری کشاد اولنه‌جقدر » .

مخرج اقلامك سنهٔ مذكوره درس پروغرامیدر

مخرج اقلام مکتبنده مدت تحصیلیه اوچ سنه‌دن عبارت اولدیغندن طلبه‌سی دخی اوچ صنفه منقسمدر . مکتب مزبوره مکاتب رشدیه‌دن باشهادتنامه چیقانلر ویاخود بوصفت واقتدارده بولنانلر قبول اولنوب زیرده کوستریلان درسلر تعلیم وتدریس اولنور .

صنف اول درسلری

عربی و فارسی تطبیقاتی ، ترکجه املا وانشا ، فرانسزجه لسان وخط ، جبر عادی ، جغرافیا ، تاریخ عمومی ، رسم ، خط رقعه .

صنف ثانی درسلری

عربی و فارسی ترجمه عملیاتی ، ترکجه انشا ، فرانسزجه لسان و املا ، هندسهٔ سطحیه ، جغرافیا ، تاریخ عمومی ، رسم ، خط رقعه .

صنف ثالث درسلری

عربی وفارسی ترجمه عملیاتی ، ترکجه انشا ، فرانسزجه انشا وترجمه عملیاتی ، جغرافیا ، تاریخ عمومی ، حکمت طبیعیه وکیمیا ، رسم .

دارالمعلماتده مدت تحصیلیه اوچ سنه‌دن عبارت اولدیغی کبی شاکردانی دخی اوچ صنفه منقسمدر . مکتب مزبوره اناث رشدیه‌لرندن باشهادتنامه چیقانلر ایله بوصفت واقتدارده بولنانلر قبول اولنه‌رق زیرده کوستریلان درسلر تعلیم وتدریس اولنور .

صنف اول درسلری

علوم دینیه ، عربی ، فارسی ، قرائت ترکیه ، حساب ، جغرافیا ، نقش وخیاطیه ، ثلث ، رسم .

صنف ثانی درسلری

علوم دینیه، عربی، فارسی، لسان ترکی و املا، حساب، جغرافیا، نقش وخیاطیه، ثلث ورقعه، رسم.

صنف ثالث درسلری

عربی، فارسی، لسان ترکی وانشا، حساب، جغرافیا، تاریخ، نقش وماکنه، ثلث ورقعه، رسم.

مکاتب رشدیه‌ده مدت تحصیلیه درت سنه‌دن عبارت اولدیغی کبی طلبه دخی درت صنفه منقسمدر. مکاتب مزبوره‌یه صبیان مکتبلرندن باشهادتنامه چیقانلر ایله بواقتدارده بولنانلر قبول اولنه‌رق زیرده کوستریلان درسلر تعلیم وتدریس اولنور.

صنف اول درسلری

علوم دینیه، عربی، فارسی، قرائت ترکیه، حساب، خط ثلث.

صنف ثانی درسلری

عربی، فارسی، لسان ترکی واملا، حساب، جغرافیا، ثلث ورقعه، رسم.

صنف ثالث درسلری

عربی، فارسی، لسان ترکی واملا، حساب، جغرافیا، تاریخ، ثلث ورقعه رسم.

صنف رابع درسلری

عربی، فارسی، لسان ترکی وانشا، حساب، مبادئ هندسه، جغرافیا، تاریخ، اصول دفتری، خط رقعه، رسم.

۹۲ سنه‌سی مکاتب ایستاتستیقیدر

درسعادت وبلاد ثلثه‌ده واقع اعدادیه ومخرج اقلام ایله ذکور رشدیه‌لرنده موجود اولان شاکردانک مقدارینی مبین جدولدر:

اسامئ مکاتب	شاکرد
اعدادیه	٤۳
دارالمعارف	۲٦۹

اسامیٔ مكاتب	مقدار طلبه
مخرج اقلام	٤٤
بشكطاش	١٣٥
محموديه	١٠٣
قپودان پاشا	١٠٧
میرکون	٨٨
غلطه	١٥٢
شهزاده	٨٥
فاتح	١٩٥
سودليجه	٤٤
اسكدار جديد	٩٦
بكلربكی	٦١
قاكليجه	٢٧
طوپخانه‌لی اوغلی	١٣
فيضيه	١٣٠
بايزيد	١٤٢
زيرك	٩٦
داود پاشا	١٢٤
ايوب	٦٢
اسكدار عتيق	١٤٨
اوطه‌باشی	٣٨
سلطان سليم	٣٨
مجموع طلبه	٢٢٤٠

درسعادت وبلاد ثلثه‌ده كائن دارالمعلمات ايله اناث رشديه‌لرنده موجود اولان شاكردانك مقدارينى مبين جدولدر

اسامىٔ مكاتب	مقدار طلبه
دارالمعلمات	٤٦
سلطان احمد	٣٤
شهزاده	٣٢
يوسف پاشا	٥٠
آلطاى	٣٧
آت پازارى	١٩
اسكدار	٢٨
كلفم	١٥
ابراهيم پاشا	١٠
ايوب	١٥
مجموع طلبه	٢٨٦

ولايتلرده ومستقلاً اداره اولنان الويه‌ده واقع رشديه مكتبلريله موجود شاكردانك عددينى مبين جدولدر

اسامىٔ ولايات والويه	عدد مكاتب	عدد شاكردان	ملاحظات
ضبطيه نظارتى	١٣	٤٣٠	
ادرنه ولايتى	٢٥	١٣٨٩	
طونه ولايتى	٤٤	٢٢٠٥	
بوسنه ولايتى	٢٤	٩٤٦	بونلرك برى دارالمعلين وبرى‌ده اناث رشديه‌سيدر .

اسامی ولایات والویه	عدد مکاتب	عدد شاکردان	ملاحظات
سلانیك ولایتی	۲۱	۱۱۳٤	
یانیه ولایتی	۱۲	٥۷۷	
مناستر ولایتی	۱۳	۸٦٦	
کرید ولایتی	۹	۳۷٦	بری دارالمعلمین و بری ده اناث رشدیه سیدر
جزایر بحر سفید	۱٤	۳۹۲	
خداوندکار ولایتی	۲٥	۱۰۸۱	
آیدین ولایتی	۱۳	۹۷٦	
قونیه ولایتی	۱۸	۹۸۷	بری دارالمعلمین و بری ده اناث رشدیه سیدر
آنقره ولایتی	۱٥	۱٥۰۷	
سیواس ولایتی	۹	٥۱۳	
قسطمونی «	۱۷	۸۷٦	
طربزون «	۱۰	۷٥۳	برده اناث رشدیه سی واردر .
ارضروم «	۱۹	۷٤۰	
دیاربکر «	۱٦	۸۱۳	
حلب «	۱۱	٥۲۸	
سوریه «	۱۱	٥۲٤	
آطنه «	٥	۳۲۹	
بغداد «	۸	۳٥۱	
طرابلس غرب	٤	۱۲۳	
قبریس متصرفلغی	۱	۱۱۱	
جانیك «	۳	۱۳۰	
قدس «	۲	۸۸	
زور «	۲	٥	

معارف عموميه نظامنامه‌سی احکامندن اولوب ۹۲ سنه‌سنده ایلك دفعه اولمق اوزره درسعادتده و ۱۳۳۳ سنه‌سندن اعتباراً یعنی قرق بر سنه صوکره ممالك عثمانیه‌نك هر طرفنده تطبیق ایدلمکده اولان تدریسات ابتدائیه مجلسلرینك بوغاز ایچنده آچیلان شعبه‌لرینه دائر ۷ شوال ۱۲۹۲ تاریخلی تبلیغات عیناً نقل اولونور :

« درسعادت ایله ملحقاتنده واقع مکاتب صبیانیه‌نك اصلاح احوالیله معلملرینه مقدار کافی معاشلر تخصیصی ایچون دوائر لازمه‌ده مجلس تدریس وتدریس شعبه‌لری تشکیلی حقنده معارف نظارت جلیله‌سندن وقوعبولان عرض واستیذان اوزرینه شورای دولتدن تنظیم اولنوب مجلس خاص وکلاده قرائت واجرای احکامنه ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی شرفتعلق بیورلمش اولان تعلیمات ومضبطه موجبنجه یکی کوی واستنیه وطرابیه مکاتب صبیانیه‌سنك اصلاحی ضمننده تشکل ایدن مجلس تدریس ایله شعبه‌لری رئیس واعضای کرامنك اسامیسی بروجه زیر بیان اولنور :

یکی کوی واستنیه وطرابیه مجلس تدریسی

رئیس شورای دولت تنظیمات دائره‌سی اعضاسندن عطوفتلو بسیم بك افندی حضرتلری [۱].

اعضا تجارت ناظری دولتلو قبولی پاشا حضرتلری [۲].

---

[۱] بسیم بك؛ ضربخانه ناظری سیدعلی رضا پاشانك مخدومی اولوب مکتوبیٔ صدارت، آمدی قلملرنده بولوندقدن صوکره خارجیه مکتوبجیسی، دعاوی معاون اولی، مجلس والا اعضاسی بکلکجیٔ دیوان همایون ، ثانیاً مجلس والا اعضاسی، شهرامینی ، قدس متصرفی ۱۲۸۹ رمضاننده شورای دولت اعضاسی اوله‌رق ۹٤ ده داخلیه دائره‌سی رئیسی، ۳۰٤ ده متقاعد اولمش، ۸ ذی‌الحجه ۱۳۰۹ ده وفات ایله‌مشدر . ایوبده پدری نزدنده مدفوندر.

[۲] قبولی محمد پاشا ؛ تحویل قلمی کتبه‌سندن امین قبولی افندی زاده اولوب مکتب معارف عدلیه‌ده تحصیل وکتخدا زاده عارف افندی مرحومدن تلمذ ایلیه‌رك ترجمه قلمنه کیرمش ، برلین سفارتی کاتبی ، لونده سفارتی باش کاتبی ، مصلحتکذاری ، اتنه سفیری، خارجیه کاتبی ، تجارت معاونی ، دیوان ترجمانی ، ثانیاً خارجیه کاتبی ، خارجیه مستشاری ،

اعضا عطوفتلو احمد شکری بك افندی حضرتلری [١] .
« مجلس تدقیقات شرعیه اعضاسندن کلنبوی زاده فضیلتلو محمود عزیز ملا افندی [٢] .
« سعادتلو ابراهیم بك افندی [٣] .
« سعادتلو فائق بك افندی [٤] .
« یکی کوی مجلس بلدی اعضاسندن رفعتلو احمد بك .
« طغراکش رفعتلو عزت افندی .
« استنیه‌لی محمد افندی .
« اورمان مجلسی کتبه‌سندن غالب بك .

وزارتله صیدا ، ازمیر والیسی ، مجلس والا اعضاسی ، تجارت ناظری ، ویانه سفیری ، شهر امینی ، ١٨ جمادی‌الاخره ١٢٩١ ده ثانیاً تجارت ناظری ، ٢٥ رمضان ٩٢ ده پترسبورغ سفیری ، ٩٣ ده مجلس اعیان اعضاسی اولوب ٨ ربیع‌الاخر ١٢٩٤ ده وفات ایله‌مشدر .

[١] احمد شکری بك ؛ محمد نجیب پاشانك مخدومیدر . باب عالیدن یتیشوب ١٢٥٦ ده بدایت کشادده پوسته ناظری ، مجلس والا اعضاسی ، کمرك امینی ، شهر امینی ٨٨ ، رجبنده پوسته و تلغراف ناظری اوله‌رق ٨٩ جمادی‌الاخره‌سنده انفصال‌له ١٢٩٤ ده وفات ایله‌مشدر . ایوبده پدری نزدنده مدفوندر .

[٢] عزیز محمود افندی ؛ کلنبوی زاده‌لردن سعید افندینك مخدومی اولوب مدرس ، قدس ملاسی اولدقدن صوکره مکه ، استانبول پایه‌لرینی بالاحراز مجلس تدقیقات شرعیه اعضاسی اولمش ، ١٢٩٧ ده وفات ایله‌مشدر .

[٣] جبل عطار زاده ابراهیم بك اولوب ذخیره باش کاتبی نوری بکك مخدومیدر . باب عالیده بالاستخدام ١٢٧١ ده مجلس تنظیماتك کشادنده کاتب ملازمی ، کاتب ثانی ، باش کاتب ، ضبطیه مکتوبجیسی ، ٢٨٨ ده درسعادت بدایت مجلسی اعضاسی ، دیوان تمییز اعضاسی ، تجارت مکتوبجیسی اولمش ٢٣ ذی‌القعده ١٢٩٣ ده وفات ایتمشدر . ایوبده مدفوندر .

[٤] صالح فائق بك ، مناسترلی حصکی زاده حاجی احمد بکك اوغلی اولوب ١٢٤٠ ده تولد ایتمشدر . بر چوق متصرفلقلرده ، رسومات ناظرلقلرنده بولندقدن صوکره شهر امانتی مجلس اداره ریاستنده ایکن منفیاً بوردور ، کموشخانه و سینوب متصرفلقلرینه کوندرلمشدر . ١٣٠٦ سنه‌سی متقاعداً استانبوله کلسنه مساعده اولونمش و ٥ کانون ثانی ٣١٥ تاریخنده وفات ایله‌مشدر . قبری روم ایلی حصارنده‌در . معارفپرور و شاعر ایدی .

یكی كوی مجلس تدریس شعبه‌سی

رئیس محاسبلك وصندق اماتی انضمامیله سعادتلو فائق بك افندی .
اعضا رفعتلو احمد بك .
« مكتب طبیه بوتانیك درسی معاونی قول آغاسی فتوتلو عبدی افندی .
« دانش بك .

استنیه مجلس تدریس شعبه‌سی

رئیس فضیلتلو محمود عزیز ملا افندی .
اعضا محاسبلك انضمامیله طغرا كش رفعتلو عزت افندی .
« صندق اماتی انضمامیله استنیه‌لی محمد افندی .
« غالب بك .

٢ ذی‌القعده ١٢٩٢ تاریخنده جودت پاشانك دیوان احكام عدلیه نظارتنه تعییندن طولایی معارف عمومیه نظارتی دفعهٔ ثالثه اوله‌رق صفوت پاشایه توجیه اولونمشدر .

جودت پاشانك زمان نظارتی

مجلس تدریس و شعبه‌لری تشكیلی حقنده‌كی نظامنامه‌یه توفیقاً یكی كوی واستنیه وطرابیه مكاتب صبیانیه‌سنك اصلاحی ضمننده مجلس تدریس ایله شعبه‌لری تشكیل اولونمشدر .

١٢٩٣ سنه‌سی وقایعندن اوله‌رق ایكی سنه مقدم مكتب سلطانی داخلنده كشاد ایدلمش اولان حقوق وطرق ومعابر مكتبلری ایچون قلمه آلنان نظامنامه‌دركه بروجه زیر نقل والیوم مستقل بر فاكولته حالنده بولونان مكتب

حقوق ایله نافعه نظارت جلیله‌سنه مربوط مهندس مکتبنك نظامنامه‌لری اولمق حیثیتیله شئون معارفمزدن مهم بر وثیقه عد اولونمشدر :

دعاوی عبادك حسن رؤیت وتسویه‌سیله محافظهٔ حقوق امر اهمی استکمال
اولنمق ایچون معلوماتلی ذوات یتشدیرلمك واکمال فنون ایله شهادتنامه آلانلر
عدلیه نظارت جلیله‌سنجه مأموریت وخدمتلرده استخدام قلنمق اوزره
مکتب سلطانی درونده تأسیس و کشاد اولنمش اولان حقوق
مکتبنك نظامات داخلیه‌سیدر

برنجی ماده   مکتب حقوقه قیدوقبول اولنه‌جق طلبه مکتب سلطانی ایله مکاتب اعدادیه‌ده تحصیل علوم وفنون ایتمش ویدنده شهادتنامه‌سی بولنمش طاقمدن اوله‌جقدر .

ایکنجی ماده   مکتب سلطانی ومکاتب اعدادیه‌دن ماعدا درسعادت وطشره‌لرده بولنان مکاتب مخصوصه‌دن چیقوب حقوق مکتبنه کیرمك آرزو ایدنلردن مکاتب مذکوره شاکردانی درجه‌سنده امتحان ویره‌بیلانلر طوغریدن طوغری‌یه مکتب حقوقك برنجی صنفنه ادخال اولنه‌جق ولیاقت واقتدارلری درجهٔ مطلوبه‌ده اولمیانلر اکمال نواقصی ایچون مکتب سلطانیده ترتیب اولنمش اولان صنف مخصوصه ملازم صفتیله دوام ایتدیریله‌رك بر یاخود ایکی سنه‌صکره بالامتحان ابراز لیاقت ایلدکلری حالده کذلك مکتب حقوقك برنجی صنفنه الحاق قلنه‌جقلردر .

اوچنجی ماده   حقوق مکتبنه‌قبول اولنه‌جق‌طلبه‌نك اسم‌وشهرت ودرجهٔ سن واقامتکاه ووطن اصلیلری قوچانلی دفتره قید واملا وبونلرك صورت قبوللرینی مبین یدلرینه جانب اداره‌دن بر قطعه ورقهٔ مخصوصه اعطا قلنه‌رق بونلر مکتبك طلبهٔ منتظمه‌سندن عد ایدیله‌جکلردر .

دردنجی ماده   مکتبده اوقونه‌جق درسلرده خارجدن بولنمق استیانلر دوام وامتحان ایله مکلف اولمیه‌جق وبونلره دیپلوما اعطا اولنمیوب معلملری طرفندن بر قطعه تصدیقنامه ویریله‌بیله‌جك وبوقسم طلبه‌نك اسملری دیکر

بر دفتره قید واشارت اولنه‌رق یدلرینه بر قطعه دخولیه ورقه‌سی اعطا ایدیله‌جکدر .

بشنجی ماده طلبهٔ منتظمه یومی اوقونان درسلره دوام ومعلملری طرفندن ارائه و تکلیف اولنان اسئله‌یه اجوبه اعطاسنه اقدام ایله سنه‌ده درت دفعه اوقات معینه‌ده ادارهٔ مکتبه بالمراجعه انسقر پسیون تعبیراولنان قیدبوصله‌لرینی آلدقدن صکره سنه نهایتی امتحانی و اکمال مدت تحصیلیه‌لرنده دوقتورا یعنی منتهی امتحانلرینی تحریراً وتقریراً ایفا ایتمکه مجبور اوله‌جقدر .

آلتنجی ماده مکتبك بالجمله معلملری نزدلرنده طلبه‌نك اسامیسنی حاوی برر دفترموجود اولوب بهرکون درسلره بدأ ومباشرتدن‌اول طلبه‌نك یوقلمه‌سی بالاجرا ناموجود اولانلر اشارت وموجود اولانلره ایراد اولنه‌جق سؤاللره ویره‌جکلری جوابلرك نقاط اصولی اوزره درجاتی درج واملا قلنه‌جق وطلبه‌دن هرقنغیسی حقنده معلملرك برگونه مطالعه‌لری وار ایسه ملاحظات خانه‌سنه اشارت ایله درسلره ختام ویرلدکدن صکره دفاتر مذکوره اداره جانبنه اعطا قلنه‌جقدر .

یدنجی ماده مکتبك قلم مخصوصنده وجودی لازم کلان دفاتردن ماعدا آلتنجی ماده‌ده ذکر اولندیغی اوزره معلمین طرفندن جانب اداره‌یه یومی ویریلان درس جدوللرنده‌کی اشعاراتی نقل وقید ایتمك ایچون بر اساس دفتری دخی طوتیله‌رق اشبو دفترده طلبه‌نك اسملریله بولندیغی صنفلر و اوقودقلری درسلر تحریر ومعلمینك اشارتلری عیناً وطلبه‌نك‌اطوار واخلاقی‌حقنده اداره‌نك تحقیقات واقعه‌سی اجمالاً قید اولنه‌جقدر .

سکزنجی ماده بشنجی ماده‌ده بیان اولندیغی وجهله وقت معیننده لازم کلان قید بوصله‌لرینی آلمق استیان طلبه‌نك دفترمخصوصده محرر اسملری‌صره‌سنده کوستریلان اشارتلره نظراً ایکی آی ظرفنده بردرسده بلا مانع شرعی درت دفعه حاضر بولنمدقلری ویا معلملرك سؤاللرینه متمادیاً اجوبهٔ صحیحه ویره‌مدکلری ویاخود بواثناده برگونه سوء حال وحرکتلری تبین ایلدیکی حالده مجازاةً ذکر

اولنـان انسقر پسیونك حق طلبندن ساقط اوله‌جقلردر وسنهٔ تدریسیه ایچنده لازم کلان درت انسقر پسیونی آله‌میانلر سنه نهایتی امتحانه قبول اولنیوب سبیلری دفتر مخصوصك ملاحظات خانه‌سنده کوستریله‌جك شوقدرکه طلبه حقنده بوایکی جزانك تعیننه مدیر ومعلملرك رأیلری منضم اوله‌جقدر .

طقوزنجی ماده سنهٔ تدریسیه ایچنده دوام ومعلمین طرفندن ایراد اولنان سؤاللره حقیله جواب اعطا ایدوبده انسقر پسیونلرنی تماماً آلانلر وبو اثناده برکونه سوء حال وحرکتده بولنمیانلر سنه آخری امتحانه قبول اولنه‌جقلردر .

اونجی ماده سنه آخری امتحانی تحریری وتقریری اولوب امتحان زماننده مدیر ومعلمین اجتماع ایدرك اول امرده تحریری اولان امتحان اوراقنی مطالعه ایله قبوله شایان اولانلره نقاط اصولنده درجه تعیین و وضع ایدلدکدن صکره تقریری امتحانلرینـه بدأ و مباشرت اولنـه‌جقدر . تحریری امتحانلری قبول اولنمیانلر اوچ ماه صکره تکرار امتحانه کیرمك اوزره امتحان تقریریدن رد اولنه‌جقلردر .

اون برنجی ماده زیرده محرر جدولده کوسترلدیکی وجهله مکتب حقوقده اوقونه‌جق درسلر درت سنه ظرفنده اتمام ایدیله‌جکدر .

اون ایکنجی ماده اوروپا مکاتبنك مدت تدریسیه‌لری یدی آیدن عبارت ایسه‌ده ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده بومثللو علوم وفنونی تحصیل ایدنلر معلملرك تدریس وتعلیملرندن دها زیاده مستفید اوله‌بیلملریچون مکتب حقوقك سنهٔ تدریسیه‌سی طقوز ماه اولوب شهور مذکوره‌نك سکزی تحصیله برینك یکرمی کونی تکراره واون کونی امتحانلره منحصر اوله‌جقدر .

اون اوچنجی ماده درت سنه ظرفنده دوام وهرسنه درت دفعه تجدید قیود معامله‌سنی اجرا ایدرك هرسنه آخرنده امتحانی ویره‌بیلانلر دردنجی سنه‌نك نهایتنده دوقتورا یعنی منتهی امتحانه قبول اولنه‌جقلردر .

اون دردنجی ماده دوقتورا یعنی منتهی امتحانی اونجی ماده‌ده کوستریلان شرائطه توفیقاً تحریری و تقریری اوله‌جغندن بعدالامتحان دوقتـور عنوانی

احراز ایتمکه خواهشکر اولان طلبه برمسئلهٔ علمیه اوزرینه بررساله قلمه آلوب معارف نظارت جلیله‌سنك تحت ریاستنده اوله‌رق مدیر ومعلمیندن مرکب عقد اولنه‌جق برمجلسده رسالهٔ مذکوره مندرجاتنی تنویر واثبات ایله عرض لیاقت واهلیت ایتدکدن صکره دوقتور عنوانی حائز اوله‌جقلردر .

اون بشنجی ماده   کرك دوقتورا امتحانانه وکرك رسالهٔ مبحوث عنهانك تألیفنه موفق اوله‌میانلر مکتبجه اولان حقلرندن کلیاً اسقاط ایدلمیوب بومقوله‌لر دوقتورلردن خفیف برامتحان ویره‌رك لسانسیه یعنی مأذونیت عنوانـنه نائل اوله‌جقلردر .

اون یدنجی ماده   اشبوحقوق مکتبنه قید وادخال اولنان طلبه‌نك صورت تحصیللرندن ومجبوراولدقلری تجدید قیود معاملاتی اجراسندن ودیپلوما اخذندن دولایی برکونه مصرفلری اولمیوب یالکز دردنجی سنه نهایتنده حل ایلدکلری مسئلهٔ علمیه رساله‌سنی کندو آقچه‌لریله طبع ایتدیرمکه مجبور اوله‌جقلردر .

حقوق مکتبنده تدریس اولنه‌جق درسلرك جدولیدر

فقه .

مجلهٔ احکام عدلیه .

اصول فقه .

حقوق عمومیه   (یعنی علم حقوقك ملل سالفه‌ده بولندیغی درجاتی مختصراً کوزدن کچورمك)

قوانین ونظامات دولت علیه .

روما قوانینی .

قانون تجارت .

اصول محاکمه .

قانون جزا واصول استنطاق .

قوانین بحریه .

حقوق دول وملل.

معاهدات .

اقونومی پولتیق تدبیرمدن یعنی ثروت ملل .

طرق ومعابر مکتبنك نظامات داخلیه‌سیدر

طرق ومعابر مکتبنك نظامنامه‌سی حقوق مکتبی نظامنامه‌سنك عینی اولوب [١] یالکز مکتب مذکوردن مخرج مهندسین دوقتور عنوانی احراز ایده‌جك درجه‌ده ابراز لیاقت ایلرلرایسه نافعه نظارت جلیله‌سنجه مأموریتلرده استخدام ایله مناصب ومراتبه نائل اوله‌جقلر وبوعنوانی احراز ایده‌میانلر دوقتورلردن خفیفجه برامتحان ویره‌رك قوندوقتور عنوانه نائل اولوب قوندوقتورلك وبوکا مماثل مأموریتلرده استخدام اولنه‌جقلردر .

طرق ومعابر مکتبنك درس جدولی

مثلثات کرویه.

جبراعلا .

هندسهٔ حلیه .

حساب تفاضلی .

حساب تمامی .

هندسهٔ رسمیه‌نك قسم ثانیسی وکولکه ومناظر وطاش کسیمی ، تمامی وتفاضلی‌یه تطبیقاً فن معماری وهیئت وتقسیم اراضی.

علم حکمت طبیعیه .

علم کیمیا .

جر اثقال عالیه .

ماکنهٔ تطبیقیه .

طوپوغرافیا وماکنه اشکالی .

علم میاه .

---

[١] ١٦٤ نجی صحیفه مطالعه اولونسون .

ژئولوژی یعنی علم طبقات الارض .

انشا آته لازم اولان اشیانك تحریسی ویردن اخراجی واستحضار واستعمالی.

انشا آتك درجهٔ تقویتیله انشا آته لازم اولان اشیانك قوهٔ تحملیه‌سی ،

اراضی اوزرینه عملیات .

یوللر وکوپریلرك تسویه وانشاسی .

سد و بندلرانشاسی .

تیمور یوللرك تسویه وانشاسی.

بطاقلقلرك تجفیف وتطهیری .

بالجمله انشا آتك کشفی وخریطه‌سی وبونلره عائد اولان حساب ذراعی ایله صرفی لازم کلان مبالغك مقداری و بونلرك اوزرینه مکمل لایحه تنظیمی .

۱۵۰ نجی صحیفه‌ده مندرج تفتیش مطبوعات حقنده‌کی تبلیغاتی تذییلاً وتعدیلاً ۲۲ ربیع الاول ۱۲۹۳ تاریخنده نشراولونان امرنامهٔ سامی صورتیدر :

« ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده کتب و رسائل مضره‌نك طبع اولنمامسیله برابر مطبوعاً خارجدن کتوریله‌جکلرك نشر و ادخال ایدیله‌مامسیچون اتخاذ اولنان اصول اقتضاسنجه طشره رسومات اداره‌لرینه ورود ایده‌جك کتب و رسائل مطبوعه موظف ترجمانی بولنان محللرده بونلر وبولنمیان یرلرده تدارك وتنسیب اولنه‌جق سائر واسطه‌لر معرفتیله معاینه ایتدیریلوب ایجاب ایدن علم وخبرلری تنظیم وبونلرك امراری ویاخود توقیفی خصوصلرندن قنغیسی اقتضا ایدر ایسه تصریح و توضیح ایدیله‌رك رسومات مأمورینه اعطاسی و تفرعاتنك اجراسی ۹ ربیع الاخر سنه ۹۲ تاریخنده تعمیماً ولایاته و اقتضای کیفیت معارف نظارت جلیله‌سیله دوائر سائره مأمورینه اشعار اولنمشیدی . بوکره نظارت مشارالیهادن کلان تذکرهٔ جوابیه‌نك خلاصهٔ مألنده ممالك شاهانه‌ده طبع اولنوب داخل ممالکده دیکر ممالکدن کتوریلان مطبوعاتك مطبوعات اجنبیه صره‌سنده نظر تفتیش ومعاینه‌یه آلنمسی تزاید وتوافری مطلوب وملتزم اولان صنعت طباعتك

بردرجه سکته‌دار اولمسنه سبب اوله‌جغنه وذاتاً درون ممالك شاهانه‌ده طبع اولنه‌جق کتب ورسائل اول امرده استحصال رخصت ایدلمدکجه طبع اولنه‌میه‌جغنه بناءً بومثللولرك مأذونیت رسمیه آلنمدقجه طبع اولنمامسنه اعتنا ایله اکتفا ایدیله‌رك یالکز ممالك اجنبیه‌دن کتوریله‌جکلرك معاینه وتفتیش اولنمسی وبونلرك معاینه‌سی محلی حکومتلرینه وامرار وادخاللری مجاز اولنلرك انتشارینه مأذونیت اعطاسی رسومات اداره‌لرینه قاله‌جغندن بونك ایچون لازم کلان مهرلرك تقلید قبول ایتمیه‌جك صورتده حك ایتدیریلوب برر عددینك اسبالی رسومات امانتنه بیلدیرلمش اولدیغندن بحثله اجرای ایجابی بیان و اشعار اولنوب واقعا دیار اجنبیه‌دن ممالك محروسهٔ شاهانه و داخل ممالکده برمحلدن دیکرینه نقل و ادخال اولنه‌جق کتب و رسائل حقنده اصول مذکوره اتخاذ قلنمش ایسه‌ده اول امرده استحصال رخصت اولنمدقجه ممالك محروسهٔ شاهانه‌ده کتب ورسائل طبعی مغایر نظام اولدیغی حالده برده بونلرك کمرکلره ورودنده نظر تفتیش ومعاینه‌یه آلنمسی اصحابنه صعوبتی و بوسببله صنعت طباعتك تدنیسنی مؤدی‌اوله‌جغندن نظارت مشارالیهانك اشعاری وجهله بعدازین کتب ورسائلك برموجب نظام مأذونیت رسمیه آلنمدقجه طبع ایتدیرلمامسنه هرطرفجه دقت واعتنا ایدلمك اوزره ممالك شاهانه داخلنده باصلمش اولان کتاب ورساله‌لرك ذکر اولنان تفتیش ومعاینه اصولندن استثناسی شورای دولت قراریله تعمیماً ولایاته وصورت مخصوصه‌ده اداره اولنان والیلکلر ایله متصرفلقلره اشعار ولزومی اولان مهرلرك حك ایتدیریله‌رك رسومات مدیرلکلرینه و تطبیقلرینك دائرهٔ معارفه ارسالی خصوصی امانت مشارالیهایه بیان وازبار قلنمش و نظارت مشارالیهایه معلومات ویرلمش اولمغله صور محرره وجهله اوراجه دخی ایفای معاملهٔ لازمه‌یه همت بیورلمسی لازم کله‌جکی بیانیله شقهٔ ثناوری ترقیمنه ابتدار قلندی افندم » .

صفوت پاشانك عدلیه نظارتنه نقلندن ناشی ١٣ ربیع‌الاخر ٢٩٣ تاریخنده معارف‌عمومیه نظارتی‌دفعهٔ خامسه اوله‌رق‌کال پاشاحضرتلرینه تفویض‌اولونمشدر.

صفوت پاشانك زمان نظارتی

مکتب سلطانی درونده مقدما تأسیس ایدلمش اولان مکتب حقوقك ١٧ ماده‌دن عبارت نظامنامهٔ داخلیسی ایله، ١٥٠نجی صحیفه‌ده مندرج بولونان تفتیش مطبوعات حقنده‌کی تبلیغاتی تذییلاً ـــ معارف عمومیه نظارتنك وقوعبولان تشبثی اوزرینه ـــ دیکر بر امر سامی نشر ایدلمشدر .

---

٢٢ ربیع الاخر ٢٩٣ ده کمال پاشا اوقاف همایون ناظری اولمغله دفعهٔ ثالثه اوله‌رق سوریه والیسی جودت پاشایه توجیه ایدلمشدر .

کمال پاشانك زمان نظارتی

مشارالیهك بو دفعه‌کی مدت نظارتی طقوز کوندن عبارت بولونمشدر .

سنین اخیره‌ده تشکیلاتنه صورت مخصوصه‌ده اعتنا ایدلمکده اولان نمونه مکتبلرینك قرق بوقدرسنه مقدم لزومی آکلاشلمش وبعض مکتبلرده آچیلمش ایسه‌ده شومقصدك تمامیٔ اجراسی زمانمزه قالمشدر . ایشته بو جمله‌دن اوله‌رق ١٠ جمادی الاولی ٩٣ تاریخیله برنمونه مکتبنك کشادی تبلیغ اولونییور :

« معارف نظامنامه‌سی حکمنجه تأسیس واصلاحی مقرر اولان صبیان مکتبلرینه نمونه اولمق اوزره مقدما درسعادتك بعض مواقع مناسبه‌سنده برقاچ باب مکتب کشاد ایدلمش اولدیغی کبی بوکره دخی لاله‌لیده واقع وقف اوطه‌لری بالتنظیم نمونه مکتبی اوله‌رق کشاد اولندیغندن اولادینی بومکتبه دوام ایتدیرمك آرزوسنده بولنانلرك تاریخ اعلاندن اعتباراً اون بش کون تمام اولنجه‌یه قدر مکتب مذکور معلمنه مراجعت ایتلری لازم کله‌جکی بیانیله کیفیتك اعلانه ابتدار ایدلدی » .

۲۸ رمضان ۱۲۹۳ ده جودت پاشا عدلیه نظارتنه تعیین ایدلمکله دفتر خاقانی ناظری بولونان یوسف ضیا پاشا معارف ناظری اولمشدر .

جودت پاشانك زمان نظارتی

مقدما درسعادتك بعض مناسب محللرنده کشاد ایدلمش اولان نمونه مکاتبنه ضمیمةً لاله‌لیده واقع وقف اوطه‌لرده بر نمونه مکتبی دها آچلمشدر .

۱۲۹٤ سنه‌سی محرمنك ۱۷ سنده معارف ناظری یوسف پاشانك مالیه نظارتنه نقلندن ناشی نظارت مشارالیها ایلك دفعه اوله‌رق طهران سفارتندن منفصل منیف افندی‌یه ومستشارلغی‌ده سنهٔ مذکوره محرمنك ۲٤ دنده محکمهٔ استیناف رئیسلرندن اوخانس افندی‌یه توجیه اولونمشدر .

یوسف ضیا پاشانك زمان نظارتی

بالاده کورلدیکی اوزره جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه‌یی تأسیس و دارالشفقه‌نك بناسنه دلالت صورتلریله نشر وتعمیم معارفه همت ایتمش بولونان پاشای مشارالیهك زمان نظارتنده شایان ذکراجراآته تصادف اولونه‌مامشدر .

دولتك بواثناده محاربه ایله مشغول بولونمسی امور معارفجه بیوك اجرا آته وقت براقمامش وبناءً علیه بوسنه‌نك معارف عمومیه‌یه عائد وقایعی بروجه آتی بعض اوفاق تفك اجرا آته منحصر بولونمشدر .

مکتب ملکیه‌نك توسیعاً واصلاحاً ویکیدن برنظامنامه‌یه ربطاً کشادی حقنده‌کی ۲۹ محرم ۲۹٤ تاریخلی تبلیغاتك بعض اقسامی نقل اولوندی :

« امور ملکیه‌ده استخدام اولنه‌جقلره مخرج اولمق اوزره بوندن مقدم مکتب ملکیه نامیله برمکتب تأسیس وکشاد اولنمش وبورادن باشهادتنامه چیقانلرك اکثریسی قائممقاملق کبی بعض خدمات ملکیه‌ده استخدام اولنمقده بولنمش ایسه‌ده مکتب مذکورك حال حاضری ممالك محروسهٔ شهریارینك فسحت و وسعتیله

يوسف باشا

متناسب اولمدیغندن معارف و مکاتب عمومیه‌نك تمامیء تنظیمات فعلیه‌سنه قدر احتیاجات مملکته مقتضی مأمورینك یتشمه‌سنه برمخرج مخصوص اولمغله برابر مکتب سلطانینك مافوقنده آچیله‌جق مکاتب عالیه‌نك برقسمی ایچون دخی اساس قونلمش اولمق مقصدیله مکتب مزبورك تنظیم وتصلیحنه دائر اولان قانون لایحه‌سنك شورای دولتجه تنظیمنه باشلانلدیغی . . . »

٢٦ ربیع الاول ٢٩٤ تاریخلی اعلان رسمیدن

« مکتب ملکیهٔ شاهانه‌نك بتوفیقه تعالی یقینده کشادی مقرر اولمسیله نظامنامهٔ اساسی حکم جلیلنجه مکتب مزبور ایچون بوسنه مکتب سلطانی وقدیم مکتب ملکیه ایله مخرج اقلام ومکاتب سائره شاکردانندن وخارجدن معلوم العدد طلبه آلنه‌جقدر . مکتب ملکیه‌یه قبول اوله‌جق طلبه‌نك سنی اون سکزدن آشاغی واوتوز بشدن یوقاری اولمیوب مانع خدمت اوله‌جق امراضدن سالم بولندیغی طباً مصدق اوله‌جق وبرجنایت وجنحه ایله محکوم وسوء احوال ایله مشتهر اولمدیغی شاکردك یدنده منسوب اولدیغی دائرهٔ بلدیه ویاخود پطریقخانه‌دن وخاخام خانه طرفندن تصدیقی حاوی شهادتنامه بولنه‌جقدر . شرائط و اوصاف مزبوره‌یی حائز بولنان طلبه‌دن مکتب سلطانیدن شهادتنامه ایله چیقانلر ویاخود مکاتب سائره ویا خارجدن مکتب سلطانی شهادتنامه‌لی شاکردانی درجه‌سنده امتحان ویرنلر مکتبك دردنجی صنفنه ولا اقل مکاتب رشدیه‌نك منتهی درسلرینی کوروب امتحان ویره‌بیلان طلبه برنجی صنفه آلنه‌جقدر . سالف الذکر دردنجی صنف ایچون قبول اولنه‌جق طلبه‌نك امتحانلری شهر نیسانك دردنجی بازار ایرتسی کوننده اعتباراً شهر مزبورك اون دردنجی پنجشنبه کونی آقشامنه قدر جمعه وبازار کونلرندن ماعدا هرکون ساعت آلتیدن اونه دکین مخصوصاً تشکیل اولنان قومیسیون حاضر اوله‌رق مکتب سلطانی دائره‌سنده وبرنجی صنفه آلنه‌جق شاکردلرك امتحانلری دخی شهر مذکورك ایکنجی جمعه ایرتسی کوننده اون دردنجی پنجشنبه کونی آخشامنه قدر جمعه وبازار کونلرندن ماعدا هرکون ساعت آلتیدن اونه‌قدر ینه قومیسیون مخصوص

حضورنده اوله‌رق دائرهٔ معارفده اجرا اولنه‌جغندن جمله‌نك معلومی اولمق اوزره اعلان کیفیته . . . »

درسعادت مجالس تدریسیه‌سندن بوغاز ایچی شعبه‌لرینك اجرا آتنـه دائر بعض شئون بروجه زیر نقل اولوندی :

« معارف نظامنامهٔ عمومیسی احکامنه توفیقاً پای تخت سلطنت سنیه‌ده وممالك محروسهٔ شاهانه‌نك هر بر جهتنـده مرکز وموقعلرده مجالس تدریس وتدریس شعبه‌لری کشادینه دولتجه همت بیورلمقده اولدیغی مثللو بوندن اقدم یکی کوی مجلس تدریسی و یکی کوی استنیه تدریس شعبه‌لری تشکیل وغزته‌لرله اعلان اولنمش وطرابیه شعبه‌سی زمانته تعلیق قلنمشدی .

استنیه تدریس شعبه‌سی هیئتنك همت مصروفه‌سیله اوراده‌کی صبیان مکتبنك تعمیرات وتنظیماتی اجرا اولنه‌رق بوندن اول کشاد ومجلس تدریس رئیسی شورای دولت تنظیمات دائره‌سی رئیس ثانیسی عطوفتلو بسیم بك افندی حضرتلری[۱] برنطق ایراد ایلمشیدی . بودفعه یکی کوی صبیان مکتبنك دخی تعمیرات وتنظیماتی اجرا واکمال اولنمسیله شهر صفرالخیرك اون برنجی پازار کونی رئیس مشارالیه ومجلس تدریس وشعبه‌لر اعضاسندن و کویك ارکان محترمه‌سندن دعوت اولنان ذواتدن کله‌بیلان ذاتلر ومعتبران اهالی وعساکر نظامیه وضبطیه نفراتی و بلدیه چاوشلری حاضر اولدقلری حالده بومکتب دخی کشاد ورئیس مشارالیه طرفندن صورتی زیرده مندرج نطق ایراد اولنمش و مکتب خواجه‌سی افندی طرفندن دخی اصول جدیده اوزره مقدمات تدریس شاکردانه تعریف واراٸه ایدلمش واولجه تنظیم اولندیغی یوقاروده کوستریلان استنیه مکتبنده حفظه چالشمقده بولنان رجب افندی کوزل صوت ایله برعشر شریف تلاوت ومسامع حاضرونه بخش حلاوت ایتمش و خواجه افندی دخی مقامه مناسب دعا ایدرك ختامنـده جمعیتده بولنان ذوات رئیس مشارالیهك ساحلخانه‌سنه کیدوب قهوه و شربت ایله اکرام اولنه‌رق عودت ایلمشلردر . »

---

[۱] ۱٦۱ نجی صحیفه‌نك ۱ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون .

رئيس مشارالیهك ایراد ایتمش اولدیغی نطقك بعض اقسامی

« معارف نظامنامهٔ عمومیسی احکامنه توفیقاً پای‌تخت سلطنت سنیه‌ده وممالك شاهانه‌نك هر بر جهتنده مرکز وموقعلرده مجلس تدریس وتدریس شعبه‌لری کشادینه دولتجه همت بیورلمقده‌در . بوجمله‌دن اولمق اوزره یکی کوی واستنیه وطرابیه مجلس تدریسی ویکی کوی واستنیه تدریس شعبه‌لری بوندن اول تشکیل وغزته‌لرله اعلان اولنمش وطرابیه تدریس شعبه‌سی زماننه تعلیق ایدلمشدر . استنیه تدریس شعبه‌سی هیئتنك همت مخصوصه‌سیله مصارفی وقفندن آلنه‌رق اوراده‌کی صبیان مکتبی تنظیم وکشاد اولندی . یکی کوی صبیان مکتبنك تنظیمی هر نصلسه کیرو قالدی ایسه‌ده کویك اصحاب فتوتنك وبوایشه دائر سوز کچدکجه بالمناسبه حاضر بولنوب کندولکلرندن عرض خواهش ایدن ارباب مروتك اعانه‌لری ومجلس تدریس وشعبه هیئتنك وازجمله اعضادن عزتلو احمد بك افندینك اقدام واهتمامیله بومکتب دخی تنظیم اولندی . اشته بوکون جمله حضورنده کشاد ایدلدی . آچلمسنده هرنقدر تأخر وقوعه کلدیسه‌ده تجربه اوزرینه یعنی ایکنجی درجه‌ده اولدیغی جهتله تنظیماتجه استنیه مکتبندن کیروقالمامشدر ظننده‌یم . اصول جدیدهٔ تدریسیه‌که چوجقلره آز وقتده قولایجه درسلرینی اوکرتمکدر . بواصول معارف نظارتنك همتیله اتخاذ اولنمشدر . ایکی اوچ سنه‌یه واریورکه عثمانیه مکتبنده [١] ودها بعض محللرده بو اصول اوزره درسلر اوقوتدیرلمغه باشلانیله‌رق ثمرهٔ نافعه‌سی کورلمش واستنیه مکتبنده دخی آز زمان ایچنده نه‌درجه فائده‌سی اولدیغی تجربه ایدلمشدر . استنیه‌ده اولدیغی کبی اصول جدیده‌یه واقف دارالمعلمین صبیان شهادتنامه‌لیلرندن خواجه امین افندی معارف نظارتندن انتخاب وتعیین قلندی . بوندن مقصد اصلی اولاد وطنك انسان ایچون الك عزیز اولان زمان تحصیللرینی بوشنه کچرمیوب چالشملریدر . خواجه افندی‌یه نظامی وجهله مجلس تدریس جانبندن معاش ویریله‌جك و چوجقلردن هفته‌لق وآیلق نامیله برشی آلنمیه‌جقدر . چوجقلر مکتبه دوام و اقدام ایده‌جکلر وجدولی

(١) ١٣٤ نجی صحیفه مطالعه ایدلسون .

موجنجه صبیان مکتبلرنده اوقونه‌جق درسلری اوقویوب اوکرنه‌جکلردر . او درسلرك ختامنده امتحان اولوب رشدیه مکتبلرینه کیره‌جکلر وشاکرداندن حفظه چالشمق استیانلر حفظی اتمام ایدنجه‌یه قدر مکتبده قاله‌جقلردر . بوحال اوستنه‌ده چوجقلرینی مکتبه کوندرمیان اولورایسه نظامی موجنجه جزای نقدی آلنه‌جقدر . . . » .

۹ جمادی‌الاولی ۲۹٤ ده مخرج اقلام مدیریتنه اندرون همایوندن مخرج محمد مراد افندی وشهر مذکورك ۲۰ سنده‌ده مجلس کبیرمعارف ریاستنه معارف مستشار اسبقی صالح افندی تعیین اولونمشدر .

معارف ناظری منیف افندینك « کتبخانهٔ عمومی » نامیله غایت مکمل بر کتبخانه تشکیلنه تشبث ایلدیکی اشبو ۹٤ سنه‌سی وقایعی میاننده کورولمکده اولمسنه نظراً الیوم بایزیدده کائن کتبخانهٔ عمومینك دها او وقتدن تأسیسنه باشلاندیغی آکلاشلمقده‌در .

طلبهٔ ایرانیه‌نك اوروپایه ارسالندن صرف نظرله لاجل‌التحصیل درسعادته کلملری ومکاتب عثمانیه‌یه قبول ایدلملری ایران سفیری میرزا محسن خان طرفندن التماس اولونمسیله دولتین وملتین بیننده وفاق واتحادك برقات‌دها تأید وتأکدینی مستلزم اولان بوقضیه‌یه حکومت سنیه‌جه مساعده اولونمشدر .

مکتب ملکیهٔ شاهانه‌نك برنجی صنفی ایچون اللی نفرشاکرد مقدمجه امتحان وانتخاب اولونمش ایسه‌ده مکتبك بعض اسبابه مبنی کشادی تأخر ایتمسی حسبیله بونلرك بعضلری تناقص ایدوب یرلرینه بشقه‌لری آلنه‌جغنه وبوصنفه داخل اوله‌جقلرك مکاتب رشدیه منتهی شاکردانی‌درجه‌لرنده معلوماتلری‌اولمق مشروط بولوندیغنه مبنی تبعهٔ شاهانه‌دن صنف مذکوره کیرمك‌ایستیانلرك ۱۷ شوال ۲۹٤ تاریخندن اعتباراً معاملهٔ قیدیه‌سنه باشلانمشدر .

منیف افندینك تجارت نظارتنه نقلیله معارف نظارتی اوقاف همایون ناظری کمال پاشایه علاوهٔ مأموریت و دفعهٔ سادسه اوله‌رق ۳ ذی‌القعده ۹٤ تاریخنده توجیه اولونمشدر .

منيف افندى

منیف افندینك زمان نظارتی

توسیعاً و اصلاحاً و یکیدن بر نظامنامه‌یه ربطاً مکتب ملکیه‌نك کشادینه و «کتبخانهٔ عمومی» نامیله برکتبخانه‌نك تأسیسنه تشبث اولونمش و استنیه و ینی کوی وطرابیه مجلس تدریسنك غیرت و دلالتیله اصول جدیده اوزره ینی کوی صبیان مکتبی آچلمش، طلبهٔ ایرانیه‌نك اکمال تحصیل ایچون اوروپایه اعزامندن صرف نظرله درسعادت مکتبلرینه کلملری تقرر ایتمشدر .

دارالمعلمینده اکمال مدت تحصیلیه ایده‌رك بوسنه شهادتنامه آلانلرك یرینه طلبه آلنمسی مقرر اولدیغندن ومکتب مذکوره کیرمك آرزوسنده اولانلرك عربیدن تصدیقاتی تکمیل ایتمش وفارسیدن کلستان اوقومش‌اولملری وحسابدن لا اقل اعمال اربعه وسربستجه ترکجه اوقویوب املاسنی دخی بیلملری اصول متخذه اقتضاسندن بولوندیغندن بواوصافی جامع اولان طلابك ذی‌القعده‌نك نهایتنه قدر لاجل‌الامتحان مجلس معارفه مراجعت ایلملری مکاتب رشدیه‌دن شهادتنامه آلمش اولانلردن دخالت آرزوسنده بولونانلر بالامتحان قبول اولونه‌جقلرندن بومثللولرك دخی مدت مزبوره ظرفنده کذلك مجلس مذکوره مراجعتله شهادتنامه‌لرینی ابراز ایده‌رك اسملرینی قید ایتدیرملری‌ومدت معینه‌نك انقضاسندن صوکره کله‌جکلرك قبول اولونمیه‌جقلری ٤ ذی‌القعده‌ده اعلان اولونمشدر .

۲۲ ذی‌القعده **۹٤** تاریخلی اعلانده، دارالمعلمینده اکمال مدت تحصیلیه ایده‌رك بوسنه شهادتنامه آلانلرك یرینه طلبه آلنمسی مقرر اولدیغندن ومکتب مذکوره کیرمك آرزوسنده اولانلرك عربیدن تصدیقاتی تکمیل‌ایتمش وفارسیدن کلستان اوقومش اولملری وحسابدن لا اقل اعمال اربعه‌یی وسربستجه ترکجه اوقویوب املاسنی‌دخی بیلملری اصول‌متخذه اقتضاسندن بولوندیغندن بواوصافی جامع‌اولان طلابك‌اشبو ذی‌القعده‌نك نهایتنه قدر لاجل‌الامتحان مجلس معارفه

مراجعت ايتملری ومكاتب رشديه‌دن شهادتنامه آلمش اولانلردن دخالت آرزوسنده بولونانلر بلا امتحان [١] قبول اولونه‌جقلرندن بومثللولرك دخی مدت مزبوره ظرفنده كذلك مجلس مذكوره مراجعتله شهادتنامه‌لرینی ابراز ایده‌رك اسملرینی قيدايتديرملری ومدت معينه‌نك انقضاسندن صكره كله‌جكلرك قبول اولونميه‌جقلری مقدما اعلان ايتديرلمشيدی . بومدت بوكره ذی‌الحجه‌نك نهايتنه قدر تمديد اولونمغله . . . دينلمشدر.

بوندن مقدمكی اعلانات رسميه‌ده طلبه قبول ايدلمكده اولديغی كوريلن مكتب ملكيه‌نك علی نظامی پاشانك [٢] تحت نظارتنده اوله‌رق اصلاحاً رسم كشادی ٩٤ سنه‌سی ذی‌القعده‌سنك ٢٥ نجی جمعه ايرتسی كونی اجرا ايدلمشدر . رسم مذكورده معارف عموميه ناظری كمال پاشا ومجلس كبير معارف عموميه رئيس صالح افندی ايله سائر بعض ذوات و هيئت معارف اعضا و مأمورينی ومكتب ناظری علی‌نظامی پاشا ووكيلی اركان‌حربيه بيكباشيلرندن جمال بك [٣] ومعلم افنديلر وسائر ايجاب ايدن ذوات حاضر بولونمشلردر .

---

٧ محرم ١٢٩٥ ده كمال احمد پاشا انفصال ايله‌مكله‌ادرنه واليلكندن منفصل احمد وفيق پاشا ايكنجی دفعه اوله‌رق معارف عموميه نظارتنه تعيين ايدلمشدر .

كمال احمد پاشانك زمان نظارتی

توسيع واصلاحنه اولجه تشبث ايدلمش اولان مكتب ملكيه كشاد اولونمشدر.

---

١ صفر ١٢٩٥ ده احمد وفيق پاشا باش وكالته نصب ايدلمكله اوقاف ناظرلغنه

---

[١] ٤ ذی‌القعده ٩٤ تاريخلی اعلان رسميده بالامتحان دينلمشدر .

[٢] علی نظامی پاشا؛ نيكده‌ده ١٢٣٧ده تولدله مكتب حربيه‌دن ٢٥٥ده نشأت ايتمش وپايه‌دها كمال تحصيل ايله‌دا وفريق اوله‌رق برخيلی مدت بلغراد وسائر محلرده قوميسرلكده بولونمش ، مكتب ملكيه‌يه ناظرومتعاقباً مكتب سلطانی‌يه مدير اولوب آز مدت صوكره بالانفصال ١٢٩٧ده مشعر، تفتيش عسكری قومسيونه اعضا اولمش و١٣١١ محرمنك طقوزنده وفات ايله‌مشدر . سلطان محمود تربه‌سی حظيره‌سنده مدفوندر

[٣] ترجمهٔ حالنه دسترس اولنه‌مدی .

تعیین اولونان صبحی عبداللطیف پاشا علاوهٔ مأموریت اوله‌رق ایکنجی دفعه معارف عمومیه ناظری اولمشدر .

احمد وفیق پاشانك زمان نظارتی

مشارالیهك بو دفعه‌کی نظارتی ۲۳ کوندن عبارت بولونمقله شایان تذکار بر اجراآتده بولونه‌مامشدر .

---

۱۵ ربیع‌الاخر ۱۲۹۵ ده صبحی عبداللطیف پاشا انفصال ایله‌مکله ایکنجی دفعه اوله‌رق منیف محمد طاهر افندی معارف عمومیه ناظری اولمش و اثنای نظارتنده رتبهٔ وزارتی احراز ایله‌مشدر .

صبحی عبداللطیف پاشانك زمان نظارتی

مشارالیهك آنجق ایکی بچوق آی دوام ایدن زمان نظارتنده شایان قید برشیئه تصادف ایدیله‌مه‌مشدر .

۱۲۹۵ سنه‌سی، مکتب سلطانینك تورکجه وعربی وفارسی درسلرینه لایقی وجهله اعتنا اولونمدیغندن بوخصوصك نظر اعتنایه آلنمسنه دائر اوراق حوادثده بعض شکایات کورولمش ایدی .

اشبو ۱۲۹۵ سنه‌سی رجبنك ۲٤ نجی کونی وکلادن بعضیلریله معارف ناظری بولونان منیف افندی حاضر اولدیغی حالده مکتب سلطانینك توزیع مکافات رسمی اجرا ایدلمش ومدیر مکتب خلیل بکك [۱] تورکجه درسلرینك نظردقته آلندیغنی مشعر اولان نطقنك بعض اقسامی شایان دقت کورلمش‌اولمغله عیناً نقل اولونمشدر :

« . . . بمنه تعالی بعد ازین مکتب سلطانیده اوقونمقده اولان درسلرك

[۱] خلیل بك ؛ مکتوبیٔ خارجیه‌دن نشأتله لونذره سفارتی باش کاتبی ، خارجیه مکتوبجیسی ، باب‌عالی اوراق مدیری ، خارجیه بعده اوقاف مکتوبجیسی ، ۹۵ سنه‌سی ربیع‌الاخرنده مکتب سلطانی مدیری اولمشدر . تاریخ وفاتنه دسترس اولونه‌مدی .

هرشعبه‌سنده اصلاحات لازمه‌نك اجراسيله هرشاكردك فرانسزجه تدريس اولنان علومدن بشقه لسان وادبيات عثمانيه‌دن دخی تعيينی متصور اولان مناسب برمدت ظرفنده متساوياً امتحان ويره‌بيلمسی قاعده اتخاذ اولنه‌جقدر .

. . . مقدما مكتب سلطانی داخلنده حقوق وطرق ومعابر فنلرينه مخصوص تأسيس بيورلمش اولان ايكی مكتب هرنصلسه مؤخراً تعطيل قلنمشيدی . بودفعه بونلر يكيدن تنظيم وتوسيع قلندی » .

مكتب فنون ملكيه‌يه يكيدن آلنه‌جق طلبه‌نك تموزك يكرمی ايكنجی جمعه ايرتسی كونی امتحانلرينه بدأ اولونه‌جغندن مكتبه كيرمك آرزوسنده بولونان طلبه‌نك هم اسملرينی قيد ايتديرمك هم داخل اوله‌جقلری صنفه كوره شرائط امتحانی آكلامق ايچون مكتب اداره‌سنه مراجعت ايتملری لزومی اعلان ايدلمش وجرائد يوميه ايله نشر اولونان شرائط دخوليه صورتی بروجه آتی درج اولونمشدر :

برنجی سنه‌يه دخول امتحانی

تركجه اوقويوب يازمق ، قواعد عثمانی ، مختصر تاريخ عثمانی ، جغرافيا ، مبادئ علم هندسه ، علم حساب .

ايكنجی سنه‌يه دخول امتحانی

تركجه اصول انشا ، فرانسزجه قرائت وصرف ، تاريخ قرون اولی جغرافيادن مقدمه ايله مفصل اوروپا قطعه‌سی ، علم حساب ، نظری مبادئ علم حكمت طبيعيه ، كيميای معدنی ، تاريخ طبيعيدن علم حيوانات [١] .

دردنجی سنه‌يه دخول امتحانی

تركجه اصول كتابت وترجمه ، فرانسزجه ادبيات ، تاريخ عمومی ، جغرافيای عمومی ، حساب وجبر وهندسه وقوزموغرافيا ، حكمت طبيعيه ، كيميای معدنی وعضوی وصناعی ، حيوانات ونباتات ومعدنيات ، اصول دفتری .

---

[١] اوچنجی سنه‌يه دخول امتحانی حقنده برشی يازلمه‌مشدر .

مکتب سلطانیدن تام شهادتنامه آلانلر بلا امتحان دردنجی سنه‌یه قبول اولنور .

بشنجی سنه‌یه دخول امتحانی

مفصل ممالك محروسه جغرافیاسی، اتنوغرافیا، ایستاتستیق، علم ثروت اصول اداره، اصول مالیه، علم حقوق .

بشنجی سنه‌یه کیرمك استیان طلبه اولا دردنجی سنه‌یه دخول امتحانی ویرمکه مجبور اوله‌جقدر .

۲۸ شعبان ۱۲۹۵ ده شورای دولت رئیسی پاشا [۱] ایله معارف وتجارت ناظری افندیلر [۲] حاضر اولدقلری حالده مکتب ملکیه‌نك ایلك دفعه اوله‌رق توزیع مکافات رسمی اجرا ایدلمشدر .

مدیر مکتب عبدالرحمن افندینك [۳] اثنای رسمده ایراد ایتمش اولدیغی نطقدن بعض پارچه‌لر :

« . . . مکتبك مدت تحصیلیه‌سی بش سنه‌در . فقط شمدیکی حالده ایکی صنف موجود اولوب طلبه‌نك مجموعی آلتمش ایکی کشیدن عبارت ایسه‌ده صنفلر پیاپی آچلدقجه طلبه‌نك دخی او نسبتده تزاید ایده‌جکی بدیهیدر . . .

. . . مکتبدن مادةً اولنه‌جق استفاده‌دن ماعدا معنیً دخی بر بیوك فائده کوریله‌جکدر . شویله که : تدریس اولنان علوم وفنون متنوعه‌دن لسان عثمانیده مکمل کتب و رسائل موجود اولمدیغندن مکتبه تعیین بیوریلان معلم افندیلر اصحاب قدرت واستطاعت وارباب ملکه ومهارتدن اولمغله تعلیم ایلدکلری درسلر

[۱] عرفی پاشازاده علی پاشادر. ۱۳۰۶ اوائلنده بیروت والیسی اولوب سنهٔ مذکوره رجبی غره‌سنده اوراده وفات ایتمکله نعشی استانبوله کتیریله‌رك ارن کوینه دفن ایدلمشدر.

[۲] منیف افندی، چامیچ اوخانس افندیدر. ۹۲ نجی صحیفه‌نك ۲ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون .

[۳] مشارالیه بالاخره معارف عمومیه ناظری اولمش اولمغله ترجمهٔ حالی تراجم نظار میانده‌در.

مكتبجه صره‌سيله جمع وترتيب اولنه‌رق بووجهله مكاتب عاليه ايچون دخی كتب لازمه حاضرلنمش اولور » .

ينه سنهٔ مذكوره‌ده مكتب ملكيه‌نك صنوف عاليه‌سنده تدريس ايدلمكده اولان علم حقوق واصول ماليه وعلم ثروت و اصول ادارهٔ ملكيه درسلرينه خارجدن كلوب استماع ايده‌جك ذواتك قبولنه مساعده اولونمشدر .

مكتب سلطانی درونن‌ده مقدما كشاد اولونوبده بالاخره دوچار سكتهٔ تعطيل اولان مكتب حقوقده يكيدن اجرای تدريساته مباشرت اولونمسی قراركير اوله‌رق ۱۵ شوال ۱۲۹۵ تاريخنده كيفيت بروجه‌آتی اعلان‌ايدلمشدر:

« مكتب سلطانی درونن‌ده بولنان حقوق مكتبنك بودفعه يكيدن كشادينه نظارت جليلهٔ معارفجه قرار ويريله‌رك شهرتشرين‌اولك اون‌آلتنجی پازار ايرتسی كونی صباحلين درسلره بدأ ومباشرت اولنه‌جغندن بوندن اول مكتبه دوام ايتمش اولان شاكردان ايله مجدداً دوام ايتمك‌آرزوسنده اولوبده يدلرنده مطلوبه موافق شهادتنامه‌لری بولنان طلبه‌نك قيد وقبوللری ايچون صباحلين آلافرانغه ساعت‌طقوزدن اخشام درده قدر غلطه سراينده مكتب مذكورقلمنه مراجعت ايتملری ويدلرنده شهادتنامه‌لری اولميانلرك قيد وقبوللری تركجه وفرانسزجه‌دن مطلوب وجهله امتحان ويرمكه متوقف ايدوكی اعلان اولنور » .

مكتب مذكورمعلملكنه انتخاب اولنان ذواتك اسامیسی بروجه‌آتی تعداد و بيان اولنور :

روما حقوقی معلمی	موسيو دوليس [۱]
اصول فقه ومجله معلمی	فضيلتلو احمدحمدی‌افندی [۲]

[۱] سنين وفيره مكتب سلطانی مدير ثانيسی اولان ذاتدر .

[۲] احمدحمدی افندی؛ شيروانليدر. رشديه معلملكی، تحريرمأموريتی كبی خدمتلرده بولوندقدن صوكره مدرس ، ملا ، مجلس معارف اعضاسی ، تأليف و ترجمه مديری ، انجمن تفتيش ومعاينه رئيسی، ۳۰۵ ده مجلس معارف اعضاسی اولوب ۱۲ جمادی‌الاولی ۱۳۰۷ ده بغتةً وفات‌ايتمشدر. ايوبده‌مدفوندر. آثارندن‌مقامات‌حريری ترجمه‌سی‌مطبوعدر.

مجله معلمی	فضیلتلو رؤف افندی (١) .
حقوق عمومیه وحقوق ملکیه معلمی	موسیو شوالیه .
روما حقوقی دیکر معلمی	موسیوژاقوبو .
مقدمات علم حقوق وعلم ثروت ملل معلمی	موسیو قارو .
اصول محاکمهٔ مدنیه وحقوق جزائیه معلمی	موسیوباروچی .
حقوق تجارت عثمانیه معلمی	عزتلو نیقولاکی افندی .

ینه مکتب سلطانی داخلنده‌کی طرق و معابر مکتبی حقنده ١٩ ذی‌القعده ٩٥ تاریخلی اعلان رسمیدر :

« مکتب سلطانی داخلنده بولنان طرق ومعابر مکتبی بوکره معارف عمومیه نظارت جلیله‌سی طرفندن توسیع و اصلاح اولنه‌رق اشبو طقسان درت سنه‌سی تشرین ثانیسنك ابتداسندن اعتباراً بتکرار کشاد اولنوب ایکنجی و اوچنجی ودردنجی سنه‌لر درسلرینه شهر مذکورك آلتنجی و برنجی سنه درسلرینه دخی اون اوچنجی بازار ایرتسی کونلری بدأ و مباشرت اولنه‌جغی جهتله مکتب مذکورك طلبهٔ قدیمه‌سیله یکیدن تحصیله طالب اولانلرك دفتر مخصوصنه اسملرینی قید ایتدیرمك اوزره شمدیدن غلطه سراینده مکتب مذکور قلمنه مراجعت ایلملری وطلبهٔ جدیده‌نك قید و قبوللری ایچون مکمل دیپلوما ویاخود درجهٔ ثانیهٔ تحصیلیه‌یی اکمال ایتدکلرینه دائر شهادتنامه ابراز ایتملری و دیپلوما وشها-دتنامه‌لری اولمیانلرك مطلوب وجهله امتحان ویرملری لزومی اخطار وبیان اولنور.

مکتب مذکورده اوقنه‌جق درسلر ایله معلمین منتخبه‌نك اسامیسی بروجه آتی بیان اولنور : .

ذکی بك	جبر ومثلثات وهندسهٔ حلیه .
لقوق بك	هندسهٔ رسمیه وطاش کسیمی بحثی وحساب تمامی وتفاضلی.

(١) برلیه‌لی احمد افندی مخدومی اولوب ٦٨ ده بغداد، ٧٦ و ٨٣ تاریخلرنده ایکی کره طرابلس غرب ملاسی اولوب ١٢٩٦ سنه‌سندن صوکره وفات ایله‌ین عبدالرؤف محمد افندی اولسی ملحوظدر.

موسيو شارل   علم حكمت وكيميا وعلم طبقات الارض ومعدنيات، عموم جر اثقال.
موسيو غارنيه   جر اثقالك تطبيقاتى .
موسيو لامير   رسم وطوبوغرافى يعنى تخطيط اراضى .
موسيو بريئو   فن انشاآت [طرق ومعابر] الى آخره تيمور يوللرى .

ينه بوسنه وقايعندن اوله‌رق ولايتده تشكيلى نظامنامهٔ مخصوصى اقتضاسندن اولان معارف قوميسيونلرينك قوصوه ولايتجه‌ده تشكيلنه باشلانوب رئيس واعضاسى تعيين قلنمشدر .

باب عالى حريقندن صوكره [١] شوراى دولت دائره‌سى معارف نظارتنك اوست قاتنه نقل ايدلمش وبورانك ضيقلغندن ناشى باب همايون داخلنده ضربخانهٔ عامره دائره‌سنه كوتورلمش ايسه‌ده ايكى كون صوكره ينه معارف دائره‌سنه كتيرلمشدر .

مكتب ملكيه‌نك دردنجى صنفى ١٢٩٥ سنه‌سى ذى الحجه‌سنك يكرمى برنجى جمعه ايرتسى كونى كشاد اولونه‌رق درسلره باشلانمش وعلم ثروت معلمى مشاهير معلميندن ساقز اوخانس افندى طرفندن تقرير ايديلن ايلك درس بروجه خلاصه وقت غزته‌سيله نشر ايدلمشدر .

١٢٩٦ سنه‌سى وقايع معارفندن الك مهمى حروف عثمانيه‌نك اتصال وانفصال وتركيب وتفريق جهتيله وباخصوص اكثر حركاتك فقدانى سببيله معلوم اولان مشكلاتك چاره‌سى آرانلمق اوزره برقوميسيون تشكل ايتمسيدر .

بوكا اوته‌دنبرو پك چوق چاره‌لر دوشونلر و حتى چاره‌لرى آلافرانغه يوللره قدر سوق ايده‌رك لاتين حرفلرينك قبولنى بيله توصيه ايدنلر بولونمش

---

[١] تاريخ عثمانى انجمنى مجموعه‌سى ، ج ٢ ، ص ٤٤٩ .

« ١٢٩٥ سنه‌سى جماذى الاولنك ٢١ نجى پنجشنبه كيجه‌سى « ٢٣ مايس سنه ١٨٧٨ » نصف الليلدن صكره « زوالى ساعت التيده » على رواية اوطه جيلرك تسيبندن ناشى باب عالى بناسنك وسطنه تصادف ايدن قسمنك بالاسنده بولونان شوراى دولت دائره‌سندن حريق ظهوريله التى ساعت امتداد ايتمش بودائره والتنده بولونان احكام عدليه دائره‌سى وداخليه وخارجيه نظارتلرينه مخصوص دوائرك اكثر اقسامى محترق اولمش ووقوع بولان اهتمامات عظيمه سايه‌سنده دائرهٔ صدارت تخليص ايديله بيلمشدر .

احكام عدليه دائره‌سى آياصوفيه ده‌كى مجلس مبعوثان دائره‌سنه نقل ايدلمش وهيئت شورى ختام انشاآته قدر اليوم معارف نظارتنك بولندیغى دائره‌نك اوست قاتنده ايفاى وظيفه ايلمشدر .

ایدی . واقعا دنیاده هرشیئك ابتداسی الفباء اولدیغی جهتله بر ملتك حروف وحركاتی نه‌قدر مكمل اولورسه آنك كوره‌جكی خدمت دخی اوقدر مكمل اولمق لازم كلیر .

فقط ١٣ عصردنبری برملتك یعنی عموماً اسلامك واسلام آره‌سنده بولونان بعض اقوامك قوللاندیغی الفبایی اویله قوناق دكشدیرركبی تحویل ناقابل اولدیغی جهتله بونك ینه كندی دائره‌سنده بالتدریج اصلاحی البته اهون برتدبیر اوله‌جغندن اركان حربیه دائره‌سی شو امر مهمی نظر دقته آله‌رق خریطه‌لرك سهولتله اوقونمسی ایچون « وواپل » یعنی حركه‌لری دخی داخل اوله‌رق قطعا اشكال معلومه‌یی بوزمقسزین فقط مقطعات صورتیله یكی برالفباء تنظیمنه مبادرت ایله‌مش ومعارف نظارت جلیله‌سی دائره‌سنده ناظر منیف افندینك ریاستی آلتنده برانجمن مذاكره عقدایدلمش ایسه‌ده مع التأسف مسئله اساسلی برصورتده حل اولونه‌مامشدر .

معارف نظارتی طرفندن اداره ایدلمكده اولان بالجمله وقف كتبخانه‌لرده موجود كتابلرك یكیدن تحقیق وتدقیقیله جمله‌سنك اسامیسنی وهانكی فنه متعلق اولدقلرینی مبین منتظم دفترلرینك طبع ونشری ضمننده برقومیسیون تشكیل وطونه مركز متصرفی اسبق تحسین افندی‌ده قومیسیونه اعضا تعیین اولونمشدر .

٢ شعبان تاریخنده مكاتب رشدیه مدیرلكی مجلس معارف اعضاسندن سلیم تألیف و ترجمه اوطه‌سی مدیرلكی مجلس معارف اعضاسندن احمد حمدی مكاتب ابتدائیه مدیرلكی مجلس معارف اعضاسندن مصطفی [١] مكاتب عالیه مدیرلكی مجلس معارف اعضاسندن آریستوقلیس مطبعه‌لر مدیرلكی مجلس معارف اعضاسندن آرتین افندیلره توجیه اولنمق صورتیله دائرهٔ نظارتجه تبدل جزئی اجرا ایدلمشدر .

مكتب ملكیه‌یه كله‌جك سنهٔ تدریسیه ایچون طلبه آلمق وقتی حلول ایلدیكی جهتله مكتب مزبوره داخل اوله‌جق طلبه‌نك هر هفته جمعه ایرتسی و پازار ایرتسی و پنجشنبه كونلری مكتب مذكور اداره‌سنه مراجعتله اسملرینی قید

[١] ٨٥ نجی صحیفه‌نك ٤ رقملی استطرادی مطالعه ایدلسون .

ایتدیرملری اقتضا ایده‌جکی ودخول امتحانلرینه اغستوس رومینك برنجی چهارشنبه کونندن اعتباراً بدأ اولونه‌رق هرچهارشنبه کونلری اجرا اولونه‌جغی ۱۲ شعبان تاریخلی اوراق حوادثله اعلان ایدلمشدر . شرائط امتحان عیناً نقل اولوندی :

« مکتب سلطانیدن شهادتنامه‌سی اولانلر بلا امتحان دردنجی صنفه قبول اولوندیغی کبی زیرده محرر پروغرامده کوسترلدیکی اوزره طلبه‌نك ویره‌جکی امتحانه کوره ایکنجی واوچنجی ودردنجی صنفلره دخی قبول ایدیلور .

دخول امتحانی

ترکجه‌قواعدواملا ، مختصرتاریخ عثمانی ، جغرافیا ، حساب ، مبادئ هندسه .

برنجی سنه درسلری

ترکجه قواعد واصول انشا ، فرانسزجه غرامر ، تاریخ عمومی [قرون اولی قسمی] ، جغرافیا [مقدمه ایله مفصلاً اوروپا قطعه‌سی] ، حساب نظری وتطبیقاتی ، هندسه .

ایکنجی سنه درسلری

ترکجه اصول کتابت ، فرانسزجه ، تاریخ عمومی [قرون وسطی قسمی] ، جغرافیا [قطعات سائره] ، جبر ، هندسه ، حکمت طبیعیه ، کیمیای غیرعضوی .

اوچنجی سنه درسلری

ترکجه ادبیات ، فرانسزجه ، تاریخ عمومی [قرون اخیره قسمی] ، جبر ومثلثات ومساحه عملیاتی ، حکمت طبیعیه ، کیمیای عضوی وصناعی ، چفتجیلکه تطبیقاً علم حیوانات ، زراعته تطبیقاً علم نباتات ، اصول دفتری .

دردنجی سنه درسلری

فرانسزجه ترجمه وانشا ، ممالك عثمانیه‌نك مفصل جغرافیاسی ، ایستاتستیق

اتنوغرافيا ، طبقات الارض ومعدنيات ، علم ثروت ، اصول ادارهٔ عموميه واداره‌يه متعلق مواد ، اصول ماليه و واردات و تكاليف ، مدخل حقوق وحقوق مدنيه وحقوق طبيعيه .

بشنجی صنف درسلری

فرانسزجه ترجمه و انشا ، صناعت وتجارت جغرافياسی ، حقوق اداره ، اصول ماليه ، حقوق تجاريه وحقوق ملل مع معاهدات ، علم ثروت » .

اليوم موجود اولوب ١٣٣١ سنه‌سی ايلولندن اعتباراً پروغرامی اصلاح ودوره‌لری تزييد و معلمينی تكثير اولونان تجارت مكتب عاليسی دخی سنهٔ مذكوره‌ده تأسيس ومديريته موسيو غراتی نام ذات تعيين اولونمشدر .

٢٥ شعبان ٢٩٦ و ١ اغستوس ٢٩٥ چهارشنبه كونی مكتب ملكيه طلبه‌سنك توزيع مكافات رسمی برصورت مكمله‌ده اجرا اولونمشدر .

باش وكيل پاشا [١] ايله وكلانك بعضلری موجود ايدی . مكتب مزبورك اون اوچ نفر منتهی صنفی طلبه‌سی شهادتنامه آلدقلری كبی صنوف سائره‌سی شاكردانندن امتحانده ابراز لياقت ايدنلر نائل مكافات اولمشلردر . شهادتنامه آلان طلبه‌نك اسملری بروجه آتيدر :

حسين كاظم ، طنغر ، مراد راغب ، ماغاكيان ، محمد كامل ، محمد حسيب ، عثمان ، ماورو قورداتو ، محمد رشيد ، نامياس ، صرافيان ، خسرو ، حسن فهمی افنديلر .

طلبهٔ مومی‌اليهمك شهادتنامه‌لری توزيع اولونمسنی متعاقب معارف عموميه ناظری منيف افندی ايراد نطق ايله‌مشدر .

ينه ١٢٩٦ سنه‌سی شئون معارفدن اولمق‌اوزره طشره‌لرده كشادی معارف عموميه نظامنامه‌سی مقتضياتندن بولونان معارف قوميسيونی كمليك‌ده ده تشكيل ايدلمش وقوميسيونك نتيجهٔ مساعيسی اوله‌رق داخل‌قضاده اوچ رشديه مكتبيله

[١] عارفی احمد پاشادر . ٩ شعبان ١٢٩٦دن سنهٔ مذكوره ذی‌القعده‌سنك‌اوچنه قدر بومقامده بولونمشدر.

اوچی ذکور واوچی دخی اناثه مخصوص آلتی باب نمونه ابتدائی مکتبی آچیله‌رق درسعادتدن دارالمعلمین صبیان ودارالمعلمات شهادتنامه‌لرینی حائز معلم و معلمه‌لر اعزام ایدلمشدر .

اصول زراعتك ملکمزده ترقیسی دولتجه الك مهم مواددن اولمغله کاغدخانه جوارنده ایاز آغا چفتلکی دینیلن محلك زراعت مکتبی اتخاذی واطفال مهاجرینك مذکور چفتلکده قواعد جدیدهٔ فنیه‌یه توفیقاً زراعت تحصیل ایلملری تقرر ایده‌رك بو اثناده تجارت ناظری بولونان جودت پاشا ایله اصول زراعتده مهارت مخصوصه‌سی اولان آماسیان افندی مذکور چفتلکی معاینه ایتمشلر وهرجهتله زراعت مکتبی اولمغه الویرشلی بولوندیغی و اراضینك هر نوع تجاربه کفایتی اولدیغی تبین ایله‌مشدر .

بوسنه شوالنده مکتب ملکیه ادبیات معلملکنه شورای دولت اعضاسندن رجائی زاده اکرم بك تعیین ایدلمشدر .

معارف عمومیه نظارتنك ۲۶ ذی‌القعده ۹۶ تاریخلی براعلان رسمیسی شایان قید کوریله‌رك عیناً نقل اولوندی :

« ۱۹ ذی‌القعده سنه ۹۶ تاریخیله صالی کونی چیقاریلان غزته‌کزده مونیتور دوقومرس غزته‌سندن نقلاً مکتب سلطانی داخلنده بولنان حقوق وطرق ومعابر مکتبلرینك لغو ایدلدیکی یازلمشدر [۱] . مؤخراً اجرا اولنان تنقیحات مناسبتیله مذکور مکتبلر حقنده بعض مشکلات تکون ایتمش ایسه‌ده سایهٔ معالیوایهٔ حضرت پادشاهیده بقالری چاره‌سی بولنه‌رق کماکان ابقا قلنمشدر . فقط مهندسین ملکیه مکتبنك ایکنجی واوچنجی صنفلرنده شاکرد بولنماسی حسبیله یالکز بومکتبك اشبو صنفلری لغوایدیله‌رك یالکز برنجی صنفی براغلمش و بمنه تعالی ایلروده بونك حال سابقه اعاده‌سی ممکن اوله‌جغی مأمول ایدرز . تصحیح واعلان اولنمسی متمنادر » .

[۱] معارف ناظری منیف افندی حضرتلرینك امری اوزرینه غلطه سراینده‌کی حقوق مکتبی ایله طرق ومعابر مکتبی لغو ایدلدیکی ؛ بوکا سبب ایسه تنقیحات اولدیغی مونیتور دوقومرس غزته‌سنده محرردر . «وقت»

اعدادیهٔ ملکیه مکتبی ایچون شاکردان آلنه‌جغندن الده مکاتب رشدیه شهادتنامه‌سی ویاخود مکاتب رشدیه شهادتنامه‌سنی حائز شاکردان درجه‌سنده امتحان ویرمکه مقتدر اولوبده بومکتبه دوام ایتمك آرزوسنده بولونانلر طقسان آلتی سنه‌سی شهرذی‌الحجه‌سی نهایته‌قدر اسملرینی دفتر مخصوصنه قیدایتدیرملری ایچون سلطان محمود خان ثانی تربه‌سی اتصالنده‌کی دارالمعلمینه مراجعت ایتملری لزومی‌ده ۲۹ ذی‌القعده ۹۶ و ۲ تشرین ثانی ۹۵ تاریخیله اعلان اولونمشدر .

رشدیه مکتبلری هرنه‌قدر معارف نظارت جلیله‌سنك تحت‌نظارتنده قاله‌جق ایسه‌ده بوبابده‌کی اعلان رسمیده دخی بیان اولوندیغی اوزره بعدما هر برینك کندیلرینه جوار و مناسب بولونان محللرده متشکل جمعیتلر معرفتیله اداره‌سی ودارالمعلمین لیلی ، لسان ، رسم و فن معماری‌یه مخصوص اولمق اوزره اوچ مکتبك‌ده یکیدن کشادی معارف نظارت جلیله‌سنجه متصور بولونمش ، آنجق بوتصوراتدن رشدیه‌لر خصوصی موقع تطبیقه قونه‌مامشدر .

مکتب طبیهٔ ملکیه‌نك طبیهٔ عسکریه اداره‌سندن فکیله معارف نظارت جلیله‌سنه الحاقی مناسبتیله ۱۲۹۷ سنه‌سی محرمنك ۸ نجی بازار ایرتسی کونی معارف ناظری منیف افندی مکتب مذکوره کیده‌رك معلمین ایله برمدت ملاقات ایدوب مکتبك انتظام وترقیسنی مذاکره وبوبابده معلمین طرفندن وقوع بوله‌جق مطالعات واخطاراتك معارف نظارتجه سریعاً ایجابنك اجرا ایدیله‌جکنی بیان ودرسخانه‌لری واجزاخانه وکیمیاخانه وباصمه خانه «مطبعه» کبی مکتبك بعض محللرینی کزه‌رك کرك معلمین و کرك شاکردانك تزایدشوق وغیرتنی موجب معاملات تشویقیه‌ده بولونمشدر .

سنهٔ مذکوره‌یه مخصوص اوله‌رق معارف نظارتی معرفتیله طبع اولونان «سالنامهٔ دولت علیهٔ عثمانیه» اوائل محرمده میدان انتشاره چیقارلمشدر . مذکورسالنامه‌ده مندرج معلومات شایان تقدیرواستفاده کوریله‌رك بعض اقسامی نقل اولوندی :

« سالنامه‌نك ویردیکی معلوماته نظراً دولت علیهٔ عثمانیه‌نك اوتاریخده برحیات اوله‌رق یوز یدی نفر مشیر و وزیری اولوب ایچلرندن ٥٧ نفری ملکیه‌دن و ٤٤ ی عسکریه و بحریه‌دن و ٣ ی مابین همایوندن و ٢ سی طریق علمیه‌دن وبری طبیه‌دن نشئت ایلمشلردر . وزرا ایچنده الك اول رتبهٔ وزارته نائل اولان یاور اکرم نامق پاشا [١٧ ذی‌القعده سنه ٥٩] [١] والك صکره نائل اولان دخی آلتونی زاده اسماعیل پاشادر [١١ ربیع‌الآخر سنه ٩٦] .

٢٦ وزیر جنت مکان سلطان عبدالمجید، ٥٢ وزیر سلطان عبدالعزیز، ٤ وزیر سلطان مراد خامس، ٢٥ ذات‌ده خاقان سابق زماننده نائل وزارت اولمشلردر .

وزرانك طقسان طقوزی مسلم وسکزی غیر مسلمدر .

صدارت معزولی ١٠ ومشیخت معزولی دخی ٤ در .

سائر رجال دولت علیه‌دن ٤٨ کشی بالا و ١٣٤ اولی اولی و ٥٤ روم ایلی بکلربکی و٥٢ میرمیران رتبه‌لرنده‌درلر و بوندن ماعدا ١٠ روم ایلی و ١٢ آناطولی قاضیعسکری و ٣ استانبول پایه‌سی اصحابی موجوددر .

یاور اکرم مشیر اولمق اوزره ٥ ذاتدر . سائر یاوران ٥١ کشی‌در .

معارف نظارت جلیله‌سی فی ١٩ ذی‌القعده سنه ١٢٦٥ ده تأسیس بیوریلوب [٢] ٣٣ سنه ظرفنده ٣١ ناظر تعیین اولنمشدر که هر بریچون برسنه ایله یکرمی اوچر کون مدت مأموریت دوشمش اولور. دولتلو کمال پاشا حضرتلری یدی [٣] ودولتلو جودت پاشا حضرتلری دخی بش دفعه [٤] نظارت مشارالیهایه تعیین اولنمشلردر .

---

[١] مکتب حربیه‌نك تأسیسنده خدمات مشکوره‌سی سبق ایتمش اولان بو ذاتك ترجمهٔ حالی ایچون ذیل کتابده مندرج بولونان مکتب حربیه بحث مخصوصنه باقیلسون .

[٢] ٦٦ نجی صحیفه‌ده کورلدیکی اوزره معارف عمومیه نظارتنك تأسیسی ١٢٧٣ سنه‌سی رمضاننك بشنجی کونیدر .

[٣] بالاده کورلدیکی اوزره مشارالیه بر دفعه مکاتب عمومیه وآلتی دفعه معارف عمومیه ناظری اولمشدر.

[٤] مشارالیه یالکز اوچ دفعه معارف عمومیه ناظری اولمشدر .

درسعادت وبلاد ثلاثه‌ده حکومت سنیه معرفتیله تأسیس بیوریلان اون ایکی بیوك مکتب و٢٠ ذکور و ٩ اناث و ٨ عسکریه و ١ بحریه رشدیه مکتبلری [١] و ١٩ ذکوره و ٣ اناثه مخصوص مکاتب ابتدائیه موجوددر .

درسعادت و بلاد ثلثه‌ده علی‌العموم ٢٦٤ اسلام و ٦٦ روم و ٤٥ ارمنی و ٩ قاتولیك ٣٤ یهودی و ٣ بلغار و ١١ پروتستان صبیان مکاتبی موجود اولوب ٤٧٩ اطفال دوام ایتمکده‌در .

درسعادتده ٦٣٤٦٣ جلدی حاوی ٤٥ کتبخانه موجوددر [٢] .

درسعادتك سنوی وفیاتی ١٣٥٠٠ نفردر .

هر برملکتده یازین دها زیاده وفیات وقوعبولور ایکن درسعادتده بالعکس قیشین ایکی مثلی وفیات وقوعبولمقده‌در . مثلا حزیرانك وفیاتی ٨١٦ و تموزك ٨٤٠ و آغستوسك ٨٣٨ ه آنجق بالغ اولدیغی حالده کانون‌اولده ١٥٩٠ وکانون ثانیده ١٦١٦ وشباطده دخی ١٣١٠ وفیات وقوعبولمشدر .

کچن برسنه ظرفنده ١١٠ کتاب ورساله نشر اولنوب بونك ٥٧ سی ترکجه و ٥ ی عربجه و ٣ ی فارسیجه و ٣٢ سی رومجه و ٩ ی ارمنیجه و ١ ی فرانسزجه و ١ ی بلغارجه و ١ ی یهودیجه‌در .

درسعادتده نشر اولنان غزته‌لرك مقداری ٣٢ اولوب بونك آلتیسی ترکجه وایکیسی عربجه ویدیسی رومجه ویدیسی ارمنیجه ویدیسی فرانسزجه وایکیسی یهودیجه و بری بلغارجه‌در .

ولایاتده نشر اولنان غزته‌لره کلنجه بونلر دخی ٢٥ اولوب همان جمله‌سی رسمی‌در .

درسعادتده موجود مطبعه‌لرك مقداری ٧٢ یه بالغ اولوب نصفی لیتوغرافیه ونصف دیکری دخی تیپوغرافیه‌در .

درسعادت خارج طوتلدیغی حالده ممالك محروسه‌ده یکرمی‌قدر محلی سالنامه‌لر نشر اولنمقده‌در » .

[١] ذیل کتابده مندرج اولان مکتب بحریه بحث مخصوصی مطالعه ایدلسون
[٢] ذیل کتابده مندرج کتبخانه‌لر مبحثی تدقیق اولونسون .

ینه ۹۷ سنه‌سی شئون معارفندن اولمق اوزره کامل افندی طرفندن وقوعبولان مراجعت ومعارف نظارتندن اعطا اولونان مساعدهٔ رسمیه اوزرینه آلتیدن اون یاشنه قدر اولمق وایلك سنه‌سی آلتمش نفر طالبات قبول ایدیله‌رك اصول جدیده اوزره درس و ال ایشلری تدریس و تعلیم اولونمق اوزره اناثه مخصوص و سلیمانیه‌ده دوکمه‌جیلر جوارنده مهردار قوناغی دینمکله معروف قوناقده بر مکتب ابتدائی کشاداولونمشدرکه اناثه مخصوص مکاتب خصوصیه‌نك برنجیسی در .

بو سنه‌یه‌قدر مکتب سلطانینك قیودات حسابیه‌سی فرانسزجه جریان ایتمکده ایکن مکتب مذکور داخلیه مأموری قلاواسی افندی طرفندن منتظم برصورتده اوله‌رق تورکجه تنظیم واملایه باشلانلمشدر .

معارف ناظری بولونان منیف افندی‌یه ۱۳ ربیع الاول ۱۲۹۷ ده رتبهٔ وزارت توجیه اولونمشدر .

مکتب سلطانیده تورکجه درسلرك اصلاحی ایچون استاد محترم کمال پاشا زاده سعید بك افندینك تحت ریاستنده اوله‌رق برمجلس اصلاحات تشکیل اولونمش ومکتب مزبورك السنهٔ سائره درسلری دخی اصلاح و توسیع ایدیله‌رك روم وآلمان لسانلری تدریساتی دخی تنظیم ایدلمشدر .

اوروپا اناث مکتبلری نظاماتنه توفیقاً تنظیم اولونان پروغرام موجبنجه لسان ، موسیقی ، اناثه مخصوص ال ایشلری تعلیم اولونمق اوزره سلطان محمود تربه‌سی جوارنده برمکتب - الیوم بزم عالم والده سلطان اناث سلطانیسی اقسامندن اولان بنا اولمق کرکدر - تأسیس اولونوب سنهٔ مذکوره ۳۰ ربیع الاولنه مصادف ۱ مارت ۲۹۶ ده رسم کشادی اجرا ایدلمش وموزه‌نك عمومه کشادی تحت قراره آلنمشدر .

ینه سنهٔ مذکوره‌ده مکاتب رشدیه‌ده فرانسزجه تدریسی قرارلاشدیریله‌رق بالامتحان معلمین تعیین ایدلمش ومهاجرین اسکان ایدلمسی حسبیله معطل قالمش اولان بعض مکتبلر یکیدن کشاد اولونمشدر .

بوأثناده اناث مکتبلرینه یکیدن یکی‌یه ویرلمکده اولان اهمیتك برنمونه‌سی اوله‌رق معارف نظارتنك آتیده‌کی اعلانی درج اولوندی :

« معارف نظارت جلیله‌سنك حمایهٔ مخصوصه‌سی تحتنده اولمق اوزره مؤخراً درسعادتده باب عالی جاده‌سنده اون ایکی نومرولی خانه‌ده اوروپا اصولنه توفیقاً کشاد اولنمش اولان اناث مکتبنه هرملتدن شاکرد آلنمقده‌در . نظارت مشارالیها معرفتیله تنظیم اولنان درس جدولی موجبنجه لسان ترکیدن بشقه فرانسزجه واستیلان دیکر بعض اوروپا لسانلری وجغرافیا وتاریخ وحساب و سائر فنون نافعه وحسن خط وموسیقی ونسایه مخصوص هردرلو ال ایشلری تعلیم اولنمقده‌در. مأکولات ومشروباتی مکتب حسابنه اولمق اوزره لیلی شاکرداندن سنوی اوتوز اوچ ومکتبده طعام ایده‌جك نهاری شاکرداندن اون سکز وبلاطعام دوام ایده‌جك شاکرداندن آلتی لیرا اجرت آلنور. تربیهٔ نسا خصوصنده اهمیتی درکار اولان بویله برمکتب ترقی جویان مملکت عنـدنده رهین تقدیر اوله‌رق بوندن استفاده‌یه مسارعت ایدیله‌جکی مجزومدر » .

مقدما مکتب سلطانی داخلنده آچلمش اولان حقوق مکتبندن باشقه عدلیه نظارتنجه کشاد ایدیله‌جك مکتب حقوقه دائر اعلان رسمیدر :

« نظامنامهٔ اساسیسی مقدما نشر اولنمش اولان [١] حقوق مکتبنك حلول ایده‌جك نیسان آیینك ایچنده عدلیه نظارتی دائره‌سنده کشادی مصمم اولوب بعده امتحانلری اجرا و امتحان کونلری بشقه‌جه اعلان اولنمق اوزره اول امرده طلبه‌نك حسن خلق وسیرت اصحابندن اولدقلرینه دائر معتبر ومعتمد ایکی ذاتك مهرلرینی حاوی شهادتنامه‌ایله برابر پدرلرینك اسم وصفت ویا صنعتنی وکندولرینك اسم و شهرت وسن ومحل اقامتلرینی و قنغی مکتبلرده قنغی درسلری تدرس ایتدکلرینی مبین مذکور نیسان آیینك ابتداسندن اعتباراً برهفته ظرفنده هرکون ساعت بشدن سکزه قدر کندو خطلریله ترکجه بر ترجمهٔ حال ورقه‌سنی مکتب مذکور دائره‌سنده بولنان مکتب مدیرینه ابراز ایتملری لازمدر .

[١] ذیل کتابده مندرج مکتب حقوق بحثی مطالعه ایدلسون .

دخول امتحانی کرك تحریری وکرك شفاهی اوله‌جقدر . تحریری امتحانده اولا ترکجه برشی قلمه آلدیریله‌جقدر . ثانیاً عربجه یاخود بوکا بدل فرانسزجه برقاچ عباره یازدیریله‌رق ترکجه‌یه ترجمه ایتدیریله‌جك . ثالثاً جغرافیا وحساب وتاریخ عثمانی وعمومیه‌یه دائر ایراد اولنه‌جق اسئله‌یه جواب یازدیریله‌جقدر .

تحریری امتحانده معلومات کافیه ابراز ایتمیانلر شفاهی امتحانه قبول اولنمیه‌جقدر .

شفاهی امتحانده صرف ونحو وعربی ایله منطق ویا آنك یرینه قواعد ترکیه وفرانسز لساندن امتحان ویریله‌جکدر .

بالاده محرر مجبوری امتحانلرك خارجنده هندسه و جبر و حکمت طبیعیه وقوزموغرافیا وفرانسزجه‌ده امتحان‌ویرنلر امتحان مجبوریده‌بودرجه‌ده‌بولنانلره ترجیح اولنه‌جقدر .

فقط بو یولده امتحان ویرمك طلبنده بولنانلرك اشبو طلبلرینی ترجمهٔ حال ورقه‌سیله برابر بیان ایتلری لازم کلور .

اشبو برنجی سنه مکتبه قبول‌اولنه‌جق شاکردانك عددی نهایت یوزیکرمی اوله‌جقدر . بعدالامتحان قبول اولانلرك عددی بوندن‌زیاده اولورایسه بونلردن الك زیاده ابراز معلومات ایدنلردن یوزیکرمیسی انتخاب اولنه‌جقدر .

برنجی سنه‌ده اوقونه‌جق درسلرك جدولی بروجه آتی بیان اولنور :

مجلهٔ احکام عدلیه ایله اصول‌محاکمهٔ حقوقیه .

جزا قانونامه‌سیله اصول محاکمات جزائیه .

تجارت بریه وبحریه قانونلری .

اراضی قانونی ایله طاپو واملاك نظامنامه‌لری .

مدخل علم حقوق ایله حقوق طبیعیه .

فرانسز لسانی .

درسلرك تحصیل مدتی اوچ سنه‌در و درسلر ایام تعطیله‌دن ماعدا هرکون لسان عثمانی اوزره تدریس اولنه‌جقدر .

مكتبك طلبه‌سی خارجنده درسلره دوام ایتمك استیانلر مکتب مدیرینك رخصتیله دوام ایده‌بیلورلر . فقط بونلره مأذونیت شهادتنامه‌سی ویریلمیوب یالکز امتحان ویردکلری درسلر ایچون خصوصی شهادتنامه ویریلور » .

مکتب طبیهٔ ملکیه طرفندن « وقایع طبیه » نامیله بر جریدهٔ طبیه نشرینه باشلانلمش و پارسده طبع اولونوبده خارج از مملکت دها زیاده رغبته مظهر اولان « غازه‌ت مه‌دیقال » نامنده‌کی جریدهٔ طبیه‌یه برنظیره یاپلمشدر .

بو سنه‌لرده خانم قیزلرك ساحهٔ تحصیلده پك ایلریلیه‌مدكلرینه نه‌قدر تأسف اولونسه سزادر . آنجق بو خصوصده معارف نظارتنك همتسزلکی موضوع بحث اوله‌ماز. چونکه اهالی رغبت کوسترمدکجه حکومت زورله کیمسه‌نك قیزینی مکتبه کوتوره‌مز ایدی . آتیده‌کی مقاله‌یی بوکا دلیل قطعی اولملق اوزره درج ایدییورز :

ورقه [۱]

« معارف ناظری دولتلو منیف پاشا حضرتلرینك تعمیم معارف خصوصنده ابذال بیوردقلری اقدامات ممدوحه ثمره‌سندن اوله‌رق بوکره وطنمزك الك بیوك احتیاجاتندن اولان قزلر مکتبنك کشادینه موفق اولدقلرینه فوق‌العاده تشکر اولنور .

بویله برمکتبك دوام و بقاسی وتوسیعی بر امر اهم ایکن حیفا که مکتب مذکورك تاریخ کشادی اولان اشبو طقسان آلتی سنه‌سی مارتی ابتداسندن شمدی‌یه قدر آنجق اوچ قیز قید اولنمش وبوحسابجه برسنه ظرفنده مکتبك موجودی اون اون بش قیزدن عبارت بولنه‌جقدر . حالبوکه بوصورتله مکتب اداره خصوصنده پك چوق مشکلاته دوچار اوله‌رق دوام ایده‌مامسی طبیعیدر .

بوحال اسف اشتماله سبب مستقل‌ایسه طائفهٔ نسایه تحصیل‌علم ایتمك لذائذینی دها تماميله طاتدرمامش اولدیغمز اولوب آرتق بومثللو بر فکر باطلی برطرف

---

[۱] ۱۳ جمادی‌الاولی ۱۲۹۷، ۱۱ نیسان ۹٦ تاریخلو و ١٦٢١ نومرولو وقت غزته‌سندن

ایدوب قیزلرمزه تحصیل هنر ومعرفت ایتدیرمك اسبابنه تشبث وغیرت ایتملیز وقیزلری اولانلر نه صورتله ممکن ایسه همان بومکتبه قید ایله اشبو مکتبی توسیع وبقاسنی تأمین ایتملیدر . قیزلری اولمیانلر دخی وطنك ترقی معارفی اغورنده البته بومکتبه الدن کلدیکی مرتبه براعانهٔ مخصوصه ده بولنملری دخی الزم اموردندر» .

اوقیوب یازمغه تسهیلات بخش اولملق اوزره رسم خطك تبدیلنه شرعاً جواز اولوب اولمدیغنه دائر ایران علمای کرامندن لدی الاستفتا یکی برخطك اختراعی ویاخود خطوط متداوله نك تغییر واصلاحی علی الاطلاق جائز اولوب حتی تعلیم وتعلمك تسهیلنه مدار اولدیغی تقدیرده خطك اصلاح ویا اختراعی مرجح طوتلدیغی حقنده فتوی ویرلمش وصورت فتوی واستفتا اختر غزته سنه [۱] درج ایدلمشدر [۲] .

ینه ۹۷ سنه سی شئون معارفدن و ولایاتده کی اجرا آت جمله سندن اولمق اوزره نفس سیواسده ذکور و اناث ایچون انشاسی متصور اولان مکاتب ابتدائیه دن ایکیسنك طرز نوین اوزره تنظیم ایتدیریلن رسملری وجهله انشاسنه باشلاندیغی کبی اسکی وموجود اولان مکاتب صبیانیه نك دخی احوال حاضره سی تنظیم واصول تدریسیه لری اصلاح ایدلمکه ابتدار اولونمشدر .

۹۷ سنه سی دارالمعلمین مکاتب عالیه شعبه سی درس پروغرامیدر

جبر اعلا ، هندسهٔ مجسمه ، مثلثات مستویه ، قوزموغرافیا ، حکمت طبیعیه ، کیمیا ، فرانسزجه ، بلاغت ، منطق ، عربی ، فارسی ، رسم ، علم حیوانات ، نباتات ، شعر وانشا

عدلیه نظارتی دائره سنده مجدداً تأسیس اولونان مکتب حقوق ـ الیوم استانبول ولایتی ژاندارمه قوماندانلغی دائره سیدر ـ ۱۲۹۷ سنه سی رجبنك طقوزنجی پنجشنبه کوننه مصادف ۱۲۹٦ سنه سی حزیرانك بشنجی کونی باش

[۱] اوتاریخده لسان فارسی اوزره درسعادتده طبع ونشر اولونور بر غزته ایدی.

[۲] ۱۲۹٦ سنه سی وقایع معارفی میانده و صحیفه ۱۸٤ ده مندرج اولان بحثده مراجعت اولونسون .

وکیل‌پاشا [۱] ، عدلیه ناظری جودت‌پاشا ، معارف عمومیه ناظری منیف پاشا ، نافعه ناظری حسن فهمی افندی ، عدلیه مستشاری واخان افندی ومکتبك سائر خواجه‌لریله مکتب مذکور مدیری امین‌افندی [۲] حاضر اولدیغی حالده کشاد اولونمش و عدلیه ناظری پاشا طرفندن برنطق ایراد ایدلمشدر .

برآز وقتدنبرو تنظیم ونواقصی تتمیم اولونمقده اولان موزهٔ همایونك ۲۹۷ سنه‌سی ۱۰ رمضانه مصادف ۲۹٦ اغستوسنك ۳ نجی پازار ایرتسی کونی باش وکیل پاشا [۳] وبعض وکلا حاضر اولدقلری‌حالده رسم‌کشادی اجرا اولونه‌رق معارف ناظری منیف پاشا ایله مکاتب عالیه مدیری آریستوقلیس افندی [٤] وموزه مدیری موسیو دتیه [٥] برر نطق ایراد ایله‌مشلردر .

منیف پاشانك نطقی :

« سائر ممالك متمدنه‌ده اولدیغی کبی درسعادتده‌ده برموزه تأسیسی اوته‌دنبرو ترقی جویان مملکتك اعز آمالی ایدی . جلی همم ملوکانه‌لری بومقوله تأسیسات مدنیه‌نك تکثر وتوسعه مصروف اولان ذات شوکتسمات حضرت پادشاهینك اثر جلیلی اوله‌رق بونقصانك اکمالی جمله‌مزجه باعث فخر ومسرت اولملیدر .

بومقوله موزه‌لرك فوائد ومحسناتنی بوراده تعداد وایضاحه حاجت یوقدر .

---

[۱] قدری محمد پاشادر . مختصر ترجمهٔ حالی ۹۱ نجی صحیفه‌نك ٤ رقملی استطرادنده مندرجدر .

[۲] امین افندی ؛ بوهمیالی اولوب مکتب عسکریده بعدالتحصیل لوندره وپارسده معلملك ایتدکدن صوکره ۱۲٦۸ ده درسعادته کله‌رك اهتدا ایتمش ، ترجمه اوطه‌سنده آلمانجه ، انکلیزجه ، فرانسزجه معلمی اولمش وبو صورتله خواجه لقبنی آلمشدر . ۱۲۹۰ تاریخنده محکمهٔ استیناف جنایت قسمنه اعضا ، مکتب حقوقك کشادنده مدیر اولمش ۱۳۰٦ ده مدیرلکدن عزل ، ۱۳۰۸ ده اعضالقدن تقاعد ایدلمش ۱۳۱۰ ربیع‌الاخرنده وفات ایلمشدر . السنه وعلوم غربیه‌یه ، خصوصا قوانین اجنبیه‌یه وقوفی درکار ایدی .

[۳] قدری محمد پاشادر .

[٤] ۱۱۱ نجی صحیفه‌نك ۳ رقملی استطرادینه مراجعت اولونسون .

[٥] ذیل کتابده مندرج موزهٔ همایون بحثی مطالعه ایدلسون .

اقوام سالفه‌نك مراتب مدنیه‌لری و بونك تدریجی اوله‌رق صورت ترقیلرینی کوسترر . بوندن فن تاریخ و صنایعجه دها چوق شی استفاده اولنور . آثار عتیقه فننك اوروپا مدنیتنجه اولان تأثیرات کلیه‌سی جمله‌نك معلومیدر .

مقدملری بزده آثار عتیقه‌نك قدری پك بیلنمز ایدی . اوروپالولر بوندن استفاده ایدرك بورادن مملکتلرینه چوق شیلر نقل ایلدیلر . حتی بوندن برقاچ سنه اول قبریسده برآمریقا قونسلوسی اورادن بر موزه طولدیره‌جق قدر آثار نفیسه چیقاروب کوتوردی . الیوم اوروپا وآمریقا موزه‌لرنده موجود آثار عتیقه اکثری ممالك شاهانه محصولات قدیمه‌سیدر . شمدی‌یه قدر اوروپالولر مملکتمزك آثار عتیقه‌سنی هر صورتله اخذ وسلبه دوام ایدوب بونی‌ده بزده بوکا میل ورغبت کورلمامسنه بناءً ایدرلر ایدی . خیلی وقتدنبرو عثمانلولر بیننده دخی بو رغبت حاصل اولوب مقدما آثار عتیقه‌یه دائر برقانون دخی وضع ایدلمشیدی [١] . موزهٔ همایونك تأسیسی دخی بوکا شاهد عادل اولدیغندن آرتق اوروپالولرك بوبابده حقمزده تعدیل افکار ومسلك ایلملری امید اولنور .

الیوم اوروپا دولتلری یونانستانده دخی کلی مصارف اختیاریله آثار عتیقه تحری ایتدیریورلر ایسه‌ده بونلر مملکتلرینه نقل اولنه‌میوب آتنه‌ده حفظ ایدیلور .

ممالك شاهانه‌نك هرطرفی وقتیله بورالرده متمکن ملل متمدنه‌یه منسوب انواع آثار عتیقه ایله مملو اولدیغندن اکر وقتیله همت اولنمش اولیدی دنیاده اك مکمل موزه استانبولده اولور ایدی . معمافیه شمدی‌یه قدر جمع ایدیله‌بیلان آثار خیلیجه اولوب ایچلرنده اربابی عندنده قیمتلو شیلر دخی واردر . اسلافك اشبو آثار مقبوله‌سندن استفاده‌یه و بوکا مقابل بزده اخلافه بویله یادکارلر براقه‌یه مقتدر اوله‌جق حاله کلمکه سعی واقدام ایتملیز .

بوایچنده بولندیغمز بنا دخی برآنتیقه حکمنده‌در . ابوالفتح سلطان محمد خان ثانی حضرتلرینك آثار نفیسه‌سندن واوزمانك اصول معماریسنك برکوزل

---

[١] ذیل کتابده مندرج موزهٔ همایون بحثی مطالعه اولونسون .

نمونه‌سیدرکه بومقصد ایچون پك مناسب اوله‌رق انتخاب اولنمشدر [۱] .
بوموزهٔ همایونك تنظیمنده اسلاف کرام حضراتنك وقوعه کلان همم جلیله‌لرینی تقدیر واعلان ایله کشادینك مأموریت عاجزانهم زمانه تصادف ایتمسندن طولایی کندیمی بختیار عد ایدرم » .
« معارف دائره‌سنده بولنان هندلی نصرت علی‌خانك موزهٔ عثمانینك کشادی حقنده برمصرعده ایکی تاریخی حاوی فارسی‌العباره تاریخیدر » :

بحکم داور دوران وزیر صدرنشین
کشاد کرد چو موزه برای منتظرین
دوتا بمصرعه یکتا زکلك شد تاریخ
غریب موزهٔ کزپا مکان بت سنکین
بتان روم تحیر زده شدند کویان
فرح مرقعهٔ اذر نکار خانهٔ چین

۹۷ سنه‌سی مقابلی اولان ۹۶ رومیسی آغستوسنده مکتب سلطانی مدیریتنجه بروجه آتی قرار اتخاذ وعلاقه‌دار اولانلره تبلیغ ایدلمشدر :
« لسان وطن اولان عثمانلیجه‌نك مکتب سلطانیده اهمیت مقتضیه‌سی درجه‌سنده مهم طوتلمسندن ناشی شمدی‌یه قدر چیقان شاکرداندن پك‌چوغی مکتبجه اکمال تحصیل ایتدکلری حالده لسان عثمانیده صنوف عالیه‌ده بولنه‌مامش شاکردان ایدیلر . بوسوء حاله چارهٔ قطعی اولمق اوزره کله‌جك ۱۸۸۱ سنهٔ میلادیه‌سی امتحاننده تدریسات عثمانیه‌جه اقلی دردنجی صنفده و ۸۲ سنه‌سنده بشنجی صنفده و ۸۳ سنه‌سنده هم علوم وفنونده وهم صنوف عثمانیه‌ده آلتنجی صنفده بولنمیان شاکردانه شهادتنامه ویرلمیه‌جکدر » .

---

[۱] چینیلی کوشکدر. ذیل کتابده مندرج موزهٔ همایون بحثی مطالعه ایدلسون .

مکتب سلطانیده تحصیل ایتمکده اولان شاکردانك برطاقمی نصف وثلثان اجرت اعطا ایتمکده اولملریله بوقبیلدن اولوبده امتحانلرده ترفیع صنف ایده‌مه‌ین طلبه‌یه یا تام اجرت ویرملری ویاخود مکتبدن چیقمه‌لری تکلیف اولونمشدر .

۷ شوال ۱۲۹۷ ده منیف پاشا انفصال ایله‌مکله اوقاف ناظری بولونان کامل پاشا معارف عمومیه ناظری اولمشدر .

منیف پاشانك زمان نظارتی

مکتب ملکیه‌نك ایلك دفعه اوله‌رق توزیع مکافات رسمی اجرا ایدلمش ، مکتب سلطانی درونده مقدما کشاد ایدیلوبده بالاخره تعطیل اولنمش اولان مکتب حقوقده یکیدن تدریساته باشلانلمش وینه اوراده بولونان طرق ومعابر مکتبی تکرار کشاد ، الفباء عثمانی حقنده پاشای مشار الیهك تحت ریاستنده اوله‌رق دائرهٔ نظارتده برانجمن مذاکره تشکیل اولونمش ، سنین وفیره‌دن بری امرادارهسی معارف نظارتنه مودوع بولونان وقف کتبخانه‌لرك اسامیٔ کتبنی حاوی دفترلرینك طبع ونشری ضمننده بر قومیسیون تشکیل اولونمشدر . مکتب طبیهٔ ملکیه‌نك امراداره‌سی طبیهٔ عسکریه اداره‌سندن فك ایدیله‌رك معارف عمومیه نظارتنه ربط ایدلمش واوروپا اناث مکتبلری نظاماتنه توفیقاً تنظیم اولونان پروغرام موجبنجه اناثه مخصوص برمکتب کشاد ومکاتب رشدیه‌ده فرانسز لسانی تدریسنه قرار ویریله‌رك معلمینی تعیین اولونمش وموزهٔ همایون کشاد ایدلمشدر .

بوسنه‌نك شؤوننددن اوله‌رق زراعت نظارتی طرفندن فن زراعت تحصیلی ایچون

محمد نوری بك } پارس زراعت دارالفنوننه
پول قلاواس افندی }

صالح نشئت افندی } غرینیون زراعت مکتبنه
احمد جمال بك }

کئورق تورقومیان افندی) مونپلیه زراعت مکتبنه
اهارون چراسس افندی)
عثمان افندی نانسی عملی زراعت مکتبنه
اعزام ایدلمشلردر .

اورمان ومعادن مکتبی نظامنامه‌سنك طلبه قبولنه دائر ایکنجی فصلندن مستخرج
موادد رکه اوزمانك پروغرام ودرجات تحصیلنی ارائه ایتدیکندن
نقلی مناسب کورولدی

« دردنجی ماده مکتبه کیرمك آرزوسنده بولنان طلبه اورمان ومعادن نظارتنه بر استدعا نامه اعطا واشبو استدعا نامه‌یه کندوسنك تبعهٔ دولت علیه‌دن اولدیغنی وسنی اون سکزدن آشاغی ویکرمی بشدن یوقاری بولنمدیغنی مبین محله‌سی امامی ویاخود پطریقخانه‌سی طرفندن ممهور ایکی علم وخبر ایله صحیح البنیه اولدیغنی مصدق مکتب طبیه‌دن بر شهادتنامه ربط ایدیله‌جك واشبو نظامده موعود اولان خدمت ومأموریتلرده استخدامی تحت مجبوریتده اولمامق شرطیله تبعهٔ اجنبیه‌دن دخی استك ایدنلرك براجرت مناسبه مقابلنده مکتبه قبولی جائز اوله‌جقدر .

بشنجی ماده دردنجی ماده‌ده ذکر اولنان استدعانامه‌نك تقدیمندن صکره مکتبه کیرمك آرزوسنده بولنان طلبه‌نك مکاتب رشدیه وامثالی درجه‌ده بولنان مکتبلرده تدریس اولنان درسلردن اورمان و معادن مکتبی معلملرندن مرکب هیئت حضورنده امتحان ویرمسی لازمدر. شوقدرکه مکاتب رشدیه‌دن وامثالندن یدنده شهادتنامه‌سی بولنان اشبو دخول امتحاننده مستثنا طوتیلوب برنجی صنفه قید اولنور .

آلتنجی ماده برنجی وایکنجی سنه‌لره عائد درسلری مکتب سلطانیده ویاخود بوکا مماثل دیکر برمکتبده تحصیل ایتمش اولدقلرینی چقدقلری مکتبك شهادتنامه‌سیله اورمان ومعادن نظارتنده تشکیل اولنه‌جق قومیسیونك حضورنده اثبات ایدنلر طوغریجه اوچنجی صنفه قبول اولنه‌جقدر .

بر منوال محرر مواد نظامیه احکامنه توفیقاً اورمان ومعـادن مکتبنه طلبه قبول اولنه‌جغندن استك ایدنلرك ایلول رومینك اوتنجی کونندن نهـایتنه قدر مالیه دائره‌سنده اورمان ومعادن اداره‌سنه مراجعت ایلملری ».

رشدیه معلملکنه طالب اولانلری امتحان ایچون نظارت دائره‌سنده عموم مکاتب مفتشی شـاکر واحمد فخرالدین افندیلرله دارالمعلمین رشدیه معلملرندن سـعید افندی و مکتب فنون ملکیه تاریخ عمومی معلمی مراد بکدن مرکب اوله‌رق تشکیل اولونان امتحان قومیسیونی اجرای وظیفه‌یه‌مباشرت ایله‌مشدر.

قره‌جه پاشا ۱۳ ذی‌القعده ۹۷ تاریخنده شورای دولت اعضالغنه نقل اولونه‌رق مکتب سلطانی مدیرلکی خارجیه مستشار سابقی اسماعیل بکه تفویض اولونمشدر. اسماعیل بك آثار وخدمات مشکوره‌سیله مقدمکی انتظامنی غائب ایتمش اولان مکتب مذکوری یکی باشدن احیایه موفق اولان ذواتدندر [۱].

۹۷ ذی‌القعده‌سنده درسعادتده کائن مکاتبك امر اداره وجهت تدریسیه‌لری معارف عمومیه ناظری کامل پاشا طرفندن تفتیش ایدلمش وممالك محروسه مکاتبنك تحقیق وتفتیشی ایچون‌ده آناطولی وروم‌ایلی جهتلرینه اصحاب اقتداردن ایکی‌ذاتك اعزامی نظارتجه تحت قراره آلنمشدر.

مکتب سلطانی معیتنده‌کی حقوق مکتبندن بعدالامتحان شهادتنامه ایله بوسنه چیقان طلبه‌نك صادق بك، خریستو فوریدی، توروزیان، اونجیان، زوریان، بزازیان، بلبلیان افندیلر اولدیغی وخارجیه ناظری اسبق صوا پاشانك علم حقوقك جهت نظریه‌سـنی اکمال ایچون مکتب سـلطانی نزدنده‌کی حقوق مکتبنه دوامه باشلادیغی وبلچیقا سـفارتی باش ترجمانی موسیو قالینوسك دخی مکتب مذکور

[۱] اسماعیل حقی بك؛ صدر اسبق دواتدار محمد پاشا احفادندن و روزنامهٔ باب سرعسکری خلفاسندن ابراهیم بکك مخدومی اولوب ۱۲٦۰ ده تولدله ۷۵ ده دارالمعارفدن باشهادتنامه نشأتله مکتوبیٔ خارجیه‌یه داخل اولمش، ۸۵ ده ترجمه قلمنه ممیز ثانی، مترجم ثانی، مترجم اول، ۹٦ اوائلنده خارجیه مستشاری ۹۷ ده منفصل، سنهٔ مذکوره‌ده مکتب سلطانی مدیری ومتعاقباً بالا اولمش، ۷ شعبان ۱۳۱۲ ده مکتبده بغتةً وفات ایله‌مشدر. ایوبده پدری نزدنده مدفوندر.

مداومینی میانده بولوندیغی وینه مکتب سلطانیده بولونان طرق ومعابر مکتبندن با شهادتنامه نشأت ایتمش اولان قره‌قوچ وخندابیان افندیلرك سیواس ولایتنه مهندس تعیین ایدلدکلری او وقتك اوراق حوادثنده کورولمشدر .

مکاتب رشدیه‌ده فرانسز لسانك صورت تدریسنجه بعض اصلاحات اجراسی ایچون پروغرام لایحه‌سی تنظیم ایتمکه مأمور اولان وخواجه‌لرینك بعضیسندن مرکب بولونان قومیسیون لایحه‌سنی اکمال وتقدیم ایله‌مشدر .

معارف عمومیه نظارتی برچوق سنه‌لر اشغال ایتمش وحالا ده ایتمکده بولونمش اولان تحصیل ابتدائی مسئلهٔ مهمه‌سی ایشبو ۹۸ سنه‌سنك دخی سرنامهٔ اولینی اولمغله بوبابده بعض اسباب موجبه‌یی شاملاً اوراق حوادثه توديع ايدلمش اولان ۲۶ محرم سنه ۹۸ تاریخلی اعلان وآتی ولی ایدن دیکر برتبلیغ شایان مطالعه کوریله‌رك بروجه آتی درج اولوندی :

« صبیان مکتبلرنجه مطلوب اولان اصلاحاتی اشکال ایدن موادد بریده اطفالك اشبو مکتبلره برمدتجك دوامدن صکره مکاتب رشدیه‌یه کتملرینه مبنی مکاتب ابتدائیه‌ده شاکردانك مقداری تزاید ایده‌میه‌رك معلملرك آله‌جقلری اجرت تدریسیه‌نك یکونی بالطبع شاکردانك عددینه کوره‌درجهٔ اقلیتده بولنمسندن طولایی دوچار اولدقلری ضیق معیشت حسبیله تعلیم وتدریسه حصر اوقات واقدام ودقت ایده‌مامه‌لری وشو سببدن ناشی اصول جدیده‌یه افراغی آرزو اولنان مکتبلره اهل وارباب معلملر تدارکی دخی ممکن اوله‌مامسی خصوصی اولوب بوحال رشدیه مکتبلرنجه دخی مانع ترقی اسباب وعوائقدن بولندیغی کبی چوجقلرك وظائف دینیه‌لرینی تمامیله اوکره‌نه‌مامه‌لرینی موجب اولدیغندن من بعد قرآن کریم وتجوید ایله مبادئ علوم دینیه‌یی تحصیل ایلدیکنه دائر یدنده مکاتب ابتدائیه شهادتنامه‌سی اولمیان اطفالك مکاتب رشدیهٔ ملکیه‌یه قبول اولنمامه‌لری مقرر اولدیغی کبی مکاتب عسکریه نظارت علیه‌سنه دخی توصیه واشعار قلنمشدر . مع‌مافیه شهادتنامه اخذینه کسب استحقاق ایتمه‌لری ایچون اطفالك مکتبلرده عوق وتأخیریله اوقات

تحصیله‌لرینی اضاعه ایدن ویاخود شهادتنامه اخذندن صکره مکاتب رشدیه‌یه دوام ایتدیرلماملرینه سببیت ویرن واصول جدیدهٔ تدریسیه‌نك تعمیمی حقنده اجرا ایدیلن وصایا وتنبیهاته مخالف حال و حرکتده بولنان معلملرك شدیداً مسئول ومعاتب اوللری متخذ اولان قرار اقتضاسندن اولمقله کیفیت اطفالك پدر وولیلرنجه دخی معلوم اوله‌رق چوجقلرینك معارف ابتدائیه تحصیلنه مخصوص اولان وقتلرینك ضیاعندن محافظه‌سنه همت ایلملری . . . » .

« اسکدارده واقع رستم پاشا مکتب ابتدائیه‌سی معلمی عثمان افندینك مکتب مزبور جوارنده واقع صبیان مکتبلری معلملرینه اصول جدیدهٔ تدریسیه‌یی تعلیم وارائه ومکاتب مزبوره قواعد تدریسیه‌سنك طرزجدیده افراغی خصوصنده مشهود اولان موفقیات ومساعیٔ ممدوحه‌سنه مبنی مومی‌الیه بودفعه اصول مذکوره‌نك اسکدارك جهات سائره‌سنده بولنان مکاتبه دخی تعمیمی مقصدینك تسهیلی خصوصنه مناسبت موقعیه‌سی حسبیله الویرشلی بولنان اسکله باشنده واقع مهر ماه سلطان مکتبنه نقل وتعیین اولنمشدر . مومی‌الیه اشبو مکتبده دخی کماکان مکاتب صبیان معلملرینه ارائهٔ اصول ایتمکله برابر تعلیم وتربیهٔ اطفاله مأمور اولدیغندن چوجقلرینی بومکتبه دوام ایتدیرمك ایستیانلرك مکتب مزبوره کیدوب اسملرینی دفتر مخصوصنه قید ایتدیرملری . . . » .

ینه تحصیل ابتدائی‌یه عائد وبونك طشره‌ده‌کی تجلیاتنه متعلق اخباردن اوله‌رق « آیدین » غزته‌سندن اقتباس اولونمشدر :

« اطفال اناثه تخصیص اولنان نمازکاه مکتب ابتدائیسی اطفال اناثك خصوصیت حالیله متناسب برصورتده افراغ اولنه‌رق اولجه صورت مخصوصه‌ده درسعادتدن جلب اولنان خواجه حبیبه خانمك تحت اداره‌سنده بولنمق اوزره مجلس معارف ولایتك قراریله کشاد اولنمشدر .

کمر آلتی سمتنده واقع حاجی محمود جامعشریفی جوارنده‌کی بلبل خواجه مکتبنك دخی بویله دارالمعلماتدن شهادتنامه‌لی بر معلمه اداره‌سنده اولمق اوزره

صول جدیده وجهله اطفال اناث تدریسی ایچون جوار اهالیسنك اعانه‌سیله
دردست کشاد ایدوکنی دخی مع‌التشکر خبر آلیورز » .

وقتیله وقف مکتبلرك جهت مالیه‌سی دخی معارف نظارتجه اداره اولنمقده
یدی نظارتك بونی مثبت اولان آتیده‌کی اعلانی عیناً درج اولوندی :

« صبیان مکتبلری معلملرینك طقسان آلتی سنه‌سی حزیران وظیفه‌لری
اه حال عربینك [۱] سکزنجی پازار ایرتسی کونی ایفا اولنه‌جغندن اصحاب
ظائفك معارف نظارت جلیله‌سنك مکاتب ابتدائیه اداره‌سنه مراجعت ایلملری
علان اولنور » .

ینه ۹۸ سنه‌سی شئون معارفدن اولمق اوزره بعض وکلا ومعارف ناظری
اکابر مأمورین حاضر اولدقلری حالده مکتب سلطانینك توزیع مکافات رسمی
طنطن بر صورتده اجرا ایدلمش و مکتب مذکور مدیری اسماعیل بکك ایراد
یتمش اولدیغی نطقده مکتبدن چیقان شاکردان اوروپانك هر نه طرفه کیتسه‌لر
للرنده‌کی شهادتنامه اوزرینه مکاتب عالیه‌یه بلا تردد قبول اولونه‌جق درجه
حصیل علوم ایتدکلرندن ماعدا سکزسنه مدت هر کون تورکجه‌دن درس آله‌رق
نشا وترجمه‌ده دخی ملکهٔ کلیه پیدا ایتمکده اولدقلری بیان ایدلمشدر .

غلطه سراینده ـ مکتب سلطانی درونده ـ کشاد اولونان مکتب حقوق
یکی سنه‌دنبرو معلوماتلی ذوات یتشدیرمکه باشلادیغی کبی بوسنه‌ده اجرا قلنان
سوك امتحانلرنده اهلیت ولیاقت کوسترملرینه مبنی آلتی شاکرد علم حقوقده
أذونیت ـ یعنی لیسانسیه آن‌دروا ـ رتبه‌سنی احراز ایله‌مشلردر . مکتبدن
أذون اولان بو آلتی شاکردك هیچ بریسی اسلامدن اولمامسی شایان تأسفدر .

بوسنه ـ ۹۸ ـ مکتب سلطانیده‌کی حقوق مکتبندن چیقان شاکرداندن
عدلیه مأموریتنده استخدام آرزوسنده بولونانلر علم حقوقك جهت عملیه‌لرینی
خی اوکرنمك اوزره ملازمهٔ محکمه‌لره تعیین اولونمشدر .

۹۸ سنه‌سی دارالشفقه‌دن برنجی دفعه اولمق اوزره شهادتنامه اخذینه کسب

[۱] ۱۲۹۸ سنه‌سی شعبانی .

استحقاق ایدن یدی نفر افندیلردن بر قاچنك مکتب سلطانی‌یه معلم معاونلکنه قبولی تقرر ایتمشدر .

امثالی پروغرامنه تابع اوله‌رق بشکطاشده والده چشمه‌سنده اناث رشدیه‌سی اتخاذ اولونان خانه‌نك تفریش وتنظیمی اکمال اولونوب رسم کشادی اجرا اولونمشدر .

مکاتب رشدیه صنف منتهی شاکردانك هرسنه معارف نظارت جلیله‌سی دائره‌سنده اجرای امتحانلری امور معتاده‌دن بولوندیغندن بوسنه‌ده دبره‌لی طالب‌افندی [۱] ایله یوزغادلی احمد وصفی‌افندی ممیز تعیین ایدیله‌رك شاکردانك امتحانلری اجرا اولونمشدر .

باب عالی جاده‌سنده معارف نظارت جلیله‌سنك حمایه‌سی آلتنده کشاد اولونان لیلی مکتب اناثك توزیع مکافات رسمی منیف پاشا ومعارف ناظری کامل پاشا ومستشار افندی‌ایله بعض ذوات وطالباتك ولیه و وصیه‌لری حاضر اولدیغی‌حالده ۲۳ شعبان ۹۸ ده اجرا ایدلمشدر . منیف پاشانك همتیله رشدیه‌دن من وجه دها یوکسك بر تحصیل ویرلمك اوزره تأسیس ایدلمش اولان بواناث مکتبنك ایلك توزیع مکافاتیدر .

سانسور اصولنك رسائل موقوته‌یه تشمیلنه مقدمه اوله‌رق فنون وادبیاته دائر رساله‌ٔ موقوته طبعنه رخصت آلانلر نشر ایده‌جکلری رساله‌لری نظام مجلس معارفه تصدیق ایتدیرمکه مجبور اولدقلری حالده بونلردن بعضیلری رساله‌لرینه خلاف مأذونیت مواد درج ایتملرندن طولایی رساله‌لرینك طبع تعطیل وکندیلری تحت مسئولیته آلنمش وبعدما کرك فنون وادبیاته کرك صنایعه دائر رساله نشر ایتمك ایسته‌ینلرك اول امرده رساله‌لرینی مجلس معارفه تصدیق ایتدیرملری و خلاف شرط طبع ایدیلنلرك ضبط اولوندقدن باشقه طابعلری حقلرنده برموجب نظام معامله ایدیله‌جکی اعلان ایدلمشدر .

---

[۱] طالب توفیق افندی ، الماس زاده دیه شهیر قرین آبادی علی افندی شاکردی بر درسعام اولوب تاریخ وفاتی ۱۰ جمادی‌الاخره ۱۲۹۹ در . ادرنه قبوسنده مدفوندر

۹٦ سنه‌سی وقایعنده کتبخانه‌لرك تحریر وفهرستلرینك تنظیمنه تشبث ایدلدیکی ذکر اولونمش ایدی .

ایشبو ۹۸ سنه‌سی رمضاننك یکرمیسنه مصادف ۹۷ سنه‌سی آغستوسنك اوچی تاریخیله کتبخانه‌لرك صورت اداره‌سی حقنده نشر ایدیلن تعلیماتنامه‌نك صورتیدر :

برنجی ماده کتبخانه‌لر دائما اویله‌دن بر ساعت اول آچیلوب اویله‌دن اوچ ساعت صکره قپانه‌جق وشودرت ساعت ظرفنده حافظ کتبلر کتبخانه‌لرنده بولنه‌جقلردر .

ایکنجی ماده اصحاب مطالعه‌نك اوتورمسی ایچون تفریش اولنان مندرلر وکتاب وضعی ایچون رحله‌لر هرکون سپوریله‌جك ودرون کتبخانه‌نك امر نظافت وطهارتنه دقت واعتنا اولنه‌جقدر .

اوچنجی ماده حافظ کتبك امینی بیله بولنسه کتبخانه‌دن هیچ کیمسه‌یه بر وجهله کتاب ویرلمیه‌جکدر.

دردنجی ماده حافظ کتبلر کتبخانه‌دن کتاب ویرر ویا چالدیرر ایسه تضمین ایله حقنده جزا قانون نامهٔ همایوننك سکسان ایکنجی ماده‌سی موجبنجه معامله اولنه‌جقدر .

بشنجی ماده اصحاب مطالعه‌یه رفق ایله معامله اولنوب درون کتبخانه‌ده لاجل المطالعه استدیکی کتاب کندوسندن دریغ اولنمیه‌جقدر .

آلتنجی ماده اصحاب مطالعه‌یه دفعةً ایکی ونهایت اوچ کتابدن زیاده ویرلمیه‌جکدر .

یدنجی ماده درون کتبخانه‌یه سیغاره وچبوق وموم ولامبه ایله کیرمك قطعیاً ممنوعدر .

سکزنجی ماده نفس کتبخانه‌ده کوندوز ویا کیجه هیچ بر کیمسه یاتیرلمیه‌جقدر .

طقوزنجی ماده   کتاب آره‌سندن اوراق قوپارمغه‌وکسمکه میدان ویرلمامك ایچون اصحاب مطالعه‌یه زیاده‌سیله دقت واعتنا اولنه‌جقدر .

اونجی ماده   کتب نفیسه ومرتسمه‌نك سیلنمامسی واورسه‌لنمامسی ایچون اصحاب مطالعه‌دن نااهل اولانلره اوکبی کتاب ویرلمیه‌جکدر .

اون برنجی ماده   اصحاب مطالعه آلدیغی کتابی ترلی الیله درون صحیفه‌یه باصمامسی وکتابی کوزلجه طوتوب مطالعه ایتمسی ایچون کندوسنه حسن صورتله اخطار اولنه‌جقدر .

اون ایکنجی ماده   لا اقل آیده برکره کووه وکوف ورطوبتدن محافظه ایچون کتابلر سیلینه‌جك وحجره ودولابلری تطهیر اولنه‌جقدر .

اون اوچنجی ماده   ادای خدمتی منع ایده‌جك اعذار شرعیه‌سی ظهور ایتمدکجه هیچ برحافظ کتب خدمتی باشندن آیرلمیه‌جقدر .

اون دردنجی ماده   حافظ کتبلر بعضاً کتبخانه‌یه‌دوامه‌مانع‌اوله‌جق‌معذرت شرعیه‌لری ظهورنده معارف نظارت جلیله‌سنه اخطار کیفیته مجبور اوله‌جقلردر .

اون بشنجی ماده   حافظ کتبلردن بریسی صله‌یه و یاخود طشره‌یه کیده‌جك اولور ایسه رفیقی وار ایسه آنی یوق ایسه کفیل اولدیغی برآدمی معارفه مراجعت ایله توکیل ایده‌بیله‌جکدر .

اون آلتنجی ماده   حافظ کتبلردن بریسی وفات ایلدیکی ویاخود جهتی محلول قالدیغی تقدیرده محلول مذکوری مستدعی اولان کیمسه‌نك اهلیتی حافظ کتبلر طرفندن یاخود مجلس معارفدن تصدیق اولنمدقجه حافظ کتبلکه قبول اولنمیه‌جقدر .

اون یدنجی ماده   کتبخانه‌لر مفتشلکی طرفندن هرکتبخانه‌نك موجود نقدر کتابی وار ایسه بعدالمعاینه حافظ کتبلره طوتدیریله‌جق دفتر مخصوصنك برعینی بوکره تألیف وترجمه دائره‌سنده مجدداً آچیلان سجل عمومی‌یه قید اولنه‌جق ومفتش مومی‌الیه هرکتبخانه‌نك کتب مشهوده وموجوده‌سی اوزرینه حافظ کتبلرك وکندوسنك تحت تصدیقنده طوته‌جغی دفتره سجل عمومی مبتی

اوله‌جنی جهتله بوسجل عمومیده هر کتبخانه‌نك کتب موجوده‌سی یازلدیغی صره‌ده حافظ کتبیله مفتشلکك تصدیقلری بولنه‌جقدر .

اون سکزنجی ماده   یوقلمه اثناسنده کتبخانه‌لرده جلدلری محتاج تعمیر کتاب بولنور ایسه او مثللو کتابلر تفریق اولنه‌رق اول باول دفتری باراپورط تألیف وترجمه دائره‌سنه ویریله‌جکدر .

اون طقوزنجی ماده   بو صورتده کتبخانه‌لرك یوقلمه‌لری بالاجرا سجل عمومی قپاندقدن صکره هر اوچ آیده برکره کتبخانه‌لر مفتشلکی طرفندن کتبخانه‌لر تفتیش ویوقلمه اولنمسی اصول اتخاذ قلندیغندن بو اصوله مفتشلکك همیشه رعایت ایتمسی اقدم وظائف اصلیه‌سندن معدود بولنه‌جقدر .

فی ٢٠ رمضان ٩٨ وفی ٣ اغستوس ٩٧

مکاتب رشدیه‌دن شهادتنامه ابراز ایدنلر بلا امتحان برنجی سنه‌یه و مکتب سلطانیدن دیپلومه ابراز ایدنلر بلا امتحان دردنجی سنه‌یه وشهادتنامه‌سی اولمیانلر بالامتحان تبین ایده‌جك اهلیتلرینه کوره مناسب صنفلره قید ایدلمك اوزره مکتب ملکیه‌یه طلبه قبولی تقرر ایله‌مشدر . مکتب مذکورك بوسنه اجرا اولونان توزیع مکافات رسمنده باش وکیل پاشا (١) ووکلادن بعضیلریله معارف ناظری حاضر بولونمش ومدیر مکتب عبدالرحمن افندی طرفندن ایراد اولونان نطقده مکتبك لیلی‌یه تحویلی حقنده اراده صادر اولدیغی بیان ایدلمشدر .

ینه ١٢٩٨ سنه‌سی شئون معارفندن اولمق اوزره سنهٔ مذکوره شوالنك یکرمی بشنه مصادف اولان ٩٧ سنه‌سی ایلولنك یدنجی پازار ایرتسی کونی بشکطاش اناث رشدیه‌سنك توزیع مکافات رسمی طالباتك والده‌لری حاضر اولدیغی حالده اجرا ایدیله‌رك مکتب مذکور معلمه‌لری موهبه وعایشه خانملر ایله مدعواتدن برخانم طرفندن برر نطق ایراد ایدلمشدرکه خانملر طرفندن ایراد نطق برنجی دفعه اوله‌رق وقوعه کلمشدر .

(١) مجلس اعیان رئیسی ایکن وفات ایدن سعید محمد پاشادرکه دفعهٔ ثانیه باش وکالتده بولوندیغی اوانده‌در .

۹۸ سنه‌سی درسعادت و بلاد ثلاثه‌ده موجود مکاتب رشدیه‌نك اسامیسنی مبین دفتردر

فاتح ، قپودان پاشا ، محمودیه ، داود پاشا ، ایوب ، اوطه باشی ، چیچك بازاری ، شهزاده ، زیرك ، بشکطاش ، غلطه ، میرکون ، بکلر بکی ، طوپخانه‌لی اوغلی ، آتمه طاش ، طوغانجیلر .

۱۲۹۹ سنه‌سی کشاد ایدن شئون معارفك ابتداسی ینه مکاتب ابتدائیه مسئله‌سیدر . قدیم مکاتب صبیانیه‌نك پیدرپی ابتدائیه‌یه تحویلی اصول تدریسك اصلاحی غایه‌سنه معطوف تدابیر اساسیه‌دن اولمغله بو بابده اول باول نظر دقت واهمیته آلنه‌جق مواددن بری‌ده املا مسئله‌سی اولدیغی بدیهیدر . خاطر نشان عاجزانه‌مدرکه اوزمانلر املامزك تصحیح واصلاحنده « اصول صوتیه » اساس اتخاذ ایدلمش ایدی . بواصولك تثبیتی ایسه مخارج حروفك حقیله تعلیمنه وابسته بولوندیغندن نظارتجه بوخصوصه پك زیاده اعتنا اولونوردی . الفبای عثمانیلرك تطبیقاتی‌ده بوتاریخلرده تعمیم اولونمقده ایدی . بوکا دائر مکاتب ابتدائیه مدیریتندن اوائل محرمده یازیلوبده ۸ محرم ۱۲۹۹ و ۱۸ تشرین‌ثانی ۹۷ تاریخله اوراق حوادثده نشر اولونان اخطارنامه‌در :

«چوجقلر تازه فدان کبی‌هرنه طرفه اکیلورلرایسه اوجانبه‌میل ایده‌کلدکلری وآنا و بابالرندن وخصوصیله مربی و خواجه‌لرندن نه کورر وایشیدیرلر ایسه آنی بلله‌دکلری جهتله بونلرك حسن تربیه‌لرینه غایت دقت وکوزل و طوغری سوز بلله‌ملرینه غیرت اولنمسی الزم اولدیغی‌مثللو یکی‌اوقومغه باشلایان چوجقلره دخی حرفلرك مخرج وصدالرینی حقیله ولایق وجهله اوقویوب سویلتدیرمکه وصداجه بربرینه بکزه‌یان « آ » « عا » حرفلری کبی حروفی محلنده وطوغری تلفظ ایتدیرمکه زیاده‌سیله اعتنا وهمت اولنملیدرکه اهل وعیال معناسنه اولان « آل » کلمه‌سنی « اعلی » معناسنه کلان « عال » کبی تلفظ ایدوبده معنا تغیر ایتمامسی پك اهمدر . زیرا اکثر اطفالك « سوف » ی « سیف » و « یوم »

کلمه‌سنی « یم » اوقودقلری بالذات استماع ایدلمش و بوایسه معلم افندیلرك عدم دقت ومبالاتندن نشئت ایلدیکی آکلاشلمشدر . او معصوم چوجیجقلر ذکر اولندیغی وجهله حرفلرك مخرج وصدالرینی یاکلش بلله‌دکلری حالده بویوزدن وقوعه کله‌جك خطادن و باخصوص قرآن عظیم الشانی بویله یاکلشلقله قرائت وتلاوتلری اثناسنده حاصل اوله‌جق کناهدن خواجه افندیلرده مسئول وحصه‌مند اوله‌جقلری و لسانی بو یولده آلشمش چوجقلر وار ایسه آنلری دوزلتمکه چالشمق خواجه‌لق شعائر ممدوحه‌سندن وهله قرآن عظیم‌الشان تعلیم وقرائت اولنورکن تجوید وسجاونده رعایت ومعاذ الله « رب تال » سرینه مظهریتدن مجانبت ایله حسن ترتیل وتلاوت وقرآن خوانلق وظیفهٔ جمیله‌سندن بولندیغی جهتلرله شو دقایق مهمه ومعتنایه دقت وبعضاً معالتأسف ایشیدیلوب کورلدیکی کبی عکس حال وقوع ودوامیله دنیوی واخروی مسئولیتدن مجانبت اولنمسنك وختم قرآن ایله برابر رسائل سائره‌یی دخی کوزلجه اوقوتدیرملرینك مرکزکز داخلنده بولنان مکاتب معلملری افندیلره یولیله واشبو مخطره‌نك ارائه‌سیله تفهیم وآره صره طولاشوب تأکید وشاید ایچلرنده تنبهات وتأکیداتی اصغا ایتمیانلر کوریلور ایسه طلباً لمرضاة الله تعالی طوغریجه‌سنی دائره‌یه اخطار ایلملری خاصةً رجا اولنور » .

اصول جدیده‌یه تحویل اولونان مکتب ابتدائیلردن کوریلن فوائد ومحسنات عظیمه‌یه بناءً درسعادتده بولونان اکثر مکاتب صبیانیه ایشبو اصوله تحویل اولوندیغی کبی بودفعه‌ده فاتح جوارنده نعلبورلر قارشوسنده سلطان محمود خان ثانینك والده‌سی نقشدل والده سلطانك بنا کرده‌سی بولونان مکتبك طرزتدریسی اصول جدیده‌یه تحویل ایدلمشدر .

خدیو اسبق مرحوم اسماعیل پاشانك آثار خیریه‌سندن اولوب برمدت مسدود قالمش اولان میرکون اناث رشدیه‌سی، برنجی معلمه‌لکنه فطنت [۱]

---

[۱] فطنت خانم ؛ حربیه نظارتی ممیزلرندن محمد هادی افندی کریمه‌سی اولوب ۱۲۶۷ ده درسعادتده تولدله سلطان احمدده کائن طاش مکتبده تحصیل ابتدائیده

وایکنجی معلمه‌لکنه نظیره [۲] خانملرك تعیینیله رسماً کشاد ایدلمش وموی‌الیها فطنت خانم ایله مدعواتدن ایکی خانم طرفندن نطقلر ایراد اولونمشدر .

۱٤ محرم **۱۲۹۹** ده کامل پاشا انفصال ایله‌مکله شورای دولت اعضاسندن و رجال بالادن عالی پاشـا زاده علی فؤاد بك معارف عمومیه ناظرلغنـه تعیین ایدلمشدر .

کامل پاشانك زمان نظارتی

رشدیه معلملکنـه خارجدن طالب اولانلری لاجل الامتحان بر، مکاتب رشدیه‌ده فرانسز لسانك صورت تدریسنجه بعض اصلاحات اجراسی ایچون

بولوندقدن صوکره دارالمعلمات دوامله شهادتنـامه آله‌رق میرکون اناث رشدیه‌سنك کشـادنده معلمهٔ اولی و بالاخره علاوهٔ مأموریت اوله‌رق مکتب مذکوره مدیره تعیین اولونمش، ۱۳۲۵ ده تقاعد ایدیله‌رك ۱۳۳۱ سنه‌سی نیسانك اوتوزنجی کونی وفات ایله‌مشدر .

بالاده ذکر اولونان طاش مکتب سلطان محمود خان ثانی عصرنده سرای همایونده خزینه‌دار اوسـته اولان جوری قالفه‌نك وفاتـندن صوکره طرف محمود خانیـدن اموال متروکه‌سیله‌موی‌الیها نامنه اوله‌رق ۱۲۳۵ تاریخنده تحتنده سبیل وچشمه‌یی‌حاوی آت میدانده قارشومرمردن انشا ایتدیریلن عالی برمکتبدرکه الیوم « یچکی بوردی » در. جوری اوسته ، تاریخ عطا - ۱۲۹۱ طبعی ، ج ۳ ، ص ٥٥ - ده کورلدیکی اوزره سلطان سلیم خان ثالثك وقعهٔ فجیعهٔ شهادتی اثناسنده شهزاده محمود افندینك خلاصنه خدمت ایدن امام اول شهریاری کاملی احمد افندی ، باش لالا طیار افندی ، شهزادهٔ مشارالیهك لالاسی اولان سفرلی کتخداسی رجب پاشا زاده محمد بك ، خاقان مشارالیهك آغالرندن طواشی عنبر، قاسم وعیسی آغالر ایله باش لالا طیار افندینك او زمان سرایجه عجمیسی اولوب اشعارنده « سابق » تخلص ایدن ، قورشونجی باشی زاده ایوبی عارف محمد آغانك رفیقهٔ مساعیلری اولمغله خدمت واقعه‌سنه مکافاةً خزینه‌دار اوسته‌لق مقامنه تعیین ایدلمشدر .

[۲] عایشـه نظیره خانم ؛ تاریخ ولادتی ۱۲۷۸ در . ۱۲۹۰ سـنه‌سی تموزنده شهزاده اناث رشدیه‌سندن ، ۹۳ اغستوسنده دارالمعلماتدن علی‌الاعلا درجه شهادتنـامه اخذیله نشئت ایتمش ۹۷ سنه‌سی تشرین ثانیسنده میرکون اناث مکتبنه خط ثلث معلمه‌لکی انضمامیله معلمهٔ ثانیه تعیین ایدلمش وتاریخ وفاتی اولان ۱۳۲۳ سنه‌سی کانون اولنه قدر بووظیفه‌یی ایفا ایله‌مشدر .

کامل پاشا

پروغرام لایحه‌سی تنظیم ایله‌مك اوزره دیگر بر قومیسیون تشکیل اولونمش ، طشره مکاتبنك تفتیشی ایچون آناطولی وروم ایلی‌یه برر مفتش اعزامی تقرر ایلدیکی کبی تحصیل ابتدائی حقنده‌ده بر بیاننامه نشر ایدلمشدر . سانسور اصولی رسائل موقوته‌یه‌ده تشمیل اولونمش ، وقف کتبخانه‌لرك صورت اداره‌سی حقنده ١٩ ماده‌یی حاوی بر تعلیماتنامه تنظیم ومکتب ملکیه لیلی‌یه تحویل ایدلمشدر .

معارف عمومیه نظامنامه‌سی ایجابنجه ولایاتده تشکیل اولونه‌جق مکاتب سلطانیه‌یه دائر فقرهٔ آتیه او وقت کریدده منتشر انتباه غزته‌سندن منقولدر :

« مقدما دارالمعلمین اتخاذ قلنمش اولان ابنیهٔ معلومه‌نك مکتب سلطانی دائره‌سی اولمق اوزره معارف هیئتنه تسلیمی بوکره باش وکالت مقام سامیسندن شرفتوارد ایدن امرنامهٔ سامیده اراده بیورلمشدر » .

غلطه سراینده برقاچ سنه تدریساتدن صوکره لغو اولونان حقوق مکتبی معلملری خصوصی برمکتب حقوق تشکیل ایده‌رك ٢٧ محرمده درسلره بدأ ومباشرت ایتمشلرسه ده بومکتب چوق دوام ایتمه‌مشدر .

سنهٔ مذکوره صفرنده تألیف وترجمه جمعیتی ایله مطبعه‌لر اداره‌سی بالتوحید عنوانی انجمن تفتیش معارفه (١) تبدیل وریاستنه احمد حمدی افندی (٢) تعیین اولونمش واولجه لغو ایدلمش اولان مکتوبجیلق اعاده ومعیتنده اوله‌رق برده سجل شعبه‌سی احداث قلنمشدر .

مکاتب ابتدائیه وصبیانیه معلملکلرینه طالب اولانلرك قرائت قرآن عظیم الشاندن دخی امتحانلری مقتضی بولونمسیله بواوانده رئیس القرا اسماعیل حقی افندی معارف دائره‌سنده امتحان قومیسیونه مأمور ایدلمش واصول جدیده اوزره قرائت وتدریسی مقرر اولان درسلری صالی و پنجشنبه کونلری ساعت یدیدن اونه قدر مکاتب ابتدائیه مدیری جودت افندینك عموم مکاتب صبیانیه معلملریله خارجدن ایستك ایدنلره تعلیم وتفهیم ایتمسی مجلس معارف

---

(١) انجمن تفتیش ومعاینه .

(٢) ١٨٢ نجی صحیفه‌نك ٢ رقملی استطرادینه مراجعت ایدلسون

مقرراتندن بولونديغندن دائرۂ معارفده تخصيص قيلنان محلده اجرای تدريساته بدأ ايلهمشدر .

ييلديز سراينده برمكمل رصد خانه انشاسی ومكتب سلطانيده بر كوچك رصد خانه تأسيسی [١] تقرر ايده‌رك ايجاب حال ايفا اولونمش وايلك دفعه‌اولمق اوزره ١٩ ربيع‌الاخر ٩٩ و ٢٦ شباط ٩٧ جمعه كونی قره دكز ايله آطه‌لر دكزنده و ونديك كورفزنده هوا جهت شماليه‌دن خفيفجه اسمكده اولديغی تبليغ ايدلمشدر .

اصول جديده ناميله تطبيقاتنه باشلانيلوبده فوائد ومحسناتی مشهود اولان « اصول صوتيه » نك تعميمی ضمننده مطبوعاته توديع‌اولونان ١٧ جمادی‌الاولی ٩٩ تاريخلی اعلاندر :

« مكاتب ابتدائيه مديرلكندن »

« درسعادت و بلاد ثلثه‌ده كائن مكاتب ابتدائيه‌ده اصول جديده‌يی ارائه وتعليمه مقتدر يكيدن خواجه‌لر يتشديرلمك ومكاتب‌صبيانيۀ موجوده‌ده مستخدم خواجه‌لردن اشبو يكی اصولی تحصيل ايتمك ايستيانلر دخی قبول اولنمق اوزره آقسرای جوارنده چاقر آغامحله‌سنده كائن شيخ‌الحرم حاجی‌بكر پاشا مرحوم [٢] مكتبنه « دارالعمليات » نامی ويريله‌رك وايجاب ايدن معلملری انتخاب وتعيين ايديله‌رك امر تدريسه بسمله‌كش ابتدا قلنمش اولديغندن وخواجه تعيين اولمق آرزوسنده بولنه‌جق طلبه‌نك تركجه عباره‌يی سربست اوقيوب يازملری وعربی‌يی نحوه‌قدر اوقومش بولنملری ومهما امكن املا بيلمش‌اولملری مشروط بولنديغندن اوصاف محرره‌يی حائز اولوبده دوامه طالب بولنانلرك دائرۂ معارفده مكاتب

[١] ذيل كتابده مندرج رصدخانه بحثی مطالعه ايدلسون.

[٢] داماد شهرياری علائيه‌لی ابو بكر پاشادر . تاريخ وفاتی ١١٧١ جمادی‌الاخره‌سی اولوب مكتبی حظيره‌سنده مدفوندر . وقعه نويس سيد حاكم ١١٤٣ ده مصرده پاشای مشاراليهك ديوان كتابتنده بولونمله ترجمۂ حالی مفصلی تاريخنك ١١٧١ سنه‌سی وقايعی ميانده يازمشدر . سجل عثمانی ج ١ ، ص ١٧٨ ايله مطبوع حديقة الجوامع ج ١ ، ص ٧٣ ده مطالعه ايدلسون .

ابتدائیه اداره‌سنه مراجعت ومکاتبده خواجه‌لق ایتمکده اولانلر دخی طوغریدن طوغری‌یه مذکور دارالعملیاته دوام ایتملری اعلان اولنور ».

درسعادتده کشادی مصمم اولان تجارت مکتبنك نظامنامه‌سی معارف نظارت جلیله‌سنجه دخی قبول بیوریلوب مکتب مزبورك غلطه سراینده‌کی اسکی‌مکتب حقوق دائره‌سنده کشاد اولونه‌جغی اوزمانك جرائدنده کورولمشدر.

٢٧ ربیع‌الاول ١٢٩٩ تاریخنه مصادف ٤ شباط ١٢٩٧ ده ولایاته برر معارف مدیری ومعینلرینه‌ده مفتشلر تعیینی قرار کیر اولمقله سیواس ولایتی معارف مدیرلکنه بروسه معارف مجلسی اعضاسندن عاطف بك و مفتشلکنه بروسه مکتب رشدیه‌سی مدیر سابقی حسین حسنی افندی ، وان ولایتی معارف مدیرلکنه محمد امین بك و مفتشلکنه سابق بصره رشدیه معلمی رسول مستی افندی تعیین بیورولمشلردر.

مکاتب ابتدائیه اداره‌سندن

« معارف عمومیه نظارت جلیله‌سی اهلیتنامه‌لیلرندن حوریه وجناب خانملر اسکدارده نوح قیوسی جاده‌سنده کائن وخرمنلق دیمکله معروف نام محلده صالح زقاغنده واقع برنومرولی خانه‌لرینی اناثه مخصوص اوله‌رق مکتب ابتدائی اتخاذ وکشاد ایله تجمع ایدن اطفال طالباته مؤخراً اتخاذ اولنان اصول جدیده اوزره تدریس وطائفهٔ نسایه درجهٔ نهایه‌ده اهمیت ولزومی اولان دیکش ونقش وقناوه‌جه کبی برطاقم ال ایشلری‌ده تعلیم وارائه اولنمقده ایدوکی کبی بودفعه دخی اسکدارده شیخ جامعشریفی جوارنده واقع مسدود بولنان یغورتجی عثمان آغا صبیان مکتبی اناثه مخصوص اولمق اوزره ابتدائیه‌یه تحویل ومعلمه‌لکنه‌ده نظارت مشارالیهادن اهلیتنامه اخذینه کسب استحقاق ایدن دیکر حوریه خانم انتخاب وتعیین اولنه‌رق تدریس اطفال اناثه ابتدار ایدلمشدر ».

٢٠ جمادی‌الاخره ١٢٩٩ ده علی فواد بك ویرکو امانتنه تعیین ایدلمکله ویرکو امینی بولونان مصطفی پاشا معارف عمومیه ناظری اولمشدر.

علی فؤاد بگك زمان نظارتی

تألیف و ترجمه مدیریتی ایله مطبعه‌لر اداره‌سی بالتوحید انجمن تفتیش معارف [١] تشکیل اولونمش، بالعموم مکاتب صبیانیه معلملریله خارجدن ایستك ایدنلره اصول جدیده‌نك تعلیم و تفهیمی مجلس معارف مقرراتندن بولونمقله دائرهٔ معارفده تخصیص ایدیلن محلده هفته‌ده ایکی کون اولمق اوزره مکاتب ابتدائیه مدیری طرفندن تدریساته باشلانلمش، مکاتب ابتدائیه‌ده اصول جدیده‌یی ارائه وتعلیمه مقتدر یکیدن خواجه‌لر یتشدیرلمك و مکاتب صبیانیه‌ده مستخدم خواجه‌لردن بو اصولی تعلم ایتمك ایستینلرده قبول اولونمق اوزره « دارالعملیات » نامیله آیروجه بر ده مکتب کشاد و مکتب سلطانیه‌ده بر کوچك رصد خانه تأسیس ایدلمشدر. بعض ولایاته معارف مدیر و مفتشلری تعیینه ابتدار اولونمشدر.

معارف مدیرلکلرینه دائر ٢٥ رجب ٩٩ و ٢٥ مایس ٩٨ تاریخلی اعلان رسمی عیناً نقل اولونور:

معارف نظارت جلیله‌سندن

« هر طرفجه امر معارفك انتشار و ترقیسی واولاد اهالینك تسهیل حسن تعلیم و تربیه‌لری مقصد خیر مرصدینه مبنی بوکره دخی دولتجه بر بیوك فداکارلق اجراسیله ولایات شاهانه‌یه بر ر معارف مدیری و معیتلرینه بر ر ده مفتش تعیین اولنمش و پیدر پی تعیین اولنمقده بولنمش و بو جمله‌دن اوله‌رق طشره‌لرجه اول امرده مکاتب صبیانیه‌نك اصلاح احوالنه تشبث اولنه‌رق ایلروده تعمیم اولنمق وبونلر ایچون مستعد معلملر یتشدیرلمك اوزره بعض ولایاتده دارالمعلمین کشاد ایدلمش و کرچه درسعادتده دخی بچنده دارالعملیات نامیله بر مکتب کشاد اولنوب مطلوب عالی وجهله بونلردن ابتدائی خواجه‌لری یتشدیریله‌جکی درکار بولنمش ایسه‌ده طشره صبیان مکتبلرندن بعض مناسبلری شمدیدن ابتدائی هیئتنه افراغ وارجاع ایدلدیکندن بونلر ایچون اوچر دردر یوز غروش معاشلرله

---

[١] انجمن تفتیش ومعاینه

علی فؤاد بك

بوطرفدن معلملر طلب اولنمقده بولندیغنه ومذکور دارالعملیاتده هنوز مطلوبه موافق طلبه بولنه‌مدیغنـه مبنی ترکجه‌یی اوقور یازار واولدقجه املا و رقم بیلور وعربیدن صرف ونحو اوقومش طاقمدن مقدار کافی معلمك بالضرور خارجدن تدارکی لازم کلمش اولدیغندن طالب اولنلرك یالکز اصول جدیدهٔ حسنه اوزره تعلیم وتدریس اطفالك طریق اسهلنی تحصیل ایتملریچون ایکی نهایت اوچ آی قدر مذکور دارالعملیاته دوام ایدوب بعده مارالذکرمعاشلرله مکاتب مذکوره‌یه تعیین و اعزام قلنـه‌جقلرندن بوشرطله مکتب مذکوره دوامه طالب کرك مدرسه نشین اولسون وکرك سـائره‌دن بولنسون بالاده محرر قلرودن امتحان ویره‌بیله‌جکلرك اون بش کون ظرفـده قبول ایدیله‌جکنـدن هرکون دائرهٔ معارفده مکاتب ابتدائیه اداره‌سنه مراجعت ایتملری » .

مکتب طبیهٔ ملکیه‌ده تکمیل تحصیل‌ایدن دوقتورلرك برسنه مدتله یکی باغچه خسته‌خانه‌سنه دوام ایله اکمال عملیات ایده‌رك آندن صوکره اجرای طبـابت ایتملری اصول اتخاذ اولونمشدر .

۲۱ شوال ۱۲۹۹ سنه‌سنه مصادف ۲۳ اغسـتوس ۹۸ بازار ایرتسی کونی مکتب ملکیـه‌نك بالجمله وکلا و اکثر رجال مأمورین حاضر اولدقلری حالده بشـنجی دفعه اوله‌رق توزیع مکافات رسـمی اجرا اولونمش ومدیر مکتب عبدالرحمن بکك ایراد ایلدیکی‌نطقك مهم قسمی بروجه‌آتی عیناً نقل ایدلمشدر :

« . . . حین کشـادنده مکتبك برنجی صنفنه دخالتله مراتب تحصـیلیه‌یی صره‌سیله قطع ایدن شاکردان بوسنه اکمال مدت ایله شهادتنامه آلیور . بونلر درجهٔ ثانیه دروسنی دخی اعدادی صنفلرنده اخذ وتعلم ایلدکلرندن کندولرینه علوم سیاسیه شهادتنامه‌سیله برابر معارف عمومیه نظامنامه‌سنك یوز اللی سکزنجی ماده‌سی احکامنه توفیقاً برده ملازمت رؤسی اعطا اولینیور » [۱] .

[۱] یوز اللی سکزنجی ماده اعدادیه‌ده اکمال تحصیل ایدنلر درسعادتده‌ایسه مجلس کبیر معارفك دائرهٔ علمیه‌سی ودارالفنون ارکانیله مکاتب عالیه ناظرلری حضورنده وطشره ده ایسه محلی مجلس معارفنده مکتب شهادتنامه‌لرینی ابراز ایتدکدن صکره ادبیات وحقوق وعلوم قسملرینك ملازمت امتحاننه کیره‌بیلور وبو امتحان شفاهاً اجرا اولنور اثبات اهلیت

بوسنه شهادتنامه آلان طلبه میاننده برنجیلکله بولونان ابراهیم حقی افندی [۱] الیوم برلین سفارت سنیه‌سی سفیری وبشنجیلکله بولونان امرالله افندی بالاخره معارف ناظرلغنی احراز ایتمشدر [۲] .

آرناوودلق جهتنده مجدداً برچوق مکاتب ابتدائیه کشاد اولونه‌رق بونلره مستعد ولسان آشنا معلملر تعیین قلندیغی ودرسعادتله بلاد ثلثه‌ده بولونان بالجمله کتبخانه‌لرك ایکی قولدن تحریرینه باشلانوب کتب ومجامیع موجوده‌نك وقف دفترلریله بالتطبیق بونلردن نقصان ظهور ایدر ایسه حافظ کتبلردن استردادی ومحتاج تعمیر اولانلرك تجلید وشیرازه‌لندیریله‌جکی ومکمل بر دفتری تنظیم اولونه‌رق طبع ایتدیریله‌جکی واشبو ایکی قولدن برنجیسنه خواجه محمد افندی مدیر وحیرت افندی معاون ونوری افندی کاتب وایکنجی قوله مصطفی افندی مدیر واسعد افندی معاون وضیا افندی کاتب تعیین اولوندیغی جرائدده کورولمشدر .

درسعادت وبلاد ثلثه رشدیه‌لرنده اکمال تحصیل ایده‌رك بوسنه شهادتنامه آله‌جق شاکردانك عددی یوز التی‌یه بالغ اولمش و بونلر ۱۲۹۹ سنه‌سی شوالنك اون ایکیسنه مصادف اولان ۱٤ اغستوس ۱۲۹۸ تاریخنده معارف نظارت جلیله‌سی دائره‌سنه جلب اولونه‌رق ناظر پاشا [۳] وبالجمله ارکان معارف ومعلملر حضورنده شهادتنامه اعطا اولونمش وبومناسبتله مکاتب رشدیه اداره‌سی مدیری سلیم ثابت افندینك ناظر پاشایه خطاباً ایراد ایتمش اولدیغی نطقك بعض اقسام مهمه‌سی بروجه آتی نقل ایدلمشدر :

ایدنلره نام نامیٔ همایونه اولرق وشاکردك امتحان ویرمش اولدیغی محلك مجلس معارفنك اسمی ذکر وتصریح ایدیله‌رك معارف نظارتی امضاسیله طغرالی ملازمت رؤسی ویریلور و رؤس و قیدیه خرجی اوله‌رق هر طنبه‌دن ایکی یوزلك عثمانلی آلتونی آلنور ملازمت امتحانلرینی اجرا ایچون سنه‌ده اوچ آی تخصیص اولنور .

[۱] مقام نظارتی احراز ایتمش اولمغله ترجمهٔ حالی تراجم نظار میاننده‌در .

[۲] تراجم نظاره باقلسون .

[۳] مصطفی پاشا

« بوندن اوتوز اوتوز بش سنه اول مکاتب صبیانیه فوقنده نمونه اوله‌رق درسعادتده برایکی باب رشدیه مکتبی تأسیس وکشاد بیورلمش ایدی . بومثللو دار تربیه‌لرایله حصول مقصده وصول ممکن اوله‌بیله‌جکی لدی‌التجربه آکلاشلمش اولدیغندن مؤخراً ولایات شاهانه‌یه دخی تعمیم ایله مذکور مکتبلرك عددی توفیر وتکثیر ایدلمشدر . درسعادت ایله ولایات شاهانه‌ده الیوم درت یوز اللی قدر رشدیه مکتبی‌موجود اولوب بونلره دوام ایدن شاکردانك مقداری دخی یکرمی بش بیك نفری متجاوزدر .

. . . مقدملری یالکز درسعادت رشدیه‌لرندن چیقان شاکردانه بهرسنه ایکی اوچ یوز قطعه شهادتنامه ویرلمکده ایکن مسئلهٔ زائله اثناسنده مکتبلرك برسنه قدر سکان مهاجرینه تخصیص ایدلمسندن طولایی امر تعلیم سکته‌لنه‌رك شاکردان طاغلمش ومؤخراً مکتبلرك بالتخلیه کشادیله یکیدن قید ایدیله‌رك یتشدیریلان طلبه‌دن کچن سنه آنجق آلتمش نفرشاکرده شهادتنامه ویریله‌بیلمش ایدی . بوسنه شهادتنامه آلان شاکردانك عددی یوز اللی‌نفره بالغ اولمشدر » .

ولایاتده ابتدائی تشکیلاتنه دائر اعلاندرکه عیناً درج اولوندی :

معارف نظارت جلیله‌سی جانبندن

« ممالك شاهانه‌نك هرطرفنجه انتشار امرمعارفه چالیشیله‌رق اولاد اهالینك تسهیل حسن تعلیم وتربیه‌لری مقصد خیر مرصدینه مبنی طرف طرف موجود اولان مکاتب صبیانیه‌نك اصلاح احوالیله ابتدائیه هیئتنه افراغ وارجاع ایله اصول جدیده اوزره تعلیم اطفاله تشبث اولنمقده بولنمش وازجمله یانیه ولایت جلیله‌سی طرفلرنده بولنان مکاتبك اصلاحنه دخی بدأ ومباشرت قلنمش‌اولمسندن طولایی بونلر ایچون آرناوود ویا روم لسانلرینه آشنا چند نفرمعلمك بوطرفدن اعزامی لازم کله‌جکندن وکیده‌جك معلملره امثالی مثللو معاشلر دخی اعطا قلنه‌جنی کبی دارالعملیاتده لسان بیلور طلبه اولمدیغنه بناءً ذکر اولنان لسانلره آشنا وسربست ترکجه عباره‌یی اوقور ویازار واولدقجه املا و عربیدن صرف

ونحو اوقومش طاقمدن مقدار کافی معلمك خارجدن تدارکی لازم کلمش اولدیغندن طالب اولنلرك یالکز اصول جدیدهٔ حسنه اوزره تعلیم وتدریس اطفالك طریق اسهلنی تحصیل ایتملریچون بر ایکی آی قدر مذکور دارالعملیاته دوام ایدوب بعده مذکور مکاتبه تعیین واعزام قلنه‌جقلرندن بوشرطله مکتب مزبوره دوامه طالب کرك مدرسه نشین طلبه‌دن اولسون وکرك سائره‌دن بولنسون اوصاف مطلوبه‌یی حائز بولنانلرك دائرهٔ مکاتب ابتدائیه اداره‌سنه مراجعت ایتملری» .

« معلوم اولدیغی اوزره معارف نظارت جلیله‌سنده مکاتب عالیه مدیرلکی نامنده برمأموریت معتنابها موجود اولوب بوخدمت شمدی‌یه قدر هر نصلسه بر ید استقامته تودیع اولنه‌مامشیدی . بوکره خدمت مزبوره نظارت جلیله‌نك اك اهلیتلی واستقامتلی ذوات کرامندن عزتلو عزیز بك افندی‌یه احاله وتوجیه بیورلمشدر » .

اوقاف مندرسه‌نك معارف نظارتنه الحاقنه دائر

اعلان رسمی

« مشروط لهی مندرس وارادات موقوفه‌نك توجیه پادشاهی ایله تصرف اولنان صدقه تولیتی قسمندن خیرات ومبراتی موجود اولنلرك خدمت مقابلنده اولان مخصصات مشروطه‌سی افراز اولندقدن ومندرس اولنلرك دخی جامع ومدرسه ومکتب وچشمه وکوپری مثللو احتیاجات عامه‌یی متضمن بولنانلری اعمار واحیا ایله وقفك فضلهٔ وارداتی قالور ایسه کذلك بدل خدمت اوله‌رق برمقدار مناسبی متولیسنه ترك وتخصیص قلندقدن صکره ماعداسنك وبوصنفدن وقتیله برطاقم نامله ایله مارین وعابرینك اطعام وبیتوتتی ایچون وضع وتأسیس اولنمش اولدیغی حالده تغیر احوال سببیله چوق وقتدنبرو مندرس ومتروك قاله‌رق وارداتی عادتا مقاطعه وعقار حکمنده بلا استحقاق شوکا بوکا مأکل اولمش وهیئت اصلیه‌لرینه اعاده‌لری تأسیسی متصور بولنان مکاتبه نسبتله غیرمهم بولنمش اولان برطاقم وقفلر وارداتنك دخی تماماً معارف صندوغنه حصر وتخصیصی خصوصنه معارف نظارت جلیله‌سندن وقوعبولان اشعار اوزرینه

بالاستیذان ارادهٔ سنیهٔ جناب پادشاهی متعلق بیوریله‌رق ایجابی اجرا قلنمش اولمغله کیفیتك اعلانه ابتدار قلندی » .

برمدتدنبری موزه اداره‌سنجه تأسیسنه چالیشلمقده اولان رسم وهیکلتراشی ومعماری تحصیلنه مخصوص مکتبك برنجی سنه‌سنه عائد اعلاندر :

صنایع نفیسه اداره سندن

« تأسیسی ارادهٔ سنیه اقتضاسندن اولان صنایع نفیسه مکتبنك انشاسی ختامپذیر اوله‌رق بمنه تعالی کله‌جك تشرین ثانی [۱] نهایتنه طوغری رسم کشادی دخی اجرا ایدیله‌جکندن مکتب مذکوره شاکرد یازلمق آرزوسنده بولنانلرك بوکوندن [۲] اعتباراً اسملرینی قید ایتدیرمك اوزره موزه خانهٔ عامره اداره‌سنه مراجعت ایتملری » [۳] .

آز برمدت ظرفنده یوزه قریب صبیان مکتبلری اصول جدیده‌یی قبول وتقدیر ایله ابتدائیه‌یه تحویل واون قپانی جوارنده جب علی محله‌سیله سلطان احمدقربنده تخلبندده برر باب ذکور ابتدائیه مکتبی کشاد ایدیله‌رك معلملکلرینه دارالمعلمین صبیان اهلیتنامه‌لیلرندن مستعد برر معلم تعیین قلنمشدر .

۱۳۰۰ سنه‌سی غرهٔ محرمی که ۳۱ تشرین‌اول ۹۸ تاریخ‌رومیسنه مصادفدر . نظارتجه برمدتدر تأسیسنه تشبث ایدلمش اولان کتبخانهٔ عمومی حقنده وقت غزته‌سنده نشر اولونان مقاله بروجه آتی نقل اولونور :

« دولتجه تشبثات اصلاحیه زمانلرنده اولدیغمز جهتله هردائرهٔ حکومت کندی وظیفه‌سی داخلنده اسباب اصلاحیه‌یه مبادرت ایتمك لازم کلور .

اشته معارف نظارت جلیله‌سی بو دقیقه‌یه تماماً واقف اولدیغندن برطاقم مواد اصلاحیه‌یه تشبث ایتمك اوزره اولدیغی کبی الك مهم موادن اوله‌رق بر کتبخانهٔ عمومی احداثنه قالقشمشدر .

---

[۱] ۱۳۰۰ سنه‌سی محرمنه مصادف ۹۸ سنه‌سی تشرین ثانیسی

[۲] ۲۷ ذی‌الحجه ۹۹ : ۲۸ تشرین‌اول ۹۸

[۳] ذیل کتابده مندرج مبحث مخصوصی مطالعه اولونسون

بونك ایچون سلطان بایزیدده واقع اولوب عمارت خانی نامیله مشهور بولنان محل انتخاب قلنمشدر .

بومحل آلتی قبه‌یی حاوی بربنای جسیم اولوب بوبنانك محتاج اولدیغی تعمیرات دردست اجرا وتعمیرات مزبوره‌نك برآن اول اکمالی ملتزمدر .

معارف نظارت جلیله‌سنده موجود بولنان وبعض مواقعدن جلب قلنمق اوزره اولان کتب متنوعه محل مزبوره قونیله‌جقدر .

بوندن بویله موقع انتشاره چیقاجق کتابلر میاننده شایان تقدیر بولنانلردن ومنافع عمومیه‌یه کرچکدن خدمت ایده‌جکلری تسلیم ایدیلانلردن نسخ متعدده اورایه وضع ایدیله‌جکدر .

بالالتزام تحریات اجراسیله تدارك اولنه‌جق نسخ نادره ونفیسه دخی اورایه جمع اولنه‌جقدر .

آنجق بویله شیلرده یالکز حکومتك همتی کافی اولمیوب جمع کتب ایتمش ویا کتب نادره‌یه دسترس اولمش ذوات معارفسماتك اشبو کتبخانهٔ ملته یادکارلر ویرملری اقتضا ایلر .

بوامر خیره معاونةً کتاب اهدا ایتمك معنـاً بر بیوك شرف ومفخرتدر .

لکن نظـارت بو شرف و مفخرتی یالکز حس و وجدان دائره‌سـنده براقمیه‌جقدر . یعنی کتاب اهدا ایدنلرك اسـامیسنی ظهر کتابه تحریر ایده‌جکی کبی کتبخانه‌نك دفترینه دخی کچوره‌جکدر .

اسامیٔ مزبوره اوقات مناسـبه‌ده چیقاریله‌جق دفاتر مخصوصه ایله عمومه دخی کوستریله‌جکدر . بوصورت شرف وفخر معنوی‌یه برده رسمیت ویره‌جکی درکار وبویله بردفتر حمیده نامی بولنمق حمیتمندان ایچون غایتله آرزو اولنه‌جق برشی اوله‌جغی بدیداردر .

طوغریسی معارف ناظری دولتلو مصطفی پاشا حضرتلرینك هرخصوصده اولدیغی کبی بوخصوصده دخی مشهود باصرهٔ شکران اولان همم علیه‌لری نزد حمیتمندان وطنده پك قیمتلیدر (۱) » .

---

(۱) ذیل کتابده مندرج کتبخانه‌لر مبحث مخصوصنه باقلسون

درسعادت وبلاد ثلثه‌ده واقع کتبخانه‌لرك ایکی قول مأمورلر واسطه‌سیله تحریر اولونمقده اولدیغی یازلمش ایدی. بو اثناده حمیدیه وراغب پاشا کتبخانه‌لرینك [۱] تحریری ختام بوله‌رق دفترلری تنظیم ایدلمشدر .

بر وقتدنبرو معطل بر حاله کلمش اولان مطبعهٔ عامره‌نك نظـارتجه مکمل صورتده اصلاحنه تشبث اولونمشدر . [۲]

بو کونلرده الیوم بزم عالم والده سلطان اناث سلطانیسی اقسامندن ـ اقدمجه دارالمعلمین ومؤخراً تجارت مکتب عالیسی ـ اولان بنانك معارف نظارتی اولمق اوزره انشـاسنه باشلانمشدر . اشبو دائره‌نك انشاسی معارف عمومیه ناظری منصوری زاده مصطفی پاشانك ـ مقدما کشاد اولونوبده سکتهٔ تعطیله اوغرامش اولان ـ دار الفنونی یکیدن آچمق تشبثی اوزرینه دار الفنون بناسی اوله‌رق انشـا ایدیلوبده بوکونه قدر دائرهٔ نظارت اولان بنانك دارالفنونه تخصیصی مقصدینه مبتنی ایدیســه‌ده یکی بنا اتمام و دائرهٔ نظارت برمدت اورایه نقل اولوندیغی حالده مع التأسف ینه دارالفنون آچیله‌میه‌رق اون سکزسنه صوکره‌یه قالمشدر .

معارفك تعمیم انتشاری مقصدینه مبنی بو سنه‌لك الك مهم و نقطهٔ معتناده بولونان ولایات شاهانه‌یه برر معـارف مدیری تعیین و اعزام قلنمش و مدیرلرك تحت ریاستنده اوله‌رق ولایت مرکزلرنده بررده مجلس معـارف تشکیل اولونوب مدیرلره اعطا اولونان تعلیمات لایحه‌سی موجبنجه ایشه باشلاتدیرلمشدر.

مدیرلرك برنجی وظیفه‌لری ایســه بولوندقلری ولایت مرکزنده اول باول بر دارالمعلمین کشادیله مکاتب ابتدائیه‌نك تنظیم و اصلاحنه باقمق و اصول جدیده اوزره تدریسه مقتدر معلم یتشدیرمك اولدیغندن بو سنه سیواس ولایتنده هیئت ولایت و اشراف مملکت حاضر اولدقلری حالده بر دارالمعلمین صبیان کشـاد اولونوب اللی طلبه قید اولونمش و ینه اتصـالنده ایکی‌یوز اللی شاکرد استیعاب

---

[۱] ذیل کتابده محرر کتبخانه‌لر بحثی مطالعه اولونسون

[۲] ذیل کتابده مندرج مبحث مخصوصنه باقلسون

ایتمك اوزره مجدداً انشا اولونان مکتبك دخی رسم کشادی اجرا قلنمشدر .

درسعادتده منتشر اکسپرس غزته‌سنده اوقونمشدر :

«اجنبی مخبرلرینه دائر ١٦ کانون اول ٩٨ تاریخلی تحریراتی تعقیباً کتب اجنبیه‌یه دائر دخی خارجیه نظارت جلیله‌سندن سفارتلره بر قطعه تحریرات تسطیر اولونمشدر . اشبو تحریراتده فمابعد ممالك عثمانیه‌یه ادخال اولونان کتب اجنبیه معاینه وتدقیق اولونوب دخوللرینه مساعده اولوندیغی حالده معارف عمومیه نظارت جلیله‌سی جانبندن اوزرلرینه بر تمغا وضع اولونه‌جغی ودخوللرینه مساعده اولونمیان کتب اجنبیه‌نك ضبط ومصادره اولونه‌جقلری بیان اولونمشدر » .

بوسنه ظرفنده ادرنه ولایتی داخلنده مجدداً قرق اوچ باب رشدیه وابتدائیه مکتبی انشا وکشاد اولوندیغی کبی زمان استیلاده خراب اولان مکتبلردن دخی اون طقوز باب مکتب تعمیر وتوسیع ایدلدیکندن بونلرك یکونی التمش ایکی باب مکتبه بالغ اولمشدر . بوندن باشقه مرکز ولایتده مجدداً بر زراعت وتعمیر وتوسیع صورتیله برده مکتب صنایع آچیلمشدر .

ولایاتده برر دارالمعلمین صبیان تأسیس وانشاسی حقنده ارادهٔ سنیه چیقمش اولمغله نظارتدن ولایاته اخبار ایدلمش وایجاب ایدن معلملرده پیدرپی اعزام اولونمشدر .

هرطرفده بولونان مکتبلرك درس پروغراملرینی برلشدیرمك ومکتبلره متعلق مواد اصلاحیه‌یی تحت تذکره آلمق اوزره نظارتده برقومیسیون تشکیلی تقرر ایتمش وطرف صدارتدن وقوعبولان اشعار اوزرینه نظارتدن، صدارته بردفتر مخصوص تقدیم ایدیله‌رك بونده مکاتب موجوده معلمین ومأمورینك مقدار معاشلری وقرائت اولونان درسلرك انواعی کوسترلمشدر .

٢٦ ربیع الآخر ١٣٠٠ ، ١٩ شباط ٩٨ تاریخنده صنایع نفیسه مکتبی آچیلمش ومارت ابتداسنده درسلره باشلانیله‌جغی اعلان اولونمشدر . مکتبده موجود طلبه‌نك مقداری یکرمی قدر اولوب فن تشریح صنعت رسمه تطبیق اوزرینه کشاد ایدیلن درسلر ایله اشتغال ایدلمشدر .

نظارت طرفندن رسائل موقوته نشری حقنده قلمه آلدیریله‌جق اولان نظامنامه‌نك امر تنظیمی استاد محترم سعید بك افندینك تحت ریاستنده تشکیل اولونه‌جق برانجمن مخصوصه حواله اولونمشدر .

۳۰۰ سنه‌سی شئوننده اوله‌رق سنهٔ مذکوره شعبانك یکرمی بشنجی جمعه ایرتسی کونی دیوان یولنده کائن لیلی ونهاری اناث مکتبنك توزیع مکافات رسمی منیف پاشا ودها بعض ذوات حاضر اولدیغی حالده اجرا ایدلمش وطالباتك تورکجه ، فرانسزجه ، آلمانجه ایراد اولونان سؤاللره ویردکلری اجوبه ایله پیانوده کوستردکلری مهارت جالب ممنونیت اولمش وطالباتك محصول مساعیسی اولان ال ایشلریله رسملر تشهیر ایدلمشدر .

ینه ۳۰۰ سنه‌سی شئون معارفدن اولمق اوزره سنهٔ مذکوره شوالنك یکرمنجی پنجشنبه کونی یوز اللی قدر رشدیه شاکردانه معارف عمومیه ناظری مصطفی پاشا وبالجمله ارکان نظارت ومکاتب رشدیه معلملری حاضر اولدیغی حالده دائرهٔ نظارتده شهادتنامه اعطا قلنمش وعموم مکاتب رشدیه مدیری سلیم ثابت افندی طرفندن بر نطق ایراد ایدیله‌رك بونده « درسعادت ایله ولایات شاهانه‌ده الیوم درت یوز آلتمش قدر رشدیه مکتبی موجود اولوب بومکتبلرده یکرمی بش اوتوز بیکه قریب اطفال عثمانیه تعلیم وتربیه ایدلمکده . . . بوسنه‌ولایات شاهانه‌ده قرق اللی قدر رشدیه مکتبی تهیئه واحضار ایتدیرلمش ایسه‌ده تقدیم الاهم علی‌المهم قاعده‌سنه توفیقاً بونلردن آنجق سکز اون قدری کشاد ایدلمش ودیکرلرینك‌دخی قریباً فتح وکشادی مصمم بولنمشدر » دینلمشدر .

« مکاتب ابتدائیه معلملکنه‌مخرج اولمق‌اوزره کچن‌سنه‌آقسرایده‌دارالعملیات اسمیله آچیلان مکتبه اولوقت آلنان طلبه‌نك سنهٔ مرقومه نهایتنده اجرا اولنان امتحانلرنده اون ایکی نفری باشهادتنامه سلك معلمینه ادخال ایدلمش وبوسنه ایچونده یکیدن طلبه آلنمق زمانی حلول ایلمش اولدیغندن مکتب مذکوره کیرمك آرزوسنده‌بولنانلرك صرف‌ونحو واملا وقرائت‌ترکیه‌دن امتحانلری اجراومکتبه قید واسرا اولنملریچون معارف‌نظارتنده مکاتب‌عالیه اداره‌سنه مراجعت‌ایلملری » .

بوسنه ذی‌القعده‌سنك برنجی پازار ایرتسی کونی صدر اعظم [۱] و بالجمله وکلا ایله رجالدن بعض ذوات وطلبه‌نك والده و عائله‌لری حاضر اولدیغی حالده مکتب ملکیه‌نك توزیع مکافات رسمی اجرا ایدلمش ومدیر مکتب عبدالرحمن افندی طرفندن ایراد اولونان نطقده « مکتب فنون ملکیه‌نك بوکون التنجی دفعه اوله‌رق توزیع مکافات رسمی اجرا اولنیور. بوسنه اجرا اولنان امتحان عمومیده اکمال مدت تحصیلیه ایدن بشنجی سنه شاکردانندن یکرمی درت افندی شهادتنامه اخذینه مستحق اولوب بونلرله برابر شمدی‌یه قدر مکتبدن باشهادتنامه چیقان افندیلرك عددی آلتمش بشه بالغ اولمشدر ... امر تدریس وتربیه‌نك برقات دها انتظام وانضباطی مقصد عالیسیله مکتبمزك لیلی‌یه تحویلی حقنده ارادهٔ سنیه صدور ایتمکله ابنیه‌سنك توسیعنه وهردرلو لوازم ونواقصنك تدارك واستکماله درحال مباشرت قلنه‌رق بلطفه تعالی انشاآت ختام بولمش اولمغله بوسنهٔ مبارکه‌ده مکتبك لیلی اوله‌رق کشادی تقرر ایلمشدر » دینلمشدر. بوسنه مکتب مذکورك مسلم وغیر مسلم اولمق و بش صنفه‌منقسم بولونمق اوزره ایکی یوز طقسان بش نهاری و یوز لیلی طلبه‌سی موجود اولدیغی آکلاشلمشدر.

تاریخچه‌مزك قسم ثانیسنه عمومی برنظر

۱۲۷۳ تاریخندن ۱۳۰۰ سنه‌سی نهایتنه قدر یکرمی سکز سنه‌لك وقایع خلاصه ایدیلنجه استحصال اولونه‌جق نتیجه ابتدائی، رشدی تشکیلاتی ایله تحصیل عالی مقدماتی اوله‌رق مقدما جهت عسکریه‌ده قبول ایدلمش اولان اعدادی تحصیلنه مباشرتدن و انجمن دانش [۲]، جمعیت علمیهٔ عثمانیه [۳]،

---

[۱] مجلس اعیان رئیسی ایکن وفات ایدن سعید محمد پاشادرکه ارضرومی سبعه زاده نامق افندینك مخدومیدر.

[۲] ٤٥ نجی صحیفه مطالعه اولونسون.

[۳] ٦٩ نجی صحیفه‌یه مراجعت ایدلسون.

جودت احمد افندی

تألیف وترجمه جمعیتی [١]، جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه [٢]، مجله جمعیتی [٣] کبی محافل علمیه وجوده کلمه‌سندن عبارتدر .

[١] ٩١ نجی صحیفه مطالعه ایدلسون.

[٢] ٩٧ نجی صحیفه‌یه باقلسون .

[٣] علم فقهك معاملات قسمندن «متن متین» نامیله بر کتاب وجوده کتیرلسی مقصدیله باب عالیده مجلس عالیٔ تنظیمات دائره‌سنده مقدما تشکیل قلنمش اولان جمعیت علمیه‌نك یرینه قائم اولمق ومجلهٔ احکام عدلیه‌یی جمع وتدوین ایتمك اوزره ٨٤ تاریخنده دیوان احکام عدلیه دائره‌سنده تشکیل قلنمش واوتاریخده دیوان احکام عدلیه رئیسی بولونان جودت پاشانك ریاستی تحتنده اوله‌رق اعضا لغنه بروجه آتی ذوات تعیین اولونمشدر :

اوقاف همایون مفتشی سید خلیل افندی
شورای دولت اعضاسندن سیف الدین افندی
دیوان احکام عدلیه اعضاسندن احمد خلوصی افندی
دیوان احکام عدلیه اعضاسندن احمد حلمی افندی
شورای دولت اعضاسندن محمد امین افندی
ابن عابدین زاده علاءالدین افندی .

ذوات مشارالیهمك ترجمهٔ حاللری

جودت پاشا ؛ اوچ دفعه معارف عمومیه نظارتنده بولونمش اولمغله ترجمهٔ حالی تراجم نظار میانده‌در .

آماسیه‌لی الحاج قره خلیل افندی ؛ صره‌سیله قطع مراتب ایده‌رك ٨٥ ده اوقاف همایون مفتشی وبالاخره آناطولی وروم ایلی پایه‌لرینی احراز ایدوب ١٥ رجب ٩٤ ده شیخ الاسلام اولمش و ٩٥ ربیع‌الاولنده انفصال ایله سنی سکسانه قریب بولوندیغی حالده ٢٧ محرم ٩٨ تاریخنده وفات ایله‌مشدر . فاتح تربهٔ شریفی باغچه‌سنده مدفوندر . فاضل ونقیه ایدی .

صدوردن سیف‌الدین اسماعیل افندی ؛ خرپوتلیدر . ١٢٨٥ محرمنده شورای دولت اعضاسی ، ٨٨ رجبنده منفصل ، ٨٩ ربیع‌الاخرنده استانبول قاضیسی ، بعده دیوان احکام عدلیه اعضاسی ، ٩١ ربیع الاخرنده محاکمات رئیسی ، ٩٢ ذی‌الحجه‌سنده ثانیاً شورای دولت اعضاسی، ٩٥ ذی‌الحجه‌سنده حلب نائبی، ٩٦ ده ثالثاً شورای دولته اعضا و صوکره مجله جمعیتنه رئیس اولمشدر . تاریخ وفاتی ١٧ صفر ١٣٠٠ اولوب حیدر پاشاده مدفوندر . ذی علم ونطوق ایدی .

احمدخلوصی‌افندی؛ شروانی اسماعیل افندی مخدومی اولمغله «شروانی زاده» دینلمکله معروفدر. ١٢٩١ ده استانبول قاضیسی اولوب مؤخراً آناطولی‌پایه‌سنی احرازایله‌مش ،

ابتدائی تشکیلاتی: قدیم صبیان مکتبلرینك اصلاحی واصول املانك تنسیقی و مبادیٔ علوم دینیه‌یی صنوف مخصوصه‌یه تقسیم ایتمك واقدمجه تشکیلی مراد اولونوبده تطبیق تحصیل ابتدائی‌یه محتاج اولان مکاتب رشدیه‌یه طلبه یتشدیرمك غایه‌سیدر .

رشدی تشکیلاتی [تدریساتی] : عربی ، فارسی ، علوم دینیه ، اصول انشا ، حساب ، مبادیٔ هندسه ، تاریخ عثمانی ، جغرافیا ، فرانسزجه تدریسیله جهت عسکریه‌نك تطبیق ایتمکده اولدیغی اعدادی تحصیلنه طلبه یتشدیرمك مقصدینه مبتنی ایدی .

اعدادی تحصیلی : کلمه‌نك مدلولندن مستبان اولدیغی اوزره تحصیل عالی‌یه طلبه تهیئه واحضار اولونمق اوزره رشدی ایله تحصیل عالی آره‌سنده بر حد مشترك اولوب بووقته قدر بوتشکیلات آنجق جهت عسکریه‌ده تطبیق اولونمش ومعارف نظارتجه ٣٠٠ تاریخندن صوکره‌جه ایشه باشلانمشدر . ایشبو اون اوچنجی عصر اسلامینك اواخرنده ـ عسکرینك غیری ـ تحصیل عالی‌یه مخصوص اوله‌رق مکتب ملکیه ، طبیهٔ ملکیه ، مکتب حقوق ، طرق ومعابر مکتبی موجود ایدی . واقعا برآرالق دارالفنون تدریساتی اجرا ایدلمش ایسه‌ده پك آز دوام ایدوب منسد اولمش وغلطه سرای سلطانیسی ایله دارالشفقه‌ده حکمت ، کیمیا ،

---

٩٤ ده مأموراً افغانستانه عزیمت وعودتله ٩٥ آخرنده دیاربکر نائبی اوله‌رق ایکی سنه صوکره مسقط رأسی بولونان آماسیه‌ده اقامت ایتمش ١٥ جمادی‌الاولی ١٣٠٦ ده اوراده وفات ایله‌مشدر . مشارك علوم ایدی .

احمد حلمی افندی ؛ قسطمونیلیدر . مدرس ، بعض بلاده ملا ، ١٢٨٥ ده دیوان احکام عدلیه اعضاسی ، ٩٢ رمضاننده محکمهٔ تمیز رئیسی اولوب آناطولی پایه‌سنی احراز ایله‌مش بالاخره معلولاً ١٣٠٥ شعباننده تقاعد ایدیله‌رك سنهٔ مذکوره ذی‌الحجه‌سنك آلتیسنده وفات ایتمشدر . فاتح تربهٔ شریفی باغچه‌سنده مدفوندر . عالم وفاضل ایدی .

محمد امین افندی ؛ بغدادلیدر . بلدهٔ مذکوره‌یه مفتی اولدقدن صوکره ١٢٨٤ ده شورای دولته طشره‌دن اعضا جلبی صره‌سنده بوذات‌ده استانبوله کتیرلمش ، ٩٤ ده مجلس اعیانه وبعده علاوةً انتخاب مأمورین قومیسیوننه اعضا اولمش ، ١٣٠٩ ده آناطولی پایه‌سنی احراز ایله سنهٔ مذکوره‌ده وفات ایتمشدر . فاضل ایدی .

ابن عابدین زاده علاءالدین افندی ؛ ترجمهٔ حالنه دسترس اولونه‌مدی .

جبر، هندسه، قوزموغرافیا، تاریخ عمومی، جغرافیای عمومی، موالید درسلری اوقونمقده بولونمش ایسه‌ده بونلر دخی تحصیل عالی درجه‌سنه واصل اولمدیغندن بوکبی معنا مکتبلرمز مأذونینی اوروپادارالفنونلرندہ اکمال تحصیل ایدرلر ایدی.

مملکتمزده حکمت طبیعیه، کیمیا وموالید درسلرینك معلم اوللری درویش پاشا [١] عزیز بك [٢] صالح افندی [٣] اولوب زمانمزده موجود اولان علوم مذکوره معلملرینك همان کافه‌سی ذوات مشارالیهمك طلبهٔ معنویه‌سی اولدیغی مسلمدر. ایشبو آباء معارف میانـنده ریاضیات معلمی اوله‌رق ویدینلی توفیق پاشا [٤] مرحومك دخی تذکیر نام با احترامی وجائبدندر.

برده مکاتب ابتدائیه ورشدیه‌یه معلم یتشدیرلمك اوزره دارالمعلمینلر احداث ایدلمشـدرکه بورالرده‌کی تحصـیل، اعدادی درجه‌سـندن دون اولوب یالکز اعدادیلردن فضله‌جه علوم دینیه درسلری اوقونوردی. ایشبو دارالمعلمینلرده علم تربیه واصـول تدریس صنفلرینك ـ که زمانمزده بودرسلر پك زیاده اهمیت کسب ایتمشـدر ـ واضعی اوله‌رق رجال معارفمز ایچنـده سلیم ثابت افنـدی مرحوم [٥] مشکورالمساعی برذاتدر.

١٢٨٥ ده کشاد اولونان غلطه سرای سلطانیسـنك مکاتب عالیه‌دن معدود بولونمسی زماننده مکاتب عسـکریه‌دن ماعدا دها یوکسك تحصـیل ویره‌جك مکتبلرك فقداننددن ناشی ایدی.

مورخ نعیمانك بررونق جدید ویرمش اولدیغی کتابت عثمانیه بعض دوره‌لر کچیره‌رك مرحوم عاکف پاشانك الندہ بیوك برتکامله اکتساب ایتمش ایدی [٦].

[١] ٧٨ نجی صحیفه مطالعه ایدلسون.

[٢] طبیهٔ عسکریه‌ده بالتحصیل قائممقام اولمشدر. طبك تورکجه تدریسنی حله موفق اولوب مکتب طبیهٔ ملکیه‌نك حین تأسیسنده خدمات فوق‌العاده‌سی سبق ایتمشدر. تاریخ وفاتی ١٢٩٣ در. «کیمیای طبی» نام اثری مطبوعدر.

[٣] ٥٠ نجی صحیفه‌نك ٥ رقملی استطرادی ایله ٧٨ نجی صحیفه‌یه باقلسون.

[٤] ٩٧ نجی صحیفه‌نك ٣ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون.

[٥] ١١٠ نجی صحیفه‌نك ٦ رقملی استطرادینه مراجعت ایدلسون.

[٦] تبصره‌نك مطالعه‌سی توصیه اولونور.

عاكف پاشادن صوکره ساحهٔ ادبیاتمزده الك بیوك مجدد اولهرق شناسی افندی مرحومی کوریرز [۱]. بوذکی آدم اکمال تحصیل ضمننده پارسده بولوندیغی اثناده بالخاصه فرانسز ادبیاتیله اشتغال ایدهرك لسان مادرزادینه اولان کمال وقوفی سایهسنده فرانسزجهنك دخی الك نازك والك غامض نکتهلرینه نفوذ ایتمش ایدی. عودتنده استانبولك اذکیای شبابندن اولان نامق کمال، ضیا بکلر کبی ذواته پیشوا اولهرق اولا لسانی تقلیددن قورتارمق ثانیاً تورکجهیی تورکجه اولهرق یازمق کبی زمانه کوره مشکل ومشکل اولدیغی قدر مهم برایشه کیریشهرك آز برزمان ایچنده خیلی موفقیتلر الده ایتمشدر. بوذواتك غایهٔ املی طرز تحریر وافادهیی طریق تصنعدن چیقاروب لسان ملی‌یی طرز طبیعی ایله تأسیس ایتمك ایدی. بوغایهیی شناسی مرحوم تصویر افکاردهکی مقالهلریله کمال وضیا بکلر منظومهلریله تعقیب ایتدکلری کبی کنج ادبامزدن اولان اکرم، ابوالضیا توفیق بکلرله احمد مدحت افندی مرحوملر ــ جناب حق معمر بیورسون ــ کمال پاشا زاده سعید، عبدالحق حامد بکلرده مشارالیهك تأسیس ایتمش اولدیغی کرسیٔ علم وعرفانك دعائم اساسیهسندن ایدیلر. بونلردن باشقه لسانمزه بیوك بیوك خدمتلر ایتمش برچوق ذوات دها تعداد اولونهبیلیرسهده بواثرده طوتمش اولدیغمز مقیاسك عدم مساعدهسنه مبنی تفصیلدن صرفنظرله یالکز مرحوم جودت پاشانك نام با احترامنی ذکر ایله اکتفا ایدرز [۲].

بودورك مطبوعاتدهکی ترقیاتیده شایان ذکر وبیاندر. سالف الذکر ذواتك معاونت قلمیهلریله عددی تکثر ایتمکده اولان جرائد یومیه ورسائل موقوتهدن باشقه اوروپاده اکمال تحصیل ایله عودت ایدن رجال ملکیه وعسکریهمزك فنون متنوعهدن یازمش اولدقلری اثرلر وکافهٔ صنوفك آکلایه بیلهجکی اسلوبده وجوده کتیریلن ترجمهلر، خصوصیله نسوانمزی اوقومغه آلشدیرهجق تاریخی حکایهلر، شعرلر، اوروپا لسانلرندن بالخاصه فرانسزجه وسائرهنك تحصیلی ایچون یازیلان قواعد

---

[۱] ٦٢ نجی صحیفهنك ٤ رقملی استطرادی مطالعه اولونسون.

[۲] قصص انبیا مطالعه ایدلسون.

کتابلری اهالینك بوخصوصده‌کی احتیاجاتنی تطمین ایده‌بیلیوردی . فرانسزجه‌نك انتشارینه غلطه سرای سلطانیسنك بیوك یاردیمی اولیوردی .

تاریخ معارفمزك بودوره عائد وقایع مهمه‌سندن بریسی‌ده برچوق سنه‌لر سبق ایدن تجربه نتیجه‌سی وایشبو تاریخچه‌مزك صحائفنی نام محترملریله تزیین ایتدیکمز اسلاف کرامك محصول مفکره‌سی‌اولان « معارف نظامنامه‌سی » در . متنی غایت وجیز ومنقح اولوب ۸٦ تاریخنده نشر ایدلمش بولونان بونظامنامه‌نك ــ بك جزئی وفرعی تعدیلاتدن ماعدا ــ اساساتی الیوم مرعی‌الاجرا اولدیغی کبی برچوق زمانلر دها حکم وروحنی محافظه ایده‌جك ماهیتده‌در [۱] .

اللی سنه‌دن زیاده علمی حیاته مالك اولان مکتب طبیه و حربیه ومهندسخانهٔ بری ایله بحریه مکتبی مملکتك بوندن صوکره اکتساب ایده‌جکی جریان علمی‌یه معلملر تهیئه ایدییوردی . فی‌الحقیقه اوچیوزسنه‌سندن‌صوکره کشاد ایدلمش اولان اعدادیلرك اکثریسنه طبیه مأذونلری علوم طبیعیه و سائر مکاتب عسکریه مأذونلرینك‌ده علوم ریاضیه معلملکنده سبق ایدن مساعئ مشکوره‌لری الی‌الابد وجدان ملیده منتله یاد اولونمغه شایان بولوندیغی بیانله تاریخچه‌مزك قسم ثانیسنه ختام ویرلدی .

---

[۱] ۱۰۲ نجی صحیفه ایله ۱ رقملی استطرادی مطالعه‌اولونسون .

قسم ثالث

۱۳۰۱ سنه‌سندن زمانمزه قدر جریان‌ایدن وقایع معارفی شاملدر.

۱۳۰۱ سنه‌سی محرمنك دردنجی بازار ایرتسی کونی دارالمعلماتك توزیع مکافات رسمی اجرا اولونه‌رق معارف عمومیه ناظری مصطفی پاشانك حرمی خانم طرفندن برنطق قرائت ایتدیرلدیکی کبی دار مذکور مدیره‌سی رفیعه خانم دخی برنطق ایراد ایله‌مش و یکرمی بش طالبه‌یه شهادتنامه ومکافات و بونلردن آلتیسنه هم مکافات وهم‌ده نشان اعطا و ایلك دفعه اوله‌رق دیاربکرده بر اناث مکتبی تأسیس وکشاد اولونمشدر .

اوچ یوز برسنه‌سی شئون معارفدن بری‌ده لسان مکتبنك خارجیه نظارت جلیله‌سنه مربوط اوله‌رق مکتب ملکیه داخلنده تأسیس وسنهٔ مذکوره محرمنك ۹ نجی جمعه ایرتسی کوننه مصادف ۲۹ تشرین اول ۹۹ تاریخنده کشادیدر . بومکتب حقنده ذیل کتابده تفصیلات‌لازمه ویرلمش اولدیغندن بوراده بوقدرله اکتفا ایدلدی .

هرطرفجه مکاتبك اصلاح وتنظیمیله ترقیات علمیه‌یه جدآوقوعبولان تشبثات جمله‌سندن اوله‌رق ایوب جوارنده کائن صبیان مکتبلرینك دخی اصلاح وتنظیم احوالنه باقمق اوزره تشکل ایدن انجمن هیئتی مهرلریله مختوم اوله‌رق نظارته ورود ایدن مضبطه‌ده مکاتب مزبوره‌نك فوائد تحصیلیه‌سی بالتجربه ثابت اولان ابتدائی‌یه تحویلی هیئتجه بالمذاکره قرارلشدیریله‌رق معلملری جلب ایله تبلیغ قرار اولوندقده اظهارممنونیت وتشکر ایله‌دکلری‌افاده اولونمغله‌اصول موضوعه‌سی دائره‌سنده مدت تحصیلیه درت سنه‌دن عبارت اولمق‌اوزره موجود اطفال درت صنفه تقسیم ومکاتب ابتدائیه درس جدولی موجبنجه اجرای تدریس وتعلیم اولونمسی معلمین مومی‌الیهمه تفهیم اولونمشدر .

مکاتب مذکوره‌نك ذکور واناث آلتی یوزه قریب طلبه وطالباتنك طرف

نظارتدن مأمور مميزلر حاضر اولديغی حالده اوچ آی صوكره اجرا ايديلن امتحانلرنده ايراد اولونان اسئله‌يه اعطا ايتدكلری اجوبه ودائرهٔ نظارته كتيريلن ثلث ورقعه يازيلريله اطفال اناثك قاصناق وقناويچه ونقوش سائره كبی ال ايشلری جالب تحسين برحالده كورلمكله جمعيت تدريسيه هيئتنك همتلرينی تقديراً جانب نظارتدن هيئت رياستنه تذكرهٔ مخصوصه يازيله‌رق بيان ممنونيت ايدلمش ونقش معلمه‌سی‌ده هديهٔ مناسبه ايله تلطيف اولونمشدر .

مكاتب عاليه‌يه طلبه يتشديرلمسی مكاتب سلطانيه‌نك تكثرينه محتاج اولديغنه مبنی درسعادتده مكتب سلطانی اعداديسی اولمق اوزره برقاچ مكتب اعدادی كشادی درجهٔ وجوبده اولديغی كبی ادرنه وازمير مثللو بعض بلاد جسيمه‌ده دخی معارف نظامنامهٔ عموميسی حكمنجه مكاتب سلطانيه كشادی متصور بولونمش ايسه‌ده بالدفعات تحرير اولونديغی اوزره بوتصور دخی قوه‌دن فعله چيقه‌ميوب كيفيتك موقع تطبيقه وضعی اليوم معارف عموميه ناظری بولونان شكری بك افندی حضرتلرينك زماننه قالمشدر .

ادرنه ولايتی داخلنده كائن قرق كليسا اهاليسی جانبندن اناثه مخصوص بررشديه ايله برده ابتدائيه مكتبلری تأسيس وكشاد ايديله‌رك محلندن واقع اولان طلب اوزرينه لازم كلن معلمه‌لر تعيين واعزام اولونمشدر .

مكاتب رشديه‌ده تدريس اولونمقده اولان درسلرك پروغرامنی تعديل واصلاح ويكيدن تدريسی ايجاب ايدن كتب ورسائلی انتخاب ايچون اعضاسی ملكی وعسكری ارباب علومدن مركب اولمق اوزره معارف نظارتی دائره‌سنده برقوميسيون تشكيل اولونوب ٢٧ ربيع‌الاول ٣٠١ تاريخنده ايفای وظيفه‌يه مباشرت ايله‌مشدر .

٣٠١ سنه‌سی ربيع‌الاولنك ٢٩ نجی و٩٩ سنه‌سی كانون ثانيسنك ١٦ نجی بازار ايرتسی كونی باب‌عالی جوارنده قپالی‌فرونده مرحوم عزت افندی خانه‌سنده تجارت نظارتنه مربوط اوله‌رق تجارت‌مكتبی كشاد ايدلمشدر. سنين آتيه وقايعی ميانده كوريله‌جكی‌وجهله مكتب مذكور بالاخره معارف نظارتنه الحاق اولونمشدر.

مشروط لهلری متروك ومعطل واردات وقفیه نشر معارفه تخصیص قلنمش اولمغله بوصره‌ده طشره‌لرده ظهور ایدن برچوق واردات جهت معارفه اخذ ایدلمشدر.

ارضروم ولایتنده دخی بوکبی مشروط لهلری متروك و معطل زوایا بدلاتی معارفه ترك ایدلمش و شمدیلك الده اولان مبالغله نفس ارضروم ایله ارضروم سنجاغی قضالرنده وبایزید ایله بایزید سنجاغی قضالرنده مکاتب ابتدائیه‌لر تشکیل وتأسیسی وارضرومده‌ده براناث مکتبی ایله برده دارالمعلمین کشادی مجلس ادارهٔ ولایت ومعارف مدیرلکندن تحت مذاکره وقراره آلنمش وبو صره‌ده ارضروم مکتب رشدیسنك دخی توسیع اداره‌سی تقرر ایتمشدر.

معارف نظارت جلیله‌سنك اعلان رسمیسی

« آماسیه سنجاغنده مکاتب ابتدائیه تأسیسیچون اوقاف مندرسه واعانات سائره‌دن اللی بیك غروشی متجاوز واردات تدارك ایدلدیکی و تزییدینه‌ده چالیشلمقده ایدوکی جهتله هم مکاتب صبیان معلملرندن مقتدرلرینه وهم ده موجود طلبهٔ علومه اصول جدیده‌نك تعلیمی ایچون بر دارالمعلمین کشاد اولنه‌جغندن معاشی واردات مرقومه‌دن تسویه اولنمق اوزره مقتدر ومستعد بر معلمك تعیین واعزامی سیواس ولایت جلیله‌سندن اشعار اولنمش ومذکور مکتبه دارالمعلمین شهادتنامه‌لیلرندن ومستعدان طلبه‌دن عمر خلوصی افندی بوکره معلم تعیین واعزام قلنمشدر ».

آیدین ولایتی داخلنده کائن فوجه‌ده اوقاف مندرسه‌دن اولوب ایادی کتمانده بولونان التی قطعه وقف، معارفه تخصیص قلنه‌رق فوچه مکتب ابتدائیسنه واردات قید ایدلمش واوقاف مندرسه‌نك سنین ماضیه حاصلاتندن ۳۹۲۰۰ غروش میدانه چیقارلمش وساقزده یکیدن تأسیس اولونان اناث مکتبنك رسم کشادی بواوانده اجرا ایدلمشدر.

ینه ولایت مشارالیها داخلنده کائن آقحصار قضاسنده اوقاف مندرسه ایله عوارض آقچه‌سنك حساباتی لدی الرؤیه معارف جمعیتنه ۲۱۸,۹۰۰ غروشلق برسرمایه تدارك ایدیله‌رك ایراد سنویسی ٤٠,٠٠٠ غروشه بالغ اولمش ومعلملرك

معاش سنویلرینه جمعاً ٤٦٤٠ غروش ضمیله ٢٢,٨٠٠ غروشه ابلاغ ایدلمش ، ینه بوراده بر باب خانه اشترا اولونه‌رق رشدیه مکتبی اتخاذ و معلملری معارف نظارتندن طلب اولونمشدر .

بیغادیچده اناثه مخصوص برمکتب ابتدائی کشاد ومعلمه‌سی تعیین ایدلمشدر .

بوسنه، قوصوه ولایتی داخلنده موجود مکاتب ابتدائیه وصبیانیه‌نك اوچ یوز اوتوز یدیسی آچیق واللی بشی مسدود اولوب بونلردن ایکی یوز طقسان بربابی اسکیدن و یتمش سکزی سنهٔ سابقه ظرفنده انشا ایدلمش و یکرمی اوچی دردست انشا بولونمش اولدیغی ومکاتب مذکوره‌یه دوام ایدن اطفالك اون بر بیك یوز اللی ایکیسی ذکور واوچ بیك یوز اون یدیسی اناثدن عبارت بولوندیغی بوتاریخده معارف عمومیه نظارتنه وارد اولمش اولان جدولدن اکلاشلمشدر .

بالیکسر قصبه‌سنده‌کی دارالتعلیمده تعلم ایتمش اولان معلملرك تعیینیله داخل قصبه‌ده درت باب مکتب صبیانده اصول جدیده اوزره تدریساته باشلانمش وکمر قضاسی داخلنده واقع طقوز عدد قریه معلملری دخی مرکز قضایه جلب ایله اصول مذکوره تعلیم وتدریس اولونه‌رق ویدلرینه بر ر قطعه شهادتنامه اعطا قلنه‌رق قضاء مذکور داخلنده طقوز باب مکتب ابتدائی کشاد ایدلمش واطه بازاری داخلنده بولونان اون ایکی قریه‌نك صبیان مکاتبی اصول جدیده‌یه افراغ ایدلمشدر .

اسکوبده اوچ معلمك تحت اداره‌سنده درت یوز طلبه‌یی حاوی کبیر بر باب مکتب ابتدائی کشاد ومکاتب موجودهٔ صبیانیه اصول جدیده‌یه تحویل ایدلمش قوچانه‌ده بری رشدی ودیکری ابتدائی اولمق اوزره ایکی باب مکتب انشاسنه باشلانلمش، اشتب‌ده ایکیسی ذکوره واوچی اناثه مخصوص اولمق‌اوزره بش باب مکتب ابتدائی کشاد ایدلمش، رادویشته و پلنقه قصبه‌سی معلمیندن یدی ذات اسکوب ابتدائی مکتبنه دوام ایله اصول جدیده‌یی بعدالتعلم شهر مذکور مجلس معارفی حضورنده بالامتحان اهلیتنامه اخذندن صوکره عودت ایتمشلردر .

کرید ولایتنده متشکل معارف قومیسیونك غیرتیله ایکی باب اناث رشدیه‌سی

كشـاد ايديله‌رك ايجاب ايدن باش معلمه‌لری معارف عموميـه نظارتنـدن طلب ايدلمكله تعيين اولونان معلمه‌لر اعزام قيلنمشدر .

سيواس ولايتی داخلنـده خزينه‌دن تخصيصات طلب ايدلميـه‌رك اوچ باب دارالمعلمين كشـاد ايدلمش ومركز ولايتده‌كی دارالمعلمينـه دوام ايدن طلبه‌نك عددی طقسانی تجاوز ايله‌مش ، بروسـه و قسطمونيده برر دارالمعلمين تأسيس اولونمشدر .

ازميرده برزراعت مكتبی كشادينه تشبث ايديله‌رك اتمكجی زاده خانده بر دائره استيجار ايدلمشدر .

مقدما بيروتده بنا وتأسيس اولونمش‌اولان مدرسهٔ سلطانيه‌نك بردائره دها انشاسيله توسيعی تقرر ايله‌مكله انشا آت مصرفنك بر قسـمی اعانهٔ اعطا ايدلديكی كبی‌قسم ديكری‌ده اولجه سوريه ولايتنجه معارف ترقياتی‌امرنده صرف اولونمسی مجلس ادارهٔ ولايتجه قراركير اولوب چفت باشـنه زرع ايدیلن يارم مد حنطه اعانه‌سی بدلاتندن تسويه اولونمشدر .

تاريخچهٔ معارفك برنجی و ايكنجی قسملرنده مكاتب ابتدائيـه ورشـديه تشكيلاتنـدن بحث ايدلمش و صنوف اعداديه تشكيلی حقنـده‌ده بعض مقررات اتخاذ ايدلديكی ذكر اولونمش ايدی . اعدادی تشـكيلاتی ١٣٠٠ تاريخنـدن صوكره‌يه قالمشـدر . بناءً عليـه اشبو قسم ثالثك اكثر محتوياتی مكاتب اعداديه تشكيلاتنه منحصر بولونه‌جقدر . اووقتك ترتيبنجه ابتدائی‌ورشدی شهادتنامه‌سنی حائز اولانلر مكاتب اعداديه‌يه داخل اوله‌بيـله‌جك ، اعدادی تحصـيلنی اكمال ايدنلرده هنوز تشـكيلاتی پك ناقص بر حالده بولونان مكاتب عاليـه‌يه داخل اوله‌جقلر ايدی .

مكاتب اعداديه تأسيساتی ايسه ـ كرك انشا آت كرك معلمين وهيئت اداره معاشاتندن طولايی ـ خيليجه مصارفه محتاج ايدی . معارف عموميه تخصيصاتی بويله بيوك مصرفلر اختيارينه مساعد دكل ايدی . شوحالده يكی واردات آرامق اقتضا ايديـيوردی . بوكا چاره اولمق اوزره اعشار ايله مسقفات ويركوسنه ضمايم

اجراسی قرارلاشدیرلمش وزیرده عیناً مندرج بولونان تذکرهٔ سامیه ایله تبلیغ کیفیت بیورلمشدر :

تذکرهٔ سامیه صورتی

« منافع صندقلری ایچون النان عشرالعشرك یرینه بیك اوچ یوزسنهٔ مالیه‌سندن اعتباراً اعشارك سبع وربعی آلنوب ثلثانك مذکور صندقلره اعطاسی وثلثك معارف فضلهٔ مصارفنه قارشولق اتخاذیله چفت باشنه وسائر صورتلرله آلنمقده اولان تکالیفك الغاسی واشبو حصهٔ اعانه زراعه عائد ایدوکندن اصحاب صنایع وسائره حصهٔ متناسبه‌سنك دخی مسقفات ویرکوسی ایچندن استیفاسی حققنده بالاستیذان شرفصدور بیوریلان ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی ولایات ایله اقتضا ایدن دوائره بیلدیرلدیکی صره‌ده ۲۸ ر ۳۰۱ تاریخلی تذکرهٔ ثناوری ایله نظارت جلیله‌لرینه دخی اشعار قلنمشیدی . سالف‌الذکراعشارك سبع وربربعیله مسقفات ویرکوسی ایچندن او نسبتده آلنه‌جق حصهٔ اعانه‌یه دائر بوکره تنظیم ایتدیریلان زیری جدوللی ایضاحنامه‌نك نسخ مطبوعه‌سندن برقطعه‌سیده لفاً سوی دولتلرینه کوندرلدی . مطالعه‌سندن مستبان اوله‌جغی اوزره مثلا یوز کیل جدید محصولدن آلنه‌جق اون کیل جدید عشرك سبع وبر ربعی برکیل جدید سکزشنك اوله‌رق بونك ثلثانی اولان برکیل جدید ایکی شنكك منافع صندقلرینه وثلثی اولان التی شنكك معارفك فضلهٔ مصارفنه اعطاسی واصحاب صنایع وسائره حصه‌سی بروجه محرر مسقفات ویرکوسی اوزرندن استیفا اولنه‌جغنه و اصحاب صنایعدن منافع صندقلری ایچون النمیه‌جغنه مبنی مثلا یوزغروش ویرکو اعطاسیله مکلف اولان برشخصدن دخی یالکز معارف ایچون حساب مذکوره نسبةً آلتی غروش اخذی لازم کلوب بونلرك صورت استیفاسنه کلنجه هرطرفده مخصوصاً اعشار وویرکو مأمورلری بولندیغی جهتله نسبت محرره‌یه توفیقاً محصولاتدن منافع صندقلری ومعارف ایچون آلنه‌جق حصه‌نك اعشار مأمورلری واسطه‌سیله ویالکز معارف ایچون مسقفات ویرکوسی اوزرندن آلنه‌جق حصهٔ اعانه‌نك دخی مع

تحریر ویرکو وتحصیل مأمورلری معرفتلریله طرح واستحصالی سهولت ومضبوطیتی مستلزم اوله‌جغنه بناءً اعشار مأمورلری معرفتلریله آلنه‌جق سبع و برربع اعشارك بروجه مشروح منافع صندقلرینه عائد اولان ثلثانی منافع صندقلرینه ویریلوب معارف حصه‌سی بولنان ثلثنك ومعارف ایچون مسقفات ویرکوسی اوزرندن ویرکو وتحصیل مأمورلری معرفتیله طرح واستیفا اولنه‌جق حصهٔ اعانه‌نك قضالرده معارف قومیسیونی وارایسه آنك رئیسنه ویوغیسه ینه قضانك قائممقامنه ومرکزلواده معارف مدیری بولنمدیغی حالده معارف قومیسیونی رئیسنه وقومیسیون دخی یوغیسه مرکز متصرفنه مرکز متصرفلری اولمیان ولایاتده ولایتك تنسیب وارائه ایده‌جکی محله باسند اعطاسیله سندات مأخوذه‌نك معارف نظارت جلیله‌سنه اعطاسی ضمننده ایلك پوسته‌ایله عیناً ویرکو وتحصیل مأمورلری اداره‌لری طرفدن ویرکو امانت جلیله‌سنه واعشار مأمورلری جانبندن اعشار نظارتنه کوندرلمسی وبرولایت داخلنده اعشار ومسقفاتدن معارف ایچون وجه مشروح اوزره استیفا اولنه‌جق حصهٔ اعانه‌نك یکونی نه‌یه بالغ اولور ایسه مکاتب عمومیه‌یه صورت صرفی معارف نظارت جلیله‌سندن تعیین واشعار اولنه‌جغندن بوجهتنك نظارت مشارالیهانك باب عالیدن بالاستیذان محللرینه کوندره‌جکی تعلیماته واعشار اوزرندن عیناً اخذ اولنه‌جق خصوصی اعانه‌نك نقده تحویلی کیفیتنك وتفرعات سائره‌سنك دخی کذلك نظارت جلیله‌لرینك واقع اوله‌جق اشعاراتنه توفیق قلنمسی تنسیب اولنه‌رق صورت حال تعمیماً ولایات‌ایله شهرامانت جلیله‌سنه ومستقل متصرفلقلره تبلیغ وانبا اولنمش واعشار وویرکو مأمورلرینه اکا کوره تعلیمات کوندرلمسیده مالیه نظارت جلیله‌سیله ویرکو امانت بهیه‌سنه یازلمش اولمغله نظارت جلیله‌لرنجه دخی اقتضای حالك ایفاسنه همت بیورلمسی ».

سـا ۲۶ جا ۳۰۱ و سـا ۱۲ مارت ۳۰۰

مکتب طبیهٔ ملکیه‌ده شمدی‌یه قدر یتشدیرلمکده اولان اطبادن ملکجه پك بیوك استفاده کورلمسیله اشبو مکتبك توسیع وترقیسی جداً آرزو اولونه‌رق مکتبده مکمل صورتده اناث وذکوره مخصوص باشقه باشقه خسته خانه‌لر انشا

وكالت وقباله وسائر درسلر ايچون منتظم درسخانه‌لر انشاسی و كتب طبيه‌نك پيدرپی ترجمه‌سی ووقايع طبيه‌نك [۱] يد اقتداره تودیعی ودها برچوق اصلاحاتك سريعاً موقع فعله قونلمسی تقرر ايتمكله بواصلاحاتك اجراسی ضمننده بروجه آتی ذواتدن مركب برقوميسيون تشكيل ايديله‌رك ۱۳۰۱ سنه‌سی رجبنك اوچنه مصادف ۱۳۰۰ سنه‌سی نيساننك ۱۷ نجی صالی كونی معارف عموميه ناظری مصطفی پاشا حاضر اولديغی حالده انعقاد ايله‌مش واتخاذ اولونان مقرراتی شامل مضبطه تنظيم ايدلمشدر .

قوميسيون اعضاسنك اساميسی

مكاتب عاليه مديری عزيز بك
ميرآلای احمد بك
«　آغوب بك
قائممقام حسين خيری بك
«　مظهر بك
«　ابراهيم لطفی بك
«　وحيد بك
بيكباشی فيضی بك
«　شاكر بك
«　نعيم بك
دوقتور الياس مطر افندی　　ضبط كتابتی وظيفه‌سنی‌ده ايفا ايتمشدر .

قوميسيونجه اتخاذ اولونان مقررات حقنده مجلس معارفك تصويبنی واعدادی تشكيلاتی حقنده باشقه‌جه معروضات واستيذانی شامل اوله‌رق باب عالی‌يه يازيلان تذكره‌نك جوابی ـ شايان دقت بعض معلوماتی محتوی بولونديغندن ـ عيناً نقل اولوندی :

[۱] ۱۹۵ نجی صحيفه مطالعه ايدلسون .

تذكرهٔ سامیه صورتی

« ممالك شاهانه‌نك بعض محللرنده برر مكتب طب ايله مكتب اعداديـنك كشـادی حقنده وقوعبولان اشعار اوزرينـه اشـبو تذكرهٔ دولتلری ملفوف پوصله‌ايله برابر مجلس مخصوص وكلاده مطالعه اولندی . علوم و معارفك نشر وتعميمی اول امرده مكاتبك درجات منتظمه اوزرينه ترتيب وتكثرينه متوقف اولوب بونك موقوف عليهی‌اولان مصارف ايچون دخی‌شايان بيوريلان مساعدهٔ سنيه اوزرينه قارشولق تدارك ايدلمش اولديغی‌جهتله شمدی يابيله‌جق شی مبالغ مرتبه‌نك ماوضع‌لهنده استعماليله ترقیٔ معارفه جداً چاليشمقدن عبارت وبوبابده مجلس معارفجه درميان اولنان مطالعات دخی اساساً رهين اصابت‌اولوب اگرچه اردوی همايون مركزلری اولان محللرده برر طب مكتبی تأسيسی دخی اجنبيلر طرفندن ممالك شاهانه‌نك بعض يرلرنده كشـاد ايديلان طب مكتبلرينـه اولان رغباتك كسری مطالعه‌سنه مبتنی‌ايسه‌ده مركزسلطنت سنيه‌ده بولنان مكتب طبيهٔ ملكيه‌نك نواقصی اكمال ايله تماماً استفاده اولنه‌جق برحاله كتورلمكسزين وفن طب تحصيلنه الزم اولان سائر علوم وفنونك تدريسنه كافی درجهٔ ثانيه مكتبلری اصلاح و توسيع اولنمقسزين طشره‌لرجه طب مكتبـلری تأسيسی مناسـب اوله‌ميه‌جغندن ومعلملر تداركنده دخی مشكلات چكيله‌جكندن بوجهتی مكتب طبيهٔ ملكيـه‌نك اصلاحاتی امرنده مجلس معارفجه دردست ايدوكی بيان اولنان مذاكراتك تماميله مضبطه‌سـنك ورودنده دوشنلمك اوزره شـمديلك ولايات محرره‌ده تشكيلنه لزوم كوسـتريلان مكاتب اعداديه‌نك تأسيسی ضمننده مخابرات وتشبثات لازمه‌يه ابتدار ايله نتـايجنك باب عالی‌يه اشعاری وبرده مكاتب رشديه وابتدائيه معلملكلرينه مخرج اولان دارالمعلمينك حال حاضری احتياج مملكت ايله متناسب اولمديغندن بونك توسـيع واصلاحنه عائد تدابيرك دخی بالمذاكره قرارينك ازباری خصوصلرينك صوب دولتلرينـه حواله‌سی تذكر و تنسـيب قلنمش اولمغله آكا كوره اقتضاسنك اجر وانباسی خصوصنه » .

سـا ٢٤ رجب ٣٠١ وسـا ٨ مايس ٣٠٠

١٣٠١ سنه‌سی شعبانك یكرمی بشنه مصادف ٣٠٠ سنه‌سی حزیرانك یدنجی پنجشنبه كونی مكتب سلطانینك توزیع مكافات رسمی صدر اعظم سعید پاشا وا كثر وكلا ورجال مأمورین حاضر اولدقلری حالده اجرا ایدیله‌رك مدیر مكتب اسماعیل بكك [١] ایراد ایتمش اولدیغی نطقه جواباً صدر اعظم پاشا طرفندن‌ده برنطق ایراد ایدلمش وطلبه‌دن ١٢ افندی‌یه ادبیات و١٠افندی‌یه‌ده علوم وفنون شهادتنامه‌سی اعطا اولونمشدر[٢]. بوتاریخده مكتبك طلبهٔ موجوده‌سی ٧٠٠ بالغ اولدیغی ویكیدن مكتبه داخل اولمق اوزره ١٠٠ طالب بولوندیغی آكلاشلمش وداخلی شاكرد ایچون یرقالمدیغندن مكتب داخلنده یتاقخانه اولمق اوزره یكی بر بنا انشا اولونجه‌یه قدر كلمك ایسته‌ینلرك آنجق كیجه‌لری خانه‌لرنده یاتمه‌لری مشروطاولان نصف‌داخلی صنفنه قید اولونه‌بیله‌جكلری اعلان‌ایدلمشدر.

سنهٔ مذكوره ذی‌القعده‌سنك ایكیسنه مصادف ٣٠٠ سنه‌سی اغستوسنك اون برنجی كونی مكتب ملكیه‌نك یدنجی دفعه اوله‌رق توزیع مكافات رسمی اجرا ایدیله‌رك طلبه‌دن اون طقوز افندی‌یه شهادتنامه اعطا ایدلمش وبونلرله برابر بوتاریخه قدر چیقان افندیلرك عددی سكسان درده بالغ اولمشدر .

ایرتسی كونی بوسنه درسعادت مكاتب رشدیه‌سنده اكمال تحصیل ایدن ایكی یوزقدر شاكردان معلم اوللریله معارف دائره‌سنه جلب اولونه‌رق معارف‌عمومیه ناظری مصطفی پاشا وار كان نظارت حاضر اولدیغی حالده شهادتنامه‌لری اعطا ایدلمش ومكاتب رشدیه مدیری سلیم ثابت افندینك ایراد ایتمش اولدیغی نطقده « درسعادت ایله ولایاتده ذكور واناثه مخصوص اولمق اوزره بش یوز عدد مكتب رشدی » موجود بولوندیغی بیان اولونمشدر .

---

[١] ٢٠٢ نجی صحیفه‌نك استطرادی مطالعه اولونسون .

[٢] ملغا مكاتب اعدادیه مأذونلریله یكیدن آچیلمش اولان مكاتب سلطانیه‌ده اكمال تحصیل ایدنلرك - زمانمزده دارالفنونه داخل اولمق ایچون - بالامتحان ادبیات ویافنون ملازمت رؤسی آلملری ١٣٢٩-٣٣٠ سنهٔ تدریسیه‌سندن اعتباراًاصول‌اتخاذایدلمشدر. غلطه سرای سلطانیسی ایسه ابتدای كشادندن اعتباراً مأذونلرینه بویولده شهادتنامه‌لر ویرمكده اولدیغی كبی بوشهادتنامه‌لرده انكلتره‌دن ماعدا اوروپا دارالفنونلرنده معتبر طوتلقده‌در.

تشکل ایدن برهیئت ممیزه معرفتیله صنایع نفیسه مکتبی شاکردانک سرکی‌یه وضع ایله‌مش اولدقلری رسملر تدقیق ومعاینه ایدیله‌رك مستحق مکافات اولان طلبه‌یه مکافاتلر اعطا اولونمشدر .

ینه بوسنه‌شئون معارفدن اوله‌رق علمیه‌دن احمد شوقی افندینك تحت اداره‌سنده اوله‌رق شهزاده‌باشنده ابراهیم پاشا حمامی قارشوسنده‌کی خانه‌ده « مکتب عرفانی » نامیله خصوصی برمکتب کشاد ایدلمشدر .

طقسان التی سنه‌سی وقایعی میانده مجلس معارف اعضاسنك دوائر مدیرلکلرینه نقلی ذکر اولونمش ایدی . بوصورتله دائمی مجلس معارف منفسخ اوله‌رق هفته‌ده ایکی دفعه دوائر مدیرانندن متشکل برمجلس عقد اولونور ایدی . یشبو ۳۰۲ سنه‌سی محرمنك یکرمی ایکیسنده معارف ناظری مصطفی، مالیه ناظری منیر [۱] اوقاف ناظری کامل پاشالر ایله عدلیه مستشاری واحان افندیدن [۲] مرکب دائرهٔ معارفده برقومیسیون تشکیل وبرقاچ دفعه اجتماع ایله اعدادیلر تأسیسنه وتدریساتجه بعض اصلاحاته دائر مقررات اتخاذ ایدلمش، ملغا مجلس معارفك ده صورت دائمه‌ده احیاسنه لزوم کورلمشدر . فی الحقیقه مقررات واقعه ایجاباتندن اوله‌رق مدیراندن مرکب اوله‌رق اویله هفته‌ده ایکی دفعه انعقاد ایده‌جك اولان مجلس هم مدیرانی وظیفهٔ اصلیه‌دن اشغال هم‌ده مجلس معارفك معاملاتنی تأخیر واشکال ایتمسی طبیعی ایدی . بوبابده جریان ایدن مخابراتی شامل تذکرهٔ معروضه عیناً نقل اولوندی :

تذکرهٔ معروضه صورتی

« معارف نظارتی مأمورلرندن مرکب اوله‌رق هفته‌ده ایکی کون مجلس

---

[۱] منیر احمد پاشا ؛ مالیه‌دن تفیضله رسومات ناظرلقلرنده، اورمان ومعادن مدیریتنده، اعشار امانتنده بولوندقدن صوکره ایکی دفعه مالیه برکره داخلیه ناظری، ایکی دفعه بروسه والیسی اولمش ۱۳۱۵ محرمك بدیسنده بروسه‌ده فجئةً وفات ایتمشدر. حضرت امیر تربهٔ شریفی حظیره‌سنده مدفوندر .

[۲] ۹۲ نجی صحیفه‌نك ۴ رقملی استطرادینه مراجعت ایدلسون .

معارف عقد اولنمقده ایسه‌ده مأمورین مومی الیهمك وظائف مخصوصه‌لریله مشغولیتلری جهتیله بروجه مطلوب تسویهٔ اموره عسرت چكلمكده اولدیغی كبی سایهٔ معارفوایهٔ حضرت پادشاهیده واردات مخصوصهٔ جدیده ایله ممالك محروسه‌نك هر طرفنده طقسان قدر مكاتب اعدادیه انشاسی دردست اوله‌رق بوده مصالح سابقه‌یی اضعاف ایلدیكنه مبنی آیروجه مجلس معارف تشكیلنه لزوم كورنمكله ریاستنه شورای دولت اعضاسندن فضائل علمیه ودرایت مسلمه‌سی جهتیله فضیلتلو حیدر افندی حضرتلرینك[١] واعضالغنه یكرمی سنه‌دنبرو دائرهٔ معارفده مستخدم اولوب علوم عربیه ولسان فرانسوی‌یه واوروپا معارفنك صور تحصیلیه‌سنه واقف اولان مكاتب رشدیه مدیری سعادتلو سلیم افندی حضرتلریله[٢] ملغا شورای مالیه اعضالغندن منفصل سعادتلو حلمی[٣] ومكتوبی ٔ داخلیه خلفای متحیزانندن عزتلو احمد بك[٤] تعیینیله مجلس باشكتابتنده بولنان سعادتلو عزیز بك افندی حضرتلری[٥] ذاتاً اعضالقله مأموریتنده قائم ایدوكندن انك دخی ادامهٔ مأموریتی وریاسته یدی وسلیم وحلمی افندیلره درت بیك واحمد بكه ایكی بیك بش یوز وعزیز بكك مخصص اولان اوچ بیك غروش معاشنه ضمیمةً بیك غروش تخصیصی ونظارت محاسبه‌جیلكنه مخصص اولان اوچ بیك غروش معاشه‌ده بیك غروش ضم وعلاوه‌سی حقنده معارف ناظری دولتلو پاشا حضرتلرینك تقریری لفاً عرض وتقدیم قلندی . سایهٔ معالیوایهٔ حضرت پادشاهیده نشر وتعمیم معارف امر اهمنه ابتدار اولنمسی جهتیله بوكا عائد تشبثات ومعاملاتك صورت مطلوبه‌ده جریانیله

---

[١] نصوحی‌زاده‌لردن ابراهیم عفت افندی كریمه‌زاده‌سی اولوب مجلس معارف رئیسی وروم ایلی شرقی جماعت اسلامیه‌سی ناظری ایكن ١٣٢١ ده وفات ایتمش واسكدارده نصوحی دركاهنده مدفون بولنمشدر .

[٢] ١١٠ نجی صحیفه‌نك ٦ رقملی استطرادی مطالعه ایدلسون .

[٣] ترجمهٔ حالنه دسترس اولونه‌مدی .

[٤] ترجمهٔ حالنه اطلاع ممكن اوله‌مدی .

[٥] مكاتب عالیه مدیریتنده وسنین وفیره بو مأموریتده بولوندقدن صوكره ١٨ تشرین ثانی ١٣١٤ ده وفات ایتمشدر .

تسريع فعلياتی ايچون بر هيئت مخصوصه تشكيلنه مادهٔ لزوم كورينوب بونده دوشينيله‌جك جهت تخصيص ايديله‌جك مبالغك بودجه‌ده قارشولغی اولوب اولمديغی ماده‌سی اوله‌رق بو ضميمه‌نك مكتب سلطانی مصارفنك معارف ايچون با ارادهٔ سنيهٔ جناب تاجداری ترتيب ايديلان واردات جديده‌دن تسويه اولنه‌جغی جهتله مكتب مذكور تخصيصاتندن فضله قاله‌جق مبالغدن ويريله‌جكی جملهٔ اشعاردن اولمسنه نظراً بروجه استيذان ايفای مقتضاسی خصوصنك نظارت مشار اليهايه حواله‌سی وماليه نظارت جليله‌سنده‌ده معلومات اعطاسی حقنده هرنه‌وجهله ارادهٔ سنيهٔ جناب ملوكانه شرفمتعلق بيوريلور ايسه حكم جليلی اجرا اولنه‌جغی بيانيله تذكرهٔ ثناوری ترقيم قلندی افندم ».

سـ ٢٦ محرم ٣٠٢ و سـ ٣ تشرين ثانی ٣٠٠ صدر اعظم

سعيد

شرفصادر اولان ارادهٔ سنيه صورتيدر

« رسيدهٔ دست تعظيم اولان اشبو تذكرهٔ ساميهٔ صدارتپناهيلريله ملفوف تقرير منظور عالی بيورلمش وبروجه استيذان معاملات لازمه‌نك ايفاسی خصوصنه ارادهٔ سنيهٔ جناب پادشاهی متعلق وشرفصدور بيوريله‌رق مذكور تقرير اعاده قلنمش اولمغله اولبابده امر وفرمان حضرت ولی الامركدر ».

سـ ٢٧ محرم ٣٠٢ و سـ ٤ تشرين ثانی ٣٠٠ علی رضا

بيورلدیٔ عالی صورتی

« بالاده محرر تذكرهٔ معروضه وشرفصادر اولان ارادهٔ سنيه صورتلرنده كوستريلان خصوصدن طولايی داخليه وماليه نظارت جليله‌لرينه وشورای دولت رياست جليله‌سنه معلومات ويرلمش اولمغله معارف نظارت جليله‌سنجه ايفای مقتضاسنه همت بيورلمسی ».

سـ ٢٩ محرم ٣٠٢ و سـ ٦ تشرين ثانی ٣٠٠

قدسده‌كی مكتبلرك بر وقتدنبرو كيمی خراب وكيمی مسدود اولمغله مكتبلرك

يكيدن كشاد وتنظيم واصلاحى ومعارفك تعميم انتشارى مقصديله معارف كتبه‌سندن احمد افندى قدس معارف مديرلكنه تعيين قلنمشدر .

١٣٠٢ سنه‌سى نظارت جليله اك زياده ولايات شاهانه مكاتبيله اشتغال ايتمش و پاى تخت اعدادى مكتبلرنده سنهٔ سابقه پروغرامى دائره‌سنده تدريساته دوام اولونمشدر . آنجق مكاتب ابتدائيه‌ده تدريس اولونه‌جق كتابلرى تدقيق و اصلاح ايله يكيدن بر پروغرام تنظيم ايتمك اوزره معارف نظارتنده مجلس معارف رئيسى حيدر افندى ، شوراى دولت اعضاسندن عزالدين بك ، مجلس معارف اعضاسندن عزيز بك ، مكتب ملكيه مديرى عبدالرحمن افندى ، اركان حربيه‌دن عاكف پاشا ايله ذوات سائره‌دن مركب بر قوميسيون تشكيل ايديله‌رك ١ جمادى الاخره ٣٠٢ تاريخنه مصادف ٦ مارت ٣٠١ ده انعقاده باشلامشدر .

مركز ولايتلرله لوالرده مجدداً كشاد اولونه‌جق اوچ يوز وايكى يوز طلبه استيعابنه كافى برنجى وايكنجى درجه مكتب اعداديلرك رسملرى سكسان طاقم اوله‌رق محفظه‌لره موضوعاً محللرينه كوندرلمشدر . ازمير وبر ايكى محل مستثنا اوله‌رق سائر اعداديلرك كشفى اوچر بيك بشر يوز ليرا راده‌سنده ايدى .

غزته‌لرده تفرقه صورتيله نشر ايديلن رومان ، تياترو وسائر آثار ادبيه‌نك كتاب شكلنده طبعى آرزو اولونديغى حالده انجمن تفتيش و معاينه‌دن رخصت آلنمسى لزومى تأكيداً اوراق حوادثده اعلان ايدلمشدر .

درسعادت كمركلرينه ورود ايده‌جك كتب و رسائل متنوعهٔ اجنبيه‌نك ويريله‌جك تعليمات موجبنجه معاينه‌سى ايله مندرجاتلرى بالكليه محذور ومضرتدن سالم كورينلرك اوزرلرى اتخاذ اولونه‌جق مهر مخصوصله وثابت بويا ايله بالتختيم امرار ايتديرلملرى ايچون توركجه‌دن باشقه فرانسزجه ، رومجه ، ارمنيجه ، انكليزجه وآلمانجه لسانلرندن ايكى لسانه آشنا اوله‌رق يدى يوز اللیشر غروش معاشله درت مأمورك رسومات امانت عليه‌سى دائره‌سنده استخدامى قراركير اولمشدر .

مدت تحصيليه يدى سنه اولمق اوزره مدرسهٔ خيريه مديرى على رضا ودرس

ناظری حسین عونی افندیلر طرفندن آقسرایده « مکتب عثمانی » نامیله خصوصی برمکتب کشاد ایدلمشدر .

دهبا غزتهسنك درسعادت مخابری طرفندن منسوب اولدیغی غزتهیه یازدیغی مکتوبك ترجمهسیدرکه ١٦ جمادیالاخره ٣٠٢ تاریخلی طریق غزتهسندن نقل اولونور :

« ... سنده مقام جلیل صدارت عظمادن ولایتلره مرسول برقطعه تحریرات عمومیهده مکتب حربیه ومکتب ملکیه ومکتب سلطانی کبی مکاتب عالیهیه تخصیص اولنمق اوزره « معارف ویرکوسی » نامیله اعشاره برمقدار ضم واشبو تخصیصاتك تمامیله محلنه صرف اولنمسی امر اولنمش ایدی .

بنابرین مدایح ایله موضوع بحث اولان مکاتب مذکورهیی زیارت آرزوسنده بولندم . ممالك عثمانیهده ادبیات وصنایعك هنوز دور تجددینه مواصلت اولنمامش ایسهده معارفك اصلاح ویاخود تعمیمنه جداً غیرت اولندیغی بیان اولنهبیلور .

قز صنایع مکتبنی هنوز زیارت ایدهمدیکمه اسف ایدرم . فقط ملکیه وتجارت ومعادن وصنایع نفیسه وطبیهٔ ملکیه مکتبلرینی کوزدن کچیردم .

مکتب طبیهٔ ملکیه استانبولده تنها برمحلهده واسکی برخانهده کشاد اولنمش ایسهده مکتب مذکور ایچون باب سرعسکری جوارنده ابنیهٔ جدیده انشاسی ضمننده مبالغ مهمه تخصیص اولنمشدر [١] .

بالاده محرر مکاتب سائره معارف نظارت جلیلهسی کبی ابنیهٔ جدیدهده تأسیس قلنمشدر .

مکاتب مذکورهنك جهت معنویهسی شایان ممنونیتدر .

مؤسسات مذکورهده اقدام وغیرت اثرلری کوردم . طلبه درسلرینی فوقالعاده دقتله استماع ایلیورلر ایدی .

معلملر وجداناً ایفای وظیفه ایتمکدهایدی . ازجمله مکتب ملکیهده یتاق ویمك صالونلری فرانسهده دخی « لیسه » دینان مکتبلره حقیقةً موجب شرف درجهدهدر .

[١] ذیل کتابده مندرج مبحث مخصوصنده تفصیلات واردر .

مدیرلردن طلبه حقنده ترتیب اولنان مجازاته دائر معلومات طلب ایتدیکمده شاکردانندن شکایته محل اولمدیغنی وکندیلرینه انسان کبی معامله اولنوب لایقیله تحصیل معارفه چالشدقلری تقدیرده عفواولندقلرینی وسرکشلك وقوعبولمدیغنی بیان ایتدیلر .

ایکی سنه‌دنبرو کشاد اولنان مکتب ملکیه‌ده ایکی یوزی لیلی و بش یوزی نهاری اولمق اوزره یدی یوز طلبه موجوددر .

نهاری طلبه مجاناً تحصیل معارف ایتمکده‌در .

لیلی طلبه‌نك بهرندن سنوی یکرمی بش لیرا اخذ واستیفا اولنمقده ایسه‌ده نصفلرندن زیاده‌سی مجاناً قبول اولنمشدر . الحاصل مکتب مذکورده مجاناً تدریس علوم اولنمقده‌در .

صنفلر ایکیشر شعبه‌یه منقسم اولوب بری اعدادی و دیکری منتهیدر . اعدادی شعبه‌سنده اصول کتابت و عربی و فارسی قواعدی و حسن خط وفرانسزجه وتاریخ وجغرافیای عمومی وعثمانی وحساب وجبروهندسه ومثلثات وقوزموغرافی وفیزیق وکیمیای معدنی وعضوی وصناعی وتاریخ طبیعی واصول دفتری وحکمت ومنطق تدریس اولنور .

ایکی صنف منتهی پروغرامنده مبادئ فن حقوق و حقوق مدنیه وعمومیه واصول جزائیه ونظامات ملکیه وتجاریه وحقوق دول و تدبیر ثروت وفنون مالیه وجغرافیای تجاری و صناعی و احوال اقوام و فن حفظ‌الصحهٔ عمومیه مندرجدر .

ایکیسی اجنبی اوله‌رق یکرمی‌بش معلم اشبو درسلره مأموردر . بعدالامتحان خروج ایدن طلبه‌یه رؤس ویریلوب ادارهٔ ملکیه‌ده استخدامه کسب استحقاق ایدرلر .

تجارت نظارت جلیله‌سنك معیتنده اولان مکتب تجارتده تجارت و صنایعه سلوك ایده‌جك شاکردانه تعلیم معارف اولنور وطلبه‌نك ایکنجی درجه‌ده بر مکتبدن چیقملری واون بشدن یکرمی یاشنه قدر اولملری لازمکلور .

مکتبدن چیقدقلرنده فنون تجاریه‌ده مأذون اولدقلرینه‌دائر یدلرینه شهادتنامه اعطا اولنور .

مکتب مذکورده ترکجه و فرانسزجه مجبوری والسنهٔ سائره‌نك تحصیلی اختیاری اولدیغی حالده حسن خط ورسم وریاضیات وجغرافیه وایستاتستیق وتاریخ و فنون طبیعیه و تجارت بریه و بحریه نظاماتی وحقوق دولك بیطرف دولتلر حقنده جاری اولان احکامی وکمرك نظاماتی وانشای سفائن واصول دفتری ومحاسبهٔ تجاریه وامتعهٔ تجاریه‌نك معاینه‌سی تدریس اولنور .

مکتب مذکورده اوتوز معلم بولنوب فن تدبیر ثروت معلمی ومعارف عمومیه ناظری اسبق منیف پاشا حضرتلری کبی بعض معلملر مجاناً ایفای وظیفه ایتمکده‌در .

فرانسزجه درسنده حاضر بولندم بودرس مهارتله ویرلمکده ایدی . فیزیق تدریس ایدن ارکان حرب ضابطانندن برذات بالون ایله هواده سیاحتدن بحث ایلیور ایدی .

مذکور ایکی معلمك تقریری غایت واضح اولوب قرق قدر طلبه استماع ایتدکلری درسدن استفاده ایلیورلر ایدی .

مذکور ایکی مکتبده‌کی درس کتابلری فرانسزجه‌دن مترجم و مقتبسدر . معلملر بعض کتابلر تألیف ایلمشلردر .

پارس مکتب حقوقندن شهادتنامه‌یی حامل اولوب مکتب مذکورده معلم بولنان برذات فقه ایله حقوق مدنیه‌یی مقایسه طریقیله بررساله تألیف ایلمشدر .

مکتب تجارتده یوز اون بش نهاری طلبه بولنوب مدت تحصیله‌لری درت سنه‌در . تجارت نظارت جلیله‌سی مأمورلرندن بعض ذوات وتجارت اوطه‌سی اعضاسی حاضر بولندقلری حالده اجرا اولنان ایکی امتحانده نتایج ممنونه کورلمشدر . مکتب مذکوردن چیقان طلبه خدمات دولته دخول وتجارتله اشتغال ایده‌بیلور .

مکتب مذکوره کرك خام و کرك معمول اشیادن عبارت اوله‌رق ممالك

عثمانيه محصولاتی ایچون برسرکی ترتیب اولندیغندن بونك فائده‌سی درکار ایسه‌ده دارالفنون نوعندن اولان اشبو مؤسساتده نقصان برشی وار ایسه اوده فیزیق ادواتی وجغرافیه خریطه‌لری وکتبخانه کبی مکتبلره لازم اولان ادواتدر . مکتب طبیهٔ ملکیه‌ده دخی بویله‌در . بونك پروغرامی پارس مکتب طبیه‌سنك پروغرامنه مطابق اولوب درسلر ارباب لیاقتدن معلملر معرفتیله تدریس اولنمقده ایسه‌ده تشریح صالونی مفقوددر . اشبو مکتبه مربوط اولوب لب دریاده کائن خسته‌خانه‌نك موقعنه دیه‌جك یوقدر .

ارباب دقتدن اوتوز قدر دلیقانلی ایله درسعادتده اك ماهر جراحمز اولان دوقتور « سارل » ی اوراده بولدم . خسته‌خانه‌ده دخی تشریح ادواتی مفقود ایدی .

صنایع نفیسه مکتبی دخی مجدداً انشا اولنمشدر . بونك مدیری حمدی بك [١] فرانسه‌ده مشهور رسام « بولانژه » نك شاگردی اولوب مأموریتنی حسن ایفایه موفق اولیور .

حمدی بك موزه‌خانهٔ عثمانینك دخی مدیریدر . کرك موزه‌خانه وکرك صنایع نفیسه مکتبی مخصصات حاضره‌سی پكده صورت کفایه‌ده اولمدیغی حالده ممکن مرتبه نتایج ممنونه استحصال ایلمکده‌در . صنایع نفیسه مکتبی نظامنامه‌سی پارس صنایع نفیسه مکتبنه موافقدر . درسلر اوچ صنف اوزره اولوب قره‌قلم ویاغلی بویا ایله رسم وهیکلتراشلق وفن معماری تدریس اولنور . آلتمش قدر دلیقانلی اشبودرسلره دوام ایلمکده‌در . مکتب مذکورك کشادی ایکی سنه اولدیغی حالده طلبه‌نك ترقیسی شایان ممنونیتدر . طلبه‌نك امتحان اخیرنده برنجی درجه‌ده کسب لیاقت ایدن « پراقسیتل » [٢] نام یونان قدیم رسام مشهورینك « هرمس » [٣] نامنده‌کی اثرینه تطبیقاً رسم تنظیم ایلمش اولان ایکی ترك طلبه ایدی . بونلرمکتبه کیردکلرنده اللرینه قورشون قلم آلمامش اولدقلری حالده ویریلان درسلردن

[١] ١٦ شوال ١٢٩٨ دن ١٤صفر ١٣٢٨ تاریخنه قدر موزهٔ همایون مدیریتنده بولونان عثمان حمدی بکدرکه صدر اسبق مرحوم ادهم پاشانك مخدومیدر .

[٢] قبل‌المیلاد ٣٦٠ تاریخلرنده آتنه‌ده تولد ایدن مشهور هیکلتراش یونانی .

[٣] عطاردکوکبنك یونانجه اسمیدر. فرانسزجه‌ده «مرکور» تعبیراولونان کوکب.

استفاده ایله مهارت تامه اوزره رسم یاپمشلردر . الحاصل اشبو معلومات مختصره ایله ممالك عثمانیه‌ده تعمیم معارفه جداً اقدام اولندیغنی کوسترمك افکارنده‌یم . ایشه بدأ اولندیغندن آنجق ثبات لازم اولدیغی درکاردر » .

معارف نظارت جلیله‌سنك اعلانیدر

« باارادهٔ سنیه ویرکو واعشاردن معارفه تخصیص بیوریلان وارداتدن ولایات والویهٔ ملحقهٔ شاهانه مرکزلرنده مجدداً تأسیس و کشادی مقرر اولان مکاتب اعدادیه‌نك ساحه زیب وجود اولمسیچون هرطرفجه تشبثات لازمه‌یه ابتدار ایدلمش وبوجمله‌دن اولمق اوزره طربزون ولایت علیه‌سنجه کچنده اشترا قلنمش اولان غایت واسع وموقعاً مناسبات مقتضیه‌یی جامع بولنان عرصه [۱] اوزرینه اعدادی مکتبنك اساسی [۲] بالجمله مأمورین ملکیه وعسکریه وعلمای بلده ورؤسای روحانیه ایله علی‌العموم مکاتب شاکردانی وبیکلرجه اهالی‌حاضر اولدقلری حالده والئ ولایت سری پاشا یدیله تیمناً محلنه وضع اولنمش اولدیغنك اعلانته ابتدار قلندی » .

۲۰ محرم ۱۳۰۲ ۲۸ تشرین اول ۱۳۰۰

دیکر

« مکهٔ مکرمه اهالیسی اولادلرینك دخی نعمت معارفدن حصه مند اولملریچون اماکن امیریه‌دن برمحلك تخصیصی ایله برمکتب رشدی تأسیسی وچند سنه‌دنبرو لسان عربه وقوف واحوال محلیه‌یه معلومات کسب ایتمش اولان جده مکتب رشدیسی معلمنك حجاز رشدیسنه نقلیله جده‌یه برمناسبنك تعیینی لزومنه دائر حجاز ولایتی دولتلو پاشا حضرتلری طرفندن وقوعبولان انهادن بحثله مکهٔ مکرمه

[۱] شهرك الك هوادار محل اولان قواق میدانی نام موقعده طقوز بیك کسورمترو مربع وسعتنده اولوب درت یوز لیرایه اشترا اولونان .

[۲] تام کارکیر و ایکی جناحلی اوچر قات و اورته‌سی ایکی قات اولیق وتقریباً ایکی بیك کسور ذراع بنایی حاوی بولونان اوزره اوچ یوز بمش بش بیك غروشه بعداللکشف

مکتب رشدیسنك تأسیس وکشادی ضمننده جده معلم اولنك مجازه نقلی وجده‌یه برمناسب معلم انتخـاب و اعزامی ایله تفرعاتنك تسویه‌سی خصوصلرینك عرض واستیذان ایدلمسی اوزرینه اولوجهله اجرای ایجاباتیله اعلان کیفیته ارادهٔ سنیه شرفصدور بیورلدیغی . . . » .

بروسه شهرینك معارفجـه ترقیاتی مبین ایستاتستیق عنوانیله خداوندکار غزته‌سنده کورلمشدر :

« بوکره بالخاصـه اجرا قلنان تحقیقاته مبنی تنظیم اولنان جدولدن مستبان اولدیغی اوزره صـنوف متعدده‌دن اعدادیهٔ عسـکریه‌ده طقسان بش واعدادیهٔ ملکیه‌ده یوز اللی آلتی ورشدیهٔ عسکریه وملکیه‌ده ایکی یوز اوچر ودارالمعلمینده اللی واصول جدیده اوزرینه تأسیس اولنان ایکی مکتب ابتـدائیده اوچ یوز طقوز واناث رشدیه‌سـنده اوتوز طقوز و یکرمی طقوز عدد ذکور مکاتب ابتدائیه‌سنده بیك یوز یتمش آلتی ویکرمی‌درت عدد اناث مکاتب صبیانیه‌سنده طقوز یوزسکسان طقوزکه جمعاً اوچ بیك ایکی یوز اون طالب وطالبه بولندیغی اکلاشلمشدر .

بوندن ایکی سنه مقدم رشدیهٔ ملکیه‌ده یوز یکرمی‌قدر شاکرد بولنیوردی . اوراتك شـاکردانی ایکی مثلنه ترقی ایتمش وآچیلان رشدیهٔ عسـکریه درحال شاکردان ایله املا ایدلمش اولمسنه نظراً اشبو ایکی سـنه ظرفده وقوعبولان ترقیات معارف . . . » .

معارف نظارت جلیله‌سندن

« نفس بالیکسریده و ملحقاتنك اکثریسنده ذکور واناث اوله‌رق تأسیس وکشـاد اولنان مکاتب ابتدائیـه‌نك یتمش بش عدده رسـیده اولدیغی محلندن وقوعبولان اشعاردن اکلاشلمش . . . » .

دیکر

« ولایات والویه مرکزلرنده مختلط اعـدادی مکتبلری تأسیس قلنمقده اولدیغندن نفس ادرنه‌ده مقدمجه بناسنه مباشرتله اعدادی مکتبی ایچون نواقصی

اتمام اولنمش اولان رشدیه مکتبنك تخصیصی تصویب اولنەرق رشدیه اولمق اوزره مجدداً بنا قلنان مکتب دخی مکمل صورتده اکمال ایدلمش اولمسیله ذی‌القعده‌نك اون بشنجی کونی هیئت ولایت حاضر اولدقلری حالده رسم کشادی اجرا قلنەرق رشدیه شاکردانی اورایه نقل و فرداسی دخی والیٔ ولایت وارکان اردوی همایون ومأمورین حکومت وعلما ورؤسای روحانیـه ومعتبران مملکت وبرطابور عساکر شاهانه ومکتب شاکردانی بالاجتماع مذکور مختلط مکتب اعدادینك دخی رسم کشادی بالاجرا صنوف تبعه‌دن یازلمش اولان طلبـه‌نك اقعادیله تدریسه بدأ ومباشرت ایتدیرلدیکی . . . » .

دیکر

« ولایات والویه مرکزلرنده تأسیس وکشاد اولنمقده اولان مختلط اعدادی مکتبلرندن بوکره قلعهٔ سلطانیه‌ده انشاسی مقرر اولان مکتب اعدادینك محافظ وکیلی پاشا، مأمورین ملکیه و امرای عسکریه و ملل غیر مسلمه رؤسای روحانیه‌سی ومعتبران مملکت وقونسلوسلر حاضر واوچ بلوك طوپچی وضبطیه عساکر شاهانه و براندو موسیقه صفبستهٔ سلام و احترام اولدقلری حالده شهر تموزك [١] اون اوچنجی کونی وضع اساسنه بدأ ومباشرت قلنمشدر » .

١٥ ذی‌الحجه **١٣٠٢** تاریخنـده مصطفی پاشـا انفصال ایتمکله منیف پاشا اوچنجی دفعه معارف عمومیه نظارتنه تعیین اولونمش ایسه‌ده مشارالیهك مأذوناً فرانسه‌ده کائن ویشی‌قاپلیجه‌لرنده بولونمسنه مبنی معاودتنه‌قدر ـ یوم مذکورده ـ اوقاف همایون ناظری اولان رجال بالادن ذهنی افندی [٢] وکالةً امور نظارتی تمشیته‌مأمور اولمش‌واوچ کون‌صوکره افندیٔ مشارالیه مالیه‌نظارتنه تعیین قیلنمشدر.

مصطفی پاشانك زمان نظارتی

مکتب طبیهٔ ملکیه‌ده تکمیل تحصیل ایدن دوقتورلرك برسنه مدتله یکی

---

[١] ١٣٠١ سنهٔ رومیسی .

[٢] ترجمهٔ حالی تراجم نظار میانده‌در .

مصطفی پاشا

باغچه خستهخانهسنه دوام ایله اکمال عملیات ایتدکدن صوکره اجرای طبابت ایتملری اصول اتخاذ ایدلمش، ارناوودلق جهتنده مجدداً برچوق مکاتب ابتدائیه کشاد اولونمش، درسعادتده بولونان کتبخانهلر محتویاتنك تحریر و دفترلرینك تنظیمی ایچون برر مدیرله برر معاون وکاتبدن مرکب اولمق اوزره ایکی هیئت تحریریه تشکیل اولونهرق ایفای وظیفهیه باشلامشلردر. اوقاف مندرسه معارف عمومیه نظارتی تخصیصاتنه الحاق ایدلمش وکتبخانهٔ عمومی تأسیس اولونمشدر.

دارالفنون عثمانینك تکرار کشادینه تشبث اولونهرق ـ دائرهٔ نظارت دارالفنونده‌بولونمقده اولمسنه مبنی ـ الیوم بزم عالم والده سلطان اناث سلطانیسی اقسامندن اولوب اولجه دائرهٔ نظارت وبالاخره دارالمعلمین ودها صوکره تجارت مکتب عالیسی‌اولان بنا نظارت دائرهسی اولمق اوزره انشا ایدلمش، مهم اولان ولایاته بررمعارف مدیری تعیین ومدیرلرك تحت ریاستنده اولهرق ولایت‌مرکزلرنده برده مجلس معارف تشکیل ایدلمشدر.

ولایاتده برر دارالمعلمین صبیان تأسیسنه و ایجاب ایدن معلملرکده پیدرپی اعزامنه باشلانلمشدر.

مکاتب رشدیه درس پروغرامنی تعدیل واصلاح و یکیدن تدریسی ایجاب ایدن کتب ورسائلی انتخاب ایچون اعضاسی ملکی وعسکری ارباب علومدن مرکب برقومیسیون تشکیل‌اولونمش و ولایاتده تدریسات ابتدائیه مسئلهٔ مهمهسی نظر اعتنایه آلنهرق یکیدن برطاقم مکاتب ابتدائیه تأسیس وموجود اولانلر اصلاح وتنظیم ایدلمشدر.

مکاتب اعدادیه تشکیلاتنه قارشولق اولمق اوزره منافع صندقلرینه آلنان عشرالعشرك یرینه اوچ یوزسنهٔ مالیهسندن اعتباراً اعشارك سبع وربعی آلینوب ثلثانك مذکور صندقلره وثلثنك معارف حسابنه تخصیصی نظامنامهٔ مخصوصی ایله اصول اتخاذ ایدلمش ومکتب طبیهٔ ملکیهنك اصلاحیله‌برابر ولایات شاهانهده مکاتب اعدادیه تأسیسنه کمال اعتنا ایله دوام اولوندیغی کبی مکاتب طبیهنك‌ده

تكثيری ضمننده بعض تشبثات یاپلمش وبوخصوص ایچون برقومیسیون دخی تشکیل قیلنمش ایسه‌ده بوتصور قوه‌ده قالمشدر .

منیف پاشا ٤ محرم ٣٠٣ ـ ٢ تشرین اول ٣٠١ ـ تاریخنده امور نظارتی ایفایه باشلامقله ذهنی افندینك وکالتی ختام بولمشدر .

ذهنی افندینك زمان وکالتی

یکرمی کوندن عبارت بولونان زمان وکالتنده بالطبع ذکره شایان براجراآتده بولونه‌مامشدر .

١٣٠٣ سنه‌سی شئون معارفی دخی سنهٔ سابقه وجهله باشلیجه طشره مکتبلرینه منحصر کبیدر . مرکزده کمافی السابق اجرای تدریسات اولونمش ومکتب ملکیه نظامنامهٔ اساسیسنه بروجه آتی برمادهٔ مخصوصه ذیل ایدلمشدر :

« مکتب ملکیه‌نك دردنجی وبشنجی منتهی صنفلرینه داخل اولان ومکتبدن اکمال تحصیل ایدرك باشهادتنامه چیقان طشره‌لی طلبه قرعه‌دن معفودرلر . فقط مذکور صنفلرك مادوننده یعنی صنوف اعدادیه‌ده بولنانلر ومکتبدن باشهادتنامه چیقدقدن صکره دولتجه تکلیف اولنان مأموریتلری قبولدن امتناع ایلیانلر اشبو معفویتدن مستفید اوله‌میه‌رق قرعه‌یه داخل اولورلر » .

٧ صفر ٣٠٣ ٣ تشرین ثانی ٣٠١

مکتب طبیهٔ ملکیه اعدادیسنه برایکی سنه‌دنبرو قید وقبول آرزوسنده بولونان طلبه‌نك مقداری سوابقنه نسبةً ایکی مثلنی تجاوز ایتمسیله بونلرك برصنف اعتباریله منتظماً تدریسنده عسرت چکیله‌جکی کبی درسخانه‌لرك دخی بوقدر طلبه‌یی استیعابه کافی اوله‌مامسی جهتله بوسنه مکتبك اعدادی برنجی صنفی ضروری ایکی‌یه تفریق اولونه‌رق آیری آیری تدریسه باشلاتدیرلمشدر . مکتب مذکورك بوسنه اجرا ایدیلن امتحان عمومیسنده اون سکز افندی طبابت وایکی افندی اجزاجیلق شهادتنامه‌سی آلمشدر . بوسنه‌یه کلنجه‌یه قدر بو قدر افندینك طبابت شهادتنامه‌سی آلدقلری مسبوق دکل ایدی .

ذهنی پاشا

مکتب حقوقدن بوسنه الی طقوز افندی مستحق رؤس اولمش و بونلرك ایچندن یدی افندی علی‌الاعلالق درجه‌سنی احراز ایتمشدر .

آقسرایده کائن دارالمعلمین ابتدائیه طلبه‌سنك معارف مفتشلرندن انور افندی معرفتیله اجرا اولونان امتحانده اوتوز یدی نفر افندینك شهادتنامه اخذینه کسب استحقاق ایتدیکی آکلاشلمشدر .

معارف ناظری منیف پاشانك تحت ریاستنده اوله‌رق علمی و ادبی وصناعی ایستاتستیقلر تنظیمی ضمننده اعضاسی جمعیت رسومیه رئیسی پورتقال میقائل افندی ، مطبوعات مدیری محمد افندی ، مطبوعات اجنبیه سرخلیفه‌سی پانچیری افندیدن عبارت اولمق وهفته‌ده ایکی‌دفعه عقد اجتماع ایتمك اوزره با ارادهٔ سنیه دائرهٔ معارفده برقومیسیون تشکیل قیلنمشدر [۱] .

مجلس خاص وکلا قراریله صادر اولان ارادهٔ سنیه اوزرینه مالیه نظارت جلیله‌سندن عموماً یازیلان تحریراتده اعشاردن منافع صندقلرینه معارف حصه‌سیچون استیفاسی مقرر اولان سبع وبر ربعدن طولایی حساباً درکار اولان مشکلاتك دفعیله برابر اهالی‌یه سهولت اولمق واشبو سبع و ربعه مقابل بولونمق اوزره اوچ یوز اوچ سنهٔ مالیه‌سی ابتداسندن اعتباراً محصولاتك یوزده اون بر بچغی آلنه‌رق بونك اونی عشر مقابلی خزینهٔ دولته وبری منافع صندقلرینه ویارمی دخی معارفه عائد اولمسی ومعارف ایچون املاك ویرکوسندن آلنمقده اولان یوزده آلتینك دخی شوحسابه کوره یوزده بشه تنزیل قلنمسی اشعار اولوندیغی اوراق حوادثده کورولمشدر .

معارف نظارت جلیله‌سندن

« ولایات والویه مرکزلرنده تأسیس وکشاد ایدلمکده اولان مختلط اعدادی مکتبلرندن مؤخراً ازمیدده دخی ارکان حکومت وبالجمله مأمورین ملکیه وعسکریه ایله ملل غیر مسلمه رؤسای روحانیه‌سی وسائر معتبران اهالی حاضر

---

[۱] بو قومیسیون نظارتجه ایستاتستیق تشکیلاتنك بدایتیدر .

اولدقلری حالده برمکتب اعدادی اساسی وضع ایدلمش اولمغله اعلان کیفیته ابتدار قلندی » [١] .

دیکر

« یانیه مکتب اعدادیسی ایلروده لیلی یه تحویله مساعد صورتده تنظیم وا کمال اولنه‌رق بودفعه کشاد اولنمش وقرقی متجاوز شاکرد تجمع ایدوب درجهٔ معلوماتنه کوره اوچ صنف اوزرینه ترتیب ایدلدیکی محلندن بیلدیرلمش اولمغله اعلان کیفیته ابتدار قلندی » .

نظارتك اعلان رسمیسندن

« خداوندکار ولایتی داخلنده یکیشهر قضاسی رشدیه مکتبی ابنیه‌سنك رطوبتلی وموجود شاکردانی استیعابه غیر کافی اولمسی حسبیله فوقانی وتحتانی ایکی یوز شاکردآلور متین بر باب رشدیه مکتبی انشا و ولایاتده تأسیس اولندیغی مثللو بودفعه موصلده دخی بر دارالمعلمین رشدیه تأسیس وکشاد اولونمشدر » .

بو دخی

« بودفعه مناسترده دخی تأسیس اولنان اعدادی مکتبی شهر تشرین ثانینك یکرمی اوچنده کشاد ایدلدیکی جانب ولایتدن اشعار اولنمش اولمغله اعلان کیفیته ابتدار قلندی » .

قیصریدن استرن اکسپرس غزته‌سنه بروجه آتی یازلمشدر :

« زراعتك تشویقیله معارف عمومیه‌یه وامور نافعه‌یه صرف اولنمق اوزره ویرکو واعشاره بر مقدار ضم اولندیغی معلومدر. اهالیٔ مسلمه وغیر مسلمه‌یه آچیق اولمق اوزره بعض مکاتب عالیه تأسیسی متصور اولوب والیٔ ولایت سری پاشا دخی بو ماده‌یی ترویج ایتمکده‌در .

انقره و قیصری و یوزغادده مکاتب مذکوره‌نك اساسی وضع اولنمشدر . تنظیم اولنان پلانلرینه نظراً بهر مکتبه بش بیك لیرا قدر صرف اولنه‌جقدر .

---

[١] مذکور اعدادی ٣٠٢ ذی‌الحجه‌سنك ١١ نجی کونی رسماً کشاد ایدلمش ایسه‌ده اعلان تاریخی مؤخر بولوندیغندن بو سنه وقایعنه قید اولوندی .

آنقره‌ده‌كی مكتب تخمین اولنان مقداردن زیاده مصارفی موجب اوله‌جقدر .

ضم اعشار حاصلاتی دیكر برمقصد خیره یعنی خسته‌خانه‌لر انشاسنه دخی صرف اولنه‌جقدر . ولایت ولوا مركزلرنده برر خسته‌خانه بولنه‌جقدر » .

معارف عمومیه نظارت جلیله‌سندن

« ولایات والویه مركزلرنده اولدیغی وجهله بوكره سلانیكده وارضرومده دخی اركان ولایت واعیان مملكت حاضر اولدقلری حالده برر مكتب مختلط اعدادینك اساسی وضع ایدلدیكی ولایت مشارالیهمادن اشعار قلنمش اولمغله اعلان كیفیته ابتدار قلندی » .

رسمی

« ولایات والویه مركزلرنده برمكتب اعدادی انشاسی مقتضای ارادهٔ سنیه‌دن اولمسنه بناءً شام شهرینك وسطنده بولنان جسیم برقوناغك بوكره معارف طرفندن اشتراسی واكمال نقصانیله مكتب اعدادی اتخاذی وبیروتده دخی مجدداً برباب مكتب رشدیٔ عسكری انشاسی قرارلشدیریله‌رق امر انشا آته دخی مباشرت قلندیغی سوریه ولایت جلیله‌سندن باتلغراف اشعار ایدلمش اولمغله اعلان كیفیته ابتدار قلندی » .

معارف نظارت جلیله‌سندن

« ازمیرده مجدداً انشا اولنان مكتب اعدادیه بودفعه رسیدهٔ حد ختام اوله‌رق والیٔ ولایت ومأمورین واعیان مملكت حاضراولدیغی حالده كمال طنطنه ایله رسم كشادی اجرا ایدلدیكی محلندن بیلدیرلمش ومكتب مزبوره شمدیدن البسهٔ مخصوصه ایله یوز یكرمی نفر شاكرد قید اولونمش اولدیغی جملهٔ اشعار محلیه‌دن بولنمشدر» [١].

٣٠٢ سنه‌سی وقایعنده قدس شریف مكتبلرینك اصلاحنه تشبث اولوندیغی

[١] مكتب مذكور یدی سكز بیك لیرا راده‌سنده برمبلغ صرفیله حكومت قوناغی اتصالنده كائن راشد پاشا عرصه‌سی اوزرینه انشا ایدلمش وبواثناده اون یدی بیك لیرا صرفیله آیروجه برده مكتب سلطانی وجوده كتیرلمشدر .

ذکر اولونمشیدی [۱] . عموماً ولایات شاهانه‌ده اجرا ایدلمکده اولان اصلاحات جمله‌سندن اوله‌رق بوبابده مکاتب ابتدائیه مدیرلکندن ویریلن اعلان صورتیدر :

« ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك اکثر محللرنده مکاتب رشدیه وابتدائیه فتح وکشاد اولنمقده اولدیغی مثللو قدس شریف سنجاغی داخلنده دخی بر بچق سنه ظرفنده نفس قدس شریفده بر باب دارالمعلمین صبیان ایله بر رشدیه والتی باب ذکور واوچ اناث وقرا ونواحیسنده یتمش عدد وخلیل الرحمن قصبه وقراسنده اوتوز وغزه قصبه وقراسنده ذکور واناث قرق یدی عدد ابتدائیه‌که جمعاً یوز اللی سکز مکاتب ابتدائیه فتح وکشادینه موفق اولندیغی وبونلر ایچون لازم‌کلان متعدد موظف معلملر تعیین قلندیغی و اشبو مکتبلرده یدی بیك درت یوز نفر ذکور واوچ یوز اللی اوچ اناث که جمعاً یدی بیك یدی یوز آلتمش شاکرد بولندیغی . . . » .

۱۳۰۴ سنه‌سی وقایع معارفندن باشلیجه‌سی داخلیه ناظری منیر پاشانك تحت ریاستنده اوله‌رق عدلیه ناظری جودت ، خزینهٔ خاصه ناظری آغوب پاشالرله مالیه ناظری ذهنی ، نافعه ناظری زهدی و رسومات امینی ادیب افندیلردن متشکل اصلاحات مالیه قومیسیونك قراریله ـ معارف نظارتی بودجه‌سی ضمائم وقوعیله توسیع قیلندیغندن ـ حقوق ، تجارت وزراعت مکتبلریله قیز صنایع مکتبلرینك تخصیصاتی لاجل التصرف دوائر عائده‌سی وزنه‌لرینه ترك اولونوب مکاتب مذکوره‌نك معارف نظارتنه ربط والحاق اولونمسی وبوبابده ارادهٔ سنیه شرفصدور ایتمسیدر .

پیدر پی طشره‌لرده آچلمقده اولان مکاتب ابتدائیه‌یه معلم بولونه‌مامسندن ناشی دارالمعلمینك اساسلی برصورتده اصلاحی وطلبهٔ موجوده‌نك تکثیری حقنده شورای دولتدن مقام صدارته تقدیم قیلنان مضبطه اوزرینه کیفیت معارف نظارتنه تبلیغ بیورلمش ونظارتجه اصلاحات لازمه‌یه ابتدار و دار مذکورك لیلی‌یه تحویلی اسبابنه تشبث قیلنمشدر .

[۱] ۲٤٤ نجی صحیفه‌یه مراجعت اولونسون.

بو سنه مكتب حقوقده اجرا اولونان مأذونيت امتحاننه كيرن اللى التى طلبه‌دن اوتوز ايكيسى نائل رؤس اولمش يكرمى درديده منتهى صنفده ابقا ايدلمشدر .

مكتب سلطانينك اجرا قيلنان امتحانده ۹ افندى‌يه ادبيات ۱۷ افندى‌يه‌ده علوم وفنون شهادتنامه‌سى اعطا اولونمشدر .

تجارت مكتبندن اون اوچ افندى اجازتنامه اخذ ايتمشدر .

مكتب طبيهٔ ملكيه‌دن يكرمى افندى‌يه طبابت و بش افندى‌يه اجزاجيلق شهادتنامه‌سى ويرلمشدر .

مكتب ملكيه‌دن ۱۹ افندى شهادتنامه اخذينه موفق اولمش وبونلرله مكتب مذكور مأذونينك عددى يوز اللى‌يى بولمشدر .

قره‌سى ولايتى معارف مديرى اولوب درسعادتده بولونان حكمت بك [۱] شام مكتب اعداديسنى كشاد وايجاب ايدن پروغراملرى تنظيم ايتمك ومكاتب سائره احوالنى تفتيش ايلمك اوزره موقتاً شامه اعزام اولونمشدر .

---

۳۰۵ سنه‌سى وقايع معارفى اعداديلرك تكثيرى ، ابتدائى و رشديلرك اصلاح وتنظيمى كبى معاملات جاريه‌يه منحصردر . بوجمله‌دن اوله‌رق سلانيكده ، معمورةالعزيزده ، كليبوليده ، درامه‌ده ، بوليده برر اعدادى كشاد ايدلمشدر .

دارالمعلمات طالباتندن اللى خانمه ، طبيهٔ ملكيه‌دن ۳۱ افندى‌يه طبابتدن و ٤ افندى‌يه اجزاجيلقدن ، مكتب سلطانيدن‌ده ۱۳ افندى‌يه يالكز توركجه‌دن ، ۱۰ افندى‌يه يالكز فرانسزجه‌دن و ۱۰ افندى‌يه‌ده هم توركجه هم فرانسزجه‌دن شهادتنامه ويرلمشدر .

بش سنه مقدم مجدداً احداث ايدلمش اولان هندسهٔ ملكيه مكتبندن ايلك دفعه اوله‌رق ۱۳ افندى شهادتنامه اخذينه موفق اولمشدر .

مكتب ملكيه مأذونينك رأساً برمأموريته تعينلرندن مقدم معاملات جاريهٔ

[۱] اليوم تجارت مكتب عاليسى مديريدر .

ملکیه‌ده کسب ممارسه ایتملری ایچون بر مدت واليلر معيتنده استخدام ايدلملری اصول اتخاذ ايدلمشدر .

سنهٔ سابقه وجهله ۳۰٦ سنه‌سنده دخی مهم اجراآته تصادف اولونه‌مز .

شمدی‌یه قدر ۸٦ نظامنامه‌سی موجبنجه اجرا قیلنان تشکیلاتك کفایتنه قائل اولونه‌رق حال حاضره کوره تکامله حصر مساعی ایدلمسندن ناشیدرکه پروغرام اصلاحی ، بعض مکاتب کشادی کبی جزئیاتدن باشقه شئون معارف مفقوددر .

معاملات جاریه‌دن اوله‌رق بوسنه مکتب ملکیه منتهی صنف طلبه‌سندن ٤۰ افندی‌یه و مکتب سلطانیدن‌ده ۲۲ افندی‌یه هم تورکجه وهم فرانسزجه‌دن ، ۹ افندی‌یه یالکز تورکجه‌دن ۱٦ افندی‌یه‌ده یالکز فرانسزجه‌دن شهادتنامه اعطا اولونمشدر .

وفاده آقار چشمه سوقاغنده واقع بوستان درونده‌کی کوشکده مکتب طبیهٔ ملکیه‌یه مربوط اوله‌رق امراض عینیه تداویخانه‌سی کشاد ایدلمشدر .

مکاتب عمومیه وخصوصیه پروغراملرینه ومعارف نظامنامه‌سنده محتاج تعدیل اولان ماده‌لره دائر مذاکراتده بولونمق اوزره شورای دولت داخلیه دائره‌سی رئیسی احمد عزالدین بکك تحت ریاستنده برقومیسیون تشکیل اولونمشدر .

ولایات شاهانه اوچ صنف اعتباریله جمله‌سنه برر معارف مدیری تعیینی تقرر ایتمش [۱] بغداد وبولیده برر مکتب اعدادی کشاد ایدلمشدر .

کچن سنه تجارت مکتبی مدیری غراتی افندی طرفندن نظارته تقدیم اولونان لایحه‌ده درسعادتده براعما و دیلسز مکتبی تأسیسی تکلیف اولونمش وکیفیت نظارتجه تصویب اولونه‌رق مجدداً بویله بر مکتب کشادی حقنده معامله

---

[۱] مهم اولان ولایاته معارف مدیرلری تعیین ایدلدیکنه دائر ۲۲۳ نجی صحیفه‌ده بعض معلومات مندرجدر .

ایجابیه‌یه توسل ایدلمش ایدی . ایشبو ۳۰۷ سنه‌سی صفرینك دردنجی پازارایرتسی کونه مصادف ۳۰۵ سنه‌سی ایلولنك اون طقوزنجی کونی مکتب مذکور مالیه نظارتی دائره‌سنده تجارت مکتبی داخلنده و ینه غراتی افندینك تحت اداره‌سنده اوله‌رق کشاد ایدلمشدر . مارالذکر لایحه‌نك بعض فقراتی عیناً نقل اولونور :

« ممالك شاهانه‌نك هر طرفنده عمومك احتیاجیله متناسب اوله‌رق علوم وفنون متنوعه‌نك نشر و تعمیمنه خدمت ایدر صورتده دارالتحصیللر تأسیس ایدلمشدر . آنجق بوقدر تأسیسات نافعه میانده انسانیت نقطهٔ نظرندن اهمیت عظیمه‌یی حائز اولوب صاغر و دلسزلره مخصوص اوله‌رق بردارالتدریسك بولنمامسی نظر مسامحه ایله کچشدیریله‌جك احوالدن اولمدیغی نزد عالیٔ نظارتپناهیلرنده دخی مسلمدر .

صاغر ودلسزلره مخصوص اولان بودارالتدریس اوتوز شاکرد قبول اولنمق اوزره کشاد اولنه‌جق و پروغرامی دخی مدت مدیده‌دنبرو اوروپاده بو یولده موجود اولان مکتبلرك پروغراملرینه مطابق بولنه‌جقدر . بویله برمکتبك کشادیله احوال وخصائص بشریه‌یی فرق وتمیز ایده‌مامك جهتیله عادتا عالم وحشتده قالمش ومزایای انسانیه‌یه وقوف حاصل ایده‌بیلمك اقتدارندن محروم بولنمش اولان برطاقم بیچاره‌لر کرفتاراولدقلری شوظلام دائمیدن رهایاب اوله‌رق هم خالق کائنات اولان واجب الوجود حضرتلرینك قولی اولدقلرینی ا کلایه‌جقلر وهمده بوصورتله پدر و والده‌لرینه آمال وآرزولرینی افهامه مقتدر اوله‌رق لوازم انسانیتی اکتساب ایده‌جکلردر .

معلوم عالیٔ نظارتپناهیلری بیورلدیغی اوزره اوروپاده صاغر و دلسزلرك تعلیم وتربیه‌سی اصولی اون ایکنجی عصر هجری اواخری رجالندن بولنان مشهور « پیه‌ر داپونزا » طرفندن احداث اولنمشدر .

محب انسانیت اولان « داپونزا » دن صکره « ژاقوب پره‌ایر » بوبابده وضع ایلدیکی اصول ایله بتون عالمك حیرتنی جلب ایتمش ودها صکره راهب « له‌ئه‌به » اك زیاده شهرت بولمش اولان پارس صاغر ودلسزلر مکتبنی تأسیس وکشاد

ایلمشدر . بو نوع مکتبلر الیوم اوروپا پایتختلرینك جمله‌سنده موجود اولوب انسانیته پك بیوك خدمت ایتمکده‌درلر .

اشبو دارالتدریسده ترکجه وفرانسزجه و جغرافیا وعلم حساب وهندسه ورسم وحسن خط درسلری و بعض کلماتك تلفظی طرف عاجزانه‌مدن اتخاذ اولنمش وبالتجربه نتایج نافعه استحصال ایدلمش اولان اصول مخصوصه‌یه توفیقاً تدریس اولنه‌جقدر » .

لسان عربینك تعمیم وتسهیلی مقصدیله ودارالتعلیم نامیله الحاج ابراهیم افندی طرفندن مقدما کشاد ایدلمش اولان مکتبك افندیٔ مشارالیهك وفاتندن صوکره بعض اصول وقواعدینك تبدیل اولونمسی اوزرینه حال اصلیسنی محافظه مقصدیله ابراهیم و دیکر ابراهیم وعلی عالی افندیلر طرفندن « دارالتدریس » عنوانیله لاله‌لی جامع شریفی قارشوسنده برخصوصی مکتب کشاد ایدلمشدر .

بوسنه مکتب سلطانیده ١٦ افندی‌یه هم تورکجه هم فرانسزجه‌دن ، ١١ افندی‌یه یالکز تورکجه‌دن ١٣ افندی‌یه‌ده یالکز فرانسزجه‌دن ، مکتب حقوقدن اوچی علی‌الاعلا یکرمی طقوزی اعلا اوچی قریب اعلا اولمق اوزره اوتوز بش افندی‌یه ، مکتب ملکیه طلبه‌سندن ۳۸ افندی‌یه ، درسعادت رشدیه‌لرنده اکمال تحصیل ایتمش اولان ٧٥ افندی‌یه ، طبیهٔ ملکیه طلبه‌سندن ٢٧ افندی‌یه شهادتنامه‌لر اعطا اولونمش و مکتب طبیهٔ ملکیه‌ده بر درس نظارتی تأسیس ایدیله‌رك مکتب مذکور فن منافع‌الاعضا معلملکنده بولونان قائممقام شاکر بك ایشبو نظارته تعیین ایدلمشدر .

بواثناده درسعادتده انفلوئنزا (نزلهٔ مستولیه) خسته‌لغی حکمفرما اولدیغندن بالعموم مکاتب موقتاً تعطیل اولوندی .

شمدی‌یه قدر بو خسته‌لق ممالك عثمانیه‌ده معلوم اولمدیغندن بناءً علیه اهالی اصول تداوی وتحفظی بیلمدیکندن بدایتی عادی نزله ظن ایده‌رك بیقید بولونمغله تولید ایتدیکی اختلاط مرضدن ناشی برخیلی وفیاته سبب اولمشدر .

شمدی‌یه قدر ولایات والویه‌ده مکاتب اعدادیه انشا ایدلمش اولان یکرمی ایکی محلده کائن مکاتب رشدیه لغو اولونه‌رق بونلرده تدریسه مأمور اولان

معلمين وسائره‌نك ذكر اولونان اعداديلره نقلی و مكاتب ابتدائیه‌نك تشكیلی حقنده‌كی تشبثاتك نوع ودرجه‌سنك ایضاحاً اشعاری خصوصنه ارادهٔ سنیه صادر اولمغله نظارتجه ایجابنك اجراسنه تشبث ایدلمش وعدد بیوتی یكرمی ایله قرق بیننده مسجد ومكتبی اولمیان قاچ قریه واردر وبونوع قریه‌لرده برجهتی مكتب اوله‌رق استعماله صالح اولمق اوزره برمسجد انشاسی قاچ غروشله حاصل اولور ونه‌مقدارینه اهالی اشتراك ایده‌بیلور سریعاً تحقیق واشعاری ولایاته تبلیغ اولونمشدر .

معارف عمومیه نظارت جلیله‌سندن

« بیروت ولایتی داخلنده بلقا سنجاغنده تأسیسنه تشبث اولنان مكاتب ابتدائیه‌دن بودفعه انشا آتی رسیدهٔ حد ختام اولان یكرمی طقوز باب مكتبك رسم كشادی اجرا ایدلمش اولمغله اعلان كیفیته ابتدار قلندی » .

طربزون ولایتی مجلس اداره‌سندن

« عرض وبیاندن مستغنی اولدیغی اوزره مكاتب رشدیه وعالیه‌نك اصل واساسی وعلوم ومعارفك مبادئ اقتباسی مكاتب ابتدائیه‌دن عبارت اولوب بر مملكتك مكاتب ابتدائیه‌سی عدداً لزوم و احتیاج طبیعی درجه‌سنده اولمدیغی وخصوصیله تدریساتی احوال جدیده‌یه توفیق اولنمدیغی حالده او مملكتك مكاتب رشدیه و عالیه‌سندن ایدیله‌جك استفاده‌نك محدود قالمسی طبیعی بولندیغندن طربزونده شمدی‌یه قدر مكتبسزلك یوزندن برجهل كثیف ایچنده قالان قراده لزومی قدر مكاتب ابتدائیه‌نك مجدداً واعانهٔ تأسیس وكشادی وآچیله‌جق مكتبلرك تدریساتی اصول جدیده‌یه توفیقاً اجرا ایده‌جك قرا ائمه‌سنده‌ده اصول جدیده‌نك تعلیمی فوائد ومحسناتی موجب اوله‌جغی نظردقت واعتنایه آلنه‌رق بوبابده چند ماه مقدم مقام ولایتدن ملحقات مأمورلرینه وصایای لازمه اجرا ایدلمش وآچیله‌جق مكاتب ابتدائیه معلملرینه اصول جدیده تعلیم ایدلمك اوزره مركز ولایتده برده دارالمعلمین كشاد اولنمش ایدی . اتخاذ اولنان اصول وتدبیرك ثمرهٔ حسن وتأثیری اولمق اوزره شمدی‌یه قدر مركز ولایته مربوط

يالكز اوچ قضانك قرای مربوطه‌سنده مجدداً وتعميراً انشا ايديلان مكتبلرك عددی يوز التمش ايكی‌يه وبر سنجاق ايله طقوز قضا واوچ ناحيه‌دن كلوب دارالمعلمينده اكمال تحصيل ايله شهادتنامه آلان معلملرك مقداری دخی اوچ يوز اللی سكز نفره بالغ اولديغی اشعارات محليه‌دن آكلاشلمش وبرياندن دخی مكاتبك تكثيرينه ومعلملرك تزييد مقدارينه دوام واهتمام ايدلمكده اولمغله عرض وبيان معلوماته جرأت قلندی اولبابده » .

ـــ ٤ ربيع‌الاخر سنه ٣٠٨ و ـــ ٥ تشرين ثانی سنه ٣٠٦

حانيه‌ده بر مكتب عالی كشادی ايچون نظارتجه اوچ يوز بيك غروش تخصيص ومدلليده انشا ايدلمكده اولان مكتب اعدادی اكمال اولونمش اولمغله رسم كشادی اجرا اولونمشدر .

نفس ادرنه‌ده بولونان اللی مكاتب مختلفه‌يه دوام ايدن اسلام، خرستيان، موسوی، بلغار اطفال ٧٦٣٨ ذكور واناثنك مجموعی والويۀ ملحقه وقضالرنده بولونان طلبه‌نك مقداری ١٥٠١١ ومكتبك عددی ٢٢١ اولديغی وخداوندكار ولايتی‌داخلنده ٦٠٣٤١ ذكور ٣٢٨٧٩ اناث مسلم و ١٠٨٦٤ ذكور و ٥٩٧٢ اناث غير مسلم اطفالك مكاتب مختلفه‌يه دوام ايله تحصيل‌علوم ايلمكده اولدقلری و بروسه ولايتی داخلنده كائن خرمنجق ناحيه‌سی قريه‌لرنده تأسيس ايديلن مكاتبك قرق درت عدددن وذكور واناث شاكردانك ١٣١١ نفردن عبارت اولديغی‌وشوحالده مجدداً كشادايديلن‌مكاتبك ٢٨٢ وذكوردن اولان شاكردانك ٦٠٣٣ واناثدن اولان طالباتك ١٤٢٩ كه جمعاً ٧٤٦٢ شاكرددن عبارت بولونمش اولديغی رسمی ايستاتستيقلردن نمايان اولمشدر .

مكاتب ابتدائيه مديريتندن

« ارضروم ولايتنه تابع كيغی قضاسنده بر طرفی ذكوره وطرف ديكری اناثه مخصوص اولمق‌اوزره برباب مكتب ابتدائی تأسيس وكشاد ايدلديكی ولايت معارف مديرلكندن باتحريرات اشعار قلنمغله مع‌الممنونيه اعلان كيفيته ابتدار قلندی » .

دیکر

« نفس قسطمونی ولایتنده بر باب اناث ابتدائیه مکتبی تأسیس ایدیله‌رك مخدرات نسوانیه‌دن بر جمعیت حضوریله رسم کشادی اجرا اولندیغی ولایت معارف مدیرلکندن باتحریرات اشعار قلنمغله مع‌الممنونیه اعلان کیفیته ابتدار قلندی » .

مکتب ملکیه ایله مکتب سلطانی و دارالشفقه‌دن نشأت ایدن افندیلردن اون دردینك فن زراعت تحصیلی‌ایچون آلمانیا وفرانسه‌یه اعزاملری تقرر ایتمکله مسابقت امتحانی بالاجرا بشی پارسه وطقوزی برلینه ارسال ایدلمشلردر .

اوقومق یازمق ومبادیٔ علم حساب و جغرافیا وتاریخ علملری تدریس وموسیقی ودیکر بعض صنایع دخی تعلیم ایدلمك والتی یاشندن یکرمی یاشنه قدر مسلم وغیر مسلم مجاناً شاکرد قید وقبول اولونمق اوزره مالیه نظارت جلیله‌سی داخلنده دیلسزلر مکتبنك بولوندیغی دائره‌ده اعماله مخصوص نهاری بر مکتب تأسیس اولونمشدر .

قره‌سی سنجاغی داخلنده‌کی قرا مکاتبنك ۳۱۹ عدده ، شاکردانی‌ده ۸۵۱۹ بالغ اولدیغی آکلاشلمشدر .

آیدینده انشا قیلنان مکتب اعدادی ایلریده لیلی اولمق اوزره شمدیلك نهاری اوله‌رق کشاد ایدلمش وکوتاهیه‌ده برمکتب اعدادی بنا اولونمشدر .

انشا آتی رهین ختام اولان انقره اعدادیسنك ۱٦ شعبان ۳۰۸ تاریخنده رسم کشادی اجرا ایدلمشدر .

ازمیر مکتب اعدادیسنك مسلم وغیر مسلم لیلی و نهاری طلبه‌سی مقداری ۲۵۰ نفره بالغ اولمشدر .

اسکوب اعدادیسی ـ بناسنك اکمالنه‌قدر استیجار اولونان بر بناده اجرای تدریسات اولونمق اوزره ـ کشاد ایدلمشدر .

قره‌حصار صاحب سنجاغی داخلنده کائن صندوقلی قضاسنك حاوی اولدیغی ایکی یوز قرقدن زیاده قریه‌لرندن مکتبی بولونمیان سکسان قدر قریه‌ده مکتبلر

انشا واحداث اولونه‌رق شو صورتله داخل قضاده مکتبسز کوی براقلمدیغی کبی قصبه درونده مشروط لهلری مندرس اولمش اولان برقاچ دکان دخی جهت معارفه اعطا اولونمشدر .

بیطر مکتبنك دخی حال مکملیته افراغیله ممالك شاهانه احتیاجاتنه کافی اوله‌جق صورتده بیطر یتشدیرلمسی ایچون صنوف بیطریه‌نك صورت مکمله‌ده ترتیبیله تفرعاتنه دائر مذاکرات لازمه‌ده بولونمق اوزره مکتب طبیه‌ده فنون بیطریه اربابندن مرکب اوله‌رق تشکل ایدن قومیسیون مخصوص قراریله فنون بیطریه تحصیلی درت صنفه تقسیم ایدیله‌رك بونلردن برنجی‌وایکنجی سنه صنفلرینه مخصوص اولان درسلرك مکتب طبیهٔ ملکیه‌ده نهاری وتطبیق وعملیاته محتاج اولان اوچنجی ودردنجی صنف درسلرینك دخی حلقه‌لی چفتلکنده لیلی اوله‌رق تشکیل ایدیله‌جك مکتبده تدریس ایتدیرلمسنی و مکتب طبیهٔ ملکیه‌ده تشکیل اولونه‌جق صنفلر مصارف ابتدائیه ودائمه‌سی معارف بودجه‌سندن تسویه وحلقه‌لی چفتلکنده تشکیل اولونه‌جق اوچنجی ودردنجی صنفلرك اوچ آیه قدر تشکیلاتی اکمال اولونوب مصارف واقعه‌سنك‌ده زراعت بانقه‌سی طرفندن تسویه واعطاسی تقرر ایله‌مشدر .

موزهٔ همایونك چینیلی کوشك مقابلنده ـ الیوم لحوده مخصوص ـ بولونان قسمنك انشاآتی ختام بولمغله ۳۰۸ سنه‌سی ذی‌القعده‌سنك التنجی کوننه مصادف ۳۰۷ سنه‌سی حزیراننك برنجی جمعه ایرتسی کونی رسم کشادی اجرا ایدلمشدر [۱] .

بو سنه مکتب سلطانی طلبه‌سندن ۱۱ افندی‌یه شهادتنامه اعطا ایدلمش وتوزیع مکافات رسمنك اجراسنده معارف ناظری منیف پاشا طرفندن ایراد اولونان نطقده « درسعادتده وممالك شاهانه‌نك سائر مواقع مختلفه‌سنده شمدی‌یه قدر کشاد اولنان بومثللو مکاتب مختلطه ـ اعدادیه ـ نك مقداری الیوم قرق قدردر وبمنه‌تعالی طقسانه قدر ابلاغی مقرردر وبونلرك برچوغی دخی لیلیدر » دینلمش اولدیغی کبی مدیر مکتب اسماعیل بکك نطقنده‌ده « بوسنه اون بر طلبه شهادتنامه

[۱] ذیل کتابده مندرج موزهٔ همایون بحث مخصوصی مطالعه ایدلسون .

آلدی . اگرچه منتهی صنف اوتوز طقوز کشیدن مرکب ایدیسه‌ده بعضیسی ترکجه‌دن و بعضیسی فرانسزجه‌دن تحصیللرینی هنوز اکمال ایتمدکلری حسبیله شهادتنامه آله‌مامشلردر . بو مکتب اوروپایه کیتمکه حاجت قالمقسزین علوم غربیه‌یی بوراده تحصیل ایتمکله برابر مملکتك لسان وادبیاتنی دخی اوکرنمك ایچون تأسیس اولنمش اولدیغندن هر قنغیسی نقصان اولسه مقصد تمامیله حاصل ایدلمه‌مش اوله‌جغنه مبنی بعدما ترکجه وفرانسزجه ایچون ویریلن شهادتنامه‌لر برلشدیریلوب ایکی جهتدن بردن اکمال تحصیل ایتمش طلبه‌دن غیریسنه شهادتنامه ویرلمه‌مسی اصول اتخاذ قلنمشدر » افاده‌سنه تصادف اولونمشدر .

---

٣٠٩ سنه‌سی شئون معارفندن اوله‌رق طشره‌لرده تألیف وترجمه اولونان کتب ورسائلك نشرینه مأذونیت استحصالی ضمننده درسعادتده بولونان انجمن تفتیش ومعاینه‌یه مراجعته مجبوریت حاصل اولمقده و بو ایسه تصعیبات عدیده‌یی استلزام ایتمکده بولوندیغی جهتله آیدین ولایتندن وقوعبولان اشعار اوزرینه بوکبی کتب ورسائلك ولایات شاهانه مرکزلرنده منعقد معارف مجلسلرنده تفتیش ومعاینه‌سیله مسئولیتی معارف مدیرلرینه راجع اولمق شرطیله نشرینه رخصت اعطاسی مجلس کبیر معارفجه تحت قراره آلنه‌رق ولایات معارف مدیرلرینه تبلیغ کیفیت ایدلمشدر .

٢٩ محرم **٣٠٩** تاریخنده منیف پاشا انفصال ایله‌مکله مالیه نظارتندن منفصل زهدی پاشا معارف عمومیه نظارتنه تعیین اولونمشدر .

منیف پاشانك زمان نظارتی

پاشای مشارالیهك تحت ریاستنده اوله‌رق علمی و ادبی وصناعی ایستاتستیقلر تنظیمی ایچون برقومیسیون تشکیل اولونمش، معارف حصه‌سی اوله‌رق اعشاردن یوزده یارم واملاك ویرکوسندن‌ده یوزده بش آلنمسی تقرر ایتمشدر [١] . طشره مکاتب ابتدائیه‌سنك عددی تکثیر وبعض ولایاتده مکاتب اعدادیه تأسیس وبرقسمنك

---

[١] بوبابده‌کی تفصیلات ٢٣٦ و ٢٥٥ نجی صحیفه‌لرده مندرجدر .

ابنیه‌سی انشا و اکمال ایدیله‌رك رسم کشادلری اجرا قیلنمش و مکتب اعدادی بولونان محللرده‌کی مکاتب رشدیه الغا ایدیله‌رك طلبه‌سی اعدادیلره نقل اولونمشدر .

اعما و دیلسزلره مخصوص بر مکتب کشاد ایدلمش، فنون بیطریه اربابندن مرکب اوله‌رق تشکیل ایدیلن برقومیسیون مخصوص قراریله ملکیه بیطر مکتبنك درت سنه‌دن عبارت اولان مدت تحصیلیه‌سنك ایکی سنه‌سی طبیهٔ ملکیه‌ده وایکی سنه‌سی ده حلقه‌لی زراعت مکتبنده اولمق اوزره تدریساتجه تعدیلات واصلاحات اجرا ایدلمش، مکتب سلطانی طلبه‌سندن شمدی‌یه قدر بعضیلرینه یالکز تورکجه وبعضیلرینه یالکز فرانسزجه‌دن شهادتنامه اعطا اولونه کلمکده اولمغله بعدما هر ایکیسندن امتحان ویرمك شرطیله شهادتنامه اعطاسی اصول اتخاذ ایدلمش وطشره‌لرده تألیف وترجمه اولونان کتب ورسائلك ولایات مرکزلرنده منعقد معارف مجلسلرنده تفتیش ومعاینه‌سیله مسئولیتی معارف مدیرلرینه راجع اولمق شرطیله نشرینه رخصت اعطاسی ولایات معارف مدیرلرینه تبلیغ اولونمشدر .

ینه بوسنه شئون معارفدن اوله‌رق مکتب حقوق پروغرامنك اصلاحیله بعض درسلرینك تعدیلی حقنده محکمهٔ تمیز اعضاسندن علی شهباز وحسن تحسین افندیلر حاضر اولدیغی حالده مجلس معارفده جریان ایدن مذاکرات نتیجه‌سنده مکتب مذکورده تدریس اولونان علوم و فنونك منحصراً علم حقوقه متعلق اوله‌رق طلبه‌نك بوندن ماعدا درسلرله اضاعهٔ وقت ایتمه‌ملری کرك معارف وکرك عدلیه نظارتلرنجه تنسیب ایدیله‌رك بونقطهٔ نظردن مکتب مزبور پروغرامندن ادبیات، فرانسزجه، بلاغت، تاریخ، علم ثروت، علم منافع الروح درسلرینك لغوینه وفقط دخول امتحانلرینك دها اعتنالی بر صورتده اجرا قیلنمسنه قرار ویرلمشدر .

بوسنه مکتب ملکیه‌دن ۲۹ ومکاتب رشدیه طلبه‌سندن ۹۵ افندی‌یه شهادتنامه اعطا ایدلمشدر .

انشاسی ختام بولمش اولان دیار بکر مکتب اعدادیسنك رسم کشادی اجرا وشهر مذکور مکتب رشدیسی لغو اولونه‌رق طلبه‌سی اعدادی‌یه قلب اولونمشدر .

طربزونده برنجی دفعه اوله‌رق اصول جدیده اوزره تدریس ایده‌جك اناث مکتبی اوله‌رق برمکتب آچیلمشدر .

معارف نظامنامه‌سـنك دارالمعلمینه عائد اولان ایکنجی فصلی منـدرجاتنجه بالتجربه لزوم تعدیلی ثابت اولان بعض موادك تبدیلی حقنده قلمه آلنان لایحهٔ نظامیه بالاستیذان نشر ایدلمشدر [١] .

یکدیکرینه قریبتی بولونان مکاتب رشدیهٔ ملکیه‌نك برلشدیریلوب بونلره قدم واهلیتی وحسن خدمتی مشاهده قیلنمش اولان معلم اوللردن بر رمدیر ایله آیریجه مبصرلر تعیینی تقرر ایله‌مشدر .

بالعموم مکاتب اسلامیه‌نك احتیاج حال وزمانه موافق بر صورتده اصلاحی ومکاتب اعدادیه ورشدیهٔ ملکیه ایله مکاتب عسکریه پروغراملرینك توحیدی اسبابنی مذاکره ایتمك اوزره معارف عمومیه نظارتنده تشکل ایدن قومیسـیون بودفعه اکمال مذاکرات ایده‌رك نتیجهٔ مقرراتنی بامضبطه باب‌عالی‌یه عرض ایتمشدر .

مکاتب رشدیه‌سی لغو اولونان محللرده‌کی مکاتب اعدادیه‌یه طلبه احضارینه مدار اولمق اوزره بر مخرج صنفی تشکیلی معارف نظارتنجه تقرر ایله‌مشدر .

اسکدارده آتلامه طاشنده براناث رشدیه‌سی تأسیس اولونمشدر .

٤ جمادی‌الاخره ٣٠٩ تاریخنـده مکتب ملکیه نظامنـامه‌سی تعدیلاً نشر ایدلمشدر [٢] .

درجات مکاتبك سلسلهٔ مخرج اصولی اوزره روابط ومناسباتنی حقیله تنظیم ایچون موجود ابتدائی مکتبلرینك اصلاحی وهیچ مکتبی اولمیان قصبات وقراده مجدداً ومختصراً انشاسی وافراد اهالینك کویلرده بولندیردقلری امامله بهرسنه ویردکلری بغدای و چاودار وسائر محصولات عینیه اعانه‌سیله مکتب خواجه‌لغنك امامتله توحیدی ومرکز لواده دارالمعلمین شعبه‌سی تأسیسیله بوکا قبول اولونه‌جق طلابك طبیعتله دوامه مجبور طوتلمسی حقنده اهالینك مزاج واستعدادینه کوره تدابیر تطبیقیه وتعدیلیه‌یه عائد مطالعه‌نك سرعت ممکنه ایله ازبارینه دائر نظارت طرفندن ولایات والویهٔ مستقله متصرفلقلرینه تلغرافنامه تسطیر قلنمشدر .

---

[١] ایشبو نظامنامه ذیل کتابده مندرج مبحث مخصوصنده کوریلور .

[٢] ذیل کتابده مکتب ملکیه مبحث مخصوصنه باقلسون .

دارالمعلماته مخرج اولمق وابتدائیه و رشدیه صنفلری برابر بولونمق اوزره اناث ایچون مجدداً ترتیب وتنظیم ایدیلن درس جدولی بروجه آتی درج اولنور :

صنوف ابتدائیه ورشدیه‌دن مرکب ومدت تحصیلیه‌لری آلتی سنه‌دن عبارت اولان اناث رشدیه‌لرینه مخصوص درس پروغرامی

مواد تدریسیه‌نك سنه‌لره تقسیمی

مواد تدریسیه	برنجی سنه	ایکنجی سنه	اوچنجی سنه	دردنجی سنه	بشنجی سنه	آلتنجی سنه
	هرصنفده برهفته ظرفنده اوقونه‌جق درسلرك عددی					
الفبا وشفاهی معلومات	١٨	٠	٠	٠	٠	٠
قرآن کریم مع تجوید	٤	٦	٥	٣	٢	١
علوم دینیه	٠	٢	٢	٢	٢	٢
قرائت	٤	٤	٤	٢	١	١
املا	٤	٤	٣	٢	١	١
کتابت	٠	٠	٠	٠	١	١
قواعد عثمانی	٠	٠	٢	٢	١	٢
عربی	٠	٠	٠	٠	٢	٢
فارسی	٠	٠	٠	٠	١	١
حسن خط	٠	٢	٢	١	١	١
دروس اشیا ومعلومات نافعه	٢	٢	٢	١	١	١
ادارهٔ بیتیه	٠	٠	٠	٢	٢	٢
اخلاق	٠	٠	٠	١	١	٢
حفظ الصحه	٠	٠	٠	٠	١	١
حساب	٢	٢	٢	٢	١	١
جغرافیا	٠	٠	٠	٢	٢	٢
تاریخ	٠	٠	٠	٢	٢	١
ال هنرلری	٢	٢	٢	٢	٢	٢
یکون	١٨	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤	٢٤

مواد تدریسیه‌نك ایضاحی

الفبا وشفاهی معلومات

برنجی سنه — هفته‌ده ۱۸ درس

تنبیه .ـــ الفبا رساله‌سی اکمال ایدلمدکجه هیچ بر درسه باشلانمیوب یالکز درس تنوع ایتدیریله‌رك چوجقلری صیقمامق اوزره هفته‌ده اون‌سکز درسدن هرکونه اصابت ایدن اوچ درسك ایکیسی الفبایه وبری شفاهی معلوماته تخصیص اولنملی ویاخود الفبا ایله معلومات درسی ممتزج اوله‌رق اوقودلملیدر .

الفبا

۱ ـــ حروف مقطعه‌نك تدریجاً تعمیمی: تحریر وتلفظ، نقطه‌لی ونقطه‌سز حرفلر .

۲ ـــ حرکات واشارات وحروف املا : حرفلرك اشبو حرکات وحروف املا اعانه‌سیله صورت تلفظ وتحریری .

۳ ـــ حرفلرك اشکال متصله‌سی .

٤ ـــ هجا ، کلمات ، تفریق هجا ، تدریجاً املا وقرائت .

۵ ـــ شده ، همزه ، تنوین ومثاللر ایله تفهیمی .

٦ ـــ حروف شمسیه وقمریه ، املا وقرائت .

شفاهی معلومات

۱ ـــ وجود بشرك باش ، ال ، قول ، آیاق کبی باشـلوجه قسملرینـك اسملری ، مملکتمزده بولنان معلوم حیوانلرك اسملری ، تغدی‌یه خادم یاخود طالباتك کوره‌بیلدیکی نباتاتك اسملری [باغچه‌لرده وباغلرده‌کی مشهور آغاچلر وچیچکلر وسائره] .

حفظ صحته متعلق نصیحتلر .

۲ ــ طالباتك كوزى اوكنده اولان اشيانك اسملرى و محال استعمالى [البسه ، دوشەمه ، غدالر وسائره] .

۳ ــ رنكلر .

٤ ــ كوندوز وكيجه .

٥ ــ مدت [دقيقه ، چاريك ، ساعت ، كون ، هفته ، آى ، سنه] .

٦ ــ صيجاق و صغوق ، ياغمـورلى ، قارلى ، كوزل ، بوزوق هوا ، مواسم وكيفياتى .

۷ ــ تربيهٔ حواس‌خمس .

تنبيه .ــ اشبو شـفاهى معلومات معلمه‌لر طرفندن حكايه ، مثال ومباحثه طرزنده وحسن تربيه وآداب دائره‌سنده [ازبر اولميه‌رق] طالباته تفهيم و تعليم اولنه‌جق وايجابنده معلومات مذكوره‌يه دائر اشيا عيناً ارائه ايديله‌جكدر .

قرآن كريم مع تجويد

		هفته‌ده درس
برنجى	سنه‌ده	٤
ايكنجى	«	٦
اوچنجى	«	٥
دردنجى	«	۳
بشنجى	«	۲
آلتنجى	«	۱

تنبيه .ــ الفبا درسى اكمال اولنمدقجه اجزاء شريفه‌يه باشلانميه‌جقدر .

برنجى سنه‌ده الفبا بحق تعليم و اتمام ايدلدكدن صكره «عم» بعده «تبارك» جزء شريفلرى يالكز يوزندن اوقوتديريله‌جقدر .

ايكنجى‌سنه‌ده « قد سمع» جزء شريفندن «يس» شريفه قدر تلاوت اولنه‌جق وبو سنه‌دن اعتباراً تجويدك تعليمنه مباشرت قلنه‌جقدر .

اوچنجى سنه‌ده «يس» شريفدن باشلانه‌رق ختم ايديله‌جكدر .

دردنجی وبشنجی وآلتنجی سنه‌لرده دخی تلاوت قرآن کریمه دوام وتجویده اعتنا ایله برابر ختم شریفه اقدام اولنه‌جق وهرحالده تلاوت قرآن عظیم تجوید قواعدینه تطبیق ایدیله‌جکدر .

برنجی سنه‌دن ماعدا دیکر سنه‌لرده آزر آزر و مناسب صورتده قواعد تجویدیه‌یه تطبیقاً نماز سوره‌لری وبعض عشر شریفلر ازبرلتدیریلوب منتهی صنفده تکمیل ایدیله‌جکدر .

بر سنه‌ده بولنان شاکردانك درسلری آیری آیری اولمیوب جمله‌سنککی بر اوله‌جق وصره ایله بری اوقویوب دیکرلری دیکلیه‌جکدر .

قواعد تجویدیه‌نك نظری اولمقدن زیاده عملی اولمسنه و تعریفاتك امثله ایله ایضاح وتفهیم ایدلمسنه پك زیاده اعتنا اولنه‌جقدر .

علوم دینیه

ایکنجی سنه　　　　　　　　　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ۲ درس

علم حالك تعریفی، علمك افضلی وعملك افضلی ، جناب حق وعالم ، صفات الهیه : صفات ذاتیه ، صفات ثبوتیه وصفات لازمه ، جبرائیل علیه‌السلام ، پیغمبرلرك اولی وآخری ، قرآن کریمده اسامیٔ شریفه‌لری مذکور اولان پیغمبران ذیشان علیهم‌السلام حضراتی ، ایمان واسلام ، دین وملت وشریعت ، ایمانك فرضلری و شرطلری ، کتب منزلهٔ سماویه ، پیغمبرلر حقنده بیلنمسی واجب اولان صفتلر ، پیغمبریمز صلی‌الله علیه وسلم افندمز حضرتلرینك حقلرنده بیلنمسی لازم کلن دیکر اوچ صفت .

اعماله متعلق احکام شرعیه : افعال مکلفین ، ادلهٔ شرعیه ، مذهب ، آبدستك فرضلری ، سنتلری ، مکروهلری ، مفسدلری ، غسلك فرضلری وسنتلری وصلاة ، صلاتك شرطلری ، صلاتك رکنلری ، نسانك نمازی صورت ادالرینه متعلق تعریفات ، نمازك واجبلری ، سنتلری ، مکروهلری ، مفسدلری ، زکاة ، حج ، صوم .

اوچنجی سنه — هفته‌ده ۲ درس

روح وبدن ، ایمان وعمل ، ایمان ، الله تعالی حضرتلری ، ملکلر ، کتابلر پیغمبرلر ، قرآن کریم ، قضا وقدر ، آخرت ، عمل ، نماز ، ابدست ، فرض واجب ، سنت ، مستحب ، حرام ، مکروه ، بش وقت نماز ، صباح ، اوکله ، ایکندی ، اقشام ، یاتسو ووتر نمازلری ، نمازلرك فرض وسنت مؤکده وغیر مؤکده اولان رکعتلری .

رکعت ، قیام ، قرائت ، رجوع ، سجود ، قعده ، قعدهٔ اولی واخیره ، جلسه ، قنوت.

صفات صلات ، نیت ، افتتاح تکبیری ، سلام ، بعدالسلام قرائت اولنه‌جق دعا ، دعای پادشاهی .

اوروج ، امساك وافطار ، صدقهٔ فطر .

دردنجی سنه — هفته‌ده ۲ درس

جناب حق ، ملکلر ، پیغمبرلر ، کتب سماویه ، قرآن کریم ، پیغمبرمز صلی‌الله علیه وسلم افندمز حضرتلری ، ایمان وعبادت ، جناب حقه ایمان ، پیغمبرلره ایمان ، ملکلره ایمان ، آخرته ایمان ، قضاوقدره ایمان، نماز قیلمق، نجاستدن طهارت و حدثدن طهارت ، آبدست آلمق ، آبدستی بوزان شیلر ، آبدستك ارکان وآدابی وآبدست آلنورکن اوقونه‌جق دعا ، اوصاف وضوء : فرض ، واجب ، مندوب ، مسح ، جبیره و عصابه‌یه مسح ، غسل ، حدث اصغر ، حدث اکبر ، غسلك آداب وارکانی تیمم، تیممی ، ایجاب ایدن احوال ماء نجس وماء مستعمل ، طاهر، مشکوك ، مکروه ومردار صولر.

تیممك آداب و ارکانی.

اوقات خمسه ، نوافل اشراق، ضحی .

اوابین ، تحیة‌المسجد .

اوقات کراهت .

شروط صلاة ، اركان صلاة ، واجبات صلاة ، سجدهٔ سهو ، سجود سهوی ایجاب ایدن شیلر ، سجود تلاوت ، سجدهٔ شکر .

مفسدات صلاة .

قطع صلاة .

احکام سفر .

اوروج طوتمق ، رمضان اوروجی وسائر اوروجلر .

اوروجی بوزان وبوزمایان شیلر ، قضا وکفارت .

صدقهٔ فطر ، اعتکاف وشرائطی .

زکاة ؛ زکاة ایله مکلفیتك شرائطی و هانکی اموالدن زکات ویریله‌جکی .

اضحیه : قربانك انواعی ، تکبیر تشریق .

حج : فرض اولان عاداتك یومیسی ، شهریسی ، سنویسی ، عمریسی ، حجك زمان ومکان مخصوصی ، قادینلر ایچون محرمله حجه کیتمك لزومی ، احرام وعرفه ، مدینهٔ منوره‌یی زیارت .

احکام جنازه : اصول تکفین وتجهیز ، کفن سنت ، کفن کفایت ، تکفین ضرورت ، نذر ووصیت .

بشنجی سنه — هفته ۲ درس

مطلب ایمان ، کلمهٔ کفر ، نمازك فرضلری ، حدثدن طهارت ، غسلك فرضلری ، آبدستك فرضلری آبدستی بوزان شیلر ، مست اوزرینه مسح ، مدت سفر ، صاحب عذر ، صارغی اوزرینه مسح ، تیمم ، نجاستدن طهارت ، ستر عورت ، استقبال قبله ، نمازك وقتلری ، مکروه وقتلر ، نیت ، تکبیرة التحریمه ، اذان واوقات ، نمازك رکنلری ، قرائت ، رکوع ، سجود ، قعدهٔ اولی واخیره ، نمازك آدابی ، نمازك مفسدلری ، مقیم و مسافر حقنده نمازك رکعتلری ، بش وقتك سنتلری ، صلاة وتر ، سجدهٔ سهو ، صلاة تراویح ، امامه افتتاح تکبیرنده یتشمك ، امامه یتیشیله‌مین رکعتلرك قضاسی ، جمعه نمازی حقنده بیلنمسی لازم اولان شیلر ، بیرام نمازلری ، جنازه نمازی ، زکاة ، صوم ، نیت و کفارت صوم ، اوروجی بوزمغی جائز قیلان شیلر ، فطرهٔ حج ، اولی الامره اطاعت .

ارادۀ جزئیه ، نمازده نسانك رجالدن فرقی ، نمازك واجب ، سنت ، مستحب و مکروهلری ، آبدستك سنت و مکروهلری ، غسلی ایجاب ایدن شیلر ، تیممی ایجاب ایدن شیلر ، قنوت دعاسی .

آلتنجی سنه هفته‌ده ٢ درس

امام عظمك ترجمۀ حالی ، سبب البلوغ ، ایمان بالله ، ملائکه ، کتب ، رسل معنی المعجزه ، یوم الاخر ، ایما بالقلب ، کلمۀ کفر ، کلمۀ کفر ایله مفارقت طلاق اولمدیغی .

نمازك فرضلری ، حمام قورنه‌سنده بولنان صو ، غسلی ایجاب ایدن شیلر ، مدت سفر ، صاحب عذر ، جواز التیمم لخروج الوقت ، آبدسته کافی صو ، نجاست غلیظه وخفیفه ، قبله‌ده اشتباه ، عصر اول ، عصر ثانی ، نماز قیلمق مکروه اولان وقتلر ، سجدۀ سهوك اسباب لزومی ، رکوع ، سجوددن عاجز اولمق ، نمازك قرائتنده اعرابده خطا ، احکام جماعت ، امامه متابعت ، امام ترك ایتدیکی حالده جماعتجه دخی ترك ایدلمسی لازم کلن شی ، امام اجرا ایتدیکی حالده جماعت طرفندن اجراسی لازم کلمیان درت شیء .

جمعه نمازی : جمعه نمازی حقنده بیلنمسی لازم کلن شیلر ، جمعه‌دن صکره قیلنان نمازلر ، بیرام نمازلری ، جماعتك خطیب ایله برابر آله‌جقلری تکبیرلر ، بیرام نمازینه صکره‌دن اقتدا ، بیرام نمازینی فوت ، بیرام نمازینی ایکنجی ، اوچنجی کوننه تأخیر ، قربان بیرامنده یکرمی اوچ وقت تکبیرك تشریقه اضافتی ، تکبیرك اصلی ، تکبیر تشریقك قضا وعدم قضاسی .

جنازه نمازی ؛ وصیت ، فدیۀ صلاة ، تکفین جنازه ، صلاة جنازه ، جنازه نمازینك تکبیراتندن بعضیلرینه یتشه‌مامك ، قبرده تلاوت قرآن ، قبرده تلقین .

زکات : نصاب زکات ، زکات ویرلمسی جائز اولان مواد ، زکات ویرلمك جائز اولمیان کیمسه‌لر .

صوم : اقسام صوم ، ثبوت هلال ، خبر واحد ایله اوروج طوتولسه عیدك احکامی ، یوم شکك احکامی ، رمضان وسائر اوروجلرك نیتی ، قضا وکفارت ایجاب ایدن شیلر ، کفارت صوم ، اوروجلرك نیتی ، قضا و کفارت

ایجاب ایدن شیلر ، کفارت صوم ، اوروجلرك نیتی ، قضا وکفارت ایجاب ایدن شیلر ، کفارت صوم ، اوروجه ضرر ایتمین شیلر ، اوروج حالنده مکروه اولان شیلر ، سحور ، افطار ، فدیهٔ صوم ، صدقةالفطر .

حج : حج یولنده وفات ، بدل آقچه‌سندن قالان فضله ، امرانك امرلرینه اطاعت ، امور مهمه‌ده دعا.

قرائت

	هفته‌ده درس
برنجی سنه	٤
ایکنجی »	٤
اوچنجی »	٤
دردنجی »	۲
بشنجی »	۱
آلتنجی »	۱

قرائت کتابلرینك محتویاتی:

معلومات ابتدائیه‌یه مخصوص برمجموعه نظریله باقیله بیلن قرائت کتابلرندن شاکردان حسن افاده‌یه آلیشدیرلمقله برابر بعض تعبیر وافاده‌لر اوکره‌دلمك صورتلریله مستفید ایدلملی وبونوع کتابلر شاکردانك انجلای افکارینه خدمت ایده‌جك صورتده مؤثر ومعنالری سهل‌التفهم اولملیدر. بناءً علیه قرائت کتابلری درجهٔ اولی مکاتبنده تعلیم اولنان درسلردن مقتبس مواد منتخبه‌یی یعنی دیانته وعبادته ، اخلاقه، آداب وتربیه‌یه ، تاریخه؛ جغرافیایه، ریاضیاته وسائر معلومات مهمه ایله ضروب امثال و حکایات مفیده‌یه متعلق موادی شامل اولملیدر . مواد مذکوره‌نك قواعد لسان ایچون موقع تطبیق وممارسه اوله‌بیلمك اوزره جمل بسیطه‌دن مرکب وهرحالده سهو وخطادن عاری اولمسی اقتضا ایلر .

قرائت کتابلری هرسنه‌یه کوره درجه‌درجه ترتیب ایدیلوب معلومات ومواد مندرجه بدایتده غایت‌سهل اوله‌رق باشلایوب طالباتك مکتسباتی نسبتنده‌تدریجاً کسب تکمل ایتملیدر .

اصول قرائت حقندهبعض تنبيهات :

معلمهٔ اولى غايت آغر آغر و يوكسك سس ايله اوقويوب صورت قرائت ايچون شاگردانه كنديسى نمونه اولمليدر . چونكه قواعد مخصوصهسنه توفيقاً اوقونهجق درسى تفسير وايضاحه حاجت بيله قالمقسزين مخاطب درحال آكلايه بيلور.

معلمه بوصورتله اوقوديغى درسى بتيردكدن صكره طالباته قابليتلرينه كوره بونك معناسنى آكلادهجقدر .

بعده طالبهلر معلمهنك اوقوديغى وجهله جهراً قرائت ايليوب بيلمدكلرى كلمهلرك معناسنى دخى تقرير ايلمليدرلر. معلمه اوقونان درسدهكى مقصد اصلى ايله بونى حصوله كتورن فكرلرى يكان يكان تحليل ايتديروب هر برينك قوتنى دخى تعريف وايضاح ايتمليدر

قرائتده ايلرولدكجه كلماتك قوتنى، قواعدلسانيهيه متداثر نمونهلرك وتعبيراتك انواعنى ايضاح وتفهيم وفكر ومقصدى تعميق ايلمليدر . كذلك قرائت اولنان درسدن چوجغك قواى عقليهسنك ترقياتنه مدار اولهجق خصوصاتى بالاستخراج قلبلرينى حساس قيلهرق تعليم اولنان درسلردن آنلرى جهات متعددهايله مستفيد ايلمك لازمدر .

شاكردان مكتبده شرح و ايضاح وتعريف ايدلمش درسلرى خانهلرنده عريض وعميق مطالعهايله ايرتسى درسده آنك يازلمش برنمونهسنى وظيفه اولهرق معلمهيه تقديم ايدهجكلردر .

املا

	هفتهده درس
برنجى سنهده	٤
ايكنجى «	٤
اوچنجى «	٣
دردنجى «	٢
بشنجى «	١
آلتنجى «	١

برنجی سنه‌ده اطفال حرفلری یازوب اوقومغه باشـلادیغندن اعتباراً املا درسلرینه‌ده مباشرت اولنور. هرسنه‌نك املا درسلری تدریجاً کوچلشدیریله‌رك صوك سنه‌یه قدر ترفیع صنفه موفق اولان طالبه اك کوچ املالری بیله بلاخطا یازمغه مقتدر اوله‌بیلملیدر.

املا یا سیاه تخته‌یه ویاخود کاغد اوزرینه یازدیریلور. معلمه طالباتدن برینی سیاه تخته باشنه قالدیره‌رق املا یازدیرر. یازیلان شیده خطا وارایسـه اسبابنی ایضـاحله تصحیح ایتدیرر. بو حالده دیکر طالبات دقته مجبوردرلر. یاخـود جمله‌سنه بردن سویله‌یوب کاغدلرینه یازدیرر. صکره ایچلرندن برینك املاسنی تصحیح ایدوب بشـقه‌لریده تصحیح ایلك اوزره تخته‌یه یازدیرر و جمله‌سـنك تصحیح ایدوب ایتمدیکلرینه دقت ونظارت ایلر. بونلردن‌بشقه معلمه، هر درسده طالباته املا یازدیروب ایرتسی‌درسده بونلرك بعض‌صورتلرینی طلب ایلر وآنلری درسخانه خارجنده تصحیح ایدوب تمیز دفترلرینه کچیرملك اوزره اعاده ایلر. تمیز دفترلرینـه کچیرتله‌جك املالرده طالبـاتك معنالرینی بیله‌مدیکی نه قدر کلمه وار ایسه آنلرك‌ده معنـالری دفترلره یازلملیدر. یازدیریله‌جق مواد حسن سیرت و اخلاق واطوار وتربیه وآدابه دائر عبرت‌آمیز امثله وحکایاته واشبو پروغرامده مندرج درسلره دائر معلوماته منحصر اوله‌جقدر.

کتابت

بشنجی سنه — هفته‌ده ١ درس

١ ـــ اشیانك بولندقلری یرلره، ترکب ایتدکلری مواده، محل و جهت استعماللرینه نظراً اسملری و تصنیف و تقسیمی، سعی و مسـلکلرینه کوره انسانلره ویریلن اسملر، کل وجزء.

٢ ـــ اشیای مختلفه اوزرینه محاکمهٔ عادیه.

٣ ـــ اولا شفاهاً بعده تحریراً جوابلری ویریله‌جك اسئلهٔ مختلفه.

٤ ـــ بر شیئی تعریف وتصویر ایتمك.

٥ ـــ مقایسهٔ اشیا.

٦ ـــ نقل اولنان بر شیئی قلمه آلمق ، حکایات و تمثیلات .

٧ ـــ عادی مکتوبلر .

آلتنجی سنه — هفته‌ده ١ درس

٨ ـــ اصول ضبط وتقریر .

٩ ـــ مکتوبك انواعنه ویریلن اسملر وقواعد وآدابی .

١٠ ـــ انواع مکاتیب نمونه‌لری .

١١ ـــ نظمك نثره تحویلی .

١٢ ـــ برشیئی ویا محلی اولدیغی کبی تصویر وبیان .

١٣ ـــ آداب دائره‌سنده افادات مجازیه وضروب امثالك مزجی .

١٤ ـــ عرضحاللر ، استرحامنامه‌لر .

١٥ ـــ آداب وقواعد مکاتبه و مخابره .

١٦ ـــ اصطلاحات رسمیه، تخاطب والقاب رسمیه .

قواعد لسان عثمانی

اوچنجی سنه — هفته‌ده ٢ درس

١ ـــ اسم خاص ایله اسم جنسك تفهیم وتفریقی .

٢ ـــ مفرد،جمع ، ادات جمع .

٣ ـــ احوال اسم : مجرد ، مفعول به ، مفعول الیه ، مضاف الیه .

٤ ـــ صفت ، موصوف .

٥ ـــ ضمائر شخصیه .

٦ ـــ فعل : مصدر ، امر، ماضی ، حال، استقبال .

٧ ـــ کثرتله مستعمل بعض ادوات .

تنبیه ـــ معلومات مذکوره‌نك نظریدن زیاده عملی اولمسنه وتعریفاتك ازبرلدلمسندن صرف نظرله برچوق مثاللر ایله تفهیم وایضاحنه چالیشلملیدر .

دردنجی سنه　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ۲ درس

۱ ــ انواع کلمه ، اسم، جنس، اسم خاص ، مفرد ، جمع ، احوال اسم وتصریف ، اسم زمان ، اسم مکان ، اسم تصغیر ، اسم آلت .

۲ ــ صفت ، موصوف ، صفاتك انواعی .

۳ ــ اضافت ، مضاف ، مضاف الیه ، قواعدی .

٤ ــ ضمائر وانواع وقواعدی .

٥ ــ اسماء اشارات ، کنایات .

٦ ــ فعل، مصدر و انواعی وقواعدی ، ماضی وانواعی ، حال ، مضارع استقبال وسائر صیغه‌لر ، متکلم ، مخاطب ، غائب .

۷ ــ فرع فعل ، اسم فاعل ، مبالغهٔ اسم فاعل ، اسم مفعول ، صفت مشبهه ، حال ترکیبی .

۸ ــ ادوات .

بشنجی سنه　　　　　　　　　　　　هفته ۲ درس

۱ ــ اوج لسانك حرفلری ، الف ایله همزه‌نك فرقی .

کلمه ، حرف وحرکه ، قواعد حرکات ، عربیده‌کی تذکیر و تأنیثه ترکجه‌ده‌کی رعایت .

۲ ــ اسم وانواعی ، مفرد ، تثنیه ، جمع ، احوال اسم .

۳ ــ صفت وموصوف ، صفات اصلیه وقیاسیه، صفاتك تصغیری، تقلیلی ، تفریطی وتفضیلی ، ترکیب وصفی ، صفت ایله موصوفك مطابقتی .

٤ ــ اضافت ، مضاف و مضاف الیه ، قواعد اضافت ، ترکیب اضافی .

٥ ــ ضمیر و مرجع ، اشخاص فعل ، خبرلرك انواعی .

٦ ــ اسم اشارت ، اسم موصول ، کنایات .

۷ ــ مصدرلر وانواعی ، فاعل ، مفعول ، اسم فعلی .

۸ ــ فعل ، اشتقاق ، صیغه ، تصریف ، امثلهٔ مختلفه ، امثلهٔ مطرده ، ازمنه ، ذات فعل ، بسیط فعللر ، مرکب فعللر ، خصوصی صیغه‌لر ، ربط صیغه‌لری ، صیغهٔ مفاجئه ، استقرار صیغه‌سی .

٩ — فروع فعل ، اسم فاعل ، مبالغهٔ اسم فاعل ، اسم مفعول ، صفت مشبهه ، حال ترکیبی ، اسم آلت ، اسم مکان ، اسم زمان ، اسم فعلی ، صفت فعلی

١٠ — ادوات ، تمرینات ، تطبیقات ، تحلیلات

آلتنجی سنه — هفته‌ده ٢ درس

سنین سابقه‌ده تعلیم اولنان قواعد بر تفصیل تکرار و اکمال اولنمقله برابر جمله وترکیبلرك انواعنه‌دائر معلومات دخی‌اعطا ایدیله‌جکدر . قواعدمز کوره‌نك تطبیقات جهتنه پك زیاده اهمیت ویریله‌جك، کرك قواعدده کرك املا و قرائت درسلرنده مستعمل لغات عربیه وفارسیه‌نك معنالری شاکردانه بلّتدریله‌جکدر.

عربی

بشنجی سنه — هفته‌ده ٢ درس

[حروف علت ، حروف لین ، حروف مد ، دخی حروف هجانك ذیلنه] علم صرفك تعریفی ، کلمه‌نك تعریف وتقسیمی ، اسمك اقسامی ، مصدر وعلی ‌الاختصار اوزان مصادر ثلاثیه ، مصادر میمیهٔ ثلاثیه .

مصادر رباعیه ، مصادر خماسیه ، مصادر سداسیه ، مصادر میمیهٔ غیر ثلاثیه بناء مره ، بناء نوع .

اسم فاعل ، اسم مفعول ، صفت مشبهه ، صیغ مبالغه ، اسم تفضیل ، اسم تصغیر ، اسم منسوب ، اسم زمان ومکان ، اسم آلت ، مذکر ، مؤنث ، علامات تأنیث ، مؤنث سماعی ، تثنیه ، جمع ، جمعك انواعی ، اقسام فعل ، خواص و افعال فعل ، ماضیلرك و مضارعلرك و امر و نهیلرك بر جدول ایله تعریفی افعال‌منفیه ، لام‌تأکید ، نون‌تأکید ، نواصب ، جوازم ، فعل‌تعجب ، اسماءافعال .

آلتنجی سنه — هفته‌ده ٢ درس

کچن سنه کوریلن درسلر یکرمی درسده حقیله تکرار وایضاح اولندقدن صکره مباحث آتیه اوقودیریله‌جقدر :

علم نحوك تعریفی ، علم نحوجه اوچه تقسیم اولنان کلمه‌نك معرب و مبنی

اسملريله ایکی‌یه تقسیمی، مبنیاتك اقسام مشهوره‌سی، خواص واحوال اسم، معرباتك انواعی ، اعراب ایله برابر مرفوعات ومنصوبات ، مجروراتك انواعی ، بعض توابع، حروف معانی وادوات .

فارسی

بشنجی سنه　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ١ درس

ضمائر شخصیه ، ادوات مفاعیل ، اسم اشارت ، اسمانك جمعی ، افعالك اشتقاقی ، ماضیٔ مطلق ، ماضیٔ قریب ، ماضیٔ بعید ، ضمائر شخصیهٔ متصله ، حکایهٔ حال ماضی ، مستقبل ، مضارع ، فعل اقتداری ، فعل معلوم ومجهول ، مصادر ، انواعی .

آلتنجی سنه　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ١ درس

کچن سنه‌کی درسلرك آلتی درسده تکراری ، امر حاضرك صورت تشکیلی، امر حاضردن افعال وصفات تشکیلی، صفت مشبهه ، صفت حالیه ، لازم ومتعدی، فعل لازمی متعدی قیلمق ، مصادر مرکبه ، اسماء ، صفات ، ترکیب اسمی ، اسماء مرکبه ، ترکیب اضافی ، حروف وادوات .

اخطار .ـــ مکتبلرده فارسی تدریسندن مقصد اصلی لسان عثمانیده مستعمل اولان کلمات و تعبیرات و ترکیبات فارسیه‌یه وقوف حاصل ایتمکدن عبارت اولدیغندن شاکردانه کوستریله‌جك قواعد اویله اوزون اوزادی‌یه بسط وتمهید اولنمیوب مختصراً بیان ایدلملك یالکز لسانمزده مستعمل اولان قواعد وضوابط وباخصوص ادوات تفصیلات لازمه‌سیله اوکرتدیرلملك لازمدر .

برده طالبات فارسی عباره قرائتیله دخی الفت ایتدیرلملك لازم اولوب بو خصوصه خدمت ایده‌جك شی قواعددن زیاده منثور ومنظوم آثار قرائتی اولدیغندن هر درسده زبدهٔ کلستاندن یارم صحیفه قدر بر قرائت ایتدیریله‌رك بر ایکی سطر بر ازبرلتدیرلمسی وتدریجاً طالباتك فارسیدن ترکجه‌یه و ترکیدن فارسی‌یه بعض قولای عباراتی ترجمه ایتمکه آلیشدیرلمسی توصیه اولنور .

حسن خط

		هفته‌ده درس
ایکنجی	سنه‌ده	٢
اوچنجی	»	٢
دردنجی	»	١
بشنجی	»	١
آلتنجی	»	١

برنجی سنه‌ده حسن خط درسی یوق ایسه‌ده طالباتك حرفلری و کلمه‌لری غایت کوزل یازی ایله یازملرینه الفبا وقرائت واملا معلمه‌لری دقت واعتنایه مجبوردرلر.

ایکنجی واوچنجی سنه‌لرده طالبات صره‌سی ایله خطاط عزت وضیا افندیلرك رقعه ، ثلث قرمله مشقلرینی تمشق ایده‌جکلر وسنه نهایتنه قدر طالباتك اللری کوزل یازمغه آلیشمش بوله‌جغندن آرتق دردنجی سنه ابتداسنده کاغد اوزرینه یازه‌جقلری یازینك معلمه خطالرینی تصحیح و اخطاره باشلایه‌جقدر . دردنجی سنه‌نهایتنه قدر بویولده کوزلجه تعلیم ایدیلوب عین خط بشنجی وآلتنجی سنه‌لرده دخی دوام اولنمقله برابر کرك رقعه وکرك ثلث و دیوانی حرفلرینك ایجابنده ایشلمه ومارقه یاپمق اوزره اشکال مزینه‌لری تعلیم ایدیله‌جك و بونلرك انواعنی شامل برده مجموعه ترتیب ایدیله‌جکدر .

دروس اشیا و معلومات نافعه

برنجی سنه — هفته‌ده ٢ درس

معلومات دهقانی

١ — مکتب بناسی .

٢ — بابا اوی .

٣ — جامع شریف .

٤ — براوك صورت انشاسی ومساکن .

٥ — چفتلك ، چوبانلق، آخور ، چفت اوکوزلری، آت ومرکب وسائره

۶ — كومس حيواناتى [خروس ، طاوق ، قاز ، اوردك ، هندى وسائره] .
۷ — حبوبات وارزاق
۸ — چفتجينك معاونلرى [قيون ، كچى وسائره]
۹ — قوشلر ، ايپك بوجكى ، قيرلانغيچ ، قوشلرك سوق طبيعيسى ، مهاجرت طيور .
۱۰ — فائده‌لى بوجكلر [آرى وقووان و سائره] انسان ، حيوانات .
۱۱ — باغ ، اورمان ومشهور آغاجلر .

معلومات بلديه

۱۲ — شهر [سوقاقلر ، الك مشهور جوامع شريفه و دوائر اداره] .
۱۳ — مكتبلر ، موزه‌لر ، كتبخانه‌لر ، ميدانلر .
۱۴ — قبرستانلر .
۱۵ — ايكى قسمك تكرارى .

ايكنجى سنه　　　　　هفته‌ده ۲ درس

اشياى مستعمله

۱۶ — اغذيه [اكمك ، نه‌دن ونصل ياپلديغى ، ات ، سبزه و ميوه] .
۱۷ — سوت واينك ، پينير ، ات ، بالق .
۱۸ — يمك : مشهور اطعمه‌نك صورت احضارى حقنده تعريفات ، مشروبات ، قهوه ، چاى .
۱۹ — سفره طاقمى .
۲۰ — البسه ايچون لوازم ، كنوير ، پاموق منسوجات ، ايپك بوجكى ، صنعت نسج .
۲۱ — مفروشات ، مكتبلينك چانطه‌سى ، معارفك فوائدى ، دفتر ، اوقومق لازمدر ، كتاب ، كتابجى .

۲۲ — صنایع ، معدنجیلر ، صنایع ، علوم .

۲۳ — تجارت : سعی ، مسکوکات ، تصرفده‌کی سلامت .

۲٤ - ۲٥ — تکرار .

اوچنجی سنه — هفته ۲ درس

زمانك تقسیمی

۲٦ — کون ، سنه .

۲۷ — کونش ، آی ، علائم سماویه .

۲۸ — مواسم تقویم .

۲۹ — زمانك تقسیمی : قوم ساعتی ، جیب ساعتی ، دیوار ساعتی ، زمانك قیمتی .

۳۰ — سما ، رصد دوربینی ، طلوع وغروب شمس ، اوقات عبادات ، استراحت ، نتایج .

۳۱ - ۳۲ — تکرار .

تنبیه — دروس اشیا ازبر درسی دکلدر. معلمه متعلمه‌لره لایقیله آکلاتملی؛ درسده کچن اشیایی کوسترملی وطالباته تقریر وافاده ایتدیرملیدر . معلمه خانملر دروس اشیاده بولنان مواد واشیانك یا نمونه‌لرینی یاخود رسملرینی طالباته بالارائه اشکال و الوانی ذهنلرنده عادتا نقش ایتدیرملیدر . مواد واشیای مذکوره معلمه‌لر وطالباتجه قابل تدارکدر .

دردنجی سنه — هفته‌ده ۱ درس

برنجی وایکنجی و اوچنجی سنه‌لرده تدریس اولنان « دروس اشیا » آلتی درسده تکرار وتقویه ایدلدکدن صکره « معلومات نافعه » یه باشلانه‌جقدر.

۱
هندسه‌یه عائد معلومات مجملهٔ ابتدائیه

۱ ــ خطوط مستقیمه ومنحنیه ومنکسره .
۲ ــ اشکال ابتدائیه ، مربع ، مستطیل ، مثلث وسائره .
۳ ــ ابعاد ثلثه : طول ، عرض وعمق .
۴ ــ اشکال سائره وبعض مجسمات ، دائره ، اشکال واضلاع منتظمه ، مکعب ، منشور ، اسطوانه وکره .
۵ ــ مساحهٔ سطوح مستویهٔ منتظمه ، اشکال هندسیه‌نك ترسیمی .

۲
حکمت طبیعیه‌یه عائد معلومات مجملهٔ ابتدائیه

ثقلت اجسام ، تضییق هوا ، هواده بولنان غازلر ، تنفس ، حرارت ومیزان الحراره ، بخار ماء ، سفائن تجاریه ، رطوبت هوا ، بلوط ، یاغمور ، قار ، طولو ، بوز ، الکتریق ، ییلدیرم ، سپرصاعقه .

بشنجی سنه　　　　　　　　　　هفته‌ده ۱ درس

۳
موالیده متعلق معلومات مجملهٔ ابتدائیه

موالید ثلثه : حیوانات ، نباتات ، معدنیات ـ حیوانلرك معلوم ومشهور اولان بعض انواعی ـ حیواناتدن استفاده‌مز : ات ، یاغ ، پینیر ، قیماق ، یغورت ، سوت ، دری ، کورك ، یوك ، تفتیك ، اکمك ، یمورطه وسائره .
نباتاتك معلوم ومشهور اولان بعض انواعی ، نباتاتدن استفاده‌مز : سبزه ، میوه ، حبوبات ، اکمك ، اون ، چایر اوتلری ، کراسته ، اودون ، کمور وسائره .

معادن ، احجار ، محروقات ، معادندن استفاده‌مز ، معدن کمورینك درجهٔ

اهميتى ، معادن مشهوره ، اشجار قيمتدار .

آلتنجى سنه　　　　　　　　　　هفته‌ده ۱ درس

دروس اشيا ايله معلومات نافعه‌ده كچن قواعد عمليه‌نك دها زياده تفصيل وايضاحيله تقويه‌سنه واذهان طالباتده تقريرينه اعتنا قلنه‌جقدر .

اداره‌ٔ بيتيه

دردنجى سنه　　　　　　　　　　هفته‌ده ۲ درس

قسم اول

مسكن ، اثاث بيت ، محافظهٔ مسكن واثاث ، اصول تسخين وتنوير .

۱ — مسكنك انتخابى ، او اشياسنك يرلشديرلمسى ، باشلوجه شرائط صحيه، تقسيمات داخليه، تجديدوتصحيح هوا ، اوطوريلان محللرك درجهٔ حرارتى.

۲ — او اشياسى وادواتى ، مطبخ طاقمى ، قنابه ، صنداليه و مندر ، پرده‌لر، خاليلر، يتاق طاقمى .

۳ — اوطه‌لرك حسن محافظه‌سى ، اثاث بيتيه‌نك حسن محافظه‌سى ، دوشه‌مه ومرمرلرك تميزلنمسى ، كموشلى اشيانك ومطبخ طاقمنك تطهيرى .

٤ — باقر ، تونج ، مجوهرات ، آلتون قاپلامه و سائر اشيا و ادوات ايله رسم لوحه‌لرينك وكتابلرك صورت تطهيرى ، اوطه‌لرده‌كى سينك وپيره وتخته قوروسنك صورت محو واتلافى .

۵ — اصول تسخين : اودون ، معدن كمورى، قوق ، اودون كمورى ، خواص محروقات ، بر ايواوجاغك شرائطى ، صوبه‌لر ، مختلف ادوات تسخينيه ايچون ايديله‌جك احتياطلر وسائره .

٦ — اصول تنوير : چيرا ، موم ، زيتون ياغى ، صولى غاز ، هوا غازى لامبه ، شمعدان ، اداره قنديلى .

قسم ثانی

البسه ، البسه‌نك محافظه‌سی ، بونلرك ییقانمه‌سی ، لكه‌لری چیقارمه دیكیش ودیكیشه متعلق اشیا .

۷ ـــ البسه : تعمیر ، كوملك ، دون ، چوراب وبوكا مماثل اشیا ، یتاق اورتوسی ، سفره اورتوسی ، پیشكیر وحاولو ، بز وپاچاوره ، اوكلك .

۸ ـــ تطهیر اثواب : اثوابك بوجكلرله بعض حیوانلردن صورت محافظه‌سی كوللی و سوده‌لی صو ، صابون صویی ، اثوابی بعدالتطهیر قوروتمه ، قولالامه واوتولامه .

۹ ـــ لكه چیقارمق : لكه صابونی وصویی ، قهوه ، مركب یاغ وسائره لكه‌لری .

۱۰ ـــ دیكیشجیلك : دیكیش وطوپلو ایكنه‌سی ، یوكسوك ، پاموق ایپلكی ، مقاص ، دیكیش ، دیكیش ماكنه‌سی ، نقش وقناویچه ، چوراب اورمه ، شیش وطیغ ایكنه‌سی .

بشنجی سنه هفته‌ده ۲ درس

قسم ثالث

ذخائر ولوازم : مواد غدائیه‌نك محافظه‌سی

ات ، بالق ، سبزه ، خمیر ، نشاسته ، شكر ، قهوه ، چای وشروبلر .

۱۱ ـــ اكمك ، مایه ، اكمكك پیشمسی ، مواد غدائیه‌یی حشراتدن محافظه یوللری ، طوزلی بالق ، یمورطه‌نك محافظه‌سی، تره‌یاغی، وزیتون‌یاغنك محافظه‌سی .

۱۲ ـــ تازه وقورو سبزه ، طوماتس وتازه فصولیه و یاپراق و سائره‌نك محافظه‌سی ، انواع ترشیلر ، یمش ، تازه وقورو اوزوم ، جویز ، كستانه ، شكر ، قهوه ، چای .

۱۳ ـــ رچللر ایله شروبلرك انواع مشهوره‌سی .

قسم رابع

او اجزاخانه‌سی

١٤ — ال ودوداق چاتلاقلرینه پومادا ، دیش توزی وصوبی ، مسواك ودیش فورچه‌سی ، برعائله‌یه الزم اولان علاجلر ، منقوعات ، مطبوخات ، ابی سوت وات صوینك مغذی ومؤثر بر دوا اوله‌رق استعمالی .
[ایکنجی سنه ظرفنده اوقونان درسلرك تکراری] .

آلتنجی سنه هفته‌ده ٢ درس

قسم خامس

خانه‌یه عائد طبابت وحفظ صحت

١٥ — انتخاب واحضار اغدیه ، اصول تغدی ، یمك زمانلرینك تنظیمی ، چوجقلرله اختیارلرك اصول تغدیسی ، قواعد حفظ صحت ، اویقو ، استحمام وبانیو ، مواد دافع‌التعفن ، توتسو ویبقامه .
١٦ — طبابت بیتیه ، یاره ، اوروق وازیلك ، چیقیق وقیریق ، کسیك وصییریق ، یانیق وسائره .
١٧ — آیاغی صویه قویمق وخسته‌لقدن هنوز قورتولانلره‌باقمق اصوللری ، انتخاب طبیب عائله .

قسم سادس

او خانمنك وظائف اخلاقیه‌سی

١٨ — آداب ومراسم معاشرت ، خدمه انتخابی ، خدمه‌یه قارشو قواعد حرکت ، اغدیهٔ خدمه .
١٩ — اصول دفتری بیتی .

٢٠ ــ تطهير ، بولاشيق صولری ، اوجاقلری سپورتمك ، سوپروتی وپیسلك ، موجر ایله مستأجر بيننده‌كی شرائط مقاوله‌یه رعایت .
[اوچ سنه‌لك درسلر تكرار اولنه‌جقدر] .

اخلاق

دردنجی سنه هفته‌ده ١ درس

١ ــ خالق كائناته قارشو اولان وظائف عبودیت : اوامر الٓهیه‌یه انقیاد ونواهیٔ الٓهیه‌دن اجتناب ، یالان یره یمین ایتمامك ، آداب دینیه ، پادشاهه وحكومته ومملكته قارشو اولان وظائف ، صداقت‌واستقامت ، حمیت ، حیثیت شخصیه ، تواضع ، كندی خطا ونقصانلرینی كورمك ، محنت زماننده تحمل ، صبر ، حدت وحسدك ضررلری .

٢ ــ عائله ایچنده قیز : ابوین و اقربایه قارشو اطاعت ، حرمت ، محبت وشكر ومحمدت ، ایشلرنده آنلره معاونت وخسته‌لق واختیارلقلرنده تسلی وخدمت ایتمك .

٣ ــ برادرلرله قیز قرنداشلرك وظائفی : بربرینی سومك ، بیوكلرك كوچكلری حمایه‌سی وكوچكلرك بیوكلره حرمتی ، مثاللر .

٤ ــ خدمه‌یه قارشو وظائف اخلاقیه ، آنلره دائما ایبلكله معامله .

٥ ــ مكتبده قیز : مداومت ، اطاعت ، سعی و غیرت ، ادب وتربیه ، معلمه‌لره قارشو وظائف ، آرقداشلره قارشو وظائف .

٦ ــ انسانك كندی ذاتنه قارشو وظائفی ، وجوده باقمق [تمیزلك ، قناعت واعتدال] .

٧ ــ اوده اداره وتصرف : زیانكار اولمامق ، سعی ، وقت ضایع‌ایتمه‌مك هركس ایچون چالیشمق مجبوریتی ، ال ایشلرینك محسناتی .

٨ ــ حیواناته ایبلكله معامله ایتمك ، انلره بیهوده یره اذیت ویرمه‌مك .

٩ ــ انسانلره قارشو وظائف : شفقت ومرحمت ، ایلك ، حسن‌امتزاج واستیناس .

بشنجی سنه هفته‌ده ١ درس

[دردنجی سنه ظرفنده تدریس اولنان مواد دها زیاده ایضاحات وتفصیلات وامثله ایله تکرار وتعلیم اولنه‌جقدر .]

آلتنجی سنه هفته‌ده ٢ درس

ایکی سنه ظرفنده اوقونان درسلر ٦ مبحثده تکرار اولندقدن صکره آتیده‌کی مبحثلره کچیله‌جکدر :

منافع عمومیه خلافنده منافع شخصیه‌یی التزام وغرض ، ایمان ، عبادات ، آخرت، اولاده قارشو اولان وظائف .

حفظ صحت

تشریح فیزیولوژی‌یه وحفظ صحته دائر معلومات مختصره

بشنجی سنه هفته‌ده ١ درس

١ ــ اسکلتك اقسامی وعضلات ووظائف اعضا .

٢ ــ جهازهضمی، هضم اغدیه .

٣ ــ دم ، جهاز دوری ، دوران دم .

٤ ــ جهاز تنفس .

٥ ــ جهاز عصبی .

٦ ــ اعضای حواس [لمس ، ذوق ، شم ، سمع ، بصر] .

آلتنجی سنه هفته‌ده ١ درس

٧ ــ اغدیه : غدای حیوانی ونباتی ، سوت وخواصی ، چوجقلره ویریله‌جك سوت .

٨ ــ صو : ایچیله‌جك و ایچیله‌میه‌جك صولر ، صویی تصفیه ، ترشیح .

٩ ــ چای ، قهوه وچوقولاته .

۱۰ ـــ انواع مکیفات : توتون وتنبا كوو انفیه واسرار کبی شیلرك مضرتلری.
۱۱ ـــ هوا : هوانك لزوم صافیتی ، تجدید هوا .
۱۲ ـــ وجودك حفظ صحتی: حرکت، راحت ، اویقو ، طهارت، صابون وحمام وبانیو .
۱۳ ـــ البسه : چوجق ، قادین واركك البسه‌سی .
۱٤ ـــ مسکن : یتاق اوطه‌لری ویتاقلر ، ابدستخانه‌لر ، اطراف وجوارك تأثیری .
۱٥ ـــ امراض ساریه‌دن تحفظ : وسائط وصورت سرایت ، آشی .
۱٦ ـــ بعض قضالره ایدیله‌جك مداوات ابتدائیه .
۱۷ ـــ چوجقلره عائد قواعد صحیهٔ خصوصیه .

حساب

برنجی سنه — هفته‌ده ۱ درس

۱ ـــ تعداد وترقیمك الك قولای اساسلری ، غایت قولای ذهنی حسابلر، یوزی کچمه‌مك اوزره جمع وطرح .
۲ ـــ ایکی خانه‌لی اعداد اوزرینه اعمال اربعه .
۳ ـــ آرشون ، غروش واوقه .

ایکنجی سنه — هفته‌ده ۲ درس

٤ ـــ تعداد وترقیمك اساسلری .
٥ ـــ حساب ذهنی اولا بردن اونه وبعده یکرمی یه ونهایت یوزه قدر اولان اعداد اوزرینه اعمال اربعه .
٦ ـــ حساب تحریری : جمع وطرح وضرب عمللرینك قاعده‌لری، مقسوم علیهی ایکی خانه‌دن عبارت تقسیم.
۷ ـــ الك زیاده مستعمل مواد اوزرینه قولای مسئله‌لر ، مسئله‌لرك ایضاح وتفهیمی .

٨ ــ آرشون ، اندازه ، غروش ، اوقه وبونلرك كسور واضعافی .

اوچنجی سنه هفته‌ده ٢ درس

٩ ــ سنهٔ سابقه درسلرینك آلتی درسده تكراری .

١٠ ــ تعداد وترقیم، جمع وطرح وضرب وتقسيمك كمالی واشارات حسابيه.

١١ ــ اعمال اربعه‌نك مسائل كثيره‌يه تطبيقی .

١٢ ــ مقياسات : آرشون ، اندازه ومترو ، اوقه ، كيلوغرام و ليتره ، قنطار ، چكی ، غروش، بونلرك اضعاف واجزاسی .

١٣ ــ اعمال اربعه‌نك مسائل وحساباته تطبيقی .

دردنجی سنه هفته‌ده ٢ درس

١٤ ــ دروس سابقه‌نك مختصراً تكراری .

١٥ ــ كسرلر حقنده برفكر عمومی .

١٦ ــ كسور اعشاريه .

١٧ ــ اعمال اربعه‌نك كسور اعشاريه‌يه تطبيقی .

١٨ ــ مقياسات اعشاريه‌نك كسور اعشاريه‌يه تطبيقنه‌دائر مسائل وحسابات، مترو ، مترو مربعی ، مترو مكعبی ، كيلوغرام ، بونلرك اضعاف واجزاسی.

[حين تعليمده طالباته بونلرك نمونه‌لری وممكن اولمديغی تقديرده بهمه‌حال رسملری ارائه اولنمليدر] .

١٩ ــ برعددك قاسملری ، قاسم مشترك ، قاسم مشترك اعظم ، برعددك ٢ ، ٤ ، ٥ ، ٩ عددلريله قابليت انقسامی .

٢٠ ــ معلومات مكتسبه اوزرينه مسائل وممارسات كثيره .

بشنجی سنه هفته‌ده ١ درس

٢١ ــ كسور عاديه‌نك صورت افاده‌سی ، صورت ومخرج ، برعدد تامك كسر عاديه تحويلی ، افادهٔ كسريه‌ده عدد تام وار ايسه صورت استخراجی ، كسر عادينك اختصاری ، توحيد مخرج اصولی .

٢٢ — کسور عادیه‌نك اعمال اربعه‌سی و بونلره متعلق مسائل و عملیات .
٢٣ — ایکی نوع کسرك یکدیکرینه تحویلی قواعدی ، افادات کسریه‌نك اصلاح واختصاری .
٢٤ — اعداد مرکبه قواعدی .

آلتنجی سنه — هفته‌ده ١ درس

معلومات مکتسبه مسائل وممارسات کثیره ایله تکرار ایدیله‌جك واصول دفتری حقنده برفکر مجمل ویرلمکله برابر بالخاصه اصول دفتریٔ بیتی اساسلری تعلیم اولنه‌جقدر .

تنبیه — علم حسابده نظری قسمندن زیاده بالخاصه عملیات وتطبیقات جهتی نظر دقت واهمیته آلنمق الزمدر .

جغرافیا

دردنجی سنه — هفته‌ده ٢ درس

١ — جهات اصلیه : تعریفات ازبرلتدیرلمیوب کونشك موقعنه کوره درسخانه وتنفسخانه‌ده شاکردانه اشبو جهتلر تعلیم وتفهیم اولنه‌جقدر .
٢ — موسملر ، باشلوجه آثار و علائم نسیمیه ، افق ، عوارض ارض واجرام سائره .
٣ — قره‌لره وصولره ویریلن اسملر [دائما چوجقلرجه معلوم اولانلردن باشلانوب تدریجاً مجهول وکوچ اولانلر تعلیم اولنه‌جقدر] .
٤ — جغرافیای محلی : او ، سوقاق ، محله، کوی ، ناحیه ، قضا، سنجاق ولایت، مملکت، قطعه الکا.
٥ — جغرافیای عمومی : ارض ، شکل ووسعتی، قطعه‌لر وبیوك دکزلر. هرقطعه‌ده بولنان مشهور حکومتلر ویالکز مرکز حکومتلری .
٦ — جغرافیایی خریطـه ایله آ کلاتمق ، خریطه و پلان، کرهٔ مسطحه،

تعلیم اولنان درسلرك خریطه اوزرنده ارائه‌سی ، قطعه‌لرك یکدیکرندن انفصال واتصالی ، ممالك عثمانیه‌نك موقعی وحدودی .

بشنجی سنه — هفته‌ده۲ درس

۷ — هیئت ، کائنات حقنده معلومات مجمله ، شمس ، ثوابت وسیارات، ارض وشکل وحرکتی ، اشبو حرکتدن متولد حالات [سنه ، مواسم ، آیلر، کیجه وکوندوز ، ساعت ودقیقه] . بیك ارض وصفحات قمر .

۸ — ممالك عثمانیه : کرهٔ ارض اوزرنده ممالك عثمانیه‌نك بولندیغی موقع، ممالك عثمانیه‌نك اوچ قطعه اوزرنده بولندیغنه کوره آلدیغی اسملر [روم‌ایلی آناطولی وعربستان ، مصر ، طرابلس غرب وتونس] بونلرك آرالرنده بولنان دکزلر ، بوغازلر ، کورفزلر وآطه‌لر .

۹ — اوروپای عثمانی : روم‌ایلی : جغرافیای طبیعی : روم‌ایلینك حدودی، سواحلی [بوغازلر ، کورفزلر، برونلر] سطوح مائله ، طاغلر ، نهرلروکوللر. جغرافیای‌اداری : ناحیه ، قضا ، لوا وولایت‌تعبیرلری وبونلرك‌مأمورلری، روم ایلیده بولنان ولایات وبونلرك مواقع وحدودی، ولایات ساحلیه وداخلیه. هر برولایتك مشهور شهروحدودی وتجارتکاهلری.بلغارستانوروم‌ایلیٔ شرقی. روم ایلینك تیموریوللری . روم‌ایلیده صنعت وتجارت وزراعت .

۱۰ — آسیای عثمانی آناطولی وعربستان : جغرافیای طبیعی : حدودی وسواحل [بوغازلر، کورفزلر وبرونلر] طاغلر وسطوح مائله، نهرلروکوللر. جغرافیای اداری : آسیای عثمانیده بولنان ولایات وممالك شاهانه وبونلرك مواقع وحدودی ، هر ولایتك مشهور شهر واسکله وتجارتکاهلری ، تیمور یوللری،تجارت وصنعت وزراعت .

۱۱ — آفریقای عثمانی ، خدیویت مصریه ، طرابلس غرب ولایتی ، تونس ایالتی .

آلتنجی سنه هفته‌ده ۲ درس

۱۲ ــ قطعات خمسه : جغرافیای طبیعی ، وبر نقطه‌نك شكل و موقعی وحدودی ، اك مشهور بوغازلو ، كورفزلر ، وبرون و دكزلر . جغرافیای اداری : هرقطعه‌ده بولنان مشهور حكومتلر وپای تختلری ، اك بیوك حكومتلرك مشهور شهرلری وتجارتگاه بلده‌لری .

اخطار

جغرافیا درسی هیچ بر وقت خریطه‌سز اوقودلمیه‌جق وقطعات خمسه‌ده بولنان حكومتلردن ممالك عثمانیه ایله مناسباتی اولانلر نسبتله برآز تفصیل ودیكرلری اجمال ایدیلوب اذهان طالبات بر طاقم اسامی خاصه ایله تشویش واشغال اولنمیه‌جقدر .

تاریخ

دردنجی سنه هفته‌ده ۲ درس

۱ ــ هبوط حضرت آدم علیه‌السلام .
۲ ــ طوفان حضرت نوح علیه السلام .
۳ ــ حضرت ابراهیم علیه‌السلام واجدادی .
٤ ــ حضرت موسی علیه‌السلام وانبیاء بنی اسرائیل .
٥ ــ حضرت عیسی علیه‌السلام .
٦ ــ پیغمبریمز فخر عالم حضرت محمد صلی‌الله علیه وسلم .

بشنجی سنه هفته‌ده ۱ درس

تاریخ دول اسلامیه

۷ ــ خلفای راشدین رضوان‌الله تعالی علیهم .
۸ ــ دولت امویه .

۹ — دولت عباسیه .

۱۰ — بنی اغلب .

۱۱ — آل سامان .

۱۲ — فاطمیه .

۱۳ — آل بویه .

۱۴ — ایوبیه .

۱۵ — آل سبکتکین .

۱۶ — آل سلچوق .

۱۷ — خوارزمیلر .

۱۸ — آل جنکیز .

۱۹ — آل تیمور .

آلتنجی سنه　　　　　　　　هفته ده ۱ درس

تاریخ دولت عثمانیه

۲۰ — تأسس دولت عثمانیه .

۲۱ — سلطان عثمان غازیدن سلطان خداوندکار غازینك جلوسلرینه قدر اولان وقایع مشهوره . مراد خداوندکار وییلدیرم بایزید دورلری .

۲۲ — چلبی سلطان محمد دورنده اعادهٔ سطوت وشوکت .

۲۳ — سلطان مراد ثانی وفاتح سلطان محمد دورلری ، استانبولك فتحی سلطان بایزید ثانی دوری .

۲۴ — مصر وشامك فتحی .

۲۵ — اوروپا وخطهٔ ایرانیه‌ده محاربات وغلبات مشهوره .

۲۶ — تبریز وبغداد مظفریاتی.

۲۷ — سلطان بایزید ثانیدن سلطان مصطفی خان اول دورینه قدر وقوعاتك اجمالی .

٢٨ ـــ سلطان مصطفى خاندن سلطان محمد رابع زمانـنـه قدر وقوعاتك اجمالى . سلطان محمد رابعدن ایکنجی سلطان مصطفى دورینـه قدر وقوعاتك اجمالى . سلطان احمد ثالث ومحمود خان اول عصرلرنده کی اصلاحات ومعاهدات .

٢٩ ـــ قریم معاهدهٔ مشهوره‌سی .

٣٠ ـــ اوستریا وروسیه محاربه‌لری .

٣١ ـــ مصرك استردادی .

٣٢ ـــ یکیچری وقعهٔ مشهوره‌سی .

٣٣ ـــ سیواستوپول مظفریتی .

٣٤ ـــ پادشاهان آل عثمان نورالله مراقدهم حضراتنك علوم ومعارف وصنایعه اولان خدمات مبروره‌لری .

اخطار

تاریخ درسی هیچ بر وقت ازبر اصولیله تعلیم وتعلم اولنه‌میه‌جغنه بناءً معلمه طـالباتك آکلایه‌جغی صـورتده تقریر و تفهیم و طالباته تکرار ایتدیره‌جـك وآنلردن دخی اوصورتله جواب آله‌رق مباحثی طالباتك ذهنلرنده یرلشدیرمکه اعتنا ایده‌جکدر .

ال هنرلری

برنجی سنه — هفته‌ده ٢ درس

زنجیر اورکوسی ، اویولغامه ، حساب نقشنك اورمه وره‌وی .

ایکنجی سنه — هفته‌ده ٢ درس

اورکونك انواعی ، باصتی [مندیل ، کوملك وسائره] . آشورمه [ایکی قماشی برآره‌یه کتوروب دیکمك] . ترسلی یوزلی اویولغامه ، حساب نقشنك جمعی [یعنی اورمه وره‌وك برلشمسی] . یامه دیکمك واورمك .

اوچنجی سنه　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ۲ درس

آنتیقـه وفاره دیشی ، قیرمه وبوزمه ، خرسـتو ته‌یلی وانواعی ، دانتلا ، کیسه ، یاصـدق ، قوشـاق واسکمله اورتوسی ، بز اوزرینه مارقه ، قناوه‌نك دوز ایکنه‌سی وزمین ایچون چفت وقصدق ایکنه‌لری ، فیله اوزرینـه انواع ایکنه‌لر ، موشاباق .

دردنجی سنه　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ٥ درس

اورکونك انواعی ، فیله‌نك انواعی ، اورمه‌نك انواعی ، قناوه‌نك انواعی ، قبارتمه یاپوب کسمك ، مارقه ، فیستو ، ماکینه ، فیشو ، دانتل ، موشاباق ، تل ایشله‌مسی .

بشنجی سنه　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ۲ درس

پسند ، پول و طرطیل ایله ایشله‌مك ، دیوال ، صـارمه کوملك وسـائره ایشله‌مك ، فیستونك انواعی ، مارقـه‌نك انواعی ، چوخه اوزرینـه آنتیقه ، چوخه آپلیقاسیونی ، ماکنه ایله دیکمك ، اویه .

آلتنجی سنه　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ۲ درس

آناواطـه‌نك انواعی ، دیوالك انواعی ، چیچکینك انواعی ، تول اوزرینـه دانتلا ، اویه‌نك انواعی ، ماکنه ایله دیکمه‌نك انواعی .

لیلی ونهاری قیز صنایع مکتبلرینك کرك اداره‌جه وکرك تدریسجه محتاج اولدیغی اصلاحات اکمال ایدلمش ومجدداً ترتیب وتنظیم اولونان درس جدولی پروجه‌آتی بولونمشدر :

صنوف ابتدائیه و رشدیه‌دن مرکب ویدی سنه‌دن عبارت قیز صنایع مکتبلری پروغرامی

مواد تدریسیه‌نك سنه‌لره تقسیمی

هر صنفده برهفته ظرفنده اوقونه‌جق درسلرك عددی

مواد تدریسیه	برنجی سنه	ایکنجی سنه	اوچنجی سنه	دردنجی سنه	بشنجی سنه	التنجی سنه	یدنجی سنه
الفبا وشفاهی معلومات	١٨	٠	٠	٠	٠	٠	٠
قرآن کریم مع تجوید	٦	٤	٤	٤	٢	١	١
علوم دینیه	٠	٢	٢	٢	١	١	١
قرائت و املا	٨	٦	٦	٦	٢	١	١
کتابت	٠	٠	٠	٠	٠	١	١
قواعد	٠	٠	٢	٣	٢	٠	٠
عربی	٠	٠	٠	٠	٠	١	٢
فارسی	٠	٠	٠	٠	٠	١	١
حسن خط	٠	٢	١	١	١	١	١
دروس اشیا ومعلومات نافعه	٢	٢	١	١	١	١	١
ادارهٔ بیتیه	٠	٠	٠	٠	٢	٢	٢
اخلاق	٠	٠	٠	٠	١	١	١
حفظ الصحه	٠	٠	٠	٠	٠	١	١
حساب	٢	٢	٢	١	١	١	١
جغرافیا	٠	٠	٠	٠	٢	٢	٢
تاریخ	٠	٠	٠	٠	٢	٢	١
رسم وهندسه	٠	٠	٠	٠	١	١	١
ال هنرلری	٦	١٢	١٢	١٢	١٢	١٢	١٢
یکون	٢٤	٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	٣٠	٣٠

مواد تدریسیه‌نك ایضاحی

الفبای عثمانی وشفاهی معلومات

برنجی سنه هفته‌ده ۱۸ درس

کرك الفبای عثمانی وکرك معلومات شفاهیه اناث رشدیه‌لری پروغرامنده کوستریلن اصوله تماميله مطابق اوله‌رق تدریس ایدیله‌جکدر [۱] .

قرآن کریم مع تجوید

	هفته‌ده درس
برنجی سنه	٦
ایکنجی سنه	٤
اوچنجی سنه	٤
دردنجی سنه	٤
بشنجی سنه	۲
آلتنجی سنه	۱
یدنجی سنه	۱

الفبا تماميله تعلیم ایدلدکدن صکره « عم » وبعده « تبارك » جزء شریفلری یالکز یوزندن تلاوت ایتدیریله‌جکدر .

ایکنجی سنه‌ده «قدسمع» جزء شریفندن « یس » شریفه قدر اوقوتدیریله‌جق واوچنجی سنه‌ده « یس » شریفدن باشلاتدیریله‌رق ختم ایتدیریله‌جك وبوسنه‌دن اعتباراً تجویدك تعلیمنه مباشرت اولنه‌جقدر .

دردنجی، بشنجی ، آلتنجی ویدنجی سنه‌لرده تلاوت قرآن عظیم‌الشانه دوام وتجوید تطبیقاتنه اهتمام ایدلمکله برابر ختم شریفه دخی اقدام اولنه‌جقدر . اصول تدریس اناث رشدیه‌لری پروغرامنده کوستریلن اصوله مطابق اوله‌جقدر [۲].

[۱] ۲۷۱ نجی صحیفه‌یه مراجعت اولونسون .
[۲] ۲۷۲ نجی صحیفه‌یه باقلسون .

علوم دينيه

	هفته‌ده درس
ايكنجى سنه	٢
اوچنجى سنه	٢
دردنجى سنه	٢
بشنجى سنه	١
آلتنجى سنه	١
يدنجى سنه	١

اناث رشديه‌لرينك ايكنجى، اوچنجى ، دردنجى وبشنجى سنه‌لرنده تدريس ايديلن مباحث بومكتبلرك عين صنفلرنده وآلتنجى سنه‌لرنده كوستريلن درسلر بومكتبلرك آلتنجى ويدنجى سنه‌لرنده تعليم اولنه‌جقدر [١] .

قرائت واملا

	هفته‌ده درس
برنجى سنه	٨
ايكنجى سنه	٦
اوچنجى سنه	٦
دردنجى سنه	٦
بشنجى سنه	٢
آلتنجى سنه	١
يدنجى سنه	١

اناث مكاتب رشديه‌سى ايچون تنظيم اولنان پروغرامه موافق صورتده تدريس اولنه‌جقدر [٢] .

[١] ٢٧٣ و٢٧٦ نجى صحيفه‌لره مراجعت ايدلسون .

[٢] ٢٧٧نجى صحيفه مطالعه اولونسون .

كتابت

	هفته درس
آلتنجی سنه	١
يدنجی سنه	١

اناث رشديه مكاتبنك بشنجی و آلتنجی سنه‌لرنده كوستريلن مباحث ارائه اولنه‌جقدر [١] .

قواعد عثمانيه

اوچنجی سنه — هفته‌ده ٢ درس

١ — اسم خاص ايله اسم جنسك تفهيم وتفريقی

٢ — مفرد وجمع ، ادات جمع .

٣ — احوال اسم : مجرد ، مفعول به ، مفعول اليه ، مضاف‌اليه .

٤ — صفت وموصوف .

٥ — ضمائر شخصيه .

٦ — فعل ، مصدر ، امر ، ماضی ، حال واستقبال .

تنبيه — معلومات مذكوره‌نك نظريدن زياده عملی اولمسنه و تعريفاتك ازبرلتديرلمسندن صرفنظرله بر چوق مثاللر ايله تفهيم وايضاحنه چاليشلمليدر .

دردنجی سنه — هفته‌ده ٣ درس

١ — انواع كلمه ، اسم جنس واسم خاص مفرد وجمع ، احوال اسم ، اسم زمان ومكان ، اسم تصغير ، اسم آلت .

٢ — صفت وموصوف ، صفاتك انواعی .

٣ — اضافت ، مضاف ومضاف اليه .

٤ — ضمائر وانواع وقواعدی .

٥ — اسما ، اشارات ، كنايات .

---

[١] ٢٧٩ و ٢٨٠ نجی صحيفه‌لره باقلسون .

٦ — فعل : مصدر وانواعی ، ماضی وانواعی ، حال و مضارع واستقبال وسائر صیغه‌لر ، متکلم ، مخاطب وغائب .

٧ — فرع فعل : اسم فاعل ، مبالغهٔ اسم فاعل ، اسم مفعول ، صفت مشبهه، حال ترکیبی .

٨ — ادوات .

٩ — اوچ لسانك حرفلری، الف ایله همزه‌نك فرقی، کلمه، حرف وحرکه وقواعد حرکات ، عربیده‌کی تذکیروتأنیثه ترکجه‌ده رعایت اولنوب اولنمیه‌جغی.

١٠ — اسم وانواعی ، مفرد وتثنیه وجمع ، احوال اسم .

١١ — صفت و موصوف ، صفات اصلیه وقیاسیه ، صفاتك تصغیری ، تقلیلی وتفریطی

١٢ — اضافت ، مضاف ومضاف الیه ، قواعد اضافت ، ترکیب اضافی .

١٣ — اسم اشارت واسم موصول ، کنایات .

١٤ — مصدر وانواعی ، فاعل ومفعول، اسم فعل .

١٥ — فعل اشتقاق وصیغه و تصریف ، امثلهٔ مطرده ومختلفه ، ازمنه ، ذات فعل، بسیط فعللر، مرکب فعللر، ربط صیغه‌لری ، صیغهٔ مصاحبه استقرار صیغه‌لری .

١٦ — فرع فعل ، اسم فاعل ، مبالغهٔ اسم فاعل ، اسم مفعول ، صفت مشبهه ، حال ترکیبی، اسم آلت، اسم زمان واسم مکان ، اسم فعلی، صفت فعلی.

١٧ — ادوات ، تمرینات وتطبیقات .

بشنجی سنه　　　　　　هفته‌ده ٢ درس

سنین سابقه‌ده تعلیم اولنان قواعد تفصیل وتکرار و اکمال اولنمقله برابر جمله وترکیبلرك انواعنه دائر معلومات دخی اعطا ایدیله‌جکدر .

قواعد مذکوره‌نك تطبیقات جهتنه بك زیاده اهمیت ویریله‌جك وکرك قواعد وکرك املا وقرائت درسلرنده مستعمل لغات عربیه‌نك و فارسیه‌نك معنالری طالباته بللتدیریله‌جکدر .

عربی

آلتنجی سنه — هفته‌ده ۱ درس

اناث رشدیه‌لرینك بشنجی سنه‌لرنده تدریس ایدیلن مباحث کوستریله‌جکدر[۱].

یدنجی سنه — هفته‌ده ۲ درس

اناث رشدیه‌لرینك آلتنجی سنه‌لرنده تدریس اولنان مباحث کوستریله‌جکدر[۲].

فارسی

آلتنجی سنه — هفته‌ده ۱ درس

اناث رشدیه‌لرینك بشنجی سنه‌لرنده تدریس اولنان مباحث کوستریله‌جکدر[۳].

یدنجی سنه — هفته‌ده ۲ درس

اناث رشدیه‌لرینك آلتنجی سنه‌لرنده تدریس اولنان مباحث کوستریله‌جکدر[٤].

حسن خط

	هفته‌ده درس
ایکنجی سنه	۲
اوچنجی سنه	۱
دردنجی سنه	۱
بشنجی سنه	۱
آلتنجی سنه	۱
یدنجی سنه	۱

اناث رشدیه مکتبلرنده اتخاذ اولنان اصوله توفیقاً تعلیم ایدیله‌جکدر [٥].

دروس اشیا ومعلومات نافعه

	هفته‌ده درس
برنجی سنه	۲
ایکنجی سنه	۲

[۱] ۲۸۲ نجی صحیفه‌یه مراجعت ایدلسون .
[۲] ۲۸۲ نجی صحیفه‌یه باقلسون .
[۳] ۲۸۳ نجی صحیفه مطالعه اولونسون .
[٤] ۲۸۳ نجی صحیفه‌یه مراجعت اولونسون .
[٥] ۲۸٤ نجی صحیفه‌یه باقلسون .

اوچنجی سنه	١
دردنجی سنه	١
بشنجی سنه	١
آلتنجی سنه	١
یدنجی سنه	١

اناث مکاتب رشدیه‌سنده‌کی اصوله توفیقاً تدریس اولنه‌جقدر [١] .

ادارهٔ بیتیه	هفته‌ده درس
بشنجی سنه	٢
آلتنجی سنه	٢
یدنجی سنه	٢

اناث رشدیه مکتبلرینك دردنجی، بشنجی و آلتنجی سنه‌لرنده تدریس اولنان مباحث بومکتبلرك بشنجی و آلتنجی و یدنجی سنه‌لرنده کوستریله‌جکدر [٢] .

اخلاق	هفته‌ده درس
بشنجی سنه	١
آلتنجی سنه	١
یدنجی سنه	١

اناث رشدیه‌لرینك دردنجی، بشنجی و آلتنجی سنه‌لرنده کوستریلن مباحث بومکتبلرك بشنجی، آلتنجی و یدنجی سنه‌لرنده ارائه اولنه‌جقدر [٣] .

حفظ الصحه	هفته‌ده درس
آلتنجی سنه	١
یدنجی سنه	١

اناث رشدیه‌لرینك بشنجی و آلتنجی سنه‌لرنده تدریس ایدیلن مباحث بو مکتبلرك آلتنجی و یدنجی سنه‌لرنده کوستریله‌جکدر [٤] .

---

[١] ٢٨٤ نجی صحیفه مطالعه ایدلسون

[٢] ٢٨٨ و ٢٨٩ و ٢٩٠ نجی صحیفه‌لره مراجعت ایدلسون .

[٣] ٢٩١ و ٢٩٢ نجی صحیفه‌لر مطالعه اولونسون .

[٣] ٢٩٢ نجی صحیفه‌یه باقلسون .

حساب	هفته‌ده درس
برنجی سنه	٢
ایکنجی سنه	٢
اوچنجی سنه	٢
دردنجی سنه	١
بشنجی سنه	١
آلتنجی سنه	١
یدنجی سنه	١

اناث مکتبلرنده کوستریلن مباحث ارائه اولنه‌جقدر [١] .

جغرافیا	هفته‌ده درس
بشنجی سنه	٢
آلتنجی سنه	٢
یدنجی سنه	٢

اناث رشدیه‌لرینك دردنجی وبشنجی وآلتنجی سنه‌لرنده کوستریلن مباحث بومکتبلرك بشنجی، آلتنجی ویدنجی سنه‌لرنده کوستریله‌جکدر [٢] .

تاریخ	هفته‌ده درس
بشنجی سنه	٢
آلتنجی سنه	٢
یدنجی سنه	١

اناث مکتبلرینك دردنجی، بشنجی وآلتنجی سنه‌لرنده کوستریلن مباحث بومکتبلرك بشنجی، آلتنجی ویدنجی سنه‌لرنده تدریس اولنه‌جقدر [٣] .

رسم وهندسه

بشنجی سنه — هفته‌ده ١ درس

---

[١] ٢٩٣ ، ٢٩٤ ، ٢٩٦ نجی صحیفه‌لر اوقونسون .
[٢] ٢٩٥ ، ٢٩٦ و ٢٩٧ نجی صحیفه‌لره مراجعت ایدلسون .
[٣] ٢٩٧ ، ٢٩٨ و ٢٩٩ نجی صحیفه‌لر مطالعه اولونسون .

هندسه

۱ ـــ اشکال منتظمه‌یی طانتمق اوزره ایجاب ایدن عملیات و ممارسات : مربع ومستطیل، مثلث ودائره .

۲ ـــ انواع مختلفهٔ زوایا .

۳ ـــ ابعاد ثلثه.

٤ ـــ نمونه‌لرینی ارائه ایتمك شرطیله مجسمات حقنده معلومات ابتدائیه.

٥ ـــ مساحه و مقایسه‌یه دائر تعلیملر ، مسافه‌لرك تقدیری و مترو ایله افاده‌سی .

رسم

۱ ـــ خطوط مستقیمه رسمی و بونلرك بالعمل اقسام متساویه‌یه تقسیمی، خطوط بیننده‌کی نسبتك تقدیری، زوایا رسمی وتقدیری.

۲ ـــ ترسیمات تزیینیه حقنده معلومات اولیه : محیطات ودوائر ، اشکال منتظمه ومحیطات مختلفه وسائره، قوطی، طباق وسائره وجوده کتیرلمك اوزره کاغدلری دائره، مستطیل ومثلث واشکال سارەده کسمك .

آلتنجی سنه هفته‌ده ۱ درس

هندسه

٦ ـــ هندسهٔ مسطحه‌یه عائد اشکالك سیاه تخته‌یه و بز وکاغد اوزرینه رسمی.

۷ ـــ مکعب ، منشور ، اسطوانه و کره ایله بونلرك خواص اساسیه‌سی حقنده معلومات مختصرهٔ عملیه واصول اعشاریه تطبیقلری .

رسم

۳ ـــ استعمالی کثیر منحنیات هندسیه رسملری : قطع ناقص ، حلزون وسائره، نباتاتده بولنان منحنیات : ساق ، یاپراق ، چیچك .

٤ ـــ اجسام هندسیه ایله اشیای مستعملهٔ عادیه‌نك چیزکی وکولکه ایله رسمی.

٥ ـــ خطوط مستقیمه ومحیطات و دوائر رسمی ایچون مستعمل اولان آلاتك صورت استعمالی [جدول، کونیه ، پرکار، منقله] .

یدنجی سنه — هفته‌ده ١ درس

هندسه

٨ ـــ کچن درسلرك تکراری، مساحهٔ سطوح مستویهٔ منتظمه وغیرمنتظمه، مترو وآرشون ایله افاده، مسائل وعملیات کثیره.

٩ ـــ مساحهٔ اجسام منتظمه، مسائل و عملیات متعده ایله معلومات مکتسبه‌یی تقویه.

رسم

٦ ـــ انواع تزیینات رسم ایتمك [چیزکی وکولکه ایله] .

٧ ـــ انواع نباتات [کذا] .

٨ ـــ قماش ودلیکلی کاغد اوزرینه رسم ایتمك اصولی.

٩ ـــ مارقه ایچون سوسلی حرفلر رسم ایتمك.

ال هنرلری

برنجی سنه — هفته‌ده ٦ درس

نقش

هفته‌ده ٤ درس

زنجیر اورکوسندن باشلاتدیریله‌رق غایت ساده اورکولرایله اشغال اولنه‌جق وآیری آیری کوسترلمك شرطیله حساب نقشنك اورمه‌سی و وره‌وی دخی بوصنفده تعلیم اولنه‌جقدر .

دیکیش

هفته‌ده ٢ درس

بدایتده چوجقلره کوچك بز پارچه‌لری‌ویریله‌رك اویولغمه اصولیله بربرینه الصاق ایتدیریله‌جك ودها صکره‌لری یوقاریده‌کی صنفلرده بولنان طالباتك دیکیشلرینك اویولغمه وتیه‌للری ودوکمه‌لری بونلره‌دیکدیریله‌جکدر . یما دیکمك وترسلی یوزلی‌اویولغه‌مق وباصدیرمق‌ایشلرینه دخی بوصنفده باشلاتدیریله‌جقدر .

ایکنجی سنه هفته‌ده ۱۲ درس

نقش

هفته‌ده ۸ درس

خریستوتیه‌لی وانواعی ، دانته‌لا ، کیسه ، قوشاق، کوچك یصدق واسکمله اورتولری ، بز اوزرینـه مارقا ، فیلو اوزرینه انواع ایکنه ، کوچك و قولای قناوا ایشلمه‌لری [یوقاری صنفده‌کی طالباتك اعمال ایلدکلری قناوالرك زمینلری بو صنف طالباتنه املا ایتدیریله‌جکدر] . بوندن بشقه مقوا و کاغددن خفیف و قولای ایشلمه‌لی قوطی ، قارت دوویزیت طباغی ، ساعت محفظه‌سی ، یلپازه ، بارداق آلتی ، بارداق قپاغی کبی شیلرده اعمال ایتدیریله‌جکدر .

دیکیش

هفته‌ده ٤ درس

اویولغمه وته‌یل وباصدرمه ایشلرنده لایقیله رسوخ حاصل اولدقدن صکره قیرمه و بوزمه و ایکنه آردی و آنتیقه کوستریله‌جکدر .

اوچنجی سنه هفته‌ده ۱۲ درس

نقش

هفته‌ده ۸ درس

اورکونك انواعی ، فیله‌نك انواعی ، اورمه‌نك انواعی ، قناوانك انواعی ، هر درلو قبـارتمه یاپوب کسمك ، مارقه ، فیستو ، ماکنه ایله فیستو دانتل ، موشاباق ایشلمه‌سی ، پسند ، پول و ترتیل ایشلمك ، صارمه ، کوملك و سائره ایشلمك .

دیکیش

هفته‌ده ٤ درس

ایچ کوملکی و سائر چاماشیر دیکمك ، ایپلك اورمه‌لری [دیکیشلر اولجه معلمه‌لر طرفندن ویریلوب دیکدیریله‌جك و سـنه نهایتنه قدر چوجقلر باشلی باشلرینـه چاماشیر و پموقلی زبین و قونداق طاقمی دیکمکه آلیشدیریله‌جقدر] .

دردنجی سنه — هفته‌ده ۱۲ درس

نقش

هفته‌ده ۸ درس

صـارمه کوملك و سائره ایشلمك ، فیستونك انواعی ، مارقه‌نك انواعی ، چوقه اوزرینه آنتیقه ، چوقه آپلیقاسیونی ، آناواتانك انواعی ، دیوالك انواعی ، دانته‌له و اویانك انواعی ، صنعی چیچك اعمالی .

دیکیش

هفته‌ده ٤ درس

سوسلی و قیرمه‌لی چاماشیرلر ، قیرمه‌لی و فیسـتولی کیجه‌لك عنتـاریلری ، فرنك کوملکلری ، کونده‌لك عنتـاری و خرقه دیکمك ، ماکنه قوللانمق ، قاینامش قولا ایله یاشماق و سائره قولاله‌مق .

بشنجی سنه — هفته‌ده ۱۲ درس

نقش

هفته‌ده ٦ درس

اویادن چیچك اعمـالی ، اوطه‌لرك تزیینی ایچـون صنعی چیچك اعمالی ، طالبات سنین سابقه‌ده نقشی لایقیله اوکرنمش اولدقلرندن مکتبجه لزوم کوریله‌جك هر شی نقش ایتدیریله‌جکدر .

حالی طوقومق

هفته‌ده ۲ درس

یالکز لیلی قیز صنایع مکتبنه مخصوص اولوب یوك دیتمك ، طرامق ، بوکمك و نسج ایتمك اصـوللری تعلیم اولنه‌جقدر . نهـاری قیز صنایع مکتبلرنده بوکا مخصوص زمانده نقش کوستریله‌جکدر .

دیکیش و بیچکی

هفته‌ده ٤ درس

چاماشیر و کونده‌لك عنتاری بیچمك قواعد عملیه ونظریه‌سی تعلیم اولنه‌جق

و يوكلى قماشلردن قادين البسه‌سى ديكمك اوكره‌ديله‌جكدر . صغوق قوله ايله كوملك و سائره قولاله‌مق اصولى دخى بو صنفده تعليم اولنه‌جقدر .

آلتنجى سنه　　　　هفته‌ده ۱۲ درس

نقش

هفته‌ده ٤ درس

اويادن چيچك اعمالنه دوام ايدلمكله برابر مكتبجه لزوم كوريله‌جك بالجمله اشيا اعمال ايتديريله‌جكدر .

حالى طوقومق

هفته‌ده ۲ درس

سنهٔ سابقه و جهله تعليم اولنه‌جقدر .

بز طوقومق

هفته‌ده ۲ درس

اصولنه توفيقاً كوستريله‌جكدر .

بيچكى و ديكيش

هفته‌ده ٤ درس

مودلندن بيچمك اصولى ، اولچى آلمق قاعده‌سى، فرنك كوملكى، جاكت اتكلك ، پله‌رين ، مانطو ، سوسلى خرقه و سائره بيچمك و پرووا ايتمك و ديكمك اصوللرى .

يدنجى سنه　　　　هفته‌ده ۱۲ درس

نقش

هفته‌ده ٤ درس

مكتبجه لزومى اولان هر شى اعمال ايتديريله‌جكدر .

حالى نسجى

هفته‌ده ٥ درس

سنين سابقه كبى كوستريله‌جكدر .

بز طوقومق

هفته‌ده ۲ درس

سنین سابقه وجهله کوستریله‌جکدر .

دیکیش

هفته‌ده ۲ درس

مکتبجه لزومی اولان هر شی دیکدیریله‌جکدر .

بونلردن بشقه ماکنه ایله چوراب وفانیله اورمك اصولی واشیای بیتیه‌نك صورت تنظیم ومحافظه‌سی وچوجغه باقمق اصوللری دخی آیری آیری بالاطراف کوستریله‌جکدر .

آشجیلق و طاتلیجیلق

لیلی قیز صنایع مکتبی آلتنجی و یدنجی سنه طالباتنه مناوبةً هفته‌ده ایکیشر دفعه آلاتورقه و آلافرانغه هر درلو یمك و بورك وطاتلی طبخ ایتمك عملیاتیله رچل ، شروب ، قومپوستو ، چورمه ، قورابیه ، پاستا ، پاندسپانیا و سائر هر نوع شیلر پیشیرمك وسفره تنظیم ایتلك اصوللری بشقه بشقه و لایق وجهله تعلیم ایتدیریله‌جکدر .

درسعادت مکاتب ابتدائیه‌سی ایچون تعلیمات مخصوصه‌در

مواد اساسیه و وظائف معلمین

برنجی ماده   درسعادتده بولنان ابتدائی مکتبلری یکدیکرینه اولان قربیت و مناسبتی نظر دقته آلنه‌رق اون ایکی مرکزه تقسیم اولنمش و مرکز اتخاذ اولنان مکاتبك هر برنده معلملرك معیتنه برده معاون ویرلمشدر . مرکز معلم و معاونلری مرکزلری داخلنده بولنان مکاتبك کافهٔ احوالندن مکاتب ابتدائیه اداره‌سنی خبردار ایده‌جکدر .

ایکنجی ماده   مکاتب ابتدائیه درت صنف اولوب هر برنده آیروجه جداول مخصوصه ایله تعیین اولنان درسلر و کتابلر اوقوتدیریله‌جقدر .

اوچنجی ماده مکاتب ابتـدائیه‌نك وظائف اداره و تدریسی معلملره مفوض اولدیغندن مکتبه متعلق کافهٔ اموردن بالذات آنلر مسئولدر .

دردنجی ماده مکاتب مذکوره معلملکلرینه تعیین اولنه‌جقلرك یدلرنده دارالمعلمین ابتدائیه‌دن شهادتنامه بولنمسی ویاخود بالامتحان کفایتلرینك ثابت و حسن حال ایله معروف اولمسی اقتضا ایلر .

بشنجی ماده مکاتب ابتدائیه‌ده معاون و قالفه و بواب و فراش و سائر نامله بولنه‌جق کیمسه‌لرك کافهٔ احوال وافعالندن معلملر مسئول اوله‌جقلرندن وظیفه‌لرینی بحقٍ ایفایه مقتدر و ناموسلی و امراض ساریه‌دن مصون اولملرینه دقت ایده‌جکلردر .

آلتنجی ماده معلملر مکتب بناسنه هیچ بر طرفدن ضرر وقوع بولما‌مسنه وهر حالده حسن محافظه‌سنه دقت و موجب تهلکه حالاتی درحال منسوب اولدقلری مرکز معلم و یا معاوننه و آنلر دخی بلاافاتهٔ وقت معـارف نظارتنه اخباره مجبوردرلر .

یدنجی ماده هر مکتب ابتدائینك قپوسی اوزرنده جلی خط ایله مکتبك اسمنی حاوی بر لوحه بولندیریله‌جقدر . کرك بانیسنك اسمیله و کرك سـائر بر نام ایله تسمیه اولنسون مکتبلرك اسم قدیملرینی هیچ بر سببله تبـدیل و تغییر جائز دکلدر .

سکزنجی ماده شاکردان یاز و قیش وقت ظهردن درت سـاعت اول مکتبه کلوب آقشام اوزری دخی ساعت اونده آزاد ایدیله‌جکاردر .

طقوزنجی ماده معلملر ایام مخصوصهٔ تعطیلیه‌دن ماعدا هرکون شاکردان مکتبه کلمزدن اول کلوب آنلر آزاد ایدلدکدن صکره خارجه چیقه‌بیـله‌جکلر ومجبوریت صحیحه‌یه مستند اولمدقجه خارجدن مکتبه کرك احبابنی وکرك سائره‌یی قبول ایده‌میـه‌جکلردر . بر عذر سببیله بر معلمك مکتبنه عدم دوامی نهـایت بش کونی تجاوز ایدرسه مرکز معلملری ویا مکاتب ابتدائیه مفتشلری معارف نظارتنه اخبار کیفیته مجبوردرلر .

اوتجی ماده معارف نظارتنڭ اذن ورخصتی اولمدقجه صله وتبدیل هوا و بوكا مماثل و سائل ایله معلملر آخر مملكته ویا ایفای وظیفه ایده‌میه‌جك بر محله كیده‌میه‌جكلردر .

اون برنجی ماده مكتبلره قبول اولنه‌جق چوجقلرڭ علت ساریه‌سی اولمامسنه و چیچك چیقارمش ویا آشیلانمش طاقمدن اولمسنه دقت اولنوب بو بابده شبهه‌یه محل قالمامق اوزره طبیب طرفندن بر راپور كتیرمسی بعدالتكلیف آنجق علت ساریه‌دن عاری و آشیلی اولدقلرینی اثبات ایدنلر آلنه‌بیله‌جكلردر . مكتبه كیردكدن صكره عالل ساریه‌دن بریله معلول اولانلرڭ تماميله اعادهٔ صحت ایدنجه‌یه قدر مكتبه دوامدن منع ایدلملری مقتضیدر . مكتبده خسته‌لانان شاكر-دان درحال قالفه ویا بواب ایله برلكده خانه‌سنه كوندریله‌جك ویا ولیسنه خبر ویریله‌جك و عندالحاجه نوبت اجزاخانه‌سی طبیبنه معاینه ایتدیریله‌جكدر .

اون ایكنجی ماده هر مكتب ابتدائیـده درت دفتر بولنوب برنجیسی « تیمور باش دفتری » دركه بوكا مكتبده بولنان اجزا و رسائل و خریطه وتخته و سائر ادوات علمیه ایله مفروشات و دیكر اشیا بروجه مفردات قید اولنه‌جق وزیری معلم طرفندن تمهیر ایدلمكله برابر مكاتب ابتدائیه اداره‌سنه دخی تصدیق ایتدیریله‌جكدر . ایكنجیسی « اسامی دفتری » اولوب بونڭ برنجی خانه‌سنه شاكردانڭ اسملری و ایكنجیسنه تاریخ دخوللری و اوچنجیسنه تاریخ خرو-جلری ودردنجیسنه پدر وولیلرینڭ اسم وشهرتلری وبولندقلری محله وسوقاغڭ اسملریله ساكن اولدقلری خانه‌لرڭ نومرولری وبشنجیسنه لزومی اولان بعض ملاحظات قید اولنه‌جقدر . اوچنجیسی « دوام دفتری » دركه بوكاده معلملرڭ ماه‌بماه مركزمعلمنه وآنلركده خلاصةً مكاتب ابتدائیه اداره‌سنه ویره‌جكلری ژورناللر و امتحانلرڭ خلاصه‌سی درج ایدیله‌جكدر . دردنجیسی « مصارف متفرقه دفتری» دركه‌بوكا مكتبڭ مصارف‌متفرقه‌سیله هرنه‌نام ایله اولورسه‌اولسون شاكرداندن آلنان مبالغ بروجه مفردات قید اولنه‌جقدر. بونلردن فضله مكتب امورینه دائر جریان ایدن مخابرات اوراقی اوزرلرینه نومرو وتاریخ قونیله‌رق صره‌سیله حفظ ایدیله‌جكدر .

اون اوچنجی ماده   معلملر هر آی باشنده دوام دفتریله مکتبك وقوعاتندن و سائره‌دن باحث بر قطعه راپوری مرکز معلملرینه و آنلر دخی اصللرینی بالحفظ خلاصه‌لرینی مکاتب ابتدائیه اداره‌سنه کوندره‌جکلردر .

اون دردنجی ماده   بر محله‌ده ویا یکدیکرینه قریب ذکور واناث ایچون آیری آیری مکتبلر بولندیغی حالده ارکك وقیز چوجوقلرك برلکده بولندیرلمسی ممنوعدر .

اون بشنجی ماده   معلملر شاکردانك کافه‌سی حقنده متساویاً حسن معامله ایدوب هیچ بریسنی دیکرندن تفریق ایدر یولده طور وحرکتده وکندولرینك قدر وحیثیتلرینی محافظه ایچون شاکردان ایله لاابالیانه صحبت ومعامله‌ده بولنمیه‌جقلر و مواجهه‌لرنده مخالف ادب و تربیه اطوار و اوضاعدن و اوزانمق و اویومق و توتون ایچمك کبی اطوار وافعال غیر لایقه‌دن توقی ایلیه‌جکلردر.

اون آلتنجی ماده   سببی هر نه اولورسه اولسون شاکردانی دوکمك و سائر تعذیبات جسمانیه اجرا ایتمك و بك زیاده حدت و شدت کوسترمك و الفاظ و کلمات غلیظه و غیر لایقه ایله خطاب و تکدیر ایلمك قطعیاً ممنوعدر.

اون یدنجی ماده   مکتب درونـنده تابوت و تنشوی و بو مثللو شیلر و چوجقلری اخافه قصدیله بیله اولسون فلقه و دکنك و بونلره مماثل ادوات تأدیبیه بولندرمق کذلك قطعیاً ممنوعدر .

اون سکزنجی ماده   مجازات ـ اسبابنك درجه‌سنه کوره ـ آدابه موافق بر صورتده نصیحت و تنبیه ویا تکدیر و تعذیر ایتمك و لزومی تقدیرنده بر آز آیاقده طوردرمق و تنفس و اویونه مخصوص زمانلرده طیشاری چیقارمیوب درسخانه‌ده توقیف ایلمکدن عبارتدر. بو کبی مجازاتلری دیکلمیوب یارامازلقده دوام ایله بیـوك بر قباحت ایدن شاکرد مرکز معلمنه و ابتدائیه اداره‌سنه معلومات ویرلمك شرطیله بواب ویا قالفه ایله موقتاً ولیسی نزدینه کوندریلور. بو کبیلری بسبتون مکتبدن طرد ایتمك ایچون معلملر مرجعندن استیذانه مجبوردرلر.

اون طقوزنجی ماده   مکافات : لسان مناسبله علناً تقدیر وتلطیف وایجابنده تحریراً ولیسنه بیـان ممنونیتله برابر بین‌الاقران استحقـاقی تعین ایدنلره

« صنف باشی » نامنی ویرمك و بو یولده سعی وغیرت و حسن حرکتده دوام ایدنلرك اسملرینی جلی خط ایله بر کاغد ویا لوحه اوزرینه یازوب شاکردانك قارشوسنه بعدالتعلیق مکتبدن چیقنجه‌یه قدر بواسملرك بورادن بوزلماسی ایچون صرف غیرت ایتلرینی نائل مکافات اولان شاکردانه وکذا اسملرینی بورایه یازدرمغه چالشملرینی لسان مناسبله دیکرلرینه آکلاده‌رق هم چالشقانلری تقدیر همده چالشمیانلری تحصیله تشویق ایلمکدر .

یکرمنجی ماده   جدول مخصوصنده تعیین ایدیلان درسلر خارجنده معلملرك بر شی اوقوتملری و درسه و نصیحته متعلق شیلردن ماعدا بحثده بولنملری و علی‌الاطلاق شاکردانك تحمللرندن زیاده درس ویروب ازبر ایتدیرملری ممنوعدر . آنجق ولیلرینك انضمام رأییله حفظ قرآنه چالشمق ایستیانلر مستثنادر .

یکرمی برنجی ماده   شاکردانك هرکون کندیلرینه لازم اولان کتاب و قلم وکاغد کبی ادوات قرائت و کتابتدن غیری مکتبه بر شی کتیرمه‌ملرینه واوزرلرنده قلمتراش وچاقی کبی موجب تهلکه شیلر بولنمامسنه دقت اولنه‌جقدر. شاکردانك قلملرینی ایجابنده قالفه ویا معلملر دوزلدوب یونته‌جقلردر .

یکرمی ایکنجی ماده   کرك درس و مذاکره وکرك تنفس و اویون و یمك زمانلرنده شاکردانك یالکز و کندی حاللرینه براقلملری اصلا جائز اولمدیغندن دائما نظارت آلتنده بولندیریله‌جق و درس و مذاکره اثناسنده بلا رخصت لاقردی ایتملرینه و تنفس و اویون و یمك زمانلرنده دخی منافیٔ ادب و تربیه بر حرکت و صحبت وقوعنه میدان ویرلمیه‌جکدر .

یکرمی اوچنجی ماده   هوا کوزل اولدیغی زمانلر هر ساعت باشنده اون بش دقیقه شاکردان قالفه‌لریله برلکده مکتبك باغچه ویا حولیسنه ویاخود متصل جامع ومسجد حولیسی کبی ممرناس اولمیان بر محله چیقاریلوب تنفس ایتدیریله‌جك و تربیه داخلنده اویناملرینه مساعده اولنه‌جقدر . مناسب آچیق بر محل بولنه‌مدیغی ویاخود هوا مساعد اولمدیغی تقدیرده مکتب داخلنده متمادی بر

نظارت آلتنده شاکردان بو مدت ظرفنده سربست براقیله‌جقسه‌ده هر حالده صحتلرینه مضر اوله‌جق و کندیلرینی زیاده اتعاب ایلیه‌جك درجه‌ده اویون اویناملرینه و قوشملرینه و تزلیوب اوشومه‌ملرینه دقت ایتمك معلملرك وقالفه‌لرك وظائف مهمه‌سندندر .

یکرمی دردنجی ماده شاکردانك ییه‌جکلرینه دخی دقت ایدوب مضر صحت آبور جبور شیلر یمه‌لرینه و مکتب درونـنده مخالف قواعد حفظ صحت مأکولات و مشروبات صاتلمسنه معلملر مساعده ایتمیه‌جکلردر .

یکرمی بشنجی ماده معلملر شاکردانه قارشو یالکز تعلیم و تدریس وظیفه‌سیله مکلف اولمیوب بلکه کافهٔ اعمال وافعالده رهبر اوله‌جقلرندن ویردکلری نصایحله بالذات کندیلرینك عامل اولملری و بش وقت نمازلرینی ادا ایدوب بالذات شاکردانی دخی فرائض دینیه و سنن سنیه‌یی ایفایه آلیشدیرملری وکندی اوستلرینی و باشلرینی غایت تمیز طوتوب شاکردانك دخی کمال درجه نظافتنه اعتنا ایتملری الزمدر .

یکرمی آلتنجی ماده متبوع مفخممز اولان ذات شوکتسمات حضرت پادشاهی‌یه ودولت علیه‌سنه ووالدین واقربالرینه وکندی خواجه‌لریله بیوکلرینه اطاعت و رعایت و عموماً دینداشلریله بنی نوعنه معاونت و وطن و مملکته وکندندن کوچکلرینه محبت وآرقداشلریله حسن امتزاج و الفت ایتمك لزومنی و حسن اخلاق اساسلرینی شاکردانه معلملر هفته‌ده بر قاچ دفعه تفهیم و تعلیم ایده‌جکلروعلم ومعرفتك دنیاوآخرتجه اولان منافع وفضائلندن وجهلك مضرتندن آنلرك آکلایه‌جغی صورتده بحث ایله تحصیله تشویق ایده‌جکلردر .

یکرمی یدنجی ماده هر کون آزاد وقتندن بر قاچ دقیقه اول شاکردانه « الم ترکیف » سوره‌سندن بدأ ایله فاتحهٔ شریفه‌یه قدر اوقوتدیریله‌جق و اون قدر صلوة و سلام قرائت ایتدیرلدکدن صوکره ذات حضرت پادشاهی ودولت و ملت وعلی‌الخصوص امت محمد حقنده بر دعا ایله ختام ویریله‌جکدر .

یکرمی سکزنجی ماده مکتب مسکن حالنده بولندیریله‌ماز و خارجدن کیمسه‌نك بیتوتنه مساعده ایدیله‌مز .

یکرمی طقوزنجی ماده مرکز معلم و معاونلری دائره‌لری داخلنده بولنان مکتبلرده اشبو تعلیماتك مرعی‌الاجرا اولوب اولمدیغنی هر بار تحقیق و تفتیش ایده‌جکلر و ماه بماه مکاتب مذکوره‌نك احوالنی و ترقیات و تدنیاتنی واسبابیله کندی مطالعه‌لرینی مبین بر رابور تنظیم ایدوب مکاتب ابتدائیه اداره‌سنه ویره‌جکلردر .

قالفه‌لرك وظائفی

اوتوزنجی ماده قالفه‌لر هر خصوصده معلملره معاونتله مکلف اولوب معلمك ویردیکی درسلری تکرار و مذاکره و معلمك بر معذرت شرعیه‌سی اولدیغی زمان بالذات کندیلری تدریسه دوام ومعلم طرفندن اشبو تعلیماته توفیقاً ویریلن اوامر لازمه‌یی کوزلجه اجرا و شاکردانك تعلیم و تربیه‌سنه غیرت متمادیه صرف و ایفا ایلیه‌جکلرندن قالفه‌لرك هر حالده بو وظائفی اجرایه‌مقتدر اولمه‌سی وارباب عفت واستقامتدن اولوب سوء اخلاقله مشتهر وبرعلتله معلول اولمامسی لازمدر .

اوتوز برنجی ماده قالفه‌لر شاکردانك صباحلین مکتبه صورت ورودلرینه وسوقاقده‌کی حاللرینه دقت ایده‌جکی کبی آزاد وقتی دخی آنلری ایکیشرایکیشر ترتیب‌ایدوب صنف باشیلری وبواب معرفتیله سمت سمت خانه‌لرینه کتوره‌جك و کندیسی بر آز تعقیب ایله اوزاقدن نظارت ایلیه‌جکدر .

بوابلرك وظائفی

اوتوز ایکنجی ماده بوابك هر حالده ارباب ناموسدن اولوب سوء اخلاقله مشتهر ویا بر علتله معلول اولمامسی و محله امامیله مختاران و معتبرانجه امین و معتمد بولنمسی لازمدر .

اوتوز اوچنجی ماده مکتبك داخل و خارجنك طهارت و نظافتنه صوك درجه‌یه قدر دقت بوابك جملهٔ وظائف اساسیه‌سندن اولوب هرکون علی‌الصباح مکتبك هرطرفنی کوزلجه سپوروب توزلری‌سیلمسی وطوپلانان‌سوپرونتیلری‌مکتب داخلنده طوتمامسی وایجه تمیزلدکدن صکره آبدستخانه‌لره زیاده‌جه صو دوکمسی

و شاكردان مكتبه طوپلانمغه باشلانجه‌يه قدر پنجره‌لری آچيق بولنديروب هوانك جريان و تجددی اسبابنی استحصال ايتمسی اقتضا ايلر . تنفس زمانلرنده وشاكردان درسخانه‌لرده بولنمديغی وقتلرده دخی كونده برايكی دفعه پنجره‌لری آچوب درسخانه‌لری هوالانديرملی و آطه جابی توتسيسی ويرملیدر .

اوتوز دردنجی ماده بوابلر شاكردانك ايچه‌جكلری صويی بالتدارك قيش ايسه صوبا ويا منغاللری دخی ياقه‌جقدر . صوبالرك توتماسنه و منغاللرده‌كی آتشك ايچه يانمش اولمسنه و باشه اورمامسنه دقت ايده‌جكلردر .

اون بشنجی ماده بوابلر شاكردان آقشاملری اولرينه كيدرلركن بر درجه‌يه قدر اوستلرينی باشلرينی و آياق قابلرينی تميزليه‌جكلر و آياق قابلريله اشيای سائره‌لرينك حسن محافظه‌سنه غيرتله برابر طعام وقتلرنده يمكلرينی دخی حاضرلايوب يدردكدن صكره اللرينی تميزلده‌جكلردر .

اوتوز آلتنجی ماده بوابلر معلم طرفندن مأذون اولميان بر چوجغی طيشاری براقميه‌جقلر و معارفه منسوب مأمور و مفتشلرك غيری خارجدن كلنلری معلملردن رخصت آلمقسزين مكتبه قبول ايتميه‌جكلردر .

اوتوز يدنجی ماده بوابلر شاكردانی صباحلين خانه‌لرندن طوپلايوب آقشام اوزری دخی تسليم ايتمكه مجبور اولوب سمتلرك مناسبتسزلكندن ناشی هر خانه‌يی طولاشمق ممكن اوله‌مازسه بو وظيفه‌يه قالفه‌لر دخی اشتراك ايده‌جكلردر .

اوتوز سكزنجی ماده شاكردان مكتبه كيدوب اولرينه كليركن بوابلر و قالفه‌لر مغاير تربيه و اخلاق حالاتك عدم و قوعنه دقت ايليه‌جكلردر .

اوتوز طقوزنجی ماده مكتب معلملری تعليمات محرره‌نك احكامنی مكتبجه حسن محافظه‌يه مجبور اولدقلری كبی مكتبلر وقتلی وقتسز مركز معلملری و مفتشلر طرفندن تفتيش ايديله‌جكدر .

قرقنجی ماده اشبو تعليمات احكامی شمديلك درسعادتده بولنان مكاتب منتظمهٔ ابتدائيه‌ده موقع اجرايه وضع اولنه‌جق وبالتجربه ثابت اوله‌جق محسناته كوره سائر مكاتب ابتدائيه‌ده دخی تدريجاً مرعيته غيرت ايديله‌جكدر .

قرق برنجی ماده مجلس معارفك قراريله ايلروده لزوم كورلدكجه اشبو تعليماتك بعض احكامی تصحيح و تعديل اولنه‌بيلور .

درسعادت و قصبات ابتدائی مکتبلرینه مخصوص

مفردات پروغرامیدر

دروس	برنجی سنه	ایکنجی سنه	اوچنجی سنه
الفبا	۱۲	۰	۰
قرآن عظیم الشان	۱۲	٦	٥
تجوید	۰	۲	۲
علم حال	۲	۳	۳
اخلاق	۰	۲	۲
صرف عثمانی	۰	۰	۲
املا	۳	۳	۲
قرائت	۳	۲	۱
ملخص تاریخ عثمانی	۰	۰	۲
مختصر جغرافیای عثمانی	۰	۲	۲
حساب	۱	۲	۲
حسن خط	۱	۲	۲
يكون	۲۲	۲۲	۲٥

اخطار :

بر و ایکی معلم ایله اداره ایدیلن مکتبلرده هردرس مدتی یارم ساعت و دها زیاده معلمی اولان مکتبلرده اوچ چاریك اولدیغندن دوام و تنفس و آزاد وقتلرینك آكا كوره ترتیب و تقسیمی لازم كلور .

الفبا

برنجی سنه   هفته‌ده ۱۲ درس

الفبایه هفته‌ده اون ایکی درسله باشلانیله‌رق هر کون ایکی درس اوقوتدیریله‌جق و حرفلرك شکللری چوجقلرك ذهنلرنده یرلشدکدن صکره یازدیرلمغه باشلانیله‌جق و یواش یواش هر کونکی درسلری هم اوقوتدیریله‌جق همده یازدیریله‌جقدر .

تنبیه — الفبا جزئی نهایتنه قدر اوقوتدیریلوب بیترلمدکجه و حرفلرك آیری و بیتشیك اولان شکللری کوزلجه بللتدیرلمدکجه باشقه درسه باشلانمیه‌جقدر .

حرفلرك یالکز کوز ایله طانیمسی کافی اولمادیغندن یوقاروده سویلندیکی اوزره شاکردانه یازی ایله دخی اوکره‌دلمسنه دقت اولنه‌جقدر . بو صورتله تدریساته دوام اولندیغی حالده شاکردانده آز زمان ایچنده ممکن مرتبه یازمق اوقومق قدرتی حاصل اوله‌جغندن کرك بوکا کرك آشاغیده کوستریلان معلومات ابتدائیه‌نك بللتدیرلمسی خصوصنه معلملر طرفندن فوق‌العاده اعتنا اولنه‌جقدر .

الفبادن صره‌سیله بروجه آتی تدریسات اجرا اولنه‌جقدر :

اولاً   حروف مقطعه‌نك تحریر و قرائتی .

ثانیاً   حرکهٔ رسمیه «اوستون» و «اسره» و «اوتره» علامتلری واشبو حرکه‌لرله حروفك تلفظی .

ثالثاً   منفصل و متصل حرفلرك صورت تلفظ و تحریرلری .

رابعاً   حروفاتك ابتداده اورته‌ده و نهایتده آلمش اولدقلری اشکالك تعلیم و تحریر و قرائتی .

خامساً   مدوجزم و حرکات حرفیه تطبیقاتی .

سادساً   هجا ، بر ایکی اوچ و دها زیاده هجالی کلماتك تحریر و قرائتی .

سابعاً   کلمات عربیه‌یه مخصوص همزه و شده‌نك تعریفیله مثاللری .

تاسعاً   مدك انواعی و اوزون و یووارلاق « ت » .

عاشراً   تنوین و مثاللری وحروف شمسیه وقمریه مثاللری کوستریله‌جك وبونلرشاکردانه حقیله ولایقیله بللتدیرلمدکجه اجزای شریفه‌یه باشلاتدیرلمیه‌جقدر .

قرآن کریم

برنجی سنه — هفته‌ده ۱۲ درس

ایلك سنه شاگردانه «عم» و «تبارك» و «قدسمع» جزء شریفلری و ممکن اولورسه «والذاریات» جزء شریفی‌ده یوزندن اوقوتدیریله‌جق و بو صره‌ده نماز سوره‌لرندن بعضیلری آزر آزر ازبرلتدیریله‌جکدر .

تنبیه — برصنفده بولنان هرشاگرد عین‌درسی اوقویه‌جق و بری اوقویوب بشقه‌لری دیکلیه‌جکدر .

ایکنجی سنه — هفته‌ده ٦ درس

بو سنه ایچنده برنجی سنه‌ده اوقوتدیریلان جزء شریفك اوست طرفنده‌کی سورهٔ شریفه‌دن باشلاتدیریله‌رق مصحف شریف اوقوتدیریله‌جق وبرنجی سنه‌ده حفظ ایتدیریلان نماز سوره‌لری تکرار ایدلمکله برابر بعض قیصه سوره‌لر دها ازبرلتدیریله‌جك و شاگردانك ختم ایتملرینه غیرت اولنه‌جقدر .

اوچنجی سنه — هفته‌ده ٥ درس

بو صنفده شاگردانه تجوید قواعدی تطبیق ایتدیریله‌جك و قرآن کریمی کوزل تلاوت ایلملرینه دقت ایدیله‌جکدر .

تنبیه — دیکر سنه‌لرده شاگردانه حفظ ایتدیریلن نماز سوره‌لری و عشر شریفلر تکرار اولنه‌جق و بر قاچ دفعه ختم ایده‌بیلملرینه غیرت ایدیله‌جکدر .

تجوید

ایکنجی سنه — هفته‌ده ۲ درس

ایکنجی سنه‌ده قره‌باش تجویدینه بدأ اولنوب ازبرلتدیریله‌جك وممکن مرتبه مثاللره تطبیق ایله ایوجه تعلیم و تفهیمه دقت ایدیله‌جکدر .

اوچنجی سنه — هفته‌ده ۲ درس

اوچنجی سنه‌ده تجوید مکملاً ازبر ایتدیریله‌رك هر حالده قرآن کریمك تلاوتی تجوید قواعدینه تطبیق ایتدیریله‌جکدر .

علم حال

برنجی سنه — هفته‌ده ٢ درس

بو صنفده طلبهٔ ذکوره مخصوص اولان « ایلك علم حال » وطالبات ایچون ترتیب ایدیلان «مختصر علم حال» نام رساله‌لر یوزندن اوقوتدیریلوب ازبرلتدیر. لیه‌جك و شوقدرکه یالکز فرائض حفظ ایتدیریله‌جکدر .

ایکنجی سنه — هفته‌ده ٣ درس

اطفال ذکوره مخصوص اولان « ایکنجی علم حال » نام رساله‌دن باشلانیله‌رق

اولاً   الله تعالی حضرتلرینك صفات ذاتیه ، صفات ثبوتیه‌سی .

ثانیاً   حضرت آدم علیه السلام ایله بزم پیغمبریمز « محمد المصطفی » صلی الله تعالی علیه و سلم افندمز حضرتلرینك آره‌سنده کلوب کچن پیغمبران عظام علیهم السـلامك قرآن کریمده مذکور اسامیٔ شریفه‌لری .

ثالثاً   اسلامك بناسی ، صفات ایمان ، افعال مکلفین ، اعتقادده و عملده مذهبمز .

رابعاً   نمازك، غسلك، آبدستك ، تیممك ، اوروجك ، زکاتك فرضلری.

خامساً   بش وقت نماز ، وتر ، بایرام ، تراویح ، جنازه نمازلری .

سادساً   پیغمبرمز صلی الله تعـالی علیه و سلم افندمز حضرتلرینك والد ووالدهٔ ماجده‌لری ، تاریخ تولد ونبوتلری، نسب جلیل سعادتلری، وقعهٔ فیل.

سابعاً   بش وقت نمازده اوقونان « سبحانك » و « التحیات » و « صلواة شریفه » ایله وتر نمازنده اوقونان « قنوت » دعاسی ازبرلتدیریله‌جکدر .

اطفال اناث دخی عین صـورتده و فقط مخصوصـاً ترتیب ایدیلن « قیزلر خواجه‌سی » نام رساله‌دن اوقوتدیریله‌جقدر .

اوچنجی سنه — هفته‌ده ٣ درس

مکاتب رشدیه‌نك برنجی سنه‌سنه مخصوص برنجی علم حالدن :

اولاً   علم حالك تعریفی ، علمك افضلی ، عملك اصلی، جناب حق جل

جلاله حضرتلری، حق تعالی حضرتلرینك صفات ذاتیه‌سی، صفات ثبوتیه‌سی، احکام شرعیه‌نك تبلیغی ، آدم علیه السلام .

ثانیاً پیغمبران عظام حضراتنك اولی و آخری وافضلی ، بزم پیغمبریمز « محمد مصطفی » صلی الله علیه و سلم افندمز حضرتلری ، قرآن کریمده بیان بیوریلان پیغمبران عظامك اسم شریفلری .

ثالثاً ایمان و اسلام ، ایمان ایدلمسی فرض اولان شیلر ، ایمانك رکنی ، ایمان اجمالی ، ایمان تفصیلی ، ملائکه‌نك افضلی ، جانب باریدن نازل اولان کتابلر ، جمیع پیغمبرلر حقنده بیلنمه‌سی واجب اولان صفتلر .

رابعاً اسلامك بناسی .

خامساً افعال مکلفین ، اعتقادده وعملده مذهبمز .

سادساً نمازك ، غسلك ، آبدستك ، تیممك ، حجك ، زکاتك فرضلری ، نمازك واجبلری ، نمازك سنتلری ، مستحبلری ، نمازده ایشلنمه‌سی مکروه اولان شیلر ، نمازی افساد ایدن شیلر ، غسلك سنتلری .

سابعاً جمعه نمازی ، صلاة جمعه‌نك شرائط اداسی ، بایرام ، تراویح ، جنازه نمازلری .

ثامناً ارادهٔ جزئیه ، اللی درت فرض ، اولی الامره اطاعت .

اطفال اناث دخی عین صورتده وبشقه‌جه ترتیب ایدیلن « خانملر علم حالی» نام کتابدن اوقوتدیریله‌جقدر .

اخلاق

ایکنجی سنه هفته‌ده ۲ درس

« اخلاق » نام رساله‌دن زیرده کوستریلان وظیفه‌لر ترتیب ایتدیریله‌جکدر . حق تعالی حضرتلرینه و پیغمبر و کتابلرینه ایمان ، سنن سنیه‌یه اتباع ، قدرت الهیه ، امیرالمؤمنین پادشاهمز افندمز حضرتلرینه انقیاد ، عقل ، لسان ، اخلاق ذمیمه ، یالانجیلق ، قوووجیلق ، ایکی یوزلیلك ، غیبت ، انانیت ، حسد ، خیلازلق ، عارسزلق ، حیله‌کارلق ، مسخره‌لق ، غرض ، بطالت ، ایشسزلك ،

رابطه وانتظام ، عدالت ، مرحمت ، ابنـای جنسه مرحمت ، خیر و حسنات ، وظیفه ، حفظ صحت مباحثی بالاطراف تفهیم ایدیله‌جکدر .

اوچنجی سنه هفته‌ده ۲ درس

« رهنمای اخلاق » نام رساله‌نك مندرجاتنه شاکردانك لایقیله کسب وقوف ایتملری لازم اولمغله مباحث آتیه‌یه دائر وظیفه‌لر ترتیب ایتدیریله‌جکدر :

انسانك سائر حیوانلردن فرقی، کنجلك، علم، عبادت، رعایت ، زیانکارلق، آغز کوشـکلکی ، تحقیر ، انسانیت ، صداقت ، حسن قرین ، عظمت و وقار ، عنـاد ، نظافت ، سخاوت ، بخل ، معاونت ، الفت ، ادب و حرمت ، حقوق اخوت ، عفت ، حمیت .

صرف عثمانی

اوچنجی سنه هفته‌ده ۲ درس

« صرف عثمانی » نام کتـابدن قواعد صرفیه کوزلجه ازبرلتدیرلمکله برابر تطبیقاته فوق‌العاده اهمیت ویرلمك لازم اولدیغندن طلبه‌یه اثنای تعلیمده وطابلو ده اقسام کلامدن هر بری حقنده ایجابنه کوره تعلیملر یاپدیرلملیدر .

صرف عثمانیدن شاکردانه اوکره‌دیله‌جك شیلر شونلردر :

صرف ، کلمه ، حروف هجا، حروف املا، انواع کلمه ، انواع اسم، مفرد، جمع ، احوال اسم ، اضافت و انواعی ، صفت ، صفات سماعیه ، صفت قیاسیه ، اسم عدد ، اسم اشارت .

ضمیر و انواع ضمیر .

فعل ، مصدر ، تصریف افعال .

اسم فاعل ، اسم مفعول .

ادات .

تنبیه — بو درسك قرائت و امـلایه کلی فائده‌سی اوله‌جغی کبی قرائت و املا اثنـاسنده اجرا اولنه‌جق تطبیقـات و امثله‌نك دخی قواعده نفعی زیاده‌

وبناءً علیه اوچ درس عادتا یکدیکرینه مربوط اولدیغندن بو بابده حقیله اعتنا و اهتمام ایدلمك لازمدر .

املا

برنجی سنه   هفته‌ده ٣ درس

شاکردان حرفلری والفبا رساله‌سنده‌کی قواعد ابتدائیه‌یی بلله‌دکدن صکره آز چوق املا یازمغه قدرت حاصل ایتمش اوله‌جقلرندن « رسالهٔ املا و وظیفه » نام کتابدن قولای قولای کلمه‌لر یازدیرلمغه باشلانملیدر .

بو درس بر هجالی کلمه‌لردن بدأ ایله درجه درجه یوکسلدیله‌رك مختصر جمله‌لر و کوچك حکایه‌لر املا ایتدیریله‌جك ایسه‌ده شاکردانه آکلامیه‌جقلری شیلر قطعیاً یازدیرلمیه‌جقدر .

تنبیه — ترتیب اولنان « رسالهٔ املا و وظیفه » نام کتابدن علی‌الاکثر شاکردانك جمله‌سنه بردن تقریر ایدیلوب کاغد اوزرینه و بعضاً طلبه‌دن برقاچی بربربر چاغریلوب املا طریقیله سیاه تخته‌یه بعض جمله‌لر یازدیریله‌جق وخطالری تصحیح و اخطار ایدیله‌جکدر .

کاغد اوزرینه یازدیریلان وظیفه‌لردن بری معلم افندی طرفندن بالتصحیح سیاه تخته‌یه یازدیریله‌رق طلبه‌ده آکا کوره کندی یازدقلرینی دوزلته‌جك وبوندن صکره دفترلرینه کچوره‌جکلردر .

ایکنجی سنه   هفته‌ده ٣ درس

برنجی سنه‌ده تعریف اولندیغی وجهله فقط تدریجاً ایلرولتدیرلمك شه طلبه املا یازدیرلمغه دوام و دفتر طوتمق اصولنه ممکن اولدیغی قدر رعایت و اهتمام اولنوب معلم افندیلر هربار طلبه‌نك دفتر طوتوب طوتمدقلرینی یوقلمه ایده‌جکلردر. املایه دائر یازدیریله‌جق شیلر بو صنف ایچون قبول ایدیلن « اخلاق » ایله « رسالهٔ املا و وظیفه » نام کتابلردن حسن سیرت و اخلاق و تربیه و آدابه دائر مثاللر و حکایه‌لرله پروغرامده مندرج کتابلردن آلنه‌جق سائر فائده‌لی معلوماته منحصر اولملیدر .

هر یازدیریلان املاده طلبه‌نك بیلمدیكی و ایشتمدیكی كلمه‌لرك ترجمه‌لری لایقیله آكلادلملیدر .

اوچنجی سنه هفته‌ده ٢ درس

كچن سنه‌كی كبی « رساله املا ووظیفه » نام كتابدن املایه دوام ایله برابر یازدیریلان كلمه وجمله‌لرده شاكردانه صرف عثمانی قواعدی تطبیق ایتدیریله‌جكدر.

قرائت

برنجی سنه هفته‌ده ٣ درس

برنجی سنه‌ده شاكردان الفبا و آنی متعاقب اجزای شریفه اوقویه‌جق و ممكن مرتبه قرائته اقتدار حاصل ایلدكلرنده ترتیب اولنان « رساله قرائت » اسمنده‌كی كتابه باشلاتدیریله‌جقدر .

ایكنجی سنه هفته‌ده ٢ درس

قرائته بوسنه‌ده كچن سنه‌كی كبی دوام اولنه‌جق و ترتیب اولنان « قرائت » نام رساله‌دن هفته‌ده ایكی درس تدریجاً و جهراً اوقوتدیریله‌جقدر . شویله‌كه : شاكرداندن بری برمقدار اوقویوب دیكرلری دیكلیه‌جك وطوراق یری اولسون اولماسون معلم افندی كیمه امر ایدرسه آلت طرفنه اودوام ایلیه‌جك وبواصول اوزره شاكردانك اكثریسنه ویاهپسنه اوقوتدیریله‌جقدر. اثنای قرائتده طوراق یرلرینه رعایت ودقت ایتدیریله‌جك و اوقونان لغتلرك ترجمه‌لری شاكردانه لایقیله آكلادیله‌جقدر .

اوچنجی سنه هفته‌ده ١ درس

بو صنفده قرائت نوعندن « معلومات مجمله زراعیه » نام رساله اوقوتدیریله‌جق و شو قدركه بو كتاب درسعادت ابتدائی مكتبلرنده اوقوتدیرلمیوب یالكز قصبات و قرا مكاتب ابتدائیه‌سنده قرائت صورتنده تدریس ایدیله‌جك و خلاصه و جهله شاكردانه ضبط ایتدیریله‌جك و هر بحث اوزرینه سؤال و جواب طرزنده مباحثه اولنه‌جقدر .

تاریخ

اوچنجی سنه | هفته‌ده ۲ درس

« ملخص تاریخ عثمانی » نام کتابدن : اجداد عظامزك منسوب اولدقلری قبیله ، اولدن اقامت ایلدکلری محل ، ارطغرل بك و محل هجرتلری ، غازی سلطان عثمان خان حضرتلری، غازی سلطان اورخان حضرتلری ، سلطان مراد خداوندکار حضرتلری ، سلطان ییلدیرم بایزید خان حضرتلری، چلبی سلطان محمد خان حضرتلری ، سلطان مراد خان ثانی حضرتلری ، فاتح سلطان محمد خان حضرتلری ، سلطان بایزید خان ثانی حضرتلری ، یاوز سلطان سلیم خان حضرتلری ، قانونی سلطان سلیمان خان حضرتلری ، سلطان سلیم خان ثانی حضرتلری ، سلطان مراد خان ثالث حضرتلری ، سلطان محمد خان ثالث حضرتلری ، سلطان احمد خان اول حضرتلری ، سلطان مصطفی خان اول حضرتلری ، سلطان عثمان خان ثانی حضرتلری ، سلطان مراد خان رابع حضرتلری، سلطان ابراهیم خان حضرتلری، آوجی سلطان محمد خان حضرتلری ، سلطان سلیمان خان ثانی حضرتلری ، سلطان احمد خان ثانی حضرتلری ، سلطان مصطفی خان ثانی حضرتلری، سلطان احمد خان ثالث حضرتلری ، سلطان محمود خان اول حضرتلری ، سلطان عثمان خان ثالث حضرتلری، سلطان مصطفی خان ثالث حضرتلری، سلطان عبدالحمید خان اول حضرتلری ، سلطان سلیم خان ثالث حضرتلری، سلطان مصطفی خان رابع حضرتلری، غازی سلطان محمود خان ثانی حضرتلری، سلطان عبدالمجید خان حضرتلری، سلطان عبدالعزیز خان حضرتلری .

جغرافیای عثمانی

اوچنجی سنه | هفته‌ده ۲ درس

« مختصر عثمانلی جغرافیاسی » اسمنده‌کی کتابدن : ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك اقلیمی، مساحهٔ سطحیه‌سی ، حدودی ، سواحلی ، طاغلری، انهاری ، کوللری احوال زراعیه و تجاریه و معدنیه‌سی ، تقسیمات عمومیه‌سی ، روم ایلی شاهانه : مساحهٔ سطحیه‌سی ، نفوسی ، اقلیمی ، منقسم اولدیغی سکز ولایت ایله روم

ایلیٔ شرقی ایالت ممتازه‌سی ، بلغارستان امارتی ، بوسنه و هرسك ولایتی مرکزلریله سنجاقلری ، چتالجه متصرفلغی .

آناطولیٔ شاهانه‌نك حدودی ، سواحلی ، طاغلری ، انهاری ، کوللری ، مساحهٔ سطحیه‌سی ، نفوسی ، منقسم اولدیغی یکرمی بر ولایت ایله مرکزلری و سنجاقلری ، قبریس جزیره‌سی ، طوغریدن طوغری‌یه اداره ایدیلن قدس ، زور ، ازمید ، بیغا سنجاقلریله جبل لبنان متصرفلغی و سیسام بکلکی .

عربستان قطعه‌سی : مکهٔ مکرمه ، مدینهٔ منوره ، جده ، یمن ولایتی ، مرکز اداره‌سی ، سنجاقلری .

آفریقای عثمانی : اقلیمی ، مساحهٔ سطحیه‌سی ، حدودی ، نفوسی ، مصر خدیویتی ، طرابلس غرب ولایتی ، بنغازی متصرفلغی ، تونس امارتی .

حساب

برنجی سنه — هفته‌ده ۱ درس

بر	ایکی	اوچ	درت	بش			الخ
بر	اوچ	بش	یدی	طقوز			الخ
ایکی	درت	آلتی	سکز	اون	اون ایکی		الخ
بش	اون	اون بش	یکرمی	یکرمی بش			الخ
اون	یکرمی	اوتوز	قرق	اللی			الخ
یوز	ایکی یوز	اوچ یوز					الخ
طقسان طقوز	طقسان سکز	طقسان یدی					الخ
یوز	طقسان	سکسان	یتمش	آلتمش			الخ

حاصلی یوزه و بیکه قدر اولان اعدادی آیری آیری صورتلرله صایدیرمق و بیکه قدر اولان اعدادك صورت تحریرینی اوکرتمك و او نه ونهایت یوزه قدر اولان عددلرله اذهان اطفالی یورمیه‌جق صورتده ذهنی کوچك حسابلر یاپدیرمق لازمدر .

ایکنجی سنه　　　　هفته‌ده ۲ درس

اولاً　ترقیم اعداد حقنده معلومات ابتدائیه .

ثانیاً　اون ، یوز ، بیك ، نصف ، ربع ، ثلث کبی تعبیرات .

ثالثاً　اولچمك و طارتمق ایچون مستعمل بعض آلات .

رابعاً　مترو ، یارده ، آرشون ، اندازه ، غرام ، درهم .

خامساً　کیلو ، اوقه ، قنطار ، چکی ، طونیلاته و بونلر حقنده غایت ساده معلومات .

ذهنی حسابلره دوام ایله برابر عملیات و ممارسات کثیره‌یه اعتنا ایدلملیدر .

اوچنجی سنه　　　　هفته‌ده ۲ درس

اولاً　تعداد و ترقیمك اکمالی .

ثانیاً　اعمال اربعه تکرار واتمام اولنوب هر بری حقنده برچوق عملیات یاپدیرلمسی .

ثالثاً　اوزان و مقایس حقنده‌کی معلوماتك بر آز دها توسیعی و مسائل حسابیه‌یه تطبیقی لازمدر .

خط

شاکردان الفبایی یوزندن بلله‌دکدن صکره معلم افندی اشکال حروفی بر طرفدن طابلوده یازدیرمقله برابر دیکر طرفدن دخی مطبوع خط رقعه دفترلرینی صره‌سیله طولدیره‌جق وشاکردانك اثنای تحریرده آله‌جقلری وضعیتی وقلمك صورت تحریك واستعمالنی کوستره‌جکدر .

ایکنجی سنه　　　　هفته‌ده ۲ درس

برنجی سنه‌ده اولدیغی کبی دوام ایدیله‌جك وطلبه معلم افندی‌یه بر کون مشق وبر کون اون اون بش سطر قرءله اعطاسنه مجبور اوله‌جقدر . خط نسخ و ثلث ایله خط رقعه صره‌سیله تعلیم ایدیله‌جکدر . خطوط ثلثهٔ مذکوره ضیا افندینك مطبوع مشقلرندن ومطبعهٔ عامره‌ده باصیلان رقعه دفترلرندن کوستریله‌رك شاکردان حسن خطه آلشدیریله‌جقدر .

اوچنجی سنه — هفته‌ده ۲ درس

بو سنه دخی اولکی سنه‌لر مثللو تعلیم خطه دوام ایدیله‌جك و آرتق مطبوع دفترلره یازی یازدیرلمغه پكده حاجت قالمیه‌جغندن ممكن اولدوغی قدر آیروجه كاغدلره تحریر و معلم افندی آره صره طابلویه تباشیرك قالین طرفیله بر سطر مشق یازوب بونی شاكردانه تقلید ایتدیره‌جكدر .

معارف نظارت جلیله‌سندن

درسعادتله طشره قصبات مكاتب ابتدائیه‌سی ایچون ترتیب ایدیلان پروغرام كچنلرده نشر ایدلدیكی كبی بودفعه‌ده قرا مكاتب ابتدائیه‌سنده مرعی الاجرا اولمق اوزره تعدیلاً تنظیم و ولایاته ارسال اولنان پروغرام بروجه آتی تعلیماتله برابر نشر واعلان اولنور .

طشره كوی مكتبلرینه مخصوص اولمق اوزره معارف نظارت جلیله‌سنجه یكیدن ترتیب اولنان درس جدولیدر :

برنجی سنه

هفته‌ده درس عدد	اسامیٔ دروس
۱۲	الفبای عثمانی
۱۲	اجزای شریفه
٦	حساب ذهنی

ایكنجی سنه

هفته‌ده درس عدد	اسامیٔ دروس
٦	قرآن كریم
۳	علم حال
۲	حساب ذهنی
۳	قرائت
۲	خط

اوچنجی سنه

۵	قرآن كریم مع تجوید
۳	علم حال

دردنجی سنه

۵	قرآن كریم مع تجوید
۳	علم حال

٣	حساب	٣	حساب
٣	قرائت	٣	قرائت
٢	خط واملا	٢	خط واملا

بالاده کوستریلان درس جدولنه دائر تعلیماتدر

الفبای عثمانی جزؤی نهایتنه قدر اوقوتدیریلوب بتیرلمدکجه وحرفلرك آیری و بتیشك اولان شکللری کوزلجه بللتدیرلمدکجه بشقه درسه باشلانمیه‌جقدر. حرفلرك یالکز کوزله طانمسی الویرمیوب یازی ایله دخی اوکره‌دلمسی لازمدر. اولا الفبایه هفته‌ده اون ایکی درسله هرکون صباح واقشام دوام ایدیلوب کوزلجه اوکره‌دلدکدن صکره «عم» جزؤندن باشلانیله‌جق و بعده صره‌سیله سائر جزؤ شریفلر اوقوتدیریله‌جقدر. الفبا کاملاً بتیرلدکدن واجزای شریفه دخی خیلیجه اوقوتدیرلدقدن صکره حساب ذهنی‌یه باشلانیلوب چوجقلرك ذهننی یورمیه‌جق صورتده اوکرتدیریله‌جکدر.

بواوچ درسدن سنه نهایتنده مکمل امتحان ویرنلر ایکنجی‌یه چیقاریله‌رق اجزای شریفه‌یه و قرآن کریمك ایلروسنه دوام و نماز سوره‌لرینك ازبرلدلمسنه اقدام اولنه‌جقدر. علم حالك برنجی قسمی اولان «تلخیص الملخص» ایکنجی سنه‌ده اولا یوزندن اوقوتدیریلوب عباره‌یی لایقیله چیقارمغه باشلادقلرنده آزار آزار ازبرلتدیرلمکه باشلانیله‌جقدر. ایکنجی سنه ظرفنده دخی حساب ذهنی‌یه دوام اولنه‌رق تعداد وترقیم عمللری کوزلجه اوکره‌دلمکه چالیشیله‌جقدر. قرائت ایچون رساله‌ٔ اخلاق وایلك قرائت کتابنك بوصنفده اوقوتدیرلمسنه باشلانیله‌جقدر. رقعه یازوسنك یازدیرلمسنه بوصنفده باشلانیلوب مطبوع مشقك بیاضلری اوزرینه صره‌سیله قره‌لامه ومشق ایتدیریله‌جکدر. ایکنجی سنه‌ده معین اولان درسلردن سنه نهایتنده کوزل امتحان ویرنلر اوچنجی سنه‌یه نقل ایدیله‌رك اوراده تجوید وجهله ختم شریفه غیرت ایدیله‌جك وعلم حالك ایکنجی قسمی اولان «ملخص»

نام کتاب اوقوتدیریلوب آبدست ونمازه متعلق دعالر ازبرلتدیریله‌جکدر . حساب ایچون قبول ایدلمش اولان علی نظیما بکك « مختصر یکی حساب » کتابنه باشلاتدیریله‌رق جمع وطرح عمللری لایقیله اوکره‌دیله‌جك وبوعملیاته عائد مثاللر ومسئله‌لرله چوجقلرك ذهنلری عملیات حسابیه‌یه آلیشدیریله‌جقدر . ایکنجی سنه‌ده اوقونان قرائت کتابنه بوسنه ینه دوام و اقتضاسنده تکرار ایدیله‌جك ورقعه یازوسی ایچون ینه ایکنجی سنه‌ده‌کی مشق اوزرینه دوام ایتمکله برابر معلم افندی کتابدن ویا ازبردن سویلیه‌جکی شیلری چوجقلره یازدیره‌جق وصکره یا کلشلرینی تصحیح ایلیه‌جکدر .

اوقودقلری درسلردن امتحان زماننده کوزل جوابلر ویره‌رك اقتدارلرینی اثبات ایدنلر دردنجی سنه‌یه کچوریله‌رك اوراده ختم شریفه دوام وتجوید اوزره تلاوته اهتمام واوچنجی سنه‌ده اوقوتدیریلان « ملخص » نام علم حال اتمام ایدیله‌جکدر . اوچنجی سنه‌ده اوقودیلان حساب رساله‌سی بتیریله‌رك اعمال اربعه‌نك تطبیقاتی یاپدیریله‌جقدر . تاریخ عثمانی وعثمانلی جغرافیاسی نام رساله‌لر قرائت کتابی مقامنده یوزندن اوقوتدیریلوب تمام اولدقده تکرار اولنه‌جق ورقعه یازوسنه کچن سنه‌لر کبی دوام اولنمغله برابر ازبردن سویلیوب یا کلشسز یازدیرمغه واملا اوکرتمکه چالیشیله‌جقدر .

ختم شریف ایدن چوجقلردن آرزو ایدنلر حفظه دوام ایتدیریله‌جکدر .

اشبو تعلیماتك تماميله وحقیله اجرای احکامنه معلمین افندیلر طرفندن زیاده‌سیله دقت واهتمام اولنه‌جق وتکاسل کوسترنلر شدتله مسئول ومعاتب اوله‌جقدر .

ینه ٣٠٦ سنه‌سی شئون معارفتدن اوله‌رق نظارت هیئتنك اقامت ایتمکده اولدیغی دائره اون ایکی اوطه‌دن عبارت اولوب حالبوکه مرکزده وطشره‌لرده معارفه متعلق مؤسساتك تکثرندن طولایی معامله‌نك توسعی نسبتنده تکثیر ایدیلن مأمورین حسابیه وسائره‌یی دائرهٔ مذکوره استیعاب ایده‌مه‌مکده اولدیغندن ودیوان یولنده اولجه دائرهٔ معارف

اتخاذ اولونمش اولان ابنیه‌نك وسعت وتقسیماتجه الویریشلی بولونمسندن ناشی بیك ایکی یوز لیرا صرفیله تعمیر اولونه‌رق دائرهٔ معارفك اورایه نقلی ونظارت دائره‌سنه‌ده ـ الیوم بزم عالم والده سلطان اناث سلطانیسنك مشتملاتندن بولونان بنا ـ دارالمعلمینك اقامه‌سی حقنده ارادهٔ سنیه صادر اولمشدر .

بلقا سنجاغنه تابع بنی صعب قضاسنده مقدما تأسیس واحداث اولونمش اولان مکاتب ابتدائیه‌یه علاوةً بوکره‌ده اون ایکی باب وجنین قضاسی داخلنده اولجه کشاد ایدلمش اولان یکرمی برباب ابتدائی مکتبندن ماعدا قضاء مذکور مضافاتندن اون درت قریه‌ده مجدداً اون درت باب مکتب آچیلمشدر .

ازمیر ایله مغنیساده بر اناث رشدیه مکتبی تأسیس واولجه یوز اللی‌یه ابلاغ ایدلمش اولان مکتب اعدادی لیلی طلبه‌سنك نصفنك بلا اجرت قبولیله نصف دیکرینك علی السویه اون ایکی لیرا اجرت ایله قبول اولونمسی ورشدیه‌سی اولمیان قضالرده یکیدن رشدیه تأسیسی ایله علی العموم مکاتب رشدیه‌نك اصلاحی اسبابنك استحصالی ومکاتب ابتدائیه‌نك تکثیر واصلاحی ومنتشا ایله دکزلیده ایکنجی صنفدن برر اعدادی مکتبی کشادی قرارلاشدیرلمش و مرکز مکتب اعدادیسنك سنهٔ تدریسیه‌سی یدی سنه‌یه ابلاغ ایدلمش وشاکردانك تدریسات وتربیه‌لرینه نظارت ایتمك اوزره ارباب علم و فضیلتدن معاونلر تعیین اولونمشدر .

سیواس ولایتی مرکزیله قیرشهرده بر باب مکتب اعدادی انشاسی وعموم لوا مرکزلرنده‌ده مکاتب اعدادیه تأسیسی مجلس معارفجه قرارلاشدیرلمش ومدللیده کشاد اولونان مکتب اعدادی ایچون لیلی‌یه تحویلنده طلبه‌یی استیعاب ایده‌جك وسعتده بر بنا انشا ایدلمشدر .

صنایع نفیسه مکتبی درسلرینه فن حك علاوه ایدیله‌رك مکتب بناسنه صرف بودرسك تدریسی ایچون ضمیمةً بردائره انشا اولونمش ومکتب مزبور مأذونلرندن احسان بك اکمال تحصیل ضمننده ایلك دفعه اوله‌رق پارسه اعزام ایدلمشدر [١] .

[١] الیوم موزهٔ همایون آثار عتیقه تعمیرات مأموری وذکور واناث صنایع نفیسه مکتبلری فن حکاکلتراشی معلمیدر .

٣١٠ سنه‌سی بالعموم مکاتب حقنده اجرا اولونمقده اولان اصلاحات جمله‌سندن اوله‌رق ولایات مرکزلری ایله الویه مرکزلرنده بر خیلی مکاتب اعدادیه کشاد اولوندیغی کبی اخیراً دخی برخیلی محللرده مکتبلر تأسیس ایدلدیکندن بونلرك مدیر ومعلملری تعیین اولونه‌رق پیدرپی محللرینه اعزام اولوندیغی کبی مکاتب مذکوره‌ده مبصر ویا داخلیه ضابطلکی وظیفه‌سنی ایفا ایتمك و صنفلری متمادیاً کشت وکذار ایله طلبه‌نك محافظهٔ حسن اخلاق و تربیه‌لرینه اعتنا ایتمك اوزره مدیر معینلرینه معاون نامیله برر مأمور تعیینی ، معاشاتنك‌ده بودجه‌یه بار اولمقسزین ترتیب داخلندن تسویه‌سی قرارلاشدیرلمشدر .

معارف نظارتجه مکاتب اعدادیه‌نك صور اصلاحیه‌سی ولایات شاهانه‌ده‌کی مکاتب اعدادیه‌نك اول امرده بر قاچ درجه‌یه تقسیمیله ، مثلا سلانیك وازمیر اعدادیه‌لرینك برنجی درجه‌یی حائز اولوب یوز اللی شاکردانی حاوی و بروسه وسائره کبی بر ایکی اعدادیه‌نك ایکنجی درجه‌ده بولونه‌رق سکسان لیلی طلبه‌یی محتوی بولنملری و هر یرده لیلی طلبه‌دن علی السویه نصفنك اجرتلی و دیکر نصفنك اجرتسز اولمسی و سنجاقلرده‌کی مکاتب اعدادیه‌نك دخی احتیاج مملکته دها موافق بر حاله کتیرلمسی کبی مواد نافعه قرارکیر اولمش ودرسعادتده‌کی مکاتب رشدیه‌دن شهادتنامه آلمش اولان ٩٤ افندیدن اللی دردینك مکتب ملکیه ایله مکتب سلطانی‌یه و مکاتب عسکریه‌یه مجاناً قید وقبوللری حقنده طرف نظارتدن و قوعبولان تشبث اوزرینه ارادهٔ سنیه صدور ایتمشدر .

مطبوعات ادارهٔ بهیه‌سنده

« مکاتب عالیه مدت تدریسیه‌سنك تمدیدندن طولایی بو سنه مکتب ملکیهٔ شاهانه‌دن شهادتنامه اعطا اولنمامسی و مکتب سلطانیدن شهادتنامه ویریله‌جك ایسه‌ده بونك‌ده ترتیب جدیده توفیقاً صوك صنفی اولمق لازم کلن یدنجی سنه‌سنك تشکیلی بمنه تعالی سنهٔ آتیه‌یه قالمسی جهتیله مجاناً طلبه قبولنه محل اولمدیغی کبی شمدی‌یه قدر مجاناً آلنان طلبه‌نك مقداری دخی حد نظامیسنی متجاوز

بولندیغندن بالضروره اجرتسز طلبه آلنمسی قابل اولەمیەجغی معـارف نظارت جلیلەسنك اشعاری اوزرینه اعلان اولنور » .

مرکز وملحقات ولایتده بولونان معارف مجلسلری اعضاسنك نشر وتعمیم معارف امرنده وقوعبولەجق مساعیسندن بحق استفاده اولونەبیلمك وولایت معارف مجلسی اعضـاسی آلتی و لوا و قضـالر مجلسلری اعضاسی دخی اوچر کشیدن مرکب اولمق و هر بری ارباب اهلیت و استقامتدن بولونمق اوزره اعضـای مومی الیهمك مجـدداً انتخـاب و تعیینی طرف نظارتدن تعمیماً تبلیغ ایدلمشدر .

عربان عشایری اولادینك تعلیم وتربیەلرینه مخصوص مکتبلر تأسیسنه مقدمه اولمق اوزره حلب ، سـوریه ، بغداد ، بصره ، موصل ، دیاربکر ، طرابلس غرب ولایتلریله بنغـازی ، قدس ، زور سـنجاقلرندن دردر و یمن و حجـاز ولایتلرندن بشرکه جمعاً اللی نفر شاکردك عشـایر و عربان اولادینك محترم ومعتبرانندن قرعه ایله بالانتخاب درسـعادته اعزاملریله « عشیرت مکتبی » نامیله بر مکتب تأسیس و مدیریتنه مکتب ملکیه مدیر معاونلکی عهدەسـنده قالمق اوزره رجائی افندی تعیین ایدیلەرك بشـکطاشده واقع عقـاراتده ۳۱۰ سنەسی ربیع‌الاولنك اون ایکیسـنه مصادف ۲۱ ایلول ۳۰۸ تاریخـنده معارف ناظری حاضر اولدیغی حالده رسم کشادی اجرا اولونمشدر [۱] .

مکتب مذکورك ۱۱ تموز ۳۰۸ تاریخلی نظامنامەسیله پروغرامیدر :

برنجی ماده عشائر عربان اطفالنك تعلیم وتربیەسنه مخصوص اولمق اوزره درسعادتده عشیرت مکتبی نامیله لیلی بر مکتب تأسیس اولنمشدر .

ایکنجی ماده مکتب مذکورك نظـارت معنویەسی لطفاً طرف اشرف حضرت پادشاهیدن قبول بیورلمشدر .

---

[۱] مکتب مذکور ۳۲۳ سنەسی شباطی اواخرنده لغو ایدلمشدر .

اوچنجی ماده   مکتبك مدت تحصیلیه‌سی بش سنه‌در. بهر سنه قرق طلبه علاوه اولونمق اوزره ایلك سنه اللی نفر طلبه جلب اولنه‌جق و بشنجی سنه شاکردانك مجموع مقداری ایکی یوز اونه ابلاغ ایدیله‌جکدر.

دردنجی ماده   آلنه‌جق طلبه عربان عشائر مختلفه‌سی ایچلرنده جسماً وذهناً قابلیتلی و اولدقجه معتبر و محترم عائله‌لره منسوب واون ایکیدن اون آلتی یاشنه قدر اولان کنجلر میانندن انتخاب اولنه‌جقدر .

بشنجی ماده   طلبه‌نك اعاشه و اکسا و تدریس و سائر بالجمله مصارفی حکومت سنیه‌یه عائد اولوب کندیلرینه شمدیلك شهری اوتوز غروش معاش دخی ویریله‌جکدر .

آلتنجی ماده   هر سنه‌یکیدن جلب اولنه‌جق طلبه سنهٔ تدریسیه حلولندن اوچ ماه مقدم معارف نظارتندن سوریه و حلب و بغداد و بصره و موصل و طرابلس و یمن و حجاز و دیاربکر ولایاتیله بنغازی و زور و قدس الویهٔ مستقله‌سنه وقوعبوله‌جق اشعار اوزرینه ولایات و الویهٔ مذکوره طرفلرندن دردنجی ماده شرائطنه موافق صورتده انتخاب ودرسعادته اعزام اولنه‌جقدر .

یدنجی ماده   مکتبك بر مدیر و بر کاتبی و لزومی درجه‌ده معلمین و مأمورین و خدمه‌سی اولوب امور تدریسیه‌سی و ادارهٔ داخلیه‌سی لیلی مکاتب اعدادیه حقنده‌کی تعلیماته تابع اوله‌جقدر.

سکزنجی ماده   مکتبك مأمورین و معلمیننك نصب و عزلی و درس جدولنك تنظیم و اقتضاسنه کوره تعدیلی و اوقونه‌جق کتابلرك انتخابی معارف نظارتنه عائددر .

طقوزنجی ماده   مکتبك تشکیلندن مقصداصلی عشائرخلقنی فیوض معرفت و مدنیتدن بهره مند ایتمك و خلافت عظمای اسلامیه و سلطنت سنیهٔ عثمانیه‌یه درکار اولان میل ومحبت طبیعیه‌لرینی برقات دها تزیید وبونلرك شرعاً وقانوناً مکلف اولدقلری صداقت قلبیه ووظائف دینیه‌لرینی تقویه وتأکید ایلمك خصوصلری

اولمقله مدیر و معلمینك اقدامات و اهتماماتی الك زیاده بو جهته مصروف اوله‌جقدر .

اوتنجی ماده اکمال تحصیل ایله شهادتنامه آله‌جق طلبه عشیرتلری نزدینه عودت ایلدکلری اثناده اورالرده احداث و کشادی مصمم اولان مکتبلرده معلملك ویا سائر مناسب برر خدمت و مأموریتله توظیف ایدیله‌جکلردر.

اون برنجی ماده عشیرت مکتبی طلبه‌سی نسق واحدده البسه اکتسا ایلیه‌جکلردر .

اون ایکنجی ماده اشبو نظامنامه‌نك اجراسنه معارف نظارتی مأموردر.

۱۱ تموز سنه ۳۰۸

عشیرت مکتبنك درس پروغرامیدر

برنجی سنه

قرآن کریم ، الفبا ، علوم دینیه ، علم حال ، قرائت ترکیه ، املا ، تعلیم .

ایکنجی سنه

قرآن کریم ، تجوید ، علوم دینیه ، قرائت ترکیه ، لغت ، املا ، حساب ، حسن خط ، تعلیم .

اوچنجی سنه

قرآن کریم ، تجوید ، علوم دینیه ، قصص انبیا ، صرف ترکی ، قرائت ترکیه ، لغت ، املا ، حسن خط ، حساب ، جغرافیا ، فرانسزجه ، حسن خط فرانسوی ، تعلیم .

دردنجی سنه

قرآن کریم ، تجوید ، علوم دینیه ، صرف عربی ، نحو ترکی ، فارسی ، تاریخ اسلام ، کتابت ترکیه ، جغرافیا ، حساب ، حسن خط ، معلومات متنوعه ، رسم ، فرانسزجه ، حسن خط فرانسوی ، تعلیم .

بشنجی سنه

قرآن کریم، تجوید، علم دینیه، نحو عربی، فارسی، تاریخ عثمانی، قواعد عثمانیه، کتابت ترکیه مع قرائت، مکالمهٔ ترکیه، جغرافیا، حساب، هندسه، حسن خط، معلومات متنوعه، حفظ الصحه، اصول دفتری، فرانسزجه، حسن خط فرانسوی، رسم، آیاق تعلیمی.

بو سنه مکتب حقوق طلبه‌سندن ۲۹ و مکتب سلطانیدن ۳۵ افندی‌یه مأذونیت رؤسی اعطا اولونمشدر.

تنسیقات جدیده موجبنجه لیلی مکاتب اعدادیه‌یه مجاناً طلبه قبولی حقنده با ارادهٔ سنیه اتخاذ اولونان قرار تبلیغ ایدیلنجه‌یه قدر مکاتب اعدادیه‌یه مجاناً طلبه قبول ایدلمه‌مسی معارف اداره‌لرینه تعمیماً اشعار و معارف مدیرلری معاشاتی تنسیق ایدیله‌رك برنجی صنفه اوچ بیك ایکنجی‌یه ایکی بیك بش یوز غروش تخصیص ایدلمشدر.

ازمیر مکتب اعدادیسنده اکمال تحصیل ایدن ۸ افندی‌یه شهادتنامه اعطا و شام اعدادیسنك لیلی قسمنه آلنه‌جق طلبه‌دن علی‌السویه اون ایکیشر لیرا اجرت اخذی ارادهٔ سنیه‌یه اقتران ایتمکله جانب نظارتدن سوریه ولایتنه اشعار و شام رشدیسی ایلول ابتداسندن اعتباراً الغا ایدیله‌رك طلبه‌سی اعدادی‌یه نقل اولونمشدر.

لیلی‌یه تحویل اولونان حلب اعدادیسنك رسم کشادی اجرا و اعدادینك لیلی‌یه تحویلندن و جدید پروغرامك تدریسات رشدیه‌یی دخی شامل اولمسندن طولانی بیروت مکتب رشدیسی ۲۱ صفر ۳۱۰ تاریخنه مصادف ۱ ایلول ۳۰۸ دن اعتباراً الغا ایدیله‌رك طلبه و معلمینی اعدادی‌یه نقل اولوندیغی کبی دکزلیده بر اعدادی کشاد ایدلمش و قسطمونی اعدادیسنك لیلی‌یه تحویلی مراسمی و قرق کلیسا و صامسونده مجدداً تشکیل و تأسیس اولونان اعدادیلرك کشادی رسمی اجرا ایدلمشدر.

اسکدارده کائن نهاری انات صنایع مکتبنك ایلك دفعه اوله‌رق توزیع مکافاتی اجرا قیلنمشدر .

آطنه ولایتی مرکزنده بر دارالمعلمین ایله بر اناث رشدیه‌سی کشاد واعدادیسی لیلی‌یه تحویل ورشدیسی لغو اولنه‌رق طلبه‌سی اعدادی‌یه نقل ومکتب مذکورك دروس پروغرامیله ادارهٔ داخلیه‌سنه متعلق اوله‌رق آیروجه قلمه آلنمش اولان تعلیماتك ایشبو سنهٔ تدریسیه‌دن اعتباراً موقع اجرایه و ضعنه ارادهٔ سنیه صادر اولمش وحماده بر اعدادی کشاد، ثانیه رشدیسنك سکسان نفردن عبارت اولان طلبه‌سی کافةً مکتب اعدادی‌یه نقل، ادرنه اعدادیسی لیلی‌یه بالتحویل اون نفر اجرتلی طلبه قید ایدلمشدر .

ذیل کتابده مبحث مخصوصنده ذکر اولونه‌جغی‌وجهله بوسنه موزهٔ همایون مدیریتنده معاونلك تأسیس ایدلمشدر [١] .

٣١٠ سنه‌سی جمادی‌الاخره‌سنك دردنجی جمعه ایرتسی کوننه مصادف ١٢ کانون‌اول ٣٠٨ تاریخنده دائرهٔ نظارت الیوم بولونمقده‌اولدیغی بنایه نقل‌اولونمشدر.

مکتب سلطانیده تدریسات لسان عثمانی نظارتی تأسیس [٢]، سینوبده بر اعدادی کشاد واجرا ایدیلان اصلاحات میاننده انویه مرکزلرنده‌کی مکتب رشدیلرك اعدادیلره قلبی‌ده قرارکیر اولمسنه مبنی شهر مذکور رشدیه‌سی لغو ایدیله‌رك طلبه‌سی اعدادیه نقل وآنقره اعدادیسی لیلی‌یه تحویل اولونمشدر .

حلب مکتب اعدادیسی طلبه‌سنك کثرتی وولایتك اهمیت وجسامتی جهتیله طرف ولایتدن مکتبك ترفیع درجه‌سی انبا اولونمغله اشعار واقع ترویج ایدلمش، بیروتده مکتب اعدادی قربنده بر دارالمعلمین کشاد ونابلسده رشدیه مکتبنك قلب و الحاقی صورتیله بر اعدادی کشاد و نوریجه‌ده بر اعدادی

---

[١] ایشبو معاونلکه الیوم موزهٔ همایونلر مدیر عمومیسی بولونان صدر اسبق مرحوم ادهم پاشا زاده خلیل بك تعیین ایدلشدر .

[٢] بو نظارته باب‌عالی ترجمه اوطه‌سی خفاسندن مصطفی جمیل بك تعیین اولونمشدرکه الیوم معارف نظارت عمومیه‌سی احصائیات مدیریدر .

تأسیس و موجود رشدیه مکتب مذکوره قلب اولونمش و محلنجه کوستریلن لزوم اوزرینه اسکوب اعدادیسی لیلی یه تحویل ایدلمشدر .

سکسان یدی یاشنده بر طالب [۱]

مستلزم کمال شکران و افتخار اولان احوالدندرکه ـ سرلوحه‌مزدن اکلا‌شلمش اوله‌جغی وجهله ـ هر درلو ترقیاته بر مبدأ ذیبال اولمسی شبهه‌سز اولان هوس معرفت ، یالکز چوجقلره انحصار ایتمه‌مشدر . سکسان یدی سنه کبی ایجه اوزون صایلق لازم کلان بر یاشه واصل اولمش بر اختیارده بو کون او هوسله متحسس بولنیور .

بشیکدن مزاره قدر طلب علم امرینی لسان بلیغ‌البیان حضرت پیغمبریدن آلمش اولدیغمز ایچون بزلره یاقیشان‌ده بو دکلمیدر ؟

عالمده اصلا زمانی کچمه‌ین بر شی واردر اوده تحصیل علم . ایشته انسانیته اصل شرف ویرن بو لزومی تقدیر ایتدیکنی اثبات ایتمکله بزی شو سطرلری یازمغه سوق ایدن ، آق قیا ناحیه‌سنك ات یمز قریه‌سی امام و معلمی خطیب اوغلی احمد افندیدر .

اداره‌سی بو سنهٔ تدریسیه ابتداسنده تحت انتظامه آلنان دارالمعلمینده کوی مکتبلری معلملرندن بر مکتب خواجه‌سنه لازم اوله‌جق قدر وقوف علمی‌یی حائز اولمیانلرك اکمال معلوماتنه چالیشلمقده اولدیغنی یازمش ایدك .

کندیسنده وقوف مطلوبی کوره‌میان مومی‌الیه احمد افندی‌ده سننك او درجه طولغونلغنه باقمیه‌رق کچن کانون ثانی [۲] ابتداسنده دارالمعلمینه مراجعتله کندیسنی قید ایتدیرمش ، دوامه باشلامش ایدی .

تدریس ایده‌جکلری علوم ابتدائیه‌یه ایجاب ایتدیکی قدر کسب وقوف ایدنلرك

---

[۱] قسطمونی غزته‌سندن مقتبسدر.

[۲] ۱۳۰۸ سنه‌سی

امتحانلرینی اجرا ایتمك اوزره کچن کون انعقاد ایدن ولایت معارف مجلسی امتحان تختهسی باشنده اونوهوس شاکردیده کورمشلردر .

سکسان یدی سنهلك، برحیاتك کیم بیلیر نه تحملکداز بارثقلتی آلتنده انحنا ایدن بلنی طوغرلتمغه چالیشان، سود کبی بیاض بر قوجاق صقالیله انظاره لطافت بخش ایدن قوجه اختیار حالنه، محانه کوره جدیر تقدیر اولهجق بر امتحان ویردیکی کبی، « افندم ! بو صورتله تدریسده تصادف ایدهجکم مشکلاتی، کلیر، خواجه افندینك همتیله رفع ایدرم، اختیار اولمش ایسهمده تحصیل ایچون کندیمده هنوز قوت حس ایتمکدهیم » دیمکلهده کندیسنك شو حالده نصل بر هوس معارف جویی ایله متحسس اولدیغنی اظهار ایلمشدر .

طشره مکاتب رشدیهسنك ادارهٔ داخلیهلرینه مخصوص تعلیماتدر

برنجی ماده بالجمله مکاتب رشدیهٔ ملکیه معارف عمومیه نظارت جلیلهسنك تحت ادارهسنده اولوب طشره رشدیلری، معلم، مبصر و خادملرینك برنجی درجهده مرجعی ولایات شاهانه معارف مدیرلری و معارف مدیری اولمیان یرلرده حکومات محلیهدر . درسعادت مکاتب رشدیهٔ ملکیهسنك تعلیمات مخصوصهسی واردر.

ایکنجی ماده بالجمله مکاتب رشدیهنك ادارهسی معلم اوللره محول اولوب معلمین مومیالیهم بولندقلری مکتبك امور داخلیهسنی زیرده محرر مواده تطبیقاً تسویه ایدهجکلر و مغایر نظام وقوعبولهجق هر درلو حال و حرکتدن مسئول اولهجقلردر .

اوچنجی ماده معلم اوللر مکاتب رشدیه شاکردانك حسن تربیه وتعلیملری اسبابنك استحصالنه ومعارفه دائر اولان نظامات واوامر وتعلیماتك لایقیله اجراسنه متمادیاً اقدام و اعتنا ایدهجکلردر .

دردنجی ماده معلملر ایام واوقات معینهده مکتبده بولنمغه مجبور اولدقلری

کبی بعدالامتحان تعطیل عمومینك غیریسنده صله وتبدیل هوا وبوكا مماثل شیلر ایچون آخر مملکته کیتمك استدعاسنده بولنه‌میه‌جقلر وبونلردن معارف مدیرلری واسطه‌سیله نظارت جلیلهٔ معارفدن رخصت رسمیه استحصال ایتمکسزین بر طرفه کیدنلر منعزل طانیله‌جقلردر .

بشنجی ماده — هر نه درلو اولورسه اولسون ضرب و حبس معامله‌سی قطعیاً ممنوع اولوب شو قدرکه حرکت غیر مرضیه‌ده بولنان شاکردی ایجابنه کوره تکدیر ایتمکه معلم اوللرك حق وصلاحیتی اوله‌جق وبر قاچ دفعه تکدیر و تعذیر اولنوبده متنبه اولمیان مکتبدن اخراجی موجب بر قباحتی مرتکب اولان شاکردی معلم اوللر معارف مدیرندن تحریراً بعدالاستفسار طرد ایده‌جك و جواب ورودینه قدر او مقوله شاکردی موقتاً مکتبه قبول ایتمیه‌جکدر .

آلتنجی ماده — معلم اوللر بالجمله شاکردان حقنده حسن معامله ایده‌جکلر وتکدیر ویاتعذیر ایجاب ایتدیکی صورتده بونی لسان مناسبله اجرا ایلیه‌جکلردر.

یدنجی ماده — شاکردانك تنفس زمانلرنده خلاف مرضی بر حال وحرکت وقوع بولمامسنه دقت و شاکردان آره‌سنده اهمیتسز بر نزاع ظهورنده طرفینی جلب ایله تنبیهات و توبیخات مقتضیه اجراسیله بینلرینی اصلاحه سعی و غیرت ایده‌جکلردر .

سکزنجی ماده — معلملردن هر برینك نه یولده درس ویردیکنه وشاکردانك درس اثناسنده نه طور وحرکتده بولندقلرینه معلم اوللر طرفندن نظارت ایدیله‌جك وبونکله برابر معلم اوللر دیکر معلملرك ایفای وظیفه‌لرنده بر قصورینی کوره‌رك اخطارات لازمه اجرا ایدوبده تأثیری کوریله‌مدیکی حالده کیفیتی تحریراً معارف مدیرینه معارف مدیری بولنمیان محللرده طوغرودن طوغرویه نظارت جلیله‌یه ویا حکومت محلیه‌یه عرض و انهایه مسارعت ایده‌جکلردر .

طقوزنجی ماده — مکاتب رشدیه‌ده درت دفتر طوتیلوب بونك برنجیسی « دمیر باش دفتری » درکه بوکا مکتبده بولنان کتابلر و آلات و ادوات علمیه و مفروشات و اشیای سائره بروجه مفردات قید اولنوب زیری معلم اوللر ایله

معلمین سائره طرفلرندن امضا اولنه‌جقدر . ایکنجیسی « اسامی دفتری » درکه بوکا عموماً شاکردانك پدر و ولیلرینك اسم و شهرتلری و ساکن اولدقلری محل و مکتبه تاریخ دخوللریله هر سنه‌کی درجات تحصیللری و زمان و صورت خروجلری قید و تحریر اولنه‌جقدر. اوچنجیسی « دوام دفتری » درکه بونده معلمین و شاکردانك دوام و عدم دوامی کوستریلور . دردنجیسی « مصارف متفرقه » دفتری اولوب بوکا مکتبك مصارف متفرقه‌سی قید اولنور . اشبو دفترلرله برابر مقامات رسمیه‌دن وارد اولان بالجمله اوامر ایله یازیلان اوراق رسمیه‌نك صورتلری وامتحان جدوللری منتظماً حفظ ایدیلور، سلفدن خلفه دور و تسلیم اولنور .

اوتنجی ماده هر مکتبك مصارف متفرقه‌سی معلم اوللر واسطه‌سیله تسویه اولنه‌جق و مخصوص اولان مبالغ شهریه نره‌لره و نه وجه ایله صرف ایدیلیرسه منتظماً بر دفتره قید ایله هر آی نهایتنده دیکر معلملره‌ده تصدیق ایتدیریله‌جکدر. زائد ولزومسز مصرف ایدلمیوب وفضلهٔ مخصصات بریکدیریلوب هیئت تعلیمیه‌نك رأی و تصدیقیله مکتبك و وسائط و آلات تدریسیه‌نك اکمال نقصانه صرف قلنه‌جق و هر سنه نهایتنده اشبو مصدق دفترك بر نسخه‌سی معارف مدیریتنه کوندریله‌جکدر .

اون برنجی ماده طشره‌ده بولنان مکاتب رشدیه معلملری اوچ آیده بر کره یعنی کانون‌اول، مارت وحزیران ابتدالرنده معلمین ایله شاکردان وخدمه‌نك وظائف معینه‌لرینی یولیله ایفا ایدوب ایتمدکلرینی و مکتبده اولان وقوعات مهمه‌یی هر صنفده بولنان شاکردانك عددیله برابر معارف مدیرلرینه بیلدیره‌جکلر و معارف مدیرلری اولمیان محللرده طوغروجه نظارت جلیله‌یه عرض و اشعار کیفیت ایده‌جکلردر .

اون ایکنجی ماده اوچ آیده بر دفعه تقدیم اولنه‌جق خلاصه جدوللریله سنه‌ده بر دفعه امتحان عمومی‌یی متعاقب تقدیم ایدیله‌جك امتحان جدوللرینك

حکومات محلیه‌نك تحت تصدیقنده اولمسی و امتحان جدوللرینك زیرنده ممیز و معلملرك مهری و بالاسنده درسلرك نوعی بولنمسی لازم کلیر .

اون اوچنجی ماده   معلم اول و ثانی و ثالثلر مکتبك کشادندن قپانه‌جغی وقته قدر مکتبده بولنه‌جقلر و معلملردن بری بر سببه مبنی مکتبه کله‌میه‌جك اولدیغی تقدیرده کیفیتی معلم اوله اخبار ایده‌جك واو معلمك مکتبه کلمسنه مانع اولان عذرك شایان قبول و مقارن حقیقت اولوب اولمدیغی معلم اول طرفندن تحقیق ایدیلوب تبین ایده‌جك حاله کوره معامله اولنه‌جقدر .

اون دردنجی ماده   معلملر درسه شروع ایتمه‌دن اول شاکرداندن نقصان اولانلری بیلمك اوزره اسامی دفترینی قرائت و موجود اولمیانلری اشارت ایده‌جکلر وینه معلملر درسه بدأ ایتمه‌دن اقدم دائما لاعلی‌التعیین اون بش قدر شاکرده درس سابقدن سؤاللر ایراد و ویره‌جکلری جوابلره کوره ژورناله نومرو وضع ایلیه‌جکلردر . نومرولرك درجاتی بروجه آتیدر :

١٠ ٩	علی‌الاعلی
٨	اعلی
٧	قریب‌اعلی
٦	وسط
٥	قریب وسط
٤	ضعیف
٣ ، ٢ ، ١	صفر

اون بشنجی ماده   معلملر جدول مخصوصنده کوستریلن دروس ورسائلی تدریس ایدوب بونلرك خارجنده هیچ بر کتاب و فن تدریس و تقریر ایتمیه‌جکلر و ایتدکلری حالده شدتله مسئول اولدقدن بشقه عزلده ایدیله‌جکلردر .

اون آلتنجی ماده   درس اثناسنده شاکردانك حسن حرکتلرینه نظارت معلملره عائد اولوب معلملر درسی اخلال ایده‌جك درجه‌ده بر قباحتده بولنان شاکردی او درسدن تبعید و کیفیتی ژورناله اشارت ایده‌جك و درسی اخلال

ایتمیه‌جك صورتده حرکت خفیفه‌ده بولنانلر حقنده یالکز اجرای تنبیهات ایله اکتفا اولنوب کیفیت کذلك ژورناله قید و اشارت ایدیله‌جکدر .

اون یدنجی ماده — معارف عمومیه نظامنامه‌سنك یکرمی بشنجی ماده‌سی موجبنجه مکاتب رشدیه‌نك تعطیل عمومی زمانی اغستوسك ابتداسندن اوچنجی هفته‌سی نهایتنه قدر یکرمی ایکی کوندر. تموز ابتداسنده درسلر تعطیل اولنوب اون بش کون مذاکره‌یه و تموزك اون بشندن نهایتنه قدر اون بش کون دخی امتحانه مخصوص اولدیغندن ختام امتحانده مکتب قپانه‌جقدر . بر ده رمضانك اوچنجی هفته‌سی نهایتندن شوالك برنجی هفته‌سی غایتنه قدر اون بش کون وقربان بایرامی ایچون بر هفته مدت تعطیل اولنه‌رق بوندن و جمعه تعطیلندن و قندیل کونلریله جلوس و ولادت همایونه تصادف ایدن ایام مخصوصه‌دن بشقه کونلرده تعطیل قطعیاً ممنوعدر .

اون سکزنجی ماده — معلم اوللر بر عذر قوی‌یه مبنی مکتبده بولنمدیغی وقت معلم ثانیلر وکالت ایده‌جکلردر . معلم اوللر عذر قوی‌یه مبنی بر آز مدت مکتبه کله‌میه‌جك اولورلر ایسه معلم ثانیلر طرفندن معارف مدیریتنه اشعار کیفیت اولنه‌جق و عدم دواملك اسبابنه و مدتنه کوره ایجاب ایتدیکی تقدیرده کندی معاشندن آلنمق اوزره نصف معاشله بر وکیل تعیین قلنه‌جقدر .

اون طقوزنجی ماده — بالجمله مکاتب رشدیه معلم ومأمور وخدمه‌سی شاکردانك مکتبه کرك دخوللرنده و کرك خروجلرنده ذاتلری ویاغیریلری ایچون هیچ بر شی طلب وقبول ایده‌میه‌جکلر و وظائف اصلیه‌یی وحیثیت شخصیه‌یی اخلال ایده‌جك ایشلرله مشغول و حکومت و اهالی ایشلرینه قطعیاً مداخله ایتمیه‌جکلردر. خلافنه حرکت ایدنلر شدتله مسئول وتکررنده معزول اولورلر.

یکرمنجی ماده — مکاتب رشدیه معلملری مکتبلر ایچون اقتضا ایدن شیلری برنجی درجه‌ده مرجعلری اولان معارف مدیرلرینه انها ومدیرلر دخی ایجابی رسماً نظارت مشارالیهایه عرض و انبا ایده‌جکلردر .

شاکردانك وظائفی

یکرمی برنجی ماده مکاتب رشدیه شاکردانی اسملری دفتره قید اولندیغی کوندن اعتباراً اشبو تعلیماته تابعدرلر . شاکردان کرك درون مکتبده کرك خارجده بربریله حسن امتزاج ایدوب یکدیکری حقنده مغایر اصول و آداب حرکتدن اجتناب ایده‌جکلردر .

یکرمی ایکنجی ماده عموم شاکردان مکتبده حائز مساوات ایسه‌لرده درجهٔ استعداد و حسن حرکتلرینه نظراً یکدیکرندن تمایز ایده‌بیلورلر و ایام تعطیلیه‌دن بشقه هر کون مکتبه دوام ایله آتیده کوستریلن او قاتده حاضر بولنه‌جقلردر .

یکرمی اوچنجی ماده مکاتب رشدیه عموماً یازکونلری صباحلین بولندقلری مواقعك هواسنه کوره اضاءهٔ وقتی موجب اولمیه‌جق بر ساعتده کشاد ایله درسه بدأ اولنه‌جق و ینه بو نقطهٔ نظردن تعیین اولنه‌جق اولان ساعتده بعد العصر صالیویریله‌جك و قیش کونلری دخی اصول مذکوره وجهله عزیمت و درسه مباشرت و وقت عصردن صوکره عودت ساعتلری تعیین اولنه‌رق او یولده حرکت ایدیله‌جك ومکتبك کشادندن درسلره باشلانجه‌یه قدر آراده اولان مدتده شاکردان درسلرینی مذاکره ایله اشتغال ایده‌جکلردر .

یکرمی دردنجی ماده معلم افندیلرك درسخانه‌لره دخوللرنده شاکردان قیام ایدوب منتظر سلام اوله‌جقلر وشاکردان اوکله ووقتك مساعده‌سنه کوره ایکندی نمازینی مکتبده ادا ایده‌جکلردر . شاکرداندن بری بر مانع قوی‌یه مبنی مکتبه کله‌مدیکی حالده پدر و ولیسی طرفندن بر تذکره کتیره‌جك ویا بالذات پدر ویا ولیسی مکتبه کلوب افادهٔ معذرت ایلیه‌جك و بر شاکردك مکتبه کله‌میه‌جك درجه‌ده بولنان مانع مشروعی اوچ آیی تجاوز ایدوبده تکرار مکتبه کلیرسه ترفیع صنف ایده‌میه‌جکدر .

یکرمی بشنجی ماده طلبه‌دن بری بلامعذرت مکتبه دوام ایتمدیکی حالده

کیفیت ولیسندن سؤال اولنه‌جق و بلاعذر وولیسنك رضاسی خلافنه اوله‌رق کلمامش اولدیغی تبین ایتدیکی حالده حقنده اشبو تعلیماتك احکام مخصوصه‌سنه توفیقاً درحال ترتیب جزا اولنه‌جقدر .

یکرمی آلتنجی ماده   شاکردانك جمعه و سائر ایام تعطیلیه‌دن ماعداکی اوقات معینه‌ده مکتبده حاضر بولنملری لازم کله‌جکندن دوامده قصور ایدوب بر آی ظرفنده بلاعذر شرعی بش آلتی درس فوت ایتمش اولانلره اولا معلم اول طرفندن تنبیهات مقتضیه بالاجرا تکرری حالنده کیفیت پدر وولیسنه خبر ویریلوب ینه بر فائده کورلمدیکی صورتده توبیخ اولنه‌جقدر .

یکرمی یدنجی ماده   شاکردان مناسب هیئت و قیافتده مکتبه کله‌جکلر ویانلرنده چاقی ، بیچاق و شیش و امثالی آلات جارحه و ذی‌قیمت اشیا قطعیاً بولندیرمیه‌جقلردر. شاید بویله بر شی بولندیران اولور ایسه جزا ویریله‌جکدر .

یکرمی سکزنجی ماده   بر موجب جدول کوسترلمش اولان درسلردن شاکردان بهرسنه معارف نظامنامه‌سنك یوزاللی‌دردنجی ماده‌سنه [۱] تطبیقاً امتحان اولنوب اثبات لیاقت ایدنلر اوست طرفده‌کی صنفه کچیریله‌جك و صنفده ممتاز اولان شاکردانه موجب شوق و غیرت اولمق اوزره مناسب صورتله مکافات دخی ویریله‌جکدر .

یکرمی طقوزنجی ماده   بولندیغی صنف درسلرندن مطلوبه موافق امتحان

---

[۱] یوزاللی‌دردنجی‌ماده   نوع اول امتحانلری مکاتب صبیانیه ایچون هرقریه ویا محله‌نك اختیار مجلسی حضورنده خواجه‌لری معرفتیله اجرا اولنور ورشدیه واعدادیه مکتبلری امتحانلری دخی رشدیه مکتبلری ایچون اعدادیه مکتبلرینك واعدادیه مکتبلری ایچون سلطانیه مکتبلرینك معلم اوللرندن بررنفر ذات ایله مملکتك اهل معارفندن مناسب ذوات حضورنده اجرا قلنه‌جق واعدادیه وسلطانیه مکتبلری اولمیان یرلرده کندی خواجه‌لرینك و مملکتك ارباب معارفنك حضوریله‌ا کتفا اولنه‌جقدر واعدادیه مکتبلرینك امتحاننده ممکن اولدیغی حالده معارف هیئتندن برر محقق بولندیریله‌جقدر . ومکاتب سلطانیه صنف امتحانلری طشره‌لرجه مجلس معارف هیئتی ودرسعادتجه مجلس کبیر معارفك بعض اعضاسیله دارالمعلمین ودارالفنون ارکانندن اقتضا ایدن ذوات حضورنده اجرا قلنه‌جقدر وبو امتحانلرده اثبات اهلیت ایدن شاکردانك یدلرینه صنف شهادتنامه‌سی ویریله‌جکدر .

ویره‌میان شاکرد اوست طرفده‌کی صنفه کچه‌میوب او صنفده قاله‌جق و برنجی صنفده اوچ دیکر صنفلرده ایکی سنه متوالیاً ترفیع صنف ایده‌میانلر مکتبدن اخراج اولنه‌جقدر .

اوتوزنجی ماده مکاتب رشدیه‌ده رسمی پروغراملره تطبیقاً اوقونه‌جق درسلر تکمیل اولندقدن صکره نظامنامهٔ مذکورك یوزاللی بشنجی ماده‌سنه[۱] تطبیقاً شاکردانك امتحانلری اجرا اولنوب مستحق اولانلره مطبوع و معلم و ممیزلردن بشقه حکومت محلیه طرفندن مصدق شهادتنامه‌لر اعطا اولنه‌جقدر.

اوتوز برنجی ماده هیچ بر شاکرد تعطیلدن اول مکتبدن کیده‌میه‌جکدر. بر سبب صحیحه مبنی کیتمه‌سی لازم کلدیکی حالده معلم اول افندیدن رخصت آلمغه مجبور و شاکردانك درس اثناسنده بر عذر قوی اولمدقجه طیشاری چیقملری و مکتبده سیغاره ایچملری قطعیاً ممنوعدر .

اوتوز ایکنجی ماده شاکردانك بلا رخصت مکتبدن صاووشوب کیتملری ممنوع اولدیغندن بواب بو خصوصده شاکردانه مساعده ایدرسه مسئول طوتیله‌جقدر .

اوتوز اوچنجی ماده هر شاکرد درس اثناسنده غایت ادیبانه اوتوروب ویریلن درسه دقت ایده‌جك و معلم طرفندن هانکیسنه سؤال ایراد اولنورسه یالکز او جواب ویروب دیکرلری کندیلرینه خطاباً بر سؤال وارد اولمدقجه بر شی سویلیه‌میه‌جك و ایچلرندن بری درسنده بر مشکلی بولندیغی حالده ختام درسده شفاهاً ویا تحریراً معلمنه مراجعت ایده‌بیله‌جکدر .

اوتوز دردنجی ماده شاکردان درس اثناسنده معلم حقنده هیچ بر وجه ایله تعریض ویاخود استخفافی مشعر بر حال و حرکتده بولنمیه‌جقلر و عکسی حالنده دوچار مجازات شدیده اوله‌جقلر و کندی درسلرینی براقوبده دیکر بر درس استماع ایده‌میه‌جکلردر .

---

[۱] یوز اللی بشنجی ماده نوع ثانی امتحانلری ینه بو اصول اوزره اجرا اولنوب اثبات اهلیت ایدن شاکردانه مکتب شهادتنامه‌سی ویریلور و مکتب شهادتنامه‌سنی حائز اولانلر استدکلری حالده اوست طرفنده‌کی مکتبه بلا امتحان قبول اولنور .
۳۵۰ نجی صحیفه‌نك ۱ رقملی حاشیه‌سنه‌ده مراجعت اولونسون .

اوتوز بشنجی ماده   شاگردان کرك مکتب ابنیه‌سنه و کرك ادوات ومشتملاتنه ایراث خسار ایلدیکی حالده ولیسنه خسارات واقعه تضمین ایتدیریلوب اقتضا ایتدیکی صورتده او مقوله شاگرد تأدیب دخی اولنه‌جقدر .

اوتوز آلتنجی ماده   شاگرداندن بری دیکری حقنده تجاوز ایدرسه مغدور اولان طرف مقابلهٔ بالمثله قالقشمیوب معلم اولره شکایت ایده‌جکدر .

اوتوز یدنجی ماده   مکاتب رشدیه‌یه آلنه‌جق شاگردان نظامنامهٔ مذکورك اون دردنجی و یوز اللی دردنجی ماده‌لرینه توفیقاً قبول اولنه‌جقدر .

اوتوز سکزنجی ماده   هنوز چیچك چیقارمامش اولان ویا یدلرنده آشی شهادتنامه‌سی بولنمیان اطفال مکاتب صبیانیه‌یه قبول اولنمیه‌جغی کبی رشدیه‌لره دخی آلنمیه‌جقدر .

بوابلك وظائفی

اوتوز طقوزنجی ماده   بوابلر دائما مکتبده بولنوب شاگردان طاغلدقدن صکره مکتبی سوپوروب درسخانه‌لرك نظافتنه پك زیاده دقت ایده‌جکدر .

قرقنجی ماده   بوابلر دائما قپو اوکنده طوروب معلم اول طرفندن رخصت اولمدقجه هیچ بر شاگردك مکتبدن طیشاری‌یه چیقمسنه مساعده ایتمیه‌جکدر .

قرق برنجی ماده   بوابلر شاگردانك آیاق قابلری ایله اشیای سائره‌سی حفظ ایده‌جك و بر کونه ضایعات اولدیغی حالده مسئول اوله‌جقلردر .

مكافات یاننده‌در

قرق ایکنجی ماده   شاگرداندن بری بر آی متمادیاً درسنی لایقی وجه ایله یاپدیغی وحسن حرکتده بولندیغی حالده درجهٔ لیاقتنه کوره برنجی موقعلرده بولنور واوچ آی متمادیاً برنجی موقعلرده بولنانره معلم اول طرفندن بر قطعه تحسیننامه اعطا اولنور .

قرق اوچنجی ماده   بر شاگرد متمادیاً آلتی آی درسنی کوزل اوقودیغی

و ادابه موافق حرکت ایدوبده حسن اخلاقی میدانه قویدیغی حالده کندیسنه تحسیننامه ویرلدکدن بشقه صنفنك الك برنجی موقعنه اقعاد اولنوب حسن حالی صنفی شاکردانه معلمی طرفندن بیان و اسمی دخی درسخانه‌لرده معلق اولان لوایح مخصوصه‌یه جلی یازی ایله تحریر اولنه‌جقدر .

مجازات بیانده‌در

قرق دردنجی ماده بشنجی ماده‌ده کوسترلدیکی اوزره هر نه صورتله اولورسه اولسون ضرب و سائر عقوبات جسمانیه مکتبلرده کلیاً ممنوعدر .

قرق بشنجی ماده شاکرداندن بری درسنی کوزلجه یاپمدیغی یاخود هفته‌ده بر دفعه مکتبی ترك ایتدیکی تقدیرده کندیسنه معلمی طرفندن تنبیه و نصیحت ایدیلوب صنفی شاکردانك تنفس ایتدیکی وقتده مجازاةً درسنه چالیشدیریلیر . بر هفته چالیشمیان شاکرد منسوب اولدیغی صنفك مجازات موقعنه اقعاد اولنوب برهفته مدت تنفس وقتلرنده مجازاةً درسیله اشغال اولنور.

قرق آلتنجی ماده بر شاکرد بر آی متمادیاً درسه چالیشمدیغی ویاخود هفته‌ده ایکی اوچ دفعه مکتبه کلمدیکی حالده معلمی افندی ولیسیله لدی‌المخابره عدم دوامی برعذر قوی‌یه مبتنی اولمدیغی آکلاشیلیر ایسه او شاکرد کلمدیکی کون قدر تنفس وقتلرنده درسنه چالیشدیریله‌جق و دوامسزلغی مشعر اسمی دخی جزا تحته‌سنه یازیله‌رق بر هفته طوردیریله‌جق و بلا عذر اوچ آی دوام ایتمین طلبه مکتبدن اخراج اولنه‌جقدر .

قرق یدنجی ماده بر شاکرد رفقاسنه قولاً وفعلاً تجاوز ایتدیکی ویاخود اشیاسنه بر کونا ایصال دست خسار ایلدیکی تقدیرده یدنده تحسیننامه وار ایسه آلنه‌جق یوق ایسه معلمی طرفندن علناً تعذیر و تکدیر اولنوب ضرر ایراث ایتدیکی اشیا دخی تضمین ایتدیریله‌جك و محل آداب بیوك قباحت ویا جنایتده بولنانلر درحال طرد اولنه‌رق حکومت محلیه‌یه و معارف مدیریتنه بیان کیفیت اولنه‌جقدر .

قرق سکزنجی ماده   معلمین وخدمه‌دن بری وظائف مامورەسنی وقت و زمانیله ایفاده تکاسل ایدرسه معلم اول طرفدن کندیسنه اخطارات مقتضیه اجرا قلنور و بلا عـذر قوی و ظائف مأمورەسنی ایفاده قصـور ایدن معلمین وخدمه‌یه اولا معلم اول طرفدن اخطارات لازمه اجرا قلنوب بر فائده کوریله‌مدیکی حالده کیفیت با تحریرات معارف مدیریتنـه و معارف مدیریتنـدن دخی معارف نظارت جلیله‌سنه اشعار قلنه‌رق لزوم تبدیلی عرض اولنور .

قرق طقوزنجی ماده   عذر قویسی اولمیـه‌رق خدمت تدریسیه‌سنی ایفـا ایتمین معلملر حقنده ذکر اولنان معـارف نظامنامه‌سنك یوز سکسـان آلتنجی ماده‌سی [۱] موجبنجه معامله ایدیلیر .

اللنجی ماده   اشبو تعلیماتك موقع اجرایه وضعی تاریخندن اعتباراً طشره مکاتب رشدیه‌سنجه حسن تطبیق و محافظهٔ احکامنه اعتنا اولنه‌جق واجراسندن برنجی درجه‌ده رشدیه معلم اوللری وایکنجی درجه‌ده معارف مدیرلری مسئول اوله‌جقدر .

درسعادت مکاتب رشدیه‌سنك ادارهٔ داخلیه‌سنه مخصوص تعلیماتدر

برنجی فصل

مأمورین حقنده در

برنجی ماده :   درسعادت مکاتب رشدیه‌سـنك هیئت اداره وتعلیمیه‌سی بر مدیر ولزومی قدر معـلم ایله بهر صنف ایچون برر مبصر وبر قپوجی ایله ایجابی قدر خدمه‌دن متشکلدر .

ایکنجی ماده :   مدیر، مکتبك ادارهٔ عمومیه‌سندن برنجی درجه‌ده مسئول

---

[۱] یوز سکسان آلتنجی ماده   عذر قویسی اولمیه‌رق خدمت تدریسیه‌سنی ایفا ایتمیان رشدیه واعدادیه وسلطانیه وعالیه معلملرینك قسط الیوم حسابیله معاشلری تنزیل قلنه‌جق وبرآی ظرفنده اون کون خدمت مأموره‌سنده حاضر بولنمیان معلملر کندولرینه بعدالاخطار مأموریتلرندن اخراج ایدیله‌جکدر .

اولوب شاکردانك تربیه‌سنه وتدریساتك حسن جریاننه ومکتبك نظافت وطهارتنه علی‌الدوام نظارت ومکتبه متعلق کافهٔ نظامات واوامری تماملیه وبلا تراخی اجرا ایده‌جکدر .

اوچنجی ماده : مدیر هرصباح طلبه‌دن اول مکتبده حاضر بولنه‌جق وهر آقشام طلبه کیتدکدن صکره مکتبی ترك ایده‌جکدر . معذرت مشروعه‌یه مستند اولمقسزین مدیرك مکتبدن انفکاکی قطعیاً جائز اوله‌ماز . معذرتنك بر کوندن‌زیاده امتدادی حالنده مدیر مکاتب رشدیه اداره‌سنه اخبار کیفیته وهرنه وجهله اولورسه اولسون نظاماً موجودیتی ایجاب ایدن زمانده غیوبت ایتدیکی حالده معلملردن برینی توکیله مجبوردر .

دردنجی ماده : مدیر هرکون مبصرلرك معلملر ایله شاکردانك دوامنه دائر طوته‌جقلری ژورناللری و وقوعات یومیه‌یی کونی کوننه دفترینه قید ایدوب هرآی نهایتنده بلاتأخیر خلاصه‌سنی مکاتب رشدیه اداره‌سنه ارسال ایلیه‌جکدر .

بشنجی ماده : مکاتب‌رشدیه‌ده آلتی‌قطعه دفتر استعمال‌اولنور . برنجیسی تیمور باش‌ویااساس دفتریدرکه مکتبك تیمورباش اشیاسی‌قید اولنور. ایکنجیسنده معلمین ومأمورین وخدمه‌نك قیدی ووقوعاتی مندرج بولنور . اوچنجیسی طلبه‌نك قید و سجلنی حاوی بولنور . دردنجیسی صنف دفتریدرکه معلمین وشاکردانك دوام وعدم دوامنی کوستر.بشنجیسی مسودات دفتریدرکه‌نظارت جلیله ایله اداره‌دن ودوائر سائره‌دن وارد اولان اوامر وسائره ایله نظارته واداره‌یه یازیلان تقاریر وتذکره‌لرك مسوداتنی حاویدر . آلتنجیسی تفتیش دفتریدرکه مفتشلر طرفندن کرك تدریسات وکرك اداره‌یه متعلق مشهودات واخطارات واقعه قید ومدیر نزدنده حفظ ایدیله‌رك هرمفتشه ارائه اولنور .

آلتنجی ماده : معلم افندیلر وقت معیننده درسخانه‌ده حاضر بولنمغه مجبوردر . درس وقتنده طوغریجه ومناسب قیافتده درسخانه‌لره کیروب درس مدتی نهایت بولمدقجه طیشاری‌یه چیقمیه‌جقلردر . معلمین نظارت جلیله‌دن

انتخاب اولنان کتابلرك پروغرامده تعریف ایدلدیکی وجهله تدریس وتفهیمنه مجبوردرلر .

یدنجی ماده : وقت معیننده اون دقیقه صکره کلان معلمه او درسه کلامش نظریله باقیله‌جغی کبی مبصرلر طرفندن زمان تدریس تبلیغ اولنمدقجه معلملر درسخانه‌یه کیره‌میه‌جکلردر. اوقات معینه‌سندن صکره کلمکی اعتیاد ایدن معلملری مدیر مکتب رشدیه اداره‌سنه بیلدیره‌جکدر .

سکزنجی ماده : معلملردن بری عذر شرعی‌یه مبنی مکتبه کله‌میه‌جك اولدیغی حالده مانع اولان عذرینی ممکن اولورسه اولجه‌وممکن اوله‌مدیغی تقدیرده دیکر درس کوننه قدر بهمه‌حال مدیره بیلدیره‌جکدر .

طقوزنجی ماده : معلملردن برینك خسته‌لغندن یاخود بر مصلحت مشروعه‌دن طولایی بر هفته ودها زیاده مدت درسنه کله‌میه‌جکی تحقق ایدرسه یرینه وکیل تعیین ایدلمك اوزره کیفیت مکاتب رشدیه اداره‌سنه بیلدیریله‌جك وبومدت ظرفنده درسلر مدیرك تنسیبی‌وجهله مکتبجه مناسب معلملر طرفندن تدریس ایدیله‌جکدر .

اونجی ماده : درسنه کلمیان معلملرك معاشاتندن کلمدیکی درسه اصابت ایدن مقدار تنزیل اولنه‌جقدر .

اون برنجی ماده : بر عذر شرعی‌یه مبنی اولمیه‌رق آیده اوچ کون درسه کلمیان معلمك وایشی باشنده بولنمیان مأمورك حرکت واقعه‌سی رشدیه اداره‌سنه بیلدیریله‌جك واداره‌ٔ مذکوره طرفندن او معلم ویا مأموره ایلك دفعه اولمق اوزره تنبیهات اجرا ایدیله‌جك وایکنجی دفعه‌سنده مستعفی عد اولنوب یرینه دیکری تعیین قلنه‌جقدر .

اون ایکنجی ماده : مدیر دائمی معلملره عائد درسلری اختصاص وانتسابلرینه کوره وعدد درسجه برنسبت معتدله کوزتمك شرطیله معلمین دائمه بیننده تنسیب ایتدیکی وجهله تقسیم وتوزیع ایده‌بیله‌جکدر .

اون اوچنجی ماده : مدیر مکتب ایله معلمین ومستخدمینك مکتب

داخلنده وظیفه‌لرندن ماعدا خصوصه عائد شاکردان ایله اختلاط والفت ایتملری و مدیر ومعلم ومبصرلرك درسخانه‌ده ویا طلبه اوکنده سیغاره ایچملری وطعام ایتملری قطعیاً ممنوعدر .

اون دردنجی ماده : معلمین دائمه ایله مبصرلر طلبه‌دن اول مکتبده بولنمغه مجبوردرلر . مبصرلر طلبه‌نك تجمعنده ووقت معیننده مأمور اولدقلری صنفلرك یوقلمه‌لرینی اجرا ایده‌رك خلاصه‌سنی مدیره اعطا ایده‌جکلردر . درس وتنفس زمانلرینی وقت معیننده دودك ایله بیلدیرمك ومعلمك ورودینه قدر طلبه‌یه نظارت ایتمك ومذاکره وتنفس وقتلرنده شاکردان آره‌سنده برکونه نزاع واختلاف واحوال غیرمرضیه وقوع بولمامسنه ویکدیکرینه حسن معامله ایتملرینه اعتنا ایتمك وصنفلری داخلنده نه‌کونا وقوعات اولورسه درحال مدیره خبرویرمك مبصرلرك ومبصرلرك اشبو وظیفه‌لرینی حسن ایفا ایدوب ایتمدکلرینه نظارت وایجابنده مومی الیهمه معاونت ایلمك دائمی معلملرك وظائفندندر . شو تعداد اولنان احوالك حسن محافظه ودوامنه وباخصوص مبصرلر شاکردان ایله اختلاط ومناسباتده حدرسمیی تجاوزله لاابالیانه وانتظام شکنانه معاملاتده بولنماملرینه مدیر مکتب علی الدوام نظارت ودقت ایده‌جك وخلافی حرکات وقوعنده کیفیتی رشدیه اداره‌سنه بیلدیره‌جکدر .

اون بشنجی ماده : آقشام تعطیلنده لزومی قدر پوسته‌لره تقسیم اولنان شاکردانه مناسب محللره‌قدر نظارت ایتمك اوزره مبصرلرایله شاکردان برلکده بولنه‌جقدر .

اون آلتنجی ماده : خدمه مکتبك نظافت وطهارتیله مدیر ومعلمینك مکتبه عائد امرلرینی اجرایه مأموردر . بواب دخی دائماقپودن آیرلمیوب شاکردانك آیاق قابلرینی محافظه ایده‌جکی کبی بونلردن لااقل بری کیجه‌لری مکتبده قاله‌جقدر . بعدالتعطیل مکتبك تنظیف وتطهیرنده بواب خدمه‌یه معاونت ایلیه‌جکدر .

ایکنجی فصل

طلبه حقنده‌در

اون یدنجی ماده : مکاتب رشدیه‌یه قبول ایدیله‌جك شاکردانك آشی شهادتنامه‌سیله امراض ساریه‌دن مصون اولدیغنه دائر اطبای معروفه‌دن بری طرفندن ویرلمش برقطعه راپور وتذکرهٔ عثمانیه‌لرینی حائز اولملری وبرنجی سنه‌یه داخل اوله‌جقلرك سنلری اون بشدن افزون اولمامق شرطدر . موجود شاکردان ایچنده سناً بو حدی متجاوز طلبه بولندیغی کوریلورسه مفتش افندیلر کیفیتی رشدیه اداره‌سنه بیلدیرمکه مجبوردرلر . بو سن فوقنده طلبه قبولی قطعیاً جائز دکلدر .

اون سکزنجی ماده : شاکرد قبولی زمانی سنهٔ تدریسیه ابتداسندن اول اوراق حوادثله اعلان اولنوب نظارتجه مصدق اولان مکاتب ابتدائیه شهادتنامه‌سنی حامل اولانلر بلاامتحان برنجی سنه‌یه واولمیانلر بالامتحان مستحق اولدقلری صنفلره قید اولنور .

اون طقوزنجی ماده : مکاتب رشدیه شاکردانی اسملری دفتره قید اولندیغی کوندن اعتباراً البسهٔ رسمیه ایله منتظماً دوام وتحصیل علم وادبه سعی واهتمام ایده‌جکلردر .

یکرمنجی ماده : شاکردانك نزدنده کتب لازمه ایله ادوات تحریریه‌دن ماعدا قلمتراش وچاقی مثللو آلات جارحه وزیاده آقچه وذیقیمت اشیا وسائره بولنمیه‌جقدر . مکاتب رشدیه شاکردانی ایچون سیغاره ایچمك قطعیاً ممنوع اولدیغندن نزدنده توتون بولنان طلبه‌یه برنجی دفعه اخطار وایکنجی دفعه‌ده ولیسنه تبلیغ اولنوب تأثیری کورلمدیکی حالده سائر شاکردانه سرایتی منع ایدلمك اوزره شاکرد مرقوم موقتاً اخراج ایدیله‌جك وینه تکرر ایدر ایسه قیدی ترقین اولنه‌جقدر .

یکرمی برنجی ماده : برمعذرته مبنی رخصت طلب ایده‌جك شاکرداندن ولیلری طرفندن عذرلرینی مصدق برعلم وخبر کتورمیانلره رخصت ویرلمیه‌جکدر .

ولیسنك معلومات وتصدیقی اولمقسزین کلیانلر اذنسزلك جزاسنه دوچار ایدیله جك وبو صورتله غیبوبتی بربری آرقه سنه اوچ کوندن زیاده امتداد ایدرسه حقلرنده اخراج موقت جزاسی اجرا ایدیله جکدر .

خسته لقدن طولایی مدت مدیده مکتبه کلمیه جك شاکردانك ولیسی طرفندن خسته اولدیغی مدیره اخبار اولنه جقدر . اولجه معلومات ویره میانلر افاقت بولوب مکتبه کلدکلری کون ولیسی طرفندن مصدق برقطعه علم وخبر ابرازینه مجبور طوتیله جقدر . شاکردانك صورت دوامی غیبوبت و معذرتلری مدیر طرفندن کمال اهمیتله تعقیب ایدیله جك وایجاب ایدن معامله ده تکاسل کوسترلیه جکدر .

اوچنجی فصل

مکافات و مجازات حقنده در

یکرمی ایکنجی ماده : شاکردانك مکتبه یولیله دوام ایتملرینه و سعی و غیرتلرینه و بربرلریله حسن امتزاج حاللرینه و حسن حال وحرکتلرینه نظراً نائل اوله جقلری مکافات ، آفرین ، تقدیر ، تحسین ، لوحهٔ افتخارناملریله درت نوع اولوب اعتبارجه سکز آفرین برتحسین ، ایکی تحسین برتقدیره وایکی تقدیر ودرت تحسین برلوحهٔ افتخاره وایکی لوحهٔ افتخار برمکافاته معادل طوتیله جقدر.

بونلردن آفرین و تحسین وتقدیر مطبوع ورقه اولوب لوحهٔ افتخار ایسه بر لوحه در که مظهر مکافات اولنلرك اسملری جلی خط ایله اشبو لوحه یه یازیلور .

یکرمی اوچنجی ماده : برهفته ظرفنده جزا کورمیه رك تربیه و ادب دائره سنده حرکتی مبصرلر طرفندن تصدیق اولنان شاکردانه برآفرین ورقه سی ویریلور .

یکرمی دردنجی ماده : هرآی نهایتنده معلملر کندی درسلرندن او آی ظرفنده وظیفه و درسنی اعلا اوله رق ایفا ایدنلره بر و علی الاعلی درجه ده ایفا ایدنلره ایکی آفرین وامتحان خصوصیلرده هردرسدن برنجی چیقانه برتقدیر

وایکنجی‌یه بر تحسین ودیکر تام نومرو آلانلره ایکیشر آفرین ویریر. امتحان عمومیده شاکردان اصولی وجهله مکافات کتابلری و ذکر جمیللر ایله تلطیف اوله‌جقلردر .

یکرمی بشنجی ماده : آفرین وتحسین وتقدیر ورقه‌لری مدیر جانبندن اعطا و مکافات کتابلری مکتب طرفندن وقوعبوله‌جق اشعار اوزرینه مکاتب رشدیه مدیری طرفندن ارسال اولنوب مکتب مدیری طرفندن صنف مواجهه‌سنده اعطا اولنور. برسنهٔ تدریسیه اثناسنده اوچ مکافات کتابنه نائل اولان شاکرد ایچون اداره‌دن مکتبه برمأمور کوندریله‌رك هیئت اداره ایله معلملردن موجود بولنانلر وشاکردان مواجهه‌سنده کلمات تقدیریه ایرادیله اوشاکردك صاغ قولنك صنف شریدلرینك اوست طرفنه برصاری شرید طاقمه‌سنه مساعده اولندیغی تبلیغ اوله‌جقدر .

یکرمی آلتنجی ماده : شاکردانك حال وحرکتجه مغایر وظیفه ونظام افعالندن طولایی دوچار ایدیله‌جکلری جزالر « توقیف » ، « اذنسزلك » ، « اخراج موقت » و « طرد » در .

« توقیف » دوچار ایدلدیکنك ایرتسی کونی شاکردك برتنفسدن محروم براقلمسیدر . بویولده توقیف جزاسی آلمش اولانلرك جمله‌سی دیکر شاکردان تنفسده بولندقلری اثناده درسخانه‌لردن برنده اوطوروب برمبصرك تحت نظارتنده اوله‌رق قرمله یازمغه مجبوردرلر .

« اذنسزلك » برهفته ظرفنده اون توقیف جزاسنه مستحق اولانلر حقنده جاریدر .

اذنسز اولانلر جمعه کونلری یدی بچقدن طقوز بچغه قدر مکتبه کله‌رك مبصرلرك برینك تحت نظارتنده درسخانه‌ده یازی ایله اشغال ایدیله‌جکدر .

جمعه کونلری مدیر دخی داخل اولمق اوزره هیئت دائمه‌دن بری بالمناوبه اذنسز طلبه‌نك مکتبه کلدیکی زمان نوبتجی مبصرله برابر مکتبده بولنه‌جقدر . اذنسزلکه کلیانلر ایکی هفته اذنسز ایدیلور وبو ایکی هفته‌ده کلیانلر عدم اطاعتده بولنمش اوله‌جقلرندن طولایی اخراج موقت جزاسنه دوچار ایدیلور .

« اخراج موقت » درت هفته متمادیاً اذنسز اولانلر حقنده اجرا اولنور . بوجزایه مستحق اولانلر ولیلرینه بالاخبار بر هفته مکتبه قبول اولنمازلر .
« طرد » برسنهٔ تدریسیه ظرفنده درت دفعه موقةً اخراج اولنان یاخود مکتبده بقاسی جائز اولمیه‌جق درجه‌ده بیوك برقباحتی مرتکب اولان شاکردان حقنده اجرا اولنور . طرد جزاسنك اجراسی رشدیه اداره‌سنه وقوعبوله‌جق اشعار ایله اداره‌دن آلنه‌جق جوابه متوقفدر .

یکرمی یدنجی ماده : درسنی و وظیفه‌سنی حاضرلمامش اولانلر اودرسك معلمی طرفندن برتوقیف جزاسنه دوچار ایدیلور . امتحان خصوصیلری هیچ یاپمیانلر ویا آنجق ایکی نومرو آله‌بیله‌جك قدر یاپانلر و تمیز دفتری یازمامش اولانلر اذنسز براقیلور . تمیز دفترلرده درسلر تعقیب اولنمیوب اکسیك براقیلور ویاخود کیرلی ویبرتیق برحالده بولندیریلور ایسه ایکی توقیف ویریلور .

یکرمی سکزنجی ماده : یوقلمه زماننده صکره کلانلر و درسخانه‌ده ارقداشلریله لقردی ایدنلر و درسخانه‌یه کیروب چیقارکن انتظامی مخل احوال وحرکاتده بولنانلر وعلی‌العموم معلمین ومبصرینك اخطارات‌واقعه‌سی خلافنده حرکت ایدنلر برتوقیف و تکررنده ایکی توقیف جزاسنه دوچار اولورلر.

برهفته ظرفنده ایکی دفعه یوقلمه زماننده صکره کلانلر ودرسخانه‌دن و مکتبدن بلا رخصت چیقانلر و معلمین ومبصرینه قارشو سرکشلکده بولنانلر وسائر تربیه وانتظامی مخل‌احوال وحرکات نامرضیه‌ده بولنانلر اذنسز ایدیلور.

مدیر مکتبك امرینه مخالفت ایدنلر وارقداشلرینه تعرضده بولنانلر ایله کرك مکتبده وکرك خارجده آداب عمومیه‌یه مخالف حرکاتده بولندقلری ثابت اولانلر واذنسزلك جزاسنك فوقنده احوال غیرمرضیه‌یه جرأت ایدنلر اخراج موقت جزاسنه دوچار ایدیلور .

مدیر ومعلم و مأمورلره ابراز شدت ایتمکه جرأت ایدن و طلبه‌نك اخلاق و آدابنی اخلالی اعتیاد ایدندیکی ثابت اولان طلبه مکاتب رشدیه اداره‌سندن بعدالاستیذان طرد اولنور. برصنفده اوچ سنه ترفیع صنف‌ایده‌میان شاکردانك

اسملری ترقین اولنه رق مکاتب رشدیه اداره سنه بیلدیریلور. برشاکردك طردینی مستلزم اولان حاله نظراً اولبابده کی استیذانه مقابل امرك وروديـنه دکین مکتبده بقاسی تجویز ایدلمدیکی صورتده مذکور شاکرد درحال و موقة اخراج ایدیلور .

یکرمی طقوزنجی ماده : خدانکرده شاکرد طرفندن ضابطهٔ عدلیه‌جه تعقیبات اجراسنی ایجاب ایتدیره‌جك برحال وحرکت وقوعنده کیفیت درحال اك یقین پولیس مرکزینه اخبار ایدلمکله برابر عقیبنده مکاتب رشدیه اداره‌سنه بیلدیریله‌جکدر .

امتحانلر حقنده‌در

اوتوزنجی ماده : برسنهٔ تدریسیه ظرفنده کرك برقاچ دفعه خسته اولوب اوچ آی ودها زیاده مدت درسده بولنمیان کرك متمادیاً اوچ آی خسته اولان شاکرد امتحانه داخل اولمقده مختاردر .

داخل اولمز ایسه صنفدن دونمش نظریله باقلمز داخل اولوبده جواب ویره‌میانلر بالطبع صنفدن دونرلر . امتحان زماننه یقین خسته‌لنوب ویا رسماً محقق برمعذرت شرعیه ایله معذور بولنوبده تماماً ویا قسماً امتحانه داخل اوله‌میانلرك امتحانلری مکتبه شاکرد قبولی ایچون تشکل ایده‌جك قومیسیونده اجرا ایدیلور .

اوتوز برنجی ماده : مکاتب رشدیه امتحانلری اوچ نوع اولوب برنجیسی شاکرد قبولنه دائر اجرا اولنان امتحان ، ایکنجیسی امتحان خصوصی ، اوچنجیسی امتحان عمومیدر .

اوتوزایکنجی ماده : مکاتب رشدیه‌یه داخل اوله‌جق شاکردانی امتحان ایتمك ایچون لزومی مقدار قومیسیونلر تشکیل اولنور . اشبو قومیسیونلر ایام تعطیله‌نك نهایتنده ایفای وظیفه‌یه مباشرت ایده‌جکلردر .

اوتوزاوچنجی ماده : هرصنفك شاکردانی تحملنی تجاوز ایتمامك اوزره هرمکتبه نه‌مقدار شاکرد آلنه‌جغی اولجه اداره‌دن بیلدیرلمش بولنه‌جغندن

شاکردان ایجـاب ایدر ایسـه محل اقامتلرینه کوره مکاتب سـائره‌یه توزیع اولنه‌جقدر .

اوتوز دردنجی ماده : برنجی سنه‌یه داخل اوله‌جق شاکرداندن نظارتدن مصدق مکاتب ابتدائیه شهادتنامه‌سنی حائز اولانلر بلا امتحان قبول اولنه‌جغی کبی شهادتنامه‌سی اولمیانلرك مکاتب ابتدائیه درسـلرندن ودیکر صنفلره کیرمکی آرزو ایدنلرك مکاتب رشـدیه پروغرامنه تطبیقاً متسـلسلاً امتحانلری اجرا اولنور . دیکر صنفلرك امتحانلری ایله امتحان عمومیده معذرت مشروعه‌سنه مبنی بولنه‌میان ویا اصولاً بعض فنلردن امتحانلری لازمکلنلر دخول امتحانندن صکره دیکر برکونده امتحان اولنه‌جقلردر . مکاتب رشدیه‌نك غیریسنده تحصیل ایتمش اولانلره هیچ بروقت رشدیه شهادتنامه‌سی ویرلمیوب برسنه مدت اوچنجی سنه‌یه دوامه مجبور طوتیله‌جقلردر .

اوتوز بشنجی ماده : دخول امتحانه مأمور اولانلر هرکون اجرا اولنان معاملاتی مطبوع جدوله تحریر ایدوب زیری هیئت ممیزه طرفندن تمهیر اولندقدن صـکره مکاتب رشدیه اداره‌سـنه ارسال اولنه‌جقدر . اداره‌جـه معاملهٔ لازمه بالاجرا سنهٔ تدریسیه ابتداسندن اول قبول اولنان شاکردانك اسامیسنی مکاتبه بیلدیره‌جکدر .

اوتوز آلتنجی ماده : امتحان خصوصی هر اوچ آی نهایتنده یعنی کانون اول ومارت ابتدالرنده سـنه‌ده ایکی دفعه مدیر مکـتب برلکده اوله‌رق هر درسـك معلمی معرفتیله اجرا اولنور . ختامنده درسك نره‌یه‌قدر اوقوندیغی کوستریله‌رك عمومی برجـدول تنظیم وزیری هیئت تعلیمیه ومدیر طرفـندن تختیم اولنه‌رق مکاتب رشدیه اداره‌سنه ارسال اولنه‌جقدر .

اوتوز یدنجی ماده: امتحان عمومی هر سـنهٔ تدریسیه نهایتنده اداره‌دن تعیین اولنان ممیزلر معرفتیله اجرا اولنور .

اوتوز سکزنجی ماده : امتحان عمومی‌یه بدأ اولنه‌جغی مبین برآی مقدم هر مکتبه اداره‌دن برر مطبوع جدول کوندریله‌جکندن مذکور جدول مناسب

محله تعليق اولنەرق امتحانه بدأ اولنەجغی زماندن اون کون مقدم درسلره نهايت ويريلوب يوم مخصوصلرنده خواجەسی وديكر كونلرده صنف باشيلری معرفتيله شاكردان مذاكره ايله اشتغال ايدەجكلردر .

اوتوزطقوزنجی ماده مدير ومعلم ومميزلردن ماعدا امتحان محلنده كيمسه بولنميەجقدر. فقط شاكردانی تشخيص وسوق ايچون صنفك مبصری قپواوكنده طورەجقدر .

قرقنجی ماده: مميزلر يدلرندەكی مطبوع جدوله شاكردانك صره نومرولريله اسملرينی قيد ايدەرك تعليمات مخصوصەسنه تطبيقاً شفاهاً امتحان ايدەجكلردر .

قرق برنجی ماده هركون اجرا اولنان امتحان نومرولری ايكی نسخه يازيلوب بر ظرف درونىنه وضع ايله اوزرلری بالتمهير بری مكتبه تسليم وديكری درعقب ادارەيه ارسال اولنور .

امتحانك ختامنده مكتبده قالان ظرفلر آچيلوب مجموع نومرولر جدول عموميیه نقل ايله ادارەيه تصديق ايتديرلدكدن صكره شاكردانه اعلان اولنەجقدر. آندن اول شاكردانه معلومات ويرنلر مسئولدر.

قرق ايكنجی ماده : اثنای امتحانده مميزلر ومعلملر شاكردانه اصلا عنف وشدت كوسترميوب بروجه حقانيت اجرای معاملەيه دقت ايدەجكلردر .

قرق اوچنجی ماده : شاكردك درجهٔ اقتدارينه كوره تقدير اولنوب جدوله درج اولنان قيمت لايتغيردر .

قرق دردنجی ماده : شاكردانك درجهٔ اقتدارلرينه كوره اعطا اولنان نومرولرك درجاتی بروجه آتيدر.

١٠ ــ ٩	على الاعلى
٨	اعلى
٧ ــ ٦	قريب اعلى
٥	وسط
٤	قريب وسط
٣	ضعيف
٢ ــ ١	ادنا

قرق بشنجی ماده : هر درس ایچون « اس میزان » درت اولوب ترفیع صنف ایچون مجموع نومرونك نصفنی وشهادتنامه ایچون اونده آلتیسنی قزانمق لازمدر . تام نومرولر مجموعنك نصفندن زیاده‌سنی قزانمش برشاگردك ایکی فندن نومروسی درتدن دون اولدیغی حالده امتحانلرك ختامنده اوفنلردن تکرار امتحان اولنور. ایکنجی امتحانده قزانه‌میانلر ایله ایکیدن زیاده درسدن دون نومرو آلانلر صنفلرنده ابقا ایدیلور . نصف ویا اونده آلتیدن اوچ نومرو اکسك آلنلرك اك ضعیف درسدن تکرار اکمال امتحانته مساعده اولنور . صوك امتحانده ابرازاقتدار ایدنلره معارف عمومیه نظامنامه‌سنك یوز اللی بشنجی ماده‌سنه (١) تطبیقاً شهادتنامه ویریلور . اس میزاندن اوچ نومرو نقصان اولوبده بردرسدن دوننلر اودرسدن تکرار امتحان ایدیلورلر . ایکی درسدن‌دوننلر صنفلرنده ابقا اولنور .

قرق آلتنجی ماده : عمومی امتحانلرك ختامنده منتهی صنف شاگردانندن مجموع نومرونك اونده آلتیسنی قزانمش اولانلره نظارت جلیله‌دن مصدق بر شهادتنامه ویریلورکه « علی الاعلی » « اعلی » « قریب اعلی » نامليه اوچ درجه‌یه منقسمدر .

نومرولرك مجموع یکونی درسلرك عددی اوزرینه تقسیم اولنه‌رق حاصل تقسیم طقوز ودها زیاده اولورایسه شهادتنامه درجه‌سی « علی الاعلی » سکز اولورایسه « اعلی » وآلتی ایله یدی اولور ایسه « قریب اعلی » اعتباراولنور .

نومرولرك وسطیسی دها دون اولورایسه شهادتنامه ویرلمز. اون آلتی‌فندن امتحان اولنان درسعادت مکاتب رشدیه‌سی شاگردانه اعطا اولنه‌جق شهادتنامه‌لرك درجه‌سی بروجه آتیدر :

من	الی	
١٠٧	١٢٥	قریب اعلی
١٢٦	١٤٣	اعلی
١٤٤	١٦٠	علی الاعلی

(١) ٣٥٠ و ٣٥١ نجی صحیفه‌لرك ١ رقملی حاشیه‌لرینه مراجعت اولونسون

قرق سكزنجی ماده: شاکردانه دواملرندن وحسن حرکتلرندن طولایی آیده بر درت آیده بش سنه‌ده اون نومرو اعتباریله بر نومرو وبریلورکه آنك ترفیع صنفه مداری یوق ایسه‌ده مساوی درجه‌ده بولنان شاکردی تفریق ایده‌جکی کبی توزیع مکافات اثناسنده آیروجه بر مکافات ایله تلطیف اولنه‌جقدر .

ولایات شاهانه ایله لوا مرکزلرنده بولنان لیلی ونهاری مکاتب اعدادیه‌نك معارف نظارت جلیله‌سنجه تعدیلاً قلمه آلنان درس پروغراملری صورتیدر :

لوا مرکزلرنده بولنان مکاتب اعدادیه‌نك درس پروغرامی

هفته‌ده	اسامئ دروس	برنجی سنه
٣	علوم دینیه	اعمال وعبادات ایله بعض معاملات شرعیه تعلیم ومع تجوید قرآن کریم تلاوت وتطبیق ایدیله‌جکدر .
٣	عربی	اصول جدیده اوزره برصرف کتابی اوقوتدیریله‌جقدر متنی ترکجه .
٤	ترکجه قرائت	تهذیب اخلاق ونافع معلوماتی و بعض مناسب ومفید حکایاتی حاوی برکتاب یوزندن اوقوتدیریله‌جقدر .
٢	لغت واملا	لغت‌ازبراوله‌جق‌واملاقاعده‌سی‌وجمله‌اجرا ایدیله‌جکدر .
٢	حساب	اصولنه توفیقاً اعمال اربعه کوستریله‌جکدر .
٢	جغرافیا	مقدمات واصطلاحات جغرافیا کوستریله‌جکدر .
١	حسن خط	یالکز رقعه کوستریله‌جکدر .
١	رسم	ترسیم خطوط کوستریله‌جکدر .
١٨	یکون	

هفته‌ده	اسامی دروس	ایکنجی سنه
٣	علوم دینیه	برنجی سنه کبی تدریسات اجرا ایدیله‌جکدر .
٣	عربی	برنجی سنه‌ده‌کی کتاب تطبیقاتیله برابر اکمال ایدیله‌جکدر .
٢	فارسی	لسان فارسینك قواعدی اوقوتدیریله‌جقدر .
٢	ترکجه قرائت	برنجی سنه‌ده اوقوتدیریله‌جق کتاب طرزنده‌وآنك فوقنده بعض مسائل اخلاقیه وفوائدی جامع آثار اوقونه‌جقدر.
٢	قواعد عثمانیه	قواعد لسان عثمانی تدریس ایدیله‌جکدر .
٢	حساب	کسورات عادیه واعشاریه کوستریلور .
٢	جغرافیا	مختصر کرهٔ مسطحه .
٢	تاریخ اسلام	تاریخ انبیا ایله ظهور دولت عثمانیه‌یه‌قدر خلفا وسلاطین اسلامیه‌نك مختصراً تراجم احوالی وباشلیجه‌وقایع کوستریلور
١	حسن خط	سنهٔ سابقه کبیدر
١	رسم	برنجی سنه کبی رسم خطی‌یه دوام وتدریجاً ترقی ایله اصول ترسیم کوستریلور .
٢٠	یکون	

اوچنجی سنه

٢	علوم دینیه	برنجی وایکنجی سنه‌لرکبی اجرای تعلیم وفضائل اخلاقیه وحسن تربیه‌یه دائر درسلر تدریس وتفهیم اولنه‌جقدر .
٣	عربی	یکی اصولده نحو کتابی اوقوتدیریله‌جقدر .
٢	فارسی	کلستان منتخباتی اوقوتدیریله‌جقدر .
٢	قواعدعثمانیه‌وقرائت	ایکنجی سنه‌دن قالان درسلر اکمال ایدیله‌جکدر .
٤	فرانسزجه	الفبای فرانسوی وقرائت.
٣	تاریخ عثمانی	دولت علیهٔ عثمانیه‌نك مفید و مختصر صورتده تاریخی کوستریله‌جکدر .
٢	جغرافیای عثمانی	ممالك عثمانیه‌نك جغرافیای طبیعیه‌وسیاسیه‌سی کوستریله‌جکدر.

هفته‌ده	اسامی دروس	
٢	حساب	رفع وجذر عملیاتیله نسبت وتناسب بحثلری کوستریله‌جکدر.
٢	هندسهٔ خطیه	خطوط وزوایانك تعریفات و بالهندسه صور ترسیمی کوستریله‌جکدر .
١	رسم	رسم خطی ایلرویه کوتوریله‌جك و آلات ترسیمیه استعمالی کوستریله‌جکدر .
١	حسن خط	
٢٤	یکون	

دردنجی سنه

١	عقائد وفقه	طلبهٔ مسلمه‌یه مخصوص اولوب ترتیبی وجهله تدریس اولنه‌جقدر .
٣	عربی	صرف ونحو قواعدینك تطبیقاتیله برابر قرائت وترجمه ممارسه‌لری اجرا ایدیله‌جکدر .
٢	فارسی	قواعد تطبیقاتیله کلستان اوقوتدیریله‌جقدر .
٢	اصول انشا وکتابت	بعض مقاله‌لر قلمه آلدیرلمغله برابر قدمانك بعض منثور ومنظوم آثار ادبیه‌سی یوزندن اوقوتدیریله‌جقدر .
٢	تاریخ عمومی	مختصر ومفید صورتده قرون اولی و قرون وسطی وقایعی کوستریله‌جکدر .
٢	جغرافیای عمومی	اوروپا قطعه‌سنك جغرافیای طبیعیه وسیاسیه‌سی کوستریله‌جکدر .
٣	حساب نظری	اثباتلی حساب مکمل کوستریله‌جکدر .
٢	هندسهٔ سطحیه	سطوحك تعریفات واصول ترسیم ومساحه‌لری کوستریله‌جکدر .
٦	فرانسزجه	مختصر غرامر و قرائت
١	حسن خط	رقعه
١	رسم	رسم تقلیدی
٢٥	یکون	

هفته‌ده	اسامیٔ دروس	بشنجی سنه
١	عقائد وفقه	سنهٔ سابقه مثللو تدریس اولنه‌جقدر .
٢	عربی	عربی اوله‌رق تطبیقاتیله تدریس اولنه‌جقدر .
٣	اصول انشا وکتابت	سنهٔ سابقه مثللو کوستریله‌جکدر .
٢	تاریخ عمومی	قرون اخیره تاریخی کوستریله‌جکدر .
٢	جغرافیای عمومی	اوروپادن ماعدا قطعات اربعه کوستریله‌جکدر .
٣	هندسهٔ مجسمه و اصول مساحه	اشکال مجسمه‌نك تعریفاتیله اصول مساحه‌لری وهندسه‌نك تطبیقاتی کوستریله‌جکدر .
٣	معلومات فنیه ومبادیٔ علوم طبیعیه	مخصوص ترتیب اولنه‌جق پروغرامی وجهله تدریس اولنه‌جقدر .
٢	اصول دفتری	بسیط ومضاعف اصوللرنده دفتر طوتمق قواعدی کوستریله‌جکدر .
٦	فرانسزجه	غرامر وقرائت
	رسم وحسن خط رسم تزیینی .	
٢٥	یکون	

ولایات شاهانه مرکزلرنده بولنوب ایلك بش سنه‌سنك تدریساتی لوا اعدادیلری تدریساتنه موافق بولنان یدی سنه‌لك مکاتب اعدادیه‌نك صوك ایکی صنفنك درس پروغرامی

آلتنجی سنه

هفته‌ده	اسامیٔ دروس	
١	عقائد وفقه	سنین سابقه اصولنده دوام اولنه‌جقدر.
٢	بلاغت	متن تلخیص اوقونه‌جقدر .
٦	فرانسزجه	تطبیقاتیله قرائت وقواعد انشا .
٢	تاریخ عمومی	مفصل قرون اولی ووسطی تاریخلری .

۲	جغرافیای عمومی	جغرافیای تجاری وصناعی .
۲	جبر	درجهٔ اولی معادلاتی نهایتنه قدر .
۲	هندسه	نظری هندسهٔ سطحیه .
۳	حکمت طبیعیه و کیمیا	مخصوص ترتیبی موجبنجه اوقوتدیریله جقدر .
۲	قوانین	مخصوص ترتیبی موجبنجه اوقوتدیریله جقدر .
۲	اصول دفتری	دوائر دولتده متخذ اصول دفتری کوستریله جك وبانقه حساباتی تطبیق اولنه جقدر .
۱	رسم	طرامه اصولی کوستریله جکدر .
۲۵	یکون	

یدنجی سنه

۱	عقائد وفقه	سنین سابقه مثللو کوستریله جکدر .
۲	ادبیات واخلاق	تلخیصك تطبیقاتی اجرا ومناسب مقاله لر قلمه آلدیرلمغله برابر منظومه لر حفظ ایدیله جکدر.
۳	فرانسزجه	بلاغت ، منظومات قرائتی ، واصول انشا .
۲	تاریخ عمومی	قرون اخیره کوستریله جکدر.
۱	جبر	درجهٔ ثانیه معادلاتی اکمال اولنه جقدر .
۲	هندسه	اثباتلی اوله رق هندسهٔ مجسمه کوستریله جك وترسیمات ریاضیه اوقونه جقدر .
۲	حکمت طبیعیه و کیمیا	ترتیبی وجهله اوقونه جقدر .
۳	علم موالید	فن تدبیر زراعی ، و حفظ صحه ترتیبی وجهله اوقونه جقدر .
۲	جرانقال	مکاتب عسکریه ده اوقوتدیرلدیغی کبی تدریس اولنه جقدر .
۲	قوزموغرافیا	مکاتب عسکریه ده اوقوتدیرلدیغی کبی تدریس اولنه جقدر.
۲	قوانین	ترتیبی وجهله اوقونه جقدر .
۱	رسم	یاغلو بویا رسم کوستریله جکدر .
۲۳	یکون	

عموم مكاتب اعدادیهٔ ملکیه‌نك ادارهٔ داخلیه‌لرینه مخصوص تعلیماتدر

مادهٔ اساسیه

لیلی مکاتب اعدادیه لیلی طلبه‌نك عددینه نظراً درت صنف اعتبار اولنمشدر. برنجی صنف یوز اللی، ایکنجی صنف یوز، اوچنجی صنف یتمش بش، دردنجی صنف اللی، لیلی شاکرد آلنه‌جق اولان مکاتبدر.

ازمیر، سلانیك کبی کثیرالنفوس اولان محللرده اعدادینك ایلك اوچ صنفنی شامل اولمق اوزره بر شعبه موجوددر.

وظائف مأمورین حقنده‌در

مدیرلرك وظائفی

برنجی ماده : عموم مکاتب اعدادیه معارف عمومیه نظارت جلیله‌سی طرفندن منصوب و مسئول بر مدیرك تحت اداره‌سنده اولوب درسعادت اعدادیلرنده مدیر ثانی وظائفیله مکلف بر معاون ایله لزومی قدر مبصر و خدمه و طشره برنجی و ایکنجی صنف لیلی اعدادیلرنده برده مدیر ثانی ولزومی درجه‌ده معاون و مبصر ایله سائر مأمورین و مستخدمین و نهاری اعدادیلرنده بر مدیر لزومی قدر مبصر وخدمه بولنور و جمله‌سنده احتیاج نسبتنده معلملر استخدام قلنور.

ایکنجی ماده : مدیر مکتبك ادارهٔ عمومیه‌سندن برنجی درجه‌ده مسئول وکندیسی مکفول اولوب شاکردانك تربیه‌سنه و تدریساتك حسن جریاننه و انضباطك محافظه وادامه‌سنه ومکتبك نظافت وطهارتنه ونهاری اعدادیلرده بقالیه متعهدلرینك شرائط مقاوله‌یه رعایت و مأمورین و معلمین مکتبك عهده‌لرینه مودوع اولان وظائفی ایفایه اعتنا و دقت ایدوب ایتمدکلرینه و مکتبك

دمیرباش اشیاسیله آلات وادوات تدریسیه‌نك محافظه ایدلمسنه علی‌الدوام نظارت ایده‌جك ومکتبه متعلق کافهٔ نظامات واوامری تماميله وبلا تراخی اجرا ایلیه‌جك ومدیر مأمورین ویا معلمیندن برینك ایفای وظیفه‌ده قصورینی مشاهده ایلدیکی و اخطارات لازمه اجرا ایدوبده تأثیرینی کورمدیکی تقدیرده تعیین ماده ایدرك کیفیتی طشره‌ده معارف مدیرینه و درسعادتده مکاتب اعدادیه اداره‌سنه تحریراً بیلدیره‌جکدر. اسباب فوق‌العاده‌یه مستنداً لزوم عاجل کورر ایسه مسئولیتی درعهده ایدرك بر معلم ویا مأموره موقتاً ایشدن ال چکدیرر ودرحال طشره‌ده معارف مدیرینه و درسعادتده مکاتب‌اعدادیه اداره‌سنه اخبار ماده ایلر. مع‌مافیه ایشدن ال چکدیرمه معامله‌سنك ادارةً کسب قطعیت ایتمسی طشره‌ده معارف مدیرینك ودرسعادتده نظارتك تصدیقنه معلقدر.

اوچنجی ماده : مدیر هرسنه کانون اول، مارت و حزیران ابتدالرنده ذیل تعلیماته مربوط (۱) نومرولی مطبوع نمونه‌یه توفیقاً مکتبك وقوعاتنه دائر برتقریر وجدول وهرآی نهایتده هردرس‌معلمنك پروغرامده مندرج مباحثدن هانکیلرینی تدریس ایلدیکنی مبین (۲) نومرولی مطبوع نمونه‌سی وجهله بر دفتر تنظیم ایدوب مکتبده بولنان بالعموم معلمین و مأمورین وسائره‌نك دوام و عدم دواملرینی مبین پوصله ایله برابر طشره‌ده معارف مدیرینه و درسعادتده مکاتب اعدادیه اداره‌سنه کوندره‌جکدر. بو دفترلر امتحانلر ایچون و پوصله‌لر معاشلرندن اجرا ایدیله‌جك توقیفات ایچون اساس اتخاذ اولنوب هر ایکیسی ده مدیر طرفندن تختیم ایدیله‌جکدر. مذکور ایکی جدولی معارف اداره‌لری مطالعات مخصوصه‌لرینك علاوه‌سیله و وقت و زمانیله نظارت مشار الیهایه کوندره‌جکدر.

دردنجی ماده : مدیر هرسنهٔ تدریسیه نهایتده معلملرله بالمذاکره درسلرجه و اداره‌جه محتاج تعدیل و اصلاح اوله‌جغی تحقق ایدن خصوصاتی ایضاحات وتفصیلات لازمه ایله مرجعنه بیلدیره‌جکدر.

بشنجی ماده : مکتبك ادارهٔ عمومیه‌سنه عائد کافهٔ خصوصاتده مدیرك مرجعی طشره‌ده معارف مدیریتی ودرسعادتده مکاتب اعدادیه اداره‌سیدر.

مدیر ثانیلرك وظائفی

آلتنجی ماده : مدیر ثانی [درسعادتده معاون] نظارت مشار الیهانك انتخابیله تعیین اولنور وکافهٔ امورده مدیر اوله معاونت ومدیر بولنمدیغی زمانلرده وکالت ایدر .

اولاً : معلمین ومأمورینك دوام ایدوب ایتمدکلرینه وتدریساتك پروغرام وجهله اجرا ایدیلوب ایدلمدیکنه دقت واعتنا ایتمك .

ثانیاً : هر آقشـام کندوسـنه توديع ایدیله‌جك صنف دفترلرینی تدقیق ایدوب سجل عمومی یه قیدی اقتضـا ایدن وقوعاتی همان قید ایله زیرینی امضا ایتمك .

ثالثاً : معلمین ومأمورینك ایفای وظیفه‌ده قصورلرینی کوردکده ومعلمین و شـاکردان میانـنده شـکایات ومنازعات وقوعنده کیفیتی درحال مدیره اخبار ایلمکله برابر تحقیقات اولیه ایفاسیله نتیجه‌سنی دخی تحریراً مدیره بیلدیرمك .

رابعاً : مکتبك نظافت و طهارتنه و مأکولاتك حسن استحضاریله برابر طعام ویتاق صالونلرینك نظافت وترتیباتنه نظارت ایتمك .

خامساً : شـاکردانك کنیه دفترینی و امتحان جدوللرینی و برده معلمین وشاکردانك وقوعاتی مبین سجل عمومیسنی طوتمق .

سادساً : تعیینـات طبله‌لرینی تصدیق ایتمك کبی خصوصـات دخی مدیر ثانیلرك جملهٔ وظائفندندر .

یدنجی ماده : آلتنجی ماده‌ده تعیین ایدیلان وظـائف مدیر ثانی اولمیان مکتبلرده کاملاً مدیره عائددر .

کاتبلرك وظائفی

سکزنجی ماده : کاتب مکتبك معاملات حسـابیه وتحریریه‌سندن مسئول اولوب وظائف مخصوصه‌سی دخی :

اولاً : مدیر طرفندن حواله اولنـان هر نوع محررات رسمیه‌یی یازمق و تسجیل و حفظ ایتمك .

ثانیاً : مکتبك آلات و ادوات تدریسیه‌سیله کافۀ کتب واشیا وادوات سائره‌نك دمیر باش دفترینی تنظیم ایلك وبونك وقوعاتنی کونی کونه یوروتمك .

ثالثاً : مبایعه اولنـان ارزاقی جنس و مقدار فیئاتیله دفتر مخصوصنه قید ایتمك ومصارف متفرقه‌نك دفترینی طوتمق .

رابعاً : طلبه‌لری تنظیم و خلاصهٔ آیروجه بر دفتره قید و ترقیم وهرکون طلبه‌یه ویریله‌جك اطعمه‌نك نوعنی مبین پوصله‌یی ترتیب ایله مکتب مدیرینه ارائه ایتمك خصوصلرندن عبارتدر . کاتب هرحالده کفالته ربط اولنور .

معاونلرك وظائفی

طقوزنجی ماده : مکاتب اعدادیهٔ لیلیه‌نك درجات مختلفه‌سنده شاکردانك امر تربیه‌سی ودرسجه اولان مشکللرینك حلیله مکتبلرده اسباب حسن تعلیمك اتمامی دائما مدیرلرك نظر تدقیق و تفتیشی آلتنده بولنمق اوزره بالخاصه معاونلره مودوعدر .

اونجی ماده : امر تربیه شاکردانك هویت معنویه‌لرینی بالتشخیص محاسن خلقیه‌لرینی تقدیره وکندیلرینی مساویدن تنفیره متوقف اولدیغندن معـاونلر شاکردانك احوال وحرکات عمومیه‌سنی نظر دقت اوکنده طوتمغه ومیانه‌لرنده حسن امتزاج پیدا ایتدیره‌رك منازعه ظهورینك منعنه علی الاستمرار دقت ونظارت ایتمکله مکلفدرلر .

اون برنجی ماده : نوبتجی اولان معاونلر یتـاقخانه‌لرده مدیر طرفندن تعیین اولنان موقع مخصوصلرنده طلبه ایله برابر یاتمغه مجبور اولوب علی الصباح طلبه‌دن برچاریك اول قالقه‌رق شـاکردانك انتظام وسرعتله کینوب آشـاغی اینملرینه وآبدست آلملرینه دقت و بعدالصلات آنلری منتظماً مطـالعه‌خانه‌لرینه سوق ایده‌جکلردر . مطالعه زمانلری شاکردان صنف صنف آیریلوب درسخانه‌لرك وسعتنه وطلبه‌نك کثرتنه نظراً بر ویا ایکی درسخانه‌ده جمع ایدیله‌رك نوبتجی بولنان معاونلرك نظارتی آلتنده بولنه‌جقلردر . برنجی درجه مکاتب اعدادیه‌ده هرکیجه مکتبده بولنمغه مجبور اولان اوچ معاوندن بریسی سربست براقیله‌جق

و دیکر درجه‌لرده بولنان مکاتبده طلبه‌نك مطالعه زمانلری بر درسخانه‌یه جمعی ممکن اولدیغی تقدیرده کذلك نوبتجی بولنان ایکی معاوندن بریسی سربست قاله‌جقدر .

اون ایکنجی ماده : معاونلر طلبه درسخانه‌یه کیرر ایکن بغچه قپوسنده وتنفسه چیقار ایکن صنف قپوسنده آمر صفتیله بولنه‌رق مبصرك طلبه‌یی ایکیشر ایکیشر ترتیب ایدوب منتظماً سوق ایدیشنه دقت ایده‌جکلر وبو اثناده شاکردان طرفندن محل انتظام احوال وقوعنه میدان ویرمیه‌جکلردر . کرك بو ماده‌ده وکرك اولکی ماده‌ده مذکور وظائفك اجراسنده مبصرلر تماماً معاونلرك امری تحتنده بولنه‌رق آنلرك تنسیب ایلدیکی وجهله حرکته مجبور اوله‌جقلردر .

اون اوچنجی ماده : تنفس زمانلری شاکردان معاونلردن بریله مبصرلرك نظارتی آلتنده بولندیریله‌جقدر . معاون تنفس زمانلری طلبه‌نك بغچه‌دن مکتب درونه و درسخانه‌لره متفرق بر صورتده کیرمamلرینه دقت ایده‌جك وخلافنده بولنانلری جزالندیره‌جقدر .

اون دردنجی ماده : صباحلری ایلك درسدن اول صنفلرك مبصرلر طرفندن اجرا اولنان یوقلمه‌سنده معاونلر حاضر بولنوب کلمیان طلبه‌نك اسمی حذاسنه « ناموجود » اشارتی وضع ایتدیره‌جکدر . بعده یومیه دفترلرینی بالتدقیق اولجه ناموجود اولوب اوکون کلن طلبه‌دن مدیر ویا مدیر ثانی امضاسیله اثبات معذرت ورقه‌لرینی آلمق و اثبات معذرت ایده‌میانلرك نومرو واسامیسنی هرآقشام مدیره اعطا ایتمك ویوقلمه‌ده حاضر بولنه‌میه‌رق برنجی ویا ایکنجی درسدن صکره کلن طلبه‌نك اسباب تأخرینی سؤال ایدرك بو یولده تأخری تکرر ایدنلری مدیره بامذکره اخبار ایلمك معاونلرك جملهٔ وظائفندندر . یوقلمه‌نك مضبوطیتی طلبه‌نك دوامنجه حسن تأثیر حاصل ایتدیکندن بو ماده‌یه غایت اعتنا اولنه‌جقدر .

اون بشنجی ماده : هرآقشام طلبه‌نك مکافاة ومجازاتی مدیر ثانی طرفندن ایرتسی کونی اعلان واجرا قلنمق اوزره یومیه دفترلرندن آیروجه بر دفتره

چیقاریلوب معاون اوله ویریلور. مدیر ثانی اولمیان یرلرده بووظیفه معاون اوله عائد ایسه‌ده اشبو تعلیمات موجبنجه معاون اوله تحمیل اولنان وظائف دخی بالتسلسل معاون‌ثانی‌یه راجع اولور. معاون اول آفرین ورقه‌لرینی طولدیره‌رق مدیره تمهیر ایتدیرمکه مجبوردر. توقیف اولنان شاکردانی تعیین اولنه‌جق محلده بالمناوبه بکلمك معاونلرك وظائفندندر.

اون آلتنجی ماده : لیلی طلبه‌یه مخصوص صباح، اقشام وکیجه‌مطالعه‌لریله شاکردانك عمومنه عائد اولوب مطالعه‌دن بشقه بولنان کوندوز مذاکره‌لرنده معاونلر طلبه‌نك یاننده بولنه‌رق آنلرك درسجه اولان شبهه‌لرینی حله وبیهوده اضاعهٔ اوقات ایتمامه‌لرینه دقت ایله مکلفدرلر. برنجی وایکنجی صنفلرك پروغرام موجبنجه برچوق مذاکره زمانلری‌بولندیغندن مدیرلر درس جدولنی‌معاونلرك بومذاکره‌لرده بولنه‌بیلملرینی تأمین ایده‌جك صورتده ترتیب وصنفلرك عددی معاونلرك عددندن زیاده اولدیغی تقدیرده معاونلرك بولنه‌جقلری درسخانه‌لری لزومنه کوره تعیین ایدرلر.

اون یدنجی ماده : معاونلر کیجه مطالعه‌لرنده صنفلرك یومیه دفترلرینی معاینه ایدرك معلمین طرفندن اوصنفه وظیفه ویرلمش ایسه مذکور وظیفه‌لرك شاکردان طرفندن ترتیب ایدلمسنه دقت ایده‌جکلر ووظیفه یازمیانلر ایله ایرتسی کون تدریسی مقنن اولان درسلرندن بشقه شیلرله مشغول اولانلره مجازات ایلیه‌جکلردر.

اون سکزنجی ماده : مکاتب اعدادیه‌نك‌برنجی وایکنجی سنه‌لری تحصیل ابتدائی ایله مشغول شاکرداندن عبارت اولدیغندن بونلرك هرهفته برکره‌اوکله مطالعه‌سی زماننده وظیفه دفترلرینی وکتابلرینی معاینه ایتمك ودفتری اولمیان ویا بونلری غیرمنتظم صورتده طوتانلرك اسامیسنی معلملرینه وکتابلرینی ضایع ایدنلرك اسملرینی مدیره ویرمك معاونلرك وظائف مخصوصه‌لرندندر.

اون طقوزنجی ماده : مکتبلرده معاونلرك اوطه‌سنه بر مناوبه جدولی تعلیق ایدیلوب برنجی درجه مکاتبده هرکیجه مکتبده اوچ وسائرلرنده ایکی

معاون قاله‌رق دکربریسی مأذون عداولنور. مبصری براولان مکاتبده مبصری مأذون اولدیغی کیجه‌لرده مکتبده اوچ ومبصری اولمیان مکتبلرده هرکیجه ایکی معاون قالمق لازمدر . معاونلره ویریله‌جك مأذونیت مدتی آقشام صوك درس نهایتندن ایرتسی کون ایلك مذاکره زماننه قدر اولوب بوزمانده مدیر ویا مدیر ثانی مکتبده قالمغه مجبوردر .

یکرمنجی ماده طعام اثناسنده معاونلردن بریسی یمك‌خانه‌ده بولنه‌رق شاکردانه نظارت ایده‌جکدر .

یکرمی برنجی ماده : جمعه کونلریله سائر ایام‌تعطیلیه‌ده مکتبلرده برمعاون وبر مبصر قاله‌جقدر . مبصری اولمیان مکاتبده یالکز معاون قالورکه مکتبده اوکون وقوعه کله‌جك‌احوالك مسئولیتی تماماً آکاعائددر. شوقدرکه بوماده‌نك حکمی یالکز کوندوزه شامل اولوب تعطیل کیجه‌لری نوبت جدولی موجبنجه حرکت اولنور . جمعه نوبتجیسی ملحقات اهالیسندن اولوب شهرده ولیلری اولمدیغی ایچون جمعه کیجه‌لری مکتبده قالمق مجبوریتنده اولان طلبه ایله‌پنجشنبه کونی مدیر ثانی واولمیان یرلرده مدیر طرفندن ویریله‌جك اذنسز ژورنالنده محرر شاکردانك لیلیلرینی آقشام‌اوزری ونهاریلرینی جمعه صباحی یوقلمه ایده‌رك کلمیانلرك اسامیسیله جزایه بدل مکافاة اوراقی اعطا ایدن شاکردانك اسامیسنی اوراق مذکوره ایله برابر ایرتسی کونی مدیر ویا مدیر ثانی‌یه بیلدیره‌جکدر .

یکرمی ایکنجی ماده : مکتبك بالجمله مأمورینی برنجی درس ابتداسندن صوك درس نهایتنه قدر مکتبده حاضر بولنه‌رق معذرت اوزرینه مدیردن مأذونیت آلمدقجه مکتبدن چیقه‌میه‌جقلردر . مأذون اولمیان معاونلر ایله دبوی وآنبار مأموری کبی مأمورین لیلیه کندی مأذونیتلری خارجنده و مدیرك معلوماتی اولمقسزین کیجه وکوندوز هیچ برصورتله مکتبی ترك ایده‌مزلر .

یکرمی اوچنجی ماده : طلبه ولیلرندن کتوره‌جکلری مأذونیت‌پوصله‌لرینی مدیر ویا مدیر ثانی‌یه بالارائه زیرینه « رخصت ویرلمشدر » دیه اشارت وتمهیر ایتدیروب معاون اوله کوستره‌رك یومیه دفترینه مأذونیتی قید اولندیغنه دائر

اشارت ایتدیردکدن صکره مذکور پوصله‌یی قپوجی‌یه ویره‌جکلر واول صورتله مکتبدن چیقه‌بیله‌جکلردر .

یکرمی دردنجی ماده : شاکردان اکثر احوالده کندی مدیر و معلم ومعاونلرینی مقلدبه اتخاذ ایده‌جکلرندن بالجمله مأمورین مکتبك طلبه یاننده غیرمناسب حال وکسوه‌ده بولنملری وآنلرك نظرکاهی اولان یرلرده قوریدورلرده سیغاره ایچملری ومدیر ومعاونلر ایله معلمین ومستخدمین سائرهٔ مکتبك خصوصات رسمیه‌دن غیری بر سببله خارجدن مکتبه احباب قبولیله مصاحبتلری قطعیاً ممنوعدر .

یکرمی بشنجی ماده معذرت مخصوصه‌سنه ویا مأذونیتنه مبنی تنفس زمانلری وظیفه‌سی باشنده بولنه‌میان مبصرلره خدمه‌دن مجرب الاطوار اولان بریسی مدیرك تنسیبیله وکالت ایده‌بیلور .

یکرمی آلتنجی ماده : معاونلر وظیفهٔ اصلیه‌لرینه خلل کلمیه‌جك صورتده معلملك درعهده ایده‌بیلورلر . مذاکره زمانلرنده درسخانه‌لرده معلم مقامنده اوطوره‌رق طلبه‌نك درسجه اولان مشکللرینی مذاکره وحل وانتظام وانضباطی محافظه ایده‌جکلر ودرس خارجنده وتنفس وآرام وآبدست ونماز ویمك زمانلرنده دخی طلبه‌نك حسن امتزاجنه ومحافظهٔ اخلاق وآداب وتربیه‌لرینه دقت ونظارت ایتمك اوزره یانلرندن آیرلمیه‌جقلردر .

مبصرلرك وظائفی

یکرمی یدنجی ماده : مبصرلر بر مکتب رشدیه‌دن شهادتنامه‌لی یاخود اودرجه معلوماتلی ومجرب الاحوال طاقمدن وارباب ناموسدن انتخاب ایدیلور .

یکرمی سکزنجی ماده : مبصرلر تنفس زمانلری طلبه یانندن آیرلمیه‌جقلری کبی مذاکره زمانلری دخی قوریدورلرده بولنه‌رق مختلف درسخانه‌لردن معاونلرك مأذونیتیله چیقان شاکردانك اطوارینه دقت ایده‌جکلر ومعاونلرك بوبابده‌کی امرلرینی اجرا ایلیه‌جکلردر .

یکرمی طقوزنجی ماده : مبصرلر طلبه‌نك آقشام وصباح یوقلمه‌لرینی اجرا

وژورنالی مدیرثانی‌یه [درسعادتده معاونه] ومدیر ثانی اولمیان مکتبلرده مدیر اوله اعطا ایدر وتنفس وآرام زمانلرنده معاونلرله برابر طلبه‌نك حرکتلرینه نظارت ایدرلر وهفته‌ده برر گیجه مدیرك امریله مناوبةً مکتبدن چیقارلر .

اوتوزنجی ماده : معاون بولنمیان مکاتبده مبصرلر ـ تدریس ومذاکره‌دن بشقه ـ معاونلره عائد اولان وظائفی دخی درعهده وایفا ایده‌جکلردر .

اوتوز برنجی ماده : ارزاق آنبـاری مأموری مبـایعه ایدیله‌جك اولان ارزاق واشـیایی اخذ وقبول ایدرك انبـارده کمال اعتنا ایله حفظ وکندیسـنه ویریلان طبله‌لر موجبنجه صرف ایده‌جکدر. بری مأخوذاته ودیکری مدفوعاته مخصوص اولمق اوزره نمونه‌سی وجهله ایکی قطعه دفتر طوته‌جق واخذ وقبول ایتدیکی ارزاق واشیانك سنداتی تصدیق ایلیه‌جکدر .

اوتوز ایکنجی ماده : انبار مأموری طبله موجبنجه آشجی باشی‌یه تسلیم ایده‌جکی ارزاقی مناوبةً معاونلردن بری ایله مدیر ثانی ویا کاتب ویاخود مبصر وبوندن بشقه منتهی صنف طلبهٔ لیلیه‌سـندن بالمناوبه بری دخی حاضر اوله‌رق وزن وتعداد ایلیه‌جك وارزاق مذکوره طبله‌یه اشـارت ایدیله‌رك زیری حین تسلیمنده حاضر بولنانلر طرفندن امضا اولنه‌جقدر .

اوتوز اوچنجی ماده : مبایعات واقعه‌یی تعیین وتفتیش ایتمك اوزره معارف مدیرینـك ریاستی تحتنده مکتب مدیری ویا مدیر ثانی معـاون ویا معلملردن معارف اداره‌سـنجه تنسیب اولنه‌جق اوچ ذاتدن ومعارف محاسبه مأمورندن وبرده مجلس بلدی اعضاسندن برذاتدن مرکب برقومیسیون تشکیل اولنه‌جق وبو قومیسیون مکتب داخلنده انعقاد ایده‌جکدر .

اوتوزدردنجی ماده : ارزاق آنباری هرآی نهایتنده (٣٣) نجی ماده‌ده بیان اولنان مکتب قومیسیونی معرفتیله یوقلمه ایدیله‌رك آنبارده موجود اولان ارزاق واشـیا وزن وتعداد وآنبار دفتری ایله کاتب طرفندن طوتیلان ارزاق وطبله خلاصه‌دفتریله تطبیق ایدیله‌جك واشبو معاینه وتطبیقده آنبار موجودنجه نقصان ظهوری آکلاشلدیغی حالده آنبار مأمورینه قومیسیون طرفندن ایشدن ال چکدیریلوب همان تحقیقات لازمه اجرا قلنه‌جقدر .

اوتوز بشنجی ماده : آنبار مأموری آنبارده موجود قنطار وترازی واولچیلری غایت تمیز وکیر وپاسدن عاری بولندیرمغه وهرسنه نهایتنده دائرهٔ بلدیه‌ده عیار ایتدیرمکه مجبوردر . بومجبوریتی ایفا ایتمدیکی قومیسیونجه کورلدیکی حالده جزاءً نصف معاشی قطع اولنور مأمور مومی الیه مدیرک امریله عندالایجاب مبصرلق وظیفه‌سنی دخی اجرا ایده‌جکدر .

اوتوز آلتنجی ماده : دبوی مأموری با سند کندوسنه اعطا اولنان البسه وچماشور وحولی ویتاق طاقملرینی وطعامخانه ومطبخ لوازمنی وهرنوع آلات وادوات تدریسیه‌یی قبول ومواقع مخصوصه‌سنده حسن محافظه‌یه مأمور اولوب بونلری ایجاب ایتدکجه مکتب مدیرندن آله‌جغی امره کوره باسند شاکردان ومستخدمینه توزیع وتسلیم ایدر . دبوی مأموری دخی مدیرک امریله لزوم کورلدکده مبصرلق وظیفه‌سنی ایفا ایده‌جکدر .

اوتوز یدنجی ماده : اللی کشیلك‌لیلی مکتبلرده آنبار ودبوی مأمورلقلری توحید ایدلمش اولدیغندن بویله مکتبلرده کرك آنبار کرك دبوی مأمورینه عائد وظائف برشخص طرفندن رؤیت اولنه‌جق وبوحالده بومأموره مبصرلق وظیفه‌سی ایفا ایتدیرلمیه‌جکدر .

اوتوز سکزنجی ماده : دبوی وآنبار مأمورلری حین تعینلرنده کفالته ربط اولنه‌جقلردر .

اوتوز طقوزنجی ماده : طبیب هرکون صباحلری مکتبه کلوب طلبه‌دن محتاج تداوی اولانلری معاینه ایده‌جك ولدی‌الایجاب دعوت اولندقجه دخی کله‌جکدر . مکتبك وقوعات صحیه‌سنه متعلق طبیب طرفندن بردفتر طوتیله‌جغی کبی آره‌صره مکتبی وطلبه‌نك احوال صحیه‌سنی تفتیش ایله مشهودات ومطالعاتنی با راپور مدیره بیلدیره‌جکدر .

قرقنجی ماده : ات ، اکمك ، پرنج ، یاغ ، شکر ، قهوه ، اودون ، کمور وبومثللو طوپدن مبایعه وقونطوراتویه ربط اولنه‌بیله‌جك ارزاق واشیا مبذول واهون بولندقلری موسمده (۳۳) نجی ماده‌ده بیان اولنان قومیسیونجه

نمونه‌لری تعیین ومناقصه‌لری اجرا اولنه‌رق اوراقی مجلس اداره‌یه ویریلور. مجلس اداره بومناقصه‌یی رایج محلی‌یه موافق کوررسه تصدیق ولزوم کوردیکی حالده معارف مدیری ده حاضر اوله‌رق مناقصه‌یی تکرار ایدر. انقطاع وغباتدن صکره مقاوله‌نامه تعاطیسی ایچون اوراقی معارف اداره‌سنه حواله ایلر. اشیای مذکوره‌دن نه مقدارینه لزوم کوریلورسه قونطوراتو وجهله وهرحالده محفوظ نمونه‌لرینه تطبیقاً متعهددن اخذ اولنوب مقبوض علم وخبری مذکور قومیسیون طرفندن معاینه وتدقیق اولنه‌رق بعدالتصدیق قونطوراتو وجهله فیئاتلری بالحساب اثمانی با سندات مقبوضه معارف صندوغندن تسویه اولنور.

قرق برنجی ماده : البسه وچماشور کبی شیلرك مبایعه‌سی ایچون دخی بوقاعده‌یه تبعیتله برابر قماشنی آیروجه بالمناقصه آله‌رق اعمالنی‌ینه بالمناقصه بریسنه حواله ایتمك یاخود عمومنی بردن بالمناقصه برشخصه ویرمك جهتلرندن اهون کوردیکی صورتی اختیار ایلك مبایعه قومیسیونك صلاحیتی داخلنده‌در. مناقصه‌لری اجرا اولنه‌جق ارزاق واشیا ایله لوازم تعمیریه وانشائیه مناقصه قائمه‌لری نمونه‌سنه ومطلوبه موافق اولمدقجه قبول اولنماز.

قرق ایکنجی ماده : مبایعه قومیسیونی سبزه ومیوه کبی هرکون آلنه‌جق شیلری دائرهٔ بلدیه‌دن آله‌جنی رایج پوصله‌سنه توفیقاً وخارجده‌کی فیئات ایله بالمقایسه هانکیسنی اك اهون ونافع بولور ایسه او فیئات ایله مبایعه ایتدیره‌رك اشبو پوصله‌لری حفظ ایده‌جکدر. بوکبی مبایعاتك سندلری قومیسیونجه بعدالتصدیق معارف اداره‌سنه ویریله‌رك آقچه‌سی با سندات معارف صندوغندن تسویه ایدیله‌جکدر. مصارف متفرقه دخی قومیسیونجه بعدالتصدیق معارف صندوغندن تسویه اولنور. درسعادت اعدادیلری مصارف متفرقه‌سی دفتری آیدن آیه مکاتب اعدادیه اداره‌سی طرفندن قونترول ایدیلور.

مکاتب اعدادیه داخلنده بولنان بقالیه‌نك بالمزایده التزام صورتیله احاله‌سی وقونطوراتویه ربطی مذکور قومیسیونه عائد وظائفدن اولوب حاصلات واقعه متنوعه نامیله ایراد قید اولنه‌رق مقابلنه مقبوض علم وخبری اعطاسی و بدلات اولیه‌نك معارف صندوقلرینه وقت وزمانیله تسلیمی ایله جداول شهریه‌ده واردات متنوعه ستوننه ادخالی محاسبه مأمورلرینه عائد وظائف جمله‌سندندر.

باجمله متفرقه و محروقات و توزیع مکافات سنداتنده مبایعه اولنان شیلرك نوع و جنسی ایله بایعك امضا و مهری وهر حالده محلی مجلس ادارهسنك تصدیقی بولنمسی لازمدر . عکسی حالده صرفیات واقعه صارفلرینه تضمین ایتدیریلور .

قرق اوچنجی ماده : مأمورین ومعلمین ومستخدمین مکتب ایله طلبه‌دن بری مکتبدن فك ارتباط ایده‌جکی زمان اورزاق انباری ودپوی ایله هیچ بر ایلیشکی اولمدیغنه دائر مکتب مدیرینك تحت تصدیقنده مأمور مخصوصندن برر علم وخبر آلمغه مجبوردرلر .

طلبه‌نك شرائط انتخاب وقبولی

قرق دردنجی ماده : یدی سنه‌لك مکاتب اعدادیه‌نك ایلك اوچ سنه‌سی ایله بعض یرلرده بولنان شعبه‌لر رشدی و دیکر درت سنه‌سی اعدادی درجه‌سنده‌در . مکاتب ابتدائیه‌دن مصدق شهادتنامه‌لرله مراجعت ایدنلر بلا امتحان برنجی و مکاتب رشدیه ایله اعدادیلرك قسم رشدیلرندن شهادتنامه‌یی حائز اولانلر کذا بلا امتحان دردنجی سنه‌یه قید وقبول اولنور .

بش سنه‌لك مکاتب اعدادیه‌نك کذلك ایلك اوچ سنه‌سی رشدی درجه‌سنده اولوب دیکر ایکی سنه‌سی اعدادی ایسه‌ده بونوع مکتبلرده بشنجی سنه تحصیلاتی اکمال ایدنلره ویریله‌جك اعدادی شهادتنامه‌سنده یالکز ایکی سنه‌لك تحصیلات قید ایدیله‌جك وآنجق یدی سنه‌لك اعدادیلرك یدنجی و درسعادت اعدادیلرینك دردنجی سنه‌لرندن نشأت ایدنلره تام اعدادی شهادتنامه‌سی اعطا قلنه‌جقدر .

بش سنه‌لك اعدادیلری اکمال ایدنلر آلدقلری شهادتنامه‌لری ابراز ایتدکلری حالده یدی سنه‌لك اعدادیلرك آلتنجی و درسعادت اعدادیلرینك اوچنجی سنه‌لرینه ویدی سنه‌لك اعدادی شهادتنامه‌سنی حائز اولانلر نظامات مخصوصه‌سنه توفیقاً اوقات معینه‌سنده درسعادت مکاتب عالیه‌سنه قبول اولنورلر . صورت خصوصیه‌ده تحصیل ایدنلر بالامتحان مستحق اولدقلری صنفلره علی‌الاصول آلنورلر .

قرق بشنجی ماده : مکتبه قبول ایدیله‌جك شاکردانك اولا مملکت طبیبی ویا معروف بر طبیب جانبندن امراض ساریه‌دن سالم اولدیغنه دائر مختوم بر راپور ایله آشی شهادتنامه‌سنی و تذکرهٔ عثمانیه‌سنی و تحصیل ایتمش اولدیغی مکتبك شهادتنامه‌سنی حامل اولملری و برنجی صنفه داخل اوله‌جقلرك سنلری اون بشی متجاوز اولمامسی و صنوف سائره‌یه داخل اوله‌جقلرك سنجه بوکا قیاس ایدلملری شرطدر .

قرق آلتنجی ماده : حق استملاکه نائل اوله‌رق حصهٔ معارفی ویرمکده اولان تبعهٔ اجنبیه اولادندن دخی مکاتب اعدادیه‌یه شاکرد قبول اولنور .

قرق یدنجی ماده : بلا اجرت آلنه‌جق لیلی طلبه‌نك مقداری مکتبك قسم لیلیسنك عدد مرتبنك ثلثندن عبارتدر . بونلر بای‌حال محتاجیندن ومستعد تربیه بولنانلردن و حسن‌حال وحرکتی مصدق اولانلردن آلنور . اجرتسز طلبه‌نك مقداری هرحالده عدد مرتبك ثلثنی تجاوز ایده‌مز . شو قدرکه اجرتلی طلبه‌نك عددی لیلی مکتب شاکردانك مقدار مرتبنی تجاوز ایلمسی جائز اوله‌بیلور ایسه‌ده مکتبك وسعتجه تحملی اولمق لازمدر . نهاری طلبه محدود اولمیوب مکتبك تحملی وصنفلرك موجودینه تابعدر .

قرق سکزنجی ماده : لیلی طلبه‌نك اجرتی بلا استثنا هرمکتبده اوچ تقسیطده تأدیه اولنمق اوزره دردر لیرادن اون ایکی لیرای عثمانیدر . برنجی تقسیط سنهٔ تدریسیه ابتداسی اولوب دیکر ایکی تقسیط زمانی اوچر آی فاصله ایله حلول ایدر .

مدت تدریسیه‌یه مخصوص اولمق اوزره شهری اللی غروش آلنه‌رق نهاری بر شاکردك یالکز اوکله طعامنه قبولی جائزدر .

قرق طقوزنجی ماده : بر تقسیطی تأدیه ایدن شاکرد مدت تقسیط ختام بولمه‌دن مقدم مکتبی ترك ایدر یاخود نهاری اوله‌رق دوامه باشلار ایسه ویرمش اولدیغی تقسیطدن کندوسنه بر شی اعاده اولنمز .

اللنجی ماده : طلبه‌دن آلنه‌جق اجرت معارف صندوقنه تسلیم اولنوب

مقابلنده معارف مدیریله محاسبه مأموری طرفندن قوچانلی مقبوض ویریلور و یومیه ایراد قید ایدیلور. معارف صندوغی اولمیان محللرده عینی معامله مکتب مدیریله کاتبی طرفندن ایفا و اجرت استیفا قلنور.

اللی برنجی ماده : هر سنه طلبه‌نك قبولی زمانی ایله او سنه آلنه‌جق لیلی طلبه‌نك مقداری ایکی آی اول ولایات غزته‌لریله اعلان و جانب ولایتدن محررات رسمیه ایله ملحقاته اشعار ایدیله‌جکدر.

اللی ایکنجی ماده : مجاناً مکتبه کیرمك ایستیان شاکرد محلی حکومتنه مراجعتله ارباب فقر و احتیاجدن اولدیغنك تحقیق اولنمسی ایچون بر استدعا تقدیم ایده‌جك ولدی‌الحواله اشبو استدعا زیرینه اولا محلی ویرکو قلمندن شاکردك ولیسی عهده‌سنده‌کی املاکك قیمتی اشارت و ثانیاً تجارت اوطه‌لری بولنان محللرده مذکور اوطه هیئتی و بولنمیان یرلرده بلدیه مجلسلری طرفندن ولیسنك حال و اقتدار مالیسی و اعتبار تجاریسی و صنعت و مشغولیتی بیان وکندوسنك قابل تربیه مقوله‌دن اولوب اولمدیغی تصریح واتیان ومحلی مجلس اداره‌سی جانبندن تصدیق اولندقدن صکره مذکور استدعایی آله‌رق معارف اداره‌سنه ابراز ایده‌جکدر. مع‌مافیه معارف مدیریتنك بوبابده تحقیقات لازمه اجراسیله مجاناً آلنمش اولان طلبه‌نك یسرحالی تحقق ایدر ایسه ذکر اولنان شاکرد ایچون اجرت طلبنه حقی اوله‌جغی کبی ارباب یساردن اولوبده مؤخراً فقرحاله دوچار اولدیغی ذکر اولنان یولده تحقیقات صحیحه و مثبته اجراسیله تعین ایدنلر بولنورسه بومثللولردن اجرت آلنمیه‌جقدر.

اللی اوچنجی ماده : مکتب‌اجرتی تأدیه‌ایده‌میه‌جك درجه‌ده فقری تحقق ایتمیان برشاکردك بلااجرت قبولی قطعیاً ممنوع وداعیٔ مسئولیتدر وبو یولده قبول اولنان شاکردانك مکتب اجرتی مسببلرینه تضمین ایتدیریلور.

اللی دردنجی ماده : (٥٢) نجی‌ماده‌ده بیان اولندیغی‌اوزره فقرواحتیاجی تحقق ایدنلر معارف مدیریتدن باتذکره مکتبه کوندریله‌جکدر. آنجق اعدادی بشنجی سنه شهادتنامه‌سنی حائز اولانلر دیکرلره ورشدیه شهادتنامه‌سنی حائز

بولنانلر ابتدائی شهادتنامه‌لیلرینه ترجیحاً قبول ایدیله‌جك وبونکله برابر مواد آتیه‌یه اعتنا قلنه‌جقدر . شویله‌که :

اولا : موجود صنفلرك هر برینه یدیده برحسابیله اصابت ایده‌جك اجرتسز طلبه آلنوب یدنجی صنفه قدر آچیقده قاله‌جق صنفلره اصابت ایدن حصه حین تشکلنده آلنمق اوزره موقوف طوتیلور ومکتبدن شهادتنامه ایله چیقان یاخود بلا شهادتنامه مکتبی ترك ایدن افندیلر ایچنده اجرتسزلرك عددی نه قدر ایسه اوسنه ایچون اول مقداری اجرتسز آلنور وبوقاعده علی الدوام محافظه ایدیلور.

ثانیاً : نهاریدن لیلی‌یه تحول ایده‌جك مکاتب ، داخلی طلبه اخذینه مجدداً باشلایه‌جغندن یوقاریده کوستریلان حساب اوزره اجرتسز طلبه‌نك صنوف موجوده‌یه اصابت ایده‌جك مقداری ذاتاً مکتبه نهاری صورتیله مداوم بولنان طلبه‌نك فقرا واذکیاسندن وخارجدن اشبو تعلیماتك (٤٥) و (٥٢) نجی ماده‌لرنده محرر شرائط مخصوصه‌یی حائز اولانلردن آلنه‌جقدر .

ثالثاً : بالاده بیان اولندیغی اوزره مکتبه مجاناً آلنه‌جق طلبه منسوب اولدیغی ولایتك مرکز وملحقاتی قضالرینك حصهٔ اعانه‌یه اشتراکلری نسبتنده تقسیم اولنه‌جق وهر قضایه نه‌مقدار طلبه اصابت ایده‌جك ایسه منحصراً او قضا اهالیسی اولادینه مخصوص اولمق اوزره آلنه‌جقدر . مرکز اهالیسی اولادی نهاری تحصیلده‌کی سهولتدن استفاده ایده‌بیله‌جکلرندن ملحقاتدن طلبه کلیورده مرکز قضا اهالیسی دیکرلرینك حصه‌سندن مستفید ایدلمز .

اللی بشنجی ماده : مجاناً قبول اولنمق اوزره مراجعت ایدنلرك عددی اوسنه آچیق اولان یرلردن فضله اولدیغی حالده (٥٤) نجی ماده احکامنه رعایتله برابر بونلرك بیننده مسابقت امتحانی اجرا ایدیله‌رك استعداد واقتدارجه فائق کوریلانلر ترجیحاً قبول ایدیله‌جکدر . اشبو امتحان مکتب مدیرینك ریاستی تحتنده مکتبك بعض معلمیندن متشکل بر قومیسیونده اجرا ایدیلور . مکتب مدیری معارف مدیرینك رسماً تذکره‌سی اولمدقجه اجرتلی و اجرتسز هیچ برشاکرد لیلی اوله‌رق قبول ایده‌مز .

اللی آلتنجی ماده : سنهٔ تدریسیه ایچنده نهاری قسمندن لیلی قسمنه نقل ایتمك آرزو ایدن شاکردانڭ تام سنه اجرتی اخذ اولنمیوب استدعا ایلدکلری زمان هانکی تقسیط مدتنه مصادف ایسه آنك وزمانی حلولنده آندن صکره کی تقسیطك بدلی آلنوب کچن تقسیطك بدلی آلنماز .

اللی یدنجی ماده : شاکردانڭ لیلی قسمندن نهاری یه و نهاریدن لیلی قسمنه بر سنه ظرفنده بر دفعه کچمسی جائز اولوب تکرری قطعیاً ممنوعدر . سنهٔ تدریسیه ابتداسندن نهایت اون بش کونه قدر مکتبه قید اولنمق اوزره مراجعت ایدنلر قبول اولنور . معذرت مشروعه‌سنی اثبات ایدنلر حقنده بو مساعده نهایت بر آیه قدر تمدید ایدلمشدرکه بو حالده لیلی اوله‌رق داخل اولانلرك ایکنجی و اوچنجی تقسیطلری بو حساب ایله کندیسندن طلب اولنور.

مکافات ومجازات

اللی سکزنجی ماده : درسلرینه دوام و غیرت و مکتب داخلنده ابراز حسن اخلاق وحرکت ایدن طلبه‌یه « آفرین » و « تحسین » و « امتیاز » نامیله اوچ نوع مکافات ویریلور . بونلر مطبوع اولوب اوزرینه شاکردك اسمی و سبب مکافات یازیله‌جق و جمله‌سی مدیر و یا مدیر ثانی طرفندن امضا ایدیله‌جکدر .

اللی طقوزنجی ماده : بر تحسین ورقه‌سی درت آفرین و بر امتیاز ایکی تحسین مقامنه قائم‌اولوب بش امتیاز ورقه‌سی احراز ایدن شاکرد بونلری مکتبه ترك ایدر ایسه مقابلنده کندوسنه برکتاب ویریلور .

آلتمشنجی ماده : مکتبه دوامسزلغی ودرسلرده غیرتسزلکی وکرك مکتب درونده کرك خارجده مغایر ادب ونظام طوروحرکتی واخلاقسزلغی مشهود اولانلر حقنده مدیرلری طرفندن واقع اوله‌جق تنبیه وتکدیردن ماعدا آلتی نوع مجازات واردر . برنجی « نشانهٔ توبیخ » ایکنجی « توقیف » اوچنجی « اذنسزلك » دردنجی « تکدیرعلنی » بشنجی « اخراج موقت » آلتنجی « اخراج قطعی » جزالریدر .

آلتمش برنجی ماده : نشانهٔ توبیخ شاکردک مستحق اولدیغنه دائر صنف دفترنده اسمی حذاسنه اشارت و توقیف جزاسی شاکردان آرام و تنفس زمانلرنده برساعت قدر یازی ایله اشغال ایدلمکدن واذنسزلك جزاسی لیلی طلبه ایچون هفته نهایتنده خانه‌سنه کیتمکدن منع اولنمق و نهاری طلبه ایچون نظرکاه اولان برمحلده برکونك هر تنفسی زماننده آیاقده طورمغه مجبور ایدلمکدن وتکدیر علنی جزاسی جزا کوره‌جك طلبه‌نك هیئت تعلیمیه و طلبه حضورنده علناً اسباب موجبه راپوری قرائت و وقوعاتی سجل عمومی‌یه درج ایدلمکدن و اخراج موقت بر هفته‌دن زیاده اولمامق شرطیله شاکردی عائله‌سی نزدینه کوندرمکدن عبارتدر .

آلتمش ایکنجی ماده : نشانهٔ توبیخ و توقیف جزالری دوام و غیرتده وحسن طور وحرکتده قصور ایدنلر و معین اولان ساعتده بلا عذر مکتبده بولنه‌میانلر حقنده ترتیب اولنور . اوچ نشانهٔ توبیخ جزاسی آلان شاکرد توقیف جزاسنه دوچار ایدیلیر . اشبو تکاسل حدی تجاوز ایتدیکی تقدیرده اذنسزلکه تحویل اولنه بیلور . اذنسزلك جزاسی اولاً معین ساعتده بلا عذر مکتبده عدم حضورك تکررندن ، ثانیاً ایفای وظائفده کثرت تکاسلدن ، ثالثاً بر هفته ظرفنده درت دفعه توقیف جزاسنه اوغرامقدن منبعث اولور . تکدیر علنی جزاسی اولا درت کره متعاقباً اذنسز قالمق ، ثانیاً مأمورین ومعلمینه اطاعتسزلك وحرمتسزلك ایتمك ، ثالثاً آرقداشلری حقنده سوء فکر ونیتده و تعرضده و شتم و ضرب معامله‌لرنده بولنمق ، رابعاً مکتب خارجنده مناسب اولمیان محال واحوالده کورلمك وغوغا ایتمك ، خامساً مکتبدن فرار ایتمك ، سادساً آلات جارحه و مضره طاشیمق و اوراق وکتب متنوعه ایله اشتغال اولنمق کبی احوال وحرکاتك جزاسیدر . نهاری طلبه‌دن اذنسز اولدقلری کون بلا عذر مکتبه کلمیانلره فرار ایتمش نظریله باقیلور . اخراج موقت جزاسی ایکی دفعه تکدیر علنی جزاسنه دوچار اولانلر حقنده اجرا ایدیلیر .

مکتبدن اخراج قطعی جزاسی اولا ایکی سنه متمادیاً ترفیع صنف

ایده‌مامك ، ثانیاً بر سنه ظرفنده ایکی دفعه اخراج موقت جزاسنه دوچار اولمق ، ثالثاً مکتبك نظاماتنی اخلال ، آمر ومعلملرینه سرکشلك ایلمك وبوحاله یکدیکرینی تشویق ایتمك ، رابعاً آمر ومعلملرینه شتم وابراز شدت کبی معاملاته قالقیشمق ، خامساً ناموس وآداب عمومیه‌یه مغایر جنحه و جنایت درجه‌سنده مجازاتی داعی حرکتده بولنمق کبی احوالك جزاسیدر .

برشاکرد حقنده اخراج قطعی جزاسی مدیرمکتب ایله لااقل اوچ معلمدن مرکب برهیئت حضورنده لدی‌التدقیق اسباب‌اخراجی بامضبطه معارف مدیرینه بیلدیریله‌رك آلنه‌جق امر اوزرینه اجرا قلنور ومعارف مدیرندن آلنه‌جق امره قدر موقتاً او شاکرد مکتبه قبول اولنمز .

آلتمش اوچنجی ماده : توقیف جزاسندن برشاکرد برآفرین ورقه‌سی ویره‌رك قورتیلور واذنسزلکدن کذلك امتیاز ویا ایکی تحسین ویاسکز آفرین ویره‌رك خلاص اولور . اشبو مجازات بدلی اوله‌رق استرداد اولنان مکافات اوراقی ییرتیلیر . فقط قباحتك شدتنه کوره بلاعفو ویرلمش اولان مجازات ایچون تحسین و آفرین ورقه‌سی قبول ایدلمیوب اشبو مجازات هرحالده ایفا ایتدیریلور . برشاکرد توقیف ویا اذنسزلکه بدل مکافات ورقه‌لرینی رد ایدرك بوجزادن قورتلمش اولسه بیله قیداً بوجزایی کورمش عد اولنه‌رق توقیفك ایجاب ایده‌جکی اذنسزلك واذنسزلکك مستلزم اوله‌جغی تکدیرعلنی جزالری ترتیبندن ساقط اولمز . شاکردان حقلرنده ترتیب اولنان مکافات و مجازات منحصراً مکتب مدیرینك امریله اجرا اولنور .

امتحانلر حقنده‌در

آلتمش دردنجی ماده : هرسنه اوقات معینه‌سنده امتحان عمومی و سنهٔ درسیه ظرفنده اوچر آی فاصله ایله دخی ایکی امتحان خصوصی اجرا اولنه‌جقدر . شوقدرکه امتحان خصوصیلر تحریری اولوب بونك ایچون درس کسلمز وامتحانلر منحصراً درس زمانلرنده اجرا اولنوب نهایت برهفته ظرفنده اکمال ایدیلور .

امتحان عمومیلر ایچون ایجاب ایدن ممیزلری هر درسك معلمیله بالمذاکره مکتب مدیرلری انتخاب ایدرلر . مکاتب لیلیه مدیرلری ممیزلرك اسامیسنی حاوی اولان جدولی وقت وزمانیله معارف مدیرلرینه ویررلر وتصدیقی حالنده ایجاب ایدن دعوتنامه‌لر معارف مدیری طرفندن کوندریلور . نهاری اعدادی مدیرلری ممکن اولدیغی حالده انتخاب اولنان ممیزلرك اسامیسنی حاوی پوصله‌یی اولجه مقام متصرفی‌یه اعطا ایدرك آله‌جغی جوابه کوره حرکت ایدرلر . درسعادت اعدادیلری امتحان عمومیلری ایچون انتخاب اولنه‌جق ممیزلرك اسامیسی باتقریر مکاتب اعدادیه اداره‌سنه تقدیم و دعوتنامه‌لر ادارهٔ مذکوره جانبندن تسطیر اولنور .

مرکز ولایت اعدادیسنك امتحانلری معارف ودرسعادت‌ولوا اعدادیلرینك امتحانلری مکتب مدیرلرینك تحت نظارتنده اجرا اولنور .

آلتمش بشنجی ماده : امتحانلرده تام نومرو اوندر و نومرولرك درجاتی بروجه آتیدر : اون وطقوز علی‌الاعلا ، سکز ویدی اعلا ، آلتی قریب‌اعلا ، بش وسط ، درت قریب وسط ، اوچ ضعیف وبوندن آشاغی صفر عدو اعتبار اولنور .

آلتمش آلتنجی ماده : ترفیع صنف ایتمك ایچون آلنه‌جق نومرونك حد اصغریسی اوچدر . بوندن بشقه او صنفده اوقونان درسلرك عددینه کوره تام نومرولر یکوننك نصفی اس میزان عد اولندیغندن هردرسدن اوچ واوچدن زیاده نومرو قزانمق واس میزانی طولدیرمق لازمدر .

آلتمش یدنجی ماده : اس میزانی طولدیروبده ایکی درسدن دونمش اولان طلبه‌نك بر دفعه‌یه مخصوص اولمق اوزره اکمال امتحانلرینه مساعده اولنور . فقط بو امتحانده ایکی درسدن یالکز بریسندن کچمك ترفیع صنف ایچون کافی دکلدر .

آلتمش سکزنجی ماده : اولکی سنه اکمال امتحانی ویره‌میوب صنفده قالانلر ایرتسی سنه‌ده اجرا اولنه‌جق امتحان‌عمومیده ینه ایکی درسدن دونه‌جك

اولورلر ایسه کذلك اکمال امتحاننه قبول اولنورلر . شاید بو امتحانده ایکی درسدن برینی کچوبده دیکرندن صنف کچه‌میه‌جك درجه‌ده نومرو آلیرسه دون نومرو آلدیغی بو درسدن اوچنجی دفعه اوله‌رق برکره دها امتحانی اجرا ایدیلور وبوندن بشقه معاملهٔ امتحانیه‌نك تکرارینه مساغ یوقدر .

آلتمش طقوزنجی ماده : آنف الذکر ایکی ماده‌ده تعیین اولنان حکملر ترفیع صنفه عائد اولوب مأذونیت امتحانلرنده کی قواعد کماکان باقیدر .

یتمشنجی ماده : مدت تدریسیه‌نك نصفنه قدر مکتبده بولنمیان طلبه‌نك عدم دوامی هر نه سببه مبنی اولور ایسه اولسون او سنه‌نك امتحان عمومیسنه قبول ایدلمیه‌رك صنفنده ابقالری لازم کلور و سنهٔ آتیه امتحانی ویره‌مه‌مکدن ناشی ینه صنفنده ابقالری حالنده اکر بویله ایکی سنه بر صنفده ابقا معامله‌سی خسته‌لك کبی برعذر شرعی‌یه مستند وصاحب معذرتك حسن حال وحرکتی مکتب اداره‌سنجه مضبوط ومقید ایسه بومثللولرك اخراجنه کیدلمیه‌رك صنفلرنده ابقالرینه مساعده اولنور . فقط معذرتك وقوعنده اثباتی مقتضیدر .

یتمش برنجی ماده : درسعادت واسکدار اعدادیلریله یدی صنفلی طشره مکاتب اعدادیه‌سنك منتهی صنفی طلبه‌سندن امتحانده موفق اوله‌میانلرك ویاخود معذرت مشروعه‌دن طولایی اثبات وجود ایده‌مه‌ینلرك حاضر بولنه‌مدقلری ویاخود بشدن دون نومرو آلدقلری درسلردن اوقات معینه‌سنده برکره دها امتحانلری اجرا اولنور . اشبو ایکنجی امتحانده یالکز بر درسدن بشدن دون نومرو آلانلرك اوچنجی وصوك دفعه اوله‌رق برکره دها امتحانلری اجرا قلنور . آنده‌ده موفق اوله‌مازلرسه حقلرنده ابقا ویا اخراج معامله‌لری اجرا قلنور .

یتمش ایکنجی ماده : امتحان عمومی ممیزلری ممکن اولدیغی قدر امتحان ایده‌جکلری فنه زیاده وقوفی اولانلردن انتخاب وتعیین اولنه‌جق وبونلرك ایام وساعات معینه‌ده مکتبده حاضر بولنملری لازم اولوب بولنه‌میه‌جقلری مکتب مدیریتنجه آکلاشلدقده یرلرینه دیکرلری انتخاب ایدیله‌جکدر . ممیز و معلملرك

ایراد ایده‌جکلری سؤاللره مقابل آلنه‌جق جوابلره آیری آیری کاغدلره یکدیکره کوسترلمکسزین قید و تحریر اولنه‌جق نومرولرك او درس امتحاننك ختامنده ممیز ومعلملر طرفندن وسطیلری اخذ اولنه‌رق اصل جدوللره تحریر وزیرلری تختیم اولنور .

یتمش اوچنجی ماده : امتحانلرده طلبه‌نك ویره‌جکلری جوابلره کوره معلم و ممیزلر طرفندن کمال بی‌طرفی ایله نومرولر تقدیر اولنوب بوکا بشقه هیچ برطرفدن مداخله اولنه‌میه‌جنی کبی بعد الامتحان نومرولرك تبدیلی‌ده قطعیاً جائز اولمز وموقع امتحانده ممیزلر ایله او درسك معلمندن و معارف ومکتب مدیرلرندن بشقه کیمسه بولنماز .

یتمش دردنجی ماده : لیلی ونهاری طلبه‌دن ایام معینه‌ده امتحانلره کلمیانلره او امتحاندن دونمش نظریله باقیله‌جقدر . انجق امتحان کونی مکتبه کله‌میه‌جك درجه‌ده خسته‌لك کبی مانع مجبره اوغرایانلر معذوردر . مانعنی اثبات ایده‌میانلر او امتحاندن دوندیریلور . عذر مقبول اولمق ایچون یوم مذکورده ویا ایرتسی کونی مکتبه کلمسنه مانع اولان ..ل تحریراً بیلدیرلمك و مکتبجه لدی‌التدقیق کله‌مه‌مسنك برعذر قوی‌یه مستند اولدیغنه یقین حاصل ایدلمك لازمدر .

عذری مقبول اولان شاکردلر حاضر بولنه‌مدقلری امتحانلری سنه باشنده اکمال ایتمکه مجبور اولوب قبل الاکمال اوست طرفده‌کی صنفه نقل ایده‌میه‌جکلردر . معذوراً بر قاچ امتحانه کله‌مه‌مش اولانلرك اس میزانی اکمال امتحانلرینك ختامندن صکره نظر اعتباره النور .

یتمش بشنجی ماده : بالجمله امتحان عمومیلرده قزانیلان نومرولر مجموعنك امتحانلری اجرا اولنان درسلر عددینه حاصل تقسیمی (٦٥) نجی ماده‌ده محرر مندرجاندن‌هانکیسنه توافق ایدرایسه شهادتنامه‌لرك درجه‌سی آندن‌عبارتدر . کرك هر درسك کرك یکونك کسوری نصفدن دون ایسه اعتبار اولنمیوب نصف ونصفی متجاوز ایسه تام عدد عد و اعتبار اولنه‌جقدر .

یتمش آلتنجی ماده : مکاتب‌اعدادیه‌ده‌عموم شاکردانك طوروحرکتلرینك

قیدینه مخصوص « طوروحرکت » و« سعیوغیرت » نامرلیله ایکی ستوندنعبارت بر دفتر بولندیریلهرق یکرمی درت ساعت ظرفنده طلبهنك احوال و حرکات عمومیهسنه ومطالعه زماننده مشهود اولهجق سعیوغیرتنه نظراً مذکور ستونلره نوبتجی معاونی ویاخود مبصر طرفندن برر نومرو وضع ایدیلهجکدر .

بو نومرو هرآی نهایتنده طوپلانیلوب وسطیلری آلنهرق درس حقنده اولدیغی کبی بونده دخی اون آلانلره ایکی و طقوز آلانلره برآفرین ورقهسی واوچ وایکی نومرو آلانلره بلا عفو بر و بر وصفر آلانلره دخی بلاعفو ایکی توقیف جزاسی ویریلور .

آنفاً ذکر اولنان آی اجماللری مکتب ادارهسنك طوتهجغی سجل وقوعاته بالقید سنه نهایتنده برحسن طور وحرکت نومروسی تعیننه اساس اولهجقدر . بو نومرونك ترفیع صنفه مداری یوقسهده مساوی نومرو قزانمش اولان طلبهنك تعیین مراتبنه مداری اولهجقدر .

یتمش یدنجی ماده : سنهٔ درسیه ظرفنده مدت دوامك نصفندن زیادهسنده ترك دوام ایدنلر امتحانه قبول اولنمز .

یتمش سکزنجی ماده : سنهٔ درسیه ظرفنده اجرا اولنان خصوصی امتحانلرده برنجی چیقان شاکرده امتیاز وایکنجی چیقانه تحسین ورقهلری ویریلور. اوچدن دون نومرو آلانلر اذنسز براقیلور .

یتمش طقوزنجی ماده : خصوصیامتحانلرك امتحانعمومییه تأثیری یوقدر. فقط مساوی قوتده کوریلان طلبهیی یکدیکرینه ترجیح ایچون ارائهٔ تسهیلات ایلر . بو امتحانلرده طلبهنك قوپیه اتمامسنه دقت اولنور . قوپیه ایدرکن طوتیلان طلبهیه صفر آلمش نظریله باقیلوب بونلر اذنسزلك جزاسنه مستحق اولور .

سکسانجی ماده : هر سنه امتحان عمومیلری متعاقب مکتب مدیری هر شاکردك هر درسدن قاچر نومرو قزانمش اولدیغنی وقاچنجی چیقدیغنی مبین نمونهسی وجهله اوچ نسخه اولهرق برجدول بالتنظیم کندیسی ومعلملرله ممیزلر

تمهير ايتدكدن وبريني مكتبده حفظ ايلدكدن صكره ايكيسني معارف مديريته ارسال ومعارف مديري بو جدوللردن بريني نزدنده حفظ ايدوب برمطالعه‌سي وار ايسه آنك علاوه‌سيله بلا تأخير ديكريني نظارته اسبال ايليه‌جكدر . كوندريله‌جك جدوللرده اكمال امتحانلري معاملاتنك دخي اتمام ايدلمش اولمسي لازمدر . درسعادت اعداديلرينك امتحان عمومي جدوللري مكاتب اعداديه اداره‌سنه كوندريله‌جكدر .

مكتبك كشاديني متعاقب نهايت برماه ظرفنده مذكور جدوللري مقام عائدينه كوندرميان ويانمونه‌سنه ومطلوبه غيرموافق ويا خود حك وسيلنتي‌يي حاوي اولديغي حالده كوندرن مكتب مديرلرينك تأخرات واقعه‌نك برنجي آينده ربع وايكنجيسنده نصف واوچنجيسنده تام معاشي جزاءً قطع اولنه‌جغي كبي بو مثللو يولسز حركتده دوام واصرار ايدنلر نظارتجه عزل اولنور .

سكسان برنجي ماده : اعطا اولنه‌جق شهادتنامه‌لر اصولي دائره‌سنده مكتب اداره‌سنجه تنظيم ومركز ولايتده اولا معارف ومكتب مديرلري وايكنجي درجه‌ده مميزلر ومعلملر طرفندن ولوالرده اولا مكتب مديرلري ثانياً مميز ومعلملر جانبندن تختيم اولندقدن صكره مكتب ولايت مركزنده ايسه والي‌يه ولوا مركزنده ايسه متصرفه دخي تصديق ايتديريلير. درسعادت اعدادي مكتبلرينك شهادتنامه‌لري دخي بو يولده تنظيم وتمهير ومكاتب اعداديه اداره‌سيله معارف نظارتي طرفندن تصديق اولنور .

البسه حقنده‌در

سكسان ايكنجي ماده : مكتب شاكردانه نسق واحد اوزره البسه اكسا ايديله‌جكدر .

سكسان اوچنجي ماده : ليلي شاكردانه برسنه ظرفنده ويريله‌جك ملبوسات واشيانك جنس ومقداري بروجه آتي بيان وتعداد اولنور :

چفت	عدد	نوع اشیا
۰	۲	فس پوسکول ایله برابر
۲	۰	قوندره
۲	۰	سرحتلك
۰	۳	کوملك
۰	۳	دون
٤	۰	چوارب
۰	٤	منديل
۰	۱	ستره
۰	۱	يلك
۰	۲	پانطالون
۰	۱	قاپوط [هرایکی سنه‌ده بردفعه]

سکسان دردنجی ماده : طلبه‌نك قوللرينه قرمزی شريت ايله صنف علامتی وياقه‌لرينه مکتبك اسمی وشاکردك صره نومروسی وضع اولنه‌جغی کبی اشيا وچماشيرلرينه‌دخی نومرولری قونيله‌جقدر. ليلی شاکردانه ايلك سنه‌يه مخصوص اوله‌رق ايکی‌قات وديکر سنه‌لر ايچون يدك بر پانطولون ايله برابر بر قات البسه ويريله‌جکدر .

سکسان بشنجی ماده : بلاد حاره‌ده بولنان مکاتب ليليه طلبه‌سنه (۸٤) نجی ماده‌ده کوسترلديکی وجهله ويريله‌جك يدك پانطولون چوخه‌دن اولميوب بوز رنکده طيانقلی کتان قماشندن ياپديريله‌جقدر .

سکسان آلتنجی ماده : برنجی وايکنجی تقسيطلری تماماً اعطا ايدن بر شاکرد ملبوسات وچماشوردن تام استحقاق آله‌جقسه‌ده برنجی تقسيطی ويردکدن صکره معذرت مشروعه‌سنه‌مبنی مأذوناً انفکاك ايدوك وايکنجی تقسيط مدتی‌ده وليسی نزدنده کچيره‌رك مکتبه عودتله اوچنجی تقسيطنی ويرديکی حالده اوشاکرده تام استحقاق ويريله‌جکدر .

سكسان يدنجی ماده : سنهٔ تدريسيه ابتداسنده ليلی اولوبده ايكنجی تقسيطده نهاری‌يه نقل ايده‌جك طلبه‌دن يالكز قاپوط استرداد اولنه‌جقدر .

سكسان سكزنجی ماده ايكنجی تقسيطده ليلی اولان طلبه‌يه تعليماتك (٨٢ - ٨٣ - ٨٤) نجی ماده‌لرينه توفيقاً چماشور والبسه ويريلور .

سكسان طقوزنجی ماده : اوچنجی تقسيطده نهاريدن ليلی اولان طلبه‌يه سنه ابتداسنده البسه ويريلور .

طقسانجی ماده : سنه اواسطنده نهاری‌يه نقل ايده‌جك طلبه‌دن البسه آلنمز وبرموجب نظام و تعليمات ليلی قسمنه قيد وقبول اولنه‌جق طلبه‌يه رسمی البسه‌سی وار ايسه البسه ياپديرلميوب سنه ابتداسنده البسه ويريلور .

طقسان برنجی ماده : مكتبی ترك وياخود فرار ايدن اجرتلی اجرتسز طلبه‌نك البسه‌سی استرداد وبالايجاب مكتبدن طرد اولنان طلبه‌نك البسه‌سی قورمه‌لری سوكولدكدن صكره كنديسنه اعطا اولنور .

تعيينات حقنده‌در

طقسان ايكنجی ماده : برنفر ليلی شاكرد ايچون ويريله‌جك ارزاق بروجه آتی بيان اولنور :

غرام	نوع ارزاق	ملاحظات
٦٠٠	اكمك	نفوس باشنه بو قدری تجاوز ايتمز .
٢٩٠	ات	
٥٠	صوغان	
٨٠	پرنج	پلاو ايچون [بعض محلده بلغور دخی اوله بيلور].
٢٨٠	ساده ياغ	پلاولق پرنجك هركيلوسی ايچون
٢٠٠	تازه سبزه	محللرنده حاصل اولان و ديكر يرلردن كلان سبزواتدن مناسبلری مناوبه‌صورتيله‌ويريله‌جكدر.

٧٥	قوری سبزه	کذلك محللری محصولاتندن و دیکر یرلردن کلنلردن ویریله‌جکدر .
٢٠٠	پتاتس	ات ایله قاریشدیریله‌رق ویرلدیکی حالده .
١٠	ساده یاغ	سبزه ساده ویرلدیکی وقت [سبزه ایچون] .
٣٠	طوز	
٦٠	اون	طاتلی و بورك ایچون [١]
٣٠	ساده یاغ	طاتلی و بورك و سائر بوکا مماثل خور ایشلری ایچون [١]
٩٠	شکر	طاتلی ایچون [١]
١٥٠	پینیر	بورکده دقیقك بهرکیلوسی ایچون [١]
٥	زیتون	رمضان شریفه مخصوصدر.
٥	پینیر	رمضان شریفه مخصوصدر.
١٠	رچل	ایکی نوع اوله‌جقدر ــ رمضان شریفه مخصوصدر.
	پاچه ویموورطه	سبزه‌نك بولنه‌مدیغی زمانلرده سبزه‌یه مقابل ویریلور ویموورطه آیروجه یملك صره‌سنده قیشین هفته‌ده ایکی دفعه اعطا ایدیلور .
	بالق	بعض کونلر ات یرینه ویریله بیلور .
	طوماتس، لیمون، بوبر	مأکولات ترتیبی تصرفاتندن لزوم کورلدکجه آلنور .
١٥٠	تازه ویاقوری میوه	مواسمه کوره هفته ده ایکی کره میوه یاخود خوشاب ویریله‌جکدر .

محلبی و سودلی آش ترتیب آتی وجهله ویریلور :

غرام بهرنفره		
١٢٥	سود	اشبو ترتیب یالکز سودلی آش و محلبی‌یه مخصوص اولوب خور طاتلیسی ویرلدیکی حالده تعلیماتده معین استحقاق ویریلور .
٩٠	شکر	
٤٠	پرنج	

[١] بو ترتیب داخلنده اولمق اوزره خور طاتلیلرینك یرینه موسمه کوره محلبی ویا سودلی آش و میوه طاتلیلری ویریلور .

طقسان اوچنجی ماده : شاکردلردن هر برینه یومیه بری ات اولمق اوزره صباح و آقشـام اوچر قاب یمك و صباحلری چوربه و یاخود سـود ویا چای ویریله‌جکدر .

طقسان دردنجی ماده : مکتب خسته‌خانه‌سـنده تحت تداویده بولنه‌جق طلبه‌یه دوقتورك ترتیب وتوصیه ایده‌جکی اطعمه طبله‌ده‌کی استحقاقی داخلنده ویریله‌جکدر . خسـته‌یه ویریلان مأکولات طبله‌ده خانهٔ مخصوصنده آیروجه کوستریله‌جکدر .

مواد مختلفه بياننده‌در

طقسان بشنجی ماده : معلملر هیچ برسـبب وبهانه ایله درسـلرینی ترك ایده‌مزلر . ترك ایتدکلری حالده معـاشلرندن او درسه اصابت ایدن مقداری قطع ایدیلور . مکتبه کله‌میه‌جـك صورتده خسته اولانلرك یرلرینه او درسـه اقتداری ثابت بروکیل تعیین ایدیله‌رك تدریساته هیچ برصورتله خلل کتورلمیه‌جك واشبو وکیله نصف ویا ثلثان حسابیله وکالت معاشی ویریله‌جکدر . وکیل تعیین اولنه‌مدیغی و بولنـه‌مدیغی تقـدیرده دخی نصف معـاش قطع ایدیله‌جکدر . معذرتك تمادیسی حالنده طشره‌ده معارف مدیریتنه ودرسعادتده ادارهٔ عائده‌سنه بیان کیفت ایدیلور بو قاعده مکتبك سائر مأمورین و مستخدمینی حقنده دخی علی‌الاصول جاریدر .

طقسان آلتنجی ماده : مکتب ومعارف اداره‌لرنجه قبوله شایان بر معذرته مبنی اولمیه‌رق آیده اوچ دفعه درسه کلمیان معلمین وایش باشنده بولنمیان مأمورین ومستخدمین ارادهٔ سنیه‌سی موجبنجه مستعفی عد اولنور .

طقسان یدنجی ماده : اشیا مبایعه‌سنه ، حفظنه ، استعمال واستهلاکنه مأمور اولانلرك سوء استعمال واختلاسی حس ایدلدیکی حالده مکتبجه درحال تحقیقاته ابتدار اولنه‌رق وقوع جرمه قناعت حاصـل اولدقده فاعلی معـارف اداره‌سی جانبندن درحال اوراق تحقیقیه ایله برابر عائد اولدیغی محکمه‌یه توديع ایدیله‌جکدر .

طقسان سکزماده : مکتبك مدیری ایله مدیر ثانیسی ومعلملری ومعاونلری معارف نظارتی طرفندن انتخاب وتعیین اولنور .

طقسان طقوزنجی ماده : مکتبك کاتب وآنبار وحافظ کتب ودبوی مأمور ومبصرلری وطبیبی وامامی ولایت معارف مدیری طرفندن انتخاب ومعارف نظارتندن بعدالاستیذان ویریله جك امر اوزرینه تعیین واستخدام قلنور.

خدمه وسائر مستخدمین دخی مکتب مدیری طرفندن انتخاب اولنوب معارف مدیری طرفندن تعیین ومعارف نظارتنه معلومات رسمیه اعطا ایدیلور.

یوزنجی ماده : لیلی شاکردانك مکتب درونده اوزرلرنده فضله آقچه وذی قیمت شیلر بولندیرملری ممنوعدر . شاید بولنورسه امانةً اداره‌یه تسلیم ایدیلور .

یوز برنجی ماده : شاکردانه پدر وولیلری واقرباسی ایله ملاقات یالکز بیوك تنفس زمانلرینه منحصر اولمق اوزره هفته‌ده ایکی کون تعیین اولنمش اولدیغندن اوقات مذکوره‌دن بشقه کونلرده کوروشملرینه مساعده اولنمز وخارجدن هرکیم اولورسه اولسون شاکردان ایله داخل مکتبده ملاقات ایده‌مز.

یوز ایکنجی ماده : شاکردانك پدر وولیلریله مکتب اداره‌سی بیننده مخابراتك تسهیلی ایچون اولیای اطفالدن برینك طشره‌یه عزیمتنده یرینه قائم وامر اداره‌سنه ناظر اوله‌جق ذوات رسماً وتحریراً مکتب اداره‌سنه بیلدیریله‌جك وولیلرك مکتبده تطبیق مهرلری بولنه‌جقدر. نقل خانه وقوعنده دخی بولندقلری محللر کذلك ادارهٔ مذکوره‌یه بیلدیریله‌جکدر .

یوز اوچنجی ماده : لیلی طلبه‌نك ایام تعطیلیه‌دن بشقه زمانلرده مکتبدن خارجه چیقملری وخانه‌لرینه کیتملری آنجق ولیلری طرفندن مکتب اداره‌سنه علم وخبر ورودینه ویا اسباب صحیه‌یه مبنی اداره‌دن رخصت اعطاسنه متوقفدر .

یوز دردنجی ماده : نهاری طلبه‌نك قبل التعطیل کوندوزلری مکتبدن چیقملری اداره‌نك رخصتنه منوطدر .

یوز بشنجی ماده : لیلی ونهاری طلبه‌دن ایام تعطیلیه‌دن ماعدا معین اولان

زمانده مکتبه کلمیانلر خسته لغه ویا فوق العاده بر سبب وعذره دائر ولیلری طرفندن مکتب اداره‌سنه برعلم وخبر کتورمکه مجبوزدرلر . اشبو علم وخبر سوء استعمال درجه‌سنه واردیغی واو یولده شبهه‌یی دعوت ایلدیکی حالده حکمسز عد اولنوب مکتبجه ایجابنه باقیلور .

ذیل

یوز آلتنجی ماده : بالجمله مکاتب اعدادیه‌نك امتحان عمومیلری ایچون حزیران ابتداسنده درسلر کسیلوب هفته‌سنده امتحانلره باشلانور و تموز هفته‌سنده آرقه‌سی آلنور . تموزك هفته‌سندن آغستوسك یکرمیسنه قدر مکاتب اعدادیه تعطیل وآغستوسك یکرمنجی کونی آچیله‌رق درسلره منتظماً وبلا تأخیر مباشرت ایدیلور . مکتبلر آچلمازدن برهفته اول مکاتب هیئات اداره وتعلیمیه‌سنجه طلبه قید وقبولنه باشلانوب هرحالده کافهٔ معاملات امتحانیه وقیدیه نهایت ایلول ابتداسنده بیتمش بولنه‌جقدر .

یوز یدنجی ماده : آغستوسك یکرمیسنده مکتبده اثبات وجود ایتمیان کافهٔ مأمورین و مستخدمین ومعلمین حقنده تعلیماته توفیقاً عدم دوام معامله‌سی اجرا ایدیلور .

یوز سکزنجی ماده : امتحان عمومیلری متعاقب نهایت ایکی اوچ کون ظرفنده طلبه‌نك کسب استحقاق ایلدیکی مکافاتلر توزیع اولنوب مدت مدیده تأخیری جائز اوله‌ماز .

یوز طقوزنجی ماده : مکتبلرك کشادینی متعاقب نهایت بر هفته ظرفنده اکمال امتحانی معاملاتی بیتیریلوب جدوللرك وقت وزمانیله مقامات عائده‌سنه کوندرلمسی لازمدر .

یوز اونجی ماده : هیچ بر مأموریت و خدمتك بلا معذرت مشروعه ونظامیه وکالتله اداره‌سی جائز دکلدر . معذرت وقوعنده وکیللرك حسن اخلاقی ووکیل اوله‌جغی وظیفه‌یی حسن اداره وتدریسه اهلیتی معارف ومکتب مدیرلرنجه مصدق ومثبت اولمق اقتضا ایلر .

يوز اون برنجی ماده : مأمورين و معلمينك ايفای وظيفه‌ده تكاسلنی ويا عدم اهليتنی مشاهده ايدوب مافوقنه اخبار ايلميان مكتب ومعارف مديرلری مسئولدرلر .

يوز اون ايكنجی ماده : معلم و معاونلردن ادارهٔ مكتبی واحكام تعليماتی اخلاله وطلبه‌يی افساد واضلاله جسارت ايدنلر بولنديغی وبونلرحقنده استيذانه وقت قالميه‌جق صورتده برتدبيرعاجل اتخاذينه لزوم كورلديكی تقديرده معارف مديرينك رياستی تحتنده مكتب مدير اول و ثانيسيله مناسب معلملردن مركب بر قوميسيون تشكيل اولنوب معلم ويا معاونه درعقب ايشدن ال چكديريلور .

يوز اون اوچنجی ماده : وظيفه‌لرنده تكاسللری كوريلان وبلا سبب وقتيله مأموريتلری باشنده بولنميان مديرلر معاشندن تكاسل ايلدكلری ويا بولنمدقلری كونلر ايچون قسط اليوم حسابيله توقيفات اجرا ايلمك معارف مديرلرينه عائد اولديغی كبی مدير ثانی و معاونلر ايله سائر مأمورين مكتبك تكاسلی و مواد سابقه احكامنه و تعليماتده مندرج سائر اصول وقواعده عدم رعايتلری كورلدكده معاشلرندن توقيفات اجرا ايدلمك اوزره كيفيت هر آی نهايتنده مكتب مديری طرفندن معارف مديريته بيلديريلور. معارف مديرلری مكتب مديرلرينك اسباب موجبه‌لی مذكره‌لرنده محرر توقيفاتی اجرايه مطلق صورتده مجبور اولوب شو قدركه مندرجاتنده بركونه حقسزلق و اثر غرض كورديكی تقديرده معارف مأمورلريله مكتب معلملرندن تنسيب ايده‌جكی ذواتدن مركب برقوميسيون تشكيل ايدرك تدقيق ماده ايتديرمك و نتيجهٔ قراره كوره ايجابنی اجرا ايلمك صلاحيتلری داخلنده‌در . بروجه محرر اجرا ايديلان توقيفات معارف صندوقنه ايراد قيد اولنور .

يوز اون دردنجی ماده : معلملر ايچون يالكز دوام كافی اولميوب تعليمات موجبنجه حسن تدريس ايتمدكلری ولسان ورياضيه مثللو حسن تعلملری كثرت ممارسه‌يه محتاج درسلردن وظيفه ويرمدكلری و وظيفه‌لری تصحيح ايتمدكلری وياخود درسخانه‌لرده كورلتی‌يه ونابجا احوال سائره‌يه ميدان ويردكلری مدير

مکتب طرفندن کوریلان معلملر معاشندن دخی طبق دوام ایتمامش کبی قسط۔
الیوم اجرا اولنور .

آیده اوچ کره معاشندن قسط الیوم اجرا ایدیلان معلملر ایله درسه تعلق ایتمیان احوالدن ناشی بش دفعه توقیفات اجرا اولنان معاونلره معارف مدیریتی طرفندن برنجی دفعه رسماً وتحریراً تنبیهات مؤثره وتکرری حالنده تکدیرات اجرا قلنور . بوندن دخی برثمره حاصل اولمدیغی تقدیرده کیفیت جانب نظارته عرض واشعار اولنور .

یوز اون بشنجی ماده : معارف مدیرلری طرفندن مکتب مدیرلرینه ومکتب مدیرلری جانبندن مادوننده کی معاون و مستخدمین سائره‌یه وظیفهٔ معینه‌لری خارجنده اوامرده بولونیله‌میه‌جقدر .

یوز اون آلتنجی ماده : مکتب مدیرلریله معاون ومعلمینك ومستخدمین سائره‌نك هر نه صورتله اولور ایسه اولسون اوچ سنه مرور ایتمدکجه ایام تعطیلیه اثناسنده رخصت طلبنده بولنملری جائز اوله‌میه‌جغندن بیهوده اشعار واستشعاری موجب اولمامق اوزره مأذونیتی حائز اولمیانلرك نظارت جلیله‌یه اشعار ایدلمامسنه معارف اداره‌لرنجه اعتنا اولنه‌جقدر .

یوز اون یدنجی ماده : معارف مأمورین و مستخدمینی طرفندن ترفیع وترفیهلرینه متعلق ویریله‌جك استدعالرك هرحالده معارف اداره‌لری طرفندن علاوهٔ مطالعه ایله نظارت جلیله‌یه تقدیمی مشروط اولوب مستدعی طرفندن طوغریجه کوندرلمش اولانلر معامله‌دن مستغنی کوریله‌رك ابطال ایدیله‌جکدر .

یوز اون سکزنجی ماده : ترکجه و فرانسزجه مستثنا اولمق اوزره درسلردن هر برینك ایامه توزیعنده دائما آره‌ده بر ویا ایکی کون فاصله براغیله‌جق و عینی درس عینی صنفه برکونده ایکی دفعه تدریس ایتدیرلمیه‌جکدر . ترکجه وفرانسزجه‌نك عینی صنفه کونده ایکی کره ویکدیکرینی متعاقب کونلرده تدریسی جائزدر . مثلا برنجی سنه‌ده هفته‌ده آلتی ساعت تدریسی اقتضا ایدن ترکجه درسنك بعض کون یومیه ایکی ساعت وبعض کون یومیه برساعت تدریس ایدلمك اوزره توزیعی مقتضی اولوب یکدیکرینی متعاقب اوچ ساعت ترکجه وضعی جائز

دکلدر . ایکی ساعت ترکجه درسی اولان کونلردهده برینك قواعده دیکرینك املا ویاخود قرائته حصری ایجاب ایدر . حالبوکه بشنجی سنهده هفتهده ایکی ساعت تدریسی ایجاب ایدن هندسه درسنك هر ایکی ساعتنکده بر کونه ویاخود یکدیکرینی متعاقب ایکی کونه وضعی جائز اولمیوب بریله دیکری بیننده بر ویا ایکی کون فاصله بولندیرلمق لازمدر .

یوز اون طقوزنجی ماده : معلمین هر درسده صنفنك موجودینه نظراً طلبهدن لا اقل اونده برینی درسك نوعنه کوره بولندیغی یرده ویاخود تحته باشنده درس سابق حقنده یوقلمه ایدهجك وویرهجکی جوابه کوره بر نومرو تقدیر ایدرك یومیه دفترنده محل مخصوصنه اشارت ایدهجك وعلی الاعلا جواب اعطا ایدنلره مکافات واوچدن دون نومرو آلانلره مجازات ترتیب ایلیهجکدر .

یوز یکرمنجی ماده : معذرت مشروعهیه مبنی بر مکتبدن دیکر مکتبه نقلنی آرزو ایدن طلبهنك بدینه ویریلهجك تصدیقنامهلره صنوف مختلفه امتحان عمومیلرنده احرازه موفق اولدقلری نومرولر مفرداتی درج و ایکنجی درجه مکاتبدن معدود اولان لوا مکاتب اعدادیهسندن شهادتنامه اخذینه کسب استحقاق ایدن طلبهیهده شهادتنامهدن ماعدا دردنجی وبشنجی سنهلرك امتحان عمومیلرنده قزاندقلری نومرولرك مفرداتنی حاوی بر ورقهٔ رسمیه اعطا اولنور .

یوز یکرمی برنجی ماده : غیرمسلم طلبه ومعلم ایچون سنهده بش کون مأذونیت ویرلمش اولوب اوده بیوك وکوچك پاسقالیهده ایکیشر وسنه باشنده بر کون اولمق اوزره تخصیص ایدلمشدر .

یوز یکرمی ایکنجی ماده : صباح درسلرینه یتشمك اوزره خرستیان طلبهیه پازار کونلری کلیسایه کیتمك اوزره مأذونیت اعطا ایدیلور .

یوز یکرمی اوچنجی ماده : فقر حالی محلهسی امام و مختارانی طرفندن باعلم وخبر شهادت وبلدیه ادارهسیله مکتب هیئت ادارهسنك مناسب اولانلرندن مرکب تشکیل اولنهجق قومیسیون طرفندن دخی تصدیق ایدیلان طلبهیه اثمانی مصارف متفرقهدن تسویه ایدلمك اوزره مجاناً کتاب اعطا اولنور .

يوز يكرمى دردنجى ماده : ليلى طلبه‌نك چماشورى مكتب طرفندن ييقاتديريله‌جق وبوكا مقتضى صابون محروقات ترتيبندن تسويه ايتديريله‌جكدر . طلبه‌دن آرزو ايدنلر چماشورلرينى اولرنده ييقاتديره بيلور .

يوز يكرمى بشنجى ماده : مكاتب ليليه‌ده امتحان عموميده حاضر بولنه‌جق مميزلرك اطعامى ايچون مقتضى ارزاق داخل طبله ايديله‌جكدر .

يوز يكرمى آلتنجى ماده : عموم طلبه‌نك قهوه‌خانه‌لرده اوطورملرى وسائر اويغونسز محللرده طولاشملرى ممنوعدر .

يوز يكرمى يدنجى ماده : بالجمله مكاتب ليليه‌نك قپولرى نهايت النهايه هر آقشام ساعت اون ايكيده سد و بند ايديله‌رك مأمورين و معلمينك كيجه وقتى مكتبه كلمرينه هيچ مساعده ايدلميه‌جكدر .

يوز يكرمى سكزنجى ماده : مكاتب ليليه‌نك مدير و معاون و مبصرلرى و خدمه وآشجيلرى و قپوجيسى كيجه مكتبده قالمغه مجبور بولنان مأمورندن اولوب نوبتجى اولسونلر اولمسونلر اطعام اولنه‌جقلردر . تعطيل اثناسنده دخى طلبهٔ ليليه‌دن مكتبده بولنانلر ايله مأمورين و مستخدمين مومى اليهمدن ينه مكتبده قالمش اولانلر ايچون طعام ويرلمك طبيعيدر .

اخطار : بشنجى سنه‌ده هفته‌لق عدد دروس يكرمى بش ساعته بالغ اولديغى و روجه و ارمنيجه و بلغارجه درسلرندن طولايى بعض صنفلرك هفته‌لق عدد دروسى يكرمى درت ساعتى تجاوز ايلديكى جهتله هفته‌ده بركون برده بشنجى درس علاوه اولنه‌جقدر . ياز موسمنده كونلرك اوزون اولمسنه مبنى ايكنجى ايله اوچنجى درس آره‌سنده بر ساعتلك بر مذاكره مدتى تعيين اولنه‌جقدر .

مكاتب ليليه‌ده :

طلبه موسمه كوره زوالدن بش ويا آلتى ساعت اول ياتاقدن قالديريلور . يارم ساعت ظرفنده كينوب ييقاندقدن صكره مطالعه‌خانه‌يه ايندريلور .

دقیقه	ساعت	
	۲	مذاکره (کینمه و ییقانمه بو زمانه داخلدر) [قیصه کونلرده بر بچق ساعت] .
۳۰	٠	تنفس وسود (نهاری طلبه بو تنفس اثناسنده طوپلانه‌جق و یوقلمه ایدیله‌جکدر) .
	۱	برنجی درس
۳۰	٠	تنفس
	۱	ایکنجی درس
۳۰	۱	نماز و طعام و تنفس
	۱	اوچنجی درس
۳۰	٠	تنفس
	۱	دردنجی درس
۳۰	٠	نماز و تنفس (نهاری طلبه خانه‌لرینه عودت ایتدیریلور)
۳۰	۱	مذاکره
۱۵	۱	نماز و طعام و تنفس
	۲	کیجه مذاکره‌سی (کیجه‌لرك اوزونلغنده اوچ ساعتدر) [بوندن صکره یاتسو نمازی قلنوب یتاقخانه‌یه کیدیله‌جکدر] .

مکاتب نهاریه‌ده :

مکتب زوالدن درت ساعت اول آچیلور .

دقیقه	ساعت	
۳۰	۱	صباح مذاکره‌سی و یوقلمه [۱] .
۱۵	٠	تنفس [۲] .
	۱	برنجی درس .
۱۵	٠	تنفس [۳]

[۱] بر چاریکی یوقلمه‌یه منحصر اولوب موسمه توفیقاً بر بچق ساعته ابلاغ اولنه‌بیلور.
[۲] و [۳] بو ایکی تنفس زمانلری یاز کونلری یارم ساعته چیقاریله بیلور .

دقیقه	ساعت	
	١	ایکنجی درس
٣٠	١	نماز
	١	اوچنجی درس
٣٠	٠	تنفس
	١	دردنجی درس

عموم مکاتب رشدیه و اعدادیه‌ده بهر هفته‌ه اوقونه‌جق علوم وفنونك عدد دروسنی مبین تنظیم اولنان جدولدر [١] :

اسامیٔ دروس	برنجی سنه	ایکنجی سنه	اوچنجی سنه	دردنجی سنه	بشنجی سنه	آلتنجی سنه	یدنجی سنه
	هفته‌ده						
مع تجوید قرآن کریم و علوم دینیه	٣	٣	٣	٣	٣	٣	٣
ترکجه	٦	٥	٣	٢	١	٠	٠
اخلاق	١	١	٠	١	١	١	٠
ادبیات و قرائت رسمیه	٠	٠	٠	٠	٠	٢	٢
عربی	٢	٢	٢	٢	٢	١	١
فارسی	٠	٢	٢	٢	١	٠	٠
فرانسزجه [٢]	٠	٠	٣	٣	٤	٤	٥

[١] بالاده ساعات دروس جدولنك تکمیل یدی سنه‌سی ولایات شاهانه لیلی مکاتب اعدادیه‌سنه وبرنجیدن بشنجی سنه‌یه قدر اولان بش‌سنه‌سی ولایات شاهانه والویه نهاری مکاتب اعدادیه‌سنه دردنجیدن یدنجی سنه‌یه قدر اولان درت سنه‌سی مکتب ملکیهٔ شاهانه صنوف اعدادیه‌سیله درسعادت واسکدار نهاری اعدادیلرینه وبرنجیدن اوچنجی سنه‌یه قدر اولان اوچ سنه‌سی‌ده درسعادت وولایات شاهانه رشدیه‌لرینه مخصوصدر .

[٢] رشدیه‌لردن فرانسزجه الغا اولندیغندن اوچنجی سنه‌ده کوستریلن فرانسزجه درسی اعدادیلرده‌کی رشدیه صنفنك اوچنجی سنه‌سنه مخصوصدر .

خلاصهٔ قوانین	٠	٠	٠	٠	٠	١	٠
حساب	٢	٢	٢	٢	١	٠	٠
اصول دفتری	٠	٠	٠	٠	١	٠	٠
جبر و مثلثات	٠	٠	٠	٠	٢	٢	٠
هندسه	٠	٠	١	١	٢	١	٠
قوزموغرافیا	٠	٠	٠	٠	٠	٠	١
میخانیك، فیزیك و کیمیا	٠	٠	٠	٠	٠	٣	٣
موالید [١]	٠	٠	٠	٠	٠	٠	٤
جغرافیا	٢	٢	٢	٢	٢	٢	١
تاریخ	٠	٢	٢	٢	٢	١	١
علم ثروت	٠	٠	٠	٠	٠	١	١
علم اشیا [٢]	١	١	١	١	١	٠	٠
حفظ الصحه [٣]	٠	٠	١	١	٠	٠	١
حسن خط	٢	١	١	١	١	١	١
رسم	١	١	١	١	١	١	٠
یکون	٢٠	٢٢	٢٤	٢٤	٢٥	٢٤	٢٤
السنه [٤]	٠	٠	٠	٢	٢	٢	١

مع تجوید قرآن کریم و علوم دینیه

برنجی سنه هفته‌ده ٣ ساعت

طلبهٔ مسلمه‌یه مخصوص اولوب انتخاب اولنان کتابدن اوقوتدیرلمق اوزره

[١] هفته‌ده ایکی ساعت حیوانات وبرر ساعت نباتات وطبقات اوقوتدیریله‌جقدر.

[٢] طشره اعدادیلرینه مخصوص اولوب دردنجی سنه‌ده معلومات زراعیه وبشنجی سنه‌ده صناعیه و تجاریه کوستریله‌جکدر .

[٣] درسعادت مکاتبنده یالکز صوك سنه‌ده اوقودیله‌جقدر .

[٤] بو السنه درسندن مقصد بعض اعدادی مکتبلرنده ایجابنه کوره تدریس ایتدیریلن رومجه ، ارمنیجه ، بلغارجه‌در .

اعمال و عباداته دائر بعض مسائل شرعیه تعلیم ایدیلیر ومع تجوید قرآن کریم تلاوت اولنور .

ایکنجی سنه هفته‌ده ۳ ساعت

برنجی سنه تدریساتنه توفیق و انتخاب اولنان کتابدن تعلیم ایدیلیر وتجوید قواعدینه توفیقاً قرآن کریم تلاوتنه دوام اولنوب ایجاب ایدن نماز سوره‌لری تدریجاً ازبرلتدیریلیر .

اوچنجی سنه هفته ۳ ساعت

برنجی و ایکنجی سنه‌لرکبی تعلیم‌واطفالك فضائل اخلاقیه وحسن تربیه‌لرینه پك زیاده اعتنا اولنور .

دردنجی سنه هفته‌ده ۳ ساعت

عقائددن : اثبات واجب ، صفات الٓهیه و افعال الٓهیه

فقهدن : کتاب‌طهارتدن بدأ ایله ابواب‌مخصوصه‌سی علی‌الاصول صره‌سیله تقریر وتفهیم اولنور .

بشنجی سنه هفته‌ده ۳ ساعت

عقائددن : ملائك وکتب سماویه ، اثبات نبوت و ذکر انبیاء .

فقهدن : صلاتك مشتمل اولدیغی بابلر علی‌الترتیب تفصیلاتیله برابر حسن تدریس ایدیلیر .

آلتنجی سنه هفته‌ده ۳ ساعت

عقائددن : آخرت و امور اخرویه .

فقهدن : کتاب زکاتك حاوی اولدیغی ابواب یکان یکان بالاطراف تعلیم و تفهیم ایدیلیر .

کتاب صوم ایله کتاب حجك محتوی بولندیغی ابواب مخصوصه دخی کمال اعتنا و دقتله اوقوتدیریلیر .

یدنجی سنه هفته‌ده ۳ ساعت

فقهدن : کتاب نکاح وطلاق ایله بونلرك منقسم اولدقلری بابلر صره‌سیله

ولایقیله تدریس ایدلدیکی کبی ایمانه دائر اولان مسائل مهمهٔ شرعیه دخی اطرافیله تعلیم و تفهیم اولنور .

ترکجه

برنجی سنه   هفته‌ده ٦ ساعت

قواعد [هفته‌ده ایکی درس] . — حرفك تعریفی ، کلمه ، حرف ، حرکه ، حروف املا ، هجا ، اقسام کلمه .

اسم : تعریفی ، اسم جنس ، علم ، مفرد ، جمع ، احوال اسم : [مجرد ، مفعول به ، مفعول الیه ، مضاف ، مضاف الیه] . اضافت : اضافت نسبیه ، اضافت بیانیه ، اضافت تشبیهیه ، تمرینات .

صفت : تعریفی ، موصوف ، ترکجه‌ده مطابقت ، مبالغه و مقایسه و تصغیر و تشبیه صورتلری ، سماعی و قیاسی صفتلر ، اسماء اعداد ، انواع اعداد ، تمرینات .

ضمیر : تعریفی ، ضمیر شخصی ، احوالی ، ضمیر اضافی ، ضمیر نسبی ، ضمیر فعلی ، ضمیر وصفی ، اسم اشارت ، مبهمات ، تمرینات .

فعل : تعریفی ، ازمنهٔ فعل ، اشخاص فعل ، تصریفات [مضاربه ، مشارکت ، اقتداری ، تعجیلی ، وجوبی ، التزامی صیغه‌لری] ، فاعل ، مفعول ، متعدی ، لازم ، معلوم ، مجهول ، منفی ، مثبت ، استفهام ، منفی ، مصدر ، مصدر ثقیل ، مصدر خفیف ، مصدر تخفیفی ، حاصل مصدر ، اسم مصدر ، عطفی ، تعقیبی ، توقیتی ، انتهائی صیغه‌لری ، تمرینات .

ادوات : تعریفی وتعدادی ، تمرینات .

قرائت ترکیه [هفته‌ده ایکی درس] . — تهذیب اخلاقه خادم و نافع معلوماتی وبعض مناسب ومفید حکایاتی حاوی بر کتاب یوزندن اوقوتدیریله‌جق واثنای قرائتده اجزای کلامك تعیین وتفریقنه ولغتلرك معنالرینی تفهیمه وبعض قواعد بسیطه‌نك تطبیق و تعریفنه اعتنا اولنه‌جقدر .

لغت واملا [هفته‌ده ایکی درس] . — طلبه‌نك اقتداریله متناسب ومنتخب جمله و حکایه‌لر املا طریقیله یازدیریلوب ختامنده یازیلان مسودات طوپلانه‌جق

و معلم طرفندن درس خارجنده تصحیح ایدیلوب صاحبلرینه اعاده قلنه‌جقدر . مصحح مسوده‌لر شاکردان طرفندن بیاض دفترلره کچیریله‌جکدر . یازیلان املالرده طلبه‌نك معنالرینی بیلمدیکی لغتلرك معنالری بللتدیریله‌جکدر .

ایکنجی سنه هفته‌ده ٥ ساعت

قواعد [هفته‌ده ایکی درس] . — حرفك تعریفی ، کلمه ، حروف انفصال ، حروف اتصال ، حرکه ، حروف املا ، همزه بحثی ، هجا ، کلمه‌نك بشه تقسیمی اسم ، تعریفی ، اسم جنس ، ایله علمك صورت تعریفی ، مفرد ، جمع ، احوال اسم : [مجرد ، مفعول به ، مفعول عنه ، مفعول الیه ، مفعول معه ، مضاف ، مضاف الیه] بونلرك صورت تشکیلی .

اضافت : اضافت نسبیه ، اضافت بیانیه ، اضافت تشبیهیه ، اسماء مرکبه ، تمرینات .

عربیدن مأخوذ کلماتك تثنیه و جمعی ، فارسیدن مأخوذ کلماتك جمعی ، اضافت عربیه ، اضافت فارسیه ، کلمات ترکیه‌نك فارسی وعربی ، کلمات فارسیه‌نك عربی قاعده‌سنجه اضافت یاپیله‌میه‌جغی ، تمرینات .

صفت : تعریفی ، موصوف ، ترکجه‌ده مطابقت ، مبالغه و مقایسه و تصغیر و تشبیه صورتلری ، سماعی و قیاسی صفتلر ، صفات سماعیه‌یی تشکیلده قاعده ، اعداد ، انواع اعداد ، تمرینات .

عربی ترکیب وصفی ، فارسی ترکیب وصفی ، مطابقت بحثی ، تأنیث وتذکیر ، عربی وصف ترکیبی ، فارسی وصف ترکیبی وانواعی ، عربی وفارسیدن مأخوذ عددلر ، تمرینات .

ضمیر : تعریفی ، ضمیر شخصی ، احوالی ، ضمیر نسبی ، ضمیر فعلی ، ضمیر وصفی ، بونلرك صورت استعماله دائر هر برینك بحث مخصوصنده تفصیلات ، اسم اشارت ، مبهمات ، تمرینات .

عربیدن و فارسیدن مأخوذ ضمائر و اسماء اشارات و مبهمات حقنده تفصیلات ، تمرینات .

فعل : تعریفی ، ازمنهٔ فعل ، اشخاص فعل ، صیغ فعل ، فعل مقاربه ، فعل مشارکه ، فعل تعجیلی ، فعل اقتداری ، فعل استمراری ، فعل وجوبی ، فعل التزامی ، فعل مطاوعت ، منفی و مثبت ، استفهام ، نفی استفهام ، فاعل ومفعول ، صورت تفریقلری ، متعدی ، لازم ، معلوم ، مجهول .

مصدر : مصدر خفیف ، مصدر ثقیل ، مصدر تخفیفی ، افعال بسیطه ، افعال مرکبه ، عطفی ، تعقیبی و انتهائی کبی صیغه‌لر ، افعال ناقصه ، صله فعللری ، افعال ربطیه ، اسم فاعل ، اسم مفعول ، مبالغهٔ اسم فاعل ، صفت مشبهه ، فرع فعللرك صورت استعماللری .

مصادر عربیه . — بنادن ترکجه‌ده اك زیاده مستعمل اولان بابلر معنالریله برابر ، افعال ، تفعیل ، مفاعله ، انفعال ، افتعال ، تفعل ، تفاعل ، استفعال ، بونلرك ترکجه‌ده اك زیاده مستعمل اولان مشتقاتی ، اسم فاعل ، اسم مفعول ، مبالغه ایله اسم فاعل ، اسم زمان ، اسم مکان ، تمرینات .

ادوات : تعریفی ، معنالری و ایضاحات لازمه‌سیله یکان یکان ادوات ترکیه کوستریله‌جکدر .

عربی و فارسیدن مأخوذ ادوات معنالری و موقع استعماللریله ارائه ایدیله‌جکدر .

قرائت [هفته‌ده بر درس] . — انتخاب اولنان قرائت کتابی برنجی سنه‌ده اولدیغی کبی یوزندن اوقوتدیریله‌جقدر .

املا [هفته‌ده بردرس] . — بردرجه دها ترقی ایله سنهٔ سابقه کبی دوام اولنه‌جقدر .

اوچنجی سنه هفته‌ده ۳ ساعت

نحو [هفته‌ده ایکی درس] . — ترکیب تام ، ترکیب ناقص ، جمله وکلام ، جمله ایله کلام بیننده‌کی فرق ، جملهٔ اسمیه ، جملهٔ فعلیه ، اجزاء کلامك ترتیبی ، فاعل ، مفعول ، نائب فاعل .

جملهٔ خبریه و انشائیه ، اسناد ، مسند الیه ، مسند ، مسند الیهك تقدیم وتأخیری ، مسند الیهك حذف و اثباتی ، مسند الیهك تعریف و تنکیر وتوصیفی ، تعریف

وتنكير ، وصف ، وصف ذاتی وسببی ، وصف سببینك اقسامی ، مسند الیهك تأكیدی ، مسندك حذف و اثباتی ، مسندك تنكیر و توصیف وتعریفی ، مسندك تأكیدی ، مسندك اسم ویا فعل اولمسی ، مسند الیه مسند الیهك مطابقتی ، تغلیب ، ظرف مستقر ، متممات جمله ، حال ، تمیز ، متعلقات فعل ، تقدیم وتأخیرلر .

اسناد خبری ، فائدهٔ خبر ، لازم فائدهٔ خبر ، تأكید خبر .

انشاء ، انشاء طلبی ، تمنی ، استفهام امر و نهی حقنده تفصیلات ، انشاء غیرطلبی ، انشاء خبرینك انشاء غیرطلبی موقعلرنده استعمالی .

واو عاطفه ، عطف كلمات ، عطف جمل ، جمله‌لرك وصل و فصلی ، جمله‌لرك ربطنه خدمت ایدن ادوات سائره و اشارات وصورت استعماللری .

قرائت و املا [هفته‌ده بر درس] . — تدریجاً ترقی ایتدیریله‌رك سنین سابقه‌یه توفیقاً اوقوتدیریلوب یازدیریله‌جقدر .

تركجه

دردنجی سنه　　　　　　　　هفته‌ده ۲ ساعت

قواعد « ترتیب جدید قواعد عثمانیه » [هفته‌ده بر درس] . — سنهٔ درسیه ظرفنده اتمام ایدیله‌جكدر .

قرائت وازبر [هفته‌ده بر درس] انتخاب اولنان كتاب سنین سابقه كبی یوزندن اوقوتدیریله‌جق و مناسب پارچه‌لری از بر لتدیریله‌جكدر .

تنبیه . — معلم طلبه‌یه اوقودوب ازبرلته‌جكی آثاری كوزلجه تفهیم وقواعده تطبیق خصوصنه اهتمام ایده‌جكدر .

بشنجی سنه　　　　　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

اصول كتابت [هفته‌ده بر درس] . — اصول كتابته عائد قواعد وتعریفات ، ویریله‌جك بر فكرك آچیق وسهولتلی برطرزده تحریراً افاده‌سی .

طلبه‌نك اصول كتابتده ملكه و ممارسه حاصل ایتملریچون حكایه طرزنده « ناراسیون اصولنده » كوچك مثاللر دخی قامه آلدیرلمسنه اهتمام اولنه‌جقدر .

تنبیه . — معلم هر درسك ختامنده مسوداتی طوپلایوب تصحیح ایله

شاکردانه اعاده و خطالرینی تفهیم ایدەرك منع تکراری حقنده وصایای لازمه ایفا ایلیه‌جکدر . شاکردان معلمك تصحیح ایلدیکی مسوداتی مخصوص انشا دفترلرینه قید و تبیض ایله مذکور دفترلری حفظ ایده‌جکلردر .

اخلاق

برنجی سنه　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

« مصحح وظائف اطفال » نام رساله تدریس اولنه‌جقدر .

ایکنجی سنه　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

« رهبر اخلاق » نام رساله تدریس اولنه‌جقدر .

دردنجی سنه　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

« برکذار اخلاق » نام رساله تدریس اولنه‌جقدر .

بشنجی سنه　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

« اخلاق حمیده » نام رساله تدریس اولنه‌جقدر .

آلتنجی سنه　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

عبدالرحمن افندینك اثری اولان « علم اخلاق » کتابی تدریس اولنه‌جقدر.

علم اخلاقك تعریفی و موضوعی ، وجدان اخلاقی ، خیر و شرك تمیزی ، بوحسلرك تربیه ایله ترقیسی ، مسئولیت اخلاقیه ، شرائط مسئولیت ، درجات و حدودی ، وظائف اخلاقیه ، قانون اخلاقك اوصاف ممیزه‌سی ، قاعدهٔ اخلاقك تعیینی .

خیر وظیفهٔ نظیفه . ـــ شخص انسانك حیثیت ذاتیه‌سی ، حقوق ووظائف بینلرنده‌کی مناسبت ، انواع وظائف ، اخلاقك غایتی وقوهٔ تأییدیه‌سی ، فضیلت ، ایله سعادت بیننده‌کی مناسبات ، ذوق وجدانی ، عذاب وجدانی ، مکافات اخرویه .

وظائف شخصیه . ـــ قاعدهٔ اساسیه‌سی ، انواعی ، فضائل شخصیه ، اعتدال ، حسن تدبیر ، شجاعت ، صدق ، انجاز قول و وعد ، شرف ذاتی ، حیات ، سعی الخ .

اشخاص بیننده کی مناسبات . ــ ابنای نوعك حیاتنه حرمت، فعل قتلك حرمتی ، مدافعهٔ نفس امر مشروعی ، ابنـای نوعنك سعادت و شهرتنه تعدی ایتمه‌مك ، افترا وبدكولق ، خست الخ .

ابنای نوعنك مال وملكنه تعدی ایتمه‌مك .

عقود و مقـاولاتك محكمیتی ، حسـنات ووظائف عائله ، اولیای عائله‌نك وظائف مخصوصه‌سی .

اولادك ولیلرینه قارشو وظـائفی ، اولادك یكدیكرینه قارشـو وظائفی ، حس عائله .

وظائف عمومیه . ــ قوانین مملكته اطاعت، ویركو ، خدمت عسكریه .

ادبیات

آلتنجی سنه　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

اسلوب . ــ اسلوبك مزیاتی ، اسـلوبك مزیات عمومیه‌سی ، فصاحت ، ضعف تألیف، تعقید ، تتابع اضافات، شیوه‌یه مغایرت، كثرت تكرار ، تنافر ، مطابقت وغرابت ، وضوح ، طبیعیت ، منقحیت ، ایجاز ، اكثار .

آهنك سلاست [انواعی] .

اسلوبك مزیات خصوصیه‌سی . ــ اسلوب ساده ، اسلوب متوسط یاخود اسلوب مزین ، اسلوب عالی ، موافقت و تنوع اسلوب، اسلوب مصنع .

صنایع لفظیه . ــ تناسب ، ایهام، ایهام تناسب ، ایهام تضاد ، لف ونشر، اقتباس و تضمین ، تلمیع ، تجنیس ، سجع ، ترصیع ، وصف تحسینی ، ایجاد و ترویج الفاظ .

صنایع معنویه . ــ صنایع فكریه ، صنایع حسیه ، صنایع خیالیه .

صنایع حسیه . ــ التفات ، استفهام ، رجوع ، تشخیص و انطـاق ، تردید ، قطع ، تكریر ، تعریض ، كنایه ، مبالغه .

صنایع خیالیه . ــ [مجاز ، تشبیه ، استعاره ، استعارهٔ تمثیلیه، مجاز مرسل، ادب كلام، تضاد ومقابله، توریه و تلمیح ، تدریج] .

صنایع فكریه . ــ براعت استهلال ، تجاهل عارف ، حسن تعلیل .

یدنجی سنه هفته‌ده ١ ساعت

اصول تحریر وانشا . — فصل : تعریف وتصویر ، تصویر طبیعی ، تصویر خیالی ، تصویر شخصی واخلاقی .

فصل : نقل و حکایه ، ابداع ، حسن ترتیب ، تزیین موضوع ، حکایه‌نك اوصاف لازمه‌سی ، حکایه‌نك انواعی .

فصل . — مخابرات و مکاتیب ، تمرینات [١] .

کتابت رسمیه

آلتنجی سنه هفته‌ده ١ ساعت

کتابت عادیه ایله رسمیه‌نك تفریقی . — کتابت رسمیه‌ده لازم غیرمفارق اولان جدیت و منقحیت و وضوح حقنده ایضاحات کافیه ، القاب وخاتمه ، عباره آره‌سنده مخاطبك رتبه‌سنه و موقعنه کوره استعمال ایدیله‌جك تعبیراتك یکان یکان بیان و ایضاحی .

انواع محررات رسمیه : استدعا ، تذکره ، تحریرات ، درکنار ، مضبطه ، لایحه ، تبریکنامه .

نطق رسمی . — افادهٔ مسلسله ، افادهٔ مقطعه ، اصول ربط ، صله فعللری حقنده ایضاحات ، ادوات وافعال ربطیه حقنده معلومات .

تنبیه . — معلم تدریسه باشلادیغی زماندن اعتباراً هر درسده طلبه‌یه مطلقا بر « اساس » ویروب درسخانه‌ده کندی حضورنده تسوید ایتدیره‌جك وبعده هر برینی یکان یکان درسخانه خارجنده تدقیق ایله خطالرینی اشارت وایرتسی درسده طلبه‌یه تفهیمه غیرت ایلیه‌جکدر .

طلبه درسك ابتدالرنده محررات رسمیه‌نك انواعنی کورمه‌مش اوله‌جغی

---

[١] طلبه کتابده کوستریله‌جك موضوعلری کوریلن اصول و قواعده تطبیقاً توسیع و تزیین ایده‌رك قلمه آله‌جق و معلم افندی بونلری تصحیح ایله شاکردانه اعاده و خطالرینی ارائه ایده‌جکدر . اعاده اولنان بو وظیفه‌لر شاکردان طرفندن بر دفتره قید ایله حفظ اولنملیدر .

جهتله آنلره تسوید ایچون آغر ومهم اساسلر ویریله‌میه‌جکندن بر ایکی سطرلق غایت مختصر وعادی تذکره محررات یازدیرلمقله ابتدا ایدیله‌جك و یواش یواش ایلریله‌تیله‌جکدر .

طلبه ایکی دفتر طوته‌جق ، بونلرك برینه معلم افندینك ویره‌جکی نمونه‌لری ودیکرینه کندی یازه‌جغی مسوده‌لرله او مسوده‌لرك تصحیح اولنمشلرینی آیری آیری قید ایده‌جکدر .

یدنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

سنهٔ سابقه‌ده اولدیغی کبی دوام ایدیله‌رك دها مهم و دها مفصل مسوده‌لر یازدیریله‌جق ومخابرات رسمیه تعقیب اولنه‌جقدر . شویله‌که : اولا معلم افندی بر ماده‌یه دائر بر مسوده ویروب بر دائره‌یه حواله اولنمش فرض ایده‌رك او دائره‌دن یازیله‌جق درکناری وایرتسی درسده اودرکنار اوزرینه قلمه آلنه‌جق تذکره ویا تحریراتی و دیکر درسده او تذکره و یا تحریراته ویریله‌جك جوابی . . . الخ طلبه‌یه تسوید ایتدیره‌جك وبعده تصحیح ایلیه‌جکدر .

بوصره‌ده خلاصه و انها حقنده ایضاحات کافیه ویره‌جکدر .

وظیفه‌لرك صورت تصحیحیله دفترلرك طوتلمسی حقنده آلتنجی سنه‌یه مخصوص تنبیهك بو سنه‌یه دخی شمولی اولوب وظیفه تدریجاً توسیع و تنویع ایتدیریله‌جکدر .

عربی

برنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

صرف . — ابتداء ، وقف ، التقاء ساکنین ، خط ، حرکه و سکون ، ضوابط ، تنوین ، کلمات و حروف ، حروف شمسیه و قمریه ، حروف علت و حروف مدولین ، همزهٔ وصل ، همزهٔ قطع ، حروف زیاده .

اصلی و ذوالزیاده ، اوزان ، مواقع حروف زیاده ، اقسام سبعه ، مصدر : مصادر ثلاثیه ، مصادر میمیهٔ ثلاثیه ، مصدر رباعیٔ مجرد ، مصادر رباعیه ، مصادر خماسیه ، مصادر سداسیه ، مصادر رباعیٔ مزید فیه ، مصادر میمیهٔ غیر ثلاثیه ، لازم و متعدی ، بناء مره و بناء نوع .

[صفات] اسم فاعل، اسم مفعول، صفت مشبهه ، صيغ مبالغه ، اسم تفضيل، اسم تصغير ، اسم منسوب ، صيغ نسبيه ، اسم زمان ومكان ، اسم آلت ، مذكر و مؤنث ، تاء تأنيث ، الف تأنيث ، مؤنث معنوى ، تثنيه و جمع ، تثنيه‌يه ملحق اسملر ، جمع مذكر سالم ، جمع مذكر سالمه ملحق اسملر ، جمع مؤنث سالم ، جمع مكسر، جموع شاذه ، جمع الجمع ، اسم الجمع و شبه الجمع .

قرائت عربيه . — قواعد ايله برابر شاكردان عربجه عباره اوقومغه آليشديرلمق وكلمات عربيه بلله‌مكه مدار اولمق اوزره مطالعات ابتدائيه‌يه مخصوص حركه‌لى كوچك بر قرائت عربيه كتابى آره‌صره اوقوتديريله‌جقدر .

املاى عربى . — كلمات سهله وجمل بسيطه و مأنوسه‌يه منحصر اولمق اوزره معلم آره‌صره شاكردانه املا يازديره‌جق و اشبو املا مسوده‌لرينى طوپلايه‌رق بالتصحيح اعاده ايده‌جك وبونلر شاكردان طرفندن بياض دفترينه كچيريله‌جكدر . يازديريله‌جق كلمات وعبارات عربيه‌نك تركجه‌يه ترجمه‌لرى دخى ياپديريله‌جق و مذكور دفترلره قيد ايتديريله‌جكدر .

بوصنفده كتب صرفيه‌دن « بنا » نام رساله تدريس اولنه‌رق طلبه‌يه لايقيله تفهيم ايديله‌جك ومفهوم ياپديريله‌جقدر .

ايكنجى سنه هفته‌ده ٢ ساعت

صرف . — اصلى و ذوالزياده ، اوزان ، افعال ثلاثيه ، مافوق الثلاثى اولان ماضيلر ، ماضئ منفى، مضارع ، مافوق الثلاثى اولان مضارعلر، مضارع منفى، لام تأكيد ونون تأكيد ، نواصب ، جوازم ، امر غائب، امر حاضر، نهى حاضر، نهى غائب، فعل تعجب، افعال غيرمتصرفه، اسماء افعال [تذنيب] اعلال، ابدال، احكام همزه ، ادغام .

قرائت . — قرائت كتابى حركه‌لى وحركه‌سز اوله‌رق اولكى سنه‌نككندن دها بيوك اوله‌جقدر . أثناى قرائتده حاجت مس ايتدكجه قواعد تطبيقاتى اجرا قلنه‌جق ومعنى ويريله‌جكدر .

املا . — تدريجاً ايلرويه كتوريله‌رك سنهٔ سابقه اصولنه دوام اولنه‌جقدر.

بو صنفده کتب صرفیه‌دن « مقصود » نام رساله تدریس اولنه‌رق قواعد لازمه صره‌سیله و کمال دقتله طلبه‌یه تعلیم ایدیله‌جکدر .

اوچنجی سنه   هفته‌ده ۲ ساعت

علم نحو . — تعریفی ، فائده‌سی .

مبنیات . — حروف ، انواعی، تعریفی ، امثال ، تمرینات .

ضمائر . — ضمیر، تعریفی، انواعی، حروف ایله استعمالی، اسماء اشارات، موصولات [بونلرك تعریفاتیله اقسامی و امثال لازمه‌سی شاکردانك دفترلرینه قید و املا ایتدیریله‌جکدر] .

معربات . — انواع اعراب ، تعریف و امثالی، جمله‌لر، تمرینات .

مرفوعات . — فاعل، نائب فاعل، مبتداء ، خبر ، نواسخ [حروف وکلمه اقسامی] . افعال ناقصه ، افعال مقاربه ، افعال قلوب [خصائص مخصوصه‌سنك تعریفی] توابع ، صفت [بونلرك هر برینك تعریفاتی بیان و امثال کثیره ایله تطبیقاتی اجرا اولنه‌جقدر] .

منصوبات . — تعریفی ، مفعول ، انواعی ، امثال .

مجرورات . — تعریفی، اضافت [امثال مناسبه ایله تطبیقات کثیره] .

بو صنفده کتب نحویه‌دن « عوامل » نام رساله تدریس اولنه‌رق طلبه‌یه حقیله تفهیم ایدیله‌جك وعبارات عربیه‌نك حلنه ممارست حاصل ایده‌جك صورتده تفهیمات مقتضیه اجرا اولنه‌جقدر .

دردنجی سنه   هفته‌ده ۲ ساعت

حروف و ظروف یاخود ادوات . — حروف هجا ترتیبنده کوستریلوب بعض جمل صغیره وعبارات قصیره ایله مسائل نحویه تطبیقاتی اجرا اولنور .

تنبیه . — طلبه‌یه هر درس ایچون مناسب تمرینلر ترتیب ایدیله‌جك وعبارات صحیحه اعراب وتحلیل ایتدیریله‌جکی کبی بعضاً دخی غیرصحیح عبارات تصحیح ایتدیریله‌جکدر .

بوصنفده کتب نحویه‌دن « اظهار » نام رساله کمال‌اعتنا ایله تدریس اولنه‌رق قواعد نحویه‌نك ضبط وحفظنه طلبه تشـویق و تأنیس ایدلمکه فوق‌العاده اهتمام ایدیله‌جکدر .

بشنجی سنه هفته‌ده ۲ ساعت

عبارەسی قولای عربجه بر کتـابك مناسب یرلری اوقوتدیریلوب ترکجه‌یه ترجمه وقواعد صرفیه ونحویه تطبیقـاتی اجرا ایتدیریله‌جك وبعض آثار منتخبهٔ منظومه ازبرلتدیریله‌جك وبو صره‌ده طلبه لسان عربده لایقیله ممارسه حاصل ایتمك ایچون مکالمه‌یه آلیشدیرلمقله برابر بعض قولای‌فقره وجمله‌لر دخی ترکیب وانشا ایتدیریله‌جکدر .

بو صنفده « متن اظهار » ك حسن اکمالنه اعتنا ایدیله‌جکدر .

آلتنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

طلبه‌نك لسان‌عربیده ممارسه حاصل ایتملری وتکلم ایلملری ایچون ترکجه‌دن عربجه‌یه وعربجه‌دن ترکجه‌یه ترجمه ایدلمك اوزره وظیفه‌لر ویریله‌جك واشـبو وظیفه‌لرتدریجاً توسیع ایدیله‌جکی کبی قواعد صرفیه ونحویه تطبیقاتنك اجراسنه‌ده دقت اولنه‌جقدر .

تنبیه . — معلم افندی هر درسـده طلبه‌یه ویردیکی وظیفه‌یی او درس اثناسنده کندی حضورنده ترجمه ایتدیره‌جك ووظیفه‌لری طوپلایوب درس خارجنده تصحیح ایتدکدن صکره ایرتسی درسده هر شـاکردك خطاسـنی تفهیمه غیرت ایلیه‌جکدر . بوندن بشقه ایرتسی درسه یتشدیرلمك اوزره‌آیریجه وظیفه ویره‌جکدر .

طلبه اشبو وظیفه‌لرینی معلم افندی طرفندن بعدالتصحیح بر دفتره تبییض ایده‌جکلردر .

بو صـنفده منطقدن « مغنی‌الطلاب » نام کتـاب اهمیتله طلبه‌یه تدریس ایدیله‌جکدر .

یدنجی سنه   هفته‌ده ۱ ساعت

سنهٔ سابقه‌یه توفیقاً ترجمه وتطبیقاته دوام اولنه‌جق ودفترلر طوتیله‌جقدر . بو صنفده دخی مغنی‌الطلابه دوام ایله حسن اتمامنه بغایت اهتمام ایدیله‌جکدر.

فارسی

ایکنجی سنه   هفته‌ده ۲ ساعت

قواعده باشلامازدن اول اك مأنوس بعض لغات ایله قولای جمل بسیطه ازبرلتدیریله‌جکدر .

علم صرف . — تعریفی ، حروف هجا ، حرکات و علامات ، حروف ممدوده ، حروف املا ، هاء رسمیه .

اجزاء کلام : اسم ، صفت ، ضمیر ، مبهمات ، فعل ، فرع فعل ، متعلقات فعل ، حروف ، ادوات ، اصوات اسم ، تعریف وامثالی ، اسم جنس، علم، اسم عین ، اسم معنی ، اسم جمع .

بونلرك هر برینك تعریفاتیله تمرینات مخصوصه‌سی .

خواص اسما : کیفیت ، کمیت ، حیثیت .

کیفیت : تعریفی ، تمرین ، کمیت : تعریفی ، ذی روح و غیر ذی روح موجوداتك صورت جمعی [جمع حیوانات ، جمع جمادات ، جمع نباتات] تمرینات .

اسماء : مزیدفیه [کندیسنده حروف‌زائده بولنان اسملر] تعریفی، امثال. اسم زمان : تعریفی ، امثال ، اسم مصغر : تعریفی ، امثال .

مرکبات اسماء — ترکیب اضافی ، ترکیب عطفی ، ترکیب ترادفی ، ترکیب تباینی ، ترکیب تکرری ، ترکیب اهالی ، ترکیب آهنکی ، ترکیب مزجی ، تعریفات وتمرینات .

اسماء اعداد : اعداد اصلیه ، ترتیبیه ، کسریه ، توزیعیه ، مجموعیه ، تعریفات وامثال .

ممیز اعداد اصلیه ، ممیز اعداد ترتیبیه ، امثال .

اواخر كلمات فارسيه‌نك احوالى .

مدار كلام اوزرينه توضيحات .

حيثيت اسماء : مجرد ، مفعول صريح ، مفعول غير صريح ، مفعول‌اليه ، مفعول عنه ، مفعول فيه ، بونلرك اقسام خصوصيه وتعريفات مخصوصه‌سى ، تمرينات .

تتميم : مرادات تأكيد ، مفعول معه ، مفعول له .

اضافت .ـــ تعريف واقسامى : اضافت لاميه ، بيانيه، تشبيهيه، استعاريه.

تركيب اضافى .ـــ تركيب اضافئ مقطوع ، تركيب اضافئ مقلوب، معانئ اضافه ، امثال .

صفت .ـــ تعريفى، تركيب توصيفى ، [سماعى‌وقياسى] ، صفت‌وموصوفك مطابقتى .

اقسام صفت : [عادى ، تفضيلى ، عالى ، افراطى ، متساوى] تعريفات ، امثال وتمرينات . صفات مركبه : [تركيب وصفى و وصف تركيبى] تركيب وصفى : تعريف واقسامى [صفات نسبيه ، لونيه ، مشابهت ، محافظت،فاعليت، لياقت ، اغراق وافراط اداتيه] ، امثال وتمرينات .

وصف تركيبى : تعريف واقسام مشهوره‌سى .

تعميم وتخصيص ، بوبابده مستعمل اولان وسائط .

ضمير .ـــ تعريفى ، اقسام : [ضمير شخصئ منفصل ، ضمير شخصئ متصل ، ضمير اسنادى ويا فعلى] ، تعريفات وتمرينات .

مبهمات وكنايات .ـــ اسم اشارت : تعريفى ، ضمير ملكى ويا اضافى ، امثال وتمرينات .

اسماء موصوله ، ادوات استفهام ، وامثال وتمرينات

كنايات .ـــ تعريفى ، امثال .

اوچنجى سنه — هفته ٢ ساعت

فعل مصدر .ـــ تعريفى ، اصل فعل [مصدر] .

مصدر اصلی : تعریفی ، امثال . مصدر جعلی : تعریفی ، امثال . مصدر تخفیفی : تعریفی ، امثال . مصدر مرکب : تعریفی ، امثال ، تمرینات . افعال عامه ، افعال خاصه .

مصادر نونیه ، لازم ، متعدی ، معلوم ، مجهول ، مطاوعت ، اخباری ، شرطی ، امری ، نهی ، انشائی ، ایجابی ، التزامی ، استمراری ، امثال وتعریفات. ازمنه [ماضی ، حال ، استقبال] .

ماضی : شهودی ، حکایت شهودی ، نقلی ، روایت نقلی ، تعریفات ، حال ، مضارع .

بودن فعلنك صورت تصریفی .

افعال قلیل‌الاستعمالك متعدد انواعی .

خواندن فعلنك صورت تصریفی .

وجوه اشتقاق ، مشتقات قیاسیه ، مشتقات مصدریه ، مشتقات امریه ، بعض خصائص افعال ، ادات تأکید ، ادات استمرار ، تعریفات وامثال .

قاعدهٔ تعدیه ، نفی ونهی ، علامات وتعریفات .

افعال قیاسیه ، مستثنیات .

فروع افعال [اسم مصدر ، حاصل مصدر ، صفت مشبهه ، صیغهٔ حالیه ، اسم آلت] ، مشتقات ، متعلقات افعال ، تعریفی ، قیود زمان ، قیود مکان ، قیود ترکیب وتأکید ، قیود کمیت وقیاسی ، قیود کیفیت ووصف ، قیود ایجاب ونفی ، قیود شك وظن ، قیود استفهام ، قیود شرط [بونلرك امثال وتعریفاتی] .

حروف ، تعریفات ، بسائط حروف ، ادوات ، امثال .

اصوات مشهوره [امثال مخصوصه کوستریله‌جکدر] .

حروف عطف وروابط [امثال مخصوصه ایله کوستریله‌جکدر] .

مجهول ومعروف [صورت قرائته نظراً] امثال .

قلب وابدال ، امثال . ادغام ، امثال ، اسقاط ، امثال . تخفیف ، امثال . تحریك واسکان ، امثال .

دردنجی سنه هفته‌ده ۲ ساعت

اخیراً ترتیب اولنان « منقح کلستان » اوقوتدیریله‌جق وقواعد تطبیقاتیله برابر اصول ترجمه کوستریله‌جکدر .

بشنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

سنۀ سابقه مثللو « منقح کلستان » قرائتنه وقواعد تطبیقاتیله برابر اصول ترجمه‌یه دوام اولنه‌جقدر .

فرانسزجه

اوچنجی سنه هفته‌ده ۳ ساعت

اخطار . ـــ اشبو اوچنجی سنه‌ده‌کی فرانسزجه درسی اعدادیلرك اوچنجی سنه‌سنده‌کی رشدیه صنفنه مخصوص اولدیغندن رشدیه مکاتبنده اوقوتدیرلیه‌جقدر .

هجا وقرائت . ـــ فرانسزجه الفبا ، قرائت ویازی .

تنبیه . ـــ شاکردان حروف هجایی و مقاطع کلماتی اوکرنوب یازمغه آلیشدقدن صکره انتخاب اولنان قرائت کتابندن معنا ویردیرلیه‌رك عباره اوقومغه چالیشدیریلیر و « آن » اصولنده تدریسات اجرا اولنوب بو اصولده یاپیلان کتابك برنجی قسمی اکمال ایدیلیر .

املا . ـــ تباشیر تخته‌سی اوزرینه و شاکردانك دفترلرینه بسیط جمله‌لر وقولای عباره‌لر یازدیریلیر وکتابدن ویریلن وظیفه‌لر تصحیح اولنور .

خط . ـــ « مانوری » اصول تعلیمی وجهله ایلك سنه‌یه مخصوص دفترلر یازدیریلور .

دردنجی سنه هفته‌ده ۳ ساعت

قواعد . ـــ « آن » اصولنك ایکنجی سنه‌سی تعلیم واکمال اولنور .

املا . ـــ تدریجاً ترقی ایله سنۀ سابقه کبی تعلیم ایدیلیر .

قرائت وازبر . ـــ انتخاب اولنان قرائت کتابی اوقوتدیریلور و بعض پارچه‌لرینه معنا ویردیریله‌رك مناسبلری ازبرلتدیریلور .

خط . ـــ « مانوری » اصولنه دوام اولنور .

بشنجی سنه　　　　　　هفته‌ده ٤ ساعت

قواعد .— « آن » غرامری فرانسزجه اوله‌رق تدریس واکمال ایدیلور .

قرائت وازبر .— منتخب قرائت کتابندن اوقوتدیریله‌رق معنا ویردیریلن پارچه‌لرك مناسبلری ازبرلتدیریلور .

ممارسات تحریریه .— قولای املا ، کوچك جمله‌لر تشکیلی ، ترکجه وفرانسزجه کلامك بری برینه تطبیقی ، تحلیل صرفی ، ترجمه اصولی .

خط .— کچن سنه‌کی اصوله دوام اولنور .

تنبیه .— بو سنه ظرفنده تکلمه اعتنا ایدیله‌جك ومعلم یواش یواش فرانسزجه اوله‌رق افاده‌یه وسؤال وجوابه باشلایه‌جقدر .

آلتنجی سنه　　　　　　هفته‌ده ٤ ساعت

قواعد .— «لاریوئه فلوری» غرامرینك ایکنجی سنه‌سی اوقوتدیریلور . غرامرك تکراری وسنتاقس ، جمله‌لر وانواعی ، اصول تنقیط ، تحلیل صرفی ونحوی ، تمرینات کثیره .

قرائت واملا وازبر .— قرائت واملایه کچن سنه‌کی اصولده دوام اولنمقله برابر بعض پارچه‌لر ازبرلتدیریلور وطلبه تحریراً افادهٔ مرامه آلشدیریلور .

تنبیه .— معلم بو صنفده طلبه‌نك فرانسزجه تکلمه آلیشمه‌لرینه اعتنا ایده‌جکی کبی برطرفدن فرانسزجه‌دن ترکجه‌یه ترجمه‌لر اجرا ایتدیروب خطالرینی تصحیح وبو خطالری ممکن مرتبه تکرار ایتمه‌ملرینه دقت وبوصنفدن اعتباراً درسلری صرف فرانسزجه تقریره غیرت ایده‌جکدر .

یدنجی سنه　　　　　　هفته‌ده ٥ ساعت

ممارسات شفاهیه .— معلم طرفندن نقل اولنان کوچك حکایه‌لرله سیاحتلر وسائره‌یه دائر فقره‌لرك طلبه طرفندن تکرار وتقریری .

ممارسات تحریریه .— املا ، نظمك نثره تحویلی ، ترکجه‌دن فرانسزجه‌یه وفرانسزجه‌دن ترکجه‌یه ترجمه ، مکتوب ، ناراسیون ، آثار منتخبه قرائتی وقواعد لسانیه تطبیقاتی .

تنبیه .— معلم طلبه‌نك فرانسزجه کتابت و تکلمده ترقی ایتملرینه زیاده اهتمام ایده‌جکدر .

فرانسزجه درسنك اشبو بش سنه‌لك پروغرامی درسعادت مکاتب اعدادیه‌سنده درت سنه‌ده اکمال ایدیله‌جکدر .

خلاصهٔ قوانین

آلتنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

علم حقوقك تعریف وتقسیمی ، تابعیت قانونی [دولت تابعیتنی احراز ویا ترك ایتمك ایچون نه کبی شرائطه رعایت اولنه‌جغی وبونلره متفرع احکام مختصراً کوستریله‌جکدر] . معارف عمومیه قانونی : مراتب تحصیلیه ، تحصیل ابتدائی ، تحصیل تالی ، تحصیل عالی .

حقوق اداره .— نظارتلرك عددی ، وظائفی ، شورای دولت [منقسم اولدیغی دائره‌لرله وظائفی مختصراً کوستریله‌جکدر] . والیلکلر ، متصرفلقلر ، قائممقاملقلر ، مدیرلکلر [تشکیل ولایات نظامنامه‌سی ارائه اولنه‌جقدر] ادارهٔ بلدیه [ولایات بلدیه نظامنامه‌سی] .

حقوق شخصیه .— حقوق عادیه ، حقوق تجاریه ، حقوق اراضی ، حقوق صناعیه ، اورمان حقوقی .

حقوق عادیه .— علم فقهك مناکحات ووصایا وارثه متعلق احکامندن ماعداسنك باشلوجه‌لری مجلهٔ احکام عدلیه‌ده مندرج اولدیغندن یالکز قواعد کلیه کوستریله‌جکدر .

حقوق تجاریه .— تجارت وتاجرك تعریفی ، مواد تجاریه‌نك نه‌دن عبارت ایدوکی ، تجارته کیملرك مأذون اولدیغی ، سندات تجاریه‌نك تعدادی ، بولیچه‌نك عدم قبول وتأدیه‌سنده نه معامله ایدیله‌جکی ، سندات تجاریه‌نك مرور زمانی ، مفلس کیمه دینور وافلاسی کیم طلب ایده‌بیلور وافلاس معاملاتی قاچ صورتله ختام بولور واعادهٔ اعتبار نصل اولور .

تجارت بحریه .— کمی وسائر مراکب بحریه‌نك تصرفی ، امتیازلی آله‌جقلیلر ،

قپودان وطائفه‌لرك وظائفی ، اجانبك حق استملاکندن باحث اولان قانون مختصراً اوقودیله‌جقدر .

اخذ عسکر معاملاتی .— اخذ عسکر قانوننده عساکر شاهانه‌نك اخذی حقنده‌کی اصول موضوعه‌نك احکام عمومیه وابتدائیه‌سی ، خدمت عسکریه‌دن استثنائی مستلزم اولان اسباب واعذار ، فراریلر وحیله ایله خدمت عسکریه‌دن قورتلمق افکارنده بولنانلر حقلرنده اجرا اولنه‌جق معاملات [بدل نقدینك صورت ایفاسنی متضمن اولان فصللر کوستریله‌جکدر] .

نافعه .— منافع عمومیه ایچون استملاك معاملاتی .

حقوق مالیه .— تکالیف امیریه ، اعشار وویرکو ، اراضی، املاك وتمتع ویرکولری ، بدل عسکری ، رسوم ، کمرك رسمی ، تفرعاتی ، دیون عمومیه اداره‌سنه ترك اولنان رسوم ، دخان رژیسی .

حقوق ضبطیه .— ژاندارمه وپولیسلرك وظائفی تدریس اولنه‌جقدر .

محکمه‌لر.— محکمه‌لرك تشکیل وتنظیمی، محکمه‌لرك وظائفی ، مدعئ عمومیلر کیملردر ؟ وظیفه‌لری نه‌در ؟

حقوق جزائیه .— جرمك تعریف و انواعی ، مجازات و انواعنك تعریفلری ، باشلوجه احکام عمومیه‌سی .

حساب

برنجی سنه	عملی	هفته‌ده ۲ ساعت

علم حسابك تعریفی .— عدد ، اشکال ارقام ، تعداد : مرتبه وجمله‌لر ، صفر وتأثیری ، ترقیم ، جمع ، جمعك میزانی . طرح ، طرحك میزانی، ضرب، ضرب جدولی ، میزانی . تقسیم ، قواعد مختلفه‌سی ، میزانی . اعمال اربعه اوزرینه تمرینات ومسائل . کسر ، واحد قیاسی ، عدد تام ، عدد کسر ، کسر اعشاری، مخرج ضمنی، ویرکول اشارتی ، کسر اعشارینك تعداد وترقیمی، کسر اعشارینك قرائتی ، کسر اعشارینك اوکنه صفر قونمقله قیمتی تبدل ایتمیه‌جکی ، کسر اعشارینك جمع وطرحی ، کسر اعشارینك ضربی ، کسر

اعشارينك تقسيمی ، قواعد مختلفه‌سی ، مباحث مذكوره اوزرينه تمرينات ، مسائل .

ایکنجی سنه   هفته‌ده ۲ ساعت

قابليت انقسام ، مثل ، مثل مشترك ، قاسم ، قاسم مشترك اعظم ، اعدادك ۲ ، ۵ ، ۳ ، ۹ ، ٤ ، ۲۵ ، ۸ ، ۱۲۵ ، ۷ ، ۱۱ ایله قابل تقسيم اولمسی شرائطی ، قاسم مشترك اعظم بولمق ، مثل مشترك اصغر بولمق ، اعداد اصليه ، كسر عادی ، تعريفات وامثله ايله ايضاحات ، صورت ومخرج ، كسر عادينك صورت قرائتی ، كسر بسيط وكسر مركب ، كسر عادينك خاصه‌لری ، توحيد مخرج واصول مختلفه‌سی ، كسر عادينك اختصاری ، كسر عادينك جمعی ، كسر عادينك طرحی واصول مختلفه‌سی ، كسر عادينك ضربی ، كسرك كسری ، كسر عادينك تقسيمی ، كسر عادينك كسر اعشاری‌يه تحويلی ، كسر اعشارينك كسر عادی‌يه تحويلی ، مباحث مذكوره اوزرينه مسائل وتمرينات .

مقياسات ، مقياس ويا اولچی ، مقياسات اعشاريه ، طول مقياسلری ، مترونك اضعاف واجزاسی وبونلرك محل استعمالی ، سطح مقياسلری ، مترو مربعی ، اجزاسی واضعافی ، صورت قرائتی ، مسائل ، تمرينات و تطبيقات ، اراضی مساحه‌سنده مستعمل اولان مقياسلر ، حجم مقياسلری ، مترو مكعبنك اضعاف واجزاسی ، حجم مقياسلرينك صورت قرائتی ، محروقاتك واحدقياسيسی ، اكيال يعنی مقدار استيعاب اولچيلری ، غرام ، اجزاء واضعافی ، كثافت ياخود وزن مخصوص ، مسكوكات مقياسی وفرانق واجزاسی .

مقياسات عتيقه ، طول مقياسلری ، اسكی سطح مقياسلری ، دونم ، اسكی اكيال ياخود مقدار استيعاب مقياسلری ، اوزان مقياسلری ، قيه ، اجزاء واضعافی ، مسكوكات عثمانيه ، مسكوكات عثمانيه‌نك وزن نظاميلری ، ازمنه مقياسلری ، مقياسات جديده و عتيقه‌نك بربرينه تحويللری ، اعداد مركبه واعمال اربعه‌سی ، دول اجنبيه مسكوكاتنك مسكوكات عثمانيه‌يه نظراً قيمتی ، مباحث مذكوره اوزرينه تمرينات ، امثله ومسائل وتطبيقاتی .

اوچنجی سنه هفته‌ده ۲ ساعت

نسبت وتناسب ، طرفین ووسطین تناسبك خواصی، وسط متناسب، فائض، فائض مفرد ، فائض حساباتنك قولای طریقلری ، آیلق و ییللق فائض بولمق اصوللری ، فائض جزئی ، زمان ، رأس‌المال بولمق اصوللری ، فائض‌مرکب ، اسقونطو یاخود رباح قاعده‌سی ، ختام مشترك یاخود وعدهٔ مشترکه ، تنزیل ویوزده حسابیله کار وضرر، عد وسطی ، شرکت یاخود غرما وتقسیم‌متناسب قاعده‌سی ، تعدیل وترکیب ، خلیطه ، مباحث مذکوره اوزرینه تمرینات ومسائل .

دردنجی سنه نظری هفته‌ده ۲ ساعت

علم حسابك تعریفی : عدد وتعریف واقسامی ، کمیت وتعریف واقسامی، تعداد واصول نظریه ، اعدادك قوای مطلقه واضافیه‌لری ، اعدادك نا متناهی اولدیغی ، ترقیم وقواعد نظریه‌سی .

عملیات وقواعد حسابیه ، قواعد حسابیه‌نك شامل اولدیغی مواد،مسئله ، دعوی ، دلیل ، جمع وقواعد نظریه‌سی ، بر جنسدن اولمیان عددلرك جمعنك ممکن اوله‌مدیغی ، جمعنك میزانی ، مطروح ایله مطروح منه خارجدن برعدد ضم ایتمکله حاصل طرحك دکشمیه‌جکی ، ضرب وتعریفلری ، ضرب جدولی، مفردك مفرده ، مفردك مرکبه ، مرکبك مفرده ، مرکبك مرکبه ضربی ، مضروبات متعدده ضربی ، مضروباتك محللرینی تبدیل ایتمکله حاصل ضربك دکشمیه‌جکی ، بر عددی مضروبات کثیره حاصل ضربنه ضرب ایتمك ایچون او مضروبلردن برینه ضربَ ایتمك کافی اولدیغی .

ایکی عددك مجموع ویا فضلنی دیکر ایکی عددك مجموع ویا فضلنه ضرب ایتمك ایچون مذکور عددلره آیری آیری ضرب ایدوب حاصل ضربلری جمع ویا طرح ایتمك کافی اولدیغی ، اشارتلری مساوی اولان ایکی عددك حاصل ضربی ناقص واشارتلری مساوی اولمیان عددلرك حاصل ضربنك زائد اولدیغی

قوتلر : بر عددك مختلف قوتلرینك حاصل ضربی ، قوتلری اشعار ایدن رقملر مجموعی اس اولمق اوزره ینه او عدده مساوی اولدیغی .

ضربك میزانی ومحل استعمالی ، تقسیم وتعریفلری ، مقسوم ایله مقسوم علیه وخارج قسمت وبونلرك جنسی ، تقسیمده کرات جدولی استعمالی ، قبل التقسیم خارج قسمتده قاچ خانه بولنه جغنك تعیینی ، صفرلرله نهایتلنن عددلرك تقسیمنده کی قاعدهٔ سهیله ، مفردك مفرده ، مرکبك مفرده مرکبك مرکبه تقسیمی ، بر حاصل ضربی بر عدده تقسیم ایتمك ایچون مضروبلردن برینی عدد مذکوره تقسیم ایتمك کفایت ایده جکی ، مقسوم ومقسوم علیه خارجدن بر عدده ضرب ویا تقسیم اولنسه خارج قسمتك تبدل ایتمیه جکی ، تقسیمك محل استعمالی ومیزانی .

کسر : کسر اعشاری ، تعریفی ، کسر اعشارینك تعداد وترقیمی ، کسر اعشارینك خواصی ، کسر اعشارینك اعمال اربعه سی ، خارج قسمت تقریبی استحصالی .

کسر عادی : تعریف وصورت ارائه وقرائتی ، صورت ومخرج ، بر کسر عادینك صورتی خارجدن بر عدده ضرب اولنسه کسرك قیمتی بیویوب ، تقسیم اولنسه کوچوله جکی وبالعکس صورت تقسیم مخرج ضرب اولنسه کوچولوب بیویه جکی وصورت مخرج ضرب اولنسه قیمتنك تبدل ایتمیه جکی .

کسر بسیط وکسر مرکب : بر کسر بسیطك صورتیله مخرجنه خارجدن بر عدد ضم ویاطرح اولنسه برنجی حالده کسرك قیمتی تزاید وایکنجی صورتده تناقص ایده جکی وکسر مرکبده امر بر عکس اوله جغی .

قابلیت انقسام : مثل وقاسم ، اختصار ، اختصاره متعلق دعاوئ نظریه ، قاسم مشترك ، قاسم مشترك اعظمه دائر دعاوئ نظریه ، اعداد اصلیه ، بالنفس وبالاضافه اصلی اولان اعداد ، ایکی عدد قاسم مشترك اعظملرله تقسیم اولندقده چیقه جق خارج قسمتلرك بالاضافه اصلی اوله جقلری ، بر عدد ایکی عددك حاصل ضربی تقسیم ایدوب مذکور عددلردن بری ایله بالاضافه اصلین اولورسه عدد آخری تقسیم ایده جکی ، اصلی اولمیان هر عددك لااقل بر قاسم اصلیسی وبالاضافه

اصلین اولمیان هر ایکی عددك لااقل بر قاسم مشترك اصلیلری بولنه‌جغی ، مضروبات کثیره حاصل ضربنی تقسیم ایدن بر عددك او مضروبلردن لااقل برینی تقسیم ایده‌جکی ، بالاضافه اصلین اولان عددلر هر هانکی قوتلره رفع اولنور ایسه اولنسون ینه بالاضافه اصلین اوله‌جقلری، برطاقم عددلرله بالاضافه اصلین اولان بر عدد مذکور عددلرك حاصل ضربیله دخی بالاضافه اصلین اوله‌جغی ، ٦ ، ١٢ ، ١٥ ، ٢٤ ، ٣٦ ، ٤٥ ، کبی عددلرك تقسیم ایده‌بیله‌جکلری اعدادك ایضاحاً بیانی .

اعداد اصلیه جدولی، اعدادك مضروب اصلیلرینه تفریقی، مضروبات اصلیه‌یه متعلق دعاوی ومسائل .

کسر عادینك جمعی، توحید مخرج ، کسرك کسر ایله ، عدد تامك کسر ایله ، عدد تام مع الکسرلرك بربریله جمعی ، کسرك کسردن طرحی ، عدد تامدن کسرك طرحی ، عدد تام مع الکسرلرك بربرندن طرحی، کسرك عدد تام ایله ضربی، کسر عادینك کسر عادی‌یه ضربی ، کسر عادینك تقسیمی، کسرك عدد تامه تقسیمی، عدد تامك کسره تقسیمی ، کسرك کسره تقسیمی .

کسر اعشارینك کسر عادی‌یه تحویلی، کسر عادینك کسر عشاری‌یه تحویلی، تمامیله تحویلی ممکن اولمیان کسر عادیلر، کسر دوری، بر کسر دورینك اصلیسنی بولمق .

مقیاسات، طول مقیاسلری، سطح مقیاسلری، حجم مقیاسلری، اوزان اثقال مقیاسی، مسکوکات عثمانیه ، ازمنه مقیاسلری، عتیق و جدید مقیاسلرك بربرینه تحویلی ، اعداد مرکبه‌نك کسر عادی و اعشاری‌یه تحویلی ، اعداد مرکبه‌نك اعمال اربعه‌سی .

بشنجی سنه　　　　　　هفته‌ده ١ ساعت

رفع ، مرفوع ، قوت رفع وحاصل رفع ، ذوحدین مربعی و مکعبنك صورت استحصالی، اعداد متعاقبه‌نك مربعلری بیننده‌کی فضلك ایضاحی. جذر : مجذور، جذریه قوتی، حاصل جذر، جذر مربع ، قواعد نظریه‌سی، کسورات

إعشاريه‌نك جذر مربعی، کسورات عادیه‌نك جذر مربعی، جذر مکعب، قواعد نظریه‌یی، نسبت وتناسب، نسبت عددیه ونسبت هندسیه، تناسب عددی، تناسب هندسی، تناسب بسیطه، تناسب مرکبه. حدلر: طرفین ووسطین، تناسب هندسینك خواصی، بر تناسب هندسیده طرفین حاصل ضربنك وسطین حاصل ضربنه مساوی اولدیغی، بر تناسب هندسینك سکز مختلف صورتده یازیله‌بیله‌جکی، مساوی اولان متعدد نسبتلرده مقدملر مجموعنك تالیلر مجموعنه نسبتی مقدملردن برینك تالیلردن برینه نسبتنه مساوی اولدیغی، بر تناسبده برنجی وایکنجی حدلر مجموعی ویا تفاضلنك برنجی وایکنجی حده نسبتی صوك ایکی حدك مجموع ویا تفاضلنك اوچنجی ویا دردنجی حده نسبتنه مساوی اولدیغی.

مقادیر معینه نسبتلری: نسبت مبسوطه ومعکوسه، ثلثهٔ بسیطه مسائلنك تناسب وواحده ارجاع طریقلری ایله حلی، ثلثهٔ مرکبه مسائلنك صورت حلی، تناسب عددیٔ متصل وهندسیٔ متصل، ثلثه مسائلنك تناسبه صورت تطبیقی.

فائض: رأس‌المال، نما، مدت، فائض مفرد، فائض مرکب، فائض مفرد دستورینك صورت استخراجی، فائض مفرده متعلق مسائل متنوعه‌نك ثلثهٔ مرکبه قواعدیله صورت حلی، فائض مرکب دستورینك صورت استخراجی.

سندات واوراق نقدیه، اسقونطو ویا رباح، خارجی و داخلی اسقونطو، فرقلری، هر ایکیسنه متعلق مسائلك صورت حلی، ختام مشترك، تقسیم متناسب، بسیط، مرکب، برعددك اعداد صحیحه وکسر عادی وکسر اعشاری ایله مبسوطاً ویا معکوساً متناسب اوله‌رق صورت تقسیمی، شرکت وغرما، عدد وسطی، خلیطه، ترکیب وتعدیل.

سیغورطه حساباتی، قومیسیون حساباتی، توحید دیون حساباتی.

اصول دفتری

بشنجی سنه — هفته‌ده ۱ ساعت

اصول حسابات دفتریه: تعریفی، انواعی، ایضاحات، دفاتر اساسیه ویا قانونیه، دفاتر معاونه ویا اختیاریه، اصول مضاعفه‌نك اصول بسیطه‌یه سبب

رجحانی ، اصول بسیطه وجهله طوتیلان دفاتره متعلق نظریات وتطبیقات مجمله، اصول مضاعفه‌نك تعریف وایضاحی، حسابات‌خمسه‌نك تفصیلی، اصول‌مضاعفه‌ده طوتیلان دفاترك انواعی ، اشکالی ، صورت ترتیبی ، بو اصوله متعلق نظریات وتطبیقاتك تفصیلی، فائض‌حساباتی، اصول ثلثه حقنده معلومات، اصول تصحیح خطا [قونتر پارتی] ، قرمزی عدد ویا ارقام، میزان یاخود [پلانچو] ، اصول تدقیق .

ذیل . — اصول بسیطه و مضاعفه‌یه دائر حسابات عملیه ، تعلیملر ، نقلیات تجاریه‌ده مستعمل اوراق : نقلیه قائمه‌سی ، تحمیلیه سندی ، فاطوره ، سندات تجاریه : پولیچه [جیرو ، قبول ، پروتستو] ، عادی سند ، امره محرر سند ، اقامتکاه سندی ، آچیق بونو ، تأدیه امری ، چك ، سندات تجاریه‌نك بیع و شراسی ، اسقونطو ، قومیسیون ، افلاس : تعریف و انواعی ، افلاس حقنده‌کی احکام قانونیه‌نك مختصر صورتده ایضاحی .

جبر

بشنجی سنه — هفته‌ده ۲ ساعت

تعریفات اولیه . — تعمیم مسائل ضمننده حروف و اشارات استعمالی ، قوا ، اس ، امثال ، علم جبرك تعریفی و تعمیم مسائلده خدمتی ، ذوحد واحد ، ذوحدود کثیره ، ذوحدواحدك و ذوحدود کثیره‌نك درجه‌سی و مقدار عددیسی ، حدود متشابهه و اختصاری ، جمع و طرح و ضرب جبری ، قاعدهٔ اشارات ، تقسیم جبری ، مساوات ، مطابقت جذر ، محدث کمیتلر ، معادله ، درجات معادله ، جذور معادله ، بر معادله‌نك کندیسنه مساوی دیکر معادله‌یه تحویلی ، بر مجهوللی درجهٔ اولی معادلاتنك اصول حلی ، درجهٔ اولی معادلاتنه دائر مسائل و تمرینات .

ایکی مجهوللی معادلاتك حللری ، اوچ و دها زیاده مجهوللی معادلاتك حللری و بونلره متفرع مسائل ، منفی حللر ، برنجی درجه معادلاتیله قابل حل مسائل .

آلتنجی سنه　　　　　　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ۲ ساعت

ایکنجی درجه معادلاتی ، درجهٔ ثانیه معادله‌سنك جذور و امثالی بیننده‌کی ارتباط ، تربیع : معادلات مضاعفه‌نك حللری ، درجهٔ ثانیه معادلاتنه متعلق مسائل .

درجهٔ ثانیه معادلاتیله حل اولنه‌بیلن اعظمی و اصغری مسائلی ، علی العموم مسائل جبریه‌نك مناقشاتی ، غیر مساوات ، سلسلهٔ هندسیه و خواصی ، لغارتمه ، لغارتمه جدوللرینك انواعی و استعمالی ، فائض مرکب و تقسیط سنوی و بونلره لغارتمه‌نك تطبیقی .

مثلثاتك تعریفی . — زوایانك اصول مساحه‌سی ، تمامی و متمم قوسلر ، خطوط مثلثاتیه ، بر زاویه‌نك مثلثات خطلری بیننده‌کی مناسبات ، خطوط مثلثاتیه‌نك اشاراتی و مناقشاتی ، بعض اقواس خصوصیه ایله مثلثات خطلری بیننده‌کی مناسبات ، معلوم اولان مثلثات خطلرینه متوافق قوسلری بولمق ، مماسه تابعاً جیب و تمام جیبك افادهٔ جبریه‌لری .

ایکی قوسك مجموع ویا فضلنك جیب و تمام جیب و مماسلرینه متعلق دستورات ، حب ۲ ب و تحب ۲ ب و مما ۲ ب نك افادات جبریه‌لری ، تحب ب یاخود حب ب معلوم اولدیغی حالده حب $\frac{1}{2}$ و تحب $\frac{1}{2}$ ب نی حساب ایتمك .

لغارتمه استعمالیله ایکی خط مثلثینك [جیب ، تمام جیب و مماس] مجموعنی قابل حساب قیلمق ، لغارتمه جدوللری انشاسنه متعلق تعریفات ، جدوللرك صورت استعمالی ، بر مثلث قائم الزاویه‌نك زوایاسیله اضلاعی بیننده‌کی مناسبات ، هرهانکی بر مثلثك زوایاسیله اضلاعی بیننده‌کی مناسبات ، مثلث قائم الزاویه‌لرك حلی .

علی العموم مثلثلرك درت حاله کوره حللری ، بر مثلثك معلوم اولان عناصرینه تابعاً مساحهٔ سطحیه‌سی تعیین ایتمك ، مثلثاتك تخطیط اراضی‌یه متعلق بعض مسائله تطبیقی ، وصولی ممکن اولمیان بر نقطه‌نك بعدینی تعیین ایتمك ، تقدیر ارتفاعات ، بر مستوی اوزرنده ا ، ب ، ح کبی اوچ نقطه ویرلدیکی حالده دردنجی بر نقطه دها تعیین ایتملیدر که بو نقطه‌دن ا ب ، ا ح بعدلری مقدر ومعلوم اولان زوایا تحتنده کورلمش اولسون .

هندسه

اوچنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

خط مستقیم ، کاغد اوزرینه خط مستقیمك رسمی، خط مستقیمك تخمیناً اقسام متساویه‌یه تقسیمی، خط مستقیمك مساحه‌سی، خط منکسر، خط منحنی، محیط دائره وقوس، محیطه منسوب اولان خطوط مختلفه، محیط دائره‌نك کاغد اوزرینه اصول ترسیمی ، پرکار ، قوس دائره‌لرك مساحه‌سی ، تقسیماتی .

زوایا . — ایکی خط مستقیمك تقاطعی ، زاویه‌نك ضلعلری و رأسی ، تقدیری، زاویهٔ قائمه ، منقله، زوایای متجاوره، حاده ، منفرجه .

خطوط متعامده . — تعریفات ، کونیه وباشلقلی کونیه‌نك استعمالی، بر نقطه‌دن برخطه اولان بعد و مسافه .

خط مائل : برخطك منتصف نقطه‌سنه اقامه اولنان عموده متعلق خواص، خطوط متوازیه، تعریفات، خطوط متوازیه وعمودلره متعلق خواص، خطوط متوازیه‌نك ترسیمنده معتبر اولان اصول مختلفه .

سطوح مستویه . — مثلثلر ، خواص عمومیه‌لری ، انواع مختلفه‌سی ، شرائط ، مساوات ، اصول انشالری .

ذواربعة‌الاضلاع . — خواص عمومیه‌لری ، شبه‌منحرف ، متوازی‌الاضلاع، مستطیل ، معین ، مربع ، علی‌العموم ذوکثیرالاضلاعلر ، خواص عمومیه‌لری.

ذوکثیرالاضلاع منتظملر ، خواص عمومیه‌لری ، دائره ، تعریف ، قطعهٔ دائره ، قطاع دائره ، دائره‌یه متعلق مسائل بسیطه .

مساحات سطحیه ، مستطیلك مساحهٔ سطحیه‌سی ، تطبیقات عددیه ، متوازی الاضلاعك ، مثلثك ، شبه منحرفك و علی‌العموم بر ذوکثیرالاضلاعك مساحهٔ سطحیه‌لری ، بر ذوکثیرالاضلاع منتظمك مساحهٔ سطحیه‌سی تطبیقات عددیه ، دائره‌نك مساحهٔ سطحیه‌سی ، تطبیقات عددیه ، قطاع دائره‌نك مساحهٔ سطحیه‌سی ، تطبیقات عددیه .

اجسام هندسیه . — حجم ، سطح مستوی ، بربرینه موازی وعمود اولان

سطح مستویلر ، ایکی سطح مستوی بیننده‌کی بعد ومسافه ، زاویهٔ وجهیه ، زاویهٔ مجسمه اجسام هندسیه ، ذووجوه اربعه‌نی تعریف ، قاعده ، ارتفاع .

اهرام : تعریف ، قاعده ، ارتفاع ، اهرام ناقص : تعریف ، قاعده ، ارتفاع . منشور : تعریف ، قاعده ، ارتفاع ، منشور قائم ، منشور مائل .

متوازی‌المستطیلات ، خواص عمومیه‌سی ، متوازی‌المستطیلات قائم ، مکعب ، ذووجوه کثیره ، اسطوانه : تعریف ، قاعده ، ارتفاع ، قائم ، مائل . مخروط : تعریف ، قاعده ، ارتفاع .

کره : تعریف ، قطر ، نصف قطر ، دوائر صغیره ، دوائر کبیره ، قطعهٔ کره ، اجسام هندسیه‌نك مساحات سطحیه وحجمیه‌لری ، تطبیقات مختلفهٔ عددیه ، هندسه‌نك رسم خطی و مساحه وتخطیط اراضی و ابنیه و انشاآته تطبیقنه متعلق غایت بسیط معلومات .

دردنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

خط مستقیم وسطح مستوی ، خط منکسر ، خط منحنی ، زاویه ، بر خط مستقیمك نقطه‌لرندن بری حولنده دورانیله زوایانك تحدثی .

مثلثلر ، اك بسیط احوال مساوات ، مثلث متساوی الساقینلرك خواصی ، مثلث قائم الزاویه‌لرك احوال مساواتی .

ایکی نقطه‌دن ابعاد متساویه‌ده واقع نقاطك محل هندسیسی ، ایکی خط متقاطعدن ابعاد متساویه‌ده واقع اولان نقاطك محل هندسیسی .

خطوط متوازیه ، بر مثلثك ، بر ذوکثیرالاضلاعك مجموع زوایاسی ، متوازی‌الاضلاعلرك خواصی .

محیط دائره ، قوسلرله وترك متابعت متقابله‌لری ، وترلره بونلرك مرکزه اولان مسافه‌لرینك متابعت متقابله‌لری ، محیط دائره‌یه مماس ، ایکی دائره‌نك تقاطع وتماسی ، زاویه‌لرك تقدیری ، داخل دائره‌یه مرسوم زاویه ، کاغد اوزرنده اجرا ایدیلن انشاآتده مسطر وپرکار استعمالی .

خطوط متعامده ومتوازیه‌نك رسمی ، كونیه واستعمالی ، زوایانك درجه ، دقیقه وثانیه ایله تقدیری ، منقله .

زوایا ومثلثاتك انشاآتنه متعلق مسائل بسیطه ، بردائره‌یه خارجنده واقع برنقطه‌دن مماس رسم ایتمك ، برخط مستقیمه موازی اوله‌رق بردائره‌یه مماس رسم ایلك ، ایكی دائره‌یه مماس مشترك رسم ایلك ، ویریلن برخط مستقیم اوزرینه برزاویهٔ معلومه‌یی قابل برقطعهٔ دائره رسم ایلك .

بشنجی سنه　　　　　　　　هفته‌ده ۲ ساعت

سطحلرك مساحه‌سی ، مستطیلك مساحهٔ سطحیه‌سی ، متوازی‌الاضلاع مثلث وشبه منحرفك مساحهٔ سطحیه‌لری ، قائم‌الزاویه‌نك وتر قائمی اوزرینه انشا اولنان مربع دعواسی ، تطبیقات عددیه ، مساحهٔ اراضی‌یه متعلق معلومات زنجیر ومساحه كونیه‌سنك استعمالی .

معلم شاكردانه ابعاد معلومه‌یه كوره اشكال هندسیه‌نك ترسیماتنی اجرا ایتدیره‌جكدر .

خطوط متناسبه .ــ مشابه ذوكثیرالاضلاعلر [مضلعات متشابهه] مثلثلرله مثلثلرك شرائط مشابهتی ، مشابه ذوكثیرالاضلاعلرك مجموع اضلاعلرینك بربرینه نسبتی .

برمثلث قائم‌الزاویه‌نك زاویهٔ قائمه‌سنك رأس نقطه‌سندن وتر قائمه اوزرینه نازل اولان عمود ایله بونك وتر قائمه‌دن تفریق ایلدیكی قسملر ووتر قائمه ومثلث ضلع قائملری بینده‌كی مناسبات .

برنقطه‌دن صدور ایدن دائره قاطعلرینه متعلق دعوا .

مسائل .ــ برخط مستقیمی اقسام متساویه‌یه ومعلوم اوله‌رق ویریلان طوللره متناسباً تقسیم ایلك ، معلوم اوله‌رق ویریلن اوچ طوله رابع متناسب بولمق ، ویریلن ایكی طوله وسط متناسب بولمق ، برخط مستقیم اوزرینه ویریلن ذوكثیرالاضلاعه مشابه دیكر برذوكثیرالاضلاع رسم ایلك ، ذوكثیرالاضلاع منتظمه ، [مضلعات منتظمه] ، بونلرك دائر داخلنه رسمی ، مربع ، مسدس .

محیطك قطره نسبتنك قیمت تقریبیه‌سی ، محیط دائره‌نك مساحه‌سی، عدد درجاتی ، معلوم اوله‌رق ویریلن برقوسك طولی ، تطبیقات .

بر ذوکثیرالاضلاع منتظمك مساحهٔ سطحیه‌سی ، بر دائره‌نك مساحهٔ سطحیه‌سی ، برقطعهٔ دائره‌نك مساحهٔ سطحیه‌سی ، ایکی شکل متشابهك مساحهٔ سطحیه‌لری بیننده‌کی نسبت، تخطیط اراضی‌یه متعلق معلومات، مترو واسطه‌سیله تخطیط ارض، کونیه، غرافومتره، پلانچته‌کبی آلات‌واسطه‌سیله تخطیط اراضی.

آلتنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

سطح مستوی ، فضاده خط مستقیم ، سطح مستوی‌یه عمود ومائل ، سطوح مستویه وخطوط مستقیمه‌نك موازاتی ، زوایای وجهیه ، بر برینه عمود اولان مستویلر ، ذو وجوه ثلثه و ذو وجوه کثیره اولان زوایایه متعلق معلومات مجمله .

اشکال ذووجوه کثیره ، منشور ومتوازی‌المستطیلاتك باشلیجه خواصی، حجملرك مساحه وتقدیری ، متوازی‌المستطیلات، منشور، اهرام، اهرام ناقص .

بر برینه مشابه‌اولان ذووجوه کثیره‌لره متعلق معلومات مجمله، سطحلرك ، حجملرك نسبتی، قاعده‌سی دائره اولان اسطوانهٔ قائمه، سطح وحجمنك مساحه‌سی، قاعده‌سی دائره اولان مخروط قائم ، مخروطك مساحهٔ سطحیه‌سی ، قاعده‌لری موازی اولان مخروط ناقصك مساحهٔ سطحیه‌سی ، مخروط تام وناقصك مساحهٔ حجمیه‌لری ، کره ، قطوع مستویه ، دوائر کبیره ، دوائر صغیره ، بردائره‌نك قطبی، برکره ویرلدیکی حالده بونك برانشای مستوی ایله نصف قطرینی بولمق .

کره‌یه مماس سطح مستوی ، برخط منکسر منتظمك کندی مستویسی داخلنده ومرکزندن کچن برمحور اطرافنده دوراننددن متولد سطحك مساحه‌سی، منطقهٔ کره وکره‌نك مساحهٔ سطحیه‌سی .

کره‌نك مساحهٔ حجمیه‌سی ، قطعهٔ کره وقطاع کره‌نك مساحهٔ حجمیه‌لری، تطبیقات عددیه .

قوزموغرافيا

يدنجی سنه　　　　هفته‌ده ١ ساعت

منظرهٔ عمومیهٔ سما .— کواکبك حرکت ظاهریه‌سی، مستوی شاقولی، سمت رأس، مسافه زاویه‌سی، محور عالم ودوائر سمائیه، نصف النهار سماویلر، نقاط جهات، دائرهٔ ساعه، نصف النهار سطحنك تعیینی، آلات رصدیه، تئودولیت، ابرهٔ مقناطیس، مزقم، نصف النهار دوربینی، دائرهٔ جداری، خط استوا آلتی، میل ومطالع کواکب وبروج، شکل ارض، ارضك دوائری، طول و عرض جغرافی، نصف النهار قوسنك مساحه‌سی، جاذبه، مترو تسطیح کره.

شمس .— شمسك حرکت ظاهریه‌سی، شمسك مطالع ومیلنك تحولی، مدارشمس، اعتدالین وانقلابین نقطه‌لری، اعتدال ربیعی نقطه‌سنك وشمسك بونقطه‌دن مروری آننك تعیینی، مدار شمسك قطع ناقص منحنیسی اولدیغی کپلر قانونی.

تقدیر زمان .— یوم شمسی، یوم وسطی، یوم نجمی، مواسم واختلافی، سنه، یولیوس، وغریغوار اصوللری.

کیجه وکوندوز واسباب اختلافی، فجر وشفق، حرارتك سطح ارضده صورت انتشاری، ریاح منتظمه.

اختلاف منظر .— شمسك ارضه اولان مسافه‌سی، شمسك نصف قطری، حجمی، جوهری، سطح شمسده‌کی جاذبه، شوائب شمسیه، شمسك حرکت دورانیه‌سی، شمسك ترکیبات وتشکیلات طبیعیه‌سی، طول وعرض سماوی، کواکبك حرکت عمومیه‌سی وایضاحی، اعتدالین نقطه‌لرینك حرکت رجعیه‌سی وبوندن نشأت ایدن حادثات، کرهٔ سمانك حرکت ایتمسی ممکن اولمدیغی « پلاتو تجربه‌سی »

قمر .— قمرك صفحاتی، قمرك حرکت ذاتیه‌سی، عقده نقطه‌لری، حرکت انتقالیه، محرك قمر، دائرهٔ تنویر، محیط ظاهری، ضیای رمادی، قمرك لکه‌لری،

حركت دوريه‌سی ، حركت اهتزازیه ، قمرك اختلاف منظری ، ارضه اولان مسافه‌سی، نصف قطری ، حجمی ، جوهری و شافقی ، خریطهٔ قمر، قمرده هوا وصو بولنمدیغی، خسوف وكسوف ، ظل ، شبه ظل، خسوف وكسوفك وقوعی ایچون لازمكلان شرائط ، مدوجذر واسبابی ، زمان وقوعی ومدت دوامی ، عالم شمس ، سیاراتك حركت ظاهریه‌سنی استقرار ، حركت رجعیه ، سیارات داخلیه ، سیارات علویه .

جاذبهٔ عمومیه قانونلری . — كپلر قانونی ، سیاراتك حركتلرنده‌كی عدم انتظام واسبابی ، سیاراتك صفحاتی ، بیتوتت زاویه‌سی ، عقده نقطه‌لری ، « بود » قانونی ، سیاراته دائر معلومات خصوصیه ، سیارات دوربینی، ذوات الاذناب، شهابلر ، بولیدلر ، احجار سماویه ، كواكب ثابته وسحاب مضی ، كواكب ثابته‌نك ارضه اولان مسافه‌سی ، لمعان كواكب ، كواكب ثابته‌نك حركت ذاتیه‌لری .

میخانیك وفیزیق

آلتنجی سنه — هفته‌ده ۲ ساعت

ماده ، جسم ، اجسام بسیطه ومركبه ، حادثات طبیعیه ، حالات اجسام ، خواص اجسام ، بنیهٔ اجسام ، حركات جزؤ فردیه ، مبحث موازنت، قوتلره دائر تعریفات ، ایكی قوتك شرائط مساواتی ، قوتلرك تقدیرات عددیه‌لری ، مقیاس قوت ، قوتلرك ثقلتلر ایله مقایسه‌سی .

بربرینه مساوی ومعاكس قوتلر .

قوهٔ محصله ایله مركبه بیننده مناسبات . — قوتلر مستویسی اوزرنده مأخوذ برنقطه‌یه نسبتله وزنیت نظریاتی ، برنقطه‌یه تطبیق اولنان متعدد قوتلرك تركیبی ، شرائط موازنت .

قوتین متوازیتینك تركیبی . — مزدوجه .

قوای متوازیه‌نك تركیبی ومركزی ، قوای متوازیه‌نك وزنیاتی ، مركز ثقلت ، بعض احوال بسیطه‌ده مركز ثقلتك تحریسی : مثلث ، شبه منحرف ،

منشـور ، اهرام ، برجسم صلبه تطبيق اولنان برجملهٔ قوانك تركيبى موازنت قوانك شرائط عموميه‌سى .

آلات بسيطه ، مانوه‌له ، مانوه‌له موازنه‌سيچون شرط عمومى ، مقره ، پلانغه‌لر ، بوجورغاد ، قوت ايله مقاومت بيننده‌كى مناسبت .

موازين .— ميزان عادى ، قنطار ، باسكول .

مبحث حركت .— حركت، سكونت، محرك ، حركت مستقيمه ومنحنيه، زمان ومسافه ، حركت مستقيمهٔ متساويه ، سرعت .

حركت مستقيمهٔ متحوله .— سرعت‌وسطى، هرهانكى برزمانده سرعت.

حركت متحولهٔ متساويه .— مقدار تعجيل ، حركت مستقيمهٔ متحوله‌ده هرهـانكى برزمانده مقدار تعجيل ، عـين زمانده حصـوله كلن ايكى حركت مستقيمهٔ متساويه ويامتحولهٔ متساويه‌نك تركيبى ، برمحور ثابت اطرافنده جارى اولان حركت دورانيه ، مسـاوى سرعتلر ، حركت متزايدهٔ منتظمه ومتناقصهٔ منتظمه .

مبحث‌قوت .— قانون عطالت، حركت اضافيه قانونى، حركات مشتركه‌نك مسـتقليتى قانونى ، قوهٔ آنيـه‌نك وقوهٔ دائمه‌نك حصـوله كتيرديكى حركات ، شدت ، نقطهٔ تطبيق، موازنت محصله، قواى متلاقيه وتركيبى ، قوتلرك حصوله كتيرديكى حركتلر ، قوتلرك مقدار تعجيللريله تناسبى .

كتلهٔ ماديه .— ثقلت واسطه‌سـيله كتله‌نك تقديرى ، قوتلرك حصـوله كتيرديكى ايشلره دائر معلومات ، عمل ميخانيكى ، قوهٔ عن‌المركزيه وقوانينى .

سقوط اجسـام .— جاذبهٔ ارضيه واستقامتى ، سـقوط قوانينى ، سـقوط قوانيننك بالتجربه اثبـاتى ، « آتوود » ماكنه‌سى ، مركز ثقلت ، اجسـام وسـطوحك مركز ثقلتلرى ، موازنت اجسـام صلبه ، شدت جاذبهٔ ارضيه ، رقاص وقوانينى وبالتجربه اثباتى ، شدت جاذبه‌نك شمولى، رقاصك استعمالى .

آلات تقديريه .— تقسـيماتلى جدول ، ورنيه ، كتـلهٔ ماديه ايله وزنك تقديرى، ترازو وشرائط صحت وحساسيتى‌وانواعى ، وزن مطلق، وزن اضافى.

موازنت مایعات .ـــ مایعاتك اوصـاف عمومیه‌سی ، « پاسـقال » قانونی ، صو جندره‌سی ، مایعاتك تحت‌الارض موازنتی، مایعاتك اجرا ایلدیکی تضییقات مختلفه ، برقابده ومتواصل‌قابلرده مایعاتك‌شرائط موازنتی‌وتطبیقاتی « آرشیمد » قانونی، اجسام مغطوسه وسـابحه نظریاتی ، لودیون ، کثافت ووزن مخصوص، اجسام صلبه ومایعه‌نك اوچ صورتله کثافتلرینك تعیینی ، آره او مترولر ، آثار شعریه و« پلاتو » نك تجربه‌سی .

مبحث غازات .ـــ غازاتك اوصـاف عمومیه‌سی ، پاسقال قانوننك غازلره تطبیقی ، تضییق نسیمی ووجودینی اثبات‌ایدن تجارب، « توریچللی » تجربه‌سی، تضییق نسـیمینك تقـدیری ، چناقلی بارو مترو ، « فورتن » بارو متروسی ، « کی لوسـاق » باروم‌متروسی ، بارو مترولرك خدماتی ، قادرانلی ومعـدنی بارو مترو « آرشیمد » قانوننك غازاته تطبیقی ، بالونلر وانواعی ، صورت اعمـالی ماریوط قانونی وبالتجربه اثبـاتی ، نتایجی ، آچیق وقپالی معدنی مانومترولر ، مخلیة‌الهوا ، تطبیقاتی ، آلت تضییق وتطبیقاتی .

حرکت مایعات .ـــ توریچللی دعواسی ، نافورهٔ مقطعه ، طلومبه‌لر ، امه باصمه ، امه وباصمه طولمبه‌لر ، نافورهٔ هرون ، سیفون .

مبحث صوت .ـــ صـوت وانواعی ، صوتك سـبب حصولی ، خـلاده صوتك انتشـار ایتمه‌مسی ، هوا داخلنده صوتك صورت انتشـاری ، صدای منقبض ومنبسط نظریاتی ، اجسـام مختلفه درونده صوتك صورت انتشاری ، انعکاس صوت وقوانینی ، تطبیقات : مسمع ، اودیفون ، صور سمعی .

کیفیات صوت : شدت صوت ، ارتفاع وبارده طنت ، اهتزازاتك صورت تعیینی : « ملکهٔ صـوت » و « دوحامل »ك اهتزازنمـاسی ، فونوطوغراف وفونوغراف ، اصواتك تضییقی ، فاصلهٔ موسیقیه ، اسقاله ، غام ، طبیعی غام ، دیاپازون ، آلات موسیقیه : تللی سازلره دائر معلومات مجمله .

مبحث حرارت .ـــ حرارت وآثار حروریه ، حرارتك اجسام اوزرینه تأثیری ، انبساط اجسام ، سخونت ومقیاس حراره ، جیوالی مقیاس حراره‌نك

اعمالی وصورت تقسیمی ، مقیاس حراره تقسیماتنك انواعی ، مقیاس حرارهٔ اعظمی واصغری ، « لسلی » نك تفاضلی مقیاس حرارهسی .

اجسام صلبهنك انبساطی ، انبساط طولانی ومکعبی ، امثال انبساط وصورت تعیینی ، تطبیقات . مایعاتك انبساطی ، صویك کثافت اعظمیهسی ، غازلرك انبساطنه دائر معلومات وکثافتلرینك صورت تعیینی ، تبدل حال اجسام ، ذوبان وقوانینی ، حرارت ذوبان ، تصلب وقوانینی ، اجسامك تبدل حال وتغییر حجمی ، انحلال مخلوطات مبرده ، تبخر ، بخارلرك قوهٔ الاستیقیهسی ، خلاده بخارلرك صورت تشکلی ، غلیان وقوانینی ، نقطهٔ غلیانك تغیری ، پاپن تجرهسی ، حرارت تبخر ، تبخر عادی ، آثار سخنان ، غاز وبخارلرك تمیعی ، مقایسهٔ حرارت ، حرارت مخصوصه ، حرارت مخصوصهنك اذابهٔ جمد اصولیله تعیینی .

انتشار حرارت .— انتشار بالانتقال وبالانتشاع ، ناقلیت حرارت وتطبیقاتی ، حرارت منشعه وقوانینی ، سرعت حرارت وشدت حرارت وقوانینی ، سخونتك موازنت متحرکهسی ، انعکاس حرارت وقوانینی ، برودتك انعکاس ظاهریسی ، اجسامك قابلیت عکسیه ، بلعیه ونشریه وامراریهسی وتطبیقاتی ، حرارت حرکیه ، تأثیرات میخانیکیهده ظهور ایدن حرارت ، معادل میخانیکیٔ حرارت ، بخار ماکنهلرینه دائر معلومات مجمله .

یدنجی سنه　　　　　　　　　　　　هفتهده ۲ ساعت

مبحث ضیا .— ضیا وحادثات ضیائیه ، شفاف ونیم شفاف وغیر شفاف جسملر ، ضیانك برواسطه درونده صورت انتشاری ، ظل ، شبه ظل نظریاتی ، خسوف وکسوف ومرتسمات مضیئه ، سرعت ضیا وتعیینی ، شدت ضیا ، وقوانینی « رومفور » و « بونسن » ك مقیاس ضیاسی .

انعکاس ضیا وقوانینی ، آیینهلر ، متلاقی ومتوازی آیینهلردهکی خیاللر ، منحنی آیینهلر ، کرویٔ مقعر آیینهلره خیالك صورت تشکلی ، محراق اصلیٔ ظاهری ومحراق تالیٔ ظاهری .

انكسار ضيا قوانيني وبالتجربه اثباتی ، انعكاس تام ، انكسار ، سراب حادثه‌سی ، منشور ، انحراف زاویه‌سی ، انعكاس تاملی منشور ؛ عدسه‌لر : عدسات مقربه ومباعده ، محدب‌الطرفين برعدسه‌ده خيالك تشكلی ، محراق اصلی وتالی ، مركز بصری ، مقعرالطرفين عدسه‌ده خيالرك صورت تشكلی تحلل ضيا ، طيف شمس ، « نيوتون » نظریه‌سی وتجارب ، اجسامك رنكلری ، طيف ضيائی وطيف حروری ، طيف كيميوی ، طيف بين ، تحليل طيفی‌یه دائر معلومات مجمله .

آلات ضيائيه ، پرتوسز ، خرده‌بين بسيط ومركب ، هيئت دوربينی ، دوربين‌الارض ، « غاليله » دوربينی ، تلسقوپلر ، آلات ارتساميه‌دن بيت مظلم ، بيت منير ، ساحل فنارلری ، فوطوغراف .

مبحث الكتريق ومقناطيس . — الكتريق وآثار الكتريقيه ، دلك‌ايله الكتريق استحصالی ، رقاص الكتريقی ، ناقليت الكتريقيه ، ايكی نوع‌الكتريقك وجودی ، برآنده ظهوری ويكديكرينه معادلتی ، الكتريق مثبت ومنفی تعبيراتی ، جاذبه ودافعهٔ الكتريقيه وقوانينی ، بالتجربه اثباتی ، الكتريقك ناقل جسملر سطحی درونده تمكنی ، سيوری اوجلرك خاصه‌سی ، انتقال الكتريقی واسبابی ، اقتدار الكتريق ، سعهٔ الكتريقيه .

بالتأثير الكتريق حصولی ، « فارادای » تجربه‌لری ، الكتريق‌نما ، تكثيف الكتريقی « ئه‌پيسنوس »ك آلت تكثيفی ، مكثفهٔ الكتريق ماكنه‌لرندن « رامسدان » و « هولج » ماكنه‌لری ، بطاريه تشكيلی وانواعی ، افراغات الكتريقيه ، افراغ آنی وافراغ بطی ، افراغ بالانتقال وبالانقطاع وتجربه‌لری ، لمعهٔ الكتريقيه ، شرارهٔ الكتريقيه ، بيضهٔ الكتريقيه ، مقناطيسيت ، مقناطيس طبيعی ، صنعی ، قطب ، اقطاب معتدله ، ابرهٔ مقناطيسيه ، ابرهٔ مقناطيسيه‌لر اوزرينه ارضك تأثيری ، انحراف مقناطيسی ونصف‌النهار مقناطيسی ، ميل مقناطيسی ، قطب شمالی وجنوبی تعبيرلری ، ايكی نوع مقناطيسك وجودی ، جاذبه ودافعهٔ مقناطيسيه‌لر قانونی وبالتجربه اثباتی ، برر قطب مقناطيسينك

خارجه تأثیری ، قطبك تعریف حقیقیسی ، انحراف پوصله‌سی، میل پوصله‌سی، پوصلهٔ بحریه ، بالتأثیر مقناطیسیت حصولی، اجسام مقناطیسیٔ جذبیه ودفعیه ، مقناطیسلامق ایچون اصول مختلفه ، الکتریق متحرك وجریان الکتریقی ، قوهٔ محرکهٔ الکتریقیه ، غالوانینك کشفی ، « وولتا » نك تجربه‌سی ، وولتا پیلی « دولاریو » نك تجربه‌سی ، قطب مثبت ومنفی ، مجرای الکتریقینك تعبیراتی ، استقطاب الکتریقی ، پیللرك تطبیق : « دانیل » پیلی وانواعی « غروو » پیلی ، « بونسن » پیلی ، ثانی قرومیتلی پیل ، « لاقلانشه » پیلی ، جریان الکتریقی « اوم » قانونی، مقاومت الکتریقیه وقانونلری ، پیللرك اصول تنظیمی، اشتراك تسلسلی ، سطحی ومختلط .

کیمیای الکتریقی، تحلل الکتریق وقانونلری، صفحات معدنیه وحامضاتك تحللی ، املاح معدنیه‌نك تحللی ، « فارادای » قانونی ، تصنیع غالوانی ، تالی پیللر .

مقناطیسیت الکتریقیه ، جریانلرك تأثیرات مقناطیسیه‌لری ، جریانلرك تحت تأثیرنده مقناطیسلرك دورانی ، مقناطیسلرك جریان اوزرینه تأثیری ، جریانلرك مقناطیسلر تحت تأثیرنده دورانی ، مقناطیسیت ارضیه‌نك جریانلر اوزرینه تأثیری ، صوله نوئیدلر ویکدیکری اوزرینه تأثیری، متساوی ومتوازی جریانلر قانونلری ، مقناطیس الکتریقی .

جریان الکتریقی ایله حرارت حصولی و « ژول » قانونی ، سبك حادثه‌سی، جریان الکتریقیٔ بالحراره قانونلری، الکتریق بالحراره پیللری، آلات تقدیریهٔ الکتریقیه، «اورستد» تجربه‌سی ، عادی غالوانومتره .

بالتأثیر جریان الکتریقی حصولی ، اندوکسیون قانونلری « لنتر » قانونی ، مقناطیس ایله اندوکسیون ، « رومقورف » بوبینی وآثار حکمیه وکیمیویه و فیسیولوجیه‌سی ، « ژیسلر » بوریلری « غرام » ماکنه‌سی ، « غرام » ك الکتریق مقناطیسی ماکنه‌سی نظریاتی ، الکتریق حرکی ماکنه‌سی ، محرك الکتریقی‌یه دائر معلومات ، قوهٔ میخانیکیه‌نك برمحلدن محل آخره نقلی .

ضیای الکتریقی . — قوس وولتائی، اصول تنویر الکتریقی، ناظم الکتریقیلر وکمورلر، «یابلوشقوف» لامبه‌سی، عادی الکتریق لامبه‌لری .

تلغراف الکتریقی . — خط، مجرد، تل، «مورس»، مرسله، مأخذه، «هوغ» ماکنه‌سنه دائر معلومات، اصول مختلفهٔ ایصالات، تلفون، فوطوفون، داردیافون، علم جوهوایه دائر معلومات مجمله .

کیمیا

آلتنجی سنه — هفته‌ده ۱ ساعت

کیمیانك تعریفی، اجسام بسیطه ومرکبه، معدن وشبه معدن، جزؤ فرد وجزؤ لایتجزا، قوهٔ ارتباطیه، حادثات حکمیه وکیمویه، علاقهٔ کیمویه، امتزاج کیموی، خلط، تحلیل و ترکیب، اصطلاحات کیمویه، رموزات کیمویه، معادلات کیمویه، قوانین کیمویه، تناسب معینه واضافیه، اوزان کیمویه و جزء فرد، آتوم نظریه‌سی، مولد الحموضه، مولد الماء، کوکورت، حامض کبریت وحامض کبریتی، حامض کبریت ماء، قلور، حامض قلورماء، ایود، بروم، آزوت، صو، شربه صالح اولان صولر، آمونیاق، هوای نسیمی، فوسفور، فوسفورلی مولدالماء، فحم، انواع فحم [الماس، غرافیت، فحم حجری، انتراسیت، لغنیت وفحم صناعی، فحم نباتی، فحم حیوانی]، حامض فحم، حمض فحم، قاربون ثانی مولدالماء، هوا غازی، احراق، شعله، امنیت فناری .

یدنجی سنه — هفته‌ده ۱ ساعت

اوصاف معادن، پوتاسیوم، سودیوم و مرکباتی، ماغنزیوم و مرکباتی، قالسیوم ومرکباتی، آلومینیوم ومرکباتی، حدید ومرکباتی، توتیا ومرکباتی، قلای، نحاس، قورشون، جیوه، کموش، آلتون، پلاتین، مواد عضویه وغیر عضویه‌نك تعریفی، تحلیل اصلی وعنصری، حامض لیمون، حامض طرطر، حامض حماض، حامض تانن، فن دباغت، مرکب، یازو مرکبلری، مواد سکریه، اختمار کئولی، شرابلر، آرپه صویی، کئول، اتر، حامض خل وسرکه، صمغلر،

مواد نشائیه ، دکسترین، دیاستاس، مواد دسمیه، صابون، استعارین موملری، زیوت طیاره ، راتنجیات، ات ، سود ، یمورطه ، محافظهٔ اجسام متعضوهٔ حیوانیه و نباتیه .

مواليد

یدنجی سنه هفته‌ده ٤ ساعت

علم حیوانات [هفته‌ده ایکی درس] . — تاریخ طبیعینك تعریفی، تقسیمی، اجسام عضویه‌نك خواص عمومیه‌سی ، سلسلهٔ حیوانات ، تصنیف طبیعی، مادهٔ حیاتیه، عناصر تشریحیه، باشلوجه انسجه، حیات تجرویه .

وظائف تغذی، هضم، جهاز هضم، غدالر، هضمك هلام منجنیقیه و کیمیویه‌سی، مضغ و بلع، صالیه، عصارهٔ معدویه ، صفره ، عصارهٔ پانقره آسیه، امتصاص .

قان، دوران دم ، جهاز دوران دم ، دوران حقنده معلومات تاریخیه ، کبد و جملهٔ دوران، ورید باب، غدد وعائیهٔ دمویه ، طحال، غدهٔ درقیه و تیموس، لنف ودوران لنفاوی .

تنفس . — جهاز تنفس، غلصمه‌لر، قصبات، تنفس جلدی، نظریهٔ تنفس، انقطاع نفس، حرارت حیوانیه .

جهاز افرازات، افراز وانفضاج، غده‌لر، افراز بولی، کلیه‌لر، غدد معائیه، غدد وافرازات جلد ، عرق، اغشـیهٔ مخاطیه‌نك واغشـیهٔ مصلیه‌نك افرازاتی ، وظائف نسبیه، حرکت، حس ، اعضا وجهاز حرکت .

جملهٔ عصبیه ، جملهٔ عصبیهٔ حیـات ، جملهٔ عصبیهٔ حیات عضویه ویا سمپاتیٔ کبیر، افعال منعکسه، افعال نباتیه، عقل وسوق طبیعت .

اعضای حواس ، حسـاسیت شخصیه ، رؤیا ، تحریف ، خنجره ، نطق ، تصنیف حیوانات : برنجی شعبه : حیوانات فقریه ، اوصاف عمومیه ، صنفلره تقسیمی، ثدیه ، طیور، زاخفه ، ضفدعیه ، اسماك .

ایکنجی شعبه : حیوانات مفصلیه، حشرات، هزارپا ، عنکبوتیه ، قشریه ، دیدان ، دوریه .

اوچنجی شعبه : ناعمه . دردنجی شعبه : شعائیه ویا نباتیه .

علم نباتات [هفته‌ده بر درس] . — سلسلهٔ نباتات ، نباتاتك اوصاف عمومیه‌سی ، اعضای نباتات ، تشکل انسجه ، انسجهٔ اساسیه ، اعضای تغدی ، جذور وجذور تالیه ، جذور منضمه ، ساق ، ساق ارضیه ، بصله‌لر و ادراك اوراق ، اذرار ، اهداب ، خراشف ، اشواك و سلوكلر ، انفضاج مائی و تنفس ، نسغ ، نباتك بیومسی ، تلقیح ، نباتاتك علی‌العموم تغدیسی ، غدالر .

اعضای تحصل ، صور مختلفهٔ تحصل ، علی‌العموم زهره ، استحالهٔ عالیه وسافله ، تزهر ، اوراق زهریه ، نکتر ، بیضات ، حرکت ونوم نباتات .

اثمار : اقسام اساسیه‌سی ، طرز تشکلی وبنیه‌سی ، تصنیف اثمار ، انتاش ، انتاشك علائمی ، زمان انتاشده بذرك تابع اولدیغی تحولات کیمویه ، سلسلهٔ نباتاتك تصنیفی ، طبیعی فصیله‌لر ، نباتاتك اوچ شعبه‌یه تقسیمی .

ذات الفلقتین ، وحیدالفلقه ، عدیم الفلقه نباتات ، حیوانات ایله نباتاتك تقسیمات ارضیه‌سی .

طبقات الارض [هفته‌ده بر درس] . — کرهٔ ارضك تشکل عمومیسی ، صخور ناریه ، صخور رسوبیه ، مستحاثات ، شمدیکی آثار ارضیه ، حرارت مرکزیه ، برکانلر و زلازل ارضیه ، شمدیکی علائم برکانیه ، براکین منطفیه ، ارتفاع و انخفاض .

علائم عتیقهٔ ارضیه ، تطبقك انواعی ، اراضئ رسوبیه ، تقسیمات ارضیه ، اراضئ ابتدائیه ، اراضئ ثانیه ، اراضئ ثالثه ، اراضئ رابعه ، ارض جدید ویا تشکل حاضر .

اراضئ اولیه ، صخور ناریه ، طحار ، اوروپاده کائن باشلیجه سلاسل جبالك ادوار نسبیهٔ ارتفاعی ، دور انجمادی ، ازمنهٔ تاریخیه‌دن اول انسان ، میاه معدنیه ، منابع حاره ، ادوار مختلفهٔ ارضیه اثناسنده سطح ارضك تحولاتی واجسام عضویه‌نك تعاقب عمومیسی ، علم معادن ، باشلوجه مواد معدنیه .

جغرافيا

برنجی سنه　　　هفته‌ده ۲ ساعت

جغرافیانك تعریف و تقسیمی . — مدخل جغرافیای ریاضی ، ارضك شکلی ، دوائری ، حرکتلری ، مسلك شمس ، اجرام حقنده معلومات مجمله .

جغرافیای طبیعی . — شکل ارض حقنده غایت مجمل معلومات ، اراضیٔ مرتفعه ومنحطه ، جبال ، یایلا ، اووا ، دربند یاخود کچید ، نهر ، ساحل ، کول ، اطه ، جزائر مجتمعه ، یارم اطه ، برزخ ، قنال ، بوغاز ، برون ، کورفز ، لیمان ، قوی وسائر اصطلاحات جغرافیه .

ارضك صلب و مایع قسمی ، قطعاته انقسامی ، قطعات خمس حقنده معلومات عمومیه .

ایکنجی سنه　　　هفته ده ۲ ساعت

قطعات اربعه [۱]

جغرافیا وتقسیماتی . — جغرافیای ریاضی ، شکل ارض ، منظرهٔ عمومیهٔ سما ، ثوابت ، سیارات ، سیارات ذوی الاذناب ومته‌ئورلر .

ارضك اجرام سماویه ایله مناسباتی ، قمر ، خسوف وکسوف ، ارضك حرکتلری لیل و نهار و مواسم اربعه ، طول وعرض جغرافی ، مدارلر ودوائر مفروضه ، منطقه‌لر .

جغرافیای طبیعی . — تشکل ارض حقنده معلومات عمومیه ، صو وطوپراق ، دکز و قطعات ، بحار محیطه ، هوانك حرکتلری ، اقالیم ، اراضیٔ مرتفعه ومنحطه ، اووا وجبال ، جزائر .

جبالك ارتفاعنه نظراً تقسیمی ، جبالك تشکلاتنه نظراً تقسیمی ، انواع احجار و تراب ، نهرلر ، وکوللر ، صوپك ارض اوزرنده‌کی حرکتی ، جریانلر .

نباتات وحیوانات ، انسان وعروق بشر ، ادیان وحکومات ، آسیا ، آفریقا ،

---

[۱] اوروپادن ماعدا اولان قطعات مختصر اوله‌رق کوستریله‌جکدر .

آمریقا، آوستralia : آسیا قطعه‌سنك موقع ، حدود ، مقدار و اجناس نفوسی، احوال طبیعیه‌سی [مجمل صورتده] ، سبریا وترکستان ، ایران ، ققفاسیه .

آسیای صغری شبه جزیره‌سی ، بلوجستان ، افغانستان، هند شرقی شبه جزیره‌سی ، جزائر ماوراء هند ، چین، ژاپونیا .

آفریقا حقنده معلومات عمومیه : جنوبی و وسطی آفریقا ، شرقی وغربی آفریقا، سودان ، صحرای کبیر .

نیل حوضه‌سی ، سودان مصری ، نوبه ، حبش، مصر، بربرستان ، تونس امارتی ، طرابلس غرب ولایتی ، جزایر ، فاس ، آفریقای جزائری .

آمریقا حقنده معلومات عمومیه : آمریقای جنوبینك احوال طبیعیه‌سی، احوال سیاسیه‌سی ، آمریقای وسطی ، احوال طبیعیه و سیاسیه ، هند غربی جزائری ، آمریقای شمالی ، احوال طبیعیه‌سی .

مکسیقا مملکتی، آمریقا حکومات مجتمعه‌سی، انکلتره‌نك قنادا مستملکانی، غروئنلاند ، آمریقا اراضئ قطبیه‌سی .

آوستralia قطعه‌سی حقنده معلومات عمومیه، فلمنك جدید وطاسمانیا، پولینزیا ، میقرونزیا، اراضئ قطبیهٔ جنوبیه ، اراضئ قطبیهٔ شمالیه .

اوچنجی سنه ‍ ‍ ‍ هفته‌ده ۲ ساعت

اوروپا وممالك عثمانیه [۱]

اوروپا . — موقع ، حدود ، وسعت ، سواحل ، احوال طبیعیه ، مزاج آب وهوا . محصولات معدنیه ، حیوانات، محصولات زراعیه ، اجناس سکنه ، ادیان ، حکومات .

اوروپای جنوبی : بالقان شبه جزیره‌سی، یونانستان، صربستان، قره‌طاغ ، ایتالیا ، اسویچره ، ایتالیا جزائری ، ایبریا یارم اطه‌سی، اسپانیا ، پورتکیز .
اوروپای داخلی : رومانیا، آوستریا ومجارستان .

[۱] مختصر اوله‌رق کوستریله‌جکدر .

اوروپای غربی : فرانسه ، بلچیقا ، فلمنك ، انکلتره ، بحربالطق وشمال سطح مائلی : آلمانیا .

اوروپای شمالی : اسقاندیناویا .

اوروپای شرقی : روسیه .

ممالك عثمانیه جغرافیاسی : ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك قطعات ثلثه‌ده‌کی موقعی ایله حدود طبیعیه و عمومیه‌سی ، یکدیکرندن غیر منفك برقطعهٔ عمومیه حالنده اولدیغی .

ممالك محروسهٔ شاهانه‌نك وسعتی ، مقدار و اجناس نفوس ، ادیان ، اصول اداره .

اوروپای عثمانی : موقع و حدود ، وسعت ، مزاج آب و هوا ، جبال وانهاری ، ثروت معدنیه وحیوانیه .

تعریفات سیاسیه : ولایات الویه ، مشهور شهرلر .

آسیای عثمانی : تعریفات سیاسیه .

آفریقای عثمانی : تعریفات طبیعیه وسیاسیه .

ممالك محروسهٔ شاهانه برعتیقك مرکزنده اولمق ویکدیکرینه متصل بولنمغله برابر اوچ قطعه‌نك اك مهم واك محصولدار اراضیسنی حاوی بولنمق ملابسه‌سیله تجارةً حائز اولدیغی اهمیتك ایضاحی .

طرق بریه وبحریه: شوسه‌لر، دمیریوللر، سیرسفائنه الویریشلی نهرلر، مواردات بحریه ، پوسته وتلغراف .

قطعات وممالك سائره ایله اولان روابط ومناسبات طبیعیه ، ترانسیت .

دوردنجی سنه هفته‌ده ۲ ساعت

قطعات اربعه

آسیا ، آفریقا ، آمریقا و آوستralیا قطعه‌لری ایکنجی سنه‌ده کوستریلن ترتیبده ومفصل اوله‌رق تدریس اولنه‌جقدر .

بشنجی سنه هفته‌ده ۲ ساعت

جغرافیای ریاضی و اوروپا

جغرافیای ریاضی وطبیعی مباحثی ایله اوروپا قطعه‌سی .
اوچنجی سنه‌ده کوستریلن ترتیب وجهله ومفصل صورتده تدریس ایدیله‌جکدر .

آلتنجی سنه هفته‌ده ۲ ساعت

ممالك عثمانیه جغرافیاسی

اوروپای عثمانی : حدود ، مساحه ، اجناس ، سواحل ، طاغلر ، احوال میاه ، سطح مائللری ، صورت اداره :

استانبول ولایتی : حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ، اورمان وصو بندلری .

ادرنه ولایتی : حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

سلانیك ولایتی : حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

یانیه ولایتی : حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

اشقودره ولایتی : حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

مناستر ولایتی : حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

قوصوه ولایتی : حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

بوسنه وهرسك ولایتی : حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

کرید ولایتی: حدود، سکنه، تعریفات طبیعیه، محصولات ارضیه وصناعیه، سنجاق و قضالر، بلاد مشهوره.

روم ایلیٔ شرقی ولایتی: حدود، سکنه، تعریفات طبیعیه، محصولات ارضیه وصناعیه، بلاد مشهوره.

بلغارستان ایالتی: حدود، سکنه، سواحل، تعریفات طبیعیه، محصولات ارضیه وصناعیه، بلاد مشهوره.

آوروپای عثمانیده بولنان مشهور پوسته یوللری ایله دمیر یوللری.

آسیای عثمانی: حدود، مساحه و نفوس واجناسی، سواحل، طاغلر، سطح مائللر، احوال میاه وکوللر، صورت اداره:

بحر سیاه ساحلنده واقع ولایات:

قسطمونی ولایتی: حدود، سکنه، تعریفات طبیعیه، محصولات ارضیه وصناعیه، سنجاق وقضالر، بلاد مشهوره.

طربزون ولایتی: حدود، سکنه، تعریفات طبیعیه، محصولات ارضیه وصناعیه، سنجاق وقضالر، بلاد مشهوره.

ازمید متصرفلغی: بلاد مشهوره.

بیغا متصرفلغی: بلاد مشهوره.

مرمره دکزینه ساحل اولان ولایات:

خداوندکار ولایتی — حدود، سکنه، تعریفات طبیعیه، محصولات ارضیه وصناعیه، سنجاق وقضالر، بلاد مشهوره.

آطه‌لر دکزی وبحر سفیده ساحل اولان ولایات:

آیدین ولایتی — حدود، سکنه، تعریفات طبیعیه، محصولات ارضیه وصناعیه، سنجاق وقضالر، بلاد مشهوره.

جزائر بحر سفید ولایتی — حدود، سکنه تعریفات طبیعیه، محصولات ارضیه وصناعیه، سنجاق وقضالر، بلاد مشهوره.

قبریس آطه‌سی. سیسام ایالتی.

قونیه ولایتی — حدود ، سکنه ، احوال طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

آطنه ولایتی — حدود ، سکنه ، احوال طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

حلب ولایتی وزور متصرفلغی — حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

سوریه وبیروت ولایتلری وقدس وجبل لبنان متصرفلقلری — حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

حدود شرقیه‌ده بولنان ولایات :

بصره ، بغداد ، موصل ولایتلری — حدود ، احوال طبیعیه ، سنجاق وقضالر ، محصولات ارضیه وصناعیه ، بلاد مشهوره .

وان ولایتی — حدود ، سکنه ، احوال طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

ارضروم ولایتی — حدود ، سکنه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

وسطده واقع اولان ولایات :

بتلیس ولایتی — حدود ، سکنه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

دیاربکر ولایتی — حدود ، سکنه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

معمورة العزیز ولایتی — حدود ، سکنه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

سیواس ولایتی — حدود ، سکنه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

آنقره ولایتی — حدود ، سکنه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

جزیرة العربده کائن ولایات :

حجاز ولایتی — حدود ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

یمن ولایتی — حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ارضیه وصناعیه .

پوسته وعادی یوللر ودمیر یوللری .

آفریقای عثمانی :

خدیویت مصریه — حدود ، مساحه ونفوس ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ، بلاد مشهوره .

طرابلس غرب ولایتی و بنغازی متصرفلغی — حدود ، مساحه ونفوس ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ، سنجاق وقضالر ، بلاد مشهوره .

تونس ایالتی — حدود ، سکنه ، تعریفات طبیعیه ، محصولات ، بلاد مشهوره .

یدنجی سنه هفته ده ۱ ساعت

جغرافیای عمرانی — ممالک محروسهٔ شاهانه — حدود ، مساحه ، نفوس ، موقع تجاری ، زراعت ، مزاج هوا ، منطقه لر .

مزروعات ، طبیعت تراب ، اقلیم الزراعه ، مزروعات غدائیه ، مزروعات صناعیه ، باغلر ، چایرلر ، مرعالر ، اورمانلر ، حیوانات اهلیه ، صید ماهی .

حرفت وصناعت ، صنایع اخراجیه [معادن واحجار] صنایع اعمالیه واقسامی ، تجارت ، وسائط اختلاطیه ، داخلی سیر سفائن ، قره یوللری ، دمیر یوللری ، دکز یوللری ، بیوك اسکله لر ، مسکوکات ، اوزان واکیال .

اوروپا دول معظمه سیله شمالی آمریقا حکومات مجتمعه سنك مستملکاتلریله برابر بوواديده احوال زراعیه ، صناعیه وتجاریه سی کوستریله جك وسائر اوروپا دولتلرینك احوالندن ده مختصراً معلومات اعطا اولنه جقدر .

دول معظمه نك محصولات زراعیه ومعدنیه وصناعیه لرینی ویوللرینی و مقدار

تجارتلرینی مبین و بیوك طرق بحریه ایله یولده منسوب پوسته‌لر حقده تفصیلات نافعه‌یی حاوی منتظم جدوللر ارائه ایدیله‌جکدر .

تاریخ

ایکنجی سنه — هفته‌ده ۲ ساعت

تاریخ اسلام — تاریخ انبیا علیهم السلام ، حضرت حوا ، حضرت آدم وحوانك جنتدن خروجی ، ذریت بنی آدم .

حضرت شیت ، حضرت ادریس ، حضرت نوح علیهم السلام .

حضرت نوحك اوغللری ، حام ، سام ، یافث ، طوفان نوح ، حضرت ابراهیم علیه السلام ، حضرت اسماعیل ، حضرت اسحق علیهما السلام ، حضرت ایوب ، حضرت یعقوب علیهما السلام ، حضرت یوسف ، حضرت موسی علیهما السلام ، حضرت هارون ، حضرت یوشع ، حضرت اشموئیل ، حضرت داود علیهم السلام ، حضرت عیسی علیه السلام .

ظهور اسلام — اسلامدن اول دول موجوده‌نك احوالی ، عربستانك جغرافیای قدیمی .

خاتم الانبیا رسول مجتبا « محمد المصطفی » علیه اکمل التحایا افندیمز حضرتلرینك بعثتی ، دین مبین اسلامك قبل شارعدن صورت وضع وتأسیسی وانتشاری .

خلفای راشدین ، دولت بنی امیه ، دولت عباسیه ، هارون الرشید عصری ، هجرتدن ایکی عصر صکره ممالك عربك عظمتی ، اندلس دولت امویه‌سی ، بنی اغلب حکومتی ، فاطمیون دولتی ، دولت ایوبیه ، صلاح الدین ایوبی ، اهل صلیب محاربه‌لری .

آل بویه دولتی ، بنی طاهر دولتی ، بنی لیث حکومتی ، آل سامان ، آل سبکتکین ، سلجوقیلر دولتی ، کرمان سلجوقیلری ، روم سلجوقیلری ، آتا بکلر ، خوارزم دولتی ، تاتار استیلاسی ، جنکیز .

مدنیت اسلامیه — علوم ومعارف وصنایع اسلامیه .

اوچنجی سنه — هفته‌ده ۲ درس

مختصر تاریخ عثمانی — دولت علیهٔ عثمانیه‌نك صورت ظهوری ، دولت علیه‌نك ظهوری صره‌ده موجود اولان دولتلر ، آناطولی قطعه‌سنك احوالی، عثمان‌غازی دوری، دولت علیه‌نك تأسسی، اورخان‌غازی دوری، اصول‌عسکریه تأسیسی ، عثمانلیلرك اوروپا قطعه‌سنه مروری ، خداوندکار برنجی سلطان مراد دوری، روم‌ایلی فتوحاتی، قوصوه محاربه‌سی ویلدیریم‌بایزیدخان‌دوری، فتوحات، چلبی‌سلطان محمدخان دوری ، سلطان‌مرادخان‌ثانی دوری ، وارنه محاربه‌سی ، فاتح ایکنجی سلطان محمدخان دوری ، اسکندر بك ، فتوحات سائره، ایکنجی سلطان بایزیدخان دوری، یاوز سلطان سلیم خان دوری، چالدیران محاربه‌سی ، سلطان سلیمك فتوحاتی، خلافت مقدسهٔ اسلامیه‌نك پادشاهان آل‌عثمان‌حضراتنه انتقالی ، قانونی سلطان سلیمان خان دوری، محاربات، ویانه‌نك محاصره‌سی ، بارباروس خیرالدین‌پاشا، صوقوللی محمدپاشا، ایکنجی سلطان‌سلیم خان واوچنجی سلطان مراد خان دورلری، فتوحات، اوچنجی سلطان محمدخان‌وبرنجی‌سلطان احمدخان‌دورلری، برنجی سلطان مصطفی خان‌وایکنجی‌سلطان‌عثمان‌خان‌دورلری دردنجی سلطان مراد خان دوری بغدادك فتحی ، سلطان ابراهیم و دردنجی سلطان محمد خان دورلری ، کوپریلی محمد و احمد پاشالرك خدماتی ، ایکنجی سلطان سلیمان خان وایکنجی‌سلطان احمدخان دورلری، ایکنجی سلطان مصطفی خان‌دوری، قارلوفچه معاهده‌سی، اوچنجی سلطان احمد خان دوری ، بالطه‌جی محمدپاشا، بیوك پترو ، برنجی سلطان محمود خان ، اوچنجی سلطان عثمان خان واوچنجی سلطان مصطفی خان وبرنجی سلطان عبدالحمید خان‌دورلری، اوچنجی سلطان سلیم خان دوری ، اصلاحاته تشبث ، بوناپارتك مصر وسوریه سفری، دردنجی سلطان مصطفی خان‌دوری، ایکنجی سلطان محمودخان‌عدلی‌حضرتلری، اصلاحات‌داخلیه، یکیچریلرك الغاسی، نظام جدیدك تأسیسی .

دردنجی سنه — هفته‌ده ۲ ساعت

مفصل تاریخ عثمانی .

بشنجی سنه هفته‌ده ۲ ساعت

مفصل تاریخ عثمانی .

آلتنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

مفصل تاریخ عثمانی .

یدنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

مفصل تاریخ عثمانی .

علم ثروت

آلتنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

علم ثروتك تعریفی ، غایه‌سی .

علم ثروتك تقسیماتی — استحصال ثروت ، انقسام ثروت ، تداول ثروت ، استهلاك ثروت .

وسائط استحصالیه — ارض و قوای طبیعیه ، سعی وعمل وصنعت ، سربستی اعمال وصنایع .

صنایعك انواعی، تجارت، سرمایه، سرمایه‌نك انواعی ، تصرفك محسناتی .

انقسام ثروت — حق تملك، حق وراثت .

ایراد ارض ، رانت ، محصولات ارضیه‌نك استحصالی و انقسامی و تداولی واستهلاکی حقنده‌کی قواعد ، مناسبات خارجیه ، مخرج ، محصولات ارضیه‌نك فیئاتی، مناسبات داخلیه .

انواع اصول زراعت ، فیئات استحصالیه، ایراد سرمایه ، فائض .

حصهٔ سعی و عمل — عرض و طلب قاعده‌سنك سعی عمله تطبیقی ، یومیه واجورات ، ثروت ایله نفوس بیننده‌کی مناسبات .

تداول ثروت — مبادله‌نك انواعی، قیمت فیئاتلرك، تعینی و تبدلات وتوازنی حقنده‌کی قواعد ، فیئات جاریه ، مصارف استحصالیه ، رقابت ، انحصار .

یدنجی سنه　　　　　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

نقود — نقودك نه‌نظرله اشیادن عد اولندیغی، آلتون كموش مسكوكات، اوفق مسكوكات، مسكوكات عیاری وتوله‌رانس، تنسیق مسكوكات، بی‌مه‌تالیزم، مونومه‌تالیزم.

اعتبار مالی — بانقه‌لرك انواعی، اوراق نقدیه، رسمی بانقه‌لر، حكومتك اعتبارمالیسی، استقراضات رسمیه‌نك باشلوجه انواعی، اسهام، تحویلات، تحویل دیون، بورسه معاملاتی.

تجارت خارجیه وداخلیه — بحران تجارتك اسبابی و چاره‌لری، ادخالات، اخراجات، مخرج، ادخالات و اخراجاتك توازنی، سربستیٔ تجارت، اصول حمایه، تجارت معاهداتی، كمرك رسومی.

استهلاك ثروت — تدبیر و تصرف، تصرف، زینت و احتشامدن توقی، سیغورطه وانواعی.

علم ثروتك اصول مالیه‌یه تطبیقی — تكالیفك منابع اعتباریله باشلوجه انواعی، تكلیف متناسب، تكلیف مترقی.

علم اشیا

برنجی سنه　　　　　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

كرهٔ ارض و كواكب : كرهٔ ارضك حركتی، شكلی، مدور اولدیغنك اثباتی، قوهٔ جاذبه، كرهٔ ارض ایله كونشك جسامتجه قیاسی و بینرنده‌كی مسافه، كرهٔ ارضك قاچ حركتی اولدیغی، موسملر، جهات اربعه.

هوا : هوای نسیمی، هوانك اوصافی، مخلیة الهوا، هوانك وزنی و تضییق، میزان الهوا، بالون، بالونك هوایه اوچماسینك سببی.

صو : اوصافی، خاصه‌لری، بخار، بخارك تكاثفی، بلوطك حصولی، یاغمور، انبیق، صویك تصلبی، قار، طولو، قیو، آرتزین قیولری، صو دكرمنی.

آتش : اوصافی، هواسز یرده آتشك سونه‌جكی، موم آلوینك الكصیجاق طبقه‌سی، هوانك احتراقه سبب اولدیغنك اثباتی، قابل احتراق مواد، طبیعی

وصنعی آتش، ینارطاغ ، آتشك صنایعده فوائدی ، واپور ، دمیریول [شمندوفر]، میزان الحراره .

هوانك تحولاتی ، روزکارك حصول وفائده سی ، سرعتی ، قوتی ، روزکارك استقامتنی کوسترن یالقووان ، بلوط ، سیس ، چیك ، علائم السما ، کوك کورلمه سی، ییلدیرم ، سپر صاعقه ، میزان الهوا هوا تحولنی نصل کوستریر وسببی نه‌در ؟

مسکن : پلان ، کلبه ، مغاره ، تل ، دیرك ، قاپلامه ، کیرش ، طاوان ، مردیون ، چاتی ، طام ، تراسه ، خانه‌نك موقعی .

قهوه آغاجی ، چای آغاجی ، چوقولاته ، کاغد .

بدن انسان : اسکلت ، اعضای وجود .

حواس خمسه : قوهٔ باصره ، قوهٔ لامسه ، قوهٔ شامه ، قوهٔ ذائقه ، قوهٔ سامعه ، الوان سبعه .

جلیك قلم اوجی ، فرنك مرکبی ، غوما لاستیك ، قورشون قلمی .

ایکنجی سنه — هفته‌ده ۱ ساعت

زمین : طاشلر ، قازمه ، چکیچ ، طاش اوجاغی ، مالطه طاشی ، مرمر، غرانیت طاشی ، میقا معدنی ، مولیه‌ر ، نجف طاشی، چاقماق طاشی، قره‌طاش، صومرمری، استلاقتیت ، استلاغمیت ، کیرچ ، سونمش کیرچ ، سونمه‌مش کیرچ، چیمنتو ، صو کیرجی ، آلچی ، کیل ، چوملکجی طوپراغی ، طوغله ، چینی وپورسلن ، جام ، بللور ، آینه .

آغاج : انواعی ، آغاجلرك معاینه‌سی ، کرسته ، چام ، میشه ، کستانه ، قره آغاج ، آق کورکن ، دیش بوداق ، کراز ، جویز ، شمشیر ، طورنو ییچقی .

معادن: دمیر، پاس، دوکمه‌دمیر، دووه‌مه‌دمیر، حده، چلیك، باقر، طونج ، پرنج ، دوومه چلیك، قورشون، مرده‌سنك ، استوبچ، صاچه اعمالی، قلای ، لهم، تنکه، قلایلنمه، چنقو، غالوانیزه، آلتون، آلتونله‌دمیرك مقایسه‌سی، کوش، یالدیز، آرژان‌پلاکه ، معدن اوجاغی، حامض فحم ، مولدالماء قاربونی ، داوی لامبه‌سی ، کتن ، کنویر، پموق ، یوك، تفتیك، ایپك .

اوچنجی سنه　　　　　　　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

منسوجات ، باقر ، لامبه ، شمعدان ، موم ، غاز ، پترول ، تسخین ، حبوبات ، اکمك ، چقولاته ، چای ، قهوه .

شراب ، بیرا ، سیدره ، طوز ، شکر ، یمك تربیه‌سنه یارایان شیلر .

کاغد ، بر کتابك تاریخی ، مکتب چوجقلرینك ادواتی ، تصویرلر ، بدن انسان ، حواسك تربیه‌سی ، باصره ، سامعه ، شامه ، ذائقه ، لامسه .

(۱)

دردنجی سنه　　　　　　　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

معلومات زراعیه — طوپراق : صورت تشکلی ، طوپراغك موادمرکبه‌سی .

اراضینك اوصاف عمومیه‌سی — انواع اراضی : اراضیٔ حجریه ، اراضیٔ رملیه ، اراضیٔ طینیه ، اراضیٔ وسطیه ، اراضیٔ کیسیه ، اراضیٔ کلسیه ، تراب عضوی . اراضی ، اقلیم : هوا ، صو ، ضیا ، حرارت ، موقع .

(۲)

مزروعات — حیات نبات ، حبوبات واصول زراعتی ، پرنج زراعتی ، مصر زرعی ، داری زرعی ، نخود ، مرجمك ، فصولیه ، بقله زرعی ، زراعت دوریه ویاخود مزروعات متوالیه اصولی ، کوکلی نباتات ویونجه زراعتی .

(۳)

حیوانات اهلیه — حیوانات اهلیه ایله زراعت بینده‌کی مناسبات ، بارکیر یتشدیرمك ، قره‌صغر وانواعی ، محصولاتی واصول اعاشه‌سی ، قویون وکچی حقنده معلومات ، کومس حیواناتی حقنده معلومات مختصره ، ایپك بوجکی وبال آریسی .

صنایع زراعیه

بشنجی سنه　　　　　　　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

حرف وصنایع — تعریفی ، تقسیمی ، صنایع اعمالیه واقسامی :

صنایعك محتاج اولدیغی مواد ابتدائیه ، مواد ابتدائیهٔ حیوانیه ، جلود وباشلیجه

انواعی ، حیواناتك توی و یوكلری ، آنقره و مرینوس تفتیكی ، حیواناتك بوینوز وكمیكلری ، فیل‌دیشی ، بالق یاغلری ، بونلرك جهت استعمالی .

مواد ایتدائیهٔ نباتیه: انواع مقبوله‌سی ، كوك وقبوق ، نباتات لیفیه ، نباتات دهنیه ، نباتات ضمغیه ، نباتات رچنیه ، بونلرك صورت وجهت استعمالی ، نباتات طبیه‌نك اهمیتی .

مواد ابتدائیه : طاشلر و انواعی ، قابل احتراق مواد معدنیه ، معدن كموری ، انواعی ، دمیر ، باقر ، قورشـون ، قلای ، كموش ، آلتون ، صنایعده آلات وادوات میخانكیه‌نك اهمیتی ، بخار قوتنك صنایعه تأثیری .

تجارت — تعریفات و تصنیفات علمیه ، اوصاف تجـاریه ، اعتبـار ، امنیت ، سرعت ، مسكوكات و انواعی ، عیار وقیمت ، فیئات ، اجورات ، شركت تجاریه ، بانقه‌لر ، تصرف صندوقلری ، اسهام [تحویلات] ، حصه‌سنداتی ، طرق ووسائط اختلاطیه : شمندوفر ، واپورلر ، پوسته وتلغراف .

حفظ الصحه

اوچنجی سنه — هفته ۱ ساعت

مدخل — میقروبلر .

میقروبلر : اشـكال وحركاتی ، تكثری ، افرازاتی ، میقروبلرك بدنده و بدن خارجنده‌كی مسكنی ، وجوده صورت دخولی .

صو :

قابل شرب صولر : اوصاف حكمیه و كیمیویه وحیاتیه‌سی . منابع میاه: یغمورلر ، قایناقلر ، دره‌لر ، قیولر ، اجیله‌جك صولرك تصفیه‌سی ، سوزمك و قایناتمق . مشروبات مائیه — بوز

هوا :

هوا وتنفس ، هوانك تركیبی ، تنفس ایله تغیری ، هواء محصور ، آسفیكسی ، حیاته لازم مقدار هوا ، مزمن آسفیكسی ، هواده سـائر غازلرك وجودی ، تصفیهٔ هوا .

تضییق هوا تضییقك افراط وتفریطی ، تنفس صناعی ، هواده‌کی توزلر ، طوپراق وهوانك مناسباتی ، بطاقلقلر .

تجدد هوا :

حرارت وصو ، تأثیری .

دردنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

اغدیه :

بر انسانه لازم اوله‌جق مقدار اغدیه .

اغدیهٔ حیوانیه : اتلر، اتلرك اوصافی، صحته منافی ومضر اتلر، زهرلی‌اتلر، حیوانات طفیلیه‌یی حاوی اتلر ، ات صویی .

سوت : ترکیبی ، تغشیشات وتغیراتی ، تعقیمی ، تره‌یاغی .

بالق اتلری : زهرلی میدیه واستردیه ، اغدیه‌نك محافظه‌سی وقونسروه‌لر .

اغدیهٔ نباتیه : اکمك ، پتاتس ، منطارلر ، سبزه‌لر ، شکر .

چقولاتا ، افاویه : طوز ، بیبر ، خردل ، سرکه .

مشروبات :

مشروبات کئولیه : شراب ، بیرا ، راقی وانواعنك مضراتی .

داء کئول .

قهوه وچای .

اثواب .

البسه‌یی تشکیل ایدن مواد ، لونك وصورت نسجك تاثیری .

امراض منتقله وساریه .

امراض ساریه ومیقروبیه‌نك مختصراً تعداد وتعریفی .

امراض ساریه ومنتقله‌دن تحفظ .

مساکن ، نظافت بدنیه، حرکت وادمان،تفرید وتجدید، اصول دفع‌التعفن.

حفظ صحت بصر .

مسئلهٔ تنویر .

حفظ الصحت اطفال .

ارضاع ، فطام ، اثواب .

يدنجی سنه	هفته‌ده ۱ ساعت

آنفاً مذكور پروغرام تكرار ايديله‌جكدر .

تنبيه — درسعادت مكاتب اعداديه‌سنده حفظ الصحه يالكز صوك سنه‌ده كوستريله‌جك وينه بالاده‌كی پروغرامه توفيقاً تدريس اوله‌جقدر .

حسن خط

برنجی سنه	هفته‌ده ۲ ساعت

انتخاب اولنان تعليم دفتری موجبنجه خط رقعه صره‌سيله كوستريله‌جكدر .

ايكنجی سنه	هفته‌ده ۱ ساعت

سنهٔ سابقه كبی كوستريله‌جكدر .

اوچنجی سنه	هفته‌ده ۱ ساعت

سنهٔ سابقه وجهله كوستريله‌جكدر .

دردنجی سنه	هفته‌ده ۱ ساعت

سنهٔ سابقه وجهله دوام اوله‌جقدر .

بشنجی سنه	هفته‌ده ۱ ساعت

سنهٔ سابقه كبی تعليم اوله‌جقدر .

آلتنجی سنه	هفته‌ده ۱ ساعت

سنهٔ سابقه وجهله كوستريله‌جكدر .

تنبيه — طلبه منتخب دفترلری املا ايتمكله برابر معلم طرفندن درس باشلامزدن مقدم سياه مشمع وياخود تخته ستونه تباشير ايله قالينجه يازيله‌جق نمونه‌لره باقه‌رق كاغدلری اوزرينه كمال دقت واعتنا ايله مشق ايليه‌جكلردر .

رسم

رسم تدریساتی حقنده عبدی بك طرفندن قلمه آلنمش اولان رسم کتابی بالکز معلمی یدنده بولنه‌رق اوصورتده مندرجاتی طلبه‌یه تفهیم اولنه‌جقدر .

برنجی سنه هفته‌ده ۱ ساعت

قسم اول

رسم خطی — نقطه : نقطه‌نك فن رسمده خدمتی ، خطلر : خط مستقیم خط رأس ، خط افقی ، خط مائل ، بر نقطه‌نك اطرافنده متناظراً موضوع خطوط مستقیمه .

چیزکی — خطوط متوازیه ، خطوط غیر معینه ومعینه .

خط مستقیملرك جمع وطرح وضربی وتقسیمی ، خطوط مستقیمه‌نك اقسام متساویه‌یه تفریقی .

زوایا — خطوط متعامده ، زاویهٔ قائمه ، زاویهٔ حاده و منفرجه ، مقدار زوایا ، مائلات متساویه ، زوایانك اقسام متساویه‌یه تقسیمی .

مثلثلر : مثلث قائم الزاویه ، مثلث متساوی الاضلاع ، مثلث متساوی الساقین ، مثلث مختلف الاضلاع ، بالعموم مثلثلرك ایکی مثلث قائم الزاویه‌یه تحلیلی ، قاعده ، ارتفاع ، سطح حقنده فکر .

مربع — قطرلرك خواصی ، شکلك مرکزی ، معین ، مربع ایله معینك مقایسه‌سی ، مربع ومعینك دها کوچك مربعلره ومعینلره تقسیمی ، قاعده ، ارتفاع ، سطح .

مستطیل — متوازی الاضلاع ، مستطیل و متوازی الاضلاعلر ، مربع و معین ایله آیری آیری مقایسه‌لری ، مستطیللرك مربعات متساویه‌یه تفریقی ، متوازی الاضلاعلرك انقسامی ، شبه منحرف ، متناظر ، قائم الزاویه غیر منتظم نوعلری ، شبه منحرفلرك مثلثلره تقسیمی ، قاعده ، ارتفاع ، سطح .

خط منحنی — دائره و محیط دائره ، نصف قطر ، قطر ، مترہ ، قوس ، وتر ، سهم ، قاطع ، مماس ، محیط دائره‌نك رسمی ، اقسام متساویه‌یه تفریقی .

قسم ثانی

تزیینات خطیه ــ نقطه‌وخطدن مقتبس اولان تزیینات: خطوط مستقیمه، رأسیه ، افقیه ، مائله ومتوازیه ، خطلرك ترتیب ومزجنده نظام وانتظام وتناسق وتنوع .

خطلرك تصادف وتصالبندن مشتق اولان نقوش وتزیینات،زوایا، طرطیللر، رومی طرطیللر کثرت تکرار ،انشعاع، مثلثلر .

مربع ، معین، مستطیل ، متوازی‌الاضلاع وشبه‌منحرفدن اقتباس ایدیلن نقوش‌وتزیینات ،تصالب اشکال ، اشتباك اشکال .

خطوط منحنیه‌دن مأخوذ نقوش وتزیینات ، کل ، چیچکلر .

ایکنجی سنه　　　　　　　　　　　　　　　　هفته‌ده ۱ ساعت

نقطه ، خطوط متنوعه : خطوط مستقیمه، منکسره ، منحنیه، مختلطه . خطلرك جهت واستقامتی : خطوط افقیه ، رأسیه ، مائله . خطوطك مناسباتی: خطوط‌متعامده ، خطوط متوازیه . خطوطك جسامتی : چیزکی، خفیف‌وقویو چیزکی ، تراسه ، ملاحظه وتحلیل ، تطبیقات وتمرینات .

زوایا ــ زاویه‌لرك طبیعت و کمیتی ، خط‌منصف ، زوایانك بر برینه نظیر نظیره اوضاعی، زوایای متجاوره ، رأساً متقابله ، متممه وتمامیه ، ضلعلرك‌نظیر نظیره اوضاعی : ضلعلری نظیر نظیره متوازی ویا متعامد اولان زاویه‌لر ، زوایانك انشاسی ، بر نقطه‌ده مجتمع اولان زوایا .

مثلثلر ، ضلع ، قاعده ، ارتفاع ، مثلثلرك‌انواع مختلفه‌سی، مثلثلرك تحلیلی، بر مثلثك زاویه‌لرینك مقداری، سطح مثلث ، مثلثك زوایاسیله اضلاعی بیننده مناسبات ، مثلثلرك مساواتی ومشابهتی ، صورانشائیه .

ذو اربعة الاضلاع منتظمه و غیر منتظمه ، مربع ، معین ، مستطیل ، متوازی الاضلاع ، شبه منحرف ، ذو اربعةالاضلاعلرك تقسیمی ، زاویه‌لرینك مقداری ، سطحلری ، تحلیلات وتطبیقات .

منحنیات غیر معینه — محیط ،نصف قطر، قطر، محیطات رسم وانشاسی ،

محیطدن مشتق اولان خطلرله سطحلر ، زاویهٔ مرکزیه ، تقدیر زوایا ، منقله ، تمرینات وتطبیقات .

محیطدن مشتق اولان خطوطك خواصی ، مساوی ، مشابه ومتناظراولان محیطلر ، قوسلرك تقدیری ، تماس ، محیطلرك بربرینه نظیرنظیره اوله‌رق اوضاعی ، مرکزلر بیننه موصول خطك خواصی .

ذوکثیرالاضلاع منتظمه وغیر منتظمه ، داخل وخارجه مرسوم ذوکثیر الاضلاعلر ، ذوکثیرالاضلاع منتظمه ومحیط دائره ، منصف ، محور تناظر .

التصاق خطوط — عصبه‌لر ، حلزون ، سپت قولپی منحنیسی ، بیضی ، قطع ناقص ، قطع ناقصك خواصی ، صورت رسم وانشاسی ، بغچوان اصولی ، ساده ال ایله رسمی ، تزیینات ، تطبیقات .

تزیینات هندسیه — خطوط متوازیه‌دن مقتبس اولان تزیینات : کشیده‌لر ، باندلر ، زاویه‌لردن مأخوذ اولان نقوش و تزیینات ، طیرطیللر ، دندانه‌لر ، متصل ومنفصل رومی طرطیللر ، مثلث وذواربعةالاضلاعلردن متشکل اولان نقوش وتزیینات ، بونلرك خواص واستعمالی .

محیط وقوس دائره‌لردن مشتق اولان نقوش وتزیینات ، سلك ، لاله ، کل وچیچکلر وانواع سائره‌سی ، بونلرك خواصی ، استعمالی وصورت رسمی ، ذواربعةالاضلاعلردن تشکل ایدن تزییناتك خواص واستعماللری ، تصالب ویا اشتباك ایتمش ذوکثیرالاضلاعلر .

اوچنجی سنه	هفته‌ده ۱ ساعت

مناظر — اجسام هندسیه ، اجسام هندسیه‌نك طرز ابرازی ، مناظر سریعه‌نك عهود وشروطی ، کولکه‌لر ، ضیانك وضع مشروطی ، سطوح مستویه ومنحنیه اوزرنده ضیانك صورت انتشاری ، کولکه‌لرك صورت ابرازی ، قویو چیزکیلرك خدمتی .

اجسام هندسیه‌نك مناظر سریعه و کولکه اصولیله صورت ابرازلری ، مکعب ، متوازی الوجوه ، مخروط ، اسطوانه ، اهرام ، منشور ، کره .

نباتات تزيينيه ـــ اوراق ، عمليات رسميه‌نك درجاتی ، يرينه قويمه ، طاسلاق ، طاسلاغك اكمالی ، قويو چيزکی .

اوراق بسيطه ـــ نباتاتك مشابهت و تناظری ، اوراق مركبه ، اوراق منقطعه و مسننه ، ساق اوزرنده اوراقك اتضاعی ، اوراقده تناسب .

دردنجی سنه　　　　　　　　　هفته‌ده ١ ساعت

مبانی واراضينك پلانی ، مقطع ، پروفيل وخريطه‌لرينك اصول ترسيمی ، انواع اربعهٔ معماريه .

مناظره متعلق معلوماتك اكمالی ، رسم تقليدينك صنايعه تطبيقاتی [رسم صناعی] . دوغرامه‌جيلق ، مرانغوزلق ، چلنكيرلك وامثالی حرفتلر .

رسم تزيينينك مباديسی ـــ علی‌العموم تزيين وتحميلی، صنايع تزيينيه، تزيينات هندسيه ونباتيه، مبادئ تزيين: كثرت تكرار، تبادل، تناظر، انشعاع، اشتباك، التباس، اشكال تزيينيه، تركيبات تزيينيه‌ده موازنت، خطلر، آهنك، اشكالده حسن.

تزيينات خطيه وهندسيه ـــ « آرابسك » اصوللری ، تزيينات نباتيه ، تزييناتده نباتاتك استعمالی ، تزيينات هندسيه وتزيينات نباتيه‌يه مخصوص اولان اوصاف وخواص، تزيينات نباتيه‌ده اشكال اصليه‌نك تعديلنده اتخاذ اولنان عهد ومسلك ، بالتدريج طبيعی مشق ونمونه‌لر اوزرندن تنظير وتقليد .

بشنجی سنه　　　　　　　　　هفته‌ده ١ ساعت

رسم تقليدينك صنايعه تطبيقاتنه دوام وانواع تزيينات مسننهٔ معماريه‌يه دائر توسيع معلومات ايديله‌جكدر .

بعض حيوانلرك رسم وتقليدی، لاوی، الوان اصليه ، الوان متفرعه، الوان مهوده ، لاوی عملياتنك طوپوغرافيا خريطه‌لرينه ، مبانی وانشاآت پلانلرينه ، ماكنه وادوات سائره‌نك ترسيمنه تطبيقاتی .

آلتنجی سنه　　　　　　　　　هفته‌ده ١ ساعت

سنهٔ سابقه اصولنده دوام اولنمقله برابر صولی بويا مناظر رسملری يابديريله‌جكدر .

السنه

لسان درسلری هربرينك قواعد مخصوصه‌سی نظر دقته آلنه‌رق « آن »

اصولنه تطبيق حركت اولنه جق ونظرياتله وقت كچيرلميه رك مدت معينه ظرفنده طلبه نك تكلم وكتابت وقرائتده رسوخ وممارسه كسب ايتملرينه بالخاصه اعتنا قلنه جقدر .

ايشبو ١٣١٠ سنه سى مكاتب عموميه حقنده نظارتجه اتخاذ اولونان اصلاحات اساسيه يى حاوى تبليغ رسمى عيناً درج اولوندى :

« جمله نك معلومى اولديغى اوزره حصهٔ اعانه نك وضعى متعاقب بالارادهٔ سنيه معارف نظارتجه اتخاذ اولنان قراره توفيقاً طشره لرده مختلط مكاتب اعداديه تأسيساتنه باشلانمش وابنيه سى اكمال ايله كشاد اولنانلردن بشقه افاتهٔ وقت ايدلمامك ويرطرفدن بنالرى ياپلدقجه نقل اولنمق اوزره ايجار صورتيله تدارك اولنان محللرده دخى خيلى مكتب آچلمش ايدى كه ايچنده بولنديغمز اشبو سنهٔ تدريسيه ابتداسنه قدر روم ايلى وآناطولى وعربستان ولايات والويه مركزلرنده هيئت اداره وتعليميه سى مداوم وتدريساتى حاوى اوتوز درت قدر اعدادى مكتبى بولنيور ايدى . بونلر ابتدالرى نهارى حالنده اوله رق آچلمش وصكره لرى تحقق ايدن لزوم اوزرينه روم ايليده سلانيك ، مناستر ، يانيه وآناطوليده ازمير ، بيروت ، شام اعداديلرى ليلى يه تحويل اولنمش ايسه ده درس پروغرامنك احتياج حال و زمانه كوره كفايتى اولمامغله برابر ادارهٔ داخليه لرى بر تعليماته مربوط بولنمديغندن وتدريساتده هرطرفجه حصول اطراد واتحادى تأمين ايچون علوم وفنون متداوله يه مخصوص كتب ورسائلك انتخابى هرمكتبك هيئت تعليميه سنك اختيارينه قالوب هرنه قدر اساس فن ماهيةً تبدل ايتمز ايسه ده بونلره متعلق مؤلفات ايچنده يكديكرينه نسبتله ترتيبجه دها مفيد ومنتظم آثارك ترجيح وانتخاب وتدريسى مناسب اوله جغندن بو اساسلر درپيش اولنه رق موجود پروغرامك حال وزمانه موافق و استفاده يى موجب اوله جق صورتده تعديليله برابر ادارهٔ داخليه لرينك بر تعليمات ايله تنظيمى و تدريساتك توحيدى وقواعدينك تعميمى بالتنسيب اولبابده قلمه آلنان تعليمات موجبنجه طشره مكاتب اعداديسى ليلى ونهارى ايكى قسمه وولاياتك اهميت حاليه وماليه سنه كوره مكاتب ليليه نك داخلى طلبه سى اللى ويتمش بش ويوز ويوزاللى اولمق اوزره درت درجه يه تقسيم اولنمش وسنجاق مكتبلرى ولايات مكاتب ليليه سنك صوك ايكى صنف عاليسنه مخرج

اوله‌رق نهاری حالنده بالابقا بوندن اول لیلی حالنده اداره اولنانلرله برابر شمدیلك اون سکز ولایت مرکزلری مکاتبنك لیلی اوله‌رق مجدداً وابقاءً تشکیل وکشادینه ودرجات اربعه مکاتبی داخلی طلبه‌سنك عدد مرتبنك نصفی راده‌سنی تجاوز ایتمامك وتعلیماتك ذیلنده کوسترلدیکی وجهله سنه‌لره منقسماً و شرائط مخصوصه‌سنه توفیقاً آلنمق اوزره داخل ولایاتده بالجمله قضالر صنوف اهالیسی فقرا اولادندن مجاناً طلبه اخذینه وترتیب اولنان یکی پروغرام موجبنجه نهاری اعدادیلر یدی صنف اعتبار ایدلمکله وهرایکیسنده تدریسات رشدیه‌دخی داخل بولنمقله جسامت واهمیتی درکار اولان ادرنه، سلانیك، ازمیردن ماعدا اعدادیسی بولنان وبودفعه مجدداً آچیلاجق اولان ولایات ولوا مرکزلرنده قدیماً موجود رشدیه مکتبلرینك مقدما شرفصادر اولان ارادهٔ سنیه‌یه توفیقاً اعدادیه ایله برلشدیریله‌رك معلمین وطلبه‌سنك آنلره نقل وقلبنه واشبو ترتیب جدیدك بوسنهٔ تدریسیه‌دن اعتباراً موقع اجرایه وضعنه وتفرعاتنه دائر اولبابده وقوعبولان عرض واستیذان اوزرینه ارادهٔ سنیهٔ حضرت پادشاهی شرفمتعلق بیوریله‌رق نظارتجه منطوق منیفنه توفیقاً ایجابی اجرا وولات عظام حضراتیله معارف مدیرلکلرینه تبلیغات لازمه ایفا اولونمش وبوصره‌ده موصل، بغداد، بصره کبی خطهٔ عراقیه حقنده ایجابات محلیه‌یه کوره معارفجه آیروجه اصلاحات مقتضیه ایفا اولنمق اوزره بغداداعدادی مکتبی حال سابقنده براغلدیغی کبی روم‌ایلی وآناطولی ولایات شاهانه‌سندن حصهٔ اعانه‌لری لیلی مکتب تشکیلنه مساعد اولمیان اشقودره وقوصوه ولایتلرندن سلانیك مکتبنه ووان وبتلیس ولایاتندن ارضروم لیلی مکتبنه ومعمورة‌العزیز ولایتندن‌دخی دیاربکر مکتبنه مناسب مقدار طلبه‌نك مجاناً کوندرلمسی قرارلشدیریله‌رق او ولایتلرده بولنان مکاتب اعدادیه یکی پروغرامك بش صنفی اوزرینه نهاری حالنده ابقا ایدلمشدر.

ترتیبات مشروحه مکتبلرك محتاج اولدیغی انتظامی تأمین ایلدیکی مثللو فوائدی مرکزلره منحصر قالمایوب قضالر اهالیسی اولادینه‌ده عام وشامل اوله‌جغندن ومکاتب لیلیه‌نك عدد مرتبندن فضله اجرتله لیلی قسمنه کیرمك ایستیانلر تعلیماتده محرر شرائط وجهله قبول اولنه‌جغی کبی نهاری‌دوام ایده‌جك طلبه دخی آلنه‌جغنك اعلاننه مبادرت قلندی .

بو جلدك ١٢٨٦ سنه‌سی وقایعی میاننده اسباب موجبه لایحه‌سی وتبلیغ رسمیسی مندرج بولونان معارف عمومیه نظامنامه‌سی سنهٔ مذکوره وقایعی صره‌سنده تحریر اولونمق لازمه‌دن ایدیسه‌ده بر اثر ذهول اوله‌رق اورایه‌درج ایدلمه‌مشدی. ارباب کمال وعرفانمزك سائر قصور ونقایصمزله برابر بوکاده عفو ومروتله معامله بیوره‌جقلرندن امیدوارم. شوائر ناچیزك ترکب ایتدیکی وثائق وآثارك جمعنده اختیاراولونان متاعب جستجو ـ مبالغه‌دن عاری اوله‌رق عرض ایدرمکه ـ حقیقةً طاقتسوز وتحملکداز ایدی. منتظم قیود رسمیه‌نك، وقایع مبحوثه‌یه شاهد اولان رجالك فقدانی حسبیله پك کوچوك بر ماده‌نك تحقیقی هفته‌لرجه بیهوده سیاحت ومشقتلری ایجاب وانتاج ایتمشدر. حتی فرزند معنوی و رفیق تحریرم محمد عالی بکك، او بیتمز، توکنمز کنجینهٔ سعی و غیرتك صباحلره قدر یازی ماصه‌سنده وجوده کتیردیکی یازیلر برقاچ هفته مرورنده اله‌کچن یکی بر وثیقه ایله کأن لم یکن اولوب تکرار یازلمغه محتاج اولمسی کثیرالوقوع بر عادت کبی اولمشدی. بناءً علیه بوبابده دها زیاده سویله‌ملك زائد اوله‌جغندن تکرار اعتذارله صدده رجوع اولونور:

معارف عمومیه نظامنامه‌سیدر

باب اول

مکاتبك اقسام ودرجاتی بیاننده‌در

برنجی ماده — ممالك دولت علیه‌ده بولنان مکاتب اساساً ایکی قسمه منقسمدر. برنجیسی مکاتب عمومیه‌درکه نظارت وامر اداره‌سی دولته عائددر. ایکنجیسی مکاتب خصوصیه‌درکه یالکز نظارتی دولته وتأسیس واداره‌سی افراد ویاخود جماعته عائددر.

قسم اول

مکاتب عمومیه

ایکنجی ماده مراتب تحصیلیه اساساً اوچدر . برنجیسی صبیان ورشدیه وایکنجیسی اعدادیه وسلطانیه مکتبلرینه واوچنجیسی مکاتب عالیه‌یه مخصوص اولان درسلردر. بوجهتله ممالك دولت علیه‌ده مکاتب عمومیه بش صنفه منقسمدر. برنجیسی صبیان ایکنجیسی رشدیه اوچنجیسی اعدادیه دردنجیسی سلطانیه مکتبلری اولوب بشنجیسی دخی مکاتب عالیه‌در .

فصل اول

مکاتب صبیانیه

اوچنجی ماده هر محله و قریه‌ده وایجابنه کوره بر ایکی محله ویاخود بر ایکی قریه‌ده لااقل بر صبیان مکتبی بولنه‌جق ومختلط اولان قریه ومحله‌لرده اسلام مکتبی بشقه واطفال غیر مسلمه مکتبی بشقه اوله‌جقدر .

دردنجی ماده صبیان مکتبلرینك مصارف انشائیه وتعمیریه‌سی و معلملرینك مخصصاتی و مصارف سائره‌سی محله و قریه‌سنده بولنان جماعتلرینك هیئت عمومیه‌سی طرفندن تسویه اولنه‌جقدر .

بشنجی ماده مکاتب صبیانیه ایچون اقتضا ایدن معلملر نظامنامه‌سنه توفیقاً انتخاب وتعیین قلنه‌جقدر .

التنجی ماده مکاتب صبیانیه‌نك مدت تحصیلیه‌سی درت سنه اولوب زیرده محرر درسلر تدریس اولنه‌جقدر :

اصول جدیده وجهله الفبا	صنوف غیر مسلمه اطفالنه کندی اصول
قرآن کریم	دینیه‌لری تدریس اولنه‌جقدر واشبو اصول
تجوید	دینیه‌تدریسلری رؤسای روحانیه معرفتلریله
اخلاقه متعلق رسائل	بالتعیین تدریس قلنه‌جقدر .

علم حال
يازو تعليمى
مختصر فن حساب
مختصر تاريخ عثمانى　　　اشبو درسلر صنوف غير مسلمه‌يه كندى
مختصر جغرافيا　　　لسانلرى اوزره اوقوتديريله‌جقدر .
معلومات نافعه‌يى جامع رساله

بو مدتدن صكره حفظ قرآن ايتمك استيان بر مدت دها مكتبده قالمقده مخيردر .

يدنجى ماده　بو درسلرك تغيير و تعديلى لازم كلديكى حالده محلى معارف مجلسنك معارف نظارت جليله‌سندن واقع اوله‌جق استيذانى ومجلس كبير معارفك رأى وتنسيبى اوزرينه اجرا قلنه‌جقدر .

سكزنجى ماده　صبيان مكتبلرنده صنوف مسلمه وغير مسلمه‌نك اعياد وايام مخصوصه‌لرندن وبالعموم مكتبلر ايچون جلوس همايونه مصادف اولان يوم مخصوصدن ماعدا ايامده صباحدن اقشامه قدر ايكى نوبت درس اوقوتديرلمق مقرر اولديغندن خواجه‌لر اوقات معينه‌سنده حاضر بولنوب تعليم وتدريسه ومحله وياقريه‌نك اسنان تحصيلده بولنان چوجقلرى مكتبه دوامه مجبوردر .

طقوزنجى ماده　ممالك دولت عليه‌ده مكاتب صبيانيه درسلرينك تحصيلنه دوام اولنمسى اطفال اناث ايچون التى ياشندن اون ياشنه و اطفال ذكور ايچون يدى ياشندن اون بر ياشنه قدر مجبوريدر .

اونجى ماده　برمحله وياقريه‌ده صبيان مكتبنه كيتمك ايچون ذكورواناث اسنان تحصيلده نقدر اطفال وار ايسه اسملرينى و آنلرك اعاشه‌سيله مكلف اولان والدين واقاربنك اساميسنى مبين اختيار مجلسى معرفتيله بردفترى ياپيلوب وذيلى تمهير ايديلوب مكتب خواجه‌سنه تسليم قلنه‌جقدر.

اون برنجى ماده　اونجى ماده‌ده بيان اولنديغى وجهله ترتيب ايديله‌جك دفترده اسملرى محرر چوجقلردن مكتبه كلميانلر اولور ايسه خواجه طرفندن

محله مختارینه خبر ویریله‌رك اول چوجغك پدر ویا والده‌سی ویاخود اك یقین اقرباسی اختیار مجلسنه جلب اولنه‌رق چوجغی مکتبه کوندرمسی تکلیف واخطار اولنه‌جقدر .

اون ایکنجی ماده — بر چوجغك مکتبه کیتمسی ایچون والدینه ویا اقرباسنه برآیده اوچ کره اخطار وقوعبولوبده چوجغك اون اوچنجی ماده‌ده محرر اعذارایله معذور اولمیه‌رق کوندرلمدیکی تحقق ایدرایسه تعلیمات مخصوصه‌سنه توفیقاً او مقوله‌لردن حالنه واقتدارینه کوره بش غروشدن یوز غروشه قدر جزای نقدی آلنوب معارف اداره‌سی صندیغنه تسلیم قلنه‌جق وجزای نقدی آلندقدن صکره ینه تأثیری کوریله‌مزایسه چوجق حکومت محلیه طرفندن جبراً مکتبه قونیله‌جقدر .

اون اوچنجی ماده — اسنان تحصیلده بولنانلرك معامله جبریه‌دن مستثنی طوتلمرینی ایجاب ایدن عذرلرك برنجیسی چوجغك حکومت محلیه معرفتیله لدی المعاینه تحصیل علم ومعرفته مانع اولدیغنه حکم ایدیلان امراض جسمانیه ومعنویه‌سی ، ایکنجیسی برعاجز فقیرك برچوجغی اولوبده کندوسنك اوچوجغی استخدامه احتیاجی ثابت اولمسی ، اوچنجیسی برچوجغك اکین وخرمن وقتلری جفتجیلك ایله اشغال اولنمسی ، دردنجیسی محل اقامتنه مکتبك یارم ساعت مسافه‌ده بولنمسی ، بشنجیسی چوجغك بولندیغی محلده مکتب اولمامسی ویا اولوبده کفایت ایتمامسی ، آلتنجیسی چوجغك خانه‌سنده ویا سائر بر محل مخصوصده اوقویوب یازدیغنك تحقق ایتمسی ، الحاصل بونلره مماثل احوالدن طولانی حکومت محلیه نزدنده شایان قبول اوله‌جق اعذارقویه بولنمسی خصوصلریدر . صبیان مکتبلرینه دوام ایتمیان چوجقلردن هرقنغیسنك اشبو احوالدن بریله معذور اولدیغی ثابت اولور ایسه اول چوجغك والدینندن ویااقرباسندن جزای نقدی آلنمز .

اون دردنجی ماده — صبیان مکتبنده مدت تحصیله‌سنی اکمال ایدن طلبه امتحان نظامنامه‌سی موجبنجه حائز اولدیغی شهادتنامه ایله بلا امتحان رشدیه‌یه قبول اولنور .

قز صبيانه مكتبلرى

اون بشنجى ماده برمحله وقريه‌ده برجماعته مخصوص اوله‌رق ايكى صبيان مكتبى اولديغى وموقعاً محذور دخى بولنمديغى حالده برى ينه اوجماعتك اطفال ذكورينه وديكرى اناثنه تخصيص قلنه‌جق وبوصورتك اجراسى قابل اولميان يرلرده اطفال اناثه مخصوص مكتبلر وجوده كلنجيه‌قدر اركك صبيان مكتبلرينه منسوب اولدقلرى جماعتلرك قز چوجقلرى دخى قبول اولنوب فقط اركك چوجقلرله مخلوطاً اقامه ايدلميه‌جكدر .

اون آلتنجى ماده مستقل اولان قز صبيان مكتبلرينك خواجه‌وديكش اوسطه‌لرى قادين اوله‌جقدر . فقط مطلوب درجه‌ده اهليتلى معلمه‌لر يتشديريلنجيه دكين مسن واديب آدملردن معلم تعيينى جائزدر .

اون يدنجى ماده قز صبيان مكتبلرينك اصول تدريسى وصورت اداره‌سى ومدت تحصيليه وتعطيليه‌سى وشاكردانك تحصيلجه اولان مجبوريتلرى واحوال سائره‌سى اركك صبيان مكتبلرى حقنده موضوع اولان احكام نظاميه‌يه تابع اوله‌جقدر .

مكاتب رشديه

اون سكزنجى ماده بشيوز خانه‌يى متجاوز اولان بر قصبه اهاليسى صرف اسلام ايسه يالكز اسلام وصرف خرستيان ايسه يالكز خرستيان ايچون برر مكتب رشديه اوله‌جقدر واكر اهاليسى مختلط ايسه اسلام ايچون بشقه وخرستيان ايچون بشقه برر مكتب رشديه ياپيله‌جقدر وبووجهله مختلط قصبه‌ده مكتب رشديه‌سى اوله‌جق صنف اهالينك عددى يوزخانه‌دن زياده اولمق لازمدر وسائر صنوف غير مسلمه حقنده‌ده بوقاعده جاريدر .

اون طقوزنجى ماده مكاتب رشديه‌نك مصارف انشائيه‌سى ومعلم وخدمه‌سنك مخصصاتى وسائر كافه مصارفاتى ولايت معارف اداره‌سى صنديغندن تسويه قلنه‌جقدر .

یکرمنجی ماده   تأسیس اولنه‌جق مکاتب رشدیه ابنیه‌سی مجلس کبیر معارفدن ویریله‌جك رسمه تطبیقاً انشا قلنه‌جقدر .

یکرمی برنجی ماده   هر مکتب رشدیه‌نك شاکردانی مقدارینه کوره بر ویا ایکیشر معلم اول وثانیسی اولوب بونلر معلمین نظامنامه‌سنه تطبیقاً انتخاب وتعیین قلنه‌جق وبوندن بشقه هر مکتب رشدیه‌نك بر مبصر وبر بوابی دخی اوله‌جقدر .

یکرمی ایکنجی ماده   رشدیه معلم اوللرینك سکزر یوز ومعلم ثانیلرینك بشر یوز غروش معاشی اوله‌جق ومبصره ایکی‌یوز اللی وبوابه یوزاللی غروش معاش ویریلوب مصارف متفرقه سیچون سنوی دردر بیك غروش تخصیص ایدیله‌جك وبوحسابه کوره هر مکتب رشدیه‌نك مصارف عادیهٔ سنویه‌سی نهایت قرق بیك غروش اوله‌جقدر .

یکرمی اوچنجی ماده   مکاتب رشدیه‌نك مدت تحصیلیه‌سی درت سنه اولوب زیرده محرر درسلر تدریس اولنه‌جقدر .

مبادیٔ علوم دینیه

لسان عثمانی قواعدی

املا وانشا

ترتیب جدید اوزره قواعد عربیه وفارسیه

علم حساب   دفتر طوتمق اصولی

ترسیم خطوط

مبادیٔ هندسه

تاریخ عمومی وتاریخ عثمانی

جغرافیا

جمناستیق

مکتبك بولندیغی محلده غالباً مستعمل اولان لسان .

موقع تجارت اولان مملکتلرده اذکیای طلبه‌دن استکلی اولنلرك دردنجی سنه ایچنده فرانسزجه درسه باشلاملری جائزدر .

اشبو درسلردن امور مذهبیه وفنون مذکوره‌یه دائر اولان درسلر هر ملتك کندی لسانی اوزره تقریر اولنه‌جق و کندی لسانلری دخی اوقوتدیریله‌جقدر وغیرمسلم اطفالك امور مذهبیه درسلری التنجی ماده‌نك فقرهٔ منضمه‌سنده بیان اولنان قاعده موجبنجه رؤسای روحانیه معرفتلریله بالتعیین تدریس اولنه‌جقدر .

یکرمی دردنجی ماده اشبو جدولده محرر فنون وعلومك صورت تدریسی جدول مخصوص موجبنجه کونلره منقسم اولدیغندن اولوجهله تدریس اولنه‌جقدر ومحللرنجه بالتجربه بعضلرینك تغییروتبدیلی لازم کلور ایسه بوتغییرات وتصحیحات مطلقا معارف نظارت جلیله‌سندن استیذانه و مجلس کبیر معارفك رأی وتنسیبنه موقوفدر .

یکرمی بشنجی ماده مسلم و غیر مسلم رشدیه مکتبلرینك تعطیل عمومی زمانی آغستوسك ابتداسندن اوچنجی هفته‌سی نهایتنه قدر یکرمی ایکی کوندر . هر مکتب رشدیه‌نك تموز ابتداسنده درسلری تعطیل اولنوب اون بش کون مذاکره‌یه وتموز اون بشندن نهایتنه قدر اون بش کون دخی امتحانه مخصوص اولدیغندن ختام امتحانده مکتبلر بتون بتون قپانوب آغستوسك یکرمی اوچنجی کونی تکرار آچیله‌جقدر وآندن صکره اسلام مکاتب رشدیه‌سی ایچون رمضانك اوچنجی هفته‌سی نهایتندن شوالك برنجی هفته‌سی نهایتنه قدر اون بش کون وقربان بیرامی ایچون بر هفته مدت تعطیل اولنه‌رق بونلردن وجمعه تعطیلندن وسائر ایام مخصوصه‌دن بشقه کونلرده تعطیل جائز دکلدر وکذلك غیر مسلم مکتبلری هر ملتك اعیادوایام مخصوصه‌لرندن بشقه کونلر تعطیل ایدلمیه‌جکدر وبالعموم رشدیه‌لر جلوس همایونه تصادف ایدن یوم مخصوصده تعطیل ایدیله‌جکدر .

یکرمی آلتنجی ماده مکاتب رشدیه‌ده مدت تحصیلیه‌سنی اکمال ایدوبده امتحان نظامنامه‌سی موجبنجه شهادتنامه آلنلر بلا امتحان اعدادیه‌یه قبول قلنه‌جق و امتحانده اثبات اهلیت ایده‌میانلر استدکلری حالده بر سنه دها مکتبده قاله‌بیله‌جکدر .

قز مكاتب رشديه‌سی

يكرمی يدنجی ماده   بيوك شهرلرده اهاليسی صرف اسلام ايسه يالكز اسلام وصرف خرستيان ايسه يالكز خرستيان برر قز مكتب رشديه‌سی اوله‌جق واهاليسی مختلط اولديغی حالده اسلام ايچون بشقه وخرستيان ايچون بشقه برر مكتب رشديه ياپيله‌جقدر وبووجهله مختلط شهرلرده مكتب رشديه‌سی اوله‌جق صنف اهالينك عددی بش يوز خانه‌دن متجاوز اولمق لازمدر وبو مكتبلرك مجدداً تأسيسی شيمديلك درسعادتده وبعده رأس ولايات اولان محللره مخصوصدر وسائر صنوف غيرمسلمه حقنده دخی قاعدهٔ مبحوثه جاريدر .

يكرمی سكزنجی ماده   قز مكتبلرينك خواجه‌لری قادين اوله‌جق وقادينلردن درجهٔ مطلوبه‌ده اهليتلی معلمه‌لر يتشديريلنجه‌يه قدر مسن واديب آدملردن معلم تعيينی جائز اوله‌جقدر .

يكرمی طقوزنجی ماده   قز رشديه مكتبلرينك مدت تحصيليه‌سی درت سنه اولوب زيرده محرر درسلر تعليم اولنه‌جقدر .

مبادئ علوم دينيه	حساب ودفتر طوتمق اصولی
لسان عثمانی قواعدی	نقشه‌مدار اوله‌جق درجه رسم
مبادئ قواعد عربيه وفارسيه	عمليات خياطيه
املا وانشا	(موسيقی) مجبوری دكلدر
منتخبات ادبيه	
تدبير منزل	
مختصر تاريخ وجغرافيا	

اشبو درسلردن امور مذهبيه وفنون مذكوره‌يه دائر اولان درسلر هر جماعتك كندی لسانی اوزره تقرير قلنه‌جق وصنوف غيرمسلمه قز رشديه مكتبلرنده مبادی قواعد عربيه وفارسيه يرينه كندو لسانلری اوقوتديريله‌جقدر وآلتنجی ويكرمی اوچنجی ماده‌لرده بيان اولنان قاعده‌يه توفيقاً غيرمسلم اطفالك امور مذهبيه درسلری رؤسای روحانيه معرفتلريله بالتعيين تدريس اولنه‌جقدر.

اوتوزنجی ماده   قز مکتب رشدیه‌لرینك ایکیدن دردە قدر معلمه‌سی اوله‌جق وبونلردن بشقه عملیات خیاطیه وموسیقی ایچون دخی بر خواجه‌سی وبرر مبصر ایله بوابی بولنه‌جقدر . بو مکتبلرك تخصیصات سنویه‌سی نهایت قرقبیك غروش اولوب معارف اداره‌سی صندیغندن تسویه قلنه‌جقدر .

اوتوز برنجی ماده   یدلرنده صبیان مکتبی شهادتنامه‌سی اولان قزلر بلا امتحان رشدیه‌یه قبول قلنه‌جق ایسه‌ده شهادتنامه‌سی اولمیانلر امتحان اولنوب مرتبه کافیه‌ده اهلیتی ثابت اولدیغی حالده آلنه‌جقدر .

اوتوز ایکنجی ماده   قز مکتبلرینك صورت اداره‌وایام تعطیلیه وشرائط سائره‌سی اطفال ذکوره مخصوص رشدیه‌لر حقنده‌موضوع اولان احکام‌نظامیه‌یه تابع اوله‌جقدر .

فصل ثانی

مکاتب اعدادیه

اوتوز اوچنجی ماده   مکاتب اعدادیه مکاتب‌رشدیه‌ده اکمال تحصیل‌ایتمش اولان اسلام ایله صنوف غیر مسلمه چوجقلرینك مختلطاً تعلیم وتدریسلری ایچون موضوعدر .

اوتوز دردنجی ماده   بیك‌خانه‌یی متجاوز اولان وحال وموقعلرنجه لزوم کورینان قصبه‌لرده برر مکتب اعدادیه یاپلمق مقرردر .

اوتوز بشنجی ماده   مکاتب اعدادیه‌نك مصارف انشائیه‌سی و معلم وخدمه‌سنك مخصصاتی وسائر کافهٔ مصارفاتی ولایت معارف اداره‌سی صندیغندن تسویه قلنه‌جقدر .

اوتوز آلتنجی ماده   هرمکتب اعدادیه‌نك علوم مختلفه ایچون معاونلریله برابر آلتیشر نفر معلمی‌اولوب بونلر درسعادتده‌کی بیوك دارالمعلمینك شهادتنامه‌سی

و معارف نظارت جليله سنك رأيى ايله انتخاب و تعيين قلنه جقدر و هر مكتب اعداديه نك مبصر وبواب كبى خدمه سى دخى اوله جقدر .

اوتوز يدنجى ماده هر مكتب اعداديه نك معلم وخدمه معاشى شهريه آلتى بيك ومصارف متفرقهٔ سنويه سى سكز بيك غروش اولوب بو حسابه كوره مصارف عاديهٔ سنويه سى نهايت سكسان بيك غروشدن عبارت اوله جقدر .

اوتوز سكزنجى ماده مكاتب اعداديه نك مدت تحصيليه سى اوچ سنه اولوب زيرده محرر درسلر تدريس اولنه جقدر .

مكمل توركجه كتابت وانشا	مبادئ علم ثروت ملل	حساب ودفتر طوتمق اصولى
فرانسزجه	جغرافيا	هندسه وعلم مساحه
قوانين عثمانيه	تاريخ عمومى	حكمت طبيعيه
منطق	علم مواليد	كيميا
	جبر	رسم

اوتوز طقوزنجى ماده مادهٔ سابقه ده محرر فنون وعلومك صورت تدريسى جدول مخصوصى موجبنجه كونلره منقسم اولديغندن اولوجهله تدريس اولنه جقدر ومحللرنجه بالتجربه بعضلرينك تبديل وتغييرى لازم كلورايسه تعديلات مقتضيه سى معارف نظارت جليله سندن استيذانه ومجلس كبير معارفك رأى وتنسيبنه موقوفدر

قرقنجى ماده مكاتب اعداديه نك تعطيلى زمانلرى و مدت امتحانلرى عينيله رشديه مكتبلرى كبى اولوب فقط بر صنفك اعياد مخصوصه ايچون تعطيلى مكتبك مختلط اولمسى جهتيله ايكى صنف حقنده بردن و مساواة اجرا اولنه جقدر.

قرق برنجى ماده مكاتب اعداديه ده مدت تحصيليه سنى اكمال ايتمش اولان طلبه دن اصولى اوزره امتحانلرى بالاجرا رؤس آلانلر امتحان نظامنامه سنده بيان اولنان امتيازاته كسب استحقاق ايده جكلردر و امتحانده ابراز اهليت ايده ميانلر استدكلرى حالده بر سنه مدت دها مكتبده قاله جقلردر .

مکاتب سلطانیه

قرق ایکنجی ماده هر ولایتك مرکزی اولان شهر ویاقصبه‌ده برمکتب سلطانی اولوب مکاتب اعدادیه‌دن بالامتحان چیقمش اولانلر هر قنغی صنف تبعهٔ دولت علیه‌دن اولور ایسه اولسون اشبو مکتبه اجرتله قبول اولنه‌جق و مکاتب رشدیه‌ده اکمال فنون ایتمش و شهادتنامه ایله چیقمش اولنلر دخی اجرتله النوب فقط بونلر قسم عادی صنفنه داخل اوله‌جقلردر واعدادیه مکتبلرنده تحصیل فنون ایتمش اولنلر ایچنده الك زیاده مستعد و اهلیتلی اولوبده اجرت اعطاسنه بیقدرت بولنانلره تسهیلات اولمق ایچون مکاتب سلطانیه‌یه النه‌جق هر صنف طلبه‌دن یوزده بشی مجاناً ویوزده اونی ربع و نصف اجرتله قبول ایدیله‌جکلردر .

قرق اوچنجی ماده مکاتب سلطانیه‌نك مصارف انشائیه‌سی طرف سلطنت سنیه‌دن تسویه اولنوب شاکردلردن استحصال اولنه‌جق اجرت مکتبك ادارهٔ دائمه مصارفنی اوده‌مدیکی حالده فضله‌سی آیریجه جانب خزینهٔ جلیله‌دن اعطا اولنمق اوزره هرسنه معارف بودجه‌سنه ادخال اولنه‌جق وصورت صرف واداره‌سی معارف مجلسی معرفتیله اوله‌جقدر .

قرق دردنجی ماده مکاتب سلطانیه‌نك طلبه‌سی لیلی ونهاری اوله‌جق ویالکز درسلرده حاضر اولمق ایچون خارجدن دخی طلبه قبول اولنه‌جقدر . لیلی ونهاری وخارجی طلبه‌نك مقدار اجرتی محللری حکومتیله مجلس معارفی طرفندن موقعلرینك حالنه کوره تخصیص قلنه‌جقدر . فقط هر حالده لیلی طلبه ایچون تام اجرتك مقدار سنویسی یکرمی عثمانلی لیراسندن اشاغی واوتوز عثمانلی لیراسندن یوقاری اولمیه‌جق ونهاری طلبه‌نك تام اجرتی لیلی طلبه اجرتنك نصفی وخارجی طلبه‌نك تام اجرتی لیلی طلبه اجرتنك ربعی اوله‌جقدر .

قرق بشنجی ماده هر مکتب سلطانینك ادبیات وعلوم وفنون وقانون درسلری ایچون سکز نفردن اون ایکی نفره قدر معلمی اوله‌جق وبونلر دخی

معلمین نظامنامه‌سنه توفیقاً انتخاب وتعیین قلنه‌جقدر. هر مکتب سلطانینك مدیر ومحاسبه‌جی ووکیلخرج وآشجی وبواب ومبصر کبی خدمه‌سی لزوم واحتیاجنه کوره ترتیب اولنور ومکتب سلطانینك اداره‌سی ولایت معارف اداره‌سی مدیرینك تحت نظارت مخصوصه‌سنده بولنور .

قرق آلتنجی ماده   مکاتب سلطانیه‌ده اوقونه‌جق درسلر ایکی قسمدر. بری قسم عادی ودیکری قسم عالیدر . قسم عادی مکاتب اعدادیه‌ده اوقودیلان درسلردر . قسم عالی دخی ایکی صنفه منقسم اوله‌رق بری ادبیات ودیکری علوم وفنوندر . اشبو قسم عالی‌یه کوره مکتب سلطانینك مدت تحصیلیه‌سی اوچ وقسم عادی ایله آلتی سنه‌در . قسم عادی درسلری مکتب اعدادیه جدولنده کوسترلدیکی کبی اولوب قسم عالی درسلری زیرده‌کی جدولده بیان اولنور :

قسم عالی

ادبیات صنفی	علوم صنفی
ترکجه فن کتابت وانشا	هندسهٔ رسمیه ، مناظر ، جبر
عربی وفارسیدن ادبیاته متعلق مؤلفات	وجبرك هندسه‌یه تطبیقی
معانی	مثلثات مستویه وکرویه
فرانسزجه	هیئت
علم ثروت ملل	حکمت طبیعیه وکیمیانك مختصر
حقوق ملل	صورتله صنایع وزراعته تطبیق
تاریخ	علم موالید
	فن تخطیط اراضی

قرق یدنجی ماده   قرق آلتنجی ماده‌ده محرر فنون و علومك صورت تدریسی جدول مخصوصی موجبنجه کونلره منقسم اولدیغندن اول وجهله تدریس اولنه‌جقدر ومحللرنجه بالتجربه بعضیلرینك تبدیل و تغییری لازم کلور ایسه تعدیلات مقتضیه‌سی معارف نظارت جلیله‌سندن استیذانه ومجلس کبیر معارفك رأی وتنسیبنه موقوفدر .

قرق سكزنجی ماده مكاتب سلطانیه‌نك تعطیل زمانلری و موسم امتحانلری عینیله مكاتب رشدیه واعدادیه‌ده‌كی كبی اولوب فقط لیلی اولان طلبه‌نك تعطیل كیجه‌لری مكتبده ویاخود خارجده قالمسی محللری معارف اداره‌لرینك قرارینه معلقدر .

قرق طقوزنجی ماده مكاتب سلطانیه‌ده تحصیل علوم وفنون ایدن طلبه‌دن قسم عالی درسلرنده بولنانلر نظامی موجبنجه امتحان اولمق صلاحیتنه نائل اولدقلرندن اثنانده بولنان طلبه‌نك قسم عالی درسلرندن امتحانلری بالاجرا اقتدارلری ثابت اولورایسه اوسنه قرعه‌سندن معاف طوتیله‌جقلردر .

اللنجی ماده مكاتب سلطانیه‌ده مدت تحصیلیه‌سنی اكمال ایتمش اولوبده اصولی اوزره امتحانلری اجرا قلنانلردن رؤس آلنلر امتحان نظامنامه‌سنده بیان اولنان امتیازاته كسب استحقاق ایده‌جكلردر وامتحانده اثبات اهلیت ایده‌میانلر برسنه دها مكتبده قاله بیله‌جكلردر .

فصل ثالث

مكاتب عالیه

اللی برنجی ماده مكاتب عالیه دارالمعلمین ودارالمعلمات ودارالفنون ایله فنون وصنایع مختلفه مكتبلریدر .

دارالمعلمین

اللی ایكنجی ماده مكاتب عمومیه‌نك درجات مختلفه‌سیچون مكمل معلملر یتشدیرلمك اوزره درسعادتده بربیوك دارالمعلمین تأسیس اولنوب اوچ شعبه‌یه وهرشعبه بری ادبیاته ودیكری علوم وفنونه مخصوص اولمق اوزره ایكی صنفه منقسمدر . برنجی شعبه رشدیه ، وایكنجی شعبه اعدادیه ، واوچنجی شعبه سلطانیه مكتبلرینه معلم یتشدیرمكه مخصوصدر .

اللی اوچنجی ماده   رشدیه شعبه‌سی ایکی دائره‌یه منقسم اولوب برنجیسی اسلام وایکنجیسی صنوف غیر مسلمه مکاتب رشدیه‌سیچون یتشدیریله‌جك معلملره مخصوصدر.

اللی دردنجی ماده   رشدیه شعبه‌سی مدت تحصیلیه‌سی اوچ سنه اولوب صنفنه کوره زیرده محرر درسلر اوقوتدیریله‌جقدر:

ادبیات صنفی

ترکجه کتابت وانشا.
ترتیب جدید اوزره تدریسه اقتدار کسب ایدیله‌جك درجه‌ده عربی وفارسی.
هر جماعتك کندی لسانی
تاریخ عمومی   هر ملتك کندی لسانی اوزره تدریس ایدیله‌جکدر.

علوم صنفی

ترسیم خطوط
حساب
دفتر طوتمق اصولی   هر جماعتك کندی لسانی اوزره تدریس قلنه‌جقدر
هندسه
مساحه
جبر

اللی بشنجی ماده   اعدادیه شعبه‌سنك مدت تحصیلیه‌سی ایکی سنه اولوب صنفنه کوره زیرده محرر اولان درسلر تعلیم ایدیله‌جکدر:

علوم صنفی	ادبیات صنفی
علم موالید	عربی وفارسیدن ترجمه عملیاتی
هندسهٔ رسمیه ومناظر	ترکجه شعر وانشا
جبر	فرانسزجه
حکمت طبیعیه	قوانین عثمانیه

كيميا	منطق
رسم	علم ثروت ملل

اللی آلتنجی ماده سلطانیه شعبه‌سنك مدت تحصیلیه‌سی اوچ سنه اولوب صنفنه کوره زیرده محرر درسلر تدریس قلنه‌جقدر:

علوم صنفی	ادبیات صنفی
مثلثات مستویه وکرویه	مکمل ترکجه انشا واشعار
جبرك هندسه‌یه تطبیقی	مکمل عربی وفارسی
قطوع مخروطیات	معانی
جرانقال	ترکجه‌دن فرانسزجه‌یه وفرانسزجه‌دن
علم هیئت	ترکجه‌یه ترجمه عملیاتی
کیمیانك صنایع وزراعته تطبیقی	حقوق ملل
مکمل علم موالید	
فن طبقات الارض	
فن تخطیط اراضی	
رسم	

اللی یدنجی ماده دارالمعلمینك بر مدیری ولزومی قدر معلمی وایکی نفر دخی بوابی بولنه‌جقدر .

اللی سکزنجی ماده مدیره بش بیك ومعلملره ایکی بیکدن دوت بیك غروشه قدر معاش ویریله‌جکدر .

اللی طقوزنجی ماده دارالمعلمینه کیرمك ایستیانلر امتحان فصلنده بیان اولنان رشدیه واعدادیه وسلطانیه شهادتنامه‌سنی ویاخود ملازمت رؤسنی ارائه ایلدکلری حالده بلا امتحان وشهادتنامه ویاخود ملازمت رؤسی اولمیانلر بر ممیز هیئتی حضورنده بالامتحان درجه‌سنه کوره ذکر اولنان شعبه‌لردن برینه نهاری اوله‌رق قبول اولنور .

آلتمشنجی ماده دارالمعلمینك رشدیه شعبه‌سنده بولنان طلبه‌یه سکسانر و

اعدادیه شعبه‌سی شاکردانندن یوزر وسلطانیه شعبه‌سنده بولنانلره یوز یکرمیشر غروش شهری معاش ویریله‌جکدر. شو قدرکه موظف اولان طلبه نهایت یوز نفردن عبارت اولوب قصورینه معاش ویرلمیه‌جکدر وموظف اولان طلبه‌نك قرقی رشدیه و آلتمشی دخی مناصفة اعدادیه وسلطانیه شعبه‌لرینه مخصوص اوله‌جقدر و معاش محلول اولدقده اك قدملی کیم ایسه آکا اعطا قلنه‌جقدر .

آلتمش برنجی ماده رشدیه شعبه‌سنده مدت تحصیلیه‌سنی اکمال ایله لدی‌الامتحان اثبات لیاقت ایدنلر رشدیه معلملکنه چیقمق ویاخود اعدادیه شعبه‌سنه کچمك خصوصنده مخیر اولدقلری مثللو اعدادیه شعبه‌سنده اکمال تحصیل ایدنلر دخی سلطانیه شعبه‌سنه ویاخود اعدادیه معلملکنه چیقمقده مخیردرلر .

آلتمش ایکنجی ماده دارالمعلمیندن بالامتحان چیقمش اولان طلبه صنفنه کوره موظف اوله‌رق مکاتب عمومیه‌ده تعیین اولنه‌جقلری معلملك مأموریتنی قبوله مجبوردر .

آلتمش اوچنجی ماده دارالمعلمینده تحصیل ایتمش اولان معلملرك مکاتب عمومیه‌یه معلم اولمق ایچون سائرلرینه حق رجحانی اوله‌جقدر .

آلتمش دردنجی ماده مکاتب عمومیه‌ده لااقل بش سنه بر عذر قویه مستند اولمیه‌رق معلملك ایتمکسزین ترك خدمت ایتیانلردن دارالمعلمینده اثنای تحصیلده آلمش اولدقلری معاش استرداد اولنه‌جق و اوقوله‌لر مکاتب عمومیه معلملکنده استخدام ایچون ذاتاً حائز اولدقلری حق رجحاندن محروم اوله‌جقلردر .

آلتمش بشنجی ماده مدت معینهٔ تحصیلیه‌سنی اکمال ایتمکسزین بولندیغی شعبه درسلرندن امتحان اولمق جائز اولوب اثبات لیاقت ایدن معلملکه قبول قلنه‌جقدر .

آلتمش آلتنجی ماده دارالمعلمین صبیان دخی بیوك دارالمعلمینك متفرعاتندن اوله‌جق ومدیرینك تحت نظارت مخصوصه‌سنده بولنه‌جقدر .

آلتمش یدنجی ماده دارالمعلمینك بر منتظم کتبخانه و نمونه خانه‌سی اوله‌جغی کبی حکمت طبیعیه و کیمیایه متعلق آلات و ادوات مقتضیه‌سی دخی مکمل اوله‌جقدر .

دار المعلمات

آلتمش سكزنجی ماده قز مکاتب صبیانیه و رشدیه‌سنه معلمه‌لر یتشدیرمك اوزره درسعادتده بر دار المعلمات تأسیس اولنوب صبیان و رشدیه نامیله ایکی شعبه‌یه و هر شعبه دخی بری اسلام و دیکری صنوف غیرمسلمه مکاتب رشدیه‌سیچون یتشدیریله‌جك معلمه‌لره مخصوص اولمق اوزره ایکیشر دائره‌یه تقسیم قلنه‌جقدر .

آلتمش طقوزنجی ماده صبیان شعبه‌سنك مدت تحصیلیه‌سی ایکی سنه اولوب زیرده محرر درسلر جدول مخصوصنده کوسترلدیکی اوزره تعلیم ایدیله‌جکدر .

مبادئ علوم دینیه	هر جماعتك کندی لسانی اوزره
قواعد لسان عثمانی و کتابت	تدریس قلنه‌جقدر و اطفال غیر
اصول تعلیم	مسلمه‌نك علوم دینیه درسلری
هر جماعتك کندی لسانی	مواد مختلفهٔ سابقه‌ده بیان اولندیغی
رسالهٔ اخلاق	وجهله رؤسای روحانیه معرفتلریله
حساب و دفتر طوتمق اصولی	بالتعیین تدریس اولنه‌جقدر .
تاریخ عثمانی و جغرافیه	
معلومات نافعه	
موسیقی	
دیکش و نقش	

یتمشنجی ماده رشدیه شعبه‌سنك مدت تحصیلیه‌سی اوچ سنه اولوب زیرده محرر درسلر ترتیب مخصوص وجهله تعلیم ایدیله‌جکدر :

مبادئ علوم دینیه	هر جماعتك کندی لسانی اوزره تدریس
قواعد لسان عثمانی و انشا	اولنه‌جقدر و اطفال غیر مسلمه‌نك علوم
عربی و فارسی	دینیه درسلرینك تعیینی آلتمش طقوزنجی
هر جماعتك کندی لسانی	ماده‌نك حکمنه توفیقاً جریان ایده‌جکدر.
علم اخلاق	
تدبیر منزل	

تاریخ وجغرافیا
مبادئ علوم ریاضیه وطبیعیه
رسم
موسیقی
انواع عملیات خیاطیه

یتمش برنجی ماده دارالمعلماتك بر مدیره‌سی وعلوم وفنون مختلفه ایچون لزومی قدر معلمه‌سی و نقش اوسته‌سی و ایکی خدمتجیسی بولنه‌جقدر. قادینلردن مطلوب وجهله معلمه یتشدیریلنجه‌یه قدر مسن وادیب اولمق شرطیله ذکوردن معلم تعیینی جائز اوله‌جقدر.

یتمش ایکنجی ماده مدیره‌نك بیك بش یوز و معلمه و اوسته‌لرك یدیشر یوز اللی وخدمتجیلرك یوز اللیشر غروش معاشی اوله‌جقدر.

یتمش اوچنجی ماده دارالمعلماته کیرمك ایستیان قادینلر صبیان ویارشدیه مکتبی شهادتنامه‌سنی ابراز ایلدکلری حالده بلاامتحان آلنه‌جق ایسه‌ده شهادتنامه‌سی اولمیانلر برممیزهیئتی حضورنده امتحان اولنوب ثابت اوله‌جق درجهٔ اهلیتلرینه کوره ایکی شعبه‌دن برینه قبول ایدیلور.

یتمش دردنجی ماده صبیان شعبه‌سنده مدت تحصیلیه‌سنی اکمال ایله‌لدیٔ الامتحان اثبات لیاقت ایدنلرك قزصبیان مکتبی معلمه‌لکنه چیقمق ویاخود رشدیه شعبه‌سنه کچمك ید اختیارلرنده‌در.

یتمش بشنجی ماده دارالمعلماتدن بالامتحان چیقه‌جق شاکردان تعیین اولنه‌جقلری خدمت تعلیمیه‌یی قبوله مجبوردرلر.

یتمش آلتنجی ماده یدلرنده دارالمعلمات شهادتنامه‌سی بولنان معلمه‌لرك مکاتب عمومیهٔ اناثك امور تعلیمیه‌سنده استخدام ایچون سائرلرینه حق رجحانی اوله‌جقدر.

یتمش یدنجی ماده مکاتب عمومیهٔ اناثده لااقل بش سنه خدمت تعلیمیه‌یی ایفا ایتمیه‌رك وبرعذر قوی‌یه مستنداولمیه‌رق خدمتندن چکلمك ایستیان معلمه‌لرك

دارالمعلماتده اثنای تحصیللرنده آلمش اولدقلری معاش استرداد اولنه‌جق واومقوله‌لر مکاتب عمومیه معلمه‌لکنده استخدام ایچون ذاتاً حائز اولدقلری حق رجحاندن محروم اوله‌جقلردر .

یتمش سکزنجی ماده دارالمعلماتك موظف شاکردانی اللی نفردن عبارت اولوب صبیان شعبه‌سنده بولنه‌جقلره اوتوزر ورشدیه شعبه‌سی شاکردانه آلتمشر غروش شهریه معاش ویریله‌جك ومنحل اوله‌جق معاش غیر موظف صنفنك اك قدملیسنه اعطا قلنه‌جقدر .

دارالفنونه

یتمش طقوزنجی ماده درسعادتده دارالفنون عثمانی نامیله بر دارالفنون تأسیس اولنه‌جقدر .

سکساننجی ماده دارالفنون اولا حکمت وادبیات ثانیاً علم حقوق ثالثاً علوم طبیعیه وریاضیه‌نك تعلیمنه مخصوص اوچ شعبه‌دن عبارت اوله‌جقدر .

سکسان برنجی ماده حکمت و ادبیات شعبه‌سنده علم ترکیب وجود انسانی ، وعلم احوال نفس ، ومنطق ومعانی ، وبیان ، وعلم کلام ، وعلم اخلاق ، وحقوق طبیعیه ، وعلم تاریخ ، ومکمل عربی ، وفارسی ، وترکی ، وفرانسزجه ، ویونان ، ولاتین لسانلریله بالعموم امهات السنه قواعدینك تطبیق و مقایسه‌سنه دائر صرف عمومی و علم عروض ، و تاریخ عمومی ، و علم آثار عتیقه ، وعلم مسکوکات درسلری تعلیم اولنه‌جقدر .

سکسان ایکنجی ماده علم حقوق شعبه‌سنده فقه‌شریفك معاملات بحثیله ، اصول فقه ، وروماليلرك قانونی ، وفرانسزلرك حقوق عادیه قانونامه‌سی ، وحقوق عادیه‌یه متعلق اصول محاکمه ، وتجارت بریه ، وبحریه ، وجزا قانونامهٔ همایونلریله اصول محاکمهٔ جنایت وحقوق ملکیه و حقوق ملل درسلری تدریس اولنه‌جقدر .

سکسان اوچنجی ماده علوم طبیعیه وریاضیه شعبه‌سنده هیئت ، وحکمت طبیعیه ایله ، علم کیمیا ، وعلم طبقات الارض ، وعلم معادن ، وعلم نباتات ،

وعلم حیوانات ، وهندسه ، ومثلثات ، وهندسه‌نك جبره تطبیقی ، وهندسهٔ رسمیه ، ومناظر ، وحساب تفاضلی وتمامی ، وجراثقالك نظریات وتطبیقاتی ، وتاریخ علوم طبیعیه ، ورياضيه ، وفن تخطیط اراضی تدریس اوله‌جقدر .

سکسان دردنجی ماده   دارالفنونده اوقوتدریله‌جق درسلر ترکجه تقریر اولنه‌جق وترکجه تقریره مقتدر مکمل معلملر یتشدیریلنجه‌یه قدر فرانسزجه تقریر اولنمق جائز اوله‌جقدر .

سکسان بشنجی ماده   هر شعبه‌نك مدت تحصیلیه‌سی مأذونیت رؤسنی آله‌جقلر ایچون اوچ، مدرس اوله‌جقلر ایچون درت‌سنه‌دن عبارت اوله‌جقدر .

سکسان آلتنجی ماده   هرشعبه صنفلرینك درس جدولی بهر سنه باشنده اوشعبه‌نك معلملری طرفندن‌تنظیم ودارالفنون ناظریله معارف نظارتی طرفندن تصدیق اولنه‌جقدر .

سکسان یدنجی ماده   درسلر معلملر طرفندن شفاهاً وعلناً تقریر قلنه‌جق ودرس استماعی ایچون درسخانه‌یه کیرمك ایستیانلره ممانعت اولنمیه‌جقدر .

سکسان سکزنجی ماده   لااقل اون آلتی یاشنده اولان هر بر شخص دارالفنونك نظاماتنه اتباع ایلدیکی حالده طلبه صنفنه قید اولنه‌بیله‌جکدر .

سکسان طقوزنجی ماده   دارالفنونه کیره‌جك طلبه درسعادتده اقامت ایلدیکی محلی بیان ایله برابر حین حاجتده شعبه مدیری طرفندن کیمه مراجعت اولنمق ایجاب ایده‌جك ایسه آنی دخی ارائه ایده‌جکدر .

طقساننجی ماده   دارالفنون شاکردانی سلکنه داخل اولمق ایستیانلر معاملات مشروحه‌یی اجرا ایلدکدن صکره هر شعبه‌دن بررمعلم آلنه‌رق تشکیل اولنه‌جق ممیز هیئتی حضورنده لسان عثمانیله ، تاریخ عمومی وجغرافیا ، و حساب ، وهندسه ، وجبر، وحکمت طبیعیه، ومنطقدن امتحان اولنه‌جقلردر .

طقسان برنجی ماده   اشبو امتحاندن صکره ممیزهیئتی طالبك شایان قبول اولدیغنه حکم ایلدیکی حالده لیاقتنی مبین برقطعه شهادتنامه اعطا ایده‌جك وبوشهادتنامه ایله طالب یارم عثمانلی لیراسی ویره‌رك شاکردان دفترینه قید اولنه‌جقدر .

طقسان ایکنجی ماده طالب طقسانجی ماده‌ده محرر اولان درسلری تحصیل ایتمش اولدیغنی مصدق حکومت سنیه جانبندن طانلمش بر مکتبك شهادتنامه‌سنی ابراز ایده‌جك اولور ایسه امتحاندن معاف طوتیله‌جقدر .

طقسان اوچنجی ماده طلبه هراوچ آیك ابتداکی اون‌بش کونی ظرفنده ربع عثمانلی آلتونی اعطاسیله قیدلرینی بالذات تجدید ایتدیره‌جکلردر .

طقسان دردنجی ماده طلبه تجدید قید ایتدیرمك ایچون کچن اوچ آیده درسلرینه دوام ایتدکلرینی مصدق شعبه معلملرینك شهادتنامه‌سنی ابراز ایده‌جکلردر .

طقسان بشنجی ماده دارالفنونك نظاماتنه مغایر حرکتده بولنه‌جق شاکردانه معلملر طرفندن اخطار و تنبیه اولنه‌جق و بوحرکت اوچ دفعه وقوع بولور ایسه هر اوچ آیده تجدید ایتدیرمش اولدیغی قیدلردن بر ویا ایکیسنی غائب ایدوب درس آکا کوره کیرو کیده‌جك وحین حاجتده اوچ آیدن نهایت بر سنه مدت دارالفنوندن طرد اولنه‌جقدر .

طقسان آلتنجی ماده طلبه‌نك اضاعهٔ قیدی واخراج وطردی دارالفنون مجلسنك قرارینه منوطدر .

طقسان یدنجی ماده بالجمله طلبه نهاری اوله‌جقدر .

طقسان سکزنجی ماده دارالفنون معلم معاونلری معلم نظامنامه‌سی موجبنجه انتخاب وتعیین اولنه‌جقدر .

طقسان طقوزنجی ماده دارالفنون معلملرینه ایکی بیك بش یوزدن بش بیك غروشه ومعاونلره بیك بش یوزدن ایکی بیك‌بش یوزه قدر شهریه معاش اعطا اولنه‌جقدر.

یوزنجی ماده طلبه‌نك اسامیسنی مبین جدوللی بر دفتر یاپیلوب بهر کون هر بری امضاسنی وضع ایتمکه مجبور اوله‌جقدر. معلملری هفته‌ده بر دفعه اشبو جدوللری معاینه ایدوب کلمیانلری قید ایده‌جکلردر .

یوز برنجی ماده اوچ آی ظرفنده دوام ایتمش اولان طلبه‌یه معلملر طرفندن برر مداومت شهادتنامه‌سی اعطا اولنه‌جقدر .

يوز ايكنجى ماده — طلبه بهرسنه ختامنده يدنده درت قطعه قيد پوصله‌سى بولنديغى حالده منسوب اولديغى شعبه‌دن سنهٔ مرقومه ظرفنده تدريس اولنان علومدن امتحان اولنه‌جق و برنجى امتحانى ويرمينجه بشنجى قيد پوصله‌سنى طلب ايده‌ميه‌جكى مثللو ايكنجى امتحانى ويرمينجه طقوزنجى قيد پوصله‌سنى آله‌ميه‌جق وختام تحصيلنه قدر بو وجهله معامله اولنه‌جقدر .

يوز اوچنجى ماده — طلبه اوچنجى سنه‌نك ختامنده اولا اوسنه اوقوديغى درسلردن ثانياً بولنديغى شعبه‌نك جميع درسلرندن امتحان اولنه‌جقدر .

يوز دردنجى ماده — يوز اوچنجى ماده‌ده محرر اولان ايكى امتحانى قزانان طلبه شعبه اداره‌سى طرفندن تكليف اولنان برمسئله‌يه دائر قلمه آلديغى مسوده‌يى شعبه‌سى مديرينه تقديم ايده‌جك ومدير مومى اليه اشبو مسوده‌يى شايان قبول عد ايتديكى حالده شعبه معلملرندن مركب امتحان قوميسيوننه ابراز اولنمسيچون مسودينه رخصت اعطا ايليه‌جكدر .

يوز بشنجى ماده — امتحان قوميسيوننده مسودهٔ معروضه‌سى حقنده واقع اوله‌جق اسئله‌يه اجوبهٔ كافيه اعطا ايدن طلبه‌يه دارالفنونك مهريله ممهور وشعبه‌نك مديرى وكاتبى ايله دارالفنون ناظرى امضالريله ممضى برشهادتنامه ويريله‌جك واشبو شهادتنامه اوزرينه امتحان نظامنامه‌سنه توفيقاً مأذونيت رؤسى اعطا قلنه‌جقدر .

يوز آلتنجى ماده — مدرس اولمق ايستيان طلبه مأذونيت رؤسنى آلدقدن صكره بر سنه دها قيد پوصله‌لرينى آلوب مأذونيت حقنده جارى اولان اصوله توفيقاً امتحان اولدقدن وبر مسئلهٔ علميه‌يه دائر اقتضا ايدن مسوده‌يى قلمه آلدقدن صكره امتحان نظامنامه‌سنه توفيقاً مدرس رؤسى آله بيلمك اوزره شهادتنامه اخذ ايليه‌جكدر .

يوز يدنجى ماده — امتحان نظامنامه‌سنده كوستريلان رؤس خرجندن بشقه دارالفنون صنديغنه قالمق اوزره طلبه‌دن كچوره‌جكلرى هر امتحان ايچون ايكيشر عثمانلى يوزلك مجيديه التونى رسم النه‌جقدر .

يوز سكزنجى ماده — دارالفنون معارف نظارتنك تقريرى اوزرينه بالارادهٔ سنيه تعيين بيوريله‌جق بر ناظرك تحت نظارتنده بولنه‌جقدر .

یوز طقوزنجی ماده ـ ناظر دارالفنون نظامنامه‌سنك تمامیٔ اجرای احکامنه وطلبه‌نك حرکاتنه نظارت ودقت ایده‌جك ویولسز حرکتده بولنان طلبه‌یه اجرای نصیحتله برابر کیفیتی ولیلرینه ولدی‌الحاجه معارف نظارتنه بیلدیره‌جکدر .

یوز اونجی ماده ـ ناظر هر سنه ختامنده دارالفنونك اوسنه ظرفنده جریان ایدن وقوعاتی وحال حاضرینی واصلاحات مصممه‌یی بیاننامهٔ مخصوص ایله اعلان ایده‌جکدر .

یوز اون برنجی ماده ـ هر شعبه‌نك معلملری هر سنه ایچلرندن برینی شعبه مدیرلکنه انتخاب ایده‌جکلردر .

یوز اون ایکنجی ماده ـ هرشعبه‌نك مدیری ایجابنده شعبه معلملرینی جلب ایله شعبه‌یه عائد امور وخصوصاتی تذکر ایده‌جکدر .

یوز اون اوچنجی ماده ـ دارالفنون مجلسی ناظرك تحت ریاستنده وشعبه مدیرلرندن مرکب اولوب دارالفنون درسلرینك جدولیله امور انضباطیه‌سی ومصالح جاریه‌سنی ومعارف نظارتندن بالاستیذان ویاخود بلا استیذان اجراسی لازم کلان اصلاحاتی مذاکره ایده‌جکدر .

یوز اون درنجی ماده ـ هرشعبه‌نك معلملرندن اولمق وکندولری طرفندن منتخب بولنمق اوزره برکاتبی اوله‌جقدر .

یوز اون بشنجی ماده ـ شعبه کاتبی ضبط جریده‌لرینی قلمه آلمغه ومخابرات تحریریه‌یی اجرایه واوراقی حفظه مأموردر .

یوز اون آلتنجی ماده ـ دارالفنون ناظرینك شهریه معاشی یدی بیك بش یوز غروش اوله‌جق وشعبه مدیرلرینك معاشلری دخی معلملك معاشنه بیکر غروش علاوه‌سیله تخصیص قلنه‌جقدر .

یوز اون یدنجی ماده ـ هر صنفده بر مبصر بولنه‌جغی کبی لزومی مقدار خدمه دخی بولنه‌رق مبصرلرك شهریه معاشی اوچیوز وخدمه‌نك معاشلری یوز اللیدن ایکی یوز اللیشر غروشه قدر اوله‌جقدر .

يوز اون سكزنجی ماده   دارالفنونك ايام تعطيله‌سی اولا هر هفته‌نك جمعه و بازاركونلرندن ، ثانياً هر صنفك اعياد و ايام مخصوصه‌لرندن ، ثالثاً رمضاندن ، رابعاً امتحاندن صكره بر آی مدتدن عبارت اوله‌جق و جلوس همايون يوم مخصوصنده دخی تعطيل ايديله‌جكدر .

يوز اون طقوزنجی ماده   دارالفنونده بر كتبخانه تأسيس اولنه‌جقدر .

يوز يكرمنجی ماده   كتبخانه مديری دارالفنون ناظرينك انهاسی و معارف نظارتنك تقريری اوزرينه با ارادهٔ سنيه تعيين اولنور . شهريه معاشی ايكی بيك بش يوز غروشدر .

يوز يكرمی برنجی ماده   كتبخانه ايچون سنوی يكرمی بش بيك غروش تخصيص اولنه‌جقدر .

يوز يكرمی ايكنجی ماده   كتبخانه هبه و وصيتله ويريله‌جك هدايايی قبول ايده‌جك وسائر كتبخانه‌لرله كتاب مبادله ايده‌بيله‌جكدر .

يوز يكرمی اوچنجی ماده   كتبخانه دارالفنون معلملريله طلبه ايچون هر كون و عموم ايچون اوقات معينه‌ده آچيق بولنه‌جقدر .

يوز يكرمی دردنجی ماده   دارالفنونك مخصوص بر صنديغی اوله‌جق و بونك اداره‌سی دارالفنون ناظرينك انهاسيله و معارف نظارتنك تقريری اوزرينه باارادهٔ سنيه بر مأمور مخصوصه حواله قلنه‌جقدر .

يوز يكرمی بشنجی ماده   دارالفنون وارداتی اولا صنديغه كاملاً تسليم اولنان قيديه و مسوده و امتحان خرجلری حاصلاتندن ، ثانياً هدايا و موقوفاتدن ، ثالثاً طرف دولتدن ويريله‌جك اعانهٔ سنويه‌دن عبارتدر . بو اعانه فضلهٔ مصارفی تسويه ايچون ويريله‌جكندن دارالفنونك واردات سائره‌سی تزايد ايتدكجه اعانهٔ مذكوره مقداری تنزل ايده‌جكدر .

يوز يكرمی آلتنجی ماده   دارالفنونك مصارفی ناظر و معلملر ايله خدمه معاشلرندن و دائره‌نك محروقاتيله مصارف تعميريه‌سندن و كتبخانه‌يه تخصيص اولنان اعانه آقچه‌سندن عبارتدر .

یوزیکرمی یدنجی ماده — مادهٔ سابقه‌ده ذکر اولنان صندیغک واردات وصرفیات محاسبه‌سنی مبین سنه بسنه بردفتر تنظیم اولنوب مجلس کبیر معارفک دائرهٔ اداره‌سنه اعطا ایدیله‌جکدر .

یوز یکرمی سکزنجی ماده — ایلروده وضع اولنه‌جق نظامنامهٔ مخصوصنه تطبیقاً دارالفنونده تاریخ طبیعی‌یه ومسکوکات عتیقه‌یه دائر بعض آثار جمع وحفظنه مخصوص اولمق اوزره بر دائره وبرده کیمیاخانه یاپیله‌جق وبونلرک موظف مأمورلری اوله‌جقدر .

قسم ثانی

مکاتب خصوصیه

یوزیکرمی طقوزنجی ماده — مکاتب خصوصیه بعض محللرده جماعتلر طرفندن ویا کرک تبعهٔ دولت علیه وکرک تبعهٔ اجنبیه‌دن اولان افراد واشخاصدن بری جانبندن اجرتلی ویا اجرتسز اوله‌رق احداث وتأسیس اولنان مکتبلردرکه بونلرک مصارفات ومخصصاتی یا مؤسسلری طرفندن ویاخود مربوط اولدقلری وقفلری جانبندن اداره ورؤیت قلنور . ممالک شاهانه‌ده بونوع مکتبلرک تأسیسنه اولا معلملرینک یدنده معارف نظارتی جانبندن ویاخود محلی معارف اداره‌سندن شهادتنامه بولنمق ، وثانیاً بومکتبلرده آدابه وپولتیقه‌یه مغایر درس اوقوتدیرلمامق ایچون تعلیم اولنه‌جق درسلرک جدولی وکتابلر معارف نظارتندن ویاخود محلی معارف اداره‌سندن تصدیق ایدلمک اوزره طشره‌ده ایسه ولایت معارف اداره‌سیله ولایت والیسی طرفندن ودرسعادتده معارف نظارتی جانبندن رخصت رسمیه ویریلور. بواوچ شرط کاملاً موجود اولمدقجه مکاتب خصوصیه کشادینه ودوامنه رخصت ویرلمز وخلافنده حرکت وقوعی تقدیرنده منع وسد اولنور . مکاتب خصوصیه کشاد ایدنلرک تعیین ایده‌جکلری خواجه‌لرک یدلرنده شهادتنامه بولندیغی حالده آنی معارف اداره‌سنه تصدیق ایتدیرملری لازم کله‌جکدر.

یوز اوتوزنجی ماده مکاتب عمومیه و خصوصیه ده اطفالك یولسز حرکتلرندن ویاخود درسه چالشمامالرندن طولایی معامله ضربیه اجراسی والفاظ ناسزا استعمالی قطعیاً ممنوع اولوب اومقوله مستحق جزا اولان شاکردان درجهٔ قباحت ورخاوتلرینه کوره تعلیمات مخصوصه‌سنه توفیقاً تأدیب قلنه‌جق وخلافنده حرکت ایدنلر مظهر مجازات اوله‌جقدر .

باب ثانی

هیئت عمومیهٔ ادارهٔ معارف

قسم اول

مجلس کبیر معارف

یوز اوتوز برنجی ماده ادارهٔ معارفك مرکز عمومیسی اولمق ومعارف نظارت جلیله‌سنك تحت ریاستنده بولنمق اوزره درسعادتده بربیوك مجلس معارف تشکیل اولنوب دائرهٔ علمیه ودائرهٔ اداره نامیله ایکی قسمه تقسیم قلنه‌جقدر.

یوز اوتوز ایکنجی ماده مجلس معارفك هیئت عمومیه‌سی ایکی دائره‌سی ارکانیله شورای دولت ودیوان احکام عدلیه اعضاسندن وطریق علمیه وعسکریه رجالندن ایکیشر ذات ایله جماعات مختلفه‌نك بر ر رئیس روحانیسندن عبارت اوله‌رق سنه‌ده ایکی دفعه معارف نظارتنك ریاستی تحتنده اجتماع ایدوب لزومی قدر دوام ایدر .

فصل اول

دائرهٔ علمیه

یوز اوتوز اوچنجی ماده دائرهٔ علمیه بر رئیسك تحت ریاستنده اوله‌رق

هفته‌ده ایکی دفعه اجتماع ایدر. بونك اعضاسی ایکی قسم اولوب برنجی قسمی داخلیدرکه تبعهٔ دولت علیه‌دندر وایکنجی قسمی اعضای خارجیه‌در. اعضای داخلیه‌سی موظف سکز نفر ذاتدن عبارت اولوب اعضای خارجیه‌سی غیر محدوددر. اشبو مجلسك ایکی نفر کاتبی اولوب بونلرك بریسی اوروپا دارالفنونلریله مکاتبه‌یه مقتدر اولمق ایچون فرانسزجه بیلملك مشروطدر. مکاتب عالیه ناظری ومدیرلری دائرهٔ علمیه‌نك اعضای طبیعیه‌سندن اولمقله دائره‌یه دعوت اولندقجه اجابت ایتمکه مجبوردرلر.

یوز اوتوز دردنجی ماده دائرهٔ علمیه‌نك وظائف اصلیه‌سی مکاتب عمومیه‌یه مقتضی کتب ورسائل ایله لسان ترکیده فنون متنوعه‌یه دائر لازم کلان کتابلری وقتیله وصره‌سیله تألیف وترجمه ایتمك وایتدیرمك وایجابنه کوره غزته‌لرله واعلانات سائره ایله اهل واربابنی بوله‌رق ویاخود جمعیتلر یاپه‌رق حصول مقصده سعی ایلمك واوروپا دارالفنونلریله مخابره ایتمك ولسان ترکینك ایلروله‌مسنه چالشمق وتألیف وترجمه اولنان کتابلری بالتدقیق تصدیق ایتدکدن صکره فوائد ومنافعنه کوره مؤلف ومترجملرینه اقتضا ایدن مکافاتك درجاتنی تعیین ایتمك ورؤس امتحانلرینی اجرا ورؤس اعطا ایلمك خصوصلریدر. اشبو دائره‌نك تألیف وترجمه ایتدیره‌جکی کتب ورسائلك مؤلف ومترجملرینه ویریله‌جك مکافات ایچون طرف دولتدن سنوی ایکی بیك کیسه تخصیصات اوله‌جقدر.

یوز اوتوز بشنجی ماده دائرهٔ علمیه‌نك وظیفهٔ اصلیه‌سی بند سابقده تفصیل وتعداد اولنان اجراآت وهردرلو تشبثات ایله آثار ونتایج فعلیه‌سنی میدانه کتورمك خصوصندن عبارت اولدیغندن هیئت موظفه‌سی بووظیفه‌دن مسئول وهرسنه آخرنده محصولات علمیه‌سنی ابراز واظهاره مجبوردر.

یوز اوتوز آلتنجی ماده اعضای داخلیه عربی ویونانی ولاتینجه کبی لسانلردن ویاخود مالك متمدنهٔ غربیه السنه‌سندن برینه وقوفی اولمقله برابر بهمه‌حال برفنده مهارتی وترکجه انشا وکتابتی وتألیف وترجمه‌یه قدرتی اولان تبعهٔ دولت علیه ارباب دانشندن انتخاب اولنور.

یوز اوتوز یدنجی ماده اعضای خارجیه دائره ایله مخابره ایدوب علوم ومعارفه دائراولان تتبعات واستطلاعات واختراعاتی اشعار ایده‌جك ودائره‌نك اوچ آیده بر وقوعبوله‌جق اجتماع عمومیسنده حاضر بوله‌بیله‌جکدر .

فصل ثانی

دائرهٔ اداره

یوز اوتوز سکزنجی ماده دائرهٔ اداره هیئتی بر رئیسدن ونصفی مسلم ونصف دیکری غیر مسلم اوله‌رق ایکی معاون ودرت محقق وثلثی غیر مسلم آلتی اعضای موظفه وبر باش کاتبدن عبارت اولدیغی حالده هر کون اجتماع ایده‌جك ووظائفی بالخاصه درسعادتده وملحقاتنده بولنان مکاتبه وبالعموم ممالك شاهانه‌ده موجود اولان مکاتب ومجالس معارفه وکتبخانه وموزه ومطبعه‌لره نظارت ایتمك ومعلملرك توجیهاتنه ودعاوی مخصوصه‌سنه متعلق موادی کورمك واشبو نظامنامه‌ده ادارهٔ معارفك حقوقنه متعلق اوله‌رق معین اولان احکام مخصوصهٔ جزائیه‌نك اجراسیچون لازم کلنلرك استنطاق ومحاکمه‌لرینی اجرا ایتمك ودرسعادت وملحقاتنك معارف بودجه‌سنی ونظامات معارف لایحه‌لرینی تنظیم وهیئت عمومیه‌یه عرض ایتمك والحاصل تأسیسات علمیه‌نك تنظیم وتکثیری اسبابنی تذکر ومطالعه ایلمك خصوصلرندن عبارت اوله‌جقدر .

یوز اوتوزطقوزنجی ماده ایکی دائره لزومی تقدیرنده اجتماع ایده‌بیلور. بو حالده موضوع بحث اوله‌جق مسئله قنغی دائره‌یه عائد ایسه آنك رئیسی ریاست ایدر .

یوز قرقنجی ماده ایکی دائره رئیسلرینك یدیشر بیك بشر یوزو اعضانك دردر بیك غروش معاشی اوله‌جقدر ودائرهٔ علمیه اعضای موظفه‌سی وجوده کتوردکاری آثاردن طولایی بشقه‌جه مکافاته دخی مظهر اوله‌بیله‌جکلردر . باش کاتبلره اوچربیك غروش معاش ویریله‌جکدر . .بونلرك جمله‌سی معارف نظارت جلیله‌سنك انتخابی اوزره تعیین اولنور .

یوز قرق برنجی ماده بو ایکی دائره‌نك معیتنده بر تحریرات قلمیله درسعادت و ولایات معارف صندقلری محاسباتنی کورمك ایچون بر محاسبه قلمی اوله‌جقدر .

یوز قرق ایکنجی ماده درسعادت معارف صندیغی بر مأمور مخصوصك اداره‌سی و دائرهٔ ادارهٔ معارفك نظارت مخصوصه‌سی تحتنده بولنه‌جقدر .

ولایت معارف مجلسلری

یوز قرق اوچنجی ماده درسعادت مجلس کبیر معارفك شعبه‌سی وواسطهٔ اجرائیه‌سی اولمق وریاستی معارف مدیری عنوانیله برذاتك عهده‌سنده بولنمق اوزره هر مرکز ولایتده بر مجلس معارف تشکیل اولنه‌جقدر و بو هیئت اقتضاسنه کوره بری مسلم دیکری غیر مسلم ایکی معاون و کذلك ایکیسی مسلم وایکیسی غیر مسلم اوله‌رق درت نفر محققودرتدن اون نفره قدر مسلم وغیر مسلم اعضای غیر موظفه ایله بر کاتب و بر محاسب و بر صندق امیندن مرکب اوله‌جقو الویهٔ ملحقه مرکزلرنده دخی ایجابنه کوره بر مسلم و دیکری غیر مسلم اوله‌رق مفتش نامیله ایکیشر نفر مأمور بولنه‌جق ومقام ولایتك نظارت مخصوصه‌سی آلتنده حرکت واجرای مأموریت ایده‌جکدر . بونلرك دخی جمله‌سی تبعهٔ دولت علیه‌دن اولمق مشروطدر .

یوزقرق درنجی ماده مجالس معارفك رئیسی و معاون ومحقق ومفتشلری معارف نظارت جلیله‌سنك انتخاب واستیذانی اوزرینه باارادهٔ سنیه تعیین اولنور ومأمورین سائره‌سی محلی ارکانندن اولمق اوزره مقام ولایتك انتخاب و انهاسی و معارف نظارت جلیله‌سنك تصدیقی اوزرینه نصب وتعیین ایدیلور و بونلرك عزل وتبدیلی دخی معارف نظارت جلیله‌سنك انضمام رأییله اجرا اولنور .

یوز قرق بشنجی ماده مجلس معارفك رئیسی ومعاون و محققلریله شعبه‌لرنده بولنان مفتشلری وکاتب و محاسبلریله صندق امینلری موظفدر . شویله‌که رئیس معاشی اوچ بیکدن یش بیك و معاونلرله محقق و مفتشلرك

ایکی بیك وکاتب و محاسب وصندق امینلرینك معاشی دخی بشیوزدن بیك غروشه قدر اوله جق و محققلرك لاجل التفتیش برطرفه عزیمتلرنده خرجراه دخی ویریله جکدر . مفتشلرك خرجراهلری معاشلرینه داخلدر .

یوز قرق آلتنجی ماده ولایت مجالس معارفنك وظائفی معارف نظارتندن آله جغی اوامر وتعلیماتك احکامنی اجرا ایتمك واشبو نظامنامه احکامنك ولایت داخلنده تمامیٔ جریاننه و جانب خزینه‌دن ویریلان تخصیصات ایله اهالیدن آله جق اعانه حاصلاتنك محافظه‌سنه وصورت صرف واستعماله دقت ایلمك و داخل ولایتده بولنان بالجمله مکتبلرله کتبخانه ومطبعه‌لره وامثالی تأسیساته نظارت ایتمك و مکاتبك دائما تفتیش احوالیله اصلاحات مقتضیه‌سنه باقمق و هر سنه ولایتك معارفجه اولان حالنی واولبابده یاپلسی لازم کلان شیئلری معارف نظارتنه بامضبطه بیلدیرمك وبومضبطه‌نك برصورتنی دخی ولایت مجلس عمومیسنه ویروب بودجه‌سنی تنظیم ایتدیرمك والحاصل علم ومعرفتك مرکز کماله ایصالی اسبابنی تحری واجرا ایلمك خصوصلرندن عبارت اولدیغی کبی معلملری انتخاب وتبدیل واقتضاسنه کوره مکافاة ومجازاتلرینی تعیین واجرا ایتدیرمك ودعاوی مخصوصه‌لرینی کورمك وامتحانلری اجرا ایتدیرمك وشهادتنامه ویرمك دخی جملهٔ وظائفندندر .

یوز قرق یدنجی ماده مدیر ومعاونلر مصالح جاریه‌نك تسویه‌سنه واصلاحات مقرره‌نك اجرا آت فعلیه‌سنه ونظامنامه احکامنك و معارف نظارت جلیله‌سندن آله جق تعلیماتك تمامیٔ اجراسنه نظارت ودقت ایتمکه مأمور اولدقلری کبی مرکز ولایتده بولنان مکتب وکتبخانه‌لری وعلی الخصوص اعدادیه ومکاتب سلطانیه وعالیه‌یی تفتیشه وولایت معارفی تخصیصاتنك قرار ونظامی دائره‌سنده صرف و استعماله وتلف وسرفدن و قایه‌سنه دقت ایده جکلر و بوبابده برنجی درجه‌ده آنلر مسئول اوله جقلردر .

یوز قرق سکزنجی ماده محققلرك وظائف مأموره‌لری دخی لزوم کورلدکجه بالمناوبه دوره چیقوب داخل ولایتده بولنان مکتب وکتبخانه‌لری ولوالرده بولنان مفتشلرك حرکاتنی تفتیش وتحقیق ایتمك ومکتبلر ادارهسنك قاعدهٔ موضوعه‌یی

دائره‌سنده حسن جریانی محافظه ایتمك ومأذونیتلری درجه‌سنده اولان تدابیری بلا استیذان اتخاذ ایدوب اجراآت کلیه‌یی ولایت مجلس معارفنه عرض ایتمك وعودتلرنده تحقیقات واجراآت واقعه و اولبابده ملاحظات مخصوصه‌لرینی مبین مجلسه لایحه تقدیم ایتمك قضیه‌لرندن عبارتدر .

یوز قرق طقوزنجی ماده   مفتشلردن هر بری سنجاق داخلنده بولنان مکاتبی ابتدا اوچ آیده بر ومکتبلرك تنظیمات لازمه‌سی ختامپذیر اولدقدن صکره آلتی آیده بر دور و تفتیش ایدوب محتاج اولدقلری اصلاحاتی مأذونیتلری درجه‌سنده بلا استیذان اجرا ایده‌جکلر واجراآت کلیه ایچون ولایت مجلس معارفنه مراجعت ایلیه‌جکلردر و شهریه وقوعات ژورناللرینی مجلس مذکوره کوندره‌جکلردر .

یوز اللنجی ماده   اعضای غیر موظفه وقتی اولدقجه مجلسه کلان مصالحی ارکان موظفه ایله برلکده رؤیت ایده‌جك و مجلس قراریله عهده‌لرینه معارفه متعلق بر مأموریت مخصوصه حواله اولندیغی حالده آنی دخی کوره‌جکلردر .

یوز اللی برنجی ماده   داخل ولایتده بولنان مکاتب معلملرینك لدی الحاجه مرجعی محقق ویاخود مفتشلر ایسه‌ده بونلر بولنمدقلری زمانلرده مکاتب صبیان خواجه‌لری مسافه‌نك قربیت وبعدیتنه کوره رشدیه ویاخود اعدادیه معلملرینه و رشدیه خواجه‌لری دخی اعدادیه معلملرینه ویاخود طوغریدن طوغری‌یه مفتشلره و مفتشلر دخی ایجاب مصلحته کوره متصرف لوایه ویاخود ولایت مجلس معارفنه مراجعت ایده‌جکلردر .

یوز اللی ایکنجی ماده   ولایت مجلس معارفلری کافهٔ خصوصده والی ولایته مراجعت ایلیه‌جکلری کبی ایجابنه کوره طوغریدن طوغری‌یه معارف نظارت جلیله‌سنه دخی مراجعت ایده‌بیله‌جکلردر .

باب ثالث

امتحانلره وشهادتنامه ورمه‌سلره وبونلرك امتيازاتنه دائردر

يوز اللى اوچنجى ماده مكاتب عموميه امتحانلرى اوچ نوعدر. برنجيسى صنف امتحانيدركه بهرسنه مكاتب طلبه‌سنك برصنفدن ديكر صنفه نقلى زماننده اجرا قلنور. ايكنجى مكتب امتحانيدركه بر مكتبك ختام مدت تحصيليه‌سنده اجرا اولنور. اوچنجيسى رؤس امتحانيدركه تفاصيلى آتيده بيان قلنور.

يوز اللى دردنجى ماده نوع اول امتحانلرى مكاتب صبيانيه ايچون هرقريه ويا محله‌نك اختيار مجلسى حضورنده خواجه‌لرى معرفتيله اجرا اولنور و رشديه واعداديه مكتبلرى امتحانلرى دخى رشديه مكتبلرى ايچون اعداديه مكتبلرينك و اعداديه مكتبلرى ايچون سلطانيه مكتبلرينك معلم اوللرندن برر نفر ذات ايله مملكتك اهل معارفندن مناسب ذوات حضورنده اجرا قلنه‌جق و اعداديه و سلطانيه مكتبلرى اولميان يرلرده كندى خواجه‌لرينك ومملكتك ارباب معارفنك حضوريله اكتفا اولنه‌جقدر واعداديه مكتبلرينك امتحاننده ممكن اولديغى حالده معارف هيئتندن برر محقق بولنديريله‌جقدر ومكاتب سلطانيه صنف امتحانلرى طشره‌لرجه مجلس معارف هيئتى و درسعادتجه مجلس كبير معارفك بعض اعضاسيله دارالمعلمين و دارالفنون اركانندن اقتضا ايدن ذوات حضورنده اجرا قلنه‌جقدر وبوامتحانلرده اثبات اهليت ايدن شاكردانك يدلرينه صنف شهادتنامه‌سى ويريله‌جكدر.

يوز اللى بشنجى ماده نوع ثانى امتحانلرى ينه بواصول اوزره اجرا اولنوب اثبات اهليت ايدن شاكردانه مكتب شهادتنامه‌سى ويريلور ومكتب شهادتنامه‌سنى حائز اولنلر استدكلرى حالده اوست طرفنده‌كى مكتبه بلا امتحان قبول اولنور.

يوز اللى آلتنجى ماده على العموم مكاتب عاليه طلبه‌سى بولنديغى مكتب

ویاخود شعبه‌نك ارکانی حضورنده امتحان اولنه‌جق ومکتبلرندن آله‌جقلری شهادتنامه‌لری تصدیقاً مجلس کبیر معارف طرفندن رؤس اعطا قلنه‌جقدر .

یوز اللی یدنجی ماده   نوع ثالث امتحانلری اوچ درجه‌در . برنجیسی ادبیات و حقوق و علوم قسملرینه مخصوص ملازمت امتحانیدر . ایکنجیسی کذلك ادبیات وحقوق وعلوم قسملرینه مخصوص مأذونیت امتحانیدر. اوچنجیسی طب وادبیات وعلوم وحقوق قسملرینه مخصوص منتهیلك امتحانیدر .

یوز اللی سکزنجی ماده   اعدادیه‌ده اکمال تحصیل ایدنلر درسعادتده ایسه مجلس کبیر معارفك دائرهٔ علمیه‌سی ودارالفنون ارکانیله مکاتب عالیه ناظرلری حضورنده وطشره‌ده ایسه محلی مجلس معارفنده مکتب شهادتنامه‌لرینی ابراز ایتدکدن صکره ادبیات وحقوق و علوم قسملرینك ملازمت امتحانه کیره‌بیلور وبوامتحان شفاهاً اجرا اولنور. اثبات اهلیت ایدنلره نام‌نامی همایونه اوله‌رق و شاکردك امتحان ویرمش اولدیغی محلك مجلس معارفنك اسمی ذکر وتصریح ایدیله‌رك معارف نظارتی امضاسیله طغرالی ملازمت رؤسی ویریلور. ورؤس وقیدیه خرجی اوله‌رق هر طلبه‌دن ایکی یوزلك عثمانلی آلتونی آلنور . ملازمت امتحانلرینی اجرا ایچون سنه‌ده اوچ آی تخصیص اولنور .

یوز اللی طقوزنجی ماده   برکره ملازمت امتحانه چیقوبده اثبات اهلیت ایتمیان طلبه مدت معینهٔ امتحانیه‌نك ختامی اثناسنده تکرار امتحانه کیرمکه مأذوندر وبوامتحانی دخی قزانه‌مز ایسه سنهٔ آتیه امتحاننه انتظار ایدوب اوچنجی دفعه‌سنده دخی امتحان ویره‌مز ایسه مدت معینهٔ مذکوره ختامنده دردنجی دفعه اولمق اوزره امتحان اولنور. بونده دخی اهلیتی ثابت اولمزایسه آرتق ملازمت رؤسندن مؤبداً محروم اولور .

یوز آلتمشنجی ماده   ملازمت امتحانی جدولی مکاتب اعدادیه‌نك درس جدوللرینه تطبیقاً مجلس کبیر معارفك دائرهٔ علمیه‌سی طرفندن ترتیب و اعلان اولنور .

یوز آلتمش برنجی ماده   ملازمت رؤسنی حامل اولانلر مکاتب عالیه ودارالمعلمینه بلا امتحان قبول اولنه‌جقدر .

یوز آلتمش ایکنجی ماده ملازمت رؤسنی حائز اولمیانلر برنجی درجه‌ده بیله برمکتب خصوصی کشاد واداره‌سنه مأذون دکلدرلر .

یوز آلتمش اوچنجی ماده ملازمت رؤسنی حامل اولنلر تحصیلجه منسوب اولدقلری قسمه کوره اقلام مهمهٔ دولته قبول اولنور وامور ملکیه‌ده استخدام قلنور .

یوز آلتمش دردنجی ماده مکاتب سلطانیه‌نك قسم عالیسنك مدت تحصیلیه‌سنی اکمال ایدن طلبه بولندقلری مکتبك شهادتنامه‌سنی وملازمت رؤسی وارایسه آنی ابراز ایلدکلری حالده مأذونیت امتحانانه قبول اولنوب هم شفاهاً وهمده تحریراً امتحان اولنور وبو وجهله بالامتحان اثبات اهلیت ایدنلره و یاخود دارالفنون شعبه‌لرینك اوچنجی ودارالمعلمینك سلطانیه شعبه‌سنك ایکنجی سنه‌لری درسلرینی تحصیل ایدوبده مکتبلرندن شهادتنامه ابراز ایلیانلره یوزاللی طقوزنجی ماده‌ده ذکر اولنان اصوله توفیقاً معارف نظارت جلیله‌سندن مأذونیت رؤسی ویریلور وبونك ایچون اوچ عثمانلی لیراسی خرج آلنور .

یوز آلتمش بشنجی ماده مأذونیت امتحانانك مدتی وتکرر امتحان اصولی ملازمت امتحاننك عینیدر وبو امتحانلر جدولی دخی کذلك دائرهٔ علمیه طرفندن ترتیب واعلان قلنور .

یوز آلتمش آلتنجی ماده مأذونیت رؤسنی حامل اولنلرك تحصیلجه منسوب اولدقلری قسمه کوره امور مهمهٔ ملکیه‌ده ومجالس و محاکم نظامیه‌ده استخدام اولنمغه صلاحیتلری اوله‌جقدر .

یوز آلتمش یدنجی ماده دارالمعلمینك سلطانیه شعبه‌سنك ایکنجی سنه‌سی ختامنده مأذونیت رؤسنی حائز اولان ذاتك مکاتب اعدادیه‌ده معلم اول ومکاتب سلطانیه‌ده معلم ثانی اولمغه حقی اوله‌جقدر .

یوز آلتمش سکزنجی ماده دارالمعلمینك سلطانیه شعبه‌سنده وسائر مکاتب عالیه‌ده اکمال تحصیل ایدنلر منسوب اولدقلری مکتبلرده منتهیلك امتحانی هم شفاهاً وهمده تحریراً ویردکدن صکره آله‌جغی شهادتنامه اوزرینه مجلس کبیر معارفدن رؤس اعطا قلنور وبونك ایچون بش عدد عثمانلی لیراسی خرج آلنور .

يوز آلتمش طقوزنجی ماده منتهی امتحاننك مدتی وتكرار امتحان اصولی مأذونیت امتحاننك عینیدر و منتهیلك امتحانی جدولی مكاتب عالیه اداره‌لری طرفندن تنظیم ومعارف نظارتندن تصدیق اولنه‌جقدر .

یوز یتمشنجی ماده منتهیلك رؤسنی حائز اولنلرك یوز آلتمش یدنجی ماده‌ده بیان اولندیغی اوزره تحصیلجه منسوب اولدقلری قسمه كوره امور مهمهٔ ملكیه‌ده ودائرهٔ علمیه اعضالغنده ومكاتب سلطانیه وعالیه ودار المعلمین معلم اوللك ومدیرلكنده صره‌سیله استخدام اولنمغه صلاحیتلری اوله‌جقدر .

یوز یتمش برنجی ماده هر سنهٔ تدریسیه‌نك ختامنده دائرهٔ علمیه ایله مجالس معارف اوچ شعبه‌یه تقسیم اولنوب برنجیسی ملازمت امتحانی اجرا ایتمك اوزره دائرهٔ علمیه ودار الفنون اركانندن ویاخود ولایت مجلس معارف اعضاسندن بر ذات وبرر مفتش وایكیشر مكاتب اعدادیه معلم اوللرندن عبارت اوله‌جقدر. ایكنجیسی مأذونیت امتحانی اجرایه مخصوص اولمق اوزره دائرهٔ علمیه ودار الفنون اركانندن ویاخود ولایت مجلس معارف معاونلرندن برر ذات وبرر محقق ومكاتب عالیه صنف اول معلملرندن ایكیشر ذاتدن مركب اوله‌جقدر . اوچنجی شعبه منتهیلك امتحانی اجرا ایتمك اوزره دائرهٔ علمیه و دار الفنون اركانندن ویاخود مجلس معارف مدیرندن ومحققلرك قدماسندن بر ذات ایله منتهیلك رؤسنی حائز اولان ایكی ذاتدن تركب ایده‌جكدر .

یوز یتمش ایكنجی ماده هر امتحان قومیسیونده بر قوطی اولوب ممیزلر امتحان اولنلرك درجه‌سنه كوره یعنی اعلا ایسه بیاض ادنا ایسه قرمزی وصفر ایسه سیاه اولمق اوزره مذكور قوطی‌یه بر یوارلق وضع ایده‌جكدر .

یوز یتمش اوچنجی ماده اوچ عدد بیاض یوارلق قزانان علی الاعلا عد اولنوب نامی دار الفنون ومجالس معارف سجلاتنه اوصاف ممدوحه ایله قید اولنور وحائز اولدیغی رؤسه عائد امتیازاته مظهریتده سائرلرینه حق رجحانی اولور . بر بیاض ایله ایكی عدد قرمزی یوارلق آلانلر علی العموم امتحانی قزانمش اولور. ملازمت امتحاننده اوچ قرمزی ویاخود ایكی بیاض وبر سیاه یوارلق قزانان

مقبول عد اولنورایسه‌ده مأذونیت ومنتهی امتحانلرنده‌مقبول عداولنمز. امتحانی قزانانلرك اسملری جلی خط ایله لوایح مخصوصه‌یه یازیلوب دائرهٔ علمیه‌ویاخود مجالس معارف دائره‌لرینك بیوك قپولرینه تعلیق اولنور .

یوز یتمش دردنجی ماده   تبعهٔ دولت علیه‌دن اولوبده مکاتب عمومیه‌ده تحصیل ایتمیانلر ایستدکلری حالده ملازمت و مأذونیت ومنتهیلك امتحانلرینه کیره‌بیلور . هرحالده اشبو نظامنامه‌ده مندرج شرائط و مراتب امتحانه رعایته مجبور اوله‌جقدر . ملازمت رؤسنی حائزاولنلر طوغریدن طوغری‌یه مأذونیت امتحانه ومأذونیت رؤسنی حامل بولنانلر منتهیلك امتحانه کیره‌بیلور .

یوز یتمش بشنجی ماده   تبعهٔ‌اجنبیه‌دن بولنانلرك مقنن‌اولان خرجی‌ویرمك شرطیله ذکر اولنان امتحانلره کیره‌بیلورایسه‌لرده حائز اوله‌بیله‌جکلری رؤس ایله مأموریت دولتده استخدام ادعاسنده بولنمغه صلاحیتلری اولمیه‌جقدر .

یوز یتمش آلتنجی ماده   ذکر اولنان امتحانلره داخل اولنلردن رؤس خرجی پشین آلنور . آنجق امتحانی قزانه‌میانلره ذکر اولنان خرجك نصفی اعاده اولنور .

یوزیتمش یدنجی ماده   هرسنهٔ تدریسیه‌نك تعطیل زماندن یکرمی کون اول مکاتب اعدادیه وسلطانیه‌نك مستعدان طلبه‌سندن انتخاب اولنان شاکردان صنفلرینه کوره برر اوطه‌یه قونیلوب کندولرینه ویریله‌جك بر مسئله‌یه دائر برر رساله قلمه آلدیریلدقدن صکره مخصوص بر امتحان قومیسیونده معاینه اولنوب قنغیلری قبول اولنور ایسه صاحبلرینه درجه‌سنه کوره مکافات ویرلمك اوزره برجمعیت رسمیه ترتیب ایدیله‌جك وبوجمعیت امتحان درسعادتده ایسه معارف‌ناظرینك ریاستی‌تحتنده ومجلس کبیر معارف هیئتی ودارالفنون‌ارکانی‌ومکاتب عالیه ناظرلری ووکلای فخام وسفرا ومتحیزان مأمورین وولایتده ایسه‌والینك تحت‌ریاستنده اوله‌رق حکومت‌محلیه مأمورلری ومجلس معارف اعضاسی‌وامتحان اولنان طلبه‌نك ابوینی واهالیدن ذوات معتبره حاضر بولندقلری حالده بر محل مخصوصده عقد اولنه‌جقدر . بووجهله اجتماع‌ایدن هیئت‌حضورنده‌مظهر‌مکافات

مكافات اولەجق شاكردانك اسملرى جهراً اوقونەجق وشاكردانك هر برى نائل اولديغى مكافاتى بالذات معارف ناظرينك وياخودواليسك الندن اخذايدوب مظهر مكافات اولنلردن برنجى درجەدە عد اولنانلر مكاتب سلطانيەنك قسم عاليسنك اوچنجى سنەسى درسلرى امتحاننە مخصوص اولان ايكى قطعە كموش ومكاتب اعداديەنك اوچنجى سنەسى درسلرى امتحانيچون ايكى طونج مداليەيى آلمش اولان شاكرداندر .

باب رابع

معلملرە دائردر

يوز يتمش سكزنجى مادە مكاتب عموميە معلملرى تبعۀ دولت عليەدن اولەجق ودارالمعلمين صبيان شهادتنامەسنى حائز اولميانلر وياخود شهادتنامۀ مذكورى آلمغە بالامتحان استحقاقى تبين ايتميانلر مكاتب صبيان معلملكنە تعيين قلنميەجقدر . هرحالدە دارالمعلمين صبيان شهادتنامەسنى حائز اولنلر سائرلرينە مرجح طوتيلەجقدر .

يوز يتمش طقوزنجى مادە مكاتب عموميۀ صبيان خواجەلرى مدرسەنشين طلبە كبى قرعە امتحاننە داخل اولەبيلەجكدر . اهليت كافيەسى ثابت اولان مكاتب صبيان معلملرينك قرعەدن معافيتى قرق طقوزنجى مادە حكمنە توفيقاً اجرا قلنەجقدر .

يوز سكسانجى مادە مكاتب صبيان معلملرينك مكاتبك نظامات داخليەسنە مخالف حركتدە بولنانلر قصور وقباحتلرينك درجەسنە كورە رسماً توبيخ وتكدير اولنور واومقولە قصور وقباحت تكرر ايدر واجرا اولنەجق توبيخ وتكديرك تأثيرى كورلمز ايسە خدمتلرندن اخراج ايديلور .

يوز سكسان برنجى مادە رشديە معلملرى دارالمعلمين رشديە شعبەسى شهادتنامەسنى حامل وحسن حال وحركتى ثابت اولنلردن تعيين اولنەجقدر .

ملازمت رؤسنى حامل اولان ودارالمعلمينده تحصيل ايتمش درجه‌ده اهليتى بالامتحان تحقق ايدنلر رشديه معلملكنده استخدام اولنه‌بيلور ايسه‌لرده هرحالده دارالمعلميندن چيقانلر ملازمت رؤسى اولنلره‌وبونلردخى رؤسى اولميه‌رق بالامتحان خارجدن النه‌بيله‌جكلره ترجيح اولنه‌جقدر . رشديه معلملرى لااقل يكرمى بش ياشنده بولنمق وهيچ بروقتده جنحه وجنايتله قانوناً محكوم بولنمامش اولمق لازم كلور .

يوز سكسان ايكنجى ماده بر ولايت داخلنده بولنان مكتب رشديه‌ده معلم اوللك خدمتى منحل اولديغى حالده اول ولايتك مكاتب رشديه‌سى معلم ثانيلرندن الك قدمليسى خدمت مذكوره‌يه تعيين اولنه‌جقدر ومكاتب اعداديه‌ده منحل اوله‌جق معلم اوللكه مكتب اعداديه ممالك شاهانه‌نك قنغى قطعه‌سنك ايسه اول قطعه‌ده بولنان مكاتب اعداديه معلم ثانيلرينك ومكاتب سلطانيه‌ده وقوع بوله‌جق منحل معلم اوللك خدمتلرينه دخى بالعموم ممالك شاهانه‌ده بولنان مكاتب سلطانيه معلم ثانيلرينك الك قدمليسى تعيين اولنور .

يوز سكسان اوچنجى ماده رشديه معلم اوللرى دارالمعلمينك شعبه‌سى امتحانى و اعداديه معلم اوللرى دخى دارالمعلمينك سلطانيه شعبه‌سى امتحانى ويره‌بيلدكلرى وياخود مأذونيت رؤسنى حائز بولندقلرى حالده اعداديه وسلطانيه معلم ثانيلكنه تعيين اولنه‌بيله‌جكلردر .

يوز سكسان دردنجى ماده اعداديه معلم اوللريله مكاتب سلطانيه قسم عاليسى معلم ثانيلرينك الك قدمليسى منحل وقوعنده مكاتب سلطانيه‌يه معلم اول ومكاتب عاليه‌يه معلم تعيين اولنه‌جقلردر . فقط بو صره‌ده بهمه‌حال منتهيلك رؤسنى استحصال ايتمش بولنملرى لازمدر .

يوز سكسان بشنجى ماده مكاتب سلطانيه وعاليه معلم اوللرينك الك قدمليلرى منحل وقوعنده محقق و مجالس معارف اعضاسى و معاونى و مكاتب سلطانيه و عاليه مديرى تعيين اولنه‌بيلور .

يوز سكسان آلتنجى ماده عذر قويسى اولميه‌رق خدمت تدريسيه‌سنى

ایفا ایتمیان رشدیه واعدادیه وسلطانیه وعالیه معلملرینك قسط الیوم حسابیله معاشلری تنزیل قلنه‌جق وبرآی ظرفنده اون کون خدمت مأمورەسنده حاضر بولنمیان معلملر کندولرینه بعدالاخطار مأموریتلرندن اخراج ایدیله‌جکدر .

یوزسکسان یدنجی ماده جزا قانوننامهٔ همایونی موجبنجه حقوق مدنیه‌دن اسقاط جزاسیله محکومیتلرینی استلزام ایدن جنایاتی مرتکب اولان معلملك رؤسی استرداد اولنور .

یوز سکسان سکزنجی ماده امتحانلرده ممیز تعیین اولنان معلملره مدت امتحانیه ایچون معاشلرندن ماعدا بر مقدار عطیه دخی ویریله‌جکدر .

یوزسکسان طقوزنجی ماده رشدیه واعدادیه معلملری درس کونلرینك ماعداسنده ایستدکلری حالده عمومی ویاخود خصوصی درس ویرمکه مأذوندرلر .

یوز طقساننجی ماده مکاتب عمومیه معلملری تقاعد حقنده دولتجه وضع اولنه‌جق نظام عمومینك تعیین ایده‌جکی شرائطه کوره تقاعد اولنه‌بیله‌جکدر .

یوز طقسان برنجی ماده معارف مأمورلریله مکاتب عمومیه معلملرندن نظاماً تقاعده مستحق اولنلره ووفات ایدنلرینك ایتام ومتعلقاتنه ویریله‌جك معاشلر تقاعد نظامنامهٔ عمومیسنك احکامنه کوره تعیین اولنه‌جقدر .

باب خامس

امور مالیه‌یه دائردر

یوز طقسان ایکنجی ماده معارف ادارهٔ عمومیه‌سنك وارداتی زیرده بیان اولنه‌جغی وجهله تخصیصات میریه واهالینك ویره‌جکلری اعانهٔ سنویه وتخصیصات وقفیه واعانات متفرقه‌دن ومکاتب سلطانیه وعالیه طلبه‌سندن آلنان اجرتلردن ومجازات نقدیه‌دن عبارتدر .

یوز طقسان اوچنجی ماده درسعادتك مکاتب رشدیه واعدادیه ومجلس معارفی بودجه‌سی هر سنه مجلس معارف هیئت عمومیه‌سنده قرارلاشدیرلدقدن

وشورای دولتده تصدیق ایدلدکدن صکره شرفسنوح بیوریله‌جق ارادهٔ سنیه موجبنجه اهالینك ویره‌جکلری اعانه دائرهٔ بلدیه‌لر واسطه‌سیله تحصیل ومعارف مرکز صندیغنه تسلیم اولنور وخزینهٔ جلیله‌دن اعطا قلنه‌جق مبلغ دخی مذکور صندیغه تأدیه اولنور .

یوز طقسان دردنجی ماده ولایاتك مکاتب رشدیه واعدادیه ومجلس معارفی بودجه‌سی دخی ولایت مجلس معارفندن بالتنظیم مجلس عمومیده تصدیق ایدلدکدن صکره معارف نظارتی معرفتیله شورای دولته کوندریلور . شرفصادر اوله‌جق ارادهٔ سنیه موجبنجه مصارف مذکوره ایچون طرف اهالیدن ویریله‌جك اعانهٔ سنویه‌دن هر جماعتك حصهٔ عائده‌سی مجلس عمومینك تصویب ایلدیکی اصولده بالاستیفا معارف صندقلرینه تسلیم اولنور ودولته عائد اولان تخصیصات دخی محلی مال صندقلرندن معارف صندقلرینه اعطا قلنور .

یوز طقسان بشنجی ماده تخصیصات قدیمهٔ وقفیه واعانات متفرقه اصحابی قنغی محل وجماعته منسوب ایسه اوراده بولنان ینه اوجماعتك افراد مکلفه‌سی حصه‌سنه محسوب ایدیلور .

یوزطقسان آلتنجی ماده خزینهٔ جلیله واهالی طرفندن ویریله‌جك اعانه حاصلاتندن اسلام رشدیه مکتبلرینك تخصصات سنویه‌سی بشقه وخرستیان مکتبلرینك تخصصاتی بشقه آیریلور . شویله‌که : برولایتده موجود اولان مکاتب رشدیه‌دن قاچ عددی مسلم وقاچ عددی غیرمسلم رشدیه مکتبلری ایسه تخصیصاتی صنفلرینه کوره تفریق اولنوب خزینهٔ جلیله‌دن تسویه بیوریله‌جق آقچه‌نك اوست طرفی مکتبلرك منسوب ومتعلق اولدقلری جماعتلری طرفندن اعانه ویرلك واشبو مکتبلر تخصصاتنك صورت صرفی دخی ینه اول وجهله بشقه بشقه اولمق ومکتب اعدادیه ایله معارف اداره‌سنك سائر تخصصات ومصارفاتی عموم جانبندن مشترکاً تسویه قلنمق مقرر اولدیغندن تخصصات مرقومه‌نك صورت توزیع واستحصال وصرفنده بوقاعده‌یه دقت اولنه‌جق وهرحالده جماعات مختلفه‌نك مکاتب رشدیه‌سی

مخصصاتنك مقدارينه و تحصيلات و صرفياتنه دائر اولان محاسباتى بر برينه قارشدرلميوب بشقه بشقه طوتيله‌جقدر.

يوزطقسان يدنجى ماده معارف بودجه‌سنه داخل اولان وارداتدن هر صنفك حصه‌سى بالتحصيل معارف صنديغنده حفظ اولنوب مخصوص اولان محللره مجلس معارف رأييله ومأمور مخصوصلرى معرفتيله سندات مقابلنده صرف ايديله‌جك والويه وقضالرده بولنان مكتبلر مخصصاتى تأخرايتميه‌رك هر آى باشنده ويرلمك اوزره مال‌صندقلرندن وسائر مناسب كورينان محللردن حواله‌ايله طوتيله‌جق حسابلرى وجهله معاملاتى ايفا قلنه‌جقدر.

يوز طقسان سكزنجى ماده صبيان مكتبلرينك معلم معاشلرى ومصارف سائره‌سى جماعتلرى طرفندن تسويه وتأديه اولنمق مقرر اولديغندن هر صبيان مكتبنك كرك عينى اشيا وارزاق وكرك نقد اوله‌رق ويريله‌جك مخصصاتك بر سنه‌لكى محللرينه كوره طقوز يوز وآلتيشر يوز غروشدن آشاغى اولميه‌جقدر. اشبو تخصيصات شهريه‌يه ويا محللرنجه مناسب كوريله‌جك زمانلره تقسيم اولنه‌رق مكتبك وقفى وار ايسه آندن واولمديغى وياخود اولوبده كفايت ايتمديكى حالده اول مكتبك منسوب اولديغى جماعتك قدرت ماليه اصحابى طرفلرندن اعانه‌ويريله‌جك ويتشمز ايسه نقصانى محله‌جه ويا قريه‌جه توزيع واستحصال قلنه‌جقدر.

٢٤ جمادى‌الاولى ٢٨٦

برنجى جلدك ختامى

فهرس رجال

— ا —

ابراهیم بك (جبل عطارزاده) — ١٦٢
ابو السعود افندی (مرادی زاده) — ٥٤
ابوبكر پاشا (داماد شهریاری) — ٢١٤
احمد جلال پاشا — ٥٠
احمد حلمی افندی (قسطمونیلی) — ٢٢٨
احمد حمدی افندی (شروانلی) — ١٨٢
احمد خلوصی افندی (شروانی زاده) — ٢٢٧
احمد رشید افندی (آقشهرلی) — ٥٣
احمد شكری بك (نجیب پاشازاده) — ١٦٢
ادهم پاشا (امرای مصریه‌دن) — ٥٣
استفنا كی افندی (طبیب) — ٥٦
اسحق افندی — ٨٥
اسعد افندی (امام زاده) — ٢٠
اسماعیل پاشا (ازمیرلی) — ٣٢
اسماعیل حقی بك (سلطانی مدیری) ٢٠٢
اغاطون افندی — ٧٧
الیاس افندی — ٥١
امین افندی (بوهمیالی) — ١٩٧
امین رفقی افندی — ٥٣
امین محمد پاشا (مهندس) — ٢٩
امین محمد مخلص پاشا (مفتی زاده) — ٥٠
اوخانس افندی (چامیچ) — ٩٢

— ب —

بسیم بك — ١٦١
بیانكی (توماس قساویه) — ٥٦

— پ —

پرتو افندی (پاشا، تیمورفی افندی زاده) — ٩١

— ت —

تحسین حسن بك — ٤٨
توفیق حسین پاشا (ویدینلی) — ٩٧

— ح —

حسام الدین عمر افندی (عاطف بك زاده) — ٤٩
حیدر افندی (نصوحی زاده) — ٢٤٣

— خ —

خلیل افندی (قره) — ٢٢٧
خلیل بك (سلطانی مدیری) — ١٧٩
خیرالله افندی — ٤٦

— د —

داود پاشا — ٥٢

— ذ —

ذهنی محمد افندی — ١٣٢

— ر —

راشد علی افندی (عینتابی زاده) ٦٦
رجائی محمد افندی — ٢٩
ردهاوز (سیرجیمس ویلیام) ٥٤
رشدی محمد افندی (صالح زاده) — ٥٨
رشدی محمد پاشا (مترجم) — ٣٢
رشید مصطفی پاشا (صدراعظم) — ٣٣
رفعت بك (كانی پاشا زاده) — ٩٣
رفعت صادق محمد پاشا — ٣٢

— ز —

زیور احمد صادق پاشا — ٤٩

— ژ —

ژان آریستوقلیس افندی — ١١١

— س —

سرور پاشا — ٧٧
سعدالدین محمد افندی — ٧٣
سعدالله پاشا — ٩٣
سعید محب افندی — ٢٩
سلطان مراد خان (خامس) — ٤٤
سلیم ثابت افندی — ١١٠
سیف الدین اسماعیل افندی — ٢٢٧

— ش —

شاکر افندی — ٥٣
شاکی افندی (خواجه) — ٥٢
شریف محمد افندی — ٤٥
شناسی افندی — ٦٢

— ص —

صارم ابراهیم پاشا — ٢١
صالح فائق بك (مناسترلی) — ١٦٢
صالح محمد افندی (معارف مستشاری) — ٥٠
صاوا پاشا — ١٥٣
صفوت پاشا (مشیر) — ٦٨

— ط —

طالب توفیق افندی — ٢٠٦
طاهر احمد افندی — ١٠٩
طاهر بك — ٥١
طاهر پاشا (خواجه) — ٦٨
طاهر محمد افندی (سیروزی زاده) — ٦٣

— ع —

عارف احمد حکمت بك — ٢٨
عارف محمد افندی (مشرب زاده) — ٢٨
عارف محمد حلمی افندی — ٢١
عالی محمد امین پاشا — ٣٢
عبدالحق افندی (رئیس الاطبا) — ٣٣
عبدالرؤف محمد افندی — ١٨٣
عبدالعزیز افندی (مکتوبی زاده) — ٥١
عبدالقادر بك (ملك محمد پاشازاده) — ٢٨
عبدالکریم افندی — ٨٤
عبدالله پاشا (جزار زاده) — ٥٤
عثمان صاحب افندی (عبدالرحیم افندی زاده) — ٥٢
عزیز بك (طبیب) — ٢٢٩
عزیز بك — ٢٤٣
عزیز محمود افندی (کلنبوی زاده) — ١٦٢
عصمت ابراهیم بك (پیری زاده) — ٤٤
عصمت افندی — ٥٤
عطاءالله محمد بك — ٣٩
علقو پاشا — ١٢٤
علی پاشا (عرفی پاشا زاده) — ١٨١
علی رائق افندی (مشرب زاده) — ٥٨
علی راتب بك (سید مصطفی پاشازاده) — ٥٩
علی غالب پاشا — ٥٠
عمادالدین محمد افندی — ٨٤
عمر بك (عمر نائلی پاشا) — ٩٣

— غ —

غالب پاشا (صاری) — ٦٧

— ف —

فؤاد محمد پاشا (کیچه جی زاده) — ٢٩
فتحی محمد علی افندی (عثمان بك زاده) — ٥٢

— ق —

قاسم محمد افندی — ١١٠

قبولی محمد پاشا ــ ١٦١
قدری پاشا ــ ٩١
قره‌طودوری آلکساندر پاشا ــ ٩٤
قسطنطنیدی پاشا ــ ١١٣
قوسطاکی آدوسیدی پاشا ــ ٨٦

ــ ك ــ

کامل محمد بك ــ ٧٧
کانی محمد پاشا ــ ٥٣
کانی مصطفی بك ــ ٢١
کمال محمد نامق بك ــ ٩٧

ــ م ــ

ماجد بك (کیجه‌جی زاده) ــ ٩٢
مجید افندی (خواجه) ــ ١١٠
محمدامین افندی (ایچ ایللی) ــ ١١١
محمدامین افندی (بغدادی) ــ ٢٢٨
محمدعلی پاشا (پروسیالی) ــ ٩٢
محمدلبیب افندی ــ ٤٩
مختار احمدپاشا ــ ٩٧
مصطفی افندی (روسجقلی) ــ ٨٥
منیراحمد پاشا ــ ٢٤٢

ــ ن ــ

ناظم احمد بك (فوأدپاشازاده) ــ ٧٧
نصوحی عبدالخالق بك ــ ١١٢
نظیف احمد افندی (صحافلرشیخی زاده) ــ ٥٣
نظیف مصطفی افندی ــ ٨٤
نورالدین محمدامین پاشا ــ ٥١
نورالدین مصطفی بك ــ ٥١

ــ و ــ

واخان افندی ــ ٩٢
ولی‌الدین پاشا ــ ٥٣
وهبی مصطفی افندی (امام‌زاده) ــ ٣٧

ــ هـ ــ

هامر (بارون ژوزف پورغستال) ــ ٥٥

ــ ی ــ

یوسف کامل پاشا ــ ٤٤

فهرس نسوان

ــ ج ــ

جوری اوسته (خزینه‌دار اوسته) ــ ٢١٢

ــ ر ــ

رویده خانم (حافظه) ــ ١٣٣

ــ ز ــ

زهرا خانم (معلمه) ــ ١٣٢

ــ ع ــ

عایشه نظیره خانم (معلمه) ٢١٢

ــ ف ــ

فاطمه سلطان ــ ٤٤
فطنت خانم (معلمه) ــ ٢١١

فهرس دار الفنون

صحیفه

٣١ درسعادتده بردارالفنون تأسیس وانشاسی حقنده قرار اتخاذی .
٣٥ دارالفنون بناسنك وضع اساسی .
٧٨ مجلس والای احکام عدلیه اعضاسندن ادهم پاشانك تحت نظارتنده اولەرق دارالفنون ـ الیوم عدلیه نظارتی ـ بناسنك برقسمنده درس عام ـ سربست درسلر ـ کشادی .
٨١ دارالفنون بناسنده جغرافیای طبیعی درسی آچلدیغی .
٨٨ یکیدن بردارالفنون انشاسنه تشبث اولوندیغی .
١١٣ دارالفنونك کشادندن اول رمضان شریفه مخصوص اولەرق کیجه درسلری آچلدیغی .
١١٣ دارالفنونك ـ الیوم نظارت دائرەسی اولان بناده ـ رسم کشادی .
١١٣ دارالفنونك رسم کشادی حقندەکی تبلیغ رسمی .
١١٩ دارالفنونده صباحلری درس عام ـ سربست درسلر ـ کشادی .
١٢٤ دارالفنونك انسدادی .

فهرس مکاتب عالیه

٢٣٣ تجارت مکتبنك تأسیس وکشادی .
١١٦ ـ حقوق ـ دیوان احکام عدلیه دائرەسنده بر قوانین و نظامات درسخانەسنك کشاد ایدیلەجکنه دائر تبلیغ رسمی .

صحیفه
۱۱۸ دیوان احکام عدلیه دائره‌سنده قوانین ونظامات درسخانه‌سنك کشادی.
۱۹۳ حقوق مکتبنك کشاد ایدیله‌جکنه دائر اعلان رسمی .
۱۹٦ حقوق مکتبنك عدلیه نظارتی دائره‌سی بغچه‌سنده‌کی بناده کشادی .
۱۱۵ دارالمعلماتك اناث رشدیه‌لرینه معلمه یتشدیرمك اوزره کشادی.
۳۹ دارالمعلمینك تأسیس وکشادی .
٦۲ دارالمعلمینك ایلك مأذونیت شهادتنامه‌سی صورتی .
۹۹ دارالمعلمین ابتدائیه تأسیس وکشادی .
۱۲٦ دارالمعلمین صبیان کشادی .
۲۲۱ صنایع نفیسه مکتبی بناسنك ختامپذیر اوله‌رق طلبه قیدینه مباشرت ایدلدیکی.
۲۲٤ صنایع نفیسه مکتبنك کشادی .
۹٤ طبیهٔ ملکیه‌نك کشادی .
۱۸۹ طبیهٔ ملکیه‌نك طبیهٔ عسکریه اداره‌سندن فکیله معارف نظارتنه الحاقی.
۲۳۸ طبیهٔ ملکیه‌نك توسیع وترقیسی حقنده تشکیل ایدیلن قومیسیون .
۹۵ غلطه سرای سلطانیسنك تأسیس وکشادی.
۱۸۲ غلطه‌سرای سلطانیسی درونده اولجه آچیلان حقوق مکتبنك یکیدن کشادی ، دروسی ، معلمینی .
۱۸۳ غلطه سرای سلطانیسی درونده‌کی طرق ومعابر مکتبنك توسیع واصلاحی ، دروسی ، معلمینی .
٦۷ ملکیه مکتبنك ایلك تأسیسی .
۱۰۰ ملکیه مکتبنه برشعبه اوله‌رق بوسنه ولایتی معیت مأمورلرینه مخصوص سرای بوسنه‌ده آچیلان « صباح مکتبی » .
۱۷۸ ملکیه مکتبنك توسیعاً واصلاحاً کشادی .

فهرس مکاتب عمومیه

۲٦۵ اعمالر مکتبنك تأسیس وکشادی .

صحیفه
۹۸ دارالشفقه‌نك تأسیسی .
۹۹ دارالشفقه‌نك تأسیسی حقنده تبلیغ رسمی .
۴۰ دارالمعارف .
۲۶۰ صاغر ودیلسزلر مکتبی .
۳۳۸ عشیرت مکتبی .
۱۱۴ قیز صنایع مکتبی .
۲۵ مکتب معارف عدلی .

فهرس مکاتب خصوصیه

۲۶۲ دارالتدریس .
۲۴۵ مکتب عثمانی .
۲۴۲ مکتب عرفانی .

فهرس شعبات نظارت

۲۱۴ رصدخانه‌نك غلطه‌سرای سلطانیسی درونده تأسیسی .
۱۹۷ موزهٔ همایونك چینیلی کوشك درونده تأسیس وکشادی .
۲۶۶ موزهٔ همایونك الیوم لحوده مخصوص بولنان قسمنك رسم کشادی .

فهرس هیئات علمیه

۴۵ انجمن دانشك کشادی .
۴۷ انجمن دانشك اعضای داخلیه‌سی .
۵۲ انجمن دانشك اعضای خارجیه‌سی .
۵۷ انجمن دانش اعضای داخلیه‌سنه طرف پادشاهیدن اعطابیوریلان رؤس همایون نمونه‌سی .

صحيفه
٦٩ بشکطاش جمعیت علمیه‌سی . استطراد ١ .
٩٧ جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه .
٩٨ جمعیت تدریسیهٔ اسلامیه حقنده تبلیغ رسمی .
٦٩ جمعیت علمیهٔ عثمانیه‌نك تشکلی .
٧٠ جمعیت علمیهٔ عثمانیه‌نك مؤسسیتندن اولان منیف افندی ـ پاشا ـ یه یازیلان تذکرهٔ سامیه .
٧٠ جمعیت علمیهٔ عثمانیه‌نك وظائف وتشکیلاتنه‌دائر منیف افندینك یازمش اولدیغی مقاله .
٧٢ مجموعهٔ فنون حقنده ولایاته یازیلان امرنامهٔ سامی .
٢٢٧ مجله جمعیتی . استطراد ٣ .

فهرس جداول دروس

١٣٠ مکاتب رشدیه‌نك فوقنده اولان مخرج اقلامك درس جدولی .
١٣١ ١٢٩٠ سنه‌سی دارالمعلماتك درس جدولی .
١٣١ ١٢٩٠ سنه‌سی اناث رشدیه‌لرینك درس جدولی .
١٥٦ مخرج اقلامك ٩٢ سنه‌سی درس جدولی .
١٦٧ مکتب سلطانی درونده‌کی حقوق مکتبنك درس جدولی .
١٦٨ مکتب سلطانی درونده‌کی طرق ومعابر مکتبنك درس جدولی .
١٩٤ مکتب حقوقك برنجی سنه درس جدولی .
١٩٦ ٩٧ سنه‌سی دارالمعلمین مکاتب عالیه شعبه‌سی درس جدولی .
٢٧٠ صنوف ابتدائیه ورشدیه‌دن مرکب ومدت تحصیله‌لری آلتی سنه‌دن عبارت اولان اناث رشدیه‌لرینه مخصوص درس جدولی .
٣٠١ صنوف ابتدائیه ورشدیه‌دن مرکب ویدی سنه‌دن عبارت قیز صنایع مکتبلری درس جدولی .
٣٢٢ درسعادت وقصبات ابتدائی مکتبلرینه مخصوص مفردات دروس جدولی .

صحيفه

۳۳۳ طشره كوى مكتبلرينه مخصوص يكيدن ترتيب اولنان درس جدولى.

۳۴۰ عشيرت مكتبنك درس جدولى .

۳۶۶ ولايات شاهانه‌ايله لوامركزلرنده بولنان ليلى ونهارى مكاتب اعداديه‌نك تعديلاً قلمه آلنان درس جداولى .

۴۰۵ عموم مكاتب رشديه واعداديه‌ده بهر هفته اوقونه‌جق علوم وفنونك عدد دروسنى مبين جدول .

فهرس نظامات وتعليمات

۶۴ ايلك دفعه اوله‌رق اوروپايه اعزام اولونان طلبه‌يه مجلس معارف طرفندن ويريلن تعليمات .

۱۴۱ كتاب طبعى حقنده نشر اولونان نظامنامه‌نك ذيلى .

۱۴۲ درسعادت وبلاد ثلثه‌ده بولونان مكاتب صبيانيه‌نك اداره‌سى ايچون اهاليجه انتخاب اولونه‌جق اعضادن مركب مجالس تدريسيه وشعبه‌لرينك صورت تشكيليله وظيفه‌لرى حقنده ۲۲ ربيع الاول ۹۲ تاريخلى تعليمات .

۱۶۴ مكتب سلطانى درونده‌كى حقوق مكتبنك نظامات داخليه‌سى .

۱۶۸ مكتب سلطانى درونده‌كى طرق ومعابر مكتبنك نظامات داخليه‌سى.

۲۰۷ كتبخانه‌لرك صورت اداره‌سى حقنده تعليمات .

۳۱۴ درسعادت مكاتب ابتدائيه‌سى ايچون تعليمات مخصوصه .

۳۳۴ طشره كوى مكتبلرينه مخصوص درس جدولنه عائد تعليمات .

۳۳۸ عشيرت مكتبى نظامنامه‌سى .

۳۴۴ طشره مكاتب رشديه‌سنك ادارهٔ داخليه‌لرينه مخصوص تعليمات.

۳۵۴ درسعادت مكاتب رشديه‌سنك ادارهٔ داخليه‌لرينه مخصوص تعليمات.

۳۷۱ عموم مكاتب اعداديهٔ ملكيه‌نك ادارهٔ داخليه‌لرينه مخصوص تعليمات .

۴۶۹ ۲۴ جمادى الاولى ۱۲۸۶ تاريخلى معارف عموميه نظامنامه‌سى .

فهرس احصائيات

صحيفه

٨٧ ١٢٨٠ سنه‌سی رمضانندن ٨١ سنه‌سی شعبانی غایه‌سنه قدر بر سنه ظرفنده نظارت معرفتیله طبع ایتدیریله‌رك مكاتب رشدیه وصبیانیه‌یه ارسال ایدیلن كتب ورسائلك ایستاتستیقی .
١٢١ ١٢٨٨ سنه‌سی بالجمله مكاتب رسمیه وطلبه‌سی ایستاتستیقی .
١٢٩ ١٢٩٠ سنه‌سی دارالمعلمات ، مخرج اقلام ، ذكور واناث مكاتب رشدیه طلبه وطالباتنك ایستاتستیقی .
١٣٠ ١٢٩٠ سنه‌سی جمادی‌الاخره‌سنده درسعادتده موجوداولان رشدیه‌لر .
١٣١ ١٢٩٠ سنه‌سی درسعادتده موجود اولان اناث رشدیه‌لری .
١٣٧ دارالمعلمات واناث رشدیه‌لرینك ایستاتستیقی .
١٣٨ مخرج اقلام وذكور رشدیه‌لری ایستاتستیقی .
١٥٧ ٩٢ سنه‌سی درسعادت وبلاد ثلثه‌ده واقع اعدادیه ومخرج اقلام ایله ذكور رشدیه‌لرنده موجود شاگردانك مقدارینی مبین جدول .
١٥٩ درسعادت وبلاد ثلثه‌ده كائن دارالمعلمات ایله اناث‌رشدیه‌لرنده موجود اولان شاگردانك مقدارینی مبین جدول .
١٥٩ ولایتلرده ومستقلاً اداره اولونان الویه‌ده واقع رشدیه مكتبلریله موجود شاگردانك عددینی مبین جدول .
٢٥٨ قدس شریف سنجاغی مكاتبی حقنده ایستاتستیق .
٢٦٤ ادرنه ولایتی مكاتبی وطلبه‌سی حقنده ایستاتستیق .

فهرس عمومی

صحیفه

١ افادهٔ مخصوصه

١ مدخل

١ تحصیلی ابتدائینك مجبوری اولدیغنه‌دائر ١٢٤٠ تاریخلی فرمان همایون.

٦ محلات مکتبلری حقنده مجلس امور نافعه‌نك لایحه‌سی.

١٠ بولایحه‌یه بعض خصوصاتك علاوه‌سی لازم کلدیکنه دائر دار شورای باب عالیدن مجلس مذکوره کوندریلان اخطار مذکره‌سی .

١١ مزبور مذکره‌یه مجلس امور نافعه‌نك جوابی .

١٢ بوخصوصه دائر دارشورای باب‌عالیدن یازیلان مضبطه .

١٥ مجلس امور نافعه لایحه‌سنه بعض خصوصاتك درج ایدلمسنه دائر مجلس احکام عدلیه مذکره‌سی .

١٧ مجلس امور نافعه طرفندن قبولی مشعر مجلس والایه تقدیم اولنان مذکره.

١٧ مجلس والای احکام عدلیه‌نك عرضی .

٢٠ بوبابده صادر اولان خط همایونك صورتی .

٢٠ مکاتب رشدیه نظارتنك تأسیسی .

٢٠ امور معارفه متعلق اجراآتك منشائی اولان مجلس امور نافعه حقنده بر تبلیغ رسمی .

قسم اول

٢٣ مکاتب رشدیه ایچون تعلیماتنامه مقامنه قائم اولان لایحه .

٢٧ معارف مجلس موقتی حقنده تبلیغ رسمی .

٣٠ دائمی مجلس معارفك تشکیلنه دائر تبلیغ رسمی .

٣٤ ١٢٦٣ سنه‌سی وقایعی .

٣٤ مکاتب عمومیه نظارتی .

٣٤ مکاتب عمومیه نظارتنك تأسیسی حقنده تبلیغ رسمی .

صحيفه

٣٦ ١٢٦٤ سنه‌سی وقایعی .
٣٦ مکاتب عمومیه مدیریتی .
٣٨ مکاتب عمومیه نظارتنک ایکنجی دفعه تأسیسی .
٤٠ ١٢٦٥ سنه‌سی وقایعی .
٤٠ ١٢٦٦ سنه‌سی وقایعی .
٤٤ ١٢٦٧ سنه‌سی وقایعی .
٥٧ ١٢٦٨ سنه‌سی وقایعی .
٥٨ ١٢٦٩ سنه‌سی وقایعی .
٥٩ قارشولغی خزینه‌جایله موقوفاتندن تدارك ایدیله‌رك مکاتب رشدیه کشادی .
٥٩ ١٢٧٠ سنه‌سی وقایعی .
٦٠ کمال افندینك مکاتب عمومیه نظارتی .
٦٢ ١٢٧١ سنه‌سی وقایعی .
٦٣ ١٢٧٢ سنه‌سی وقایعی .
٦٥ خیرالله افندینك مکاتب عمومیه نظارتی .

قسم ثانی

٦٦ ١٢٧٣ سنه‌سی وقایعی .
٦٦ معارف عمومیه نظارتنك تأسیسی .
٦٧ ١٢٧٥ سنه‌سی وقایعی .
٦٧ ١٢٧٦ سنه‌سی وقایعی .
٦٨ ١٢٧٧ سنه‌سی وقایعی .
٧٢ ١٢٧٨ سنه‌سی وقایعی .
٧٢ سامی عبدالرحمن پاشانك زمان نظارتی .
٧٥ ١٢٧٩ سنه‌سی وقایعی .
٧٥ کمال افندینك زمان نظارتی .
٧٥ سرکی عثمانی نظارتنك معارف عمومیه نظارتنه حواله‌سنه دائر تبلیغ رسمی .
٧٧ سرکی قومیسیونی اعضاسی .

صحیفه

٧٧ مصطفی فاضل پاشانك زمان نظارتی .

٧٩ درسعادت وبلاد ثلثه‌ده کائن صبیان مکتبلرینك بر قسمنده اصلاحات اجراسی .

٨٠ نورس پاشانك زمان نظارتی .

٨١ ١٢٨٠ سنه‌سی وقایعی .

٨١ مجلس معارف مختلط تشکیلی .

٨٢ بوبابده‌کی تذکرهٔ سامیه صورتی .

٨٤ دائرهٔ مکاتب خصوصیه اعضاسی .

٨٥ دائرهٔ مکاتب عمومیه اعضاسی .

٨٦ ١٢٨١ سنه‌سی وقایعی .

٨٦ باب عالی‌یی تشریف شاهانه وقوعنده حضور همایونده قرائت اولونان مضبطه‌دن معارف عمومیه‌یه تعلق اولان فقره‌لر .

٨٩ ادهم پاشانك زمان نظارتی .

٩٠ نورس پاشانك زمان نظارتی .

٩٠ ١٢٨٢ سنه‌سی وقایعی .

٩٠ باب عالی‌یی تشریف شاهانه وقوعنده حضور ملوکانه‌ده قرائت ایدیلن مضبطه‌دن معارف عمومیه‌یه عائد اولان فقرات .

٩١ ٨٢ سنه‌سی تشکیل ایدیلن ترجمه جمعیتی حقنده تبلیغ رسمی .

٩١ ترجمه جمعیتنه انتخاب اولونان اعضا .

٩٤ ١٢٨٤ سنه‌سی وقایعی .

٩٤ کمال پاشانك زمان نظارتی .

٩٥ صبحی بکك زمان نظارتی .

٩٥ ١٢٨٥ سنه‌سی وقایعی .

٩٥ تحصیل ابتدائینك مجبوری طوتلمسی حقنده ١ صفر ٨٥ تاریخلی بیاننامهٔ رسمی .

٩٩ ولایات مکاتب صبیانیه‌سی معلمیننه اصول جدیده‌یی تعلیم ایچون سیار معلملر اعزامنه تشبث ایدلدیکی .

١٠١ ١٢٨٦ سنه‌سی وقایعی .

صحیفه

١٠١ معارف عمومیه نظامنامه‌سی حقنده تبلیغ رسمی .

١٠٢ بوبابده مجلس وکلا مضبطه‌سی .

١٠٩ ١٢٨٦ تاریخلی معارف عمومیه نظامنامه‌سی موجبنجه مجلس کبیر معارفده اجرا اولونان تعدیلات .

١٠٩ مجلس کبیر معارفك قسم اداریسی .

١١١ مجلس کبیر معارفك قسم علمیسی .

١١٥ ١٢٨٧ سنه‌سی وقایعی .

١١٥ سلطان عبدالعزیزخانك باب عالی‌یی تشریف شاهانه‌لرنده ایراد بیوردقلری نطق همایونه مقابل قلمه آلنان عریضهٔ جوابیه‌نك معارف عمومیه عائد فقراتی .

١١٩ ١٢٨٨ سنه‌سی وقایعی .

١٢٢ صفوت پاشانك زمان نظارتی .

١٢٤ ١٢٨٩ سنه‌سی وقایعی .

١٢٤ سلطان عبدالعزیزخانك باب عالی‌یی تشریفلرنده حضور همایونلرنده قرائت اولونان مجلس وکلا مضبطه‌سندن معارف عمومیه‌یه تعلق اولان فقره‌لر .

١٢٦ درویش پاشانك زمان نظارتی .

١٢٦ تحصیل ابتدائینك مجبوری طوتلمسی حقنده نظارتك تشبثی .

١٢٧ احمد وفیق افندینك زمان نظارتی .

١٢٨ ١٢٩٠ سنه‌سی وقایعی .

١٢٨ کمال پاشانك زمان نظارتی .

١٣٤ ١٢٩١ سنه‌سی وقایعی .

١٣٦ جودت پاشانك زمان نظارتی .

١٣٩ صفوت پاشانك زمان نظارتی .

١٣٩ ١٢٩٢ سنه‌سی وقایعی .

١٤٩ عارفی احمد پاشانك زمان نظارتی .

١٦١ تدریسات ابتدائیه مجالسی .

١٦٣ جودت پاشانك زمان نظارتی .

صحیفه	
۱۶۳	۱۲۹۳ سنه‌سی وقایعی .
۱۷۱	صفوت پاشانك زمان نظارتی .
۱۷۱	کمال پاشانك زمان نظارتی .
۱۷۲	جودت پاشانك زمان نظارتی .
۱۷۲	۱۲۹۴ سنه‌سی وقایعی .
۱۷۲	یوسف ضیا پاشانك زمان نظارتی .
۱۷۷	منیف افندینك زمان نظارتی.
۱۷۸	۱۲۹۵ سنه‌سی وقایعی .
۱۷۸	کمال احمد پاشانك زمان نظارتی .
۱۷۹	احمد وفیق پاشانك زمان نظارتی .
۱۷۹	صبحی عبداللطیف پاشانك زمان نظارتی .
۱۸٤	۱۲۹۶ سنه‌سی وقایعی .
۱۸۹	۱۲۹۷ سنه‌سی وقایعی .
۲۰۰	منیف پاشانك زمان نظارتی .
۲۰۳	۱۲۹۸ سنه‌سی وقایعی .
۲۱۰	۱۲۹۹ سنه‌سی وقایعی .
۲۱۲	کامل پاشانك زمان نظارتی .
۲۱۳	انجمن تفتیش معارفك ـ انجمن تفتیش ومعاینه‌نك ـ تشکیلی
۲۱۶	علی نواد بکك زمان نظارتی .
۲۲۰	اوقاف مندرسه‌نك معارف نظارتنه الحاقنه دائر اعلان رسمی .
۲۲۱	۱۳۰۰ سنه‌سی وقایعی .
۲۲۳	مهم اولان ولایاته برر معارف مدیری تعیینی وولایت مرکزلرنده برر مجلس معارف تشکیلی .
۲۲۶	تاریخچه‌نك قسم ثانیسنه عمومی برنظر .

قسم ثالث

۲۳۲	۱۳۰۱ سنه‌سی وقایعی .

صحيفه

٢٣٧ اعشارك سبع وربعى حقنده تذكرهٔ ساميه .
٢٤٢ ٣٠٢ سنه‌سى وقايعى
٢٤٢ ملغا مجلس معارفك صورت دائمه‌ده انعقاد ايتمك اوزره احياسى .
٢٥٢ مصطفى پاشانك زمان نظارتى .
٢٥٤ ذهنى افنديـنك زمان وكالتى .
٢٥٤ ٣٠٣ سنه‌سى وقايعى .
٢٥٨ ٣٠٤ سنه‌سى وقايعى .
٢٥٩ ٣٠٥ سنه‌سى وقايعى .
٢٦٠ ٣٠٦ سنه‌سى وقايعى .
٢٦٠ ولايات شاهانه‌، اوچ صنف اعتباريله جمله‌سنه برر معارف مديرى تعيينى .
٢٦٠ ٣٠٧ سنه‌سى وقايعى .
٢٦٣ ٣٠٨ سنه‌سى وقايعى .
٢٦٧ ٣٠٩ سنه‌سى وقايعى .
٢٦٧ منيف پاشانك زمان نظارتى .
٣٣٧ ٣١٠ سنه‌سى وقايعى .
٥١٠ فهرس رجال .
٥١٢ فهرس نسوان .
٥١٣ فهرس دارالفنون .
٥١٣ فهرس مكاتب عاليه .
٥١٤ فهرس مكاتب عموميه .
٥١٥ فهرس مكاتب خصوصيه .
٥١٥ فهرس شعبات نظارت .
٥١٥ فهرس هيئات علميه .
٥١٦ فهرس جداول دروس .
٥١٧ فهرس نظامات وتعليمات .
٥١٨ فهرس احصائيات .
٥١٩ فهرس عمومى .

3 1761 07132033 7